

श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीग्रंथमाला.

द्वितीयपुष्पम् (२)

स्तोत्रादिसंग्रहः

श्री० प० प० श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीटिप्पण्येस्वामिविरचितः

आपाठ शुद्ध १ सोमवार
शके १८७४]

[दिनांक २३ जून
सन १९५२

किंमत ५ रुपये

प्रकाशकः—

श्रीगुरुभक्त वामन दत्तात्रेय गुन्ठबणी,
२० नारायण पेठ, पुणे २.

मुद्रकः—

स. रा. सरदेसाई, बी. ए., एल्.एल्. बी.
नवीन समर्थ विद्यालयाचा 'समर्थ भारत'
छापखाना, ४१ बुधवार, पुणे २.

श्रीगणेशदत्तगुरुभ्यो नमः

प्रकाशकाचें निवेदन

मालाकमण्डलुरधःकरप्रभुभ्यो । मध्यास्मपाणियुगले दमस्त्रिदशैः ।

यस्य स्त ऊर्ध्वकरयोः शुभशंखचक्रैः । ध्यायेत्तमत्रिवरदं भुजपट्कयुक्तम् ॥

श्रीपरमेश्वराचे कृपेने श्रीवासुदेवानंद-प्रयप्रकाशन मंडळातकें ' स्तोत्रादि-संग्रह ' हें दुसरें पुस्तक आज प्रकाशित केलें जात आहे, याबद्दल अत्यंत समाधान वाटतें. प्रथम पुस्तक ' शिक्षात्रय ' हें सांगील वर्षी विजयादशमीस प्रसिद्ध झालें असून, आजपर्यंत बहुतेक त्याच्या अर्ध्या अधिक प्रति जिज्ञासु संतप्रेमी संजनांनी घेतल्याही आहेत. धार्मिक कार्यास विशेष अनुकूल नसणाऱ्या या काळांतही घृतपत्रादिरूपांनं विशेष प्रसिद्धीकरण नसतांही दोन वर्षांचे आतच या सत्कार्याची इतकी प्रगति होत आहे यास मुख्य कारण म्हणजे, श्रीमहाराजांची वैदिकधर्मनिष्ठा, अखंड तप, दृढ ईश्वरज्ञा, ज्ञानविज्ञाननैपुण्य इत्यादि अतुलनीय दिव्य गुणसंपत्ति व त्यामुळे अभिव्यक्त होणारी जगदीश्वराची निस्सीम कृपा हीच आहे यात संदेह नाही.

श्रीमहाराजांनी केलेली अनेक देवतांची, तीर्थक्षेत्रांची संस्कृत व प्राकृत स्तोत्रें, श्रीदत्तात्रेयपौडशावतार, सत्यदत्तमत, अर्भंग, पदसंग्रह, शिवभजनधर्म, अनेक देवतांच्या संस्कृत व प्राकृत आरत्या, आत्मानात्मविचार इत्यादि विविध विषय या पुस्तकांत प्रथित केले आहेत. शक्य तितका प्रयत्न करून उपलब्ध झालेलें सर्व स्तोत्रादि पाठ्य यांत समाविष्ट केलें आहे. स्तोत्रभागांत काही स्तोत्रें समग्रक आहेत. म्हणजे त्या स्तोत्रांतील श्लोकांचे पहिलें, तिसरें, पाचवें, नववें, बारावें अशी अक्षरें एकाखाली एक घाचली अष्टां निरनिराळ्या देवतांचे मंत्र तयार होतात. काही अक्षरांनी स्तोत्रकर्त्यांचे नांवही तयार होतें. हे सर्व कळव्याकरितां तीं स्तोत्रें छापतांना हीं तीं अक्षरें गुराम वेगळी छापली आहेत. छपाईच्या काही अटवणीमुळे काही समग्रक स्तोत्रांची मात्र

अशी व्यवस्था करता आली नाही. श्लोकाचा अर्थ लावण्याचे दृष्टीने, वाटेल तेथे अक्षरं तोडून छापणे हे अयोग्य ठरेल. परंतु स्तोत्रामध्येच मंत्ररचना करण्याचे स्तोत्रकर्त्यांचे कीर्तन्य नजरेसमोर यावे एवढाच ती अक्षरं पृथक् करण्याचा उद्देश आहे. श्रीमहाराजांनी प्रामुख्याने श्रीदत्तसंप्रदायाचा आविष्कार केला असल्याने इतर देवतापेशी श्रीदत्तात्रेयांशुंबंधी स्तोत्रादि बाध्य या पुस्तकांत अधिक आहे आहे. श्रीसत्यदत्तमतपूजाकथा ही श्रीमहाराजांनी केलेल्या दत्तपुराणातील काही भाग, काही व्यासवृत्त दत्तमाहात्म्यातील भाग व श्रीर्षाभरिता महाराजांनी करून दिलेले काही श्लोक असे एकत्र संकलित करून श्रीमहाराजांच्या संमतीने सन १८१२ आश्विन महिन्यांत गढदेवरी प्रगट झाली. श्रीमहाराजांचे समर्थ हे सत्यदत्तमत गढदेवरी पारंवार होत असे व श्रीमहाराजांचे संप्रदायांत आजही ते चालू आहे; म्हणून, त्याचाही समावेश येथे कला आहे. सत्यदत्तपूर्वैतील सर्व पुराणोक्त मंत्र तर श्रीमहाराजांच्या ' ११६ मानसपूजा ' या स्तोत्रातीलच आहेत. सत्यदत्तप्रणालीबंधी ही सर्व मादिली श्रीमहाराजांचे प्रेमळ मूक बडोदा येथील पं. बाळकृष्णशास्त्री प्रभासकर यांनी अखंड आत्मोद्येने दिल्याबद्दल आम्ही त्यांचे ऋणी आहोत. श्रीमहाराजांचे संप्रदायांत गुरू अग्नेला रोज छायंछाळना नित्यभजनप्रमदी या पुस्तकांत दिलेला आहे. नित्यभजनमम वेगळा छापवा, संस्कृत व प्राकृत विभागही वेगवेगळा छापवा म्हणजे छोटी छोटी पुस्तके होऊन वेगवेगळ्या थोडक्या किमतीस पेश्यास बरे पडेल इत्यादि सूचना काही मंडळींनी आत्मीयपणाने केल्या होत्या. पण, श्रीमहाराजांचे संपूर्ण स्तोत्रबाध्य एकत्र असे संप्रदायिकांचे घरी राहावे असा विशिष्ट उद्देशाने एकाच पुस्तकांत सर्वांचा समावेश केला आहे. बाष्पीविळास प्रेमसमर्थे छापलेल्या श्रीमन्डेकराचार्यांच्या समय संशोधनाचे हे श्रीमहाराजांचे संपूर्ण प्रथम संप्रदायिकांना मिळावेत हाच मुख्य उद्देश प्रकाशनाचा आहे. सध्या असणारी कागदाची महागदी, सध्या प्रकाशनाची दृष्टीने विद्वान् लोकांना व छात्राभ्यास करणाऱ्या सोम्य अधिकाऱ्यां विद्यार्थ्यांनाही शिष्टाचाराप्रमाणे संस्कृत प्रथम विनामूल्य देणे इत्यादि कारणांमुळे सध्या केलेली पांच रुपये किंमत वदाचित् कोणाला असण्य वाटत असल्यास त्याबद्दल दुःख नाही. यामुळेच शंभर वा पन्नास रुपये देणाऱ्या मादळींना इतरांपेशी विशेष सवलत अशी आम्ही देऊ घाण नाही. मंडळाला

त्यांची ती देणगीच आहे असे समजून, फक्त टपालखर्च न घेतां प्रकाशित होणारी पुस्तके, प्रकाशन शाखाबरोबर योग्य त्या सर्व प्राहकांना पांचविणे इतकीच सेवा मंडळाला आज करतां येणे शक्य आहे, इतकेच या वेळीं प्रेमानें सुचविले आहे. असो.

शिक्षात्रयाच्या निवेदनात वर्णन केल्याप्रमाणें श्रीमहाराजांची ईश्वराद्वि-
दष्टि करां होती हें प्रत्यक्ष पाहणें असल्यास हें पुस्तक अवश्य वाचावें म्हणजे
खात्री होईल. “ विराडादिस्थावरान्ता ईश्वरा बहवः स्मृताः । एतेषु कतनोऽ-
च्योऽथ मोक्षसिद्धिपदथ कः ॥ ’ विराट् पुरुषापासून अश्वत्थादि वृक्षापर्यंत अनेक
देव शास्त्रानें सांगितले आहेत. पण यांच्यापैकी कोणाची पूजा करावी ?
मोक्षाची सिद्धि करणारा कोण ?—असा संशय, जिज्ञासु साधकांना सुद्धां
उत्पन्न होतो मग इतरांची काय कथा! विराट् पुरुषापासून अश्वत्थ, औदुंबरादि
वृक्षापर्यंत सर्वांनाच हिंदुधर्मात देव मानतात ह्या वेडेपणा आहे. आणि या-
सुद्धेंच हिंदुधर्माचा न्हास होत आहे इत्यादि विचार मांडून, वैदिकधर्माभि-
मानी जनतेचा बुद्धिभेद करण्याचा प्रयत्न वैदिक संस्कृतीचें व्यवस्थित पूर्ण
ज्ञान नसणाऱ्या पाश्चात्य लोकांकडून होत आहे व त्यांच्या युक्त्याभासाला
भुललेले वैदिकधर्मांतर्गत कांहीं लोकही अविचारानें तेच विचार खरे समजत
आहेत हें बरोबर नाही. ‘विश्व्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ’—या सर्व
जगाला माझ्या थोड्या अंशानेंच व्यापून मी उरलों आहे.—या सिद्धांताचा
पूर्ण साक्षात्कार ज्यांना झाला अशा महारम्यांच्या सहवासानें व कृपेनेच बरील
सर्व संशयांचें निरसन पूर्णपणें होऊन बुद्धि स्थिर होईल. केवळ तर्कानें या
विषयाचा निर्णय कधीच लागणें शक्य नाही. ‘दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे
योगमेश्वरम् ’—अर्जुना ! तुला मी दिव्य दृष्टि देतो. त्या दृष्टीनें तू माझे विश्व-
रूप पाहा. या श्लोकावरून भगवत्कृपेनें मिळालेल्या दिव्य दृष्टीनेंच ईश्वराचें
यथार्थ स्वरूपदर्शन अर्जुनाला होऊं शकलें हें स्पष्ट सिद्ध होत आहे. महायोगे-
श्वर हरीची विविध रूपानें नटण्याची विलक्षण योगशक्ति या चर्मचक्षूंनी करी
पाहातां येईल ! दृश्यमान विविध रूपामध्यें एकच कारण ओतप्रोत भरून
राहिलें आहे. ही दिव्यदृष्टि संतांचे ठिकाणीं नित्य जागृत असते. म्हणूनच
‘ अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद सन्तमेनें ततो विदुः ’—ईश्वर आहे असें खर मानेल तर

त्यालाच सत, अस्तित्ववान् असे म्हणतात.—या उपनिषद्ग्रन्थाने सर्वांचे मुख्य लक्षण हेच सुचविले आहे. याचेंच स्पष्टीकरण—“अस्ति तावद् ब्रह्म नित्यशुद्ध-
 शुद्धसुखमाव, सर्वज्ञ, सर्वशक्तिसमन्वितम् । ब्रह्मशब्दस्य हि व्युत्पाद्यमानस्य
 नित्यशुद्धत्वादयोऽर्थाः प्रतीयन्ते, बृहतेर्धातोरर्थानुगमात् । ”—नित्य, शुद्ध,
 ज्ञानरूप, मुक्त, सर्वज्ञ, सर्वशक्तिसंपन्न ब्रह्म—ईश्वर जगांत आहे. ब्रह्म शब्दाचा
 अर्थ पाहू गेलें असता हे सर्व अर्थ समोर येतात—या ग्रंथामध्ये भगवत्पूज्य-
 पादानांही सूचित केले आहे असे म्हणण्यास हरकत नाही. याप्रमाणें अभेद-
 भावना ज्याच्या ठिकाणी पूर्णपणें बाणली आहे असे सत कोणत्याही काळात
 झाले असले तरी ते एकरूपच आहेत. ‘साधू दिसती वेगळाले । परि ते
 स्वरूपी मिळाले । अवघे मिळोनि एकचि शाल । देहातीत वस्तु ॥ ’ या
 ओवांत समर्थांनी हेच व्यक्त केले आहे. अशा सर्वांचा ही समतेचा खूण सर्व-
 साधारण जनांच्या लक्षांत एकाएकी येत नाही त्यामुळे सांप्रदायिक अभि-
 निवेश व तन्मूलक कलह निर्माण होण्याचे प्रसंग उद्भवलेले दिसतात. याला
 कारण ईश्वरस्वरूपाची अनेकता हे नसून अशुद्धबुद्धीचें वैचिध्य हेच मानलें
 पाहिजे. हे सर्व लोकांच्या निदर्शनास आणून देण्याकरिताच श्रीमहाराजांनी
 सर्वही देवतांचे स्तवन अनेकरूपांनी केलेले या पुस्तकांत पाहण्यास मिळेल.
 श्रीकृष्णामातेची स्तुति करीत असतां श्रीमहाराज लिहितात—“प्रभावस्तेषोऽ-
 ग्दहति दहनो वाति पवनो, मनोऽह्लादे भीतस्तपति तपनो धावति मृतिः । शृषा
 वर्षत्यन्ये त इह बलिमुद्गन्ति निवर्तं, नमः श्रीकृष्णे ते जय शमिततृष्णे गुह्यमते ॥”
 —हे श्रीकृष्णे ! हा अग्नि तुझ्या प्रभावानेंच दाह करतो. वायु वाहतो सूर्य उग-
 घतो. मृत्यु आपले काम करतो. इद्र पाऊस पाडतो. इतरही सर्व देव तुझी पूजा
 करतात. हा सर्व तुझा माहिमा आहे. तुला नमस्कार असो—या श्लोकांत श्रीकृष्णा
 चेणी ही केवळ जलप्रवाहरूप मानलेला नसून सर्वांतरीमो परमेश्वरस्वरूपच
 आहे ही भावना व्यक्त केली आहे. हिंदुधर्मांत अश्वत्थवृक्षाचेंही पूजन सांगितलें
 आहे पण ते ‘मूलतो ब्रह्मरूपाय मध्यतो विष्णुरूपिणे । अग्रतः शिवरूपाय अश्वत्थाय
 नमो नमः ॥ ’—मुळात ब्रह्मरूप, मध्ये विष्णुस्वरूप व अग्रभागी शिवस्वरूप अशा
 त्रिमूर्तिस्वरूप असणाऱ्या अश्वत्थाला नमस्कार असो.—अशी त्रिमूर्तिदृष्टि ठेवून
 सांगितलें आहे. हे रहस्य सत्संप्रदायावाचून कसे कळणार ? अशा विषयांत
 संशोधन करण्याचा अधिकार कोणाला आहे, याबद्दल सर्वतंत्रस्वतंत्र अल्पदय

दीक्षित आपल्या सिद्धान्तलेशसंग्रह या सुप्रसिद्ध वेदान्तशास्त्रीय ग्रंथाच्या शेवटी अत्यंत कळकळीने एका श्लोकात सुचवीत आहेत. तो श्लोक असा—

‘सिद्धान्तरीतिषु मया भ्रमदूषितेन, स्यादन्यथापि लिखितं यदि किंचिदस्य । संशोधने सहृदयाः सदया भवन्तु, सत्संप्रदायपरिशीलननिर्विशंकाः ॥’

—शास्त्रातील सिद्धांतमार्ग दाखवितांना मी कदाचित् भ्रमाने विपरीतही लिहिले असेल, तर त्याचें संशोधन करण्याची दया पाठितांनी करावी. पण ते संशोधन करणारे मात्र उत्तम शास्त्रसंप्रदाय अभ्यासून निःशंक झालेले असावेत एवढीच माझी इच्छा आहे.—हें दीक्षितांचें सांगणें फार मार्मिकपणाचें आहे.

‘कृतं कृत्य प्रापणीयं प्राप्तमित्येव तुष्यति’ अशा पूर्ण स्थितीला श्रीमहाराज पांचलेले असूनहि, शांतिप्रद भजनमार्ग व्यक्त करण्याकरिता त्यांनीं आजीवित उपासनाही केली आहे. ‘आणि मोषाचूनि फाहीं । आणीक गोमटें नाहीं । ऐता निखय तिहीं । जयाचा केला ॥१॥ ...मिळोनि मिळतचि असे । समुद्री गंगाजळ जैतें । मी होऊनि मज तीसे । सर्वखे भजतो ॥२॥’ इत्यादि श्रीज्ञानेश्वरमहाराजाचें वर्णन श्रीमहाराजांचे बाबतीत यथार्थ ठरतें. पूर्ण ज्ञान झालेल्या विष्णुदास भाविकाना अहंकाराचा वाराही लागत नाही. कारण ‘ब्रह्माद्युत्तमदेहेषु प्रविष्टो देवताऽभवत् । मर्त्याद्यधमदेहेषु स्थितो भजति देवताम् ॥१॥’—ब्रह्म-देवासारख्या उत्तम देहात प्रवेश करून तो परमात्मा देवरूप बनला. आणि मनुष्यासारख्या सामान्य शरीरात शिरून तोच श्रीहरी देवमक्तही बनला.—

या श्लोकांत, विद्यारण्यांनीं सेव्य व सेवक हीं दोनीही रूपें परमात्म्याचीच आहेत, हा वर्णन केलेला सिद्धान्त त्यांच्या मनोभूमिकेत दृढमूल झालेला असतो. ही श्रीमहाराजांची निरहंकारश्रुति नक्षत्रमालिकास्तोत्रांतील ‘या सप्तविंशति-श्लोकः कृता नक्षत्रमालिका । तद्भूतेभ्योऽपिता भक्ताभिन्नश्रीदत्ततुमुये ॥’

—सतावीस श्लोकांनीं केलेले हें नक्षत्रमालिका नांवाचें स्तोत्र त्या श्रीदत्ताच्या भक्तांना मी अर्पण करतो. यानें भक्तस्वरूप श्रीदत्तांना सतोष होवो—या श्लोकावरून कळून येण्यासारखा आहे. साध्या स्तोत्रातून महत्त्वाचे सिद्धांत प्रथित करण्याची श्रीमहाराजांची हातोटी निघपम आहे. ससारदुःखाचें बीज काय हें एका कल्याणशक्तीतील श्लोकांत श्रीमहाराज सांगतात—‘देहो अहंता जडला न मोडवे । गृहात्मजस्त्रीममता न सोडवे । अितापदावानळ पोळितो मला । दत्ता कृपासाउलि दे नमो तुला ॥१॥’—अहंता आणि ममता या दोन

दोषामुळे, देवा । मला हा शितापदावाग्नीचा प्राप्त मोसावा लागत आहे. तुझ्या वृषेच्या सावलीनेच तो जाईल. - कित्ती सद्दयतेनें व सरळपणानें हें वर्णन केलेलें आहे हें सद्दय सतसेवकच जाणू शकतील. अथो. 'कां पेक्षीत पापताप । पोर्षीत तीरीने पादप । समुद्रा जाय आप । गंगेचें जनें ॥१॥ कां जगाचें आंग्द पेक्षितु । ध्रियेची राउळें उघडितु । निघे जसा मास्वतु । प्रदक्षिणे ॥२॥ तीसी बाधिली सोडिता । सुटाली झाडिता । सांखडी पेडिता । आर्ताचिया ॥३॥ विबहुना दिवसराती । पुढिलांचे मुख उघती । आर्णात आर्णात स्वार्थी । प्रवे- शिजे ॥४॥' इत्यादि स्तुतिरूपानें संताचें महत्कार्य श्रीगणेश्वरमहाराजच जेथे स्वतः प्रगट क्रीत आहेत तेथे माझ्यासारख्या मितबुद्धीनें श्रीमहाराजांसारख्या महापुरुषांच्या कार्याविषयी काय लिहावें ? ' गुणी गुणं वेत्ति न वेत्ति निर्गुणः ' या न्यायानें तसे विशिष्ट गुणी सज्जन श्रीमहाराजांचें अक्षतिम गुणवर्मव जाण- तालच. वेळ इतरांना मार्गदर्शन होण्याकरिता व स्वतःच्या श्रीगुडीकरितां म्हणून श्रीमहाराजांच्या गुणसमुद्रांतल कांहीं गुणबिंदु अक्षतः दिग्दर्शित कर- प्याचा प्रयत्न वर केला आहे. त्याचें हंसक्षीरन्यायानें समालोचन करून, श्रीमहाराजांच्या प्रयासांचें परिशीलन, म्हणजेच श्रीमहाराजांची वैचारिक संगति सर्वांनीं करावी व ईशप्रसादानें अखंड शांतिमुखाचे अधिकारी व्हावें हीच सर्वांना प्रेमपूर्वक आप्रहाची विनंति आहे.

या प्रयाचे वेळीं श्रीमज्जगद्गुरु शंकराचार्य करवीर मठ, यांनीं मंडळास २५ रुपये व श्रीमज्जगद्गुरु शंकराचार्य शिष्यस्वामी वाडीकर सातारा मठ, यांनीं ५१ रुपये असें प्रसादद्रव्य देऊन आशीर्वादपूर्वक समाधानही व्यक्त केलें याबद्दल मंडळ त्यांचे ऋणी आहे. विशेष उल्लेखनीय गोष्ट म्हणजे श्रीगुरुमहा- राजांच्या आदर्शसेविका श्रीमंत सौभाग्यादिगुणमंडित इंदिराबाई होळकर राणीसाहेब इंदूर, यांनीं या प्रयप्रकाशनकार्याकरितां १००८ एक हजार आठ रुपयांची देणगी देऊन, गुरुमहाराजांच्या कार्याविषयी अज्ञकारी आपली निस्सीम थदा अभिव्यक्त केली—ही होय. या अकल्पित प्रेमसाहाय्यानेंच हा प्रय त्वकर प्रकाशित करतां आला असें म्हणण्यास हरकत नाही. व्हासेतु- हिमाचल सवेत्र विविध प्रकारची धर्मकार्ये अखंडित चालू राहण्याकरितां ज्या स्वस्वगुर्त महासार्धानें आपल्या भांडारसाम्यांतल द्रव्याचा आमरण

व्यय केला व आपल्या सात्त्विक त्यागाने मोठमोठ्या सम्राटानाही लाजविले, तीच अहिल्यादेवी, 'गुरू देव हे एक मानूनि भक्ति । करी नित्य जो त्या करी येइ मुक्ति ।' या श्रीमहाराजांच्या सागण्याप्रमाणे गुरुदेवाची सेवा करण्याकरिताच राणीसाहेबांच्या रूपाने जन्माला आली असेल असे त्याची गुरुनिष्ठा व त्यांनी गुरुकार्याविषयी अनेक ठिकाणी व्यक्त केलेले शौर्य पाहून म्हणावेसे वाटते. असो. श्रीमत् सौ. राणीसाहेबांनी यापुढेही अशीच प्रेमदृष्टि ठेवून, मढळाने सुरु केलेले हे महत्कार्य आपल्या विशुद्ध गुरुभोमवळाने पूर्णपणे तडीस न्यावे व मढळाप्रमाणे सर्व गुरुभक्त जनतेसही उपकृत करावे अशी श्रीगुरुमहाराजांचे चरणाजवळ प्रार्थना आहे. स्तोत्रसंग्रह छापण्याचे वेळी श्रीमहाराजांचे मूळ हस्तलिखित कागदपत्र अमरापूर येथील विश्वस्तानी देऊन जो विश्वास व आत्मीय दृष्टि व्यक्त केली त्याबद्दल आम्ही त्याचे अत्यंत आभारी आहोत. तसेच नागपूर येथील साहित्याचार्य बाळशास्त्री हरदास यांचे ज्येष्ठ पधु आहिताग्नि श्री. बाबूराव हरदास यांनी आपल्या संप्रहात असलेल्या श्रीदक्षिणामूर्तींच्या दोन व श्रीत्रिपुरसुंदरीची एक अशा तीन आरत्या स्तोत्रसंग्रहात समाविष्ट करण्यास दिल्या, इंदूरचे श्रीगुरुभक्त पं. रामचंद्रशास्त्री टिळू यांनी वेदातपर भागवत, ऐतरेय अर्भग इत्यादि श्रीमहाराजांचे वाङ्मय पाठविले, बडोदा येथील प. बाळकृष्णशास्त्री प्रकाशकर यांनी सीभाग्यसुंदरीस्तोत्र व भैरवार्तिक्य हे नवीन वाङ्मय पाठविले, नरसी येथील वे. शा. स धुंडिराजशास्त्री माहूरकर यांनी एकादशीचे पद, नृसिंहाष्टक इत्यादि पाठविले, बैलवाड जि. बेळगाव येथील वा. म. कुल्कर्णी यांनी आपल्या वडिलांचे संग्रहातील मलप्रभेची भारती व शिवचिदंबरस्तोत्र दिले. या सर्व मंडळींचे आम्ही फार आभारी आहोत. तसेच या कार्यास लागणारा निधि जनविषयाकरिता श्री. गोपीनाथराव चौधरी धामणगांवकर जहागीरदार हैद्राबाद, श्री. शंकरराव देशमुख आजोगांव, श्री. विष्णुपंत पर्वी हैद्राबाद, सौ. सरस्वतीबाई कवीशर नरसोबाबाजी इत्यादि मंडळींचे फार साहाय्य झाले आहे व पुढेही होणार आहे. या त्यांच्या निस्वार्थ कर्तव्यनिष्ठेचे सफल श्रीगुरुमहाराजच त्यांना देण्यास समर्थ आहेत इतकाच कर्तव्यप्राप्त उल्लेख याबद्दल आम्ही करतो. श्रीमहाराजांच्या दिव्य समानमाचे भाग्य ज्यांना लाभले आहे असे नरसोबा-

प्रस्तावना

स्मृतोऽप्यवति यो विभ्रं निन्नश्रग्वासुतः स्तुतः ।

गन्धर्वस्थः स हि कलौ मलौघन्नोऽस्तु मे हृदि ॥ १ ॥

(शुच वासुदेव)

श्रीसद्गुरुवासुदेवानन्दसरस्वतीमत्करीन्द्रकर्तृकवाङ्मयमालेखे द्वितीय पुष्प 'स्तोत्रादिसंग्रह' है मुद्रित होऊन प्रसिद्ध होत आहे. प्रथम पुष्प 'शिक्षात्रय' है पूर्वीच प्रसिद्ध झाले आहे. इतरही लक्ष संख्येजवळ गेलेले महाराजांचे संस्कृतप्राकृत वाङ्मय प्रसिद्ध करणेचें प्रथमकाशनमंडळानें योजिले आहे, ही गोष्ट सर्व समाजाला समाधानकारकच आहे यांत शंका नाही. कारण, आर्य हिंदु समाज हा प्रायः उत्थिताकाक्षिणें, निदान उत्थाप्याकाक्षिणें हा देशिना, स्वोद्दारेच्छु आहे. तथा तो होतो. आणि उद्धारास निदान असलेलें कर्मशास्त्र, उपासनाशास्त्र व ज्ञान वेदान्तशास्त्र यांचें व इतरही उद्धाराची जी योग, सतंगीतिक अनेक साधने आहेत त्यांचें सर्वांचेही संप्रयन महाराजांनी स्वतःच्या शास्त्रात्मक वाङ्मयामध्ये अति सखोल असे केले आहे हे प्रथमनिरीक्षकांच्या दृष्टोत्पत्तीस येईल. त्रिकांठात्मक प्रत्यानरूप असे जे धर्मगवदीप्तादिक दिव्य, मान्य प्रथ व शब्दप्रमाणरूप भुतिवाङ्मय यंगरे जे आहे त्या सर्वांचे प्रतिस्वरूपच असें हे महाराजांचे काव्य आहे. कोणतीही लहान मोठी अशी गुरुमहाराजांची कविता अशी नाही की, जी शास्त्रप्रमाणास धरून नाही । यामुळे भद्रा-भाद्रयुक्त सापकांना ती सुवरी संग्राह्य अशीच झाली आहे. दुसरे-इतर जे पंडितपंथर असे कवि अमनास त्यांचे काव्य त्यांनी मोठ्या आंतर धर्मानें, बाह्यतः लोके राजतून, सर्वे लोक एकवटून निर्माण केलेले प्रायः असते. तसें हे महाराजांचे काव्य साधारण जेगीतीत नसून अनन्यसाधारण, श्रीसंप्रेरणेने निर्माण झालेले, स्वयंच्छुत, प्रसन्न, ईशप्रगाश्युक्त, प्राहकांना फलरूप होणारे, सर्वत्र प्रसिद्धीस पावून सर्वांना पटगारे असे सहज आविर्भूत असे झाले आहे.

गुह्यमहाराज हे ईशावतार असल्यानेही त्यांचे काव्य अधिकारवाणीरूप अर्थात् निखिलादरणीय, इष्टापादक असंच आहे यांत सशय नाही. महाराज हे ईशदत्तावतार आहेत याचे समर्थन पंडितराज द्रविडशास्त्री यांनी शिक्षाप्रय-प्रस्तावांत कांहीं केले आहे तें योग्यच आहे. शिवाय महाराजांचे चरित्र-पुस्तकांवरूनही तें शत होईल. तसेच त्यांच्या श्रीदत्तात्रेयात्मतेविषयी अनुभवही पुष्कळाना आहेत. ब्रह्मधी, श्रीदत्तप्रिय, दैवसपत्संपन्न श्रीआत्मारामशास्त्री जेरेकुलभूषण यांनीही जें महाराजांचे दत्तावतारत्वाबद्दल शिक्षाप्रयग्रंथप्रस्तावांत सुंदर, मार्मिक, विवेचन समर्थन केले आहे तेंही मोठे मननीय, पटणारे, ग्राह्य असंच आहे. नृसिंहवाडींत एकदा श्रीदत्तपादुकांवर कडत पाण्याचे सेचन झाले असता, त्या उष्णतेचे परिणाम स्फोटकादिरूपांत गुह्यमहाराजाचे शरीरावर झाले. महाराज त्या वेळी वाडींतच होते. या गोष्टीचे स्पष्टीकरण दृष्टांतरूपाने तैर्याल भक्तास व महाराजांकडोनहि जनतेस कळून आले. 'मी व श्रीदत्तेस्वामी हे वेगळे नसून एकच आहोत' हें श्रीदत्तप्रभूंच्या, त्यावेळी झालेल्या दृष्टांतीतल स्पष्टीकरणाने स्वरूप आहे. पुढे उष्णोदकस्नानाची सुधारणा वाडीतील पूजक मंडळींनी केली. महाराजांचे शरीरावरील परिणामही बरे झाले. आजही उष्णोदकस्नानाचे बाबतीत वाडीतील पूजाधिकारी मोठी दक्षता घेतात. या कथनावरून श्रीमहाराजांच्या दत्तात्रेयात्मतेविषयी, ईशाभिन्नतेबाबत, दत्तावतार-संबंधांत शंका राहणार नाही. श्रीदत्तभक्त, दत्तोपासक श्रीगणेशभट व श्री.रमा-बाई या दंपतीची परमसेवा, भक्ति पाहून प्रसन्न झालेल्या श्रीदत्तमहाराजांनी त्यांना स्वप्नांत दर्शन देऊन सांगितले की 'तुम्ही अग्निगोत्री, मासे वडिलांचे गोत्रज आहात. तरी तुमचे सेवेने मी संतुष्ट होऊन, जगदुद्धारार्थे तुमचेच उदरी जन्म घेतों. किंता नसावी.' असेच, काशीतील शाब्दे परे च निष्णात परिव्राजकाचार्य सद्गुरूंनीही संन्यासेच्छु, उपसन्न गणेशभटाना काशीक्षेत्रांत सांगितले की, 'तुम्ही संन्यास घेऊ नका, परत गावी घरी चला. पुढे लवकरच तुमचे उदरी श्रीदत्त अवतार घेणार आहेत. तेच तुमचा उद्धार करतील.' मग श्रीगणेशभट हे माणगावी आले. पुढे लवकरच महाराजांचा अवतार झाला. बाणखोही श्री-महाराजांचे श्रीदत्तावतारत्वाबाबत पुष्कळ उदाहरणे आहेत. ती सर्व लिहीत बसणे हें प्रकृतानुसरणाचे विद्बद्ध होईल. फक्त स्थालीपुलाक न्यायाने थोडे येथे सुचविले आहे. विशेष याबद्दल माहिती पाहिजे असेल तर ती आकर, चरित्र-

अथावरून करून घ्यावी, किंवा महाराजांचे सहवासात असलेले रूढ तज्ञ आज आहेत, त्यांना विचारावी. तेथून सर्व कळेल.

अध्ययन या दृष्टीने महाराजांनी फक्त २०-२५ च श्लोक काव्याचे म्हुटले होते. पुढे अध्ययनाची सांगता, पूर्णता वेळी. उद्योतिपशास्त्र त्यांचे काही पूर्णच अवगत झाले होते. पण एवढ्यावरून सर्वशास्त्रवेत्तांच, त्यांची उपस्थिति, प्रमेयमंत्रनिर्मातृत्व कसे होणार? महाराजांचे सर्व ग्रंथ आज पाहिले तर ते व्याकरण, न्याय, वेदान्त, गीर्वासा, साहित्य, योग, सांख्य इत्यादि सर्वांनी परिपूर्ण, पंडितमान्य, प्रामाण्यबद्ध असे मोठे ओजस्वी दिसतात. एकादे पंडिताने ग्रंथ वेळी तरी तो एखादीच असतो व अधीतशास्त्रापुरताच व्यापक एवढाच ग्रंथ त्याला करता येईल. परंतु सर्व शास्त्रांची प्रमेये उघात ओतघोत, सांगोपांग ओतली आहेत असे ग्रंथ महाराजावांचून इतरांचे नाहीत ही अनुभवाने अतिशयोक्ति वाटणार नाही. तेही सर्व महाराजांचे ग्रंथ, अध्ययनाचाचूनच उपासना इत्यादि बलांनी ईशावतारत्वामुळेच त्यांचेकडून प्रकट झाले ही गोष्ट विसरू नये. या महाराजांच्या चारिण्यावरून, 'जन्मतापि सो बालकः । ७०कार जपते ऐक ।' या गुरुदत्तचरित्राची व सद्गुरु दत्तात्रेयांनी मोजीभूषनाचे वेळी केलेल्या चारी वेदांचे पाठांची आणि उपनयनोत्तर, प्रथमवर्षाच पद्मशास्त्री मढळींना शिकविल्याची, त्यांना शास्त्रपाठ दिव्याची भाठवण होते. मग धीनृसिंहसरस्वतीदत्तात्रेय आणि श्री. प. प. वासुदेवानंदसरस्वती महाराज या उभयतांचे चरित्राची तुलना होत नाही असे कोण म्हणेल? योगिराज, शापानुग्रहसमर्थ, धार्कसिद्ध असे महाराज होते. व 'कली योगिराजो भविष्यति' या भविष्यपुराणोक्ताने, अवतारप्रकरण पाहिले म्हणजे त्या सांगितलेल्या समयानेच हा योगिराज महाराजांचा अवतार झाला हे पुराणप्रमाणानेही सिद्ध होते व अग्रे प्रमाणबद्ध, पुराणवाच्यसाधिष्ठित, महाराजांचे ईशावतारत्वप्रतिपादक प्रवचन धीनृचरणांचे श्रीमहाराजांपुढेच वाढीत झाले होते. ते ध्योवृषमाजाप पटनारं झाले. 'शानीं त्यात्रैव मे मतम्' 'पद्मिभूतिमत्सत्त्वं' याही भगवदुष्पीडनांचे पाहिले तरीही महाराजांचे अन्तारिक्त सिद्ध होते. शनेश्वर एवनाथ महाराजांनीही या विषयांत सुंदर विवेचन केले आहे अगो. या धोडक्याच विवेचनाने पाहिले अवतां महाराज हे प्रत्यक्ष ईश-

रच होते याचा अनुभव समस्त त्यांचे सगर्तीत असणाऱ्या, आज ह्यात अशा पुरुषांस आहे. याचा साक्षात्कार वारंवार आज त्यांना होत असतो इतकें सांगितलें म्हणजे पुरें आहे. अशा महापुरुषाची सर्वच उद्ग्रथित वाणी, ही अधि-कृत, प्रमाणभूत असल्याने ती सर्वांनाच श्रद्धेय अशी आहे. त्यापैकीच 'स्तोत्रादि-संग्रह' हा भाग आहे.

स्तोत्र हें स्तुत्यास प्रसन्न करून घेणेचें प्रमुख निकट साधन आहे. स्तोत्र वाग्दाचा अर्थ गुणवर्णन असा आहे. तें यथार्थ असें असावें. यावान् जीववर्ग, ब्रह्मादि देववर्ग सर्वही स्तुतिप्रिय असाच आहे. यातच सर्वेषां आदिपूज्य भग-वान् ईश्वर यानेंही स्वतः स गोवून घेतलें आहे म्हणजे तो स्तुतिप्रिय बनला आहे. हा निसर्ग आहे. यस्तुतः परमात्मा हा आप्तकाम, पूर्णकाम, निष्काम असा असल्याने त्याला परकृत स्तुतिस्तोत्राची इच्छा नाही. गरज नाही. तथापि जीववर्गाच्या पूर्ण कल्याणाकरितां, त्याच्या उद्धारासाठीं त्यानें सगुणता स्वीकारली. व त्या बरोबरच प्राण्यांच्या श्रेयाकरितां प्रभूनें स्तुतिप्रिय-ताही श्रेयकारिली आहे. स्तवनानें देवता शीघ्र प्रसन्न होते. तिच्या कृपा-प्रसादानें जीवांना भुक्तिमुक्तिरूप श्रेय मिळते. श्रीमद्भागवत एकादश स्कंध, २७वा अध्याय, यांत श्रीकृष्णांनी उद्बवाला उपासन, अर्चाक्रियायोग सांगितला, त्यांतच पुढील वाक्य आहे.—“ स्तवैरुच्चावर्चः स्तोत्रैः पौराणैः प्राकृतैरपि । स्तुत्वा प्रसीद भगवन्निति वन्देत दंडवत् ॥ ” देवाच्या सगुण मूर्तीचे पूजन केल्या-वर शेवटीं असें ईशस्तवन करण्याची आज्ञा आहे. “ इदं स्तवमधीयानः श्रद्धा-भक्तिसमन्वितः । गुज्येतात्मा सुखशान्तिश्रीधृतिस्मृतिकीर्तिभिः ॥ ” याही व्यास-वाक्यांत स्तोत्रप्रणेत्यानें श्रीमुखादिकांची प्राप्ति उल्लेखिली आहे. यावरून स्तोत्र, स्तुति हें कर्तव्य आहे हें सिद्ध होतें. तें वाटल्यास, अर्चन करून त्याचे शेवटीं करावें किंवा स्वतंत्र नुसतें स्तोत्र म्हटलें तरीही कल्याण आहे. केव्हांही हें स्तोत्र म्हणता येतें. स्तोत्ररूप वाणीमध्ये ईशगुणमहत्त्व, चरित्र, लीला, प्रार्थना इत्यादिकांचा उल्लेख असतो. स्तोत्रांतील अर्थाकडे लक्ष ठेवून, अतिप्रेमानें ईशाकारवाप्ति बनवून, अर्थागभाव प्रगट होऊन स्तोत्रांचा पाठ होईल तर या प्रकारानें ईश्वर स्थानावरून हालतो व स्वरेनें भक्ताला जवळ घेतो. श्रीभागवता-दि पुराणग्रंथ पाहिले तर स्तोत्र-स्तुतीनें स्तावकाला देव प्रसन्न तत्काल झाले व

त्यास प्रभूनें दर्शन देऊन कृतकार्य केले वशी उदाहरणे पर-शत आहेत. गजेंद्र, मछदेव, इंद्रादिदेव, दशप्रभूतीचीं कार्ये स्तुतींनोंच झालीं. व त्या सर्वांना स्तुति-प्रीत प्रभूनें संकटमुक्त केले. दरिद्राला धोःधूमोस्तवनानें श्रीदेवीकडून धन-संपन्न असें श्रीशंकराचार्यांनीं केले ही कथा शंकरविजयांत आहेच. कीर्तनांत एकाप्रतेनें घसलेल्या श्रीशिवाजीमहाराजांवर तेथेंच यवनांचें भयंकर परचक्र आले. शिवाजीस पक्कणार, असें घोर संकट आलें असता तेथें कीर्तनांत श्रीतुकाराममहाराजांनीं श्रीपांडुरंगाचें स्तवन केलें व अनन्यभावानें प्रभूस आळ-विलें. तेव्हां संकटांतून शिवाजीमहाराज कसे मुक्त झाले आणि परचक्र आलें तसें परत कसें गेलें याची साश तुकारामचरित्रांत आहेच. एवच स्तोत्र हें साधन साधकांना सामान्य असें नसून, तें फार महत्त्वाचें व भगवंतास ताव्यांत घेण्यास श्रेष्ठ अस्त्रच आहे असें म्हणण्यास हरपत नाहीं. माकृत अशा कोणत्याही स्तोत्रानें देव प्रसन्न होतो असेंही जर आहे, तर श्रीवासुदेवानंदमहाराजांसारख्या ईश्वरानीं केलेल्या स्तोत्रपठनानें ईश्वर प्रसन्न होईल यांत नवल काय ? तरि भाविकजनांनीं प्रदाभक्तिपुरःसर या स्तोत्रसंग्रह पुस्तकाचा जरूर स्वकल्याणार्थ अथवा करून त्याचें पठन करीत असायें. यानें ईशकृपाप्रसादाचा त्यांना लाभ होऊन त्यांचे सर्व मनोरथ पूर्ण होतील. प्रसिद्ध रावणभक्तानें श्रीशंकरास साम-गीतानें स्तविलें, तेव्हां श्रीशंकरप्रभूतीं प्रसन्न होऊन रावणभक्तास दर्शन देऊन त्यास आत्मलिंग अर्पण केले. मग जगामध्ये व देवादिकांत कशी गडबड उडाली व तेंच शंकरानें आत्मलिंग जगत्कल्याणार्थ गौर्णमहाभळेश्वररूपानें श्रीगणेश-कटोन बगें स्थापित, प्रगट झालें ही कथा श्रीगुरुचरित्रांत प्रसिद्ध आहेच. अशी ही स्तुति (स्तोत्र) सर्वत्र सज्जड उडविणारी, स्तुत्य देवादिकांसही जोरानें आर्कषण करणारी मोठी सुंदर कला आहे. दीपदी, प्रवृत्त असे भक्त स्तोत्रानें प्रभूस वस करते झाले.

स्तोत्र हा भक्ति-उपासनेचाच एक विभाग आहे. भक्ति ही परममेमरूप अशी, नारदशाठिल्यांनीं भक्तिगुत्रांत सांगितली आहे. ती नवविधा असली तरी तिचे नवांचेही भेद पुष्कळ आहेत. त्यांत कीर्तन भक्तीचा हा स्तोत्ररूप विभाग मानावा. श्रीशार्वे ध्यान, कीर्तन, स्मरणादिक असे भक्तीचे प्रकार असले तरी ते करीत असतांना ईशमेम-पराशीति ही उत्तम प्रष्ट झाली पाहिजे. ती इतकी

की तिची व्यापकता श्रवणकीर्तनरूप भिद्येतही होऊन श्रवणकीर्तनादिक ही प्रेम-
मय ज्ञानी पाहिजेत, प्रेमरूप बनली पाहिजेत. व अशी ती बनत असतात म्हणू-
नच श्रवणादिकांना भक्ति-प्रेम असे नाम लाभलें आहे. व्याकरणांत भज् धातूचा
अर्थ प्रीति, सेवा असा आहे. ते दोनीही अर्थ श्रवणकीर्तनांत उद्भूत व्हावेत.
'कीर्ती' शब्द-अर्थाने, श्रुत्यतीने, एकाच वस्तूस लागू असला तरी त्या वस्तुसाह-
चर्यामुळे व तत्सादर्य, तदर्थोपकारकत्व इत्यादिकांमुळेही इतर सभिध वस्तूनाही
'कीर्ती' ही संज्ञा शास्त्रानें लागू केली आहे. 'प्रकृति' शब्द विशिष्ट वस्तूस लागू
असला तरीही, तिचे जें व्यष्टिसमष्ट्यात्मक कार्यजाल आहे त्या सर्वांस व कार्य-
जालघटक प्रतिकार्यवस्तूसही प्रकृतिकार्यत्वामुळे का होईना प्रकृति हेंच अभिधान
शास्त्रानें दिलें आहे. याचे कारण कारणगुणानें कार्यततांमध्ये असलेलें संक्रमण हें
होय. पुत्रास, आत्मा-साक्षात् जनकच असें धृतीनें उल्लेखिलें आहे. अशा तऱ्हेनें
साक्षिभ्य, सादर्य, सधर्मत्व इत्यादि कारणांमुळे एका वस्तूस अन्यवस्तुरूपता,
सदात्मता मानित असतात. याच प्रकारानें बाह्यज्ञानेन्द्रियक्रियारूप जे श्रवण-
कीर्तनादिक आहेत त्यांना आंतर अंतःकरणक्रियारूप, चृत्तिरूप असें जें भक्ति-
प्रेम आहे सद्रूपता, तदात्मता ही शास्त्रानें मानली गेली म्हणजे श्रवणादिकही
भक्ति या नामानेंच संबोधिली जातात हें योग्यच आहे. अशी ही ईशभक्ति,
चतुर्विध पुरुषार्थाना, भुक्तिमुक्तीस प्राप्त करून देणारी साधना आहे. निष्काम,
विरक्त पुरुषांना अपेक्षित जें ज्ञान, तेंही या भक्तीनेच लाभतें. भक्ति ही मोक्षाला
देते. मोक्ष हा केवळ ज्ञानमाप्य जरी असला तरी मोक्षदायक असें जें ज्ञान आहे
तें भक्तीनेच मिळतें. म्हणून परमनिधेयसलाभासाठी भक्तीचा अवलंब करावा.
' भक्त्या मामभिजानाति यावान् यथास्मि तत्त्वतः ' 'यथा ज्ञानं विना मुचि-
र्वास्त्युपायशतेरपि । तथा भक्तिं विना ज्ञानं नास्त्युपायशतेरपि ॥ ' ' यावज्ञा-
नुपग्रहः साशाज्जायते पारमेश्वर ' । तावत् सद्गुरुः कश्चित्सन्ष्टात्रमपि नो लभेत् ॥'
' भक्ति ज्ञानाची माउली ' ' भक्तीपात्रुनि मुक्ती ज्ञानी ' वगैरे वाक्ये गीता,
योगवासिष्ठ, श्रीसंत तुकाराममहाराज यांची आहेत. यांत भक्तीनें अनुप्राहक
होणारा परमेश्वर याचे अनुपदानेच ज्ञानपद सद्गुरूची प्राप्ति, अप्यारमशास्त्रज्ञान
व ज्ञानलभ्य मुक्तीही प्राप्त होते असें म्हटले आहे. प्रसिद्ध संत धीनामदेव,
यांचेवर त्यांच्या परमभक्तीनें धीपांडुरंग प्रसन्न झाले व त्यांना सद्गुरु विसोळा
खेचर यांची प्राप्ति करून दिली व तेथून खरें मद्रज्ञान नामदेवांस होऊन

त्यांना ईशसायुज्य, ब्रह्मप्राप्ति-मोक्ष मिळाला हे त्याचे चरित्रांत आहेच. भक्तीची महती, नुसतें ती ज्ञानसाधन आहे म्हणूनच नाही तर मुक्तपुरुष सुद्धा तिला सोडीत नाहीत म्हणूनही तिचें महत्त्व श्रेष्ठ आहे. ' आत्मारामाथ मुनयो निर्मया अप्युपकमे । ऊर्ध्वदेतुको भक्तिमित्यर्भूतगुणो हरिः ॥ ' या भागवतोक्त्यांत हेच वर्णन केले आहे. नारद, शुकप्रनकादिक हे सर्व जीवमुक्ता असूनही कीर्तनादि भक्तिपर वरो आहेत हे प्रसिद्ध आहे. भक्ति ही कामरूपतः आहे. मुक्त, सुमुक्त, विषयी अनानी सेविली आहे. तिच्या अवलंबनानें सर्वांना चारीही पुरुषार्थ सामले आहेत. म्हणून कल्याणार्थ भक्तीचा स्वीकार सर्वांनी करावा. सगुण, मूर्त परमात्मा हा कसा भजनीय, संसेव्य, अर्चनीय आहे या विषयाचें निवेचन युवशिक्षित महाराजांनी केलें असल्यानें, त्या बाबतीत येथें विशेष उल्लेख करण्याचें कारण नाही. 'सगुण पाहाता । निर्गुणांतधि गेला' हें समर्थ रामदास महाराज यांचें वाक्य, साकाराचें उपासन निर्गुण ब्रह्मप्राप्ति वरून देतें हें सांगत आहे. अशा तऱ्हेनें विचार करता, प्रकृत प्रेममय स्तुति-स्तोत्रांनीं श्रीपरमात्म्यास आळविलें असता, तो प्रभु शीघ्र प्रसन्न होऊन भक्तांस वरप्रद होतो हे ध्यानीं येईल. असें स्तोत्रादिवाणीचें महत्त्व, अधिकारी असा स्तोत्रकार असेल तर स्तोत्रवाणीचें महत्त्व, वैशिष्ट्य, स्तोत्राची अवश्य अवलंबनीयता, विधिमात असें स्तोत्र-भक्ति करणीयत्व, इतर साधनांपेक्षा स्तोत्रसाधनाचें महत्त्व इत्यादि अवरम विचार करण्याचें सर्वही विषय घट्टांत असे या लेखांत यथामति हाताळले आहेत. ज्ञानी पंडित असे पुरुष या विषयांत पूर्ण पारंगत आहेत. ते सर्वदा हा विषय पूर्णपणे वैशिष्ट्यानें जाणतातच. जण काही स्वराचें या देवुनें हा व्यक्त लेख गृह्यातविषयप्रतीफात्मक समजावा.

ईशप्रार्थना हें महत्त्वाचें साधन आहे. स्तोत्रे ती प्रायः प्रार्थनात्मकच असतात. ती प्रार्थना स्तोत्ररूपाने ईश्वराची करणे हें साद्यविकीर्त आहे. पोटशोष-चाशप्रभाजें 'प्रार्थना' हेंही उपचारादित असे कर्तव्य साधनें सांगितले आहे. प्रार्थनेवांगून पूजेची पूर्णता होत नाही. ती करणे म्हणजे आपले इष्टरूपा-करितां तो प्रभुजगळ अर्ज-विनंतीच आहे. हा महत्त्वाची अणुस्थाने, इतर सर्व साधनांपेक्षा प्रार्थनासाधन हें महत्त्वाचें मानले आहे. ही प्रार्थना स्तोत्रस्वरूपांत करावी. पूजेवांगून इतरदा वेळी भोत्रप्रार्थना केव्हाही करावी. महाराजांचे

वाङ्मय गद्देश्वरों श्री. प. प. ब्रह्मानंदस्वामिमहाराज यांनी वाचलें. त्यांनी त्या वाङ्मयाचा अभ्यास केला. फारच त्यांना समाधान-सतोप वाटला. हे ब्रह्मानंद त्यावेळी महाराजांचे जवळ श्रीनारदेश्वरमंदिरात 'स्वाराज्यसिद्धि' ग्रंथ वाचत होते. त्यावेळी गद्देश्वरास श्रीगुरुभक्त वामनराव गुळवणी हे गुरु-सेवेस होते, तेव्हा विद्वान्, पंडित ब्रह्मानंदांनीही असे उद्गार काढले की 'महाराजांचे ग्रंथ पाहिले म्हणजे, महाराज हे प्रत्यक्ष श्रीशंकराचार्य, विद्यारण्यच आहेत असे वाटते'—यावरूनही महाराजांचे काव्य हे कसे दिव्य, अलौकिक आहे याचे ज्ञान होईल. असो. या सर्व विवेचनावरून 'स्तोत्रादिसंग्रह' हे पुस्तक कसे श्रेष्ठ, आदरणीय, स्वीकार्य आहे हे ज्ञात होईल. या पुस्तकाच्या प्रकाशनाने ग्रंथप्रकाशनमंडळाने जनतेवर मोठे उपकार केले आहेत व स्वोद्धाराचा सुलभ मार्ग जनतेस हस्तगत करून दिला आहे याबद्दल मंडळाची स्तुति, प्रशंसा करावी. तितकी थोडीच होईल. वस्तुतः मंडळघटक सर्वही पुरुष गुरुमहाराजांचे शिष्यापत्यवर्गातील असल्याने, ते सर्वही ग्रंथप्रसिद्धीकरण-रूपाने श्रीगुरुमहाराजांची सेवाच उत्साहाने करात आहेत हे व्यक्त आहे. मग प्रशंसेचे कारण काय असा प्रश्न येईल, तरीही पण 'तृप्ति शालियावरी टेकर। देती जसे जेवणार' या न्यायाने इष्टप्राप्ति झालेवर समाजाकडून मंडळास धन्योद्गार, प्रशंसोद्गार हे मिळणारच. असो. मंडळाकडून हा स्तुत्य उपक्रम चालू आहे. कामकल्पतरु भगवान् मूर्तगाभी श्रीदत्तप्रभु, मंडळाचे व तसेच अपेक्षित असलेले भाविकजनतेचे मनोरथ पूर्ण करो ही त्या अंतर्यामी ईशाजवळ प्रार्थना आहे.

आतां जातां जातां 'स्तोत्रादिसंग्रह' पुस्तकांत कोणत्या देवतेची स्तोत्रे संस्कृत व इतर प्राकृत अभंग पद्यादिक आहेत व या काव्यांत वैशिष्ट्य कोणते ? हे थोडे सूचित करून हा लेख संपविणेचा आहे. गणपतिस्तोत्रे, तसेच सरस्वती आणि इतर सर्व देवांचीं स्तोत्रे, पंचायतनदेवतामहत्त्ववर्णन, शंकर, विष्णु, गंगादि विविधनदीतार्थश्रेष्ठस्तोत्रे, धोर्वेकटेशमल्लारिस्तोत्रे, श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रे, वेदांतपर स्तोत्रे वगैरे वगैरे हे भाग संस्कृत आहेत आणि प्राकृत विभाग अभंग, पदसमूह, वेदांतपर प्राकृत भाग, नित्यभजनपंचपदीक्रम, आरतीसंग्रह वगैरे पुष्कळ विभाग प्राकृतामध्ये येणार आहेत. असे सर्व संस्कृतप्राकृतमिळून बरेच मोठे पुस्तक झियाना, पुराणां, आणि संस्कृतप्राकृत जाणणारे यांना सर्वां-

नाच सग्रह करणेंस योग्य असें हें 'स्तोत्रादिसग्रह' पुस्तक होत आहे. यांत विशेष ह्या आहे की, गणपति, अक्षपूर्णा, शिव वर्गरे देवतास्तोत्रांत प्रत्येक अर्धश्लोकाची पहिली, पांचवी, नऊ वा बारावी अशी अक्षरें एकाखाली एक अशी वाचली म्हणजे ग्रन्थकर्तृनाम, गणेशमावत्री, शिव, दत्त यांचे गायत्रीमंत्र, गणेशवेदमंत्र, अक्षपूर्णमंत्र, शिवत्रयाक्षरी, मालामंत्र वगैरे तयार होतात. दत्तमाहात्म्यात तर विशिष्ट अक्षरें सरळ वाचली तर भगवद्गीतेचा पंधरावा अध्याय तयार होतो. एवच हीं स्तोत्रे वर्गरे यांचा पाठ केला असता, जें उक्त फल आहे तें तर मिळतेंच, पण शिवाय त्या त्या देवतेच्या मंत्रजपाचाही लाभ स्तोत्र म्हणणाऱ्यांना होतो म्हणून हें बाळ्याय अवश्य सग्रहणेंस आहे. श्रीगुरुवामुदेवानंदमहाराज, यांची उपास्य देवता श्राद्धताप्रेय ही आहे व उपासकाचे शास्त्रोक्त पद्धतीप्रमाणें भिन्नभिन्न देवताप्रतीकांमध्येंही उपास्यदेवतेचेंच स्वरूप पाहावें, सर्वही ईशप्रतीकें उपास्यरूपानें अनुमतिणें हें तत्त्व महाराजाचे ठिकाणी सदोदित जाणवत होतें. यामुळें कोणत्याही पुढें आलेल्या संचारांतील देवतांचें स्तवन स्तोत्ररूपात ते करू लागले की, उपास्य मूर्तीवरयें जें त्यांचें प्रेम तेंच त्या घेऊं प्रगट होत असे. यावरून महाराजांची श्रीदत्तब्रह्माकाररुचि कधी पराकोटीस गेली होती हें लक्षांत घेईल श्रीएकनाथ, ज्ञानेश्वर, समर्थरामदासादि सतशिरोमणि यांचाही सर्वात्मभाव या कोटीतोलव होता जे असे पांचलेले महाने असतात त्या सर्वांची स्थिति हीच—सारणीच असते. इतिहासांत हें वर्णन आहे की—श्रीसमर्थ रामदासस्वामिमहाराजांनी पंढरीस श्रीपांडुरंगमूर्तीजवळ श्रीसीतारामचंद्रांचें ध्यान स्तवन केलें. तेव्हां श्रीविठ्ठलांनीं समर्थांस श्रीरामरूपानें रामपरिवारासह दर्शन दिले. अशा पुष्कळ आख्यायिका आहेत महात्म्यांच्या भेदमय उपासनेंत त्रिपुटीचा लय होतो व 'यो देव सोऽहमेव दि' अशी त्यांची निश्चल स्थिति असते. म्हणजे अधिष्ठात्री उपासक हे उपास्यरूपच बनतात. भेदभाव राहात नाही. भ्रूशुद्धी इत्यादि गणेशमंत्र, उपासनाभूमिकेंतील आदरभुज्जिणेंत होते. तरीही साकार गजानन-मूर्तुपासनेनें, उपासनेचा परिपाक होताच, अरिष्ट उपासनाध्यानबलानें त्यांना गणपतीप्रमाणें गुंडा उत्पन्न झाली व तेव्हापासून ते भ्रूशुद्धी या नामानें प्रसिद्ध गणेशमंत्र झाले. हा या भक्तीचो सारूप्यस्थिति आहे. याही पुढें विज्ञानसंपन्न आरुढ स्थितीतील जे आत्माराम अंग पुरुष असतात ते सायुज्यास पावलेले,

अनुक्रमणिका

क्र.	विषयः	पृष्ठम्	क्र.	विषयः	पृष्ठम्
	श्रीगणेशस्तोत्राणि		२०	श्रीशंकरस्तोत्रम्	१८
१	श्रीविनायकस्तोत्रम्	१	२१	भार्गवनास्तोत्रम्	२१
२	गीतिपूर्वं श्रीगणपतिस्तोत्रम्	२	२२	व्यथिरामेश्वरस्तोत्रम्	२२
३	समंत्रकं श्रीगणपतिस्तोत्रम्	३	२३	व्यथिपडाननस्तोत्रम्	२३
४	श्रीगणपतिस्तोत्रम्	४	२४	श्रीशंकराचार्यस्तुतिः	२४
	श्रीसरस्वतीस्तोत्राणि		२५	श्रीशंकरराजस्तोत्रम्	२५
५	श्रीसरस्वतीस्तोत्रम्	५	२६	श्रीचिदंबरदीक्षितस्तोत्रम्	२६
६	सरस्वतीस्तोत्रम्	७	२७	श्रीसदाशिवेशस्तोत्रम्	२६
	पंचायतनमाहात्म्यानि		२८	अमरेश्वरस्तोत्रम्	२७
७	गणेशस्य	८	२९	घान्धवाटिकाशेखरमाहात्म्यम्	२८
८	सूर्यस्य	९	३०	वरदानदीतस्तीरस्य-	
९	सूर्यस्तोत्रम्	९		मधुक्वेश्वरस्तुतिः	२९
१०	शंकरस्य	१०	३१	शबरप्रसादवर्णनम्	३०
११	शक्तिः	११		विष्णुस्तोत्राणि	
१२	विष्णोः	११	३२	लक्ष्मीनारायणस्तोत्रम्	३१
	श्रीशंकरस्तोत्राणि		३३	श्रीवेश्वरानाष्टकम्	३२
१३	वनादिकल्पेश्वरस्तोत्रम्	१३	३४	दशावतारस्तोत्रम्	३३
१४	श्रीशंकरापरारथस्तोत्रम्	१४	३५	दशावतारस्तोत्रप्रथमम्	३४
१५	मृत्युंजयमंत्रप्रथितस्तोत्रम्	१५	३६	श्रीनरसिंहस्तोत्रम्	३५
१६	दिशेश्वरादिस्तुतिः	१५	३७	श्रीनृसिंहस्तोत्रम्	३६
१७	श्रीकामीविशेश्वरस्तोत्रम्	१६	३८	श्रीनृसिंहाष्टकम्	३७
१८	श्रीनागनाथस्तोत्रम्	१७	३९	परशुरामस्तोत्रम्	३७
१९	श्रीशंकरस्तोत्रम्	१७	४०	श्रीरामचंद्रस्तोत्रम्	३८

क्र	विषयः	पृष्ठम्	क्र	विषय	पृष्ठम्
४१	पद्यात्मकभारामस्तोत्रम्	३९	६५	श्रालुगाष्टकम्	६६
४२	श्रीमार्कतस्तोत्रम्	४०	६६	चद्रभागास्तुतित्रिकम्	६७
४३	श्रीव्यकटेशस्तोत्रम्	४१	६७	ज्ञानतीर्थस्तोत्राष्टकम्	६८
४४	श्रीवैकुण्ठेशस्तोत्रम्	४२	६८	सद्गुरुतीर्थस्तोत्रम्	६९
४५	गद्यपद्यात्मक रामचरण चरितम्	४३	६९	श्रीकृष्णालहरा	६९
४६	श्रीमुरलीधारणोपालाष्टकम् देवीस्तोत्राणि	४४	७०	श्रीकृष्णापंचमस्तोत्रम्	७०
४७	श्रीरेणुकास्तोत्रम्	४५	७१	श्रीकृष्णावेर्णापंचमस्तोत्रम्	७१
४८	बुलजापुरवासिनास्तोत्रम्	४६	७२	कृष्णापंचमस्तोत्रम्	८०
४९	श्रीदेवीस्तोत्रम्	४७	७३	श्रीकृष्णाष्टकम्	८१
५०	श्रीअन्नपूर्णास्तोत्रम्	४८	७४	नृसिंहवाटिकास्थगुह्याद्य- ष्टतीर्थस्तोत्रम्	८२
५१	अनसुयास्तोत्रम्	४९	७५	नरसिंहवाटिकाकर्णवम्	८३
५२	सरस्वतीस्तोत्रम् गंगाश्रित्तीर्थश्चैवस्तोत्राणि	५०	७६	सप्तपुरास्तोत्रम्	८८
५३	गंगास्तोत्रम्	५१	७७	वेदगंगास्तुति	८९
५४	यमुनास्तोत्रम्	५२	७८	हिरण्यकेशास्तुति	८९
५५	सरस्वतीनदास्तोत्रम्	५३	७९	मलापहास्तुति	८९
५६	श्रीगोदावरीस्तोत्रम्	५४	८०	घनभास्तुति	८९
५७	गोदावरीस्तोत्रम्	५५	८१	विश्वामित्रस्तुति	९०
५८	श्रीनर्मदालहरा	५६	८२	तुंगभद्रास्तुति	९०
५९	मंजगर्भश्रीनर्मदास्तोत्रम्	६१	८३	बाहुदानदीस्तुति	९०
६०	श्रीक्षिप्रान्तिकम्	६२	८४	करतोयानदीस्तुति	९०
६१	श्रीविन्नवतीस्तोत्रम्	६३	८५	भार्गवीभार्गवभेषुस्तुति	९१
६२	पयोधगाष्टकम्	६३	८६	सक्रेश्वरस्तुति	९१
६३	तापीस्तोत्रम्	६४	८७	कालहस्तीश्वरस्तुति	९१
६४	श्रीवेन्वास्तोत्रम्	६५	८८	शिवविष्णुकांचीस्तुति	९२
			८९	पतितार्वस्तुति	९३
			९०	पिनाकिनीस्तुति	९३

क्र.	विषयः	पृष्ठम्	क्र.	विषयः	पृष्ठम्
९१	अरुणाचलस्तुतिः	९३	११२	श्रीदत्तप्रार्थनातारावली	१२१
९२	विदेवस्तुतिः	९४	११३	नक्षत्रमालिकास्तोत्रम्	१२४
९३	कावेरीस्तुतिः	९४	११४	श्रीदत्तभावसुधारस्तोत्रम्	१२७
	वेदान्तस्तोत्राणि		११५	प्रार्थनास्तोत्रम्	१३७
९४	वेदान्तपरब्रह्मसूत्रम्	९६	११६	आयुःराजकृतादत्तात्रेय- स्तोत्रं चंपूस्वम्	१३८
९५	वेदान्तपरमायवतम्	९७	११७	श्रीदत्तात्रेयप्रार्थनास्तोत्रम्	१३९
९६	वेदान्तपरत्रिवेणी	९८	११८	श्रीदत्तप्रतिष्ठास्तोत्रम्	१३९
९७	मानसपूजा	९८	११९	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्	१४०
९८	ब्रह्मसूत्रम्	१०१	१२०	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्	१४१
९९	पट्टपञ्चाशिका	१०२	१२१	पद्यम्	१४३
	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्राणि		१२२	पद्यम्	१४३
१००	श्रीदत्तात्रेयाष्टोत्तरसतनाम- स्तोत्रम्	१०८	१२३	दत्तात्रेयस्तोत्रम्	१४४
✓ १०१	श्रीदत्तात्रेयप्रार्थना- स्तोत्रम्	११०	१२४	पद्यम्	१४५
✓ १०२	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्	१११	१२५	पद्यम्	१४५
✓ १०३	श्रीदत्तस्तोत्रम्	११२	१२६	नृसिंहसरस्वतीस्तोत्रम्	१४५
✓ १०४	श्रीदत्तपादुकास्तोत्रम्	११२	१२७	श्रीदत्तात्रेयाष्टोत्तर- सतनामस्तोत्रम्	१४६
१०५	श्रीदत्तप्रार्थनास्तोत्रम्	११३	१२८	दत्तभजनम्	१४८
१०६	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्	११३	१२९	दत्तस्तवस्तोत्रम्	१४९
१०७	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्	११३	१३०	पंचमाष्टकस्यादर्श- स्तोत्रम्	१५०
✓ १०८	श्रीदत्तगुरुपंचकम्	११५	१३१	चतुर्थाष्टकस्याङ्गुल- स्तोत्रम्	१५१
१०९	श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्	११६	१३२	अथ वेदगादस्तुतिः	१५२
✓ ११०	अद्वैतमातामंत्रः	११८	१३३	मंत्राभारतः	१५८
१११	अद्वैत दत्तात्रेयवर्मस्तोत्रम्	११९	१३४	श्रीनृसिंहसरस्वतीस्तोत्रम्	१५९
			१३५	श्रीनृसिंहसरस्वतीस्तोत्रम्	१६०

क्र.	विषयः	पृष्ठम्	क्र.	विषयः	पृष्ठम्
१३६	मानसपूजा	१६२	१५५	अथ एकादशावतारचरितम्	२३३
१३७	श्रीदत्तात्रेयापराध- क्षमापनस्तोत्रम्	१६४	१५६	अथ द्वादशावतारचरितम्	२४३
१३८	दकारादिदत्तात्रेयाष्टोत्तर- शतनामस्तोत्रम्	१६५	१५७	अथत्रयोदशावतारचरितम्	२४६
१३९	श्रीगुरुचरिताध्याय- सारांशश्लोकाः	१६७	१५८	चतुर्दशावतारचरितम्	२४८
१४०	बालाशिवः	१७३	१५९	पंचदशावतारचरितम्	२५१
१४१	श्रीदत्तात्रेयहृदयम्	१७४	१६०	अथषोडशावतारचरितम्	२५९
१४२	श्रीदत्तात्रेयकवचम्	१७६		अथ सशेषतो दत्तषोडशा- वतारचरितम्	२६२
१४३	भजनम्	१७७		श्रीदत्तात्रेयषोडशावतार- जयतीर्ना नामकालादिदर्शकं पत्रकम्	२६६
१४४	दकारादिश्रीदत्तसहस्र- नामस्तोत्रम्	१७९	१६१	श्रीसत्यतदव्रतपूजा	२६७
	अथ षोडशावताराणां सामान्यतः तंत्रोक्ताः पूजोपचारमग्नाः	१९४		श्रीसत्यदत्तव्रतकथा	२७१
	श्रीदत्तात्रेयषोडशावतार- चरितानि			नित्यउपासनाक्रम	
१४५	प्रथमचरित्रप्रारंभः	१९६	१६२	श्रीदत्तात्रेयमात.स्मरण- स्तोत्रम्	२८२
१४६	अथ द्वितीयचरित्रप्रारंभः	२०१	१६३	भूपाळी	२८२
१४७	अथ तृतीयचरित्रप्रारंभ	२०६	१६४	भूपाळी	२८३
१४८	अथ चतुर्थचरित्रप्रारंभः	२०९	१६५	भूपाळी	२८३
१४९	अथ पंचमचरित्रप्रारंभः	२११	१६६	मातर्भजन	२८४
१५०	अथ षष्ठचरित्रप्रारंभ.	२१३	१६७	श्रीदत्तप्रबोधस्तवः	२८५
१५१	अथ सप्तमचरित्रप्रारंभः	२१७	१६८	काकड आरती	२८६
१५२	अथ अष्टमावतारचरितम्	२२२	१६९	भजन	२८७
१५३	अथ नवमावतारचरितम्	२२६		पूजेनंतर आरत्या	
१५४	अथ दशमावतारचरितम्	२२९	१७०	आरती गणपतीची	२८७
			१७१	आरती सरस्वतीची	२८८
			१७२	आरती २	२८८

क्र.	विषयः	पृष्ठम्	क्र.	विषयः	पृष्ठम्
१७३	भारती त्रिपुरसुंदरीची	२८९	१९९	भारती श्रीदत्ताची	३०६
१७४	भारती लक्ष्मीची	२८९	२००	" "	३०६
१७५	भारती यक्षिणीची	२८९	२०१	" "	३०७
१७६	भारती रेणुकेची	२९०	२०२	" दत्ताची	३०८
१७७	भारती श्रीकृष्णेची	२९०	२०३	" "	३०८
१७८	भारती श्रीकृष्णेची	२९१	२०४	उपनिषद् भारती	३०९
१७९	भारती श्रीअनसूयादेवीची	२९१	२०५	भारती श्रीदत्ताची	३०९
१८०	भारती नर्मदेची	२९२	२०६	" "	३१०
१८१	भारती सूर्याची	२९३	२०७	वेदांतपरणीराजनम्	३१०
१८२	भारती महादेवाची	२९४	२०८	भारती भोजनपात्राची	३११
१८३	भारती शंकराची	२९४	२०९	" भिरवानो	३१२
१८४	भारती शिवाची	२९५	२१०	घांवा	३१३
१८५	भारती महादेवाची	२९६	२११	गुरुस्तुति	३१३
१८६	भारती धीविष्णूची	२९७		भामिनीपदपदी	३१४
१८७	भारती श्रीरामाची	२९७	२१२	श्रीगुरुकरुणाष्टक	३१४
१८८	भारती परशुरामाची	२९८	२१३	श्रीदत्तप्रार्थना	३१५
१८९	भारती पंचायतनाची	२९८	२१४	श्रीदत्तदिनचर्या	३१६
१९०	भारती दक्षिणामूर्तीची	२९८	२१५	श्रीदत्ताष्टक	३१७
१९१	भारती दक्षिणामूर्तीची	२९९	२१६	श्रीगंगाष्टकम्	३१८
१९२	भारती शंकराचार्याची	३००	२१७	श्रीमर्लामाग्यसुंदरी	
१९३	श्रीगुरुव्यासपाठदेवार्ति- पत्रम्	३००		स्तोत्रम्	३१९
१९४	भारती श्रीमीनिस्वामीची	३०३	२१८	श्रीरेणुकास्तोत्र	३२०
१९५	भारती श्रीदत्ताची	३०४	२१९	श्रीत्रिपुरासुतफलोत्र	३२१
१९६	" "	३०४		नित्यभजनप्राम	
१९७	" "	३०५	२२०	पद गणपतीचे	३२१
१९८	" "	३०५	२२१	श्रीहरस्वतीचे ध्यान	३२२

क्र.	विषयः	पृष्ठम्	क्र.	विषयः	पृष्ठम्
२२२	पद् सरस्वतीचै	३२२	२४७	मंगळवार	३३१
२२३	अभंग	३२२	२४८	अभंग	"
२२४	"	३२३	२४९	बुधवार	३३२
२२५	"	"	२५०	अभंग	"
२२६	"	"	२५१	गुरुवार	३३३
२२७	"	३२४	२५२	अभंग	"
२२८	"	"	२५३	शुक्रवार	३३४
२२९	"	"	२५४	पद्	"
२३०	"	३२५	२५५	शनिवार	३३५
२३१	"	"	२५६	अभंग	"
२३२	मजन	३२६	२५७	"	"
२३३	अभंग	"	२५८	अभंग सतमहिमा	३३६
२३४	"	"	२५९	पद्	"
२३५	"	"		हैधि दान देगा देवा	"
२३६	"	"		आरत्या १, २, ३	३३७
२३७	"	३२७	२६०	आरती श्रीवासुदेवानंद	"
२३८	"	"		सरस्वतीची	"
२३९	"	३२८	२६१	आरतीनंतर श्रीगुरुस्तोत्र	"
२४०	"	"	२६२	श्रीगुरुस्तोत्र	३३८
२४१	"	"	२६३	श्रीगुरुदत्तानियाष्टक	३३९
२४२	मजन	"	२६४	कवणात्रिपदी (शांत हो)	"
	वारार्ची पदे व अभंग	"	२६५	पद् ,, (श्रीगुरुदत्ता)	३४०
		"	२६६	पद् ,, (जयकवणाधन)	३४१
२४३	रविवार	३२९	२६७	पद्	"
२४४	अभंग	"	२६८	स्फुट अभंग	"
२४५	सोमवार	३३०	२६९	अभंग	३४२
२४६	अभंग	"	२७०	"	"

क्र.	विषयः	पृष्ठम्	क्र.	विषयः	पृष्ठम्
२७१	अमंग	३४२	२९७	अमंग	३५१
२७२	"	३४३	२९८	"	३५२
२७३	खंडोपाया अमंग	"	२९९	"	"
२७४	अमंग	"	पदसमूह		
२७५	"	३४८	गणपतीचो पदे		"
२७६	उपदेशपर अमंग (पत्र)	"	३००	पद	"
२७७	अमंग	३४५	३०१	"	३५३
२७८	"	३४६	३०२	"	"
२७९	"	"	३०३	"	३५४
२८०	"	"	३०४	गणपत्यादि देवांचे अमंग	"
२८१	"	३४७	३०५	अमंग	"
२८२	"	"	३०६	अंजनीगीत	३५५
२८३	"	"	३०७	पद	"
२८४	"	"	३०८	ध्यानार्थे पद	"
२८५	"	३४८	आर्या		"
२८६	"	"	३०९	आवाहनांचे पद	३५६
२८७	"	"	३१०	आसनांचे पद	"
२८८	"	३४९	३११	पाद्यांचे पद	"
२८९	"	"	३१२	अर्घ्यांचे पद	३५७
२९०	"	"	३१३	आचमनांचे पद	"
२९१	"	३५०	३१४	स्नानांचे पद	"
२९२	"	"	३१५	वस्त्रांचे पद	३५८
२९३	" (परोक्षत्वेन दत्तात्रेय स्तुतिः)	"	३१६	यज्ञोपवीतांचे पद	"
२९४	अमंग	"	३१७	चंदनांचे पद	"
२९५	गजन	३५१	३१८	पुष्पांचे पद	३५९
२९६	अमंग	"	३१९	धूपांचे पद	"
		"	३२०	दीपांचे पद	"

श्रीवासुदेवानंदसरस्वती ग्रंथमाला

१००	रु.	ग्राहक	क्रमांक	१
५०	रु.	"	"	२
२५	रु.	"	"	३
१०	रु.	"	"	४

वामन दत्तात्रेय गुळवणी,
२० नारायण पेठ, पुणे २.

श्रीगणेशस्तोत्राणि

१. श्रीविनायकस्तोत्रम्

वा रणास्यो	द रत्नोर्ध्व	ए कदं	त शिखात्मजः ॥
सु शर्मकृ	त्ता रकोर्ध्वः	क विस्त	त्सु रुपप्रियः ॥ १ ॥
दे वः पवि	त्रे क्षणोद्यो	दं ती वा	रु खिलोचनः ॥
या म्मीशो मा	या तीतात्मा	ता पशो	पा ख्य आह्लागः ॥२॥
नं दीवंद्यो	य मीशानो	य शस्वी	य शशास्पदः ॥
व र्शनीयो	वि प्ररजो	वि प्रहा	वि प्रकृद्विराट् ॥ ३ ॥
स भ्यो हृत्प	द्वा निलयो	द्वा रस	द्वा विहापकः ॥
र चांगोको	हे ममाली	हे रंबो	हे मदंष्ट्रकः ॥ ४ ॥
स्व राट् प्रभा	अ जोनंतो	व रेण्यो	म तिमाम् गुणी ॥
वी र्थकीर्तिर्	व रकरः	क त्वीशो	हा पितासुरः ॥ ५ ॥
कृ पाकरो	धू स्रकेतुस्	तुं दिलो	दे ववल्लभः ॥
त पस्वीशस्	ठा पहरो	टा किनी	वा रितो भयः ॥ ६ ॥
वि श्वप्रियो	य क्षवंद्यो	य घा नं	य विवर्धनः ॥
ना नारूपो	धी र आद्यो	धी मतां	धी रकः सुधीः ॥ ७ ॥
य मीश्वरो	म हाहस्ती	म हात्मा	म ह उत्तमः ॥
क र्ताऽकर्ता	हि तकरो	हि तन्नो	हि तशासनः ॥ ८ ॥
स्तो ता स्तव्यस्	तं प्रमूलस्	तं त्रज्ञस्	तं त्रविप्रहः ॥
त्र यी वंद्यो	नो दनाशो	नो दना	नो दितद्विजः ॥ ९ ॥

मि त्राभो म	द नस्मेरो	दं ती म	रु दुपासितः ॥
दं डो प्रम	त्तः शास्तार्यस्	ती र्थमि	द्रः स्तुतोघहा ॥१०॥
स त्यसंधः	प्र काशात्मा	प्र सन्नः	प्र णतार्तिहा ॥
मंत्र विद्या	चो दितात्मा	चो दना	चो दिताखिलः ॥११॥
त्र यीधर्मो	द शातीतो	द क्षोऽभे	द उमासुतः ॥
कं न. स दे	यान् प्रणुतोऽ	यात् स पा	यात् सदा भयात् ॥१२॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित

समग्रक विनायकस्तोत्र सपूर्णम् ॥

२ गीतिपूर्व श्रीगणपतिस्तोत्रम्

- सुमुख प्रथम स्वनामगायकपालक सेवकमंगलकारक ॥
 कामसुपूरक मंगलकारक, त्राहि विनायक भाविकतारक ॥ १ ॥
 सिंदूरलेपक मोदकभक्षक, दुर्जनशिक्षक निजजनवीक्षक ॥
 अंकुशधारक जगदुद्धारक, लोकविधारक संहारकारक ॥ २ ॥
 अशेषकारक शक्तिविधारक, मूपकवाहक सुरदरदाहक ॥
 कलौ सुतारक त्वं हि विनायक, पालय सेवकमखिलाकहारक ॥३॥
 करुणारससंपूर्णकटाक्षामलवीक्षणैः ॥
 योऽनुगृह्णाति भक्तान्स प्रसन्नः सुमुखः स्मृतः ॥ ४ ॥
 ये परित्यज्य विहितं निषिद्धं प्रचरन्ति ते ॥
 यत्रास्तान्गुह्यत्येष वक्रतुंहः प्रकीर्तितः ॥ ५ ॥
 प्रथमं मंगलायैव गणेशः स्मर्यते बुधैः ॥
 सर्वदेवार्चितत्वात्स गणेशः प्रथमः स्मृतः ॥ ६ ॥

स्मरणाग्निजभक्तानां सर्वविघ्नाग्निवार्य यः ॥
 कामान् पूरयति क्षिप्रं गणेशः कामपूरकः ॥ ७ ॥
 निवार्यामंगलान्याशु स्मरणाद्रूपनायकः ॥
 करोति मंगलान्येष ततो मंगलकारकः ॥ ८ ॥
 इंद्रादीनां तु देवानां विविधा नायकाः खलु ॥
 न नायको गणेशस्य कोप्यतोऽसौ विनायकः ॥ ९ ॥

इति श्री, प. प. श्रीवासुदेवानदसरस्वतीविचित्र गीतिपूर्व गणपति-
 स्तोत्र सपूर्णम् ॥

३ संभवकं श्रीगणपतिस्तोत्रम्

नमो गणपते तुभ्यं ज्येष्ठ ज्येष्ठाय ते नमः ॥
 स्मरणाद्यस्य ते विघ्नानतिष्ठन्ति कदाचन ॥ १ ॥
 देवानां चापि देवस्त्वं ज्येष्ठराज इति श्रुतः ॥
 त्यक्त्वा त्वा मिह कः कार्यसिद्धिं जं तुर्गमिष्यति ॥ २ ॥
 सत्त्वं गणपतिः प्रीतो भव ब्रह्मादिपूजित ॥
 चरणस्मरणात्तेपि स्युर्ब्रह्माद्या यशस्विनः ॥ ३ ॥
 परापरब्रह्मदाता सुराणां त्वं सुरो यतः ॥
 सन्मतिं देहि मे ब्रह्मपते ब्रह्मसमीहित ॥ ४ ॥
 उक्तं हस्तिमुखश्रुत्या त्वं ब्रह्मपरमित्यपि ॥
 कृतं वाहनमासुरस्ते कारणन्वत्र वेद नो ॥ ५ ॥
 इयं महेश ते लीला च पश्य शंयतो मतिः ॥
 त्वान हे रं व कुत्रापि परतन्त्रत्वमीश ते ॥ ६ ॥

स त्वं कवीनां च षडिदं वै आद्यो गणेश्वरः ॥
 अरविं दाक्षविद्येशप्रसन्नः प्रार्थनां शृणु ॥ ७ ॥
 त्वमेकदन्तविघ्नेशदेव शृण्वर्भकोक्तिवत् ॥
 सत्कवीनां मध्यएव नैका षण्शकर्विकुरु ॥ ८ ॥
 श्रीविनायकते हृष्ट्या कोपिनूनं भवेत्कथिः ॥
 तं त्वामुमासुतं नौमिसन्मतिप्रदकामद ॥ ९ ॥
 ममापराधः क्षंतव्यो नतिभिः संप्रसीद मे ॥
 न न मस्याविधिं जाने त्वं प्रसीदाद्यकेवलं ॥ १० ॥
 न मे श्रद्धा न मे भक्तिर्न त्वदर्चनपद्धतिः ॥
 ज्ञाता वदान्यते स्मीतिं ब्रुवे साधनरजितः ॥ ११ ॥
 कर्तुं स्तवं च तेनीशप्रसीद कृपयोद्धर ॥
 प्रणामं कुर्वेऽस्तोऽनेन सदा नंदप्रसीद मे ॥ १२ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचित
समग्रं श्रीगणपतिस्तोत्रं संपूर्णम्

४ श्रीगणपतिस्तोत्रम्

द्विरदाननविघ्नकाननञ्जलनत्वं प्रमथेशनंदन ॥
 मदनप्रतिमासुवाहनव्रलनाभासितपिंगलोचन ॥ १ ॥
 अहिबंधनरक्तचंदनप्रियदूर्वांकुरभारपूजन ॥
 शशिभूषणभक्तपालनव्रलनाक्षाऽवनिजान्निजावन ॥ २ ॥
 विविधामरमर्त्यनायकप्रथितस्त्वं भुवने विनायक ॥
 यद्यकोऽपि हि नैव नायकस्तत एव त्वमजो विनायकः ॥ ३ ॥

बलिनिग्रह ईश केशवस्त्रिपुराख्यासुरनिग्रहे शिवः ॥
 जगद्गुह्यवनेञ्जसंभवः सकलान्जेतुमहो मनोभवः ॥ ४ ॥
 महिषासुरनिग्रहे शिवा भवमुक्त्यै मुनयो ध्रुवाशिवाः ॥
 यमपूजयद्विष्टसिद्धये वरदो मे भव चेष्टसिद्धये ॥ ५ ॥
 गजकर्णक मूपकस्थिते वरदे त्वय्यभये हृदि स्थिते ॥
 जयलामरमेष्टसंपदाः खलु सर्वत्र कुतो वदापदाः ॥ ६ ॥
 संकल्पितं कार्यमविघ्नमोश द्राक्सिद्धिमायातु ममाखिलेश ॥
 पापत्रयं मे हर सन्मतीश तापत्रयं मे हर शान्त्यधीश ॥ ७ ॥
 गणाधीशो धीशो हरिहरविधीशोऽभयकरो
 गुणाधीशो धीशो विजयत उमाहृत्सुखकरः ।
 बुधाधीशी नीशो निजभजकविभ्रौघहरणो
 मुदाधीशो पीशो यशस उभयधैश्च शरणम् ॥ ८ ॥

इति, श्री, १, १, श्रीवासुदेवाजंदसरस्वतीविरचित-

गणपतिस्तोत्रं संपूर्णम्

श्रीसरस्वतीस्तोत्राणि

५ श्रीसरस्वतीस्तोत्रम्

हृदयस्थितविद्वेमाधिकमदा श्रीशस्य या स्फूर्तिदा
 मालापुस्तकपद्मभृच्च वरदा या सर्वभाषास्पदा ॥
 या शंखस्फटिकर्क्षनाथविशदा सा शारदा सर्वदा
 प्रीता विष्टतु मन्मुखे सुवरदा वाग्जाड्यदा सर्वदा ॥ १ ॥

यस्यास्त्रीणि गुहागतानि हि पदान्येकं त्वनेकेदितं
स्तोतुं तां निगमेदितं द्युधकुलं जातं त्वलं व्रीडितम् ॥
ब्रह्माद्या अपि देवता नहि विदुर्यस्याः परं क्रीडितं
प्रारब्धात्र नुतिर्मयेव रुहणा शार्दूलविश्रीडितम् ॥ २ ॥

अयि सर्वगुहास्थितेऽजिते, मयि तेषांगदृगस्तु पूजिते ॥
त्वदृते नहि वागधीश्वरि, व्यवहारोऽपि परावरेश्वरि ॥ ३ ॥
समयोचितवाक्प्रदे मुदे विदुषां संसदि वादिवादे ॥
मयि मातरशेषधारणा दयितेऽजरय सदास्तु तारणा ॥ ४ ॥

यद्धस्ते कमलं च तत्र कमला लीलाविहारी हरि-
स्तस्याः संनिष्टेऽस्य नाभिकमले स्याद्भोकमूले विधिः ॥
वेदा भेदभिदो मुखेषु च विधेयै स्वप्रमाणा नृणां
तेभ्यो यद्द्विविधिस्ततोमरगणा जीवन्ति सा पातु यत् ॥ ५ ॥

नमो नमस्तेऽस्तु महासरस्वति प्रसीद मातर्जगतो महस्वति ॥
परोशि वाग्वादिनि देवि भास्वति प्रकाशके तेऽस्तु नमो यशस्वति ॥ ६ ॥
त्रिपष्टिवर्णाऽऽशुगयुक्परा या भूत्वाथ पश्यत्यभिघाथ मध्या ॥
स्थानप्रयत्नादिवशान्मुखे च या वैतरीति प्रणमामि तां नाम् ॥ ७ ॥

त्वं ब्रह्मयोनिरपरा सरस्वति परावरा ॥
साक्षात्स्वभक्तदृष्टसंस्थे प्रसीद मतिचेतने ॥ ८ ॥
सरस्वतीस्तुतिमिमां वासुदेवसरस्वती ॥
चक्रे यमनुजमाह नरसिंहसरस्वती ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबाणुदेवानंदसरस्वतीविरचित

श्रीसरस्वतीस्तोत्रं संपूर्णम्

६ सरस्वतीस्तोत्रम्

- जुगस्व बालवास्यवत्सवं ममांघ भारति ॥
 असत्सदप्यवस्त्वयि भ्रमाद्विभाति केवले ॥ १ ॥
- क्षराक्षरात्परं हि यत्त्वमेव तत्पदं ध्रुवम् ॥
 जले यथोर्मिबुद्बुदास्तथा त्वयीशजीवदृक् ॥ २ ॥
- त्र्यधीश ओंकृतेऽसिलं त्वमेव चास्य मंगलम् ॥
 यदर्धमात्रमूर्जितं क्रियाविकारवर्जितम् ॥ ३ ॥
- त्रिसप्तधागसाधिके सुभुक्तिमुक्तिदायिके ॥
 स्वरार्णकारणे स्तवः स्वयं नु कैः कृतस्तव ॥ ४ ॥
- प्रकाशकप्रकाशके श्रुतिश्रुतादिधारके ॥
 त्वमेव सर्वकारणं त्वमेव सर्वतारणम् ॥ ५ ॥
- सुशक्तभक्तभावितं हि येन सर्वथा ततम् ॥
 तदेव धाम ते वरं यदीक्ष्यते बुधैः परम् ॥ ६ ॥
- स्थिराञ्चराश्च गोचराः परत्र चात्र धांव ये ॥
 त्वदेव तत्समागमः प्रमाणमत्र चागमः ॥ ७ ॥
- नमोऽस्तु ते सरस्वति स्थितिं वाजिनीवति ॥
 प्रसीद बुद्धिचेतने स्वभक्तहृत्तिकेतने ॥ ८ ॥
- स्तुतं विष्णुजिता सा प्रसन्ना मूनृतेरका ॥
 प्रादाविष्कृत्य चारुमानं तुष्टास्मि वरयेप्सितं ॥ ९ ॥
- सर्कत्रलयं पुरु मे सहायं शंभुगायने ॥
 सुस्वरत्वादि यच्छेति वयाचेऽहिः सरस्वतीम् ॥ १० ॥

वागीशाहोमधोरस्तु दिव्यनादरहस्यमित् ॥
 स्तोत्रं चास्तु स्फलद्रीप्रुधीजाडघादिहरं त्विदम् ॥ ११ ॥
 इति कवलाश्वतरस्तुतिमिषेण कृता सरस्वतीस्तुतिर्वासुदेवानन्द-
 सरस्वतीविरचिता संपूर्णा

पंचायतनमाहात्म्यानि

७ गणेशस्य

निर्वित्तार्थं हरीशाद्या देवा अपि भजन्ति यम् ।
 मर्त्यैः स वक्रतुण्डोर्नर्य इति गणेशसंमत्तम् ॥ १ ॥
 जगत्सृष्टपादिहेतुः सा वरा श्रुत्युक्तदेवता ॥
 गणानां त्वेति मन्त्रेण स्तुता गृत्समदर्पिणा ॥ २ ॥
 इत्युक्तं तत्पुराणेऽतो गणेशो ब्रह्मणस्पतिः ॥
 महाकविर्ग्येष्टराजः श्रूयते मंत्रकृष सः ॥ ३ ॥
 मंत्रं वदत्युक्थमेप प्रनृत्तं ब्रह्मणस्पतिः ॥
 यस्मिन्निन्द्रादयः सर्वे देवा ओवांसि चक्रिरे ॥ ४ ॥
 स प्रभुः सर्वतः पाता यो रेवान्यो अमीवहा ॥
 अतोऽन्योऽसौ यश्चतुरो वसुवित्पुष्टिवर्धनः ॥ ५ ॥
 वक्रतुण्डोऽपि सुमुखः साधोगन्तापि चोर्ध्वगः ॥
 येऽमुं नार्चन्ति ते वित्रैः पराभूता भवन्ति हि ॥ ६ ॥
 ये दूर्वांकुरलाजाद्यैः पूजयन्ति शिवात्मजम् ।
 ऐहिकामुष्मिकान्भोगान्मुक्त्वा मुक्तिं व्रजन्ति ते ॥ ७ ॥

८ सूर्यस्य

यस्योदयास्वसमये शिवाद्या अपि चाक्षरिं ॥
 वभ्रन्ति विश्वसाक्षी स प्रत्यक्षः श्रूयते रविः ॥ १ ॥
 यदधीना कालगतिर्यदधीनाः क्रियाः समाः ॥
 यन्मंत्रेण द्विजत्वाभिर्यन्मंत्रेण कृतार्थता ॥ २ ॥
 लौकिक्यपि व्यवहृतिर्यत्प्रसादात्प्रवर्तते ॥
 स्मर्यतेऽस्माद्विश्वमृष्टिः सवितुः श्रूयतेऽपि च ॥ ३ ॥
 जगत्स्तस्थुपश्चात्मा सूर्यस्तं बहुधा जगुः ॥
 भूर्तामूर्तं जगत्सर्वं प्राणापानात्मकं भुवम् ॥ ४ ॥
 प्राणः सूर्योऽपरश्चन्द्रस्तयोः सर्वं प्रतिष्ठितं ॥
 श्रीसूर्यकिण्वावेशाश्चन्द्रस्यापि च चन्द्रता ॥ ५ ॥
 अतश्चन्द्रो न भिन्नोऽस्मात्स सूर्यः सकलात्मकः ॥
 यं विना जगदान्ध्र्यं हि स देवः केन पूज्यते ॥ ६ ॥
 तमोऽमुं प्रसतीत्येव दृष्ट्वाशो न तात्विकः ॥
 तस्माद्भ्रूचेष्टदो देवो वरोकंश्चापराजिनः ॥ ७ ॥

९ सूर्यस्तोत्रम्

स्फोटककुष्ठमुत्पार्तिहरो हृद्रोगहरोऽघहरोऽरिहरो ह्यन् ॥
 मामकमाशु विशोष्य विरस्वान् पाल्यतनुस्त्रिउतुः स हि भारयान् ॥ १ ॥
 ध्येय इनः सविता स च देवः सन्मतिदो गतिदो परमायः ॥
 भर्गं इदं वपुरग्य वरेण्यं तिष्ठतु मे हृदयेऽमितपुण्यम् ॥ २ ॥

इति श्री. प. प. धीवानुदेवानंदसरस्वती-

विरचितसूर्यस्तोत्रं संपूर्णम्

१० शंकरस्य

- ईशावास्यमिदं सर्वं चक्षोः सूर्यो अजायत ॥
इति श्रुतिरुवाचातो महादेवः परावरः ॥ १ ॥
- अष्टमूर्तेरसौ सूर्यो मूर्तित्वे परिकल्पितः ॥
नेत्रं त्रिलोचनस्यैकमसौ सूर्यस्तदाश्रितः ॥ २ ॥
- यस्य भासा सर्वमिदं विभातीति श्रुतेरिमे ॥
तमेव भान्तभीशानमनु, भान्ति रगादयः ॥ ३ ॥
- ईशानः सर्वविद्यानां भूतानां चेति च श्रुतेः ॥
वेदादीनामप्यधीशः स ब्रह्मा कैर्न पूज्यते ॥ ४ ॥
- यस्य संहारकाले तु न किंचदवशिष्यते ॥
सृष्टिकाले पुनः सर्वं स एकः सृजति प्रभुः ॥ ५ ॥
- सूर्याचन्द्रमसौ घाता यथापूर्वमकल्पयत् ॥
इति श्रुतेर्महादेवः श्रेष्ठोऽर्च्यः सकलार्चितः ॥ ६ ॥
- इविश्वं भूतं भयद्भक्ष्यं सर्वं रुद्रात्मकं श्रुतम् ॥
मृत्युंजयस्तारकोऽतः स यज्ञस्य प्रसाधनः ॥ ७ ॥
- विपमानोऽपि समदृक्साशिवोऽपि शिवः स च ॥
वृषसंस्थोऽप्यतिवृषो गुणामाप्यगुणोऽमलः ॥ ८ ॥
- यदाज्ञामुद्बहन्त्यत्र शिरसा सासुराः सुराः ॥
अन्नं वातो वर्षं इतीपवो यस्य स विश्वपाः ॥ ९ ॥
- भिषक्तमं त्वां भिषजां शृणोमीति श्रुतेरयं ॥
स्वभक्तसंसारमहारोगहर्तापि शंकरः ॥ १० ॥

११ उक्तेः

- १ शिवोऽपि शक्तियुक्तश्चेत्प्रभुः कार्याय नान्यथा ॥
 स्वमायया विनेशस्य परस्यानुभवात्मनः ॥ १ ॥
- न घटेतार्थसंबंधस्ततो माया परावरा ॥
 यस्याः प्रभावं प्रवक्तुं ब्रह्माद्या अप्यलं वलम् ॥ २ ॥
- वैष्णवीयं महामाया सुरासुरसुनिम्नुता ॥
 शय्यां देवमयीं कृत्वा शैतेऽसाविति गीघते ॥ ३ ॥
- सर्वे देवाश्च मुनयो विपमे यां स्तुवन्ति हि ॥
 सृष्टिस्थितिविनाशानां हेतुरेका सनातनी ॥ ४ ॥
- विदुषोऽपि हठाचेतो महामोहाय यन्नुति ॥
 अमक्तानां बन्धहेतुर्मक्तानां मुक्तेः च सा ॥ ५ ॥
- सर्वेष्वपि हि भूतेषु चेतनेत्युच्यते ततः ॥
 स्वात्मारामो शिवोऽप्यत्र रत्यर्थमनुधावति ॥ ६ ॥
- माया चतुष्कपर्वाऽसौ शुचतिर्लिनृतना ॥
 सुपेश च घृतास्यादी वस्तेस्य यगुनान्यपि ॥ ७ ॥
- भक्तिप्रद्धावृत्तिर्ह्रीश्रीधीमेधादीश्च सत्सु या ॥
 कृष्णालक्ष्याऽऽर्तिमीनिद्रातन्द्रारूपैरसत्सु च ॥ ८ ॥
- क्षणे क्षणे विमुहन्ति वदिनोऽप्यत्र योगिनः ॥
 सैपानिर्वचनीयान्यां या ह्यनादिरजा धृता ॥ ९ ॥

१२ विष्णोः

विष्णोर्हास्यमसौ माया तदाधारा जडाधमा ॥
 ब्रह्मसोऽस्या अनादेश विष्णोः सद्बिलोचनान् ॥ १ ॥

- देवानां परमो विष्णुरवमोऽग्निरिति श्रुतेः ॥
 अयं विष्णुरजोऽनादिरनन्तो विश्वकारणः ॥ २ ॥
 सूर्यस्तत्पदं श्रेष्ठं सदा पश्यन्ति नेतरे ॥
 धीर्याणि तस्य षोऽप्यत्र न वेदोरप्रमस्य च ॥ ३ ॥
 प्रागुत्पाद्य विधिं नाभेर्वेदान्दत्त्वा ततो जगत् ॥
 उत्पादयत्यसावेव बुद्धिर्दीपो मुमुक्षुराद् ॥ ४ ॥
 भीत्याप्यधिकृता यस्मा उद्वहन्ति षलिं सुरा ॥
 माययाभ्रन्यन्यदक्षं सम्राज इव भूमिपाः ॥ ५ ॥
 यस्य भ्रूमङ्गमात्रेण त्रिलोकी नश्यति क्षणात् ॥
 इच्छामात्रे पुनर्जाते सेशरोत्पद्यते च सा ॥ ६ ॥
 आत्मभूतस्यास्य शत्रु स मूरो यात्यधोगतिम् ॥
 दुरत्ययामपि प्रान्ति मायां यद्रूपचिन्तकाः ॥ ७ ॥
 अर्वाचीना सुरा केऽपि न विदुर्न सद्गुण्या ॥
 स सर्वज्ञोऽपि चात्मानं वातरन्याप्नो वेद वेद या ॥ ८ ॥
 यस्यैकपादिय माया त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥
 स देवदेवदेशः बध नान्यस्त्रिविधमः ॥ ९ ॥
 श्रीविष्णवेशमाणेशसौर्यशाक्तादिरूपशूक् ॥
 दत्तात्रेयोऽभ्यजोऽर्जुन सदा मे हृदि सद्गुरुः ॥ १० ॥
 कृर्वेशदेशभक्ति ये मात्मयोग द्विपन्ति च ॥
 अन्यदेवं च सद्गुरुं ते यान्ति नरकं ध्रुवम् ॥ ११ ॥
 विष्णुः शिषो गणेशोऽर्कः प्रसिद्धोऽपि प्रयद् न हि ॥
 एकोऽज पञ्चपा जातः ह्यतो मैदोऽग्नि देवत ॥ १२ ॥

एतानीशाङ्गानि तृप्येदेकस्यापीह तर्पणात् ॥
 यथास्याख्यादितृप्त्यांगी चोद्विजेदेकनिन्दया ॥ १३ ॥
 देवद्रोहस्तवस्त्याज्यस्तद्भक्तस्यापि सर्वदा ॥
 यथारुचीश्वरः सेव्यो नान्यथा भेदमाचरेत् ॥ १४ ॥

इति पञ्चावतनमाहात्म्यम्

श्रीशंकरस्तोत्राणि

१३ अनादिकल्पेश्वरस्तोत्रम्

कर्पूरगौरो भुजगेंद्रहारो गंगाधरो लोकहितावतारः ॥
 सर्वेश्वरो देववरोऽप्यधरो योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ १ ॥
 कैलासवासी गिरिजाविलासी श्मशानवासी स्वमनोनिवासी ॥
 काशीनिवासी विजयप्रकाशी योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ २ ॥
 त्रिशूलधारी भवदुःखहारी कर्पुर्वैरी रजनीशधारी ॥
 कपर्दधारी भक्तकानुसारी योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ ३ ॥
 लोकाधिनाथः प्रमथाधिनाथः कैवल्यनाथः श्रुतिशास्त्रनाथः ॥
 विद्याधिनाथः पुरुषार्थनाथो योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ ४ ॥
 लिंगं परिच्छेत्तुमधोगतोऽस्व नारायणश्चोपरि लोकनाथः ॥
 बभूवतुस्तावपि नो समर्थो योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ ५ ॥
 यं रावणस्तांडवक्रीशलेन गीतेन चातोषयदस्य सोऽत्र ॥
 कृपाकटाक्षेण ससृद्धिमाप योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ ६ ॥

सकृच्च बाणोवनमद्य शीर्षं यस्याग्रतः सोऽप्यलभत्समृद्धिं ॥
 देवेंद्रसप्त्यधिका गरिष्ठा योनादिकल्पेश्वर एव सोऽसौ ॥ ७ ॥
 गुणान्विमातु न समर्थ एष शपश्च जीवोऽपि विकुठितोऽस्य ॥
 श्रुतिश्च नूनं चकित यभापे योऽनादिकल्पेश्वर एव सोऽसा ॥ ८ ॥
 अनादिकल्पेश उमेश एतत्सत्त्वाष्टकं यं पठति त्रिकालं ॥
 स धौतपापोऽखिललोकवन्द्यं शैव पदं यास्यति भक्तिमाश्रित् ॥ ९ ॥
 इति श्रीबाणुदेवानन्दसरस्वतीविरचित अनादिकल्पेश्वर-
 स्तोत्रं सपूर्णम् ॥

१४ श्रीशंकरापराधस्तोत्रम्

जय शंकर पार्वतीपते कृपया पाहि परेश सत्पते ।
 निजमन्युमिषु तथेपुधि परिहार्यहि हरन्भवाबुधिम् ॥ १ ॥
 पशुपाय नम पिनाकिने वृषवाहाय सुगुप्तनाकिने ।
 प्रमथाधिभुवे स्वयमवे परविद्याविभवेस्तु शभवे ॥ २ ॥
 प्रवरोस्म्यहमीश पापिना प्रवरस्त्व करुणोसि तापिनाम् ।
 दयनीय इत पर क ते घट शभो जगतीह सद्गते ॥ ३ ॥
 सचराचरविश्वहेतव प्रभव ते श्रुतियर्षसेतवे ।
 भिषजेस्तु नमोऽष्टमूर्तय निजभवतेप्सितकामपूर्तये ॥ ४ ॥
 इति श्री प प श्रीबाणुदेवानन्दसरस्वतीविरचित
 शंकरस्तोत्रम् ॥

१५ मृत्युंजयमंत्रगर्भितस्तोत्रम्

वा ण्या	ॐ काररूपिण्या	अ न्त	उ क्तोऽस्य नान्यथा ।
सु रस्	त्रि भुवनेशः स	न स्स	वां न्तः स्थितोऽवतु ॥ १ ॥
दे वो	यं सर्व देवाद्यः	सू रि	रु न्मत्तवत्स्थितः ।
वा हो	ब लीवर्दकोऽस्य	या च	क स्येष्टदः स तु ॥ २ ॥
नं दिम्	कं घाधिरूढोपि	त्रि प्र	मि त्यतिगः स्वभूः ।
द शा	य स्य न शंभुं तं	सं त	व न्देऽखिलात्मकम् ॥ ३ ॥
स द्यो	जा तोष्टमूर्तिः स	भु त	वं दिस्तुतोऽजितः ।
र क्ष	म न्मथहन्नाय	तो क	ध र्माणमद्य माम् ॥ ४ ॥
'स्व तोऽ	हे तोजगद्धेतो	द या	ना थांत्रिकापते ।
ती ब्रा	सु हृत्त्रिविधहृ	त्ता पा	न्मृत्योश्च मामव ॥ ५ ॥
कृ ता	ग समपि ब्राह्म	त्रे र्मु	त्यो स्त्वं भिषक्तमः ।
त त्स	न्धि मिधि सर्वाक	यो ने	र्मु श्चस्व मां शिव ॥ ६ ॥
'श्री द	पु ष्टिद ते व्याप्तं	दि क्षु	क्षा रणिभं यशः ।
रु ह्मार	ष्टि कृत्रक्ष मां त्वं	गं गा	य न्मूर्ध्नि चर्क्षराद् ॥ ७ ॥
द्र ष्टा	व ससि सर्वत्र	व त	मा मीक्षसे न किं ।
स्तु ते	र्धं मेऽश शक्तिर्नि	र स्त	मृ त्यो न मेज ते ॥ ८ ॥
ति ष्टा	नं दद चित्ते मे	स मं	ता त् परिपालय ॥ ९ ॥

इति मंत्रगर्भितस्तोत्र संपूर्णम्

१६ विश्वेश्वरादिस्तुतिः

नमः श्री वि श्वनाथाय देव
काशीशा श्वे वतार मे देव

वं द्य पदाय ते ।
दे व ह्युपादिश

॥ १ ॥

मायाधी	शं महात्मानं सर्वं	का र णकारणम् ।	
चन्दे तं	मा धवं देवं यः	का शीं चा धितिष्ठति	॥ २ ॥
चन्दे तं	ध र्मगोत्रारं	सर्वं गु ह्यार्थवेदिनम् ।	
गणदे	वं हुंदिराजं तं म	हां तं स्वविन्नइम्	॥ ३ ॥
भारं वो	हुं स्वभक्तानां यो यो	गं प्राप्त उच्चमम् ।	
सं सहुं	डिं दंढ पाणिं	वंदे गां गतटस्थितम्	॥ ४ ॥
भैरवं	दं द्वाकरालं भक्ता	भ यकरं भजे ।	
दुष्टदं	ढं शूलशीर्षधरं	वा माध्वचारिणम्	॥ ५ ॥
श्रीकाशी	पा पशमनीं दम	नीं दुष्टचेतसः ।	
स्वर्निःश्रे	णिं चाविमुक्तपुरीं	म र्त्यहितां भजे	॥ ६ ॥
नमाभि	ष तुराराध्यां सदाऽ	णि अस्थितिं गुह्यम् ।	
श्रीगंगे	भै रवीं दूरिकुरु	क स्याणि यातनाम्	॥ ७ ॥
भवानि	र क्षात्रपूर्णे सद्भ	र्णि त गुणेऽविके ।	
देवर्षि	वं चांशुमणिकार्णे	कां मोक्षदां भजे	॥ ८ ॥

इति धी. प. प. धीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचिता

विश्वेश्वरादिस्तुतिः संपूर्णा ॥

१७ श्रीकाशीविश्वेश्वरस्तोत्रम्

या षोडशकला काशी तनुरूपा प्रकाशते ॥
 ज्ञानगंगाश्रिता यत्र शंभुरात्मा प्रलिष्ठितः ॥ १ ॥
 विश्वनाथः सात्विकधीभवान्यालिङ्गितः सदा ॥
 यद्दर्शनात् पुनरावृत्तिः कल्पक्षतैरपि ॥ २ ॥

इति धी. प. प. धीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं
 काशीविश्वेश्वरस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

१८ श्रीनागनाथस्तोत्रम् ॥

ॐ कारवाच्योऽवतु नोषकारी स्मरानचारी भजकेष्टकारी ॥
 न क्षत्रपालंकृतभाल ईशः प्रभुर्गणेशः सकलामरेशः ॥ १ ॥
 मः केशवोप्यस्य हि वेद नांतं कुर्यात्स नोऽजो भववेदनांतम् ॥
 शि धः स शंभुर्भगवानपायान् परावरेशो गिरिशोऽद्य पायात् ॥ २ ॥
 वा हो वृषो लेपनमत्स्य भूतिर्चत्पादलप्रापि महाविमूर्तिः ॥
 य स्यास्ति चर्मावरणीश स त्वं सत्वं विशोऽर्घ्यार्पय मे
 स्वतत्त्वम् ॥ ३ ॥

पष्टश्रान्वितं स्तोत्रं यः पठेच्छिवसंनिधौ ॥
 स सर्वपापनिर्मुक्तः शिवलोकमवाप्नुयात् ॥ ४ ॥

इति श्री. प. प. वासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं
 श्रीनागनाथस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

१९ शंकरस्तोत्रम् ॥

नमस्तुभ्यं भगवते शंकराय महात्मने ।
 जगदुत्पत्तिनाशानां हेतवे मोक्षहेतवे ॥ १ ॥
 सर्वदेवाधिदेवाय पार्वतीपितये नमः ।
 ऋषियोगिसुनीन्द्राणां त्वमेव परमा गतिः ॥ २ ॥
 ब्रह्मांडगोलके देव दयालूनां त्वमग्रणीः ।
 अत एवोत्कर्षणं पीतं त्वया हालाहलं विषम् ॥ ३ ॥
 गंगाधर महादेव चंद्रालंकृतमस्तु ।
 परमेश्वर मां पाहि भयं चारय वारय ॥ ४ ॥

सर्वपापं प्रशमय सर्वताप निवारय ।
 दु सं हर हराशेषं मृत्यु विद्रावय द्रुतम् ॥ ५ ॥
 स्तुतिं कर्तुं न मे शक्तिस्तव धामगत्यगोचर ।
 देहि सत्संगतिं भक्तिं निश्चलां त्वयि शंकर ॥ ६ ॥
 सर्वारिष्टं परिहर सर्वशत्रून्विनाशय ।
 दारिद्र्यं हर सर्वेश सर्वान्कामान् प्रपूरय ॥ ७ ॥
 मुखे नाम दृशो रूपं हृदये त्वत्पदांजुजम् ।
 ममास्तु ते नमः सांघ प्रसन्नो भव सर्वदा ॥ ८ ॥
 त्वदर्चनविधिं जाने न भक्तिस्त्वयि मे हृदि ।
 अथाप्यनुग्रहाणेश केवलं दययौद्धर ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित
 शंकरस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

२० श्रीशंकरस्तोत्रम्

ॐ कारुण्यं सकलार्चितपादपद्म
 न एस्वकष्टं तव नीमि सुभद्रसद्म ॥
 म चारिर्हृत्चरणं शरणं सदाप्रा-
 स्तो भूय ईश जननीजठरं न चाप्ता. ॥ १ ॥
 अ हं त्वदर्चादिविधिं न जाने
 स्तु तिं च कर्तुं गिरिस्तुजाने ॥
 भ क्तिस्त्वयि मे न दृढा ममास्ति
 न शिष्टसत्सद्ग वशापि नास्ति ॥ २ ॥

चन् दे पदे ते भुवनाधिराज
 विद्याधिराजाप्यमृताधिराज ॥
 श्रे तद्गुणे भक्तपते नमस्ते
 श्व भ्राह्मण्डित्युद्धर मां भवाख्यात् ॥ ३ ॥

- रा जा सुराणां त्वमभीष्टदाता
 य द्यप्यहो सिद्धिनिधिप्रदाता ॥
 स हाश्वमशाने नृकरोटिमालां
 हा देन धृत्वा प्रकरोपि लीलाम् ॥ ४ ॥

दे याङ्गलेपनमुतापि चित्ताविभुतिर्
 वा हो वृषः सहचरास्तव भूतवाराः ॥
 य रयांशुकं त्वगशिवापि शिवापि तेऽस्ति
 त्रिष्वीशितः पितृवने सवनेऽपि वासः ॥ ५ ॥

यं ताखिलस्येदृश ईश तेऽपि
 ष लारिमुख्या क्षमरा हि तेऽपि ॥
 का शीश जानन्ति परं न तत्त्व
 य स्वेशर्मा ध्वानुगृहाण स त्वम् ॥ ६ ॥

त्रि विक्रमोप्यब्जभवञ्च लिंगं
 पु रा परिच्छेत्तुमनीधरौ ते ॥
 रु द्रेदृशस्ते गुणवर्णनाय
 षा ष्मातुरे भास्य गुरो प्रभुः कः ॥ ७ ॥

य स्त ईश परिकीर्तयेद्गुणान्
 त्रिष्वनीह सवनेषु भक्तिमान् ॥
 पु ष्यवानिह भवेत्तथा नरो
 रां कवांबरधरोऽपि नापरः ॥ ८ ॥

त पो जपो यज्ञमुरा क्रिया या
 का चित्प्रमादाद्विकला यदि स्यात् ॥
 य भ्रामसंकीर्तनतः सुपूर्णा
 त्रि हृग्भवेत्त्वां तमजं गृणामि ॥ ९ ॥
 का लो मृकंटात्मजमर्कचन्द्रमो-
 मि नेत्र नेतुं समुपागतस्तदा ॥
 का ला-तकागच्छ शिवेत्यहो तदा
 ला पशुतेस्त्वं तमु मुच्छवानसि ॥ १० ॥
 य स्मै सृष्टमत्र्यके वाणरावण जामुरः ॥
 का मपूतिस्तयोराक्षीत्संपदेवत्रियोऽधिका ॥ ११ ॥
 ला भोपरो नश्वर एव कामोऽ
 मि षट्पुतेनेश न कामभोगः ॥
 रु द्रोप्रशाम्यत्यत एव देहि
 द्रा क् शांतिदां स्वय्यचला सुभक्तिम् ॥ १२ ॥
 य त्नें विना दुःखमुपैति बद्धत्
 नी रागमप्येति सुर्यं च तद्वन् ॥
 ल र्धुं यते तत्र पृणोमि चार्थं
 कं चिस्वयीशार्पय भक्तिमेकाम् ॥ १३ ॥
 ठा ये विदा धानपि भक्तियोगो
 य धानुगृह्णाति तथा परो नो ॥
 स र्केऽपि यरमादिह वाचनाः म्यु
 र्धे वाः प्रमाणं त्विह संशयो नो ॥ १४ ॥
 श्व पाकमुल्या अपि यस्य मक्त्या
 रा जन्तु ईशान तथैव लोके ॥

य श्लेश चण्डालमुक्तापि याता
स तीं गतिं विश्रुतमेतदस्ति ॥ १५ ॥

दा रात्मजागारथनादि सर्वे
शि येह संन्यस्य सदा भजन्ति ॥
चा मं परं त्वां मुहुरत्र ते किं
य मीश मृत्यूद्भवदुःखभाजः ॥ १६ ॥

श्री कंठ सूर्येन्दुपयोनभोमि-
म रुद्धरात्मान इमास्तनूस्ते ॥
हा लाहलादानिशमानतोऽस्मि
दे बाधिदेवेश्वर मे प्रसीद ॥ १७ ॥

वा ताशनोपधीतो
य उ पंचास्यान्निलोचनो नमः ॥
न न्दिगतो दशहस्तो
मः केस्य स पातु मुन्मत्तः ॥ १८ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवामुदेवानंदसरस्वतीविरचितं
शंकरस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

२१ प्रार्थनास्तोत्रम् ॥

शंकर सुखांकर गुरो परमदेव । देहि मयि तेदृश उरोरसकृदेव ॥
किङ्करवरामरत्तरो परमदेव । पात्र लवमद्य गतरोप जितदेव ॥ ध्रु ॥ १ ॥
पूर्णकरुणाश्रितवटाश्रवरदृष्टया । तापशमनं कुरु ममार्यं वरदृष्टया ॥
नैव तत्र तिष्ठति नमःसदनुशिष्टया । ज्ञानमिदमर्थितमिद्देमपि दिष्टया ॥ २ ॥
कर्मभिरपारभववारिधिनिस्तं । काममुखयोरमकरार्तमपशस्तम् ॥
जन्ममुखवीचिभिरितरतत उदस्तं । त्रस्तमित उद्धर गृहाण मम हस्तम् ॥ ३ ॥

अस्तशरणार्थिकरुणोक्तमपि किं ते । न श्रुतमर्षादृश उपेक्ष्य इह किं ते ॥
 उद्धरणमस्य करुणाकर कियत्ते । ऽथापि न मनो द्रवति कोमलमहो
 ते ॥ ४ ॥

प्रसीद् मे सागस आर्तबन्धो । कारुण्यसिन्धोऽनुपमास्तबन्धो ॥
 बन्धो मृपापि व्यययत्ययं मां । स्वप्नोपमं छिन्धय सर्वतो माम् ॥५॥

इति श्री, प, प, श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 प्रार्थनास्तोत्र सपूर्णम् ॥

२२ द्वायर्थिरामेश्वरस्तोत्रम्

भागीरथीपुण्यजलाभिषिक्तो यो ब्रह्महत्याद्यघतः पुनाति ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ १ ॥
 यद्दर्शनं कायिकत्राधिकादिपापापहं तापहरं वरं च ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ २ ॥
 त्रिकालसंदर्शनतोऽपि तृप्नो ददाति सिद्धीरुभयीर्महामा ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ ३ ॥
 रुद्राभिषेकप्रिय ईश्वरो यः सर्वार्थदो मात्रिक्रमपूरः ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ ४ ॥
 यो विह्वपत्रैस्त्रिदलैर्भवारि, संपूजितो यच्छति भुक्तिमुक्ती ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ ५ ॥
 संपूजितो योप्यजित, प्रदोषे ददाति मुक्तिं सकशाधिशान्तिम् ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ ६ ॥
 यः शुद्धचित्तेन हि संस्मृतोऽजो भवत्यरं भक्तजितो जितारिः ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरताम्रजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ ७ ॥

न हायते वाह्मनसातिदूरो देवादिभिर्यन्महिमानियत्तः ॥
 रामेश्वरोऽसौ भरतामजन्मसंस्थापितः पातु सदा विपद्भयः ॥ ८ ॥
 रामेश्वराष्टकमिदं सुखदं विलेदं तापत्रयोपशमदं मदमत्सरादम् ॥
 भक्तेष्टदं जननमृत्युगदागदं यो भक्त्या पठेत्स परमं पदमेति
 शंभोः ॥ ९ ॥

इति श्री, प, प, श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं भरताख्यद्विज-
 स्थापितरामेश्वरस्तोत्रं संपूर्णम् ।

२३ न्यर्थिपटाननस्तोत्रम् ॥

दक्षेण हस्तेन गदां दधानः कौचश्च वामेन सुसावधानः ॥
 स शुकजो घोऽवतु कार्तिकेयः पाण्मातुरः साम्बसुतोऽर्जुजेयः ॥ १ ॥
 पद्शिरो द्वादशकरो द्विगुणोत्रिज एव किं ॥
 सोऽब्रासुतो द्विहस्तोऽत्र सुब्रह्मण्यो मयेक्षितः ॥ २ ॥
 हत्वा बलात्संपदमाश्वदैर्घां पुष्पाति गोपायति वैश्वैवीम् ॥
 सुपूजितस्त्वं सुमनःस्वभक्तगते नमस्तेस्तु सदा विरक्तम् ॥ ३ ॥
 विशेषतस्त्वां भुवि दाक्षिणात्या भजन्ति भक्त्या परयाज तेषाम् ॥
 अनुग्रहार्थं द्विभुजस्वरूपं प्रकाश्य चारसे दिशि दाक्षिणस्याम् ॥ ४ ॥
 स्त्रीसंगतिर्दुर्गतिरेव साक्षादित्थं समारूपापयितुं बधूनाम् ॥
 सुस्पर्शगन्धोऽपि सुदूरतस्ते समुद्दिश्यतो देव पदे नमस्ते ॥ ५ ॥
 स्वामिर्ब्राह्मणेहृतां विततामपि तां क्षणान् ॥
 मायाभर्यां निरस्याऽजो विजहार नमामि तम् ॥ ६ ॥
 एकान्तसेविनमपि स्वामिनं त्योपतस्थिरे ॥
 एकान्तभक्ता यच्चित्ते नैव कामोद्भृतिः स्थिरे ॥ ७ ॥

स्वामिस्तारङ्गजिसर्वलोकनाटकशिल्पिभूम् ॥

अंभानुत नमस्तेऽस्तु प्रसीद् परिपाहि न ॥ ८ ॥

योगापेक्षा मे न ते दर्शनार्थं नापेक्षा मे भाविपूज्योद्भवार्थम् ॥

भवत्या भूयाद्दर्शनं ते कदापि श्यास्तास्य जन्मनो मे ततोऽपि ॥९॥

स्मृर्त्वाभी कलौ योऽनातनयो द्विशयो मत ॥

चक्रे व्यथां तस्य मुक्तिं वासुदेवसरस्वती ॥ १० ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित

कार्तिकस्वामीस्ते वम् ॥

२४ श्रीशंकराचार्यस्तुतिः

श्रीमद्भगवत्पूज्यपदेश्वर । वेदिकमार्गस्थापक शकः ॥

शिवावतार श्रीमच्छंकर । त्रिकर हरहर त्राहि यतीश्वर ॥ १ ॥

शिवगुरुसद्गृहावतीर्ण मोहातक जनशिक्षक तारक वान्त ।

गण्डितपण्डितसंहतिमण्डित । मण्डनपण्डितदुर्मतशान्त ॥

श्रीम० ॥ २ ॥

विनिजासगतशास्त्रासंभवसांगतबौद्धादिकराद्धात ॥

प्रस्थानत्रयभाष्यकृद्द्वयमतसस्थापक दृढसिद्धान्त ॥ ३ ॥

वृषभूकमठान्यो दिक्षु मठान् । कृत्वा चतुरस्तत्र चतुर ॥

सुरेश्वरार्थप्रमुखान् चतुरानयोजयतो शिष्याश्चतुर ॥ ४ ॥

श्रीमत्परमहंसपरिष्ठाजकश्रीमच्छंकराचार्यमशोक ॥

वासुदेवयतिर्भक्त्या नमति । स्तुत्या यथामति पावितलोकम् ॥५॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता

शंकराचार्य-स्तुति सूर्वा ।

२५ श्रीखण्डराजस्तोत्रम् ॥

- शिशङ्कराय त्रैलोक्यं खण्डराजो महामतिः ।
 उस्मै महालक्ष्मणाय मणिमहाराये नमः ॥ १ ॥
- ऋषीणां यस्तप सिद्ध्या अवतीर्य महीतले ।
 दैत्यानां नाशयन्तस्मै मणिमहाराये नमः ॥ २ ॥
- यो वेदमयमास्थाय महाश्वमपराजितम् ।
 जघ्ने दैत्यरिपून्तस्मै मणिमहाराये नमः ॥ ३ ॥
- पीतवस्त्रपरीधानः पीताभरणमूपितः ।
 त्रैलोक्यवन्दितरतस्मै मणिमहाराये नमः ॥ ४ ॥
- मार्गशर्षिं महामासे प्रत्यब्दं यन्महोत्सवः ।
 योऽर्चां प्रोक्षो विभुस्तस्मै मणिमहाराये नमः ॥ ५ ॥
- देवः प्रतापमार्तण्डभैरवः शशुक्लन्तनः ।
 सर्वापत्तिहरस्तस्मै मणिमहाराये नमः ॥ ६ ॥
- खण्डराज प्रसीद त्वं सर्वापत्तिमपातुरु ।
 पाहि मां त्वं प्रभो तुभ्यं मणिमहाराये नमः ॥ ७ ॥
- क्रायेन मनसा वाचा येऽपराधा मया कृताः ।
 तान्मुमर्य प्रभो तुभ्यं मणिमहाराये नमः ॥ ८ ॥
- खण्डराजं गतुतिमिमां त्रिसंध्यं यः पठेद्भिजः ।
 सर्वान्कामान्स आत्वेह शिवलोके महीयते ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 श्रीखण्डराजस्तोत्रं संपूर्णम् ।

२६ श्रीचिदम्बरदीक्षितस्तोत्रम् ॥

शि वः स्वयं भूमितलेऽवतीर्णः स्वयं हि घर्मः खलु येन घीर्णः ॥
 व शी द्विभार्योप्यभवद्विदीर्णरागो यदिष्टैस्तु भवोऽपि तीर्णः ॥१॥
 चि दंनराऽप्यो भुवि दीक्षितो यः सदाऽयतासादितसिंधुतोयः ॥
 वं भाविहीनान्भजवान्प्रपन्नानतारयद्वै विपशो विपन्नान् ॥ २ ॥
 य भुव यो लौकिककर्मकर्ता भर्ता द्विजानां खलगर्यहर्ता ॥
 र रक्ष घर्म स हरषवतारो मलापहृतीरविहार्मुद्गारः ॥ ३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 श्रीचिदम्बरदीक्षितस्तोत्रम् ॥

२७ श्रीसदाशिवेन्द्रस्तोत्रम्

स्वानन्दरसोन्मत्तः स्वाङ्गं विस्मृत्य यो नरीनर्ति ।
 स यतिः सदाशिवेन्द्रो विदेहमुक्तस्थिती यदीवर्ति ॥ १ ॥
 सदाशिवाभाषणमन्यवीक्षया सदाशिवाचारमचिन्त्यदीक्षया ।
 सदाशिवाभे प्रणमामि सद्गति सदाशिवार्च्येन्द्रनरस्यतीयतिम् ॥२॥
 भूत्या छन्नो जातवेश इवाष्टभूत्या छन्नो योऽपि चोन्मत्तचेष्टः ॥
 काष्ठां काञ्चिन् प्राप्य रेमे स्वतन्त्र-काष्ठा काचिया विमुक्तेरमंत्रः ॥३॥
 सुक्त्याश्रिष्टो भाति बाहूपघानः क्षमातल्पोऽसौ दिक्पटःषावघानः॥
 घाम्नि स्वीये योगविद्यत्रयर्तो जूर्तिघ्नो दिक्शालिनी यस्य कीर्तिः ॥४॥
 नम दृष्ट्वा निजदयितया नोदितो ग्लेच्छ एतं
 शान्तं दान्तं प्रसभमसिनाऽहन् ततो विव्यये न ॥
 कृत्वांसोऽपि व्यधितमनसे सैनसे भुमबाहुं
 मंदाक्रान्तान्वयनगतयेऽदर्शयन् पूर्वं आहुः ॥ ५ ॥

शंकरस्तोत्राणि

म्लेच्छो विरक्तः शरणं जगाम न्यूनोऽप्यनुप्राह्य उतापि तामसः ॥
 इत्थं विचार्यावददे परेन्त्यज श्रद्धस्त्व नित्यं हृदयेऽस्मितं त्यज ॥ ६ ॥
 तथेति कत्राणमपास्य सोऽनमत्तथाचरन् सोऽपि गतिं वतागमत् ॥
 यदा कुर्वंशस्थनरोऽप्यगाद्रतिं तदा सुवंशस्थ इयान्न किं गतिम् ॥७॥
 ईदृक्प्रभावोऽत्र सदाशिवेन्द्रो जागर्त्यतोऽत्रापि शिवोऽप्युपेन्द्रः ॥
 विशुद्धसत्त्वं ननु भूतिकाम आत्मज्ञमर्चेत्तमु मुक्तिकामः ॥ ८ ॥
 नामादिभ्यः परतरं भूमानं यो निरंतरम् ॥
 अमेदेनाप स ब्रह्म न ब्रह्मज्ञः श्रुतीरणात् ॥ ९ ॥
 गुरोरपीहोत्तममुक्तिकाष्ठां गतस्ततोऽत्रास्य जनः प्रतिष्ठाम् ॥
 चक्रे वदेसं किमु वामुदेवः आत्महामित्यादृतसाधुभावः ॥ १० ॥

इति श्री. प. प. श्रीबामुदेवानंदसरस्वतीविरचितं
 श्रीसदाशिवेन्द्रस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

२८ अमरेश्वरस्तोत्रम् ॥

कृष्णावेणोतटावास कृष्णाहृत्तृष्टमानस ॥
 प्रासहारिमहावीर प्राहि माममरेश्वर ॥ १ ॥
 आन्ध्रदेशकृतावास चान्तरक्षमहारस ॥
 दुःखान्महाशक्तिधर प्राहि माममरेश्वर ॥ २ ॥
 घ्रीघान्यवाटिकाक्षेत्रंरजनानर्थमंजन ॥
 जननान्तवासहर प्राहि माममरेश्वर ॥ ३ ॥
 नानोत्पातप्रशमन मनःशान्तिदचिन्तन ॥
 अधिष्ठितामरपुर प्राहि माममरेश्वर ॥ ४ ॥
 चामुण्डाशक्तिसहित पराजितनिजाहित ॥
 हितकारिन् महावीर प्राहि माममरेश्वर ॥ ५ ॥

प्रणवेशादिभिः पंचलिगैस्त्वां सहितं न च ॥
 पश्यतां भीररिहर त्राहि माममरेश्वर ॥ ६ ॥
 अमरावत्याधिष्ठानममरारिनिपूदनम् ॥
 वन्दे स्वामखिलाधार त्राहि माममरेश्वर ॥ ७ ॥
 सदा गतास्तु योगरते त्वदर्भं मेवि सद्गते ॥
 देहोऽयं तिष्ठतु हर त्राहि माममरेश्वर ॥ ८ ॥
 प्रसीद् पार्वतीजाने न जानेहं शुभाशुभम् ॥
 स्मरामि त्वां स्मरहरे त्राहि माममरेश्वर ॥ ९ ॥
 अपराधान्मानसिक्कान्कामिकानपि वाचिकान् ॥
 क्षमस्व स्वजनाधार त्राहि माममरेश्वर ॥ १० ॥
 दोषा अशेषा मम ये ते नश्यन्तु सदाऽभये ॥
 स्वय्यस्तु हृदयं तार त्राहि माममरेश्वर ॥ ११ ॥
 इति श्रीमदमरेश्वरस्तोत्रं उपूर्णम् ॥

२.९ धान्यवाडिकाक्षेत्रमाहात्म्यम् ॥

देशे महाराष्ट्रसमाह्वये भुवि ह्यवाता यथा धीनरसिंहवाटिका ।
 कृष्णानदीपश्चिममूल आन्ध्रके देशे तथा पूरुषि धान्यवाडिका ॥ १ ॥
 दिवि यथाप्यमरास्त्वमरावती भुवि तथा ह्यपराप्यमरावती ।
 दिवि तु सास्यमरेश्वरमण्डिता भुवि तथाप्यमरेश्वरमण्डिता ॥ २ ॥
 चाशुण्डिकेशार्पितसाधुमानं काशीसमानं भुवि भासमानम् ।
 क्षेत्रं त्विदं पातकशोकहन्तु श्रीकृष्णया मण्डितमिष्टदातु ॥ ३ ॥
 कृष्णोत्तुंगतरंगसंगनशतो वातोऽिपूतो यतो
 धावन्तान्त इतरतवः स्वगतिः प्राप्तं त्रिधा दुष्कृतम् ।

दूरादेव निवारयत्यधिरतं जातं यदंगादित-

स्तद्भूत्स्वयात्र सतां सदा निवसतां पापस्य वार्तां कुतः ॥४॥

भक्तेष्टदोत्र प्रणवेश्वरः स्थितः श्रीमानगस्त्येश्वर इष्टदः स्थितः ।

सोमेश्वरो यत्र च कोसलेश्वरः श्रीवीरभद्रेश्वर आरितिकादरः ॥ ५ ॥

लिंगैर्युतं पंचभिरेवमुश्चमुश्चकालान्तकमाशु यद्य ।

सकृत्प्रणामात्सकलार्थदातृ तदामरं लिंगमनिष्टहन्तु ॥ ६ ॥

यद्वेणुनादश्रवणादचेतनाः सचेतनाः स्युः सज्जवास्तथाजनाः ।

क्षेत्रं त्विदं तेन सदास्त्यधिष्ठितं गोपालकृष्णेन ददात्यभीष्टितम् ॥७॥

भुवेश पाहि भनतारक तारकत्र

तातेशतः परमुदर्पकदर्पकम् ।

कोष्मारुमत्रभवतो भवतोपदोन्वो

मान्यो विपत्तिवनपावकपावकाश्च ॥ ८ ॥

चामुण्डेश सगोपालपालकोशमरेश्वर ।

लोकशोकहर श्लोकाष्टकं शृणु महेश्वर ॥ ९ ॥

३० वरदानदीतत्तीरस्यमधुकेश्वरस्तुतिः

वरदानपरा मनोहरा वरदारिद्र्यहरा सदादरा ।

वरदाहपनदी विशुद्धये वरदा मेस्त्वपि मुक्तिसिद्धये ॥ १ ॥

कृष्णासूरी या सह तुंगभद्रया कृष्णां गता कृष्णातनुं सुभद्रया ।

सैषा धुनीयं वरदाह्रयाभया भयानकत्पातु रिपोरपाह्रयान् ॥ २ ॥

यत्तीरे त्रिहिताः संवाश्र मुनिभिः प्रातैर्वासिष्ठादिभि-

र्यंघ्नीत्रेणतोप्यशुद्धमतिभिल्लम्भा गतिः पापिभिः ।

सेयं सद्गतिदाहययारि वरदा भेषस्तपोशुद्धिदा

मन्दानामपि पारदास्तु वरदा मोक्षरपदा नः सदा ॥ ३ ॥

जयन्त्याख्या शुभा तस्वा वरीवर्ति तटे पुरी ।

जयन्तीह महेन्द्राद्या मधुकेशपुर.सराः

॥ ४ ॥

शक्तिं मधुं हन्तुमदादुमाधवः पुरात्र यस्मै खलु चाद्य माधवः ।

संस्थापयामास वसन्पुरः स्वयं लिंगं मनोहृन्मधुकेश्वराब्दयम् ॥ ५ ॥

इन्द्रादयः स्वस्वहरित्मु संस्थिता यत्रावताराश्च मधुद्विपः स्थिताः ।

शम्भोर्गणाश्चाखिललोकमंगला वामप्रदेशेषि च सर्वमंगला ॥ ६ ॥

प्रत्याहिका यत्र वरार्चनोत्सवा यानादयो यत्र च मासिकोत्सवाः ।

चैत्रे रथाद्या अपि वार्षिकोत्सवा भवन्ति चोर्जे वरदीपकोत्सवाः ॥ ७ ॥

एवंभूतो महादेवो नाम्ना यो मधुकेश्वरः ।

त्रिकालमर्चितो भक्तानभीष्टार्थं प्रयच्छति

॥ ८ ॥

(गोमूत्रिकाबंधः) भवो मारहरः सोमप्रियोवतु सुराघहा ।

शिवो वरकरः सामगेयो जन्तुदरापहा

॥ ९ ॥

(हारबंधः) हर सुरवर भो समस्तमधं मम

स्मरहर हर मामव प्रवरावर ।

वरकर गरलाद् शर्वशमीश शं-

करधरवर जडजद्विजभृजय

॥ १० ॥

३१ शरप्रगादवर्णनम् ॥

गीतिः

विभूतिभर्त्रेण्यहमर्पयन् चिताविभूतिमाप्सैकदिने स नोचिताम् ।

गात्रार्थभस्म प्रददौ धनंजयच्छात्रस्तदाभूद्वरदः पुरंजयः ॥ १ ॥

शंकरमजनं संसृतिभंजनं किंकरंजनं मायातमोजनम् ॥ २ ॥

भाविकजीवनं पावनपावनं आर्तपरावनं शान्तिमहावनम् ॥ ३ ॥

मत्वा धनंजयभूपानुशासनं शशोप्यकरोहिंसमर्चनम् ॥ ४ ॥

नवचित्तिभृति शत्रोनुदिनं भूतिवरायाददनुसवनम्	॥ ३ ॥
एकदिने स काप्यलमन्न भस्म स ऐच्छच्छवरो निधनम्	॥ ४ ॥
आह तदा स्त्रीः कुरु सवनेन सहृदयितार्थस्ववपुर्दहनम्	॥ ५ ॥
स तथा दग्ध्वा भसितेन तेन शंकरपुजनमकरोददीनः	॥ ६ ॥
आन्द्दयदंगनामर्चनावसान ईशस्तुष्टोदर्शयदंगनाम्	॥ ७ ॥
प्रादुर्भूत्वा स्वयमीशानस्ताभ्यां प्रददौ स निजस्थानम्	॥ ८ ॥
यस्य न मानं तव महिमानं तमजानुदिनं स्मरामि नूनम्	॥ ९ ॥
श्रद्धा भक्तिर्मे न तत्तेर्चनं जाने क्षमस्वापराधभीक्ष्णान	॥ १० ॥
इति वासुदेवानन्दसरस्वतीयतिकृतविततिं शृण्वीशान	॥ ११ ॥

इति गीतिः

विष्णुस्तोत्राणि

३१ लक्ष्मीनारायणस्तोत्रम् ॥

श्रीनिवास जगन्नाथ धीहरे भक्तवत्सल ।	१
लक्ष्मीपते नमस्तुभ्यं त्राहि मां भवसागरान्	॥ १ ॥
राधारमण गोविंद भक्तकामप्रपूरक ।	
नारायण नमस्तुभ्यं त्राहि मां भवसागरान्	॥ २ ॥
दामोदर महोदार सर्वापत्तिनिवारण ।	
हृषीकेश नमस्तुभ्यं त्राहि मां भवसागरान्	॥ ३ ॥
गरुडभ्वज वैकुण्ठनिवासिन्वेशवाच्युत ।	
जनार्दन नमस्तुभ्यं त्राहि मां भवसागरान्	॥ ४ ॥
शंखचक्रगदापद्मधर धीवत्सलांछन ।	
मेघश्याम नमस्तुभ्यं त्राहि मां भवसागरान्	॥ ५ ॥

प्रसीद मे केशव दीनबंधो प्रसीद मे केशव चार्त्तबंधो ॥
बंधोच्छिदार्योऽसि कृपासमुद्रः स केशवोत्र प्रथितोस्त्युपेद्रः ॥ ८ ॥

एवं स्तुतोऽष्टभिर्हृद्यैः पथैः पातु न आर्त्तिहा ॥

महात्मा वासुदेवेन यतिनास्तु भवार्त्तिहा ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं
केशवराजाष्टकं सपूर्णम् ॥

३४ दशावतारस्तोत्रम् ॥

मत्स्योऽग्निविहारः पूषो ह्यवतारः ॥

जातः श्रुतिदारु पूष्यो मनुवारः ॥ १ ॥

नष्टामरबाधः कूर्मोऽथ धराधः ॥

गत्वा चहतीश क्षमां योऽप्यसृतेऽशः ॥ २ ॥

भूभृन्स हिरण्याशुघ्नोऽत्र तृतीयः ॥

भूदार उदागो यज्ञो मजनीयः ॥ ३ ॥

भृत्योस्त्यनुसारी पूषोऽसुरवेरी ॥

नाम्नापि नृसिंहः साक्षात् नृसिंहः ॥ ४ ॥

यो वामनवेपः सन् पञ्चम एषः ॥

याज्ञोपधियद्वस्तेनो बलिरद्वा ॥ ५ ॥

दूरादक्षयकामः स्याद्भार्गवरामः ॥

क्षमादो गुरुदासः षष्ठोऽद्विनिवासः ॥ ६ ॥

रात्सप्तम आसीद्भामो वनवासी ॥

विश्रुभत्यनुसारी रक्षोऽलयकारी ॥ ७ ॥

वर्षष्टम इष्टेः कृष्णो हतदुष्टः ॥

यः षोडशनार्यसाहस्रविहारी ॥ ८ ॥

बुद्धो नवमोऽयं विस्तारितमायम् ॥
यं कोऽपि न वेद सोऽप्यावृत्तिमर्दः ॥ ९ ॥

श्लेच्छक्षयकर्ता कल्की वृषभर्ता ॥
विप्रो भवितार्घ्यः शूरो दशमोऽर्च्यः ॥ १० ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतिविरचितं
दशावतारस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

३५ दशावतारस्तोत्रपद्यम्

- घरणीनौकावितमनुरेकाधीश्वरः स त्वं ह्यसि ॥ ॥ १ ॥
शंखासुरहा यो निजमोहाऽघाधिहा स त्वं ह्यसि ॥ ॥ २ ॥
शान्तैकमठो मोऽभूत्वमठो योऽशठ स त्वं ह्यसि ॥ ॥ ३ ॥
यो भूदारोपि सभूदारोऽभूदुदारस्त्वं ह्यसि ॥ ॥ ४ ॥
स्तब्धरोमा भुवदुद्धारे स्तब्धरोमास्त्वं ह्यसि ॥ ॥ ५ ॥
नरसिंहतनूर्हतमक्तजनुः स्वेष्टदः स त्वं ह्यसि ॥ ॥ ६ ॥
भजकार्तिहरो दैत्यासुहरो भीहरः स त्वं ह्यसि ॥ ॥ ७ ॥
यो व्याजपटुर्बलिमार्षबुद्ध्यामहीत्स त्वं ह्यसि ॥ ॥ ८ ॥
द्वारि बलेर्यस्तिष्ठत्यभयः कीर्तिकृत्स त्वं ह्यसि ॥ ॥ ९ ॥
दुर्नृपहन्ता ब्राह्मणगोप्ता स्वाविता सत्वं ह्यसि ॥ ॥ १० ॥
पूरितकामो भार्गवरामो विभ्रमः स त्वं ह्यसि ॥ ॥ ११ ॥
सीतारामो भजकारामो वैरिहृत् स त्वं ह्यसि ॥ ॥ १२ ॥
एकशरस्त्रीवाग्बरमन्त्री रावणारिस्त्वं ह्यसि ॥ ॥ १३ ॥
षोडशनाभीसहस्रभोगी योगीराट् स त्वं ह्यसि ॥ ॥ १४ ॥
भूभारहरो हृतसंसारो योऽष्टमः स त्वं ह्यसि ॥ ॥ १५ ॥

अपापविद्धो युवसंशुद्धो बुद्ध एषस्त्वं ह्यसि ॥
 विद्वलनाम्ना यः शुभधाम्ना तारकः स त्वं ह्यसि ॥ ९ ॥
 फलिर्भविता दुर्जनहन्ता योऽन्ततः स त्वं ह्यसि ॥
 गन्धर्वस्यो द्विभुजः स्वस्थो यो गुरुः स त्वं ह्यसि ॥ १० ॥

इति श्री. प. ५. श्रीबामुदेवानन्दसरस्वठीविरचितं
 दशावतारस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

३६ श्रीनरसिंहस्तोत्रम्

जय जय भयहारिन् भक्तचित्ताब्जचारिन्
 जय जय नयचारिन्दत्तमत्तारिमारिन् ॥
 जय जय जयशालिन्पाहि नः शूरसिंह
 जय जय दययार्द्रं प्राहि नः श्रीनृसिंह . ॥ १ ॥
 अमुत्समरधीरस्त्वं महात्मासि जिष्णो
 अमरविसरवीरस्त्वं परात्मासि विष्णो ॥
 सदयहृदय गोप्ता त्वत्र चान्यो विमोह
 जय जय दययार्द्रं प्राहि नः श्रीनृसिंह ॥ २ ॥
 परतरनतरासं स्वारिहत्यै विधत्से
 परतरयत्तं स्वाननार्यं घत्से ॥
 भयभयभयकर्ता कोऽपरस्ताक्ष्यंवाह
 जय जय दययार्द्रं प्राहि नः श्रीनृसिंह ॥ ३ ॥
 अमुरकुलप्रहारिः श्रेष्ठचेततमोऽरिः
 सकलप्रलयप्रहारिस्त्वं स्वभक्तारिवैरी ॥
 त्वदित स इन्द्रक् सत्पञ्चपाती न पेह
 जय जय दययार्द्रं प्राहि नः श्रीनृसिंह ॥ ४ ॥

सकलसुरबलारिः प्राणिमात्रापकारो
 तय भद्रकवरारिर्धर्मविष्वंसङ्गो ॥
 सुरवरवरदत्तः सोप्यरिस्ते हतो ह
 जय जय दययार्द्रं त्राहि नः श्रीनृसिंह ॥ ५ ॥
 दहनादहहृद्विधातनाद्गरदानाद्गुपातनादपि
 निजभक्त इहावितो यथा नरसिंहापि सदाव नस्तथा ॥ ६ ॥
 निजभृत्यविभाषितं मितं रत्न कर्तुं स्वमृतं दयाफर ॥
 भ्रष्टोद्भूलमिष्यमभ्यतो निजरूपं नरसिंह धीश्वर ॥ ७ ॥
 नासाधनं न ह्यनं न तपो जपो वा
 र्थि नतं न च कृतं धवणादि नो वा ॥
 सेवा कुटुंबभरणाय कृतातिदीना
 दीनार्तिहन् नरहरेऽघहरे ह नोऽव ॥ ८ ॥

इति श्रीबामुदेवानदसरस्वतीविरचितं
 श्रीनरसिंहस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

३७ श्रीनृसिंहस्तोत्रम्

अस्मात्तुष्टिआविरोधतः सहसा येन महागुरो हतः ॥
 निजभृत्यैश्चरत्तरामृतं विहितं तं नृहरि भजे हितम् ॥ १ ॥
 नृत्यंति कर्माभिये ते नरो जीवा निहन्ति यः ॥
 तत्संबंधमधिताढ्यं नरसिंहः मत्तोऽघतु ॥ २ ॥
 यदुगोवत्प्रहृतसंस्था लक्ष्मीयाकसंनिदः सदा ॥
 अविरोधितया पायादपायानृहरिः स नः ॥ ३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबामुदेवानदसरस्वतीविरचितं
 श्रीनृसिंहस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

३८ श्रीनृसिंहाष्टकम्

य ध्यायसे स ह्य तवागित देव इत्युक्त ऊचे पितर सशत्रुम् ।
 प्रल्हाद आस्तेखिलगो हरि स लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ १ ॥
 तदा पदाताड्यदादिदैत्य स्तभ ततोन्हाय पुरुरुशङ्कम् ।
 षकार यो लोकभयकर स लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ २ ॥
 स्तम्भं विनिर्भेद्य त्रिनिर्गतो यो भयकराकार उदस्तमेघ ।
 जटानिपातै स च तुगकर्णो लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ३ ॥
 पचाननास्यो मनुजाकृतिर्यो भयकरस्तीक्ष्णनखायुधोऽस्मि ।
 घृत्वा निजोर्वोर्वेददार सोसौ लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ४ ॥
 वरप्रदोक्तेरविरोधतोऽरिं जघान भृत्योक्तमृत हि कुर्वन् ।
 स्रग्वत्तदत्र निदर्शा स्वकण्ठे लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ५ ॥
 विचित्रदेहोपि विचित्रकर्मा विचित्रशक्ति स च केसरीह ।
 पाप च ताप विनिवार्य दु स लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ६ ॥
 प्रल्हाद कृतश्रत्योऽभूद्यत्पालेशतोऽमरा ।
 निष्कण्ठक स्वधामापु श्रीनृसिंह स पालु माम् ॥ ७ ॥
 दम्पूकरालवदनो रिपूणा भयकृद्भयम् ।
 इहो हरवि स्वस्य वासुदेव स पालु माम् ॥ ८ ॥
 इति श्रीमत् ५ आशानुदेवानन्दसरस्वतीविरचित
 श्रीलक्ष्मीनृसिंहाष्टक समाप्तम् ।

३९ परशुरामस्तोत्रम्

कराम्ब्या परशु चाप दधान रेणुकामजम् ।
 जामदग्न्य भजे राम भार्गव क्षत्रियान्तकम् ॥ १ ॥

सकलसुरबलारिः प्राणिमाज्ञापकारी

तव भक्तवरादिर्धर्मविध्वंसकारी ॥

सुरधरवरदत्तः सौप्यरिस्ते हतो ह

जय जय दययार्द्रं त्राहि नः श्रीनृसिंह

॥ ५ ॥

दहनाद्दहद्वाधिपातनाद्गरदानाद्गुपातनादपि

निजमक इहावितो यथा नरसिंहपि सदाव नस्तथा

॥ ६ ॥

- निजभृत्यविभाषितं मितं रज्जु कर्तुं त्वमृतं दयाकर ॥

प्रकटीकृतमिभ्यमभ्यसो निजरूपं नरसिंह धीश्वर

॥ ७ ॥

नाराधनं न ह्वनं न तपो जपो वा

तीर्थं व्रतं न च कृतं श्रवणादि नो वा ॥

सेवा कुटुंबमरणाय कृतातिदीना

दीनार्तिहन् नरहरेऽघहरे ह नोऽव

॥ ८ ॥

इति श्रीबासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

श्रीनरसिंहस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

३७ श्रीनृसिंहस्तोत्रम्

वरदानुदिशविरोधतः सहसा येन महासुरो हतः ॥

निजभृत्यैश्चरतरामृतं विहितं तं नृशरिं भजे हितम् ॥ १ ॥

नृत्यन्ति कर्माभिये ते नरो जीवा निहन्ति यः ॥

तत्संश्रमविद्याख्यं नरसिंहः स नोऽवतु

॥ २ ॥

यदुरोवन्नरहृत्संस्था लक्ष्मीयाम्संनिधः सदा ॥

अधिरोधितया पायादपायाच्चृदरिः स नः

॥ ३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

श्रीनृसिंहस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

३८ श्रीनृसिंहाष्टकम्

यं ध्यायसे स फ तवाग्नि देव इत्युक्त ऊचे पितरं सशस्त्रम् ।
 प्रह्लाद आस्तेखिलगो हरिःस लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ १ ॥
 तदा पदाताड्यदादिदैवः स्तंभं ततोन्हाय पुरुरुशद्रम् ।
 चकार यो लोकभयंकरं स लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ २ ॥
 स्तम्भं विनिर्मिय विनिर्गतो यो भयंकराकार उदस्तमेषः ।
 जटानिपातैः स च तुंगकर्णो लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ३ ॥
 पंचाननास्थो मनुजाकृतियो भयंकरस्तीक्ष्णनखायुधोऽरिम् ।
 धृत्वा निजोर्षोर्विद्वार सोत्तौ लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ४ ॥
 वरप्रदोक्तेरविरोधतोऽरिं जघान भृत्योक्तगृतं हि कुर्वन् ।
 स्रग्वत्तर्द्धं निदधौ स्वकण्ठे लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ५ ॥
 विचित्रदेहोपि विचित्रकर्मा विचित्रशक्तिः स च केसरीह ।
 पापं च तापं विनिवार्य दुःखं लक्ष्मीनृसिंहोऽवतु मां समन्तात् ॥ ६ ॥

प्रह्लादः कृतकृत्योऽभूत्कृपालेशतोऽमराः ।

निष्कण्ठकं स्वधामापुः श्रीनृसिंहः स पातु माम् ॥ ७ ॥

दंष्ट्राकरालवदनो रिपूणां भयकृद्भयम् ।

इहो हरति स्वस्य वासुदेवः स पातु माम् ॥ ८ ॥

इति धीमतर, ५, श्रीरामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाष्टकं समाप्तम् ।

३९ परशुरामस्तोत्रम्

कराभ्यां परशुं पापं दधानं श्रेणुकामजम् ।

जामदग्न्यं भजे रामे भार्गवं क्षत्रियान्तकम्

॥ १ ॥

नमामि भार्गवं रामं रेणुकाचित्तनन्दनम् ।	
मोचिवाम्भार्तिमुत्पातनाशनं क्षत्रनाशनम्	॥ २ ॥
भयार्तस्वजनत्राणतत्परं धर्मतत्परम् ।	
गतगर्वप्रियं शूरं जमदग्निपुत्रं मतम्	॥ ३ ॥
वशीकृतमहादेवं दत्तभूपकुलान्तकम् ।	
तेजस्विनं कार्तवीर्यनाशनं भवनाशनम्	॥ ४ ॥
परशुं दक्षिणे हस्ते वामे च दधतं धनुः ।	
रम्यं भृगुकुलोत्तंसं घनश्यामं मनोहरम्	॥ ५ ॥
शुद्धं बुद्धं महाप्रह्वामंडितं रणपण्डितम् ।	
रामं श्रीदत्तकरुणामाजनं विप्ररंजनम्	॥ ६ ॥
मार्गणाशोपिताब्धयंशं पावनं चिरजीविनम् ।	
य एतानि जपेद्रामनामानि स कृती भवेत्	॥ ७ ॥

४० श्रीरामचंद्रस्तोत्रम्

श्री रामचंद्रः सहित्वास्ततंद्रः	ॐ कारवाच्योऽवतु मां सुमद्रः ॥
रा नाधिराजोऽखिललोकमर्ता	न तावनात्तप्रत आधिहर्ता ॥ १ ॥
म हामहिम्ने परमार्थधान्ने	मो हांतकायाद्य नमोऽस्तु भृम्ने ॥
ज गद्वितायात्तमुविप्रहाय	भ स्तेष्टदायाहितनिप्रहाय ॥ २ ॥
य श्शेभरायाखिलधर्मगोत्रे	ग तिप्रदायासुरदुष्टहंत्रे ॥
रा म प्रसीदाखिलतापहारिन्	व रेण्य काहण्यनिधेपहारिन् ॥ ३ ॥
म मापराधानखिलान्स्वमस्व	ते जोमय श्रीश विभो दयस्व ॥
स्त न्मादिहेतोः कृत्वभूरिमंतोर्	द ताभय त्वं परमा गतिर्मे ॥ ४ ॥

य मादियोगं न च यागमाप ता पत्र जाने विहितार्थभोगम् ॥
 ज गन्निवासेश्वर मामवाद्य त्रे धायतापान् हर मे भवाद्य ॥ ५ ॥
 य शःप्रपूर्णं श्रवणं कुरुष्व या यादृतिं येन खलोऽपि सद्यः ॥
 रा गादिविद्वोऽपि तमर्पयाद्य य तीश सत्संगमजानवद्य ॥ ६ ॥
 म हाघकर्ता हि तवेक्षणेन या याद्विमुक्तिं परमक्षणेन ॥
 सी तापते तेस्तु नमः प्रसीद प्र सीद रामायिलद प्रसीद ॥ ७ ॥

कौसल्यालसदालवालजनितः सीतालत्तार्लिगितः
 सिक्तः पंक्तिरथेन सोदरमहाशास्त्राभिरभ्युन्नतः ॥

रक्षस्तीक्ष्णनिदाघपाटनपटुच्छायाश्रितानंदकृ-
 शुम्भद्वान्छितसत्कलानि फलतु श्रीरामकल्पद्रुमः ॥ ८ ॥
 इति श्रीरामचन्द्रस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

४१ पद्यात्मकश्रीरामस्तोत्रम्

राममाश्रय राममाश्रय राममाश्रय भद्रद्वं ॥
 राममाश्रयतां सुतोऽपि भवेत्कुदैयमभद्रम् ॥ १ ॥
 यस्य पादसरोजरप्ररजःकणादपि तत्क्षणं ॥
 गांतमर्षियधूष्टतिः किल याकटाक्षनिरीक्षणं ॥
 आरव्योदु विभीषणाय सुराग्रमर्पयदाशु तं ॥
 पिच्छं पिन्तय विश्रुतं न च हन्ति कोऽपि यदाश्रितम् ॥ १ ॥
 माययापि यदाश्रितस्त्विह कोऽपि नो परिभूयते ।
 राममातिविराममाश्रय कं यतो ह्यनुभूयते ॥
 यस्य नामदशाच्छिला अपि सिन्धुना हि समुष्टताः ।
 ते जहा अजहा भवन्ति न किं यदाऽत्र समुष्टताः ॥ २ ॥

सर्वदैवतकिंशरोऽखिलशंखरोऽपि हि शंखरो ।
 यस्य नाम त्रिमुक्तिधाम जपत्यकामहितादरः ॥
 बाहुदेवसरस्वती यमगायताऽखिलकामदम् ।
 रामनाथय चं मतां मत्तन्नाशु शाश्वतधामदम् ॥ ३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबाहुदेवानन्दसरस्वती-
 विरचिता श्रीरामस्तुतिः ॥

४२ श्रीमारुतिस्तोत्रम्

ॐ नमो वायुपुत्राय भीमरूपाय धीमते ।
 न मरते रामदूताय कामरूपाय श्रीमते ॥ १ ॥
 सो ह शोकविनाशाय सीताशोकविनाशिने ।
 भ माशोकवनायास्तु दग्धलकाय वाग्मिने ॥ २ ॥
 ग तिनिर्जितवाताय लक्ष्मणप्राणदाय च ।
 य नौकसां वरिष्ठाय वशिने वनधासिने ॥ ३ ॥
 त त्यक्त नसुधासिंघुनिमघाय मर्दयसे ।
 आं जनेशाय शूराय हृषीकेशचिवाय ते ॥ ४ ॥
 ज न्ममृदुभयघ्नाय सर्वश्रेयसाय च ।
 ने दिष्टाय प्रेतभूतपिशाचभयहारिणे ॥ ५ ॥
 या तनानाशनायाम्तु नमो मर्कटरूपिणे ।
 य क्षराक्षसशार्दूलसर्पशृश्रिवर्भाहते ॥ ६ ॥
 म ह्यामलाय वीराय चिरंजीविन उद्धृते ।
 हा रिणे वज्रदेहाय चोहंपितमहादधये ॥ ७ ॥
 य रिनामग्रगण्याय नमो नः पाहि मारुते ।
 हा मदोऽसि त्वमेवाशु हन्मन् राक्षसान्क ॥ ८ ॥

व्यकटेशाष्टकमिदं त्रिकालं यः पठेन्नरः ॥

स सर्वपापनिर्मुक्तो व्यंकटेशप्रियो भवेत् ॥ ९ ॥

इति श्री प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित

श्रीव्यंकटशस्तात्र सपूर्णम् ॥

४४ श्रीवैंकटेशस्तोत्रम् ॥

व्येमित्यज्ययमाख्यात मुनिभिः पापवाचकम् ॥

कटतेर्नाशनार्थत्वात्पापहा वैंकटेश्वरः ॥ १ ॥

यो भक्तखणार्थाय विष्णुवैकुण्ठवास्ययः ॥

शेषाचले महारुद्रम्या सह तिष्ठति वैंकटः ॥ २ ॥

चतुर्बाहुरुदारामो निजलाह्नलाहितः ॥

वैंकटेश इति ख्यातो देवः पद्मावतीप्रियः ॥ ३ ॥

शेषाचल महोत्तुग सर्वसपत्समन्वितम् ॥

वैकुण्ठकल्पमङ्गरोच्छ्रान्निवासः स नोऽवतुः ॥ ४ ॥

यदर्शनार्थमखिला ऋपियोगिसुरादयः ॥

आयाति परया भक्त्या सपत्नीकाश्च सानुगाः ॥ ५ ॥

विशेषादाधिने मामे महोत्सवदिदृक्ष्वः ॥

भक्तानुकम्पां भगवावैंकटेशः स नोऽवतुः ॥ ६ ॥

स त्वं मां पाहि देवेश लक्ष्मीशः गरुडध्वजः ॥

सर्वापत्तिविनाशाय प्रसन्ने भव सर्वदा ॥ ७ ॥

प्रसीद लक्ष्मीमणः प्रसीद प्रसीद शेषाद्रिशयः प्रसीद ॥

दारिद्र्यदुःखविभयहरत तं वैंकटेश शरणं प्रपद्ये ॥ ८ ॥

इति श्री प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित

श्रीवैंकटेशस्तोत्र सपूर्णम् ॥

४५ गद्यपद्यात्मकं रामकृष्णचरितम्

पृथिवीभरपरिहृत्य सुरवरसप्रार्थितोऽत्र भूमितले ॥

नृरूपेण तमोनुद्वंशे सकलोप्यवातरद्विमले

॥ १ ॥

पितृबन्धमोचकोभूद्य स्वोत्पत्त्या प्रदर्श्य निजरूपम् ॥

भ्रातृस्मृत्यै स पितृभ्या तदनुमत स्वाचकार सद्रूपम्

॥ २ ॥

नत्ता गुरुणान्यत्र च देवरिपून्धन्नुकाम एव पुरा ॥

स्त्रीवधरूपा गणपतिपूजा चक्रे षभूत्र सापि वरा

॥ ३ ॥

शेषसहायो हतवानसुरान्यहद्रुहो महार्णव ॥

स्वमतं तत्तान यत् द्विजदारानुहधार वरधीर

॥ ४ ॥

(गद्यम्) अथ स भगवान् शत्रुरूपेणावतीर्णस्तमोनुत्कुलभूपणो विप्रवरेण नीतो निजपूर्वपत्नीपरिणय चिरीर्षुर्न केनाप्युत्थापित न नमित च राजाभिमानचाप लील्यवादाय सहसैव चमंज ॥ ५ ॥

सुमारशापेन घेषुण्ठादपि पठित नीचता गठमात्मानं पृणान राजानं समागतमालोच्य पूर्वं स्थायितवदनापि पद्मसदना इष्टवदना सती स्वयमेव स्वपतिं वृतवती ॥ ६ ॥

चक्रे श्रियं स विजयश्रिया स्वभावा जहाट मृगव इव ॥

इष्टभातशुत स प्रतस्य ईश प्रभु वृताथ इव

॥ ७ ॥

(गद्यम्) अथ ससैन्यक सभ्रातृष मपरिमहो भगवान् स्वराष्ट्रं प्रयास्यन्नेषगाम्मारया वाचा गर्भं त प्रपत आगत द्विपन्त निर्जित्य विजयी सन्त्यनगरे प्राविशन् ॥ ८ ॥

ईदृग्गुणा यस्य न चर्जितु यान् शेषोऽपि जगत् क्वया परेषाम् ॥

स षट्सेतुर्नितदेवर्षिर्नाथो राष्ट्रामपथा यदनाम् ॥ ९ ॥

इति श्री. व. व. धीव मुद्देवान इत्यरस्वतीद्विरचित

धारासकृष्णचरित गद्यम् ॥

४६ श्रीमुरलीधरगोपालाष्टकम्

- नमामि गोपिकावान्तं द्विमुञ्जं मुरलीधरम् ।
 शोभाधरं गिरिधरं भक्तदुःखहरं हरिम् ॥ १ ॥
 सतोयमेषश्रुतिगर्वहारि-
 स्फुरश्रुति- स्मरुभयापहारि ॥
 कृष्णाय भृङ्गे कमलाचराय
 नमोऽस्तु तस्मै मुरलीधराय ॥ २ ॥
 यो भूमिभारश्चपनुत्तयेऽत्र
 ब्रह्मादिदेवार्थित एव पुत्रः ॥
 धमूय भुव्यानरुदुन्दुभेर्यो
 नमोऽस्तु तस्मै मुरलीधराय ॥ ३ ॥
 अपाययस्तन्यमिषाद्विषं या
 तस्यै ददा मातुचिनां गानै यः ॥
 फारुण्यसिन्धुनिहताशुसाय
 नमोऽस्तु तस्मै मुरलीधराय ॥ ४ ॥
 गाश्रायन्गोपशुमारयुक्तः
 सुराद्विषांऽहृन्निजकार्यसक्तः ॥
 भक्तप्रियो यो द्विविषद्वराय
 नमोऽस्तु तस्मै मुरलीधराय ॥ ५ ॥
 यद्वेणुशब्दश्रवणेन सद्यो
 ह्यचेतनं चेतनतां परं च ॥
 तथान्वभारं प्रगतं पराय
 नमोऽस्तु तस्मै मुरलीधराय ॥ ६ ॥

व्याजेन भर्तृत्वमितं विवर्ण
रयक्त्वा सती दग्धतनुर्भूव ॥

वेणुर्धदोष्णामृतभान्पराय
नमोऽस्तु तस्मै सुरलीधराय

॥ ७ ॥

गोपालाय नमस्तुभ्यमपराधान्क्षमस्व मे ।

कृपां कुरु दयासिन्धो सर्वान्कामान्प्रपूरय ॥ ८ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित
श्रीसुरलीधरगोपालाष्टक सूर्णम् ॥

देवीस्तोत्राणि

४७ श्रीरेणुकाम्तोत्रम्

ऐन्द्रादिवद्वितपदे वरदेऽभीष्टकामदे ॥

शामदेवार्चितेऽनन्ते रेणुकैव नमोऽस्तु ते ॥ १ ॥

एकवीरे निजाधारे ऋचिरे सज्जनादरे ॥

उदारे रेणुसजाते रेणुकेव नमोऽस्तु ते ॥ २ ॥

करुणारमसंपूर्णे नयने सुरिमत्तानने ॥

शोभने पाद्वि नोभीते रेणुकैव नमोऽस्तुते ॥ ३ ॥

वीरमातर्महादेवि स्वदन्या पापरा मुवि ॥

सारिणी दुर्गतोऽनन्ते रेणुकैव नमोऽस्तु ते ॥ ४ ॥

राममातर्महामाये ऽमद्भिप्रियेऽभये ॥

विजये वेदविनुते रेणुकैव नमोऽस्तुते ॥ ५ ॥

यैरर्चिते तव पदे ते धन्याः परमे पदे ॥
 निर्हितास्ते सुरनुते रेणुकेषु नमोऽस्तुते ॥ ६ ॥
 न त्वदन्या गतिर्देवि परमा खलु शंभवि ॥
 भुक्तिमुक्तिप्रदे शाते रेणुकेषु नमोऽस्तु ते ॥ ७ ॥
 न. वैश्वेश्वराद्यापि सृष्टिस्थित्यंतकारिणः ॥
 प्रसादादेव तेऽनंते रेणुकेषु नमोऽस्तु ते ॥ ८ ॥
 जगदंब नमोऽस्तु रेणुके परिपार्हीश्वरि न सुभावुके ॥
 जयलाभयश प्रदे मुदे स्तुतिरेपास्तु तवाखिलार्थदे ॥ ९ ॥
 नावाहृतं नार्थनपद्धतिं ते जाने न भक्तिं त्वयि मे भवांतके ॥
 अथापि मां त्वं कुलदेवि भक्तकुलोद्भवं पाह्यपि चार्थसक्तम् ॥ १० ॥
 मातापुरनिवासिन्या. श्रीदेव्याः स्तोत्रसुत्तमम् ॥
 यः पठेत्प्रयतो भक्त्या सर्वान्कामान्सु आप्नुयात् ॥ ११ ॥
 इति श्री. प. प श्रीवासुदेवानंदसरस्वतोविरचित
 श्री रेणुकास्तोत्रं सपूर्णम् ॥

४८ तुलजापुरवासिनीस्तोत्रम्

नमोऽस्तु ते महादेवि शिवे कल्याणि शंभवि ॥
 प्रसीद् देवविनुते जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ १ ॥
 जगतामादिभूता त्वं जगत्सर्वं जगदाश्रया ॥
 एकाऽप्यनेकरूपासि जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ २ ॥
 सृष्टिस्थितिविनाशानां हेतुमुते मुनिस्तुते ॥
 प्रसीद् देवविनुते जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ ३ ॥
 सर्वेश्वरि नमस्तुभ्यं सर्वसौभाग्यदायिनि ॥
 सर्वशक्तियुतेऽनंते जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ ४ ॥

विविधारिष्टशमनि त्रिविधोत्पातनाशिनि ॥
 प्रसीद देवि ललिते जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ ५ ॥
 प्रसीद करुणासिंधो त्वत्तः कारुणिका परा ॥
 यतो नास्ति महादेवि जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ ६ ॥
 शशून्जहि जयं देहि सर्वान्कामांश्च देहि मे ॥
 भयं नाशय रोगांश्च जगदंब नमोऽस्तु ते ॥ ७ ॥
 जगदंब नमोऽस्तु ते हिते जय शंभोर्दधिते महामते ॥
 शुलदेवि नमोऽस्तु ते सदा हृदि मे तिष्ठ यतोऽसि सर्वदा ॥८॥
 तुलजापुरवासिन्या देव्याः स्तोत्रमिदं परम् ॥
 यः पठेत्प्रयतो भक्त्या सर्वान्कामान्स आप्नुयात् ॥ ९ ॥

इति श्री, प, प, श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं श्री-
 तुलजापुरवासिन्या देव्याः स्तोत्रं संपूर्णम् ॥

४९ श्रीदेवीस्तोत्रम्

शुभमनिशुभमलुलायमुखनी
 या मप्रवन्मुखलेखभयघ्नी ॥
 सन्मतिदे निजभीतिविनिघ्नी
 सद्भतिदेशकला भयनिघ्नी ॥ १ ॥
 सा त्वमयीश्वरि शर्म विधेहि
 स्वं मयि धौश्वरि धर्मं च देहि ॥
 स्वीयकृष्णनिरीक्षणरूपं
 येन भवेद्वितं निजरूपम् ॥ २ ॥

इति श्री, प, प, श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 देवीस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

५० श्रीअन्नपूर्णास्तोत्रम्

श्री देवि	दर्शनीयेऽशा	ऐं द्याद्या	अ धिके तत्र ॥
म व्ये द	त्ता भये ताभिर्	र्ही बीजे	न नतानव ॥ १ ॥
ग त्यै मा	त्रे नमस्तेऽस्तु	श्रीं गार्य	पूर्णं सविद्रे ॥
व स मे	यो गिनि स्वाते	ष्टी मये	ऽर्णे श्वरेश्वरि ॥ २ ॥
द क्षे स	ह स्रवन्नास्ते	न वेत्ति	स फलान्गुणान् ॥
य देत्को	रि एदे सर्वान्	मो क्ष सं	दा प्रिते गुणान् ॥ ३ ॥
धू ताद्ये	कृ पया पाहि	भ गवा	पू ड्य पादुके ॥
त म पू	ष्ण इवाविद्या	ग ता प	र्णे तयेश्णत् ॥ ४ ॥
प तिता	व धृता स्ने हि	व रदे	श चर प्रिये ॥
द या ज	न्म हरा येत्ते	ति ऐद्धि	क थमावृत्ति ॥ ५ ॥
क स्ते चि	त्ता तिहे वेत्ता	मा न्येऽ मऽ	र मनोतिगे ॥
म म क्षा	ने क्रियत्प्राप्ति	हे शम्भु	प्रा णवहभे ॥ ६ ॥
ल सद्दे	द नुते द्वास्य	श्व वद्र	ण य मामुमे ॥
अ म प्र	दा र्थ वदा ऽ ये	रि प्राया	व क्षितोरिम तै ॥ ७ ॥
म त्योंभों	य श्हावाया	अं के सं	ह भतेर्थितम् ॥
र क्षिता	क च मे ह्याव	न तेभों	भे द दर्शानि ॥ ८ ॥
या सना	मु क्षिष्टदेत्रि	पूर्ण वि	क्षा नदायिनि ॥
सु रदे	नि त्य मागह्ये ऽ	र्णे शेष्या	न मुपाविश ॥ ९ ॥
दे वा ल	र्दि त शात्यर्थ	म लते	धि त्वदीरिता ॥
वा सना	गं धो मे माभ्तु	मा नादे	रा त्तिदोत्र य ॥ १० ॥
ने दिनी	व लिनी प्राप्ती	भि क्षा मा	ग्य विवर्धिनी ॥
द या क्षिप	रो जलियनीह्या	ल हमीर व	सि द्विरुपिणी ॥ ११ ॥

स त्वेऽस्यंऽवा कृपां भोमि	पि श्चात्र	ध्य धि पालके ॥
र क्षयो वा लः स्वको मात्रा	त त्वतो	र्थं वदामि ते ॥ १२ ॥
स्वल्पज्ञो पि शठोऽदांतो	मं दो वा	मि मतोऽपिवा ॥
ती व्र मा शा परो धार्यं	न चोपे	क्षां शिवेर्हति ॥ १३ ॥
भिया न चो क्तवान्शद्रा	न्दे वेडये	दे हि कांक्षितम् ॥
क्षु च्छांत्यै ज्ञा न भिक्षान्न	दि तज्ञे	हि तमर्पय ॥ १४ ॥
कृ पया ऽ न स्त मितया	दे हि ते	र्च रणे रतिम् ॥
त पोदे सा दरं याचे	दि तं मे	पा रदे कुरु ॥ १५ ॥
स्त वे तं ग ह्यशर्कं मां	स्वा न्ते श	र्वं प्रिये स्मर ॥
व र्थे व रः स प्यार्थ्यो	हा र्दज्ञेऽ	ति थिवल्लभे ॥ १६ ॥

इति श्री. प. प. भ्रात्रासुदेवानदकरावतीविरचित

अन्नपूर्णास्तोत्र सपूर्णम् ॥

५१ अनसूयास्तोत्रम् ॥

पतिव्रताशिरोरत्नभूता सुंदरविग्रहा ॥	
सुचरित्रा दिव्यतेजा सर्वलोकनमस्कृता	॥ १ ॥
विष्णुप्रपंगी कपोत्री सती कर्दमपुत्रिका ॥	
देवहृतिसमत्पन्ना सुमुखी कपिलस्यसा	॥ २ ॥
अग्निपत्नी महाभागा दयाशंकर्यादिभूपिता ॥	
अनसूया वेदगोया निजधर्मजितालिला	॥ ३ ॥
श्रीदत्ताश्रेयजननी चंद्रमाता मनस्विनी ॥	
दुर्वासोजनयित्रीशा जगत्संकटधारिणी	॥ ४ ॥
चतुर्विंशतिनामानि मंगलानि पराणि च ॥	
पावनान्यनसूयाया दत्तमातुः पठेन्नरः	॥ ५ ॥

त्रिकालमेककालं वा श्रद्धाभक्तिसमन्वितः ॥
 तस्य धर्मो रुचिर्दत्ते भक्तिमुक्तिः प्रमाद्वेत् ॥ ६ ॥
 इति धी. प. प. धीवामुदेवानदसरस्वतीविधित
अनसूयास्तोत्रं सपूर्णम् ॥

५२ सरस्वतीस्तोत्रम्

वाञ्छाधिकेष्टफलदाननिबद्धदीक्षा
 वाक्चातुरीविधुतकेलिक्रुलाभिमाना ।
 वागीशविष्णुभवपूजितपादपद्मा
 वाग्जाह्नपदास्तु भवतां वचसां सवित्री ॥ १ ॥
 शृंगाद्रिवासनिरता वरतुंगमद्रा
 तीरप्रचारसिका फलिफलमपञ्जी ।
 कीलालजातभवमोदसुखाधिपराका
 वाग्जाह्नपदास्तु भवतां वचसां सवित्री ॥ २ ॥
 कल्याणशीलधनुष सहजा कृपाधि-
 र्हस्तान्बुजात्तकजपुस्तवकीटमारा ।
 पद्मोद्भवादिममृषालिरुपात्तदेहा
 वाग्जाह्नपदास्तु भवतां वचसां सवित्री ॥ ३ ॥
 वैगयदाननिरता नतमस्करेशा
 भोगीन्द्रगर्बविनिवारणरक्षवेर्णा ।
 आम्नायशीर्षततिगेधनिजापदाना
 वाग्जाह्नपदास्तु भवतां वचसां सवित्री ॥ ४ ॥

स्वान्तानन्दनिमग्नस्वान्तां प्रकरोतु सन्वतं कृपया ।
 यदुत्तन्दनसुखवाणी वाणी वीणालसत्कराम्भोजा ॥ ५ ॥

१ वाग्देव, २ आनन्द ३ सरस्वती.

गंगादितीर्थक्षेत्रस्तोत्राणि

५३ गंगास्तोत्रम्

गं गे	द शय ते रूपं	मु क्तिदं	मु नि चितितम् ॥
गा य	त्ता रिणि ते दृष्ट्या	न्य वेत्को	नि ज रूपतः ॥ १ ॥
गं गे	त्रे धाघहंतीति	ते कीर्ति	दिं ध्रु विस्तृता ॥
गे या	यो गिमुनिभ्येषा	स दा त्वं	ग ग आधिहे, ॥ २ ॥
ति ष्येऽ	ह स्तरणं मात	र्व रिष्टे	व त नान्यतः ॥
यो वै	रिः कामसंज्ञो मे	पा ह्यतो	रो ष हेतुतः ॥ ३ ॥
श्रू ते	कृ त्स्नश्रुतं त्रात्री	पे योदा	या तिमकेति यत् ॥
या तृ	ष्ण या मतिर्भ्रष्टाऽः	भ्यो भ्योवा लः	पुनातु ताम् ॥ ४ ॥
थो व	उ त्कृष्ट एवास्तु	विष्णुजेऽ	पि हितांतरे ॥
ज ग	न्म ति क्षालके भू	ष्णु स्सन्त्वा	शा न्तिदेर्यये ॥ ५ ॥
ना स्म	त्ता रक एवान्यो	लो के वा	चो मृपा न मे ॥
नां तो	नं ते त्र मेऽघस्य	कं श्रुयां	ज्ञा न देत्र तु ॥ ६ ॥
शं त्रू	न्द मय मे देवि	स कला	न मृतप्रदे ॥
तै हिं	दा न्तो विमुक्त.स्यां	ग तेनाः	सा ष्यसंशयं ॥ ७ ॥
र क्ष	य यपि पापोहं	च्छ न्द्रोन्त्ये	ग वि जाह्ववि ॥
पि ता	फ. कापपंवा मे	ति ष्ये ता	रः परश्च कः ॥ ८ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीधिरचितं

गंगास्तोत्र सपूर्णम् ॥

५४ यमुनास्तोत्रम्

यमुना शमनामरस्त्रसा व्रजतीवास्ति यतो निजस्वसा ॥
 गुरुधाम दिट्कुमायनेत्र मयालोकि हि दक्षिणायने ॥ १ ॥
 कृष्णभर्तृपरिभ्रमणेन या कृष्णभा किमभवत्तथापि या ॥
 कृष्णता गतमघेन माननं कृष्णतां नयति रातु साऽभवम् ॥ २ ॥
 आदित्यपुत्री तुहिनाद्रिपुत्री कल्किन्दुपुत्रीति जगत्प्रतीता ।
 स्वानुद्धारापि यमेन नीतान् सा पातु मत्तान् यमुनाघभीतान् ॥ ३ ॥
 प्रालेयाद्रेर्निर्गता कृष्णकान्ता नानादेशान् या पुनानाप्यकान्ता ।
 सस्नौ तोये विष्णुपद्या विशुद्धा तन्नाहात्म्यं दर्शयन्ती किमद्धा ॥ ४ ॥
 यस्यास्तटे सनिकटे सदैव श्रीकृष्ण आस्ते रतिवृत्सदैव ।
 तत्कंठगध्रीतुरसीसुगन्धिसुवासिता सावतु सूर्यजाता ॥ ५ ॥
 पराशरात्सत्यव या जातो यत्र महायशाः ।
 पाराशर्यो वासुदेवपाराशर्यो जसान्वित । ॥ ६ ॥
 मार्गे कृष्णचतुर्ध्यां तु मार्गे कृष्णप्रियां तु ताम् ।
 ददर्श सार्कवतया वितयान्पातु सतया ॥ ७ ॥
 इति यमुनास्तोत्रम्

५५ मरस्वतीनदीस्तोत्रम्

वाग्वादिनी पापहरासि भेदचोद्यादिकं मद्धर दिव्यमूर्ते ॥
 सु शर्मदे वन्द्यपदेऽस्तु रितादयाचतेहो मयि पुण्यकीर्ते ॥ १ ॥
 दे व्यै नमः काश्चित्तेस्तु मात्रेऽपि सर्वभा अस्याखिलार्थदे त्वं ॥
 वा सोत्र ते न स्थितये शिराया श्रीशस्य पूर्णस्य कलासि सा त्वं ॥ २ ॥
 नं दप्रदे सत्यमुतेऽभवाय सूक्ष्मां धियं सम्प्रति मे विधेहि ॥
 द यस्व सारस्वजलाधिसेयिनृलोकपेरम्भयि सांनिधेहि ॥ ३ ॥

स त्वं सरस्वत्यसि मोक्षसदा तारिण्यसि स्वस्य जनस्य भर्मा ॥
 र म्यं हि ते तीरमिदं शिवाहे नांगीर्रोत्तीह पतेत्स मोहे ॥४॥
 स्व भूतदे वाधिहरेस्मि वा अचेता अपि प्रज्ञ उपात्मनात्ते ॥
 स्ती प्रव्रतैर्जेतुमशक्यमेव त निश्चलं चेत इदं कृतं ते ॥५॥
 वि विप्रवाग्भिर्ज्ञगुरूनसाधू तीर्थाश्रयां तत्त्वत एव गातुं ॥
 र जस्वतुर्वा क्षमतेभ्यतीता सुकीर्तिरायच्छतु मे धियं सा ॥६॥
 वि प्रांगि वाजिन्यघनाशिनायमसौसुमूर्तिस्तव चान्मयीह ॥
 त मोषहं नीरमिदं यदाधीतीतिप्रमे केऽपि न ते त्यजन्ति ॥७॥
 स शोगिभावप्रतिमं सुधाम नांदीमुपं तुष्टिदमेव नाम ॥
 मं श्रो मतं तीर्थमितोधिकं हि यन्मे मतं नास्त्यत एव सादि ॥८॥
 अ शीतपोयज्ञमुग्धा नितान्तं शं पांति ना धिप्र इमेऽज्ञमार्ये ॥
 क स्त्वल्पसंज्ञं हि दयेत यो नो दयार्हयान् योऽज्ञत ईशवर्ये ॥९॥
 स मस्तदेऽर्पिनुते प्रसीद धेत्त्वभ्यके विश्रगते कर्तं ते ॥
 र क्षस्व सुष्टुयुदिते प्रमत्तः सत्यं न विश्रान्तर एप मत्तः ॥१०॥
 स्वहं हि मां धिःकृतमत्र विप्ररत्नैर्वरं विप्रतरं विधेहि ॥
 स्ती ह्यणुतेर्याधिरगिष्टाचो द्यस्याप मे रातिरिति ते रिरादि ॥११॥
 स्तो तुं न धैव प्रसुरास्म येऽतीर्थाधिपे जन्महरे प्रसीद ॥
 अ प्यं यन् सुष्टुवपेस्त्वपायान् सा जाह्नपदातिमियदा विप्रभ्य ॥१२॥

इति 'धी', प, प, धीशामुदेवानन्दवररत्नोदित

धीतरस्वतीनदीरशोभ कूर्धम् ॥

५६ श्रीगोदावरीस्तोत्रम् ॥

वासुदेवमहेशात्मकृष्णात्रेणीधुनीस्वसा ॥
 स्वसाराद्या जनोद्धर्त्रा पुत्री सख्यस्य गौतमी ॥ १ ॥
 सुरर्षिवंध्या भुजनेनवद्या याद्यात्र नद्याश्रितपापहंत्री ॥
 देवेन या कृत्रिमगोवधोत्थदोषापनुत्थै मुनये प्रदत्ता ॥ २ ॥
 वार्युत्तमत्ये प्रपिबन्ति मर्त्या यभ्याः सकृत्तेऽपि भवंत्यमर्त्याः ॥
 नंदंत उर्ध्वं च यदापृष्वेन नरा दृढेनेव सवपृष्वेन ॥ ३ ॥
 दर्शनमात्रेण मुदा गतिदा गोदावरी वरीवर्ति ॥
 समवर्तिविहायद्रोधासी मुक्तिं सती नरीनार्ति ॥ ४ ॥
 रभ्ये वसन्तामसतामपि यत्तीरे हि सा गतिर्भवति ॥
 स्वच्छांतरोर्ध्वरेतोयोगिमुनीनां हि सा गतिर्भवति ॥ ५ ॥
 तीव्रतापप्रशमनी सा पुनातु महाधुनी ॥
 मुनीदृष्या धर्मजननी पावनी नोद्यताशिनी ॥ ६ ॥
 सदा गोदार्तिहा गंगा जंतुतापापहारिणी ॥
 मोदास्पदा महामंगा पातु पापापहारिणी ॥ ७ ॥
 गोदा मोदास्पदा मे भरतु वरवता देवदेवर्षिवन्द्या ।
 पारावाराश्रयामा जयति यतियमीदमेविता विश्ववित्ता ॥
 पापाद्या पापपापा धृतिमतिगतिदा कोपतापाभ्यपध्नी ।
 यदे तां देवदेहां मलकुलदलनीं पावनीं वंद्यवन्द्यां ॥ ८ ॥

गोदाष्टकं सपूर्णम्

५७ गोदावरीस्तोत्रम् ॥

या स्नातमात्राय नराय गोदा गोदानपुण्याधिदृशिः कुगोदा ॥
 गोदासरैदा भुवि सौमगोदा गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ १ ॥
 या गौपवस्तेर्मुनिना हृतात्र या गौतमेन प्रथिता ततोत्र ॥
 या गौतमीत्यर्थनराश्वगोदा गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ २ ॥
 विनिर्गता त्र्यंबकमस्तकाद्या स्नातुं समायातन्ति यतोपि काद्याः ॥
 काऽऽद्याधुनीं हस्सततप्रमोदा गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ ३ ॥
 गङ्गोद्गतिं याति मृताय रेदा तपःफलं दानफलं तथैव ॥
 वरं कुरुक्षेत्रमपि त्रयं या गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ ४ ॥
 सिंहे स्थिते वागधिपे पुरोधःसिंहे समाधान्यखिलानि यत्र ॥
 तीर्थानि नष्टाखिललोकखेदा गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ ५ ॥
 यदूर्ध्वरेतोमुनिवर्गलभ्यं तत्रतटस्थैरपि धाम लभ्यम् ॥
 अभ्यन्तरक्षालनपाटयोदा गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ ६ ॥
 यस्याः सुघारुषो पयः विप्रन्ति न ते पुनर्मातृपयः पिशन्ति ॥
 यस्याः विप्रन्तोऽन्धमृतं हसन्ति गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ ७ ॥
 सौभाग्यदा भारतप्रथधात्री सौभाग्यभूता जगद्धो विधात्री ॥
 धात्री प्रथोधस्य महामहोदा गोदावरी सावतु नः सुगोदा ॥ ८ ॥
 समाप्नुता मया सा या सिंहेवे पूर्वसागरम् ॥
 सप्तयक्षत्रैस्तपःकृष्णसप्तम्यां सति वासरे ॥ ९ ॥
 सप्तसुतेरमुता न्ना गुता सागरमप्यतः ॥
 गोदावरी वरीवर्ति न निद्राति कदापन ॥ १० ॥
 इति गोदावरीस्तोत्रम् ॥

५८ श्रीनर्मदालहरी

नर्मदे हरसंभूते हरलिङ्गार्चनादृते ॥
 हरलिङ्गाञ्चिततटे जयाघं नर्मदे हर ॥
 नमः प्रातर्भार्तगिरिशुद्धितर्नर्मद उत ।
 क्षपायां रेवे ते नम इतमते मेकलसुते ॥
 नमो नित्यं सत्यं हि त ददकमत्यंतकमकं ।
 हरत्याधि सा त्वमपिलविपहे मेऽर्पय सुखम् ॥ १ ॥
 महेशाङ्गोद्भूता सुरवरनराणामभिमता ।
 युता सिद्धैर्याता प्रसभमिव पाश्चात्यजलधिम् ॥
 घृता मीमेनैषा इतमजकक्षोषा वरवृषा ।
 सुभूषा सङ्घेपा रपिरघपुषा भात्यतिरपा ॥ २ ॥
 तटे यस्यास्तप्त्वा तप उपरिगैर्दुश्चरमरं ।
 वरं ह्यत्रेः पत्नी पममनसूया गतभया ॥
 त्वपुत्रत्वेनैव त्रिभुवनसमाराध्यमभवं ।
 समापास्मदैवं क इह सरितं तां तु न नमेत् ॥ ३ ॥
 प्रयान्ती रिसिन्धुं या प्रतिहतगतिर्विन्ध्यपदतो ।
 महावेगाऽभङ्गा सकलमलभङ्गा वरभगा ॥
 नगान्भित्त्वानेकानपि विप्रिधलोमान्स्वरहत ।
 पुनातीयं रेवा जगति वभावाऽहृतमवा ॥ ४ ॥
 प्रसिद्धाऽऽस्ते यस्याजनिरपरकण्ठेऽपरसृते ।
 मते नामिः सिद्धेश्वरपुर उतासी भृगुपुरे ॥
 परे सिन्धौ लीना जगति मलिनानां मुमतिदा ।
 समुद्धर्त्री भर्त्री तिजभजकलोकस्य गतिदा ॥ ५ ॥

यदीयांबुस्पृष्टः स्पृशति गतियोगेन पवनो ॥
 मनोहृद्यं यं तं तमपि स पुनातीति महिमा ॥
 प्रतीतो यस्याः सा जगति गतिदासावभयदा ।
 सदा सक्तान्युम्भान्किमुत भजतामुद्धरति नो ॥ १२ ॥
 यदीयं पानीयं सदमृतमयं चित्सुरमयं
 सुपेयं चाशुष्यं मतिदमुत वर्चस्यमभयम् ॥
 यशस्यं चक्षुष्यं विहितविजयं स्वर्ग्यमलयं ।
 सुभञ्ज्यं सद्भेयं सकलजगदारोग्यविजयम् ॥ १३ ॥
 सुरप्राथ्यं पथ्यं स्वयमिह च पूज्यं विजयते
 जगन्मान्यं धन्यं मलहृदिह लभ्यं तु नियतेः ॥
 नियोगात्सा रेवा नृभवदयदानार्तिशमनी ।
 मर्नापीहथा पायादविरतमपायाद्वरघुनी ॥ १४ ॥
 नियम्यात्मान ये विहितनियमाः सन्ततपरि-
 क्रमं कुर्वन्त्यस्या अमलजलसेवैकनियमाः ॥
 सुपूताम्भे घन्या जगति बहुमान्याः परगतिं ।
 प्रजन्त्येवं रेवा जयति रयलु शर्वाङ्गजनिता ॥ १५ ॥
 अये रेवे देवेदितगुणगणे मर्त्यतरणे ।
 क्षणेनापि भूतानात्परमगतिदाभीष्टव्रदा ॥
 त्वमेयातो देवा अपि तव न चेच्छन्ति हि तटे ।
 परित्यक्तुं वक्तुं तव गुणगगान्कः प्रसुरिह ॥ १६ ॥
 यदीये सत्तोये हिमनगमुतागर्भगणा-
 धिपस्योत्कृत्यारं शिर इह मुरारिः स्वहितकृन् ॥
 महामायावी प्राश्लिषद्पभयोऽतर्क्यमहिमे-
 श्वरस्यात्माच्छीर्षाद्रतहधिरसंस्पर्शवशतः ॥ १७ ॥

ततोऽनन्ता आन्धेः स्मरहरसुतायास्तु सलिले-
मलेऽनन्ता जाता इह रुधिरमासः खलु शिलाः ॥

अभूवन्गाणेशा अलिमलसंक्षालनपरा ।

वरापूज्या विन्नक्षपणपटवस्तेऽपि वरदाः ॥ १८ ॥

यदीये पानीये भृशममृतसंस्पर्धिजननि ।

क्षपायां ते चोद्धारेश्वरवरपुरात्पूर्वन उत ॥

महोलुङ्गस्थानात्पतित उपलास्ते पशुपते-

र्भवन्त्याहो वाणाभिधपरमलिङ्गानि बहुदाः ॥ १९ ॥

गहान्तंस्ते वाणा अपि परमतूक्ष्माः कतिपयाः ।

शुभाः कर्पूराभाः शशधरकलाडयाः कतिपयाः ॥

परे केचिद्विद्रा अपि च निद्रिलास्तेऽत्र भजनान् ।

गजारेः सायुर्ग्यं ददत इति रेवांबुमहिमा ॥ २० ॥

यवंप्रभावे जय देवि रेवे, प्रसाद मे तेषु सदैव सेवे ॥

श्रीनर्मदे देवि नमो नमस्ते, श्रीनर्मदे सोममुषे नमस्ते ॥ २१ ॥

अवतु विगतयोवास्मान्महासिन्धुणोषा ।

परिहृतननदोषा या नमोमात्रतोषा ॥

जयतु भजरुपोषा सा स्रजन्ती विशेषा ।

निरुपमतनभूषा मालिनी दिग्बयेषा ॥ २२ ॥

सन्मानसस्वच्छतुदिग्बनीरा ।

नीरागयोगवाभिःकरम्यतीरा ॥

धीसार्थिता नित्यमद्यच्छप्रा ।

सा शतु रेवेऽनन्तसारा ॥ २३ ॥

स्वभक्तघरदे सुरद्विपदभेद्यसद्वर्मदे ।
 सुदुर्गतिदकर्मदे हतगदेऽपि सद्वर्मदे ॥
 अये नदि न दीनता प्रजसि कर्हिचिच्छर्मदे ।
 प्रसीद जनकामदे जय नमोऽस्तु ते नर्मदे ॥ २४ ॥
 यन्मूलेस्त्यमरेश्वरो विजयते श्रीसिद्धनाथस्तथा ।
 कावेरीपरिवेष्टितो गतिद ओंकारोऽपरे चामिता ॥
 मध्येऽन्येऽपि च शूलपाणिसहिता पाश्चात्यभागे स्थिता ।
 सर्वे त भजतामभीष्टफलदा वर्वर्ति सा नर्मदा ॥ २५ ॥

हरप(मरये सरस्तमध मम
 (हारधन्ध) कुरु गुरुकरणा समस्तमते मयि ॥
 खलबलदलने समस्तमनोमलम् ।
 हर दरभरमप्यमर्त्यमतेऽमले ॥ २६ ॥

यस्य स्मृत्या च रुद्य कलिमलविलयो जायते भावुकानां ।
 यत्स्मृत्या स्मर्तृगामी भवमयहृदुपे यात्मदो भावुकानाम् ॥
 दत्तात्रेयस्य तस्य प्रशमितमनस सद्वीर्यार्ति मातु ।
 स्थान यम्यास्तटे सा विजयत चशती नर्मदा शर्मदा न ॥२७॥

(अलङ्कार)कुष्ठाद्यातौऽप्यरोगो भवति सदनसूयाश्रमे यत्तटे यन् ॥
 मध्ये शुष्कान्तिार्थान्यपि क्षटिति पुनन्त्युद्धरत्याशु या च ॥
 प्रेतश्राद्धेन नारायणबलि इतं दुर्गतिं मुक्तिदा ता ॥
 रेवामस्तौन्खेदा परममुहितदा नर्मदा वामुदेव ॥ १ ॥

(गामूत्रेकाय-च, भवान्तकेऽभय देहि ताप मे हर नर्मदे ॥
 भवान्मक नय देहि पाप मे हर नर्मदे ॥

जय जय शिवकन्ये नर्मदे शर्मदे त्वम् ।

जय जय जनमान्ये धर्मदेऽधर्मदे त्वम् ॥

जय जय सुवदान्ये धर्मदे कर्मदे त्वम् ।

जय जय भुवि धन्ये भर्मदे वर्मदे त्वम् ॥

इति श्री. प. प. वासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता

श्रीनर्मदाकहरी उपूर्णा ॥

५९ मन्त्रगर्भश्रीनर्मदास्तोत्रम्

वा रिता	न र्धसघा या	अ नन्य	न तमुक्तये ॥	
सु शृश	र्म निदानायै	न रो पुं	मो हसंइते	॥ १ ॥
दे वधि	दा नवेडपायै	सू क्षमव	स्तु दृशे नमः ॥	
या वयार्था यै	सौमपुत्र्यै	या तना	न लशान्तये	॥ २ ॥
ने दायै	न र्मदायै ते	त्रि धारु	र्म विशुद्धये ॥	
द या द	मः स्थैर्यरुद्र्यै	सं सिद्धये	दे वतात्मने	॥ ३ ॥
न त्य सं	प्रा तिपारिण्यै	भू त्यै सं	तु शिहेतवे ॥	
र न्यार्यै	त स्वल्पिण्यै	त परश्व	भ्यं तरात्मने	॥ ४ ॥
स्य ऋश्व	ने दधिस्त्रांशु	द मि त	प्रा सिभीतये ॥	
ती प्रश	मै हते पुंष्ट	त्तापध्यै	दि तकीर्यै	॥ ५ ॥
कृ ताव	दा रिमोझादि	त्रे भाभर्	मां गमूर्त्तये ॥	
त पो दा	यै हप सिधै	य शांग्यै	शियभीहते	॥ ६ ॥
रे धायै	न रात्पान्ये	दि श्वायै	पट्टिपट्टने ॥	
या मना	मो क्षदशायै	गं गार्यै	सरस्वतीने	॥ ७ ॥

स्तु तायै नि त्यदीप्तायै ष लिप्त पद्दुद्धते ॥
 वि तिष्ठु शिवसंघात्र्यं र त्ये चे त.समाधये ॥ ८ ॥

जय जय शिवकन्ये नर्मदे शर्मदे त्वम् ।

जय जय जनमान्ये धर्मदेऽधर्मदे त्वम् ॥

जय जय सुवदान्ये धर्मदे कर्मदे त्वम् ।

जय जय भुवि घ-ये भर्मदे घर्मदे त्वम् ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबामुदेवानदसरस्वतीविरचित
 श्रीनर्मदास्तोत्रं सपूर्णम् ॥

६० श्रीक्षिप्रात्रिकम्

क्षिप्रानक्षिप्रदां क्षीप्राभीष्टदां क्षिप्रतारिणीं ॥

क्षिप्रप्रसादनार्थं तां प्रपद्ये सुरवन्दिताम् ॥ १ ॥

यत्तीरेऽवन्तिकाख्याऽऽस्ते महाकालाभिधेशितुः ॥

राजधान्यधिका काश्या मृता यत्रामृतं गता ॥ २ ॥

चर्मण्वत्या युता चागात्पूर्वसागरमादरात् ॥

प्रणता समता देवैः क्षिप्रा देवी पुनातु माम् ॥ ३ ॥

इति. श्री. प. प. श्रीबामुदेवानदसरस्वतीविरचित-

श्रीक्षिप्रात्रिकं सपूर्णम्

६१ श्रीवेत्रवतीस्तोत्रम्

वे प्रवत्या महानद्या गुणान्वक्तुं क ईशिरे ॥
 प्र पामवाप देवार्पे रुक्तये यस्तुतेरलम् ॥ १ ॥
 च रदा वेत्रवत्येषा देवर्पिनरसेविता ॥
 ती प्रतापाघशमनी च न्या नः पालु सर्वदा ॥ २ ॥
 स्तुतिं कर्तुंमनीशोहं दयाद्येऽशकलौ युगे ॥
 ति मिच्छिन्न नमस्ते ह्यन्तापं हर सरिद्वरे ॥ ३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबागुदेवानदहररवतीविरचितं
 श्रीवेत्रवतीस्तोत्रं संपूर्णम्

६२ पयोष्णिकम्

पयोष्णिका पातु पयोधिनिष्टक्रीरा वरा सिन्धुषु याश्रभीष्टम् ॥
 फलं सकृत्स्नानत एव राति त्वां तां प्रपद्येदहि नानवद्ये ॥ १ ॥
 यन्नर्णमोचनकमस्ति हि तीर्थधर्मं यत्सेवनेन सकृत्सर्गनिश्चिरेव ॥
 यत्स्नानतो गतिमवापुरहो पिशाचा सर्वापतोऽयतु सदात्र
 पयोष्णिका सा ॥ २ ॥

चाप्यन्विता हि सारिता प्रययां समुद्रं पाश्चात्समिष्टकटा सवतातिहन्त्री ॥
 प्राची समस्तदुरिहाद्यां कामदार्त्री सर्वापतोऽयतु सदात्र पयोष्णि-
 का सा ॥ ३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीबागुदेवानदहररवतीविरचितं
 पयोष्णिकं संपूर्णम् ॥

६३ तापीस्तोत्रम्

छाया विषयवद्दुहिता स्तिथार्था पुरातनी त्वत्र धुनी कृतार्था ॥
 यथाऽऽस भूरन्वयिभूपितापि तापीसरित्सावतु मां स्मृतापि ॥१॥
 तपती पतिमाप्तुमुद्रता वरविध्याद्रिपदान्महोन्नता ॥
 प्रययां नवयौवनाचिता जलाधिं पश्चिमकं ह्यवंचिता ॥ २ ॥
 पुनानापि नानाजमानंहसोऽत्र पदं राति याति प्रशरतं परत्र ॥
 यदीये प्रतीरेत्र पापी न तापी न कीपीयमस्मानवत्वत्र तापी ॥३॥
 भुजगप्रयातोपमा यद्रतिर्या मतिं न पुनाना ददाना रातिं या ॥
 वरं पश्चिमाब्धि सुखेनोत्थेमे हृत्त्वद्य तान् पाप्मनः संति चे मे ॥४॥
 अवरजा परजातिसुपूजिता शुभणिजा मणिजातिविभूषिता ॥
 सुतपती तपती पतिगाम्रतानवति सा यशसा पयसान्विता ॥५॥
 या वारयत्याद्यु यदिद्रज्जालेपोषम पातवगाश्रवेन ॥
 श्रवेन यज्ञेन तथागतिर्न यथा नदी राति सहाश्रवेन ॥ ६ ॥
 जगति तपनशीला यादि तापी सुशीला,
 चलति भुवि विशाला मुक्तिपान्नायशाहा ॥
 परिहृतजनराला खेल्दुन्चोर्मिमाला,
 निषिलसुरुनपाला पातु न सूर्यनाला ॥ ७ ॥
 अये तापीहापि प्रशमितमये ते सुखमये,
 सदा दत्तात्रेयो निवसति मतिप्रार्पितनये ॥
 न ये त्वां सेव्ये त इह जनिभाजोऽत्र भजते
 गतिः सथो रासीत्यत पारिगणरत्वां हि भजते ॥ ८ ॥

वेणुवादनरतान्युतांचिता

या पुरी पुरजिताऽपि रञ्जिता ॥

सन्ति यत्र विद्युषा अनेकशः

सन्ति विप्रसदनानि भूरिशः

॥ ६ ॥

तस्यां पद्मावतीपुर्यां वैन्यासंज्ञा महाधुनी ॥

मधुनीस विजयते जयतेजोयशःप्रदा

॥ ७ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं

श्रीवैन्यास्तात्रं संपूर्णम् ॥

६५ श्रुतिङ्गाष्टकम् ॥

तुङ्गा तुङ्गतरङ्गवेगमुभगा गङ्गासमा निम्नगा

रोगान्ताऽवतु सद्यसंसितनगाज्जातारि पूर्वाधिगा ॥

रागाद्यान्तरदोषहृद्भगा चागादिमार्गातिगा

योगादीष्टसुतिद्विदा हतभगा स्वङ्गा सुवेगापगा

॥ १ ॥

स्वसा कृष्णावेणीसरित उत वेणीवसुमणि-

प्रमापूनक्षोणीचकितवरवाणीसुसरणिः ॥

अशेषाघश्रेणीहृदयिलमनोध्वान्तरणि-

हंदा स्वर्निश्रेणिर्जयति घरणीवस्त्रमणी

॥ २ ॥

एदं श्रुत्वा क्षिप्त्वा भवजलनिधौ मद्रुविद्युता

ध्रुमक्षित्तास्त्रस्ता उपगतसुपोता अपि गताः ॥

अधोधस्तान्भ्रान्तान्परमकृपया वीक्ष्य तरणिः

स्वयं तुङ्गा गङ्गामवदशुभमङ्गापहरणी

॥ ३ ॥

वर्षा सधर्मा मिलिताश्च पूर्वतो भद्रा बुभुक्षत्यपि चारुणीतः ॥
 तन्मध्यदेशेऽखिलपापहारिणी व्यालोकि तुङ्गासिन्धुतापहारिणी ॥ ४ ॥

भद्रया राजते कीर्त्या या तुङ्गा सह भद्रया ॥
 संनिधिं सा कगेत्वेतं श्रीदत्तं लघुसंनिधिम् ॥ ५ ॥

गङ्गास्नानं तुङ्गापानं भीमातीरे यस्य ध्यानम् ।
 लक्ष्मीपुर्यां भिक्षादानं कृष्णातीरे चानुष्ठानम् ॥
 सिंहाख्यात्रौ निश्चारथानं सेवा यस्य प्रीत्या ध्यानम् ।
 सद्भक्त्याप्यक्षयं दानं श्रीदत्तस्यास्यास्तु ध्यानम् ॥ ६ ॥

(गोमूत्रिकाशंभः) तुङ्गापगा महामङ्गा पातु पापविनाशिनी ॥
 रागातिगा महागङ्गा संतुतापविनाशिनी ॥ ७ ॥

(शारदधः) हर परमरये समस्तमदामयान् खलबलदरनेऽघमप्यमले ममा ॥
 ह्यसि रसरसे ममस्तमनामलं शुरु शुरुककणां समस्तमते
 मयि ॥ ८ ॥

येगातुङ्गापगाशं हरतु रथया देवदेवर्षियन्त्रा
 वारं वारं परं यत्प्रलमन्मन्त्रपुत्राशने शस्तशर्म ॥
 श्रीदत्तो दत्तदत्तः विदति वत षट् स्याः पयः पद्मत्रा-
 क्षी तामेऽमितायां भज भज भजतां तारकां रथरथ्याम् ॥ ९ ॥
 इति श्री. १. १. श्रीवागुदेशानन्दरश्मतीश्वरिचिंत
 षट्पादकं तृप्तम् ॥

६६ चन्द्रमागान्तुतिप्रिकम्

पूर्यं नदी या प्राथेतात्र मीना भृगावतोवाचममूर्दमीमा ।
 यस्यान्तटे रक्षति चन्द्रमा गा हरिषुनी सावतु चन्द्रमागा ॥ १ ॥

या पाण्डुरङ्गस्य पुरीं वरिष्ठामावृत्य पूर्वाविधमगाद्गरिष्ठा ।
 सा चन्द्रभागा त्रिविधाघहन्त्री भवत्वजस्रं मम कामदात्री ॥ २ ॥
 यथा हि पद्मार्धगचन्द्रभागास्तद्वदृष्टताङ्गा खलु चन्द्रभागा ।
 रागादिदोषान्विनित्यं दान्ति ददातु मे चोपरतिं च शान्तिम् ॥ ३ ॥

६७ ज्ञानतीर्थस्तोत्रपदपदी

त्रिशुद्धविज्ञानप्रहावाक्यार्थालोचनस्तुतम् ॥
 अन्त्यात्माकाखृत्यात्मज्ञानतीर्थं पुनातु माम् ॥ १ ॥
 रागद्वेषमुखानात्मगतदोषान्विधूय यत् ॥
 सत्वशुद्धिं विघत्तेन्तर्ज्ञानतीर्थं पुनातु माम् ॥ २ ॥
 यत्केवलं सजातीयाम्प्रवाहोपवृद्धितम् ॥
 उत्पाटयत्यविद्यादून्ज्ञानतीर्थं पुनातु माम् ॥ ३ ॥
 श्रद्धावति विसंदेहे तत्परे विजितेन्द्रिये
 सदेति शान्तिदं यत्तज्ज्ञानतीर्थं पुनातु माम् ॥ ४ ॥
 यत्स्वयं योगसंसिद्धे कालेनोदेति निर्मलम् ॥
 पवित्राणां पवित्रं तज्ज्ञानतीर्थं पुनातु माम् ॥ ५ ॥
 हृदयमन्थित्सर्वसंशयच्छिन्नं कर्महन् ॥
 शोकमोहनुदाश्लेषतज्ज्ञानतीर्थं पुनातु माम् ॥ ६ ॥
 पदपदीयं मदीयास्यपद्मे तिष्ठतु सर्वदा ॥
 गुर्वाभिज्ञेशमक्त्या भज्ज्ञानतीर्थं समाह्वया ॥ ७ ॥

इति श्री, प. प. श्रीशमुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

ज्ञानतीर्थपदपदीस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

६८ सदगुरुतीर्थस्तोत्रम्

वाक्याऽऽविवेचनाशुक्ला द्वैतद्रुमूलनोचिता ।	
प्रत्यक्षपरत्सैक्यसिन्धौ चारण्डैकारसप्रदा	॥ १ ॥
संगता ज्ञानगङ्गात्र संकल्पत्यागपूर्वकम् ।	
दयया केवलं शिष्यं यः स्नापयति बुद्धिमान्	॥ २ ॥
पापेच्छाविर्भवो भूयो नैव यत्करुणेक्षणत् ।	
पुनरावृत्तिरहितदेवप्राप्तिकरश्च यः	॥ ३ ॥
तदेव सदगुरुर्बभिवधनहातीर्थं सतां मतम् ।	
तीर्थतेऽस्मान्महापापस्ततीर्थं सदगुरुः परम्	॥ ४ ॥
यस्मात्तीर्थोत्तरं तीर्थं न गूढं न मविष्यति ।	
स्मरणादर्शनाद्यस्य सेवनान्च कृतार्थता	॥ ५ ॥
तीर्थानि दिग्देशकालपरिच्छिन्नानि मान्यतः ।	
धिलक्षणं ज्ञानतीर्थं कृपया तद्दाति यत्	॥ ६ ॥
तीर्थानां परमं तीर्थं तारकाणां च तारकम् ।	
सदगुरुर्वाच्यं महातीर्थं भजामि परमार्थदम्	॥ ७ ॥

इति श्री, प, प, श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं सदगुरुतीर्थस्तोत्र
संपूर्णम् ।

६९ श्रीकृष्णालहरी

चतुर्षाष्टुः श्रीमत्सज्जलजलदशयामलतनुः
प्रकाशद्वक्त्रेन्दुः सदुभुगणगुणावलिपि ॥
तद्विद्वासा माम्पयत्सुविलकलसन्मोतिरयहन्
शमाभस्य ह्यत्रैरपि जयति सतुः स्वदिलच्छन् ॥ १ ॥

अपि श्रीकृष्णे ते महिमपरपारं प्रजति को
 न शेषोऽशेषास्यैरपि कथयितुं वा प्रभवति ॥
 अतो ह्रीतो वाचः शुचय इह वच्यन्त्यल्पकमिदं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २ ॥

अलक्ष्यं ते रूपं वचनद्वयान्नातिगमतो
 नतोऽहं ते लक्ष्यं कथमपि च विहाय वरदे ॥
 प्रवृत्तस्त्वां स्तोतुं स्वमतिगतितस्ते वरमुदे
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३ ॥

धृता साहित्यद्वैरपि सुगुणसंपत्सुललिता -
 मितार्थास्तानर्था न च तव मुदे तापि कविता ॥
 समर्याथापि त्वं शिशुवचनवन्मे गृणु मुदा
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ४ ॥

रसज्ञा मे दत्ता मुनिनमितदत्तात्रिजपदे
 मुदे तस्यापीयं प्रभवति न कि साधुलद्री ॥
 हरीशात्मा कृष्णा यत इयमभूदत्तदयिता
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ५ ॥

न च प्राज्यं राज्यं न च विद्युधपूज्यं सुरपदं
 पदं पूष्णो जिष्णोरपि मम न विष्णोरभिमतम् ॥
 मतं दत्तात्रेयप्रपदपरिपूतं तव तटं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ६ ॥

न भोगं नो योगं न च दुरितभङ्गं लपति मे
 मनोऽरोगं गाङ्गं जलमपि न साङ्गं श्रुतिनगम् ॥
 न यागं न स्वर्गं तव सततयोगं लपति मे
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ७ ॥

मनो मे श्रीकृष्णे त्वदपसरति क्वपि न कली
मलौघघ्नीतिघ्नी भवति भवतीहेति सततम् ॥
सुविश्वस्तं स्वस्तं जगति गतिदे साधनचया-
श्रमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ८ ॥
सहामङ्गा गङ्गा यदि दुरितभङ्गात्र कथिता
सतापीह त्वत्तः कथमधिकतामेति विमता ॥
हरेः सांध्युक्ता त्वमिह ननु मूर्ता हरितनु-
र्नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ९ ॥
हरेर्गङ्गांघ्न्यञ्जाभिनवधिसवल्ली भवतु वा-
ग्धितिष्ठत्वीदशीर्षं क्षगिव च पठाकेव सुतराम् ॥
प्रकामं मुक्तेनै त्वमिष भवति श्रीहरितनु-
र्नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १० ॥
गते जीवे कन्यां जगति बहुमान्धां शिखारेणी-
ह सखे त्वां घन्यां जननि भगिनीधामरसरित् ॥
समागत्याप्यब्द परमानेयमाप्तिप्रति मुदा
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ११ ॥
महाजंबुद्वीरे वृजिनहरतीर्थानि वरदे
समायान्ति त्वान्तु त्रिविधमलदे तानि परदे ॥
तदा त्वदरनानादेः फलमपि न वक्तुं प्रसुरजो
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १२ ॥
पितृनुदिश्यैको वितरति निवापाञ्जलिमये
सनुष्यस्वरयमे सकलपितरोस्य द्रुतरये ॥
गतिं यान्ति आद्वाइपि च पुनरावृत्तिरहितं
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १३ ॥

महापाप्याकल्पं यदि विधिवशाद्दुर्गतिमितो
 वृषोत्सर्गात्सोऽपि द्रुतमिह हि नारायणबलेः ॥
 त्रिपिण्डीश्राद्धाद्वा व्रजति सुगतिं दुर्लभतरां
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १४ ॥
 सुतं लेभे बन्ध्या ऋणहतिमृणी दुःख्यपि सुरं
 नरो यो यो यं थं स्मरति इदि कामं स स च तम् ॥
 अवापेति ज्ञात्वा जननि पतितस्तेऽद्य पुस्तो
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १५ ॥
 अहो माहात्म्यं ते शुक्रजनक आहात्र हि महा-
 षलेशादासिन्धोरुमघतटसंस्थेषु बहुषु ॥
 महातीर्थेष्वर्घ्यं नृद्वारिपुरि तीर्थाष्टकमिदं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १६ ॥
 सुखं ते सहाधः सदयहृदयं ते नरहरेः
 पुरेऽप्यान्ध्रे नाभिः प्रपदयुगलं प्राच्यविषये ॥
 अये श्रीकृष्णे ते प्रथितमिह रूपं मुनिमते
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १७ ॥
 नरः श्रीकृष्णे ते सुलभममृतस्पर्धि मधुरं
 वरं नाम श्रूयात्त्वयमपि स निःश्रेयसमियाम् ॥
 सुदूरस्थो स्वस्थोऽप्यथ किमुत साक्षाद्भुजति यो
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १८ ॥
 पुरेष्टं दत्तं वा विहितमपि पूर्तं च सुकृतं
 स्वधीतं वा जप्तं श्रुतमपि यशोऽजस्य हि तदा ॥
 भवद्दृष्टिः कृष्णे भवति भवभीहृत्खलु नृणां
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ १९ ॥

- मङ्कलैक्याद्भेदो न हरिहरयोः प्रत्ययवशात्
 पृथग्वद्भातीति प्रथयितुमहो शंभुवपुषा ॥
 युता वेण्यापि त्वं भगवति पृथक्त्वं न भजसे
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २० ॥
 अये योगिष्येये निगमगणनेयेऽब्धिनिलयेऽ
 नपाये दत्ताये कलुषविलये सहातनये ॥
 त्वदन्यन्नो वीक्षे सुलभशरणं लीटमरणं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २१ ॥
 परिक्रान्ता देशा भगवति चतस्रोऽपि च दिशा
 न शान्ता दुष्टाशाप्यजनि वपुषो मेऽन्तिमदशा ॥
 प्रशान्ताद्यैवाशा तव दृशिवशादास सुदशा
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २२ ॥
 त्वदीये सत्तोये जलचरगणा ये गतभया
 वयांसीशे बान्धे पशुमृगगणाः कीटकगणाः ॥
 अपि स्नाताः पीताः कथमपि तत्रस्ते दिवमिता
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २३ ॥
 गतः क्रूरो जारो दिवमपि च चोरो वनचरो
 वरोदे ते स्नानात्कथमपि नरो यः श्रुतपरः ॥
 स किं स्नानात्ते न ब्रजति गतिमव श्रुतमते
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २४ ॥
 अपि स्नातं तीर्थं सकलमखिलं देवतमिहा-
 र्थितं सर्वं दत्तं हुतमपि च पूर्तं खलु कृतम् ॥
 एव स्नातं मातर्दिधिवदिह येनांबु सुगते
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २५ ॥

अवशातं तीर्थं सकलमपि देवा अवमता
न दत्तं मे नेष्टं मतमपि च पूर्तं किमपि नो ॥

श्रितं त्वत्सामर्थ्यादरभरयशादेवि सरिते

नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २६ ॥

क्षमः कस्याप्यग्रे क्षणमपि न च स्थातुमभवे
भवेयं तूर्ध्वास्योभवमिह हि हास्यास्पदमतः ॥

त्वेयं लज्जास्तामपि सपदि मामुद्धर हिते

नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २७ ॥

स्वया प्रत्याख्यातो यदि भवति भीतोयमभवे
भवेदन्नस्यास्य त्रिजगदुदरे किं नु क्षरणम् ॥

रणन्तुर्ध्वैस्तदिह मरणं यामि महिते

नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २८ ॥

महापापं तापं गतमपि मर्कपं गतकृपं

सशापं लोको मां हसतु तमु तापं न गणये ॥

विभेभ्यंहोपाये तव विरुदमङ्गाद्गनुते

नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ २९ ॥

त्रितापघ्नीतिघ्नी भुवि पतितपावन्यघहरा

त्रितापघ्नी भविनी विविधघरदात्री ऋणहरा ॥

चरा सिन्धुष्येत्तद्विरदनिचयो जीवतु चिरम्

नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३० ॥

यदास्याविभूता त्वमिह तत आरभ्य पतिता

विशोभ्यापुत्रीता अधिकतम एभ्योऽस्म्यत इमम् ॥

यदादत्तुं शक्ता त्वमसि तत वत्तिष्ठ सरिते

नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३१ ॥

अथ सामान्योऽस्तीत्यपि मनसि मा स्थापय यतः
सगस्वाधौषास्ति जननि मयि तिष्ठन्ति सुचिरम् ॥
अतो बभ्रवोत्तिष्ठेश्वरि परिकरं त्वं हृदतरं
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३२ ॥

ममोद्वारेणाय त्रिजगति सुकीर्तिर्भवतु तेऽ
क्षितेऽतीते काले न खलु विमले त्वीदृगभवन् ॥
प्रसङ्गोसद्गोऽहं तत्र उपरि यास्येऽभयपदं
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३३ ॥

अतः प्रादुर्भूत्वा परमनिजरूपेण सहसा
समाधाद्रीन्भित्वा सकलमलहन्त्रीह सहसा ॥
कृपाक्षीरं भृत्वाङ्गमुपरि च मे देहि सहसा
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३४ ॥

कुतस्त्वप्येतावद्दुरितमिति शङ्कान्तु न यतो-
ऽभ्यथात्मानं संतं तत इतरथा वेद्मि हि मया ॥
निजात्मस्तेनेन प्रतिपद्मघ किं न विहितं
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३५ ॥

समं साक्षात्पश्यस्यदिलहृदयस्थं भगवति
स्वप्ने षक्त्यं न हि न हि तथापाह चदति ॥
प्रभोरप्रे लोकास्तदनुसरणं मेऽग्तु शरणं
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३६ ॥

स्वभुरूपेण त्वं सृजासि हरिधाम्नावासि हृग-
त्मना हंसीन्द्राद्या विस्रजसि विभूर्तीः स्वकचया ॥
लयान्ते ते कुक्षिं विशति मकलं मङ्गलगते
नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३७ ॥

इहापि त्वं पापिप्रचयमलसंशालनपटू-
 दकात्मा भूराभूरपि सुरगणाः शापमिपतः ॥
 स्वतन्त्रे सन्मन्त्रे सरित इह भूत्वा तव गता
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३८ ॥
 तमोनुत्ते मासा जगति खलु भास्वान्न भवति
 स्वयंज्योतिः स त्वां तपनमिव भं भासयत इत् ॥
 अये भातां त्वानु शुभणिसहितं माति सकलं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ३९ ॥
 गणी वेणी भूत्वाप्यसुरसुरवाराहतपदो
 मद्गोद्वै यद्दृग्भुवनजयिनांऽलं बुभुमगोः ॥
 स गोवाहोऽपि त्वां परमभासिक्त्सङ्गत वत
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ४० ॥
 स्वयंभूर्ब्रह्मायं भुवनरचनाभिहाधिपणः
 कबुदात्याभिख्या सरिदिह हि भूत्वापि सुववत् ॥
 समायातस्त्वां संमुखमु करहाटाक्ष्यविषये
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ४१ ॥
 द्विजाः काले काले शुचिपु च चतुर्भिः फलदश-
 अतुर्भिर्द्वाभ्यां पद्मभिरपि बुधा जुहति सति ॥
 पुनर्द्वाभ्यां स्नानादपि नयसि नाकं त्वमतिस्तान्
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ४२ ॥
 प्रभावस्तेपीट्मदहति दहनो वाति पवनो
 मनोल्हादे भीतिस्तपति तपनो धामति मृतिः ॥
 वृषा वर्षत्यन्ये त इह घलिमुञ्जन्ति नियतं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितकृष्णे गुरुमते ॥ ४३ ॥

क्व शक्तिस्तेऽनन्ते विविधकुक्कुताद्रिप्रहरण-
 क्षमा सामान्यं मे त्रिविधमपि पापं क्व नु कियत् ॥
 त्वामे बहुपमे विरसबहुशष्पाद्रिबद्धो
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितवृष्णे गुरुमते ॥ ४४ ॥
 न कृच्छ्राद्याः शक्ता यदचहरणाद्यापि बहुशो
 न च प्रायश्चित्तं ह्यनजपनाद्यं क्षममभूत् ॥
 स कृष्णे त्वस्नानाद् व्रजति मुशुचिः सन्दिग्धमहो
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितवृष्णे गुरुमते ॥ ४५ ॥
 कुसङ्गान्यार्थ्यर्थापहरणमुखं कायिकमथं
 हरेभ्यार्योन्निन्दाद्दशनमुखं वाचिकमथम् ॥
 कुचिन्तान्यानर्थस्मरणमुत्तरं मानसमथं
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितवृष्णे गुरुमते ॥ ४६ ॥
 स्वर्दायात्मसृष्टः स्पृशतु गतिदे स्पशेन सत
 स्वदीयं पानीयं पततु वदनाब्जे मम बत ॥
 उताहो त्यश्रीरे तुदिनस्त्रिशोरेऽङ्गं पततु मे
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितवृष्णे गुरुमते ॥ ४७ ॥
 सुतां तीर्थैः सर्वैरपि जगति सर्वाभिरमले
 सरिद्धिर्देवेन्द्रैरपि मुनिभिरत्यादृततटापु ॥
 न कस्त्वां सेवेत प्रधरसरिदज्ञाधिमथने
 नमः श्रीकृष्णे ते जय शमितवृष्णे गुरुमते ॥ ४८ ॥
 घरेन्द्रतनयेऽभयेस्म्युपगतोऽनुकम्पोदये
 जयेश्वरि ह्यशरुपिणि मणिशुते त्वार्यये ॥
 अये नादे न दीनतां व्रजतु हृन्मदीयं स्वये
 श्ये वपुषि तेऽसिते भवतु ह्यत्वशीयेन्मये ॥ ४९ ॥

काचित्शालयति प्रभोः पद्भुगं काचित्कमारोहति
स्वेदात्कापि जटादितः प्रकटिता बद्धापरोद्धाहिता ॥

लघैः काचन मानिनीह पतिता जाता गता काच्यध-

स्त्यक्तं ते न च नाम रूपमपि सत्कृष्णे दशायामिह ॥५०॥

(हारबन्धः) देवेह्ये वेदेवेये जय जय भयहृत्स्वं कृपाकृष्कृष्णे

त्रादि त्रादि मर्हीतूरतव भवह्वराङ्ग्यां सदा सत्यसन्धे ॥

भूयो भूयोऽभयोस्तीर्वितर तव तनुयेह मोहप्रहृष्टी

सा मे कामेश मेध्या मनसि नयनयोरादरादस्तु दत्त ॥५१॥

(गोमृत्तिकाबन्धः) कृष्णां यो वृणुते भक्तः पदं यायाभिरन्तरम् ॥

कृष्णां यो वृणुते भक्तः खेदं यायाभिरन्तरम् ॥५२॥

कृष्णास्थप्रेरितमतिर्वासुदेवसरस्वती ॥

कृष्णामर्स्तादतः प्रीयान्नरसिंहसरस्वती ॥ ५३ ॥

इति श्री, प, प, श्रीबन्धुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता

श्रीकृष्णालहरी संपूर्णा ॥

७० श्रीकृष्णापंचकस्तोत्रम्

कृष्णा नः पातु कृष्णाहरमधुररसा चिद्रसासारसाक्षी
साक्षीभूता नतानां निदिलमरह्यया या हरानंतमूर्तिः ॥

जतिधनी भीतिनिघ्नी सकलद्वितरता तारतम्यव्यतीता-
तीता वाञ्छित्तमार्गं जगति गतिद्वयत्क्यातिरिषा विशोषा ॥१॥

कृष्णायेणी सतततरुणी वीश्रिता मध्यनीष्टुद्

योषा येषा सुपयवपुषा भासमाना ममाना ॥

नानार्तितापि रल्लु मजतां दृश्यतां याति माता

माता पादेरित उपरि परिक्रान्तिवातां मयीह ॥ २ ॥

तव गुणगणं धारं धारं सुधारुचिरं चिरं
 भगवति सति स्मारं स्मारं परं त्ववर धरं ॥
 न लपति मतिः सार सारं विचार्य परावरं
 लपति म इतो दूरं दूरं प्रदर्शय तं परम् ॥ ३ ॥

कृष्णे कृष्णतनो मनोहरकथे नाथेश्वरि प्रार्थये
 दत्तं दत्तपदं प्रदर्शय परं नातो वर स्पर्धये ॥
 अन्यं योऽटति ते तटे नट इवानेकागधारी हरिः
 ससारारिररिदमः शम्भरः साक्षात् आत्मा विभु ॥ ४ ॥

प्रत्यक्षप्रवादितसहस्रु महस्रु देव
 उद्यन्स्वयं हरति हार्दतम- स एव ॥
 तीरे भ्रमत्यनुदिने तव भावगम्य-
 स्तं दर्शयाद्य कृपयाप्यनुपाधिगम्यम् ॥ ५ ॥

इति श्री. प. ५. श्रीवासुदेवानन्दरस्वलीयिरचितं
 श्रीकृष्णापचक्रं सपूर्णम्

७१ श्रीकृष्णावेणीपंचगंगास्तोत्रम्

शिवा शिवा शिवप्रेष्ठा शिवायस्तु हताशिवा ॥
 सर्वदा शेरते यस्यां सदृणाः सूर्यदा हि सा ॥ १ ॥
 नमामि सर्वतोमद्रं सुभद्राभयदां नदीं ॥
 भद्राय सास्तु मे भद्रा सर्वाभद्रहरा वरा ॥ २ ॥
 श्रोतस्वती भोगवती या सीमाप्यती सती ॥
 आभोगतापे सा मेऽस्तु रुपाता भोगयतीह या ॥ ३ ॥

क्लृपाणीह सर्वाणि या कुंभयति सत्वरम् ॥
 परशक्या स्ववन्ती सा भूयात्कुंभी शिवाय मे ॥ ४ ॥
 स्ववन्ती या हतापाया पापहारिसरस्वती ॥
 पुनातु सा ह्यवाग्यासा पापहन्त्री सरस्वती ॥ ५ ॥
 कृष्णा विष्णुवतुः साक्षान्महापापापहारिणी ॥
 तारिणी दुर्गसंसारत्सा कृष्णा मुक्तयेऽस्तु नः ॥ ६ ॥
 महेश्वरस्वरूपा या कृष्णया सह्यता नदी ॥
 सा बेणी सकलाघनी तावन्ती मुक्तयेऽस्तु नः ॥ ७ ॥
 कृष्णाघेणीपंचमद्गमस्तोत्रं सर्वाघहरि यः ॥
 त्रिसंभ्यं प्रपठेद्धीमान्स पवित्रो भविष्यति ॥ ८ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीवासु. कृष्णापंचमंस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

७२ कृष्णापञ्चगङ्गासंगमस्तोत्रम्

कृष्णाप्रवाहेऽथ तु पञ्चगङ्गायुजिः प्रतीवारिरुपापभङ्गा ॥
 गङ्गार्कजायुःयधिपुण्यदात्री क्षेपोविधात्री सजलापहन्त्री ॥ १ ॥
 तीर्थं प्रयागेन मम मनोहरं क्षेत्रं पुरांशममं यतो यरं ॥
 सद्यः पुरुक्षेत्रावराधिपुण्यदं त सङ्गमान्यं प्रणमामि कामदम् ॥ २ ॥
 षडुत्तरः कल्पनर्ष्यत्रास्ते चामोेश्वरः ॥
 विधेश्वरसमो यत्र दक्षितीर्थे च यत्र हि ॥ ३ ॥
 यत्र श्रीसद्गुरोरांसः सर्वाभीष्टार्थपूरकः ॥
 सुतरां भ्राजतेऽनेन संगमोऽस्मै नमो नमः ॥ ४ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीवासुदेशानेदशमोऽर्चव विरचितं कृष्णापञ्चगङ्गासंगम-
 स्तोत्रं संपूर्णम् ॥

हरिहरदूता यत्र प्रेताश्रेष्ठं निजं निजं लोकम् ।
 कलहायन्तेऽन्योन्यं सा नो हरतूभयात्मिका शोकम् ॥७॥
 विभिद्यते प्रत्ययतोऽपि रूप-
 मेकप्रकृत्योर्न हरेर्हरस्य ॥
 भिदेति या दर्शयितुं गतैक्यं
 वेण्याऽजतन्वाऽजतनुर्हि कृष्णा ॥ ८ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीषामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 धीकृष्णाष्टक संपूर्णम् ॥

७४ नृसिंहाटिकास्थशुद्धाद्यष्टतीर्थस्तोत्रम्

प्रसहत्याहरं तीर्थं कृष्णा पञ्चिमवाहिनी ॥
 यत्र तत्रैव शुद्धारूपं स्नानान्गुह्यीकरोति यन् ॥ १ ॥
 ततोमतः पापविनाशि पाम्यतीर्थं परोदुश्चरसंनिधी च ॥
 सिद्धाग्यतीर्थं वरदं तथैवामरेणारम्याऽभरतीर्थमप्रे ॥ २ ॥
 स्यात्कोटितीर्थं स्वयं शक्तितीर्थं प्रयागतीर्थं च ततस्ततोऽप्रे ।
 पद्मकूल एतानि परप्रतीर महाष्टतीर्थानि महापट्टन्ति ॥ ३ ॥
 न प्रसहत्यादिमहापसेषो यद्दर्शनादेव निमेषमात्रम् ॥
 स्यात्स्यत्यशेषापट्टराष्टतीर्थस्नानान्निपुण्यं किमु वान्यमत्र ॥४॥
 नमोऽस्तु तीर्थाष्टके ते म जानु श्रीपादपादेक्षणविप्रकारि ॥
 निवार्य पापं त्रिविधं समस्तं विज्ञानपात्रं पुरु भामिदेव ॥ ५ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीषामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 शुद्धाद्यष्टतीर्थस्तोत्र संपूर्णम् ॥

७५ नरसिंहवाटिकारणनम् ॥

मङ्गलायतन हेऽस्तु मंगला मङ्गलाय तनुरात्तमङ्गला ॥

मङ्गलायतनसर्वमङ्गलामङ्गला यत इना सुमङ्गलाः ॥ १ ॥

पांसुलं व्याप्तलोकं सद्विक्रमत्रातपांसुलम् ॥

भद्रदं पदमेतत्ते मम भूयादभद्रदम् ॥ २ ॥

अप्रजन्मासि भूतेश विश्वभृन्मानवोप्यहं ॥

अप्रजन्मास्यतो भूयाद्ब्रह्मन्संलब्ध आवयोः ॥ ३ ॥

नरसिंह इहाद्वैतनरसिंहः प्रभुर्यतिः ॥

कृष्णापञ्चनदीयोगे कृष्णाहारी कलौ युगे ॥ ४ ॥

धन्या यदान्याश्रितसारथीरा मान्यास्तदैन्यामृतसारथीरा ॥

कृष्णा वितृष्णान्दि विधाय भक्तान्पुष्पाति कृष्णान्युतमूर्तिरेषा ॥ ५ ॥

मन्येत्त धन्येयमनन्तमूर्तिः स्वस्पर्शनालोकनकीर्तनालैः ॥

दीनान्निमान्पावयितुं स्वभक्तान्कृष्णात्र कृष्णाभिधनिप्रगाभृत् ॥ ६ ॥

यदात्मनोः प्रत्ययभेदभिन्नमेकप्रकृतयोः प्रथिनं स्वरूपम् ॥

हरिहरो दर्शयितुं ह्यभिन्नं गतौ द्विनद्यैश्चयियं तु कृष्णा ॥ ७ ॥

अष्टाङ्गयोगसिद्धि कष्टा मिष्टाशिनां कलो स्पष्टा ॥

तस्मिद्धिदाने तार्थान्यष्टातोसौ दधौ स्वभक्तेष्टा ॥ ८ ॥

(गद्यम्) भगवती श्रीकृष्णायमेव भगवत्शरणावनेजनशोभन-

जीवनोत्तमकलेष्वरामरेश्वराधिष्ठितप्रतीसाम (पुरस्यो) गपरमरविप्रभितः

प्रचुरसुन्दरसंदिशालंक्रुतामितामरभूरुहमण्डितासादितमनोहरनिर्जरापर-

मरनिन्नगोध धर्मा ॥ ९ ॥

या किल रवीयजीवनचिन्तन कीर्तनदर्शनस्पर्शनसेवनादिना

पवित्रीकृतवाद्याभ्यन्तरत्तमन उच्चावचस्वभक्तान्ज्ञानतः स्वलोकं

प्रापयितुमुष्टुकान्याभ्यान्दूलास्त्रिद्वारयितुं तद्विशी जियेगमिषतीव ॥१०॥

सहाद्रिकन्येयमसहावीर्या मुधाधिकस्वादुरसा पवित्रा ॥
 स्निग्धातिमुग्धा महिषी वृषैः कैर्जानेभवत्प्राग्लवणांबुधेर्नो ॥ ११ ॥
 तस्यास्तटे भीमगवातृसिंहसरस्वती तत्र पवित्रदेशे ॥
 तिष्ठत्यजस्रं खलु तन्निवासः स्वर्वासिवासाधिसुखं तनोति ॥ १२ ॥
 नद्याः सकाशाद्विपुलाचलामला रेजेत्र सोपानपरंपरा वरा ॥
 रौद्रप्रयत्नै रचिताश्रमेघसत्पङ्क्तिर्यद्वैन्द्रं पदमाहकुम्भुभिः ॥ १३ ॥
 यत्र ब्रह्मानन्दसंज्ञा मठास्ते दातुं ब्रह्मानन्दहीनामरेभ्यः ॥
 ब्रह्मानन्दं केवलं सत्कृपातो गच्छन्तीवोर्ध्वं सतां तद्धि युक्तम् ॥ १४ ॥

(गद्यम्) सर्वदा खिल जागरूकाखिलवदामरनिकरकल्पतटवर-
 जान्हव्यन्नपूर्णाशालकृतेऽस्मिन्नुगमापादृतकान्तपथे दैन्यपापतापा एवा-
 लब्धमार्गा अन्तः प्रवेष्टुं नो इतर इत्येतदेवात्र वैपम्यं व्यालोकि ॥ १५ ॥

अत्र स्वखिला अपि भूसुराः अज्ञानध्वान्तध्वंसना इना इव,
 भवतापहराशन्द्रा इव, मौमा अपि सर्वमङ्गला इव, बुधा अपि
 निसर्गसौम्या इव, सुभाषितभूषिताः सर्वगुरवो गुरव इव, वशकाव्याः
 कवयः कवय इवातिपीनस्तनजघनललनामण्डलाक्रमणमन्दा मन्द-
 इव स्थिता अत एवैकैकप्रहमण्डितं प्रहमण्डलं स्फीताभ्यसूर्यं स्वस्थ-
 सप्यस्वस्थमिवालक्ष्यते ॥ १६ ॥

सार्धको नाकलोकोऽयं नाकवार्तः परस्य तु ॥

नाकसंज्ञैव यत्रास्ते स्पर्धासूयात्ययाचकम् ॥ १७ ॥

यत्र स्मत्स्मेरनराः सुरा इव प्रीताः स्थिताः सेवितकामितामृताः ॥

संगीतयुक्ते मुधियः स्वया स्त्रियः साण्ड्योऽपि सच्छीलजिता-

। मृतांगताः ॥ १८ ॥

यत्रायमात्मा सुखसच्चिदात्मा सन्दृश्यतेऽजः शतसूर्यतेजाः ॥

सत्त्वप्रधाने हृदि सावधाने ब्रह्मेव भिक्षोः श्रुतिमिस्तितीक्ष्णोः ॥ १९ ॥

- देवोऽमरः सहस्राक्षः परितो निर्जरैर्वृतः ॥
त्रिलोकार्चितपादाब्जो मघवेवापरोस्त्ययम् ॥ २० ॥
- धर्मराजो दण्डधरः समवर्ती यमेश्वरः ॥
सर्वदा ज्ञातदेवात्मा जयत्यत्रापरो यमः ॥ २१ ॥
- पश्यन्सत्यानृते कर्मयन्त्रितानां नृणां स्फुटम् ॥
नारायणोयं जयति प्रचेता इव पात्रभृक् ॥ २२ ॥
- मनुष्यधर्मा देवोऽपि श्रीदः पुण्यजनेश्वरः ॥
राजराजो जयत्यत्र नरवाह इवापरः ॥ २३ ॥
- मालाकमण्डलुधरो विभुर्वेदपरायणः ॥
सदानन्दो गतच्छन्दो ब्रह्मेवात्र तपरिधतः ॥ २४ ॥
- नारायण इवाशेषसेतुहेतुरयं हरिः ॥
विश्वरूपो हृत्खलः सदा भक्तमतानुगः ॥ २५ ॥
- मृत्युंजयोऽमृतमयः शंकरस्त्रिपुरान्तकः ॥
सर्वज्ञो जितकामोयं वशी शंभुरिवापरः ॥ २६ ॥
- तृष्ट्वात्मेदं प्रविश्यांतर्मायया क्रीडतीह सः ॥
पदाभ्यामेव पाति स्वान्प्रज्ञानब्रह्मवाचकः ॥ २७ ॥
- पादपत्वं स्वार्थसिन्धौ द्रुमाणामितरे विदुः ॥
पादपत्वं स्वर्थसिन्धौ सत्पतेर्नेतरे विदुः ॥ २८ ॥

(गद्यम्) स एव परमकारुणिको भगवान् जगद्गुरुः केवलयुक्त्या सुक्त्या इह हि परस्परं विवदतामसतां शास्त्रिणां मतानि निराकुर्वन् स्वभक्तानां विमलदृष्ट्यैव स्वपदपर्यालोचनान्मुक्तिरिति श्रुतितत्पर्यमुप-
देष्टुमिव सच्चिदानन्दं पदमिह प्रकटीचकार ॥ २९ ॥

परमात्मन इवास्य श्रीगुरोः, प्रबोधसमय इव शिविकोत्सवसमये,
विशुद्धज्ञानदीपैरिव प्रदीपैः प्रकाशिते सत्त्वप्रधानान्तर इव शिविकान्तर

उपविष्टं स्वप्रकाशापरोक्षात्मानमिव सर्वात्मानं पङ्क्तिधर्लिङ्गतात्पर्याव-
धारणरूपश्रवणमनननिदिध्यामनसमाधिकमगतचरममृत्येव केवलामल-
दृष्ट्यापरोक्षीभुवन्त इव पश्यन्तो, यतय इवोच्चावचजन्तवो विस्मृत-
बाह्याभ्यन्तरत्रयवहाराः सन्तो ब्राह्मी स्थितिमिव परमानन्दस्वितिं
प्राप्नुवन्त्यहो महदाश्चर्यमिदम् ॥ ३० ॥

किञ्चित्स्वप्नेऽपि यैर्नामं योगसाधनकारणम् ॥

समाधेस्ते पराकाष्ठां प्रापुर्ध्येकेकगोचराः ॥ ३१ ॥

पेशलैः कापिलालासैः किं शेषाशेषभाषितैः ॥

किं चान्यैर्मन्य एवैका तारिका याटिका हरेः ॥ ३२ ॥

(गद्यम्) भगवत्पददिदृश्या परमवाटिगमान्नित्यानित्यवस्तुविवे-
कस्तत्र यदृच्छयाप्तमाधुकराजमेवनादिहामुत्रार्थफलभोगविरागखिष-
णमघहरणकाष्ठीणोनिषेवणान्छमादिसंपन् संपन्नजनसेवितकान्ता-
नन्तायतनालोकनान्मुमुक्षुत्वं नारायणार्हणप्रेक्षणात्परोक्षज्ञानमज्ञा-
नध्वान्तध्वंसनजनार्दनपदालोकनमपरोक्षज्ञानमिति किमतः परं परं
साधनम् ॥ ३३ ॥

अर्ध्वप यदिदं कर्म कार्यं सत्पददर्शनम् ॥

विमनोवासनस्तज्ज्ञो न प्रमाद्येदतोऽनिशम् ॥ ३४ ॥

कुतो मोहः कुतः शोकः कुतः कामः कुतो भ्रमः ॥

कुतः सशय एतस्मिन्पदे दृष्टे परावरे ॥ ३५ ॥

कन्वर्षर्षर्षलिता-लिताङ्गनाङ्ग-

सम्बन्धबन्धनवशा अवशास्त आपुः ॥

नेदं पदं परमया रमयापि येन्धा-

स्ते हन्त हन्त कुधिया विधियान्त्यधोधः ॥ ३६ ॥

लुलङ्गलं लीलाललितललनालोललपनं
 क कीडालेद्वालो ललदमललीलोलितिलकः ॥
 क लोलालिप्रालिल्लिल्लितकलिभालः क मललं
 विलं लोलन्मूत्रं क कनकघटौ मांसलकुचौ ॥ ३७ ॥

(गद्यम्) अहह मूर्खप्रतारणेयं पश्य पश्य सरन्ध्रघटकल्पं संघाणपि-
 ष्जूपादिलिप्तं श्लेष्मलमलङ्काराद्यानीतशोभं मलीमसं लपनं निष्कलंक-
 कलानिधिरिति, मांसलौ मुक्तावन्यादिरञ्जितौ स्वनगोर्लौ स्वर्णकल-
 शाविति, चर्मशकलं द्विधा भिन्नं गलन्मूत्रमपानोद्गारधूपितममूल्य
 पैलतिरोहितं कृमिकुलस्थलकल्पं गलन्मदकरिगण्डस्थलमिति, हिंस्र-
 वञ्चनार्थं त्वगावृता रक्तमांसास्थिपटितात्यमङ्गला मङ्गलमात्रपवित्रा
 ममताहन्तावृता स्वपरमूर्तिरियमासेवनककनकमूर्तिरिति, भ्रान्त्यैव-
 पश्यन्त प्तान् भ्रष्टपथानसतो धिग्धिगहो हर हर हरिमायेयं किल
 ज्ञानिनामपि चेच्छतीति महर्षिप्राक्याय शतशो नमो नमः ॥ ३८ ॥

त्यक्तानित्याशुचिदुःखमयोभयलोकमोगसाधनसंगा दुस्तरेपणा-
 पारगा परावृत्तपरतरामुस्मरशरविसरवर्गा भगवद्दर्शनमात्रकामाश्रित-
 वाटिकायोगा अश्वान्तमात्रभगवत्पदाभोगा उदितपरमार्थभागा निःसङ्गा
 अमी नरसिंहवाटिकास्थिताः सर्वेऽपि नरसिंहसरस्वतीयतिगुरुप्रसादे-
 नैव कृतकृत्याः स्युः ॥ ३९ ॥

प्रेतेस्ति नास्तीति यथास्य संशयस्तथा यदन्तस्य च निर्गुणाद्गतैः ॥
 उद्गुशरासाद्धि कटाक्षमार्गणीविद्धा न चाद्धा यतयो नमोऽस्तुवः ॥ ४० ॥
 धन्या हि संन्यासिन एव यद्दृष्टवर्माण एतैरसुरैर्न विद्धाः ॥
 विद्धा हरीशाजमुखाः किलैतैः पुनर्मृतप्रायनृणां कथा का ॥ ४१ ॥
 तस्मान्न चास्मात्पपदाच्छरण्यात्र कायनं नास्य शरण्यमीश ॥
 नियोजयानेन पदा सदा मां तवान्तिकस्थेन सुदुर्लभेन ॥ ४२ ॥

कृष्णावेणीककुद्मत्यः प्रपंचोपशमान्तिके ॥
 अखण्डैकरसा ऐक्यात्परात्मानात्मवच्छिदाः ॥ ४३ ॥
 यज्ञाङ्ग आगमस्तत्र सदा सेज्यो द्विजातिभिः ॥
 अन्तरप्राकृतैः पूर्णो षडिञ्च प्राकृतैः फलैः ॥ ४४ ॥
 सेज्योयमागमो नित्यमर्थहीनैर्द्विजातिभिः ॥
 सार्थैस्तु प्राङ्गणैः सेज्यं तद्विष्णोः परमं पदम् ॥ ४५ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीवामुदेवानन्दहरस्वतीविरचितं
 श्रीमन्नृसिंहवाटिकाशेखरवर्णनं संपूर्णम् ॥

७६ सप्तपुरीस्तोत्रम् ॥

स्या अ योध्ये रामपाद सु पु नीतेऽमृतत्वदा ॥
 भू यो मास्तु ममावृत्तिः पु री पु सरयूकृते ॥ १ ॥
 आ ध्या नान्मथुरे ते मे स द्वा सोऽस्तु निरंतरम् ॥
 रा म कृष्णांभिसंपूते व र दे यमुनाकृते ॥ २ ॥
 पू थु मार्गं प्रदा माये भ व भागीरथीकृते ॥
 ष रा सि त्वां हरिद्वार सु ती र्थं प्रवदंति हि ॥ ३ ॥
 म मा र्थं हर काशि त्व मुच् चै स्समणिकर्णिके ॥
 भू या ज्ञ मे पुनर्जन्म भ व पादांचिते भवे ॥ ४ ॥
 सा का श्रीनगरी मह्य त्रा स हा शिवविष्णुपूः ॥
 आ शीः प्रदाद्य मां कृत्या दु त्तै नसमवच्छिद्यम् ॥ ५ ॥
 लो कां तरानपेक्षं मां म ता कालेश्वरादवा ॥
 ना धी र्णतपसं पातु मां मो हात्त्रिप्रयादवा ॥ ६ ॥

स्वा ज नंताश्रये मेघ मो क्ष दा सिंधुतीरगे ॥
 त्वं वं घास्यखिलैः सर्व प्र दा द्वारवतीश्वरि ॥ ७ ॥
 य ति राह्राजधान्याद्यं न य कृष्णातटस्थिते ॥
 लो का मात्माख्यमाहुस्त्वां लो का नृसिंहवाटिकां ॥ ८ ॥
 कर्मभिर्नृत्यन्ति नरस्तत्सि मायाख्यबंधनम् ॥
 हंति यस्तद्वाटिकेयं सर्वेषां हितदा सदा ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. वासुदेवानन्दसरस्वतोविरचितं
 नृसिंहवाटिकान्वितसप्तपुरीस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

७७ वेदगंगास्तुतिः

वेदगंगे नमस्ते मे वेदगंगे भवत्यघम् ।
 हर तत्त्वं विधिश्रीशहरतत्त्व प्रकाशय ॥ १ ॥

७८ हिरण्यकेशीन्तुतिः

हिरण्यकेशाः कमपाद्यमेद्य हिरण्यकेश्या सहचोक्तत्वम् ।
 आदित्यवर्णं तदवेशणार्हमादित्यवर्णमां विदधातु शुद्धम् ॥ १ ॥

७९ मलापहास्तुतिः

मलापहा महासिंधुः सर्वजन्ममलापहा
 हरतु त्रिविधं पापं तापं च त्रिविधं गम ॥ १ ॥

८० घटप्रभास्तुतिः

घटप्रभांसु मे कुर्यात् सद्यो हेमघटप्रभाम् ।
 उपलब्धिं यतो भून्त उपलब्धिर्भावियति ॥ १ ॥

८१ विश्वामित्रिस्तुतिः

विश्वामित्र्याः करोत्वम्भो विश्वामित्र्या ऋचोहिताम् ।
प्रचोदनां सति दृढां हित्वा कर्मप्रचोदनाम्

॥ १ ॥

८२ तुंगभद्रास्तुतिः

भद्रया राजते वीन्या तुंगया सह भद्रया ।
तुंगभद्रा धुनी सा मां तुंगभद्राश्रयं क्रियात्

॥ १ ॥

८३ बाहुदानदीस्तुतिः

सदान्नीध लघुतला सदा नीरागकृजला ।
बाहुदाख्यावतु मुनिबाहुदास्मानियं धुनी ॥ १ ॥

८४ करतोयानदीस्तुतिः

प्रायशो वहति या करतो या शुष्यतीह न जलाकरतोया ।
पावती बहुसुखाकरतोया पातु साघनिचयात्करतोया ॥ १ ॥

करतोये सदातोये बहुशोऽये पुराभये ।

दोषा मे ये कृतास्तेषां सर्वेषां त्वं भवान्तकृत् ॥ २ ॥

यथा छिन्नो बाहुर्ऋषय इह दत्तो हि दयया

नदी सेर्यं भाषामयभयलया नित्यविजया ।

अपायान्मां पायात् सततनिरपायामृतपया

सदातोया पेया जगति करतोयाघविलया ॥ ३ ॥

८५ भार्गवीभार्गवक्षेत्रस्तुतिः

भार्गवीबाहुदायोगे भार्गवं क्षेत्रमुत्तमम् ।

बरीयति क्षितौ यत्र तत्रेश्वरगदाधरौ ॥ १ ॥

परिपिपालयिपुर्जगत् स्थितिं महति यत्र तु शेषधरे स्थितिम् ।

हरिजो व्यकरोत्त आहूता सरिदसौ भृगुणाप्यधभीहृता ॥ २ ॥

स्वमातृहत्याकलुषाश्रयाशदन्दह्यमानो भृगुनन्दनोऽभूत् ।

रामः प्रदांतोऽलवयिव्यतात्र भुवो भर तेन बलं च लब्धम् ॥ ३ ॥

प्रविष्टमात्रस्य नरस्य तीर्थे दन्दह्यमानानि महन्त्यघानि ।

प्रयान्ति नाशं जगतीह बन्धं श्रीभार्गवक्षेत्रसिंहानवधम् ॥ ४ ॥

८६ वैकटेश्वरस्तुतिः

वै ह्यव्ययं पाववाच्यमेतत्कथति वैकटः ।

कटतेर्नाशनाथत्वात्पापहा वैकटेश्वरः ॥ १ ॥

परिपिपालयिपुर्जगत् स्थितिं य व चकार ह शेषधरे स्थितिम् ।

ब्रुवबिर्लभितगेन मया क्षितौ स खलु वैकट ईश्वर ईक्षितः ॥ २ ॥

८७ कालहस्तीश्वरस्तुतिः

जंबुद्वीपे भारताख्ये त्र वर्षे हर्षेणास्थाद्यान्वमाणे न्यमये ।

प्रत्यक्षधीकालहस्तीशसंज्ञ शंभुर्यत्रागोपि कैलाससंज्ञः ॥ १ ॥

सुवर्णमुखासरतोविदूरे प्रासाद आस्ते सति याम्यतीरे ।

मगोपि तदक्षिणतोऽस्यदूरे यम्भिन्निवासोस्ति सदा रमरारेः ॥ २ ॥

यथा गोरीश ते धाम क्षमाधरे शिव राजते ।

राजते तद्द्वयापि राजते देवराज ते ॥ ३ ॥

कैलासशैलादवतीर्थं भक्तिप्रियो हरोस्यात्सगणः सशक्तिः ।
 यः कालहस्तीन्द्रहरिः स पायान्द्रीकालहस्तीश्वर आश्रयपायात् ॥४॥
 यस्त्वेत्रदृष्टयापि नरस्य ताताः सद्यो विनश्यंत्यखिलाः सपापाः ।
 दुर्दैवदेन्याद्यपिर्लं प्रकर्म निवार्य यः पूरयति स्वकामम् ॥ ५ ॥

८८ शिवविष्णुकांचीस्तुतिः

कांचीपुरीमहं मन्ये कांचिदेकां रिभोः कलाम् ।
 विकला अरि यशोगा सकलात्मत्वभाजनम् ॥ १ ॥

कांची यथा हि वस्त्रोर्ध्वं युवते राजते फटी ।
 कांची तथान्धिवस्त्राया वस्त्रप्रान्ते विराजते ॥ २ ॥

पंचमी मुक्तिपुर्येषा पंचमी योगभूरिव ।
 पचता तस्य न पुनः पचताश्रास्य जन्मिनः ॥ ३ ॥

शिवविष्णुपुरी कांची कांश्चिन्चित्तां हरेन्न किम् ।
 न किंचिदपि यद्दृष्टया पापं तिष्ठति देहिनाम् ॥ ४ ॥

वाराणसी क्षुद्रकाशी पापराशीविनाशिनी ।
 तथा दक्षिणकाशीयं मुक्तिद्वारमपाठता ॥ ५ ॥

अतिवेगवतीयमशाच्यां वेगवती सरिदत्र हि कांच्याम् ।
 सतिवेगवती गुरगीता वेगवतीं भिदमात्मनि कुर्यात् ॥ ६ ॥

एकाग्रकेशाभिधमू(मिलि)गं वामाभ्यर्भोष्टार्थदमाःमलिगम् ।
 सपद्यविद्यावरणं निरस्य प्रदर्शय त्वात्मनि मे विरस्य ॥ ७ ॥

वरदराजवरात्रिदुर्द्धं वरदराजमुपाश्रितसष्टदम् ।
 वरदारिकरं प्रणमाम्यजं वरदरान्तकरं तमधोभ्रजम् ॥ ८ ॥

परिहृतविनवार्तिरारितस्वीयजूतिर्भवनरधिरमूर्तिर्भक्तकामप्रपूर्तिः ।
 जयात वरदराजो भक्तचित्तानुपर्वो निरुभजकपतिर्दिह्मालिनी
 यस्य कीर्तिः ॥ ९ ॥

८९ पक्षित्तीर्थस्तुतिः

यत्र शंखामिघं तीर्थं यत्र वेदगिरिर्महान् ।
 भक्तवत्सल ईशश्च पक्षित्तीर्थं तद्दुत्तमम् ॥ १ ॥
 विधेः सुतौ शंभुशापाद्विधेः कंकवमेत्यसौ ।
 भक्तदत्तं गृण्णतांभो भक्तमन्यहमत्र हि ॥ २ ॥
 प्रांशुवेदगिरेः शीष्णं निषेज्य ब्रह्मचर्यतः ।
 शिवमात्मानमिदं यः पश्येत्स गतिमाप्नुयात् ॥ ३ ॥

९० पिनाकिनीस्तुतिः

कांन्यामवाक्यामग्रहदुनी यास्ति पयस्विनी ।
 वाराही दक्षिणा चापि पुनात्वस्मान् पिनाकिनी ॥ १ ॥

९१ अरुणाचलस्तुतिः

काश्यां मुक्तिर्भरणादरुणाद्यस्याचलस्य तु स्मरणात् ।
 अरुणाचलेशसंज्ञं तेजोर्लिगं स्मरेत्तदामरणात् ॥ २ ॥

पिनाकिनीस्तुतिः

द्विधेह संभूय धुनी पिनाकिनी द्विधेव रौद्री हि तनुः पिनाकिनी ।
 द्विधा तनोरुत्तरतोपि चैको यस्याः प्रवाहः प्रववाह लोकः ॥ ३ ॥
 प्राचोत्तरा तत्र पिनाकिनी या स्वतीत्यान् संवसथान्पुनाती ।
 अस्याः परो दक्षिणतः प्रवाहो नानानदीयुक् प्रववाह सेयम् ॥ ४ ॥

लोकस्तुता याम्यपिनाकिनीति स्वयं हि या सागरमाविवेश ।
मनाक् साधनार्ति विना पापहृत्री पुनानारि नानाजनाद्याधिहृत्री ।
अनायासतो या पिनाक्यासिदात्री पुनात्वंहसो नः

पिनाकिन्यवित्री ॥ ५ ॥

अरुणाचलतः कांच्या अपि दक्षिणदिक्स्थिता ।
चिदम्बरस्य काचेर्या अप्युदग्या पुनातु माम् ॥ ६ ॥
याधिमासवशाच्चन्द्र्यां कृतक्षौरस्य मेऽल्पका ।
स्नापनाय क्षणाद्गृह्णा सा ह्यासेव्या पिनाकिनी ॥ ७ ॥

९२ चिदम्बरस्तुतिः

चिदम्बरस्य चिन्ता नो जाह्व्यं हित्वा व्यदर्शयत् ।
सर्वव्यापकतां तच्च चिन्तनीयं चिदम्बरम् ॥ १ ॥
उदयास्तमया भावा सती चित्स्वप्नभाद्वया ।
अम्बराभा सुरा तच्च चिन्तनीयं चिदम्बरम् ॥ २ ॥
सुखं नित्यं निरुत्कर्षं भूमैव निरुपाधिकम् ।
स्वरूपमेव यत्तच्च चिन्तनीयं चिदम्बरम् ॥ ३ ॥
पायादम्बरलिङ्गं नो यच्चिदम्बरनामकम् ।
दोषशायिप्रभृतिपुंद्रीपहारिसुरावृतम् ॥ ४ ॥

९३ कावेरीस्तुतिः

कावेरी निम्नगा वारिलहरीपापहारिणी ।
सारिणी पापिनामेनां भजेहं पापहारिणीम् ॥ १ ॥
स्वसा कृष्णानद्यास्त्रिजगद्द्रव्यामितगुणा
स्वसाराद्यावधामखिलमल्पधामतिपुणा ।
नृणां गोष्ठ्यान्त्याज दरमस्तपसां हितकरी
व्यधात्सा कावेरी सरिदवतु नः पुण्यलहरी ॥ २ ॥

उदीचीस्था गंगा पृथुतरतरंगातिक्रमता
भटान्याग्यानुचैर्दरकगिण या जयति हि ।
इयं कावेरी तु प्रसभमपि तानतिक्रमता-
न्निरत्य स्वर्लोकं नयति निजलोकं श्रुतिमता ॥ ३ ॥

अतो जल्पं जल्पं सरिदमृतकल्पं तत्र यश-
स्तटे भ्रामं भ्रामं तत्र खलु निकामं शुचि यशः ।
मुदा मज्जं मज्जं तत्र पयसि जन्माद्यकहरं
सदा स्मारं स्मारं तत्र भवहमाहात्म्यमवरम् ॥ ४ ॥

अये कावेरि स्वत्तटसमदनादेवमनिशं
नयेत्कालं मेलं तत्र किल जलं पुण्यधुनि शम् ।
तटे श्वेनारण्यप्रमत्तिवरकाशीसदृशयज्ञ-
महाक्षेत्राण्यन्यान्यपि तत्र जयंत्याधिविलये ॥ ५ ॥

कावेरि सिन्धो ननु दोनयन्धो कारुण्यसिन्धो भवधोरसिन्धोः ।
मां तारय त्वं पतितोप्रवृत्ते तत्राप्यपेक्षार्हति साध्विनस्ते ॥ ६ ॥
पतितोद्धरणाय साध्वि चेदवतारस्तत्र भूतले न चेत् ।
पतितं हि समुद्ररिप्यासि स्रजनुस्त्वं विकल्प करिष्यसि ॥ ७ ॥

कृच्छ्रादेकत्रतमिहापरणीयममे
नेष्वेथ सद्गतिमितीच्छसि चेत्त्वदग्रे ।
वचिम प्रसह्य खलु सद्यमुते पुनासि
त्वं सद्य इत्युपिचो विमर्तं करोषि ॥ ८ ॥

दीक्षा गृहीताजगरी गरीयसी यद्रोघसि श्रीगुरुणारणाभसा ।
कायाववायापि सुदर्शनास्तुवन् कावेरिकां तां खलु बासुदेवः ॥ ९ ॥

वेदान्तस्तोत्राणि

९४ वेदांतपररामायणम् .

- दशेंद्रियरथो देही राजा दशरथः स्मृतः ।
 कीसल्या तत्प्रिया दुःखी रामस्तत्रोद्गतः परः ॥ १ ॥
- वृत्वा सीतां स्वानुभूतिं सुखमास्तेऽथ दैवतः ।
 संसारविषिनं प्रापाहंकारो रावणाभिधः ॥ २ ॥
- राजमः स्वानुभूतिं तां सीतां यत्नाज्जहार ह ।
 रामः परात्मापि ततः स्वानुभूतिवियोगतः ॥ ३ ॥
- प्राप्तो दीनदशां दुःखी दुःशोच विरहातुरः ।
 परिभ्रमन्नुमता विवेकेन च संगतः ॥ ४ ॥
- तेन सीतास्वानुभूतिरिथितियार्ता प्रदर्शिता ।
 ततो वानरसद्वृत्तिसैन्येन च हनूमता ॥ ५ ॥
- सेतुं बध्वा स जलधौ साधनाश्रमभिरुत्कटैः ।
 ततो भवाभिधमुह्यं दीप्तज्ञानामिना शृशं ॥ ६ ॥
- सुक्ष्मदेहारयलंका च दग्ध्वौपनिपदस्रतः ॥
 कामक्रोधादिरक्षांसि हत्वा युद्धे सदस्रशः ॥ ७ ॥
- सात्विकाहंकारविभीषणसाहाय्यतस्वतः ।
 कुंभकर्णं तामसाहंकारं राजसमप्यथ ॥ ८ ॥
- निहत्य रावणं स्वानुभूतिं सीतां प्रगृह्य च ।
 रामः स्वरूपमाप्राप्येऽभिपिच्छोऽरीरमत्तया ॥ ९ ॥
- इति धी. प. प. श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
 वेदांतपररामायणं संपूर्णम् ॥

९५ वेदांतपरभागवतम्

- वसुदेवः शुद्धसत्त्वं तच्छक्तिर्देवकी मया ॥
 कृष्ण आत्मागतस्तत्र पितृबन्धविमोचकः ॥ १ ॥
- गोकुलं प्रापितोऽथापि देवात्पित्रेन्द्रियाभिधम् ।
 सवृत्तिस्त्वात्किंकास्मात्लयशोदानन्दतातमाक् ॥ २ ॥
- दुर्वासनापूतनाम्नो रेमे गोप्याख्यवृत्तिभिः ॥
 विभीष चत्सञ्चितगोरसाद्गोपालकः ॥ ३ ॥
- नानाकौतुककृद्दुर्हृद्दृतिवृन्दावने स्थितः ॥
 गोप्याशापूरुषोऽविद्यानिशायां चित्ररासकृत् ॥ ४ ॥
- गोप्योर्द्वयोर्द्वयोर्मध्ये वशस्तदनुस्त्ववत् ॥
 रेमे देवात्तद्वियुक्तो दुर्हःप्राक्पितृसंगतः ॥ ५ ॥
- भवादिधमध्ये देहाख्यां कृत्वा द्वावतीं पुरीं ॥
 सोऽनुप्रविष्टस्तां वृत्त्याख्या विविधाः स्त्रियः ॥ ६ ॥
- सर्वाः पतिव्रताः कान्तं मेनिरे तं वशीकृतम् ॥
 आत्मारागोऽप्यसङ्गोऽपि ततो दीन इवावभौ ॥ ७ ॥
- षोडशस्त्रीं नहस्येशः संसारं समवर्धयत् ॥
 परोद्देशकृ पञ्चप्राणपाण्डवपाठकः ॥ ८ ॥
- छरीकृत्य ब्रह्मशापं विभदय स्वजनान् क्षणान् ॥
 पुरीं द्वावतीं चापि कृष्ण एकस्ततः स्वयम् ॥ ९ ॥
- हृत्पण्डवसारोगाद्वैकृण्ठं पूर्णधाम वत् ॥
 भक्तः सुमत्या भगवत्संबन्धोदं सदा पठेत् ॥ १० ॥
- भवार्तिहृद् भागवतं स नूनं भवभर्जकः ॥

९६ वेदांतपरत्रिवेणी ॥

इंद्रियाणां जडानां च विषयाणां च तादृशां ॥
 वैरस्यं ज्ञानपूर्वं यद्विरक्तिः सा प्रकीर्तिता ॥ १ ॥
 जडोपासकशराद्दृश्यान्दुद्धिवृत्ति निवर्त्य च ॥
 चैतन्यप्रवणा कार्या भक्तिः सा परिकीर्तिता ॥ २ ॥
 सर्वांतरोऽस्मि घनचित्प्रकाशात्मेति या मतिः ॥
 महाशक्त्यविचारोक्ता सात्मज्ञप्तिः प्रकीर्तिता ॥ ३ ॥
 एता हि यमुनागंगासरस्वत्योत्र संगताः ॥
 त्रिवेणी सैव तत्रैव स्नानाद्रागाद्यघञ्चयः ॥ ४ ॥
 गुणत्रिवेणीज्ञानं धीस्त्रियः कुर्यात्पुमानिह ॥
 पातकेच्छोद्भवो नात्र पुनरन्यत्र तूद्भवः ॥ ५ ॥
 इति श्री. ५. ५. श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता
 वेदान्तत्रिवेणी संपूर्णा ॥

९७ मानसपूजा

अथ प्रबोधः

अजितामृत योगनिद्रिताच्युतशक्तेः स्वकृताविमोहित
 शुमुखे श्रुतिबन्दिगीततो भगवज्जागृहि जागृहि श्यधीद् ॥ १ ॥

अथ ध्यानम्

यतोऽस्य जननाद्यजः स्वयशमाय आद्यो विभुः ।
 स्वराद् सकलविदुगुरुः स सुखसन्निदात्मा प्रभुः ॥
 असंसृतिररूप उन्मिश्रमलोऽमुर्मन्त्रयात्रये
 निवर्त्य नयनं निषेधविधिवाक्यतश्चिन्तये ॥ २ ॥

अथावाहनम्

कार्यश्रमान्बीक्ष्य पृथग्युतान्वा योऽनुप्रविश्यापि विमुर्निजांशात् ।
निन्द्ये प्रभुत्वं हि महन्मुखास्तमुपाह्वये त्रीशमनन्यचित्तः ॥ ३ ॥

अयासनम्

अनेजज्ञवीयो हृदोऽप्याप्नुवन्नो सुराः पूर्वमर्शत्पराञ्जोऽपि विष्टत् । .
परान्धावतोऽत्येति यद्व्यासनं ते त्र्यधीशापितं चित्तमस्तान्यवृत्तिः ॥ ४ ॥

अथ पाद्यम्

राहोः शीर्षवदौपचारिकमिदा विष्णो पदं त्रीश ते
प्रत्यक्तवच्च निसर्गशुद्धमपि सन्मायांशतोऽशुद्धवत् ॥
भातं मूढधिया तदर्थममलं ज्ञानामृतं यत्नतो
धीवात्रेत्र हिरण्यये विनिहित पाद्यं गृह्णाणात्मन ॥ ५ ॥

अथार्यम्

देवाचार्यप्रसादप्रजनितसुरसंपत्तिसद्रत्नजात-
श्रेण्याढये मन्त्रुलेऽस्मिन्नतितरविमले भाजंत वै विशाले ॥
चेतःसन्नेऽविलोले भूतभजनजलाद्देष्टृताव्यर्थजाले
स्वर्च्यं संपादितं ते त्र्यधिप परम भोः स्वीकुरुध्वाप्तवान ॥ ६ ॥

अथाचमनम्

विधिवच्छ्रवणादि यद्वृतं ते त्र्यधिपामत्र मे प्रसादं शंभो ॥
द्विविधावरणाभ्यु तेषु तं सत्कृपयाऽऽचमनं कुरुष्व तेन ॥ ७ ॥

अथ स्नानम्

प्रयत्नादिमुदुर्लभताभूतेस्त्र्यधिपते त इह धृतिविद्युते ॥
परमभक्तिसुशीतलसञ्जलं धपुषि सिक्तमयाऽऽप्लुतयेऽस्त्वलम् ॥ ८ ॥

अथ वस्त्रम्

यत्किञ्चिद्भगति त्रीश तत्त्वया वास्यमीश ते ॥
वस्त्रत्वेनार्पितं तेन परानन्दार्हतास्तु मे ॥ ९ ॥

अथ प्रदक्षिणा

त्वं त्रींशद्महं त्वमित्यवगतेः स्थेन्ने निदिध्यासना-
त्मानस्ते परिदक्षिणा हि विहिता यद्यच्च मे क्रीडितम् ॥
तद्द्रष्टास्तु चिद्व्यये श्रितुरथोत्वानुस्मरन्व्याहरे
तारं तारकमेकमात्मनि यथा शार्दूलविकीडितम् ॥ १७ ॥

अथ नमस्कारः

असद्वृद्धमिदिता तेनेकजन्माप्तुर्बुधैः प्रणतिविततिरेपाद्वैतशेषविशेषा ॥
त्वयि विनिहितमेतन्मे ज्ञ रायं स्वकीयं ज्यथिय जयतु पूजा स्वयशो-
मालिनीयम् ॥ १८ ॥

अथ क्षमापनम्

यन्मे न्यूनं संमतं स्थूलदृष्ट्या भूमन्तेनुक्रोशापीयूषदृष्ट्या ॥
नित्यं त्रयः स्वप्रभं शालिनीयं तस्याभूत्संपूर्णताशालिनीयम् ॥ १९ ॥
शोधनं वशात्मनः शोधनं चात्मनः पूजनं श्वात्मनो भोजनं श्वात्मनः ॥
यत्र क्षेपात्मपूजार्तु कण्ठे सतां क्षमिणीं मापरा स्त्रीय कंठेऽसताम् ॥ २० ॥
इति श्री. प. प. श्रीशंभुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता
आत्मपूजा सप्तर्षी ॥

१८ ब्रह्मयज्ञम्

चिदूलजातं यदु पित्तवृत्तं त्रिभृत्कृतं येन ए मूत्रजातम् ॥
यत्पूर्वजातं यदु नैव जातं तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज भेद्यजातम् ॥ १ ॥
त्रिटोक्तसूत्रं मनु दत्तसूत्रं त्रिपुस्तगात्रं नवदेवगात्रम् ॥
षट्के त्रिगात्रं गङ्गानन्दगात्रं तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज भेद्यजातम् ॥ २ ॥

प्रजापतेर्चत्सलु पूर्वजातं यज्ञोपधीतं सहजातमाक्षम् ॥
 सत्त्वेन मुक्तं त्रिगुणेन शक्तं तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ३ ॥
 दशोद्धतं चेद्यद्दु विश्वमूलं सदा पवित्रं प्रकरोति सूत्रम् ॥
 एनोलवित्रं भजतैकपात्रं तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ४ ॥
 यद्ब्रह्मसूत्रं यद्दु वस्तुतंत्रं यत्. स्वतन्त्रं परतन्त्रयन्त्रम् ॥
 तमाहुरत्रेः परमं सुपुत्रं तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ५ ॥
 यमत्रिपुलं भुवते पवित्रमसाध्वमित्रं किल साधुमित्रम् ॥
 अतीव चित्रं सुविचित्रगात्र तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ६ ॥
 अनन्यया सूत्रमिदं पवित्रं भक्त्या भृतं चेत्सुविशुद्धगात्रम् ॥
 भवेत्पवित्रात्सं पवित्र एव तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ७ ॥
 स ब्राह्मणो यो मनसा विभर्ति यद्वा नरो यो वचसा विभर्ति ॥
 यद्वाप्यर्दम. श्रवसा विभर्ति तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ८ ॥
 द्विजोऽपि चेद्येन विवर्जित. स खण्डाल एवास्य च धारणेन ॥
 सद्ब्राह्मणत्वं खलु हीनजातेस्तद्ब्रह्मसूत्रं द्विज धेह्यजातम् ॥ ९ ॥
 भवसूत्रमहोरात्रं योत्रिपुत्रमयं द्विज. ॥
 ब्रह्मसूत्रमिदं धत्ते स यातीह पवित्रताम् ॥ १० ॥

इति श्री. ५. ५. श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतिविरचित
 ब्रह्मसूत्र सपूर्णम् ॥

९९ षट्पञ्चाशिका

ज्यात्मा सच्चिन्मुर्यो दत्तो रक्तोष्णाकाशदीपवन् ॥
 मायाधिधनैर्दृढाऽसंगा तद्भक्तिर्न तथा ह्यवः ॥ १ ॥
 भवाध्यतापश्रान्तस्य सीताराम. समाधय. ॥
 यथाध्वतापश्रान्तस्य शीतारामः समाधयः ॥ २ ॥

- भवांबुधिनिमग्नस्य तारिणी भगवत्कथा ॥
यथांबुधिनिमग्नस्य तरणिर्विधिचोदिता ॥ ३ ॥
- भवतापाभितप्तस्य शरणं न गुरोः परम् ॥
द्वतापाभितप्तस्य शरणं न घनात्परम् ॥ ४ ॥
- रोचते सुविरचस्य न सांसारिकपुंकथा ॥
यथा पित्तज्वरार्तस्य सुरसाद्भादिसत्कथा ॥ ५ ॥
- श्रुणोति सर्वं संन्यस्य श्रुतिचार्ता स आदरान् ।
परव्यसनिनी नाति जारवार्ता यथाऽऽदरात् ॥ ६ ॥
- कथंचन त्यजेन्नैव विवेकी शान्तिगोहिनीम् ॥
यथा कामाग्निरांतप्रौऽविवेकी कान्तगोहिनीम् ॥ ७ ॥
- मुक्तिर्न सुलभाऽध्यासभावनात्त्वदर्शिनः ॥
आदर्शविधितानेकद्वारदर्शिशिगोरिव ॥ ८ ॥
- धीसाऽऽत्मादिसंपन्नः सद्गुरूस्तथा लभेत्परम् ॥
घोरिस्त्यक्तो घने यद्भक्तवभिशक्तिरा नरः ॥ ९ ॥
- भयान्भूमेत्यकर्तात्मत्वं प्रजेत्सद्गुणोर्गिण ॥
भिल्लपालितवत्पुत्र आप्तोक्त्या राजतामिव ॥ १० ॥
- कूटस्थमन्त्रिदानन्दतनोर्यन्धविमोघने ॥
पुत्रस्य जातिवन्ध्याया इव जन्मोऽगवा यथा ॥ ११ ॥
- याचारंभणमात्रं चित्तनी त्रिभं न चापरम् ॥
यस्त्यन्तरं यथा ध्यान्ते रज्जौ मर्षविसर्पणम् ॥ १२ ॥
- विषयमहजेन्हा तु स्वात्मविशानतः पुरा ॥
अशरय श्रुतिविशानात्पुरेव रज्जवमृदा ॥ १३ ॥
- भ्रममाश्रमगद्विभं ज्ञातं येतेन कः सुधी ॥
को नाम श्रुतिरूपेण जातो घनमश्रुदेभान् ॥ १४ ॥

स्वस्वरूपस्थितौ सत्यां दुःखं नैव सुखान्मनि ॥	
यथा वास्यादिके त्यक्ते कष्टं त्वद्वि नैव तत् ॥ २७ ॥	
नाभ्यात्मिकादिदृशोऽपि जावेकसतां विमुः ॥	
व्यजत्यात्मा यथा लोके पटतां चित्रितः पटः ॥ २८ ॥	
कामं सृजतु कूटस्थे माया विश्वं चिदम्यरे ॥	
नास्य लामो न वा णानिर्वर्पःयन्दे यथा दिवः ॥ २९ ॥	
करणव्यवहारस्तु कूटस्थात्मा न लिप्यते ॥	
न लिप्यते यथा कूटो लोहानामपि ताडनैः ॥ ३० ॥	
सत्तन्मय इवाभातोऽप्यात्मा कोशेभ्य उत्तरः ॥	
तेभ्यो विवेचितः शुद्धः स्वटिको रङ्गतो यथा ॥ ३१ ॥	
मुक्तात्मा व्यवहारेऽपि रियत्तत्तेन न लिप्यते ॥	
असंगत्यात्तदोन्यत्वात्पद्मपत्रमिवांभसा ॥ ३२ ॥	
देहादितापतातोऽहमिति धीगविबेकिनः ॥	
पुत्रदारेषु तप्यस्तु तपामिति मतिर्यथा ॥ ३३ ॥	
सन्निचदानं दरूपोऽहमेवं निश्चयवानपि ॥	
मर्त्योऽश्मीति यदाचिद्विभ्रमवन्ननुते क्षणम् ॥ ३४ ॥	
निराश्रयस्य त्यजेद्विश्वं स्वारमाभ्यास नीरसम् ॥	
यथा त्यजति निःसारं पलं स्वादु रसं पिबन् ॥ ३५ ॥	
नात्यन्तासन्नमात्मानं मूढः पश्यति दृष्टं ॥	
यथा दियान्ध उरितमर्कं लोकप्रकाशकम् ॥ ३६ ॥	
विमान्याप्तोऽन्यं प्रपन्नं सुखं चापि विभेति यः ॥	
दीपादितो दृश्यमानां स्वच्छायागमिष घाटकः ॥ ३७ ॥	
माया तादिविचारं प्रहायार्थागतं हमा ॥	
विमर्लं रं यथाऽप्यरतर्गा मलिनतादयः ॥ ३८ ॥	

- चिन्तयानोऽपि तत्त्वं स्वं स्वच्छन्दो न नियम्यते ॥
साम्राज्यं स्वतन्त्रं च प्रजाभिरिव राट्सुतः ॥५०॥
- परमार्थदृशः कापि नेष्टानिष्टे शुभाशुभे ॥
वृष्ट्याऽवृष्ट्याप्पुरस्थसस्यवृद्धिक्षयाविव ॥५१॥
- श्रुत्याद्यावृत्तियोगान्द्युज्वलितः पूर्वरूपभाक् ॥
जीव आत्मैव चागन्तुमलदाहे सुवर्णवत् ॥५२॥
- कीटभ्रमरदृष्ट्या न चित्रं स्वध्यानतः स्वता ॥
नामरूपोपाध्यपाये सत्यं क्यं सरिद्विधवत् ॥५३॥
- चित्रप्रापञ्चिकैश्चर्यं तत्त्वज्ञं रञ्जयेत्कथम् ॥
हावैः स्त्रीत्रेपधृक्स्वज्ञहृद्गुन्मथयतीह किम् ॥५४॥
- ज्ञानी क्षीणान्यकर्मापि प्रारब्धं सहतेऽवशी ॥
व्यालमाही गृहीताहिर्यथा तत्कृतपीडनम् ॥५५॥
- प्राप्तकामं स्थितप्रज्ञं स्वयं कामा विशन्ति तैः ॥
शान्तो नोत्सर्पति यथा पूर्णाधिधरचलांबुभिः ॥५६॥
- या पट्पञ्चाशिका वासुदेवानन्दीयमुद्रता ॥
वानवासीपुरि तथा प्रीयतामत्रिनन्दनः ॥५७॥
- इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता
पट्पञ्चाशिका सपूर्णा ॥

श्रीदत्तात्रेयस्तोत्राणि

१०० श्रीदत्तात्रेयाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् ॥

- ॐ शरत्स्वरूपाय दिव्यज्ञानात्मने नमः ॥
 नभोतीतमहाधाम्न ऐन्द्र्या ओजसे नमः ॥ १ ॥
- नष्टमत्सरगम्यायागम्याचारात्मवर्त्मने ॥
 मगोचितामेष्यकृतये ष्ठीवीजश्राणितश्रिये ॥ २ ॥
- मोहादिविभ्रमांताय बहुकायधराय च ॥
 मत्तदुर्ध्वभवश्रेत्रे ह्रींवीजवरजापिने ॥ ३ ॥
- भवहेतुविनाशाय राजच्छोणाधराय च ॥
 गतिप्रकंपितांडाय चारुव्यायतबाहवे ॥ ४ ॥
- गतगर्वप्रियायाम्तु यमादियत्चेतसे ॥
 वशिताजातवश्याय मुंडिने अनसूयवे ॥ ५ ॥
- षट्क्षरेण्यवागजालविस्पृष्टत्रिविधात्मने ।
 तपोघनप्रसन्नायेहापतिस्तुतर्कांतये ॥ ६ ॥
- तेजोमण्यंतरगायाक्षरसङ्घविहापिने ॥
 आंतरस्थानसंस्थायार्थैश्वर्यश्रौतगीतये ॥ ७ ॥
- वातादिभययुग्मावहेतवे हेतुहेतवे ॥
 जगदा मात्मभूताय विद्विपन्पदफघातिने ॥ ८ ॥
- सुरवर्गोद्धृते भूत्या असुरावासभेदिने ॥
 नेत्रे च नयनाक्षरे चिन्धतनाय महात्मने ॥ ९ ॥
- देवाधिदेवदेवाय वसुधामुरपालिने ॥
 याजिनामप्रगण्याय द्रांक्षीजजपतुष्टये ॥ १० ॥

- चासनावनदावाय धूलियुग्देहमालिने ॥ ११ ॥
यतिसंन्यासिगतये दत्तात्रेयेतिसंविदे
यजनास्यभुजेजाय तारकावासगामिने ॥ १२ ॥
महाजवास्पृशुपायात्ताफाराय विरूपिणे
नराय धीप्रदीपाय यशस्विशशसे नमः ॥ १३ ॥
हारिणे चोऽब्रह्मगायात्रेस्तनूजाय संभवे
मोचितामरसंपाय घामतां घोरकाय च ॥ १४ ॥
बलिष्ठविप्रलभ्याय यागहोमप्रियाय च
भजन्महिमविष्यात्रेऽमरारिमहिमच्छिन्दे ॥ १५ ॥
लाभाय मुंडिपूज्याय यमिने हेममालिने
गतोपाधिष्याधये च हिरण्याहितकांतये । ॥ १६ ॥
यतीन्द्रचर्या दधते नरमावौषधाय च
वरिष्ठयोगिपूज्याय तंतुसंतंन्वते नमः ॥ १७ ॥
स्वात्मगायासुतीर्थाय मःश्रिये पृक्काय च
तेजोमयोत्तमांगाय नोदनानोद्यकर्मणे ॥ १८ ॥
हान्याप्रिमृतिविज्ञात्र ॐकारितमुभक्तये
रुक्शुभ्रमन.खेदहृते दर्शनाविषयात्मने ॥ १९ ॥
रांकवामन्वस्त्राय नरतत्त्वप्रकाशिने
द्रारितप्रणतापायात्त.स्वजिष्णु स्वराजये ॥ २० ॥
राजन्व्यास्यैकरूपाय मःस्थायमसुबंधवे
यतये चोदनातीतप्रपारप्रभवे नमः ॥ २१ ॥
मानरोपविहीनाय शिष्यसंमिद्धिकारिणे
गंत्रे पादविहीनाय चोदनाचोदितात्मने ॥ २२ ॥
यवीयसेऽलकंद.खवारिणेऽखंडितात्मने

वर्दीवीजापार्जुनेष्टाय दर्शनादर्शितात्मने ॥

नतिसंतुष्टयित्ताय यतिने ब्रह्मचारिणे

॥ २३ ॥

इत्येव सत्सुतसो वृत्तोयान् कं देयान् प्रजापिने ॥

मस्करीशो मनुस्यूतः परब्रह्मपदप्रदः

॥ २४ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

मनगर्भश्रीदत्तात्रेयाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

१०१ श्रीदत्तात्रेयप्रार्थनास्तोत्रम् ॥

श्रीपाद् श्रीबृहभ त्वं सदैव । श्रीदत्तास्मान्पाहि देवाधिदेव ॥

भावभाह्य छेशहारिन्सुकीर्ति । घोरात्कष्टादुद्धारास्मान्नमस्ते

॥ १ ॥

त्वं नो माता त्वं पिताऽऽप्तोऽधिपस्त्वम् । आता योगक्षेमकृत्सद्गुरुस्त्वम् ॥

त्वं सर्वस्वं नोऽप्रभो त्रिधमूर्ते । घोरात्कष्टादुद्धारास्मान्नमस्ते

॥ २ ॥

पापं तापं व्याधिभाधि च दैन्यं । भीतिं छेशं त्वं हराशु त्वदन्यम् ॥

आतारं नो वीक्ष ईशास्तजूते । घोरात्कष्टादुद्धारास्मान्नमस्ते

॥ ३ ॥

नान्यस्मात्ता नापि दाता न भर्ता । त्वत्तो देव त्वं शरण्योऽकहर्ता ॥

कुर्वात्रेयानुग्रहं पूर्णराने । घोरात्कष्टादुद्धारास्मान्नमस्ते

॥ ४ ॥

धर्मे प्रीतिं सम्मतिं देवमक्ति । सत्संगाग्निं देहि मुक्तिं च मुक्तिम् ॥

भावासक्तिं चापिलानन्दमूर्ते । घोरात्कष्टादुद्धारास्मान्नमस्ते

॥ ५ ॥

श्लोकपंचकमेतद्यो लोकरुमंगलवर्धनम् ॥

प्रपठेन्नियतो भक्त्या स श्रीदत्ताप्रियो भवेत् ॥ ६ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

श्रीदत्तात्रेयप्रार्थनास्तोत्रं सपूर्णम् ॥

१०२ श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्

- दयात्रेयं महात्मानं वरदं भक्तवत्सलं ।
प्रपन्नार्तिहरं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ १ ॥
- दीनबंधुं कृपासिंधुं सर्वकारणकारणं ।
सर्वरक्षाकरं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ २ ॥
- शरणागतदीनार्तिपरित्राणपरायणं ।
नारायणं विभुं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ ३ ॥
- सर्वानर्थहरं देवं सर्वमंगलमंगलम् ।
सर्वश्लेशहरं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ ४ ॥
- शोषणं पापपंकस्य दीपनं ज्ञानतेजसः ।
भक्तामीष्टप्रदं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ ५ ॥
- सर्वरोगप्रशमनं सर्वपीडानिन्त्राणम् ।
तापप्रशमनं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ ६ ॥
- ब्रह्मण्यं धर्मतत्त्वज्ञं भक्तकीर्तिविवर्धनम् ।
आपदुद्धरणं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ ७ ॥
- जन्मसंसारबंधघ्नं स्वरूपानंददायकम् ।
निःश्रेयसप्रदं वंदे स्मर्तृगामी स माऽवतु ॥ ८ ॥
- जयलामयशःकामदातुर्दत्तस्य यः स्तवम् ।
भोगमोक्षप्रदश्चेमं प्रपठेत्स कृती भवेत् ॥ ९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित
श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

मकरुंदान्दर्शनतः पुरुषार्थचतुष्टयम् ।	
ददाति भगवान् भूमा सशिवानंदविग्रहः	॥ ४ ॥
जागर्ति गुप्तरूपेण गोप्ता ध्यानसमाधितः ।	
ब्रह्मचंद्रं ब्रह्मसुम्नं ददाति समदृष्टितः	॥ ५ ॥
कृष्णा वृष्णाहरा यत्र सुरजदा सुवनेश्वरी ॥	
यत्र मांशुदराद्दत्तपादुका सर्वा नमाम्यहम्	॥ ६ ॥
पादुकारूपियतिराण्णरसिंहसरस्वती ।	
राजते राजराजधीदत्तश्रीपादवल्लभः	॥ ७ ॥
नमामि गुरुमूर्तिं तं तापत्रयहरं हरिम् ।	
आनंदमयनात्मानं नयमक्त्या सुखप्रदम्	॥ ८ ॥
करवीरस्थविवुधमूढपुत्रं विनिदितम् ।	
द्विभ्रजिह्वं बुधं चक्रे तद्वन्मयि कृपां कुरु	॥ ९ ॥

१०५ श्रीपादश्रीवल्लभस्तोत्रम्

ब्राह्मण्ये यो मंछु भिक्षान्नतोभूत्प्रीवस्तभ्या यः कृपार्द्रः सुतोऽभूत् ॥
 विस्मृत्यास्मान् किं स गाढं निदद्रौ श्रीपादद्रौ वापदाहानिदद्रौ ॥ १ ॥
 आश्वास्यांवां प्रजजन्मजान्यः कृत्वा स्वंगान् संचचारार्यमान्यः ॥
 विस्मृत्यास्मान् किं स गाढं निदद्रौ श्रीपादद्रौ वापदाहानिदद्रौ ॥ २ ॥
 सार्भां गर्तुं योद्यता स्त्रीस्तु तस्या दुःखं हर्तुं त्वं स्वयं तत्सुतः स्याः ॥
 विस्मृत्यास्मान् किं स गाढं निदद्रौ श्रीपादद्रौ वापदाहानिदद्रौ ॥ ३ ॥
 राज्यं योऽदादाशु निर्णेजकाय प्रीतो नत्या यः स्वर्गुष्यै नृकायः ॥
 विस्मृत्यास्मान् किं स गाढं निदद्रौ श्रीपादद्रौ वापदाहानिदद्रौ ॥ ४ ॥
 स्तो...८

प्रेतं विप्रं जीवयित्वाऽस्तजूर्तिं यद्भक्ते दिक्शालिनीं स्वीयकीर्तिं ॥
विस्मृत्यास्मान् किं स गाढं निद्रद्री श्रीपादद्री वापदाहानिद्रद्री ॥ ५ ॥

इति श्री. प. प. धीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं
श्रीपादश्रीवल्लभस्तोत्रं संपूर्णम्

१०६ श्रीनृसिंहसरस्वतीप्रार्थनाष्टकम् ॥

ऋतकृत्स्वगिरोऽमरोऽभयविहजपत्न्यास्तनयोऽपि योभवः ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ १ ॥
अणवं प्रपपाठ जन्मतो विजहारात्पदज्ञोऽपि सन्मतः ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ २ ॥
मृतविप्रमुतं व्यजीवयन् उ वंध्यामर्दिषामदोहयन् ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ ३ ॥
स्वतनुं यतमे व्यदर्शयद्विजगवं पुरुष्टान्पनाशयन् ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ ४ ॥
प्रददी हि मृतप्रियस्त्रिया अपि सौभाग्यमु यन्नमस्क्रिया ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ ५ ॥
स्वमुदेऽभयदन्नशुद्धिकृतसुवशाया अपि वंशशुद्धिकृत् ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ ६ ॥
दुरकार्यपि शुष्ककामृतं कुसुमी येन शुची च कुष्ठतः ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ ७ ॥
अमराख्यपुरे च योगिनीवरदो योऽत्पिलदोऽस्ति योगिनीः ।
स नृसिंहसरस्वती यतिर्भगवान्मेऽस्ति परा वरा गतिः ॥ ८ ॥

इति श्री. प. प. धीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
श्रीनृसिंहसरस्वतीप्रार्थनाष्टकं संपूर्णम्

१०७ श्रीदत्तगुरुपंचकम्

सुनीलमणिभासुरादृतसुराववार्ता सुरा-
सुराधितदुराशरावितनरावराशांबरा ॥

वरादरकरा कराक्षणधरा धरापादरा-
दरारथपरा परा तशुरिमां स्मराम्यादरात् ॥ १ ॥

सदादृतपदा पदादृतपदा सदाचारदा
सदानिजहृदास्पदा शुभरदा मुदासंमदा ॥

मदांतकपदा कदापि तव दासदारिद्रहा
वदान्यवदास्तु मेंतर उदारवीरारिहा ॥ २ ॥

जयाजतनयाभया सदुदया दयाद्राशया
शयात्तविजयाजया तथ तनुस्तया हृत्स्थया ॥

नयादरदया दयाविशदया वियोगोनया
तयाश्रय न मे हृदोस्तु शुभया भया भातया ॥ ३ ॥

धिदात्थय चरु गुरुं यमृपयोपि चैर्गुरुः
स्वशांतिविजितागुरुः समभवत्स पृथ्वीगुरुः ॥

अजं भवरुजं हरंतमुपिजं नरा अत्रिजं
भजंतु तमधोक्षजं सुमनस्तानमूयात्मजम् ॥ ४ ॥

नमोस्तु गुरवे स्वकल्पतरवेऽथ सर्वोत्खे
खेरधिरुचे शुचे मलिनभक्तहृत्कारवे ॥

अवेहि तव किंकरं शिगसि धेहि मे शंकरं
करं तव वरं वरं नच पर वृणे शंकरम् ॥ ५ ॥

इति श्री. प. प. धीवामुदेशानन्दपरस्वतीविरचितं

श्रीदत्तगुरुपंचकम् सपूर्णम् ॥

१०८ श्रीनृसिंहवाही दत्तपादुकाष्टकम् (वृत्तगर्भम्)

कृष्णावेणीपचगगायुतिस्थ श्रीपाद श्रीवह्म भक्तद्वयस्थम् ॥

दत्तात्रेय पादुकारूपिण त वदे विद्या शालिनीं सगृणतम् ॥ १ ॥

सर्वेद्रवज्जायुधपूर्वदेवे सपूर्वदेवेर्मुनिभिश्च गीतम् ॥

नृसिंहसद्व निगमागमाद्य गमागमाद्यतकर प्रपद्ये ॥ २ ॥

परिहृतनवजूर्तिं स्वीयकामप्रपूर्तिर्हृतनिजमज्जार्तिं सच्चिदानन्दमूर्तिं ॥

सदयहृदयवर्ती योगविघ्नवर्ती स जयति यतिराह् दिङ्मालिनी यस्य

कीर्ति ॥ ३ ॥

द्रुतविलंबितकर्मविचारणा फल्गुसिद्धिरतोऽमरभाञ्जन ॥

अनुभवत्यकमेव तद्बुद्धतौ हरिरिहाविरभूत्पदरूप्यसौ ॥ ४ ॥

विद्युन्मालालुत्था सप्तप्राद्वमध्यातेऽप्यस्या आपन् ॥

तत्ते धार्यं ज्योतिर्नित्यं ध्याने मेऽस्तु ब्रह्मन्सत्यम् ॥ ५ ॥

त्रिद्वार तव भवन बहुप्रदीपं विघ्नेशामरपतियोगिनीमरुत्तै ॥

जान्द्व्यावृतममितोऽन्नपूर्णया च स्मृत्वा मे भवति मति प्रहर्षि

णीयम् ॥ ६ ॥

ततिं द्विजानां शिवसोपजातिं पुष्पाति कृष्णात्र विनष्टवृष्णा ॥

षावाक्प्रवाहाऽनुमताशिवाहा या साऽष्टतीर्था स्मृतिमेतु सार्था ॥ ७ ॥

कलौ मलौघातकर करजपुरे वरे जातमकामकामम् ॥

चराचराद्य भुवनाऽवनार्थं क्षणे क्षणे सज्जनतानताग्निम् ॥ ८ ॥

भुजगप्रयाताद्गुणोत्थादिवास्माद्भवाङ्गीत आगत्य न त्यक्तुमिच्छेत् ॥

नृसिंहस्य वाग्ना प्रमो राजधान्या स यायात्सुधन्या गतिं

लोकमान्याम् ॥ ९ ॥

इति श्री प प धीवासुदेवानन्दसखर्वीविरचित

दत्तपादुकाष्टक सपूर्णम् ॥

१०९ श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्

दत्तात्रेय त्वा नमामि प्रसीद त्वं सर्वात्मा सर्वकर्ता न वेद ॥
 कोप्यत ते सर्वदेवाधिदेव ज्ञाताज्ञाता मेऽपराधांश्चमस्व ॥ १ ॥
 त्वदुद्भवस्त्वात्त्वदधीनधीत्वास्वमेव मे वद्य कपाल आत्मन् ॥
 जथापि मौढ्यात्स्मरण न ते मे कृत क्षमस्व प्रियकृन्महात्मन् ॥२॥
 भोगापवर्गप्रदमार्तवधु कारुण्यसिंधु परिहाय बधुम् ॥
 हिताय चान्य परिमार्गयति हा मादृशो नष्टृशो विमूढा ॥ ३ ॥
 न मत्समो यद्यपि पापकर्ता न त्वत्समोऽथापि हि पापहर्ता ॥
 न मत्समोऽन्यो दयनीय आर्थे न त्वत्सम कापि दयालुवर्ध ॥४॥
 जनाथनाथोऽसि सुदीनबधु श्रीशानुकपामृतपूर्णसिंधु ॥
 त्वत्पादमक्ति तव दासदास्य त्वदीयमत्रार्थदृढैकनिष्ठाम् ॥ ५ ॥
 गुरुस्मृतिं निर्मलबुद्धिमाधियाधिभ्रय मे विजय च देहि ॥
 इष्टार्थलब्धि वरलोकवश्य धनान्नवृद्धि ह्यगोसमृद्धि ॥ ६ ॥
 पुत्रादिलब्धि म चदारता च देहीश मे चास्त्वभय हि शक्ति ॥
 ब्रह्माग्निभूभ्यो नम ओषधीभ्यो वाचे नमो वाक्पतये च विष्णवे ॥७॥
 शावास्तु भूर्ने शिवमतरिक्ष द्याभ्याभय मेस्तु दिश शिवाश्च ॥
 आपश्च विद्युत्परिपातु देवा शं सर्वतो नोऽभयमस्तु शक्ति ॥८॥

इति श्री ५. ५ वासुदेवानन्दहरस्वतीविश्वचित
 दत्तात्रेयस्तोत्रम् ॥

११० अद्वैतमालामन्त्रः

वराभयकरं देवं सच्चिदानंदविग्रहं ।

दत्तात्रेयं गुरुं ध्यात्वा मालामंत्रं पठेच्छुचिः ॥ १ ॥

ॐ नमो भगवते दत्तात्रेयाय सच्चिदानंदविग्रहायादृश्यत्वादि-
गुणकाय नित्यशुद्धबुद्धमुक्तस्वभावायासंगतायेशामात्रेण प्रकृति-
प्रवर्तकायाजायाव्यक्तात्मने भूतेश्वराय सद्धर्मत्राणार्थं योगमाययावि-
ष्कृतशुद्धसत्त्वस्वरूपायाच्युत भयबंधं विमोचय विमोचयाऽपापवि-
द्धासक्ततयाश्रमोचितकर्माणि साधय साधय श्रीमन् साधनसंपदं देहि
देहि सद्गुरुत्तम गुरुरूपसरया श्रवणाद्यभ्यासपूर्वकं भवप्रदभक्तिं वितर
वितराऽऽद्य लयविभ्रंसादीन्परिहर परिहर श्रीहरेऽसंभावनादिद्विधाकिनी-
र्जहि जहि श्लेशकर्मविपाकाशयवर्जिताविद्यादिद्वेशाश्रयाशय नाशय
हृषीकेशार्थदोषदृष्टया प्रमार्थाद्रियाणि वशीकुरु वशीकुरु सर्वांतर्यामिन्
वैराग्याभ्यासवशाच्चंचलं मन आकर्षयाकर्षयासंग रागद्वेषौ विद्वे-
षय विद्वेषयाऽऽप्तकाम कामादिशत्रून्चाटयोश्चाटय कल्पनातीत दुष्कल्प-
नाः स्तंभय स्तंभयाऽसुखनिपूदनासुरभावं मारय मारयाऽत्तसुदर्शन
व्याधिस्त्यानादियोगोपसर्गाऽऽत्मय शमय मृत्युंजय प्रमादमृत्युं विद्रा-
वय विद्रावय विमुक्त हृदयमंथि भिंधि भिंधि निःसंशय सर्वसंशयां-
श्लिधि श्लिधि निर्वासन दुर्वासना वारय वारय क्रियाकारकफलासं-
स्पृष्ट ज्ञानाग्निना दाहकर्माणि दह दह पाशाविमोचन पाशांश्लोटय
श्लोटयाऽऽदित्यवर्णात्मस्वरूपप्रदर्शनेन स्वपदेन नियोजय नियोजय
जय जय भगवन्ननसूयानंदवर्धनाय दत्तात्रेयाय नमस्ते नमस्ते ५००॥

इति पंचशतार्थं यो दध्यान्मालामनुं गले ।

अर्थं तस्य न मुष्णति देहस्थेन्द्रियतस्कराः ॥ २ ॥

- दंभदर्पादयो घोरा ये चाविद्यानिशाचराः ।
 ये योगभूचरा ज्ञानभूचराः खेचरा अपि ॥ ३ ॥
 अंतरायकरा भूतप्रहाः क्रूरतरा अपि ।
 याश्च तुष्णादिराक्षस्यो दुर्भरा भैरवा अपि ॥ ४ ॥
 ये च त्रिविधदुःखाख्या वेतालो लोभसंश्लितः ।
 महामोहाभिधो जलराक्षसो द्विविधावृत्तौ ॥ ५ ॥
 शाकिनी डाकिनी चापि लयाशाश्च पिशाचकाः ।
 दूरादेव फलायंते तेषु मालाभूतो द्रुतम् ॥ ६ ॥
 धीशुद्धिक्रमतो लभ्या परभक्तिः प्रजापिनः ।
 दत्तोते परमं दद्यात्पदं देवमुदुर्लभम् ॥ ७ ॥

इति श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीभिरचिता-
 द्वैतमालामन्त्रः ॥

१११ अद्वैतं दत्तात्रेयवर्मस्तोत्रम्

- ध्यात्वा भक्तामयकरं सप्तष्टिव्यष्टिचालकम् ॥
 दत्तात्रेयं पठेद्धर्मं सर्वरक्षाकरं परं ॥ १ ॥
 स्वसत्तनुप्रणामे मे प्रणमय्य शिरोऽवतु ॥
 व्यर्थात्तिरः पुरःकंपाद् दुर्भराश्च शुर्मूर्धकः ॥ २ ॥
 स्वपादतुलसीगंधप्रीतिदानेन पातु मे ॥
 नासत्यनासिको प्राणमितरप्राणतपंणात् ॥ ३ ॥
 नेत्रे स्वसाधुमूर्तिं भास्कराक्षः प्रदर्शय च ॥
 रूपलावण्यसौंदर्यवीक्षणत्परिरक्षतु ॥ ४ ॥
 सुश्लोको दिक्श्रुतिः श्रोत्रे श्रावयित्वा स्वकं यशः ॥
 श्राव्यं च द्विविधं पातु शब्दात्कर्णकषायदात् ॥ ५ ॥

- उच्चारयित्वा मधुरान्स्वगुणान्लोकशोकहान् ॥
 जिह्वां पावकवाक्पातु रसास्वाददुरुक्तितः ॥ ६ ॥
 स्वाश्रयक्षेत्रतीर्थेषु गमयित्वा पद्मौ मम ॥
 उरुक्रमपदः पातु व्यर्थपर्यटनादकान् ॥ ७ ॥
 रजोहरः स्वसत्पादरजस्तीर्थोप्लुतानि मे ॥
 कृचांगानि हरिः पातु सुस्पर्शालेपनादितः ॥ ८ ॥
 चंद्रचेताः स्वमननाल्हाददानेन मे मनः ॥
 दुःखदायंतवस्पर्शसंकरपायासतोऽवतु ॥ ९ ॥
 चित्तं सादयतुसंधानं कारयित्वा पुमीश्वरः ॥
 मरीचिकोपमद्वैतानुसंधानात्सदावतु ॥ १० ॥
 प्राहयित्वातीन्द्रियकं बुद्धिं मे निश्चयात्मिकाम् ॥
 दुस्तर्कित्पातु जीवात्मा धीव्याप्त्यस्ततमाः स्वभूः ॥ ११ ॥
 हृये देहेंद्रियप्राणमनोधीभ्यो विलक्षणः ॥
 सोहमित्यनुभाव्याहंकारात्पातु दुराग्रहान् ॥ १२ ॥
 सर्वाशाभ्यः सदा भाव्याद्विष्णुः सयात्मकोऽपि च ॥
 वर्जितं कवचेनाव्याद्रक्षाहीनं च यत्स्थलं ॥ १३ ॥
 यो नह्यादात्मनीदं सन्सनद्धः फवची भवेत् ॥
 साम्राज्यसंस्थः कामाधरीन् जित्वाद्वैतसंविदि ॥ १४ ॥
 संसारदुःखप्रहर नष्टात्मघनदायकं ॥
 त्रिदोषोत्पातशमनं दुर्हृग्वादादिवारणम् ॥ १५ ॥
 यस्यांगे बर्म कंठे च माला गीतायुधं करे ॥
 जराप्रदर्शितपथं प्रचंडामयसैनिकम् ॥ १६ ॥
 प्राप्तं मृत्युरिपुं चाप्यविगणय्य स एव हि ॥
 पदाकम्य मुखी यायात्प्रसिद्धं ब्रह्मलोककम् ॥ १७ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचित
 श्रीदत्तात्रेयवर्मात्मकवच सपूर्णम् ॥

११२ श्रीदत्तप्रार्थनातारावली

दत्तात्रेय महामाय वेदगेय हतामय ॥

अनसुयाऽत्रितनय मनापायं निवारय ॥ १ ॥

नमो नमस्ते जगदेकताय । नमो नमस्ते सुपवित्रगाय ॥

नमो नमस्ते जगतामधीश । नमो नमस्तेऽस्तु पराववेश ॥ २ ॥

स्वतोऽरिपलं जातमिदं हि विश्वं । त्वमेव सर्वं परिपासि विश्वं ॥

त्वं शक्तितो धारयसीह विश्वं । त्वमेव भो संहरसीश विश्वम् ॥३॥

त्वं जीवरूपेण हि सर्वविश्वं । प्रविश्य संचेष्टयसे न विश्वं ॥

स्वतंत्रमश्रापिललोकरंधो । कारुण्यसिंधो परबोधसिंधो ॥ ४ ॥

यो ब्रह्मरूपेण सृजत्यशेषं । यो विष्णुरूपेण च पालयशेषं ॥

यो रुद्ररूपेण च हंत्यशेषं । दुर्गाश्रमपैः शमयत्यशेषं ॥ ५ ॥

यो देवतारूपधरोऽस्ति भागं । यो वेदरूपोऽपि विभर्ति यागं ॥

यो ऽधीशरूपेण ददाति भोगं । यो मानिरूपेण तनोति योगम् ॥६॥

गायंति यं नित्यमशेषदेवाः । यजंति नित्यं मुनयोऽस्तभेदाः ॥

ब्रह्मादिदेवा अपि यं नमंति । सर्वेऽपि ते लब्धहिता भवंति ॥७॥

यो धर्मसेतुं स्फुटवान्विभर्ति । नैकावतारान्समये विभर्ति ॥

हृत्वाललान्योऽपि सतो विभर्ति । यो भक्तद्वारं स्वयमातनोति ॥८॥

स त्वं नूर्न देवदेशर्षिगेयो । दत्तात्रेयो भावगम्योऽस्यमेयः ॥

ध्येयः सर्वैर्योगिभिः सर्वमान्यः कोऽन्यस्मात् । तारकीधीश धन्यः ॥९॥

सजलजलदनीलो योऽनसुयात्रिभालो

विनिहृतनिजकालो योऽमलो दिव्यलीलः ॥

अमरविपुलकीर्तिः समिदानंदमूर्ति-

हृतनिजभञ्जकतिः पात्यसी दिव्यमूर्तिः ॥ १० ॥

करोति सर्वस्य भवानपेक्षा कथं भवतोऽस्य भवेदुपेक्षा ॥
 अथापि मूढः प्रकरोति तुच्छां सेवां तत्रोद्दिश्य च जीवितेच्छाम् ॥१९॥
 द्वेष्यः प्रियो वा नच तेऽस्ति कश्चिन् त्वं वर्तते सर्वसमोऽथ दुश्चित् ।
 त्वामन्यथा भावयति स्वशोषान्निर्दोषतायां तव वेदघोषः ॥ २० ॥
 गृण्हासि नो कस्यचिदीश पुण्यं गृण्हासि नो कस्यचिदप्यपुण्यम् ॥
 क्रियाफलं मास्य च कर्तुंभारं सृजस्यविद्वेष्टि न च स्वभावम् ॥२१॥
 मातुः शिशोर्दुर्गुणनाशनाय न ताडने निर्दयता न दोषः ॥
 तथा निघंतुर्गुणदोषघोस्ते न दुष्टइत्याऽदयता न दोषः ॥ २२ ॥
 दुर्गादिरूपैर्महिपासुराद्यान् रामादिरूपैरपि रावणाद्यान् ॥
 अनेकहिंसादिकपापयुक्तान् क्रूरान्सदाचारकयावियुक्तान् ॥ २३ ॥
 स्वपापनाशार्थंमनेककल्पान्यास्यंत एतान्निरयानकल्पान् ॥
 स्वकीयमुक्तीं निजशस्त्ररुत्तान्कृत्वा भवान्यामनयत्मुपूतान् ॥ २४ ॥
 याऽपाययस्तन्यमिषाद्विषं सा लेभे गतिं माशुचितां दयालुः ॥
 त्वतोपरः को निजह्यर्थसक्तस्त्वमेव नित्यं ह्यभिमानमुक्तः ॥ २५ ॥

नो कार्यं करणं च ते परागते लिंगं कला नापि ते
 विज्ञाता त्वदमेव नान्य इति ते तत्त्वं प्रसिद्धं श्रुतेः ॥
 नेशस्ते अनिताधिकः सम उक्तान्यः कश्चनास्ति प्रभु-
 र्दत्तात्रेय गुरो निजामरतरो त्वं सत्यमेको विभुः ॥२६॥

भोगार्थं सृजसीति कोऽपि वदति मांढार्यमित्यं परे
 ते केन्दारित समाप्तकाम महिमानं नो विदुर्हातरे ॥
 केषीदं सदसद्वदंत्वित्तरथा यामास्तु मेतरह्या-
 पंधा मे श्रुतिदर्शितस्तव पदप्रार्थये सुरोऽन्ये पृथा ॥ २७ ॥

सोऽनन्यभक्तोऽस्य तु पर्युपासको नित्याभियुक्तो यमुपैत्यभेदतः ॥
तत्प्रीतयेऽसौ भवतात्समर्थनातारावली तत्पदभक्तिभावना ॥२८॥

इति, श्री, प, प, श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचिता

प्रार्थनातारावली संपूर्णा ॥

११३ नक्षत्रमालिकास्तोत्रम्

- गोदावर्या महानद्या उत्तरे सिंहपर्वते ॥
सुपुण्ये माहुरपुरे सर्वतीर्थसमन्विते ॥ १ ॥
जह्नेऽत्रेरनसूयायां प्रदोषे बुधवासरे ॥
मागशीर्ष्या महायोगी दत्तात्रेयो दिगंबरः ॥ २ ॥
मालां कुंडीं च हमरुं शूलं शंखं सुदर्शनम् ॥
दधानः पद्भुजैस्त्रयात्मा योगमार्गप्रवर्तकः ॥ ३ ॥
भस्मोष्णलितसर्वांगो जटाजूटधिराजितः ॥
रुद्राश्रभूपिततनुः शांभवीमुद्रया युतः ॥ ४ ॥
भक्तानुमहकृन्नित्यं पापतापार्तिभंजनः ॥
थालोन्मत्तपिशाचाभः स्मर्तृगामी दयानिधिः ॥ ५ ॥
यस्यासित माहुरे निद्रा निवासः सिंहपर्वते ॥
प्रातःस्नानं च गंगायां ध्यानं गंधर्वपत्तने ॥ ६ ॥
कुरुक्षेत्रे चाचमनं धूतपापेश्वरे तथा ॥
विभूतिधारणं प्रातःसंध्या च करहाटके ॥ ७ ॥
कोलापुरेस्य भिक्षा च पांचालेऽपि च भोजनं ॥
तिलको विठ्ठलपुरे तुंगापानं दिने दिने ॥ ८ ॥

पुराणश्रवणं यस्य नरनारायणाश्रमे ॥
 विश्रामो रैवते सायंसंध्या पश्चिमसागरे ॥ ९ ॥
 कार्तवीर्यार्जुनायादाद्योगर्धिमुभयी प्रभुः ॥
 स्वात्मतत्त्वं च यद्वे बहुगुर्वाप्तमुत्तमम् ॥ १० ॥
 आन्वीक्षिकीमलर्काय प्रन्हादाय च धीमते ॥
 आयूराजाय च वरान्साध्येभ्यो मोक्षसाधनम् ॥ ११ ॥
 मंत्रांश्च विष्णुदत्ताय सोमहांताय कर्म च ॥
 स एवाविरभूद्भूयः पूर्वाणिवसमीपतः ॥ १२ ॥
 मात्रे मासि सिते पक्षे चतुर्थ्यां राजविप्रतः ॥
 सुमर्यां प्राक्सिधुतीरे रम्ये पीठापुरे वरे ॥ १३ ॥
 य जाचारव्यवहृतिप्रायश्चित्तोपदेशकृन् ॥
 निजाप्रजाबंधपंगू विलोम्य प्रव्रजन्सुधीः ॥ १४ ॥
 मातापित्रोर्मुदे दष्टिं गतिं ताभ्यामुपानयन् ॥
 मर्क्षी प्रदक्षिणीकृत्य गोकर्णे ज्यङ्गमावसन् ॥ १५ ॥
 ततः कृष्णातटं प्राप्य मर्तुक्रामां सपुत्रकां ॥
 निवर्त्य वाह्यर्णा मंदप्रदोपप्रतमादिशन् ॥ १६ ॥
 तत्पुत्रं विधुधं कृत्वा तस्या जन्मांतरे प्रभुः ॥
 पुत्रोभूद्यो नरहरिनामको देश उत्तरे ॥ १७ ॥
 परंजनगरेऽप्यंशमाचवद्विजतो विभुः ॥
 मासि पांषे सिते पक्षे द्वितीयायां शनेर्दिने ॥ १८ ॥
 जातमात्रोऽपि चोकारं पपाठायापि मूषत्रन् ॥
 सप्ताहान्हीलयो स्थित्या नानाकोतुच्छ्रुत्प्रभुः ॥ १९ ॥
 उपनीतोऽपठद्वेदान्प्रसमे वत्सरे स्वयम् ॥
 आध्यास्य जननीं पुत्रद्वयदानेन बोधदः ॥ २० ॥

कार्शी ग वाष्टागयोगाभ्यासी कृष्णसरस्वतीम् ॥
 वृत्वा गुरु यतिर्भूत्वा वेदार्थान्समकाश्य च ॥ २१ ॥
 लुप्तसन्धासिधर्मं च तेने तुर्याश्रमोक्तकृन् ॥
 मेरु प्रदक्षिणीकृत्य शिष्यान्कृत्वापि भुरिश ॥ २२ ॥
 पितृभ्या दर्शनं दत्वा द्विज शूलरुजार्दितम् ॥
 कृत्वानामयमाश्रास्य सायदेव महामतिम् ॥ २३ ॥
 अद् स्थित्वा वधनाथक्षेत्रे कृष्णातटे तत ॥
 भिल्लवाग्या चतुर्मासान्विभुर्गत्वा ततोऽप्रत ॥ २४ ॥
 नृसिंहवाटिकाक्षेत्रे द्वादशाब्दान्वसन्मुधी ॥
 तत्र स्थित्वापि गधर्वपुरमेयावसन्मठे ॥ २५ ॥
 जीवयित्वा मृतान्दुग्ध्या वध्या च महिषीं हरि ॥
 विश्वरूप दर्शयित्वा यतये विश्वनाटक ॥ २६ ॥
 बह्नीरमानुपर्णालीला कृत्वा गुप्तोऽपि तत्र च ॥
 य आस्ते भगवान्दत्त सोऽस्मान्क्षतु सर्वदा ॥ २७ ॥
 या सप्तविंशतिरुगैकं कृत्वा नक्षत्रमालिका ॥
 तद्भक्तेभ्योर्पिता भक्ताभित्थ्रीदत्ततुष्टये ॥ २८ ॥
 द्वादश्यानाश्विने कृष्णे श्रीपादस्योत्सवो महान् ॥
 माधे कृष्णे प्रतिपदि नरसिंहप्रभोस्तथा ॥ २९ ॥

इति श्री. प. प. भ्र. वामुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता
 नक्षत्रमालिका सपूर्णा ॥

११४ श्रीदत्तभानुधारसस्तोत्रम्

दत्तात्रेय परसुखमय वेदगेय ह्यमेय
 योगिध्येय हृतनिजभय स्वीकृतानेककायम् ॥
 दुष्टाभाम्य विततविजय देवदेव्यार्षिर्वंश
 चद्रे निय विहितविनय चान्धय भावगान्यम् ॥ १ ॥
 दत्तात्रेय नमोऽस्तु ते भगवते पापक्षय कुर्वते
 दारिद्र्य हरते भय क्षमयते कारुण्यमातन्वते ॥
 भक्तानुद्धरते शिष्य च ददते सत्कीर्तिमातन्वते ।
 भूतान्द्रात्रयते वर प्रददते श्रेय पते सद्भूते ॥ २ ॥
 एक सोभाग्यजनक तारक लोकनाथकम् ॥
 विशोक श्रातभजक नमस्ये कामपूरकम् ॥ ३ ॥
 नित्य स्मरामि ते पादे हतलेहे सुरप्रदे ॥
 प्रदेहि मे शुद्धभाव भाव यो वारयेद्द्रुतम् ॥ ४ ॥

समस्तसफुप्रदमार्तबंधु समस्तकल्याणदमस्तवधु ॥
 कारुण्यसिद्धु प्रणमामि दक्ष य शोधयत्याशु मलीनचित्तम् ॥५॥
 समस्तभूतात्प्राहावर्ती यश्चात्रिपुत्रो यत्तिचत्रवर्ती ॥
 सुकीर्तिसंख्यातदिगतराल स पातु मा निर्जितमक्तवाल ॥६॥
 व्याध्याधिदारिद्र्यमघातिहर्ता स्वगुणयेनेकशरीरघर्ता ॥
 स्वदासभर्ता बहुधा विद्वता कर्ताप्यकर्ता स्ववशोऽरिहर्ता ॥७॥
 स पानसूयातनयोऽभयद्या विष्णु स्वय भाविकरक्षणाय ॥
 गुणा यदीया न हि बुद्धिमन्निर्गण्यत आत्ममपीह धात्रा ॥ ८ ॥
 न यत्कटाक्षामृतवृष्टितोऽत्र तिष्ठति ताया सकला परत्र ॥
 य सद्गतिं सवददाति भूमा स मेतरे तिष्ठतु दिव्यधामा ॥ ९ ॥

स त्वं प्रसीदात्रिसुतार्तिहारिन् दिगंबर स्त्रीयमनोविहारिन् ॥
दुष्टा लिपिर्यां लिखितात्र धात्रा कार्या त्वया साविशुभा

विधात्रा ॥१८॥

सर्वमंगलसंयुक्त सर्वैश्वर्यसमन्वित ॥

प्रसन्ने त्वयि सर्वेशे किं केषां दुर्लभं कुह ॥ ११ ॥

हादाँघतिमिरं हंतुं शुद्धज्ञानप्रकाशक ॥

एतदंघिनखमाणिक्यश्रुतिरेवालमीश नः ॥ १२ ॥

स्वकृपार्द्रकटाक्षेण वीश्रसे चेत्सकृद्धि मां ॥

भविष्यामि कृतार्थोऽत्र पात्रं चापि स्थितेस्तव ॥ १३ ॥

क्व च मंदो वराकोऽहं क्व भवान्भगवान्प्रभुः ॥

अथापि भवदादेश भाग्यवानस्मि ते दृशा ॥ १४ ॥

विहितानि मया नाना पातकानि च यद्यपि ॥

अथापि ते प्रसारेण पवित्रोऽहं न संशयः ॥ १५ ॥

स्वलीलया त्वं हि जनान्पुनासि तन्मे स्वलीलाश्रवणं प्रयच्छ ॥

तस्याः श्रुतेः मांद्रविलोचनोऽहं पुनामि चात्मानमतीव देव ॥१६॥

पुरतस्ते स्फुटं वक्षिष्ये दीपराशिरहं किरु ।

दोषा ममामिताः पांसुवृष्टिर्बिन्दुसमा विभो ॥ १७ ॥

पापीयसामहं मुख्यः त्वं तु कारुणिकप्रणीः ।

दयनीयो नहि कापि मदन्य इति भाति मे ॥ १८ ॥

ईदृशं मां विलोक्यापि कृपालो ते मनो यदि ।

न द्रवेत्तर्हि किं वाच्यमदृष्टं मे तवाप्रतः ॥ १९ ॥

त्वमेव सृष्टवान्सर्वान्दत्तात्रेय दयानिधे ॥

वयं दीनतराः पुत्रास्तवाकल्पाः स्वरक्षणे ॥ २० ॥

- जयतु जयतु इतो देवसंघाभिपूज्यो
जयतु जयतु भद्रो भद्रदो भावु हेऽयः ॥
- जयतु जयतु नित्यो निर्मलज्ञानवेद्यो
जयतु जयतु सत्यः सत्यसंधोऽनवद्यः ॥ २१ ॥
- यद्यहं तव पुत्रः स्यां पिता माता त्वमेव मे ॥
दयास्तन्यामृतेनाशु मातस्त्वमभिपिच माम् ॥ २२ ॥
- ईशाभिन्ननिमित्तोपादानत्वात्स्त्रुण्यस्य ते ॥
जगद्योने सुतो नाहं दत्त मां परिपाह्यतः ॥ २३ ॥
- तव वत्सस्य मे वाक्यं सूक्तं वामूक्तमप्यहो ॥
क्षंतव्यं मेपराधम त्वत्तोन्या न गतिर्हि मे ॥ २४ ॥
- अनन्यगतिक्रम्यास्य आलस्य मम ते पितः ॥
न सर्वथोचितोपेक्षा दोषाणां गणनापि च ॥ २५ ॥
- अज्ञानित्वाद्स्वस्वार्थोपा मम पदे पदे ॥
भवन्ति किं करोमीश करणाद्यरुणालय ॥ २६ ॥
- अथापि मेऽपराधैश्चेदायास्यतिपितृत्वं ॥
पदाहताभकेणारि माता कथयति किं भुवि ॥ २७ ॥
- रंक्रमंरुगत दीनं ताहयंतं पदेन च ॥
माता त्यजति किं बालं प्रत्युताश्चास्यत्यहो ॥ २८ ॥
- सादृशं मामकलं चेन्नाश्चामयसि भो प्रभो ॥
अहहा यत दीनस्य त्वां विना मम का गतिः ॥ २९ ॥
- सिशुनापं शठ स्वार्थीयापि नायातु तैऽतरम् ॥
लोके हि क्षुधिता पात्राः स्मरन्ते रिजमातरम् ॥ ३० ॥

- जीवनं भिन्नयोः पित्रोर्लोक एकतराच्छिशोः ॥
 त्वं तुभ्यं दत्त मम मास्तु निर्दयता मयि ॥ ३१ ॥
 स्तवनेन न शक्तोऽस्मि त्वां प्रसादयितुं प्रभो ॥
 ब्रह्माद्याश्चकितास्तत्र मंदोऽहं शक्नुयां कथम् ॥ ३२ ॥
 दत्त त्वद्बालवाक्यानि सूक्तासूक्तानि यानि च ॥
 तानि स्वीकुरु सर्वज्ञ दयालो भक्तभावन ॥ ३३ ॥
 ये त्वां शरणमापन्नाः कृतार्था अभवन्निह से ॥
 एतद्विचार्य मनसा दत्त त्वां शरणं गतः ॥ ३४ ॥
 त्वन्निष्ठास्त्वत्परा भक्तास्तव ते सुखभागिनः ॥
 इति शास्त्रानुरोधेन दत्त त्वां शरणं गतः ॥ ३५ ॥
 स्वभक्ताननुगृह्णाति भगवान्भक्तवत्सलः ॥
 इति संचिंत्य संचिंत्य कथंचिद्धारयाम्यसून् ॥ ३६ ॥
 त्वद्भक्तस्त्वदधीनोऽहमस्मि तुभ्यं समर्पितम् ॥
 तनुं मनो धनं चापि कृपां कुरु ममोपरि ॥ ३७ ॥
 त्वयि भक्तिं नैव जाने न जानेऽर्चनपद्धतिम् ॥
 कृतं न दानधर्मादि प्रसादं कुरु केवलम् ॥ ३८ ॥
 ब्रह्मचर्यादि नाचीर्णं नाधीता विधितः श्रुतिः ॥
 गार्हस्थ्यं विधिना दत्त न कृतं तत्प्रसीद मे ॥ ३९ ॥
 न साधुसंगमो मेऽस्ति न कृतं वृद्धसेवनं ॥
 न शास्त्रशासनं दत्त केवलं त्वं दयां कुरु ॥ ४० ॥
 ज्ञातेऽपि धर्मे नहि मे प्रश्रुतिर्ज्ञातेऽप्यधर्मे न ततो निवृत्तिः ॥
 भीदत्तनाथेन हृदि स्थितेन त्वया नियुक्तोऽस्मि तथा करोमि ॥ ४१ ॥
 कृतिः सेवा गतिर्यात्रा स्मृतिश्चिता स्तुतिर्बचः ॥
 भवंतु दत्त मे नित्यं त्वदीया एव सर्वथा ॥ ४२ ॥

- प्रतिज्ञा ते न भक्ता मे नश्यतीति सुनिश्चितम् ॥
 श्रीदत्त चित्त आनीय जीवनं धारयाम्यहं ॥ ४३ ॥
 इत्तोऽहं ते मयेतीश आत्मदानेन योऽभवत् ॥
 अनमूयात्रिपुत्रः स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ४४ ॥
 कार्तवीर्यार्जुनायादाद्योगर्द्धिमुभयीं प्रभुः ॥
 अव्याहृतगतिं चासी श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ४५ ॥
 आन्वीक्षिकीमलर्काय विकल्पत्यागपूर्वकम् ॥
 यो ददाचार्यवर्यः स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ४६ ॥
 चतुर्विंशतिगुर्वाप्तं हेयोपादेयलक्षणं ॥
 ज्ञानं यो यद्वेषेऽदात्स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ४७ ॥
 मद्दालसागर्मरत्नालर्काय प्राहिणोच्च यः ॥
 योगपूर्वात्मविज्ञानं श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ४८ ॥
 आयुराजाय सत्पुत्रं सेत्राधर्मपराय यः ॥
 प्रददी सद्गतिं चैप श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ४९ ॥
 लोकोपकृतये विष्णुदत्तत्रिप्राय योऽर्पयत् ॥
 विद्यास्तच्छ्राद्धभुरग्यः स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ५० ॥
 मन्त्रो सहानुगमनविधिं यः द्राह सर्वविन् ॥
 राममात्रे रेणुकायै श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ५१ ॥
 समूलमान्दिकं कर्म सोमकांतिनृपाय यः ॥
 मोक्षोपयोगि सकलं श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ५२ ॥
 नामधारकभक्ताय निर्विण्णाय वयदशयत् ॥
 तुष्टः स्तुत्या स्वरूपं स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ५३ ॥
 यः कलिग्रहासंघादमिषेणाऽऽह युगस्त्रियतीः ॥
 गुहसेवां च सिद्धाऽऽस्याच्छ्रीदत्तः शरणं मम ॥ ५४ ॥

शिष्यवेत्तोररीकृत्य सायंदेवं ररक्ष यः ॥	
मीतं च क्रूरयवनाच्छूर्दत्तः शरणं मम	॥ ६७ ॥
प्रेरयतीर्थयात्रायै तीर्थरूपोऽपि यः स्वकाम् ॥	
सम्यग्धर्ममुपादिदय श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ६८ ॥
सशिष्यः पर्यलीक्षेत्रे वैद्यनाथसमीपतः ॥	
स्थित्वोद्धार मूढं यः श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ६९ ॥
विद्वत्सुतमविद्यं य आगतं लोकनिदितम् ॥	
छिन्नजिह्वं युधं चक्रे श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७० ॥
नृसिंहवाटिक स्थो यः प्रददौ शाकभुङ् निधिम् ॥	
दरिद्रब्राह्मणायाम्नी श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७१ ॥
भक्ताय त्रिस्थलीयात्रां दर्शयामास यः क्षणात् ॥	
चकार वरदं क्षेत्रे श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७२ ॥
प्रेतं ति धारयित्वा यो ब्राह्मण्यै भक्तिभावितः ॥	
ददौ पुत्रौ स गतिदः श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७३ ॥
तत्त्वं यो मृतपुत्रायै बोधयिवाप्यजीवयन् ॥	
मृतं कल्पद्रुमस्यः स श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७४ ॥
दोहयामास मिश्रायै यो वंध्यां माहिर्षीं प्रभुः ॥	
दारिद्र्यदाषदावः स श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७५ ॥
राजप्रार्थिन एत्यास्थान्मठे यो गाणगापुरे ॥	
प्रह्वरक्षःसमुद्धर्ता श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७६ ॥
विश्वरूपं निदद्याय शिषिकास्यः स्वलंकृतः ॥	
गर्वहादर्शयद्यः स श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७७ ॥
त्रिविक्रमेण चानोर्ता गविर्ता ब्राह्मणद्विपौ ॥	
बोधयामास तौ यः स श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७८ ॥

वक्त्रा चतुर्वेदशाखातदंगादिकमीश्वरः ॥	
विप्रगर्वहरो यः स श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ७९ ॥
सप्तजन्मविदे सप्तरेणोऽङ्घनतो ददौ ॥	
यो हीनाय द्युतिस्फूर्तिं श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८० ॥
त्रिविक्रमायाह कर्मगतिं दत्तविदा पुनः ॥	
वियुक्तं पतितं चक्रे श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८१ ॥
रक्षसे वामदेवेन भस्ममाहात्म्यमुद्गतिम् ॥	
उक्तां त्रिविक्रमायाह श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८२ ॥
गोपीनाथमुतो रुग्णो मृतस्तस्त्री शुशोच ताम् ॥	
बोधयामास यो योगी श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८३ ॥
गुर्वगस्त्यपिसंवादर्ूपं स्त्रीधर्ममाह यः ॥	
रूपान्तरेण स प्रातः श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८४ ॥
विषबाधर्मनादिद्वयानुगमे चाक्षभस्मदः ॥	
अजीवयन्मृतं विप्रं श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८५ ॥
वेश्यासत्यै तु रुद्राञ्जमाहात्म्ययुतमीदृकृतम् ॥	
प्रसादं प्राह यः सत्यै श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८६ ॥
दत्तरुद्रीयगाहात्म्ये सूतराद्गुप्तजीवनम् ॥	
सत्यै शशंस स गुरुः श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८७ ॥
क्याहवानं क्षियो मंत्रानर्हत्तार्यमुभाग्यदम् ॥	
सोमप्रते च यः प्राह श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८८ ॥
प्राद्वण्या दुःखभाषे यो निवार्याद्विषमुत्तमम् ॥	
शशंस प्राद्वण्यायासां श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ८९ ॥
गार्हस्थ्यधर्मं विप्राय प्रत्यक्षायजिहासवा ॥	
क्रममुक्त्यै य ऊचे न श्रीदत्तः शरणं मम	॥ ९० ॥

- त्रिपुंपर्याप्तपकेन मोक्षयामास यो नृगाम् ॥
सिद्धश्चतु सहस्राणि श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९१ ॥
अश्वत्थसेवामादिश्य पुत्रौ योदात्फलप्रदः ॥
चित्रकृद् दृढबंध्यायै श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९२ ॥
कारयित्वा शुष्ककाष्ठसेवां तद्वृक्षतां नयन् ॥
विप्रकुष्ठं जहारासौ श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९३ ॥
भजंतं कष्टतोऽप्याह सायंदेवं परीक्ष्य यः ॥
गुरुसेवाविधानं स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९४ ॥
शिवतोषकरी काशीयात्रां भक्ताय योऽवदत् ॥
सविधिं विहितां स्वप्ना श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९५ ॥
कौण्डिन्यधर्मविहितमनंतप्रतमाह यः ॥
कारयामास तद्योऽपि श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९६ ॥
श्रीशैलं तंतुकायासौ योगगत्या व्यदर्शयत् ॥
शिवरात्रिप्रतापे स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९७ ॥
हापयित्वाप्यमर्त्यत्वं स्वस्य दृष्ट्वा चकार यः ॥
विदुष्टं नंदिशर्माणं श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९८ ॥
नरकेसरिणे स्वप्ने स्वं क्लेश्वरलिंगगम् ॥
दर्शयित्वानुजमाह श्रीदत्तः शरणं मम ॥ ९९ ॥
अष्टमूर्तिधरोऽप्यष्टपामगो भक्तवत्सलः ॥
दीपावत्सुत्सवेऽभुत्स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ १०० ॥
अपश्यं छेदयित्वापि क्षेत्रे शतगुणं ततः ॥
धान्यं शूद्राय योऽद्दात्स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ १०१ ॥
गाणगापुरके क्षेत्रे योऽष्टवीर्यान्दर्शयत् ॥
भक्तेभ्यो भीमरथ्यां स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ १०२ ॥

पूर्वदत्तवरायादाद्राज्यं स्फोटकरुग्धरः ॥

श्लेच्छाय दृष्टिं चेष्टं स श्रीदत्तः शरणं नम ॥ १०३ ॥

श्रीशैलयात्रामिषेण वरदः पुष्पपीठगः ॥

कलौ तिरोऽभवद्यः स श्रीदत्तः शरणं मम ॥ १०४ ॥

निद्रा नागपुरेऽस्य सहस्रशिल्वरे पीठं मिमंशा पुरे

काश्याख्ये करहाटकेऽर्घ्यमवरे भिक्षास्य बोलापुरे ॥

पांचाले भुजिरस्य विद्वरुपुरं पत्रं त्रिचित्रं पुरे

गांधर्वे युजिराचमः कुरुपुरे दूरे स्मृतो नांतरे ॥ १०५ ॥

अमलकमलवक्त्रः पद्मपत्राभनेत्रः

परविरातिकलत्रः सर्वथा यः स्वतंत्रः ॥

स च परमपतित्रः सत्कर्महृत्वमत्रः

परमरधिरगात्रो योऽनसुयात्रिपुत्रः ॥ १०६ ॥

नमस्ते समस्तेष्टदात्रे विगात्रे नमस्ते समस्तेष्टितार्धाघहर्त्रे ॥

नमस्ते समस्तेगितहाय भर्त्रे नमस्ते समस्तेष्टकर्त्रेऽङ्कहर्त्रे ॥ १०७ ॥

नमो नमस्तेऽस्तु पुरांतकाय नमो नमस्तेस्त्वसुरांतकाय ॥

नमो नमस्तेऽस्तु खलांतकाय दत्ताय भक्तार्तिविनाशनाय ॥ १०८ ॥

श्रीदत्तदेवेश्वर मे प्रसीद श्रीदत्तसर्वेश्वर मे प्रसीद ॥

प्रसीद योगेश्वर दोहं योगं त्वरीयभक्तेः कुरु मा वियोगम् ॥ १०९ ॥

श्रीदत्तो जयतीह दत्तमनिशं ध्यायामि दत्तेन मे ।

हृच्छुद्धिर्विहिता ततोऽस्तु सततं दत्ताय तुभ्यं नमः ॥

दत्ताभ्रास्ति परायणं श्रुतिमतं दत्तस्य दासोऽस्यहम् ।

श्रीदत्ते परमाक्तिरस्तु मम भो दत्त प्रसीदेश्वर ॥ ११० ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवचरितपरस्वर्गाविरचितं

श्रीदत्तभावसुधारसरतोत्रं संपूर्णम् ॥

११५ प्रार्थनास्तोत्रम्

प्रभो देवदेव प्रभो दत्तदेव ॥
 तारकोऽहमाकमरुहस्त्वमेव ॥
 प्रभो देव देव प्रभो दत्तदेव ॥ ६ ॥
 एहि करुणाकरा एहि परमेश्वरा ।
 त्राहि भवसागरादपिलदेव ॥
 एहि लघु सन्मते एहि लघु सप्तते ।
 देहि लघु सद्रूपे शुद्धभावम् ॥ १ ॥
 त्वमसि दुरितापहा त्वमसि भवतापहा ।
 त्वमसि कुमतापहा सर्वदेव ॥
 त्वमसि हितकारक त्वमसि भयवारक-
 स्त्वमसि भवतारक साधुदेव ॥ २ ॥
 त्वमसि मम दैवतं त्वमसि मम जीविता ।
 त्वमसि मम सकलहितजातमेतन् ॥
 त्वमसि मम चालकस्त्वमसि मम पालक-
 स्त्वमसि मम तारको दत्तदेव ॥ ३ ॥
 आर्द्रमतिवोमलं सांद्ररुणालयं ।
 सांद्रचितिसोऽवलं सुकृन्शीलं ।
 हृदयमिह विशुद्धं सद्यमज ते मतं
 सुनय सत्सा द्रुतं भवतु देव ॥ ४ ॥
 देव भयदानवस्तीव्रतरतापत ।
 दत्त संनापितं माभिषिच ॥
 सत्कटाशाश्रुतैः पूजितामिऽश्रुतैः
 संतनुवास्तानृतैः पाहि देव

घोरघोराघकारावृते सद्गतेऽगाधससारकूपे दुरते ।

पतितमतिमन्युना घोरकालादिना

सवृत्त मोचयाश्वेष माञ्च

॥ ६ ॥

घोरभवसागरे सर्वथा दुरतरेऽस्मिन्ननादावनैतेऽनपारे ।

पतितमिह द्रु स्थित कर्मवाताहत

प्रोद्धरातं प्रभो मां सुभाव

॥ ७ ॥

मत्सम. पापवृत्तसम पापहृत् ।

नास्त्यपर ईश्वर प्रार्थये त् ।

यत्त्वमिच्छसि विभो तत्कुरुष्व प्रभो

धामुदेवार्थित श्रीश देव

॥ ८ ॥ प्रभो

इति धी. प. प धीधामुदेशानदधरस्वकीविरचित

धीदत्ताश्रयशान्तरात्र सूर्णम् ॥

११६ आयुराजवृत्तदत्ताश्रयस्तोत्रं चपूरुष्यम् ॥

दुर्दर्श ईशोऽपि मयात्रिजान भवृजितो येन करोऽपि दत्त ॥

दत्ताश्रये तत्पदि मेऽस्ति चित्तं दत्ताश्रय त प्रणमामि दत्तम् ॥ १ ॥

भगवन् किमु मामुपेप्रसे भगवन्मान्य सहापि नेक्षसे ॥

शरित किमु दुष्टर मया शरित वाऽऽग त्तेष ते मया

॥ २ ॥

प्रणमामि विभो प्रसाद मे प्रणतेऽपीश भूते महादमे ॥

शरणं क्व परेश नश्ररण तेऽभयं गतिर्हि न

॥ ३ ॥

पुत्रार्थं त्वाराध्य लब्ध्वापि पान्तं

पुत्रार्थं ते सत्प्रसादादकान्तम् ॥

नेत्रेऽशार्तो नष्टपुत्र सुरेश

वीभ्रे भक्तोऽन्याश्रय नो परेश

॥ ४ ॥

इति धी. प. प धीधामुदेशानदधरस्वकीविरचित

चपूरुष्य आयुराजवृत्तदत्ताश्रयस्तोत्र सूर्णम् ॥

११७ श्रीदत्तात्रेयप्रार्थनास्तोत्रम्

समस्तदोषशोषणं स्वभक्तचित्ततोषणं
 निजाश्रितप्रपोषणं यतीश्वराग्र्यनूपणं ॥
 अर्थाशिरोविभूषणं प्रदर्शितार्थदूषणं
 भजेऽत्रिजं गतौषणं विभुं विभूतिभूषणम् ॥ १ ॥
 समस्तलोककारणं समस्तजीवधारण
 समस्तदुष्टमारणं कुबुद्धिशक्तिजारणम् ॥
 भजद्भयाद्रिदारणं भजत्कुर्मवारणं
 हृदि स्वभक्ततारणं नमामि साधुचारणम् ॥ २ ॥
 नमाम्यहं मुदास्पदं निवारितारिस्तापदं
 समस्तदुःखतापदं मुनीन्द्रबंधं ते पदम् ॥
 यदंचितांतरामदं विहाय नित्यसमदं
 अयान्ति नैव ते भिष्टं मुहुर्भजन्ति चाविदम् ॥ ३ ॥
 प्रसीद सर्वचेतने प्रसीद बुद्धिचेतने
 स्वभक्तहृत्तिकेतने सदांशु दुःखशातने ॥
 स्वमेव मे प्रसूर्मता स्वमेव मे प्रभो पिता
 त्वमेव मेऽखिलेहितार्थदोऽखिलाकलोऽधिता ॥ ४ ॥
 इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीधिरचित
 धीदत्तप्रार्थनास्तोत्रं संपूर्णम् ॥

११८ श्रीदत्तप्रतिष्ठास्तोत्रम्

शालिवाहनशकेऽभ्रपूर्णजङ्गमामिते तपसि मासि योऽत्रिजः ॥
 शीतमीतवट उपागतो विभुर्दत्त एष स पुनातु नः प्रभुः ॥ १ ॥

सोऽनुवेगवदवत्यनुद्धतान्नाशयत्यरि सुधीरथोद्धतान् ॥

दत्त एष पुनातु नः स्वकान् सेवकांश्च विदधा वज्रो व्यकान् ॥ २ ॥

गौतम्या निवसति पूर्वमूल आग्ने देशे यो निजभज्जकेष्टृन्महीन्ध्रे ॥

सहाख्ये महति यथा तथानपीय यस्यास्ते जगति कथा प्रहर्षणीयम् ॥३॥

यो माघे मासि राकायां शुक्लवारे प्रतिष्ठितः ॥

प्रद्वानन्देन गौतम्यां श्रीदत्तो भक्तवत्सलः ॥ ४ ॥

इति श्री. प. प. श्रीव सुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

श्रीदत्तप्रतिष्ठास्तोत्रं सपूर्णम् ॥

११९ श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम् ॥

नमस्तेऽनसूयासुतायार्तिहन्त्रे नमस्तेऽत्रिपुत्राय सर्वाधिहन्त्रे ॥

नमस्तेऽषधूताय लोकैकभूत्रे नमस्ते समस्तेहितायादिकर्त्रे ॥ १ ॥

नमस्ते मन्त्रादिक्रियापरिकर्त्रे नमस्ते जगत्साक्षिणे ते विकर्त्रे ॥

नमस्तेऽसुरराजते भक्त्यात्रे नमस्तेऽखिलान्याऽस्य पित्रे च मात्रे ॥२॥

नमस्ते जगन्मानसप्रेरकाय नमस्ते जगद्यन्त्रसंचालकाय ॥

नमो योगिवर्य प्रभो मे प्रसीद नमो भिक्षुवन्ध प्रभो मे प्रसीद ॥३॥

भुजंगप्रयातेहितास्मास्तु माला भुजंगप्रयातोऽमं ते विशान्ता ॥

अबं नाशयित्वा वसन्वीशमूर्तिः शिर्वकर्यपीडयाऽऽधिहन्त्री च

कीर्तिः ॥ ४ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं

श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

१२० श्रीदत्तात्रेयस्तोत्रम्

जन्माद्यस्य यतो यतो जगदिदं शास्त्रं च शास्त्रप्रमं
यत्तच्छास्त्रसमन्वितं मतिहितं वेद्यं विनष्टभ्रमम् ॥
दत्ताढ्यं तदु माययाऽस्य तु मया शार्दूलविर्भाडितम्
प्रारब्धं रुहणेव मन्दमतिना स्तोत्रं तदस्वीडितम् ॥ १ ॥
ईक्षापूर्वमचिन्त्यशक्तिरसृजद्विधं य एको विभुः ॥
साध्याः शापनृपेश्च लाकृत्रिपदो द्वाग्धारयन्त्याः प्रभुः ॥
पत्न्या अत्रिमुनेस्तपस्विन इतस्त्रेघार्मतां निर्मलं ॥
दुर्वास शशिदत्तसंक्षित इतः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ २ ॥

कष्टादीपकशिष्यवन्निजगुरुं श्रीवेदधर्माह्वयं
रुष्टं रुग्णमहो निषेव्य वरुदं विश्वेडाह्वयान्द्वयम् ॥
सोऽनादृत्य सुरद्वयं स्वगुरुतो वप्रे यशोऽयाऽमलम्
दत्तात्रेयगुरुर्भक्तसुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ३ ॥

प्रन्दादः क्षुधितातिथिद्विजनुयः शप्तोऽसुरन्वं गतः
श्रुत्वाऽजेन रणे क्षणं हतमतिः सांऽनात्मचित्वाद्गतः ॥
यं भक्त्या शरणं यतोऽलभदिनामान्वीक्षिर्की निश्चलं
दत्तात्रेयगुरुर्भक्तसुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ४ ॥

यं साध्याभिधदेवता उपगतास्ताभ्यो जगादांमृतं
यो दुःसद्गनिशृत्तेपूर्वकरं धैर्यं तितिशामृतम् ॥
शान्तिं चापि तपोन्तरङ्गकतया मायानियन्ताऽपलं
दत्तात्रेयगुरुर्भक्तसुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ५ ॥

यं वर्णाश्रमलिङ्गहीनममले नम्रे स्थितं साबलं
नागः पिङ्गल ऊच आश्रममिदं किं ते वदत्याह तम् ॥
योऽसौ पञ्चममाश्रमं समदत्त पुनस्य मे हीत्यलं
दत्तात्रेयगुरुर्भक्तसुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ६ ॥

यो बुद्ध्याभितभूनादिगुरुत आदेयहेयात्मकम्
 शान्त्यादिप्रदक्षिणं च यदवे पृष्टो जगौ स्वाजितम् ॥
 आत्मैवात्मागुरुः किलेति च यतो योऽदर्शयव्यर्गलं
 दत्तात्रेयगुरुर्मजत्सुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ७ ॥
 निष्ठां वीक्ष्य पुरा पुरारित्भयीं योगार्द्धिमुषैर्ददौ
 बाहूनां च सहस्रमाजिमरणं यश्चार्जुनायोद्गातिम् ॥
 वन्दे भार्गवरामकामदमरं धीरेणुकाभीष्टदं
 दत्तात्रेयगुरुर्मजत्सुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ८ ॥
 रक्षः प्रत्युपकार्यदर्शयदहो त्रिविण्णुदत्ताय यं
 दुर्दशोऽपि निमन्त्रितोऽग्निरवियुक्त्वाद्वाज्ञभुक् सान्वयम् ॥
 तं रक्षोऽप्यनयमिजं पदमदो मोदात्मकं सोम्वलं
 दत्तात्रेयगुरुर्मजत्सुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ९ ॥
 भिक्षित्वाज्ञमुपादिशद्वरममूनन्वागतप्रह्वणे
 यैः सप्तप्रहमुक्त आस मनुभिर्नृणात्मजो प्रह्वणे ॥
 तस्मै दुर्ग्रहनिप्रहाय महसे कुर्मो नमो मङ्गलं
 दत्तात्रेयगुरुर्मजत्सुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ १० ॥
 आयूराजवरप्रदोऽपि नहुषो हुण्डेन मायाविना
 सत्पोतं हतमाशु हन्तुमजितो योऽरक्षदार्तिं विना ॥
 पित्रोयोगमकारयच्च जयिना तंनेष्टदोऽसावलं
 दत्तात्रेयगुरुर्मजत्सुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ ११ ॥
 भ्रात्राऽजी विजितो विचित्रचरितस्वाभ्यार्षितश्लोक-
 त्वालकंः शरणं यमाप पृथया साष्टाङ्गयोगं सविन् ॥
 तस्मै येन मदालसाभुष एवादिष्टो धरिष्ठोऽमलं
 दत्तात्रेयगुरुर्मजत्सुरतरुः कुर्यात्स नो मङ्गलम् ॥ १२ ॥
 इति श्री. प. प. धीयःसुदेशानन्दसरस्वतीविरचितं
 धीदत्तात्रेयस्तोत्रं सप्तमम् ॥

१२१ पद्यम् (चाल जम्का अजव तडाका०)

भगवन् भक्तिरसं देहि स्याद्द्वन्द्वो येन तु देही ॥ धृ० ॥
सकामधर्मं हृदापि नेच्छोऽनर्थकरेऽस्मिन् लुच्छे ।
निरास्पदेऽनिरहतनावींश्च स्वार्थं को वाऽन्विच्छेत् ॥ १ ॥
अखंडभगवद्भजनविप्रकृन्नियते कर्मण्यपि मे ।
सदानादरस्त्वद्भजनादर परास्तु नाऽन्येच्छा मे ॥ २ ॥
ननु स्वधर्मत्यागे भजतां कृगर्थता चेदिष्टया ।
येन यदि वाऽतो भ्रश्येद्वाऽपकः किं स न साधुः ॥ ३ ॥
न भक्तिरसिकोऽनर्थं याति कापि समर्थः ।
भक्तिवासनासद्भाष्याप्तो हीनोऽपि भजेत्स्वार्थं ॥ ४ ॥
भजतो जन्मान्तरेऽप्यमद्रं नीचगतो लभेत्किं ।
स्वधर्मनिरतो न चेद्भक्तो भद्रं क्वापि लभेत्किं ॥ ५ ॥
यद्यपि धर्मादुपरि मुखं स्यात्तदर्थयत्नो व्यर्थः ।
सुराणि देवाद् दुःखानीवाऽऽयान्ति कापि समर्थ ॥ ६ ॥
यद्घोलभ्यं चोर्ध्वमलभ्यं तदेव देव प्रेष्ट ।
स्वल्पभजनं जनिमृतिर्भजनं मे देहामरमेष्ट ॥ ७ ॥

१२२ पद्यम् (चाल-जम्का अजव तडाका०)

भगवन्निर्विकार ईश त्वमसि सदोदित विगतास ॥ धृ० ॥
अपरोक्षस्त्वं नित्यप्राप्तः प्राप्तिस्त्यं कथमीश ॥
स्वयंग्योतिस्त्वमतो विकृतिर्नहि तव भद्रदयनास ॥ १ ॥
मटिनो योऽसौ मत्प्रालनाच्छुद्धो विष्टुर्वि पाठीन ॥
अज्ञानमटाऽस्पृष्टोऽस्यमटाऽतस्ते विकृतिः क्वेदा ॥ २ ॥

यो हि जायते सचोत्पत्तिना विक्रियते जगदीश ॥	
त्वं तु सदाऽजस्तबाधोऽक्षज विकार उत्पत्तित ईश ॥ ३ ॥	॥ ३ ॥
आगमगेयस्त्वमप्रमेय कथं घटेत त्रीश ॥	
ज्ञानलक्षणाऽतिशयाधानात्संस्कारस्तव धीश ॥ ४ ॥	॥ ४ ॥
त्वं देशाद्यैरपरिच्छिन्नो महानुभूतित्रीश ॥	
अस्तित्वाद्या विकृतिरविद्या कृता न तेऽस्ति परेश ॥ ५ ॥	॥ ५ ॥
त्वमेक एवाद्वितीय एवापिलानुभूतिः स्वेश ॥	
विकारहेतोरभागतोऽतो न ते विकारोधीश ॥ ६ ॥	॥ ६ ॥
श्रुतिविषयस्य स्वयं प्रभावं तूक्तिविरामेधीश ॥	
स्वदीपिता वाङ्मुखाश्चरति वृत्तिन्यासि सुमतेश ॥ ७ ॥	॥ ७ ॥
(अस्य श्लोकः भागवते)	
एष स्वयंज्योतिरजाप्रमेयो महानुभूति स्वकलानुभूतिः ॥	
एकोऽद्वितीयो वचसा विरामे येनोपेता वागसवश्चरन्ति ॥ १ ॥	॥ १ ॥

१२३ दत्तात्रेयस्तोत्रम् ॥

निर्मलं निश्चलं स्यात्तं निशांतं यस्य संततम् ॥	
इय तीतरज उत्कृष्टमेवांतं दयितं मतम् ॥ १ ॥	॥ १ ॥
स सर्वात्मापि सर्वेशः सर्वभूतगुहाशयः ॥	
नि यंता सर्वभूताना सर्वशक्तिसमन्वितः ॥ २ ॥	॥ २ ॥
प्रि यश्चात्मवर्ता नि यं दत्तात्रेयो जगद्गुरुः ।	
यो गेश्वरो योगिपूज्यो भक्तानां कल्पपादपः ॥ ३ ॥	॥ ३ ॥
त्रि श्वरूपधरो विश्वविहारी विजितादितः ॥	
ज न्ममृत्युजराढ्याधिभयदोषनिवारणः ॥ ४ ॥	॥ ४ ॥
य तिसंन्यासिसुगतिः सर्वाग्निनिवारणः ॥	
सं जसां तेज आत्मायं सदा ध्येयो मुमुक्षुभिः ॥ ५ ॥	॥ ५ ॥

१२४ पद्यम् (चालः सुंदरमुख तुंदिल०)

अत्रिपुत्र मेऽद्य पुत्र ईश कुत्र भो ॥ चित्रसंप्र चित्रमत्र दर्शितं प्रभो ॥ ध्रु० ॥
 पूर्वजनुपि कस्य रत्नमपहृतं मया । दद्विपक्तिरिह विनष्टिस्त्वते यथा ॥
 शर्मकराऽधर्महराऽलं परीक्षया ॥ (चाल) ॥ श्रीमन् धीमन् भूमन् जय
 भगवन् ततमहिमन् नुतधामन् त्राहि मां विभो ॥ १ ॥
 परिहृत्याद्यानपत्यदोषमर्षितः ॥ खलु परया ते दयया सद्वृणः सुतः ॥
 केन चाद्य सोऽनयद्य कुत्र परिहृतः ॥ (चाल) ॥ त्वरया परया घृणया
 दर्शय तं दत्त सुतं भगवंतं त्वार्चये विभो ॥ २ ॥ अत्रिपुत्र० ॥

१२५ पद्यम् (चाल-साध्य नसे मुनि कन्या०)

भज भज भगवत्कायं ॥ तं चिभ्रं हापित्तमायं ॥ ध्रु० ॥
 समाधिभिर्धै ह्येशविहृत्यै कृतक्रियो यो विप्रः ॥
 कर्माशयहृत्तापाऽतापकृन्मूलोत्पाटनविप्र ॥ १ ॥
 सुरप्रमपि दुःखं पश्यत्यालंढिततुर्याऽयानिसंखः ॥
 विप्रो देवः साम्नादेव प्रभुः स क्रिमुपरिखः ॥ २ ॥
 अभ्यासहृताऽविद्या ये तानर्चत नित्यं हि यतः ॥
 यदि ते कुपिता अप्यतिशान्ता गगन्ति मानातीताः ॥ ३ ॥

१२६ नरर्मिहसरम्यतीस्तोत्रम्

विजयते जयते जय ते यतेरिहतमो हतमोहतमो नमः ॥
 हृदिकदाय पदाय सदा यदा तदुदयो नदयो न त्रियो नयः ॥ १ ॥
 लयते नयतेर्नयतेर्नदा मनसि कामनिष्ठा मगतिस्तदा ॥
 पदुदयो हृदयोऽसि ते सिधे भवति योवति योगिवरावरान् ॥ २ ॥

भवति भावभवोवभवो यदा भवति कामनिकामहृतिस्तदा ॥
 भवति मानव मानवदुत्तमे भवतिरोधिरस्तो विरतौत्तमे ॥ ३ ॥
 तव सता वसता मूनसा नसा प्रपद्यां पदथोरजसाजसा ॥
 सुसहित सहितस्तव सावता यदन्तारवता जनतायिता ॥ ४ ॥
 कृतफल तु विहाय विहायसा सममन भजतामज तामसात् ॥
 मिलति तारकमत्र कमत्रसत् पदरजो भ्रमहारिमहारिस्तत् ॥ ५ ॥
 तदजरामरकोशविलक्षण सदजधीगुणनेत्रकलक्षणम् ॥
 भुवनहेत्वचहृत्त्रिपुराधिक तव न जातु पद क्षुपुराधिकम् ॥ ६ ॥
 त्रिविधभेदपर समदृश्यते विविधभेदपर कमदृश्यते ॥
 पद्मिय यदुनिद्वघनमुद्विया सद्निद प्रजहात्यघनुद्विया ॥ ७ ॥
 अज नमो जनमोहनमोहन प्रिय नियोजय ते नयते नते ॥
 य इह वेद निवेद निवदवे त्यज पद जपद तपद पदम् ॥ ८ ॥
 इति श्री प ५ श्रीवासुदेवान दशरस्वतीविरचित
 नरसिंहसरस्वतीस्तोत्र संपूर्णे ॥

१२७ श्रीदत्तात्रेयाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् ॥

ॐ अतसूयामुतोऽनत आद्य आत्रेय आत्मद ॥
 इडापतिरिलेशार्च्य ईश ईडितसद्गुण ॥ १ ॥
 चन्मत्त सत्तमयशा उकृदूर्ध्वगतिप्रिय ॥
 ऋणहर्ता ऋषिश्रेष्ठो ऋषयो ऋजशिक्षक ॥ २ ॥
 लस्यप्रसो लूगतिदो लूयद्यो लूपुर सर ॥
 एच्यदिष्टश्च एकार्य ऐकान्यप्रन् ऐक्यदृक् ॥ ३ ॥
 ओंकारवाच्य ओजोद औदासीन्यद औषध ॥
 अदरथोत करणपा अश्वास्तनिजहन्मल ॥ ४ ॥

१२८ दत्तभजनम्

(दत्तपुराणान्तर्गतप्रत्यध्यायता पर्यम्)

वेदपादनुततोपित दत्त १. श्रावितशास्त्रविरोधक दत्त २. मंमत-
 वेदशिरोमत दत्त ३. संपृष्टेश्वरसदिक्य दत्त ४. कर्मदूतत्वज्ञापक
 दत्त ५. स्मृतित. सन्निधिकारक दत्त, सह्यमहीधरवासिन्दत्त, फाशी-
 गंगास्नाथिन्दत्त, कमलापत्तनभिक्षुकदत्त, शांडिल्यानुमाहक दत्त ६.
 योगाष्टागेश्वर दत्त ७. योगफलाभिज्ञेश्वर दत्त ८. शिक्षितपातजल-
 प्रद दत्त ९. अर्पितसायुज्यामृत दत्त १०. विश्लेषानृतिवर्जित दत्त,
 असग अक्रियअधिकृत दत्त, स्वाश्रयशक्त्युद्बोधक दत्त, स्वैकांशाहित-
 विश्वक दत्त, जीवेश्वरतास्वीकृतदत्त, व्यष्टिसमष्टयंतर्गतदत्त, गुणतो रूप-
 प्रयधरदत्त, नानाकर्मगतिप्रददत्त ११. स्वभक्तमायानाशक दत्त १२.
 अनसूयाशाल्हादक दत्त १३. मत्स्याद्यवतारत्मक दत्त १४. प्रन्हा-
 दानुमाहक दत्त. असुरसुरोरगशिञ्जक दत्त १५. ज्ञानकांडसंदर्शक दत्त,
 १६. नवविधभक्तिपरायणदत्त, स्वमंत्रजापकतारक दत्त १७. योगध्रष्ट-
 द्विजनुतदत्त, सतीमाहात्म्यप्रमुदित दत्त, सत्यनसूयात्र्यर्भक दत्त १८.
 कृतवीर्यानुमाहक दत्त १९. जंभाख्यासुरधातक दत्त, देवेंद्राभीष्टार्पक
 दत्त, अर्जुनहृद्यवरप्रददत्त २०. मोक्षेष्टुर्जुनसंस्तुत दत्त, शिल्पज्ञो-
 द्रतिशसक दत्त, कामशास्त्रविहापक दत्त, सप्तमहविद्रावक दत्त २१.
 विष्णुदत्तवरदायक दत्त २२. कर्मविपाकख्यापक दत्त, श्रुटिगपीडाहारक
 दत्त २३. भीतप्राज्ञाल्हादक दत्त २४. श्रवणाविधिघोतक दत्त २५.
 सयोगविशानार्पक दत्त २६. विमुक्तधर्याजल्पक दत्त २७. शक्तभक्त-
 हितयोजक दत्त २८. भार्गवरामाल्हादक दत्त २९. अर्जुनसायुज्यप्रद
 दत्त ३०. रेणुकामीष्टार्थप्रद दत्त ३१. पातितभपकदंबक दत्त ३२.
 ऋतध्वजानुमाहक दत्त ३३. मदालसानुमाहकदत्त ३४. अलर्कराभ्यो-

त्कर्षकदत्त ३५. अलर्कराज्यत्याजकदत्त ३६. योगसिद्धिसंश्लोकदत्त
 ३७ योगसुचर्याभाषकदत्त ३८. मृत्युलक्ष्मसंज्ञल्पकदत्त ३९. अलर्क-
 गीतोत्तमगुणदत्त, विहितालर्कनृपाश्रयदत्त ४०. आयुराजवरप्रददत्त
 ४१. नहुपाशोपाख्यदत्त ४२. आयु शोकद्रावकदत्त, इदुमतीहृद्वर्षकदत्त
 ४३. प्रकटितनहुपसुतेजोदत्त, घातितहुंढासुरबलदत्त, आयुर्लिप्सापूरक
 दत्त ४४. यदुराजानुग्राहक दत्त, बहुगुरुत्वग्राहकदत्त, श्रीयदुवंशा
 ल्हादकदत्त ४५. मन्वंतरसत्कीर्तिगदत्त, सप्तद्वीपक्षमाप्रियदत्त ४६.
 दिनकरवंशोत्कर्षकदत्त ४७. हिमकरवशोद्धारकदत्त, पुरितभक्तमनोरथ-
 दत्त, वपासनाकाण्डप्रियदत्त ४८. देहाध्याय्योद्बोधक दत्त, शरीरदोषा-
 दर्शकदत्त, तनुसाफल्यद्योतकदत्त, ऋषीकृतपञ्चाख्यापकदत्त, भाषित-
 सुंदासुरमृतदत्त ४९. जल्पितवैश्वानरगतदत्त, अभिहितविदसुतदुर्गत
 दत्त ५०. नानाधर्मद्योतकदत्त ५१. निषेधविधिसंदर्शकदत्त ५२.
 वैष्णवधर्मादर्शकदत्त ५३. सन्माहात्म्यद्योतकदत्त ५४. माघस्नान-
 रूपापकदत्त ५५. भाषितराश्रसमोचनदत्त, सुकृतोत्सुकजनरोचकदत्त
 ५६. सोमकीर्तिनृपतारकदत्त, अधर्मसायवसहार्कदत्त, वर्णाश्रमवृष-
 कारकदत्त, ब्रह्मचारिवृषशोधकदत्त ५७. गृहस्थधर्मद्योतकदत्त ५८.
 श्राद्धसुपद्धतिदर्शकदत्त ५९. दर्शितसत्तिथिनिर्णयदत्त ६०. कृतदुष्कर्म-
 विनिर्णयदत्त, प्रायश्चित्तस्थापकदत्त ६१. कर्मविपाकज्ञापकदत्त ६२.
 सत्संसारद्योतकदत्त, वनस्पतपञ्चादर्शकदत्त ६३. पंचप्रलयासंगतदत्त,
 संमतसंन्यासाश्रमदत्त ६४.

१२९ दत्तस्तवस्तोत्रम् ।

भूतप्रेतापिशाचाद्या यस्य स्मरणमात्रतः ॥
 दूरादेव पलायंते दत्तात्रेयं नमामि तम्

॥ १ ॥

यन्नामस्मरणाद्देव्यं पापं तापश्च नश्यति ॥	
भीतिप्रहार्विदुःस्वप्नं दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ २ ॥
दृष्टस्फोटककुष्ठादि महामारी विपूचिका ॥	
नश्यंत्यन्येऽपि रोगाश्च दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ ३ ॥
संगजा देशकालोत्था अपि सांक्रमिका गदाः ॥	
शाम्यन्ति यत्स्मरणतो दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ ४ ॥
सर्पवृश्चिकदृष्टानां विपार्वानां शरीरिणाम् ॥	
यन्नाम शांतिदं शीघ्रं दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ ५ ॥
त्रिविधोत्पातशमनं विविघारिष्टनाशनम् ॥	
यन्नाम क्रूरभीतिघ्नं दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ ६ ॥
वैद्यादिकृतमंत्रादिप्रयोगा यस्य कर्तनान् ॥	
नश्यन्ति देवघाधाश्च दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ ७ ॥
यच्छिष्यस्मरणात्सद्यो गतनष्टादि लभ्यते ॥	
य ईशः सर्वतक्षात्ता दत्तात्रेयं नमामि तम्	॥ ८ ॥
जयलाभयशःकामदानुर्दत्तस्य यः स्तव्यं ॥	
भोगमोक्षप्रदस्येभं पठेद्दत्तप्रियो भवेन्	॥ ९ ॥
इति, श्री, प, प, धीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं दत्तस्तवस्तोत्रं संपूर्णम्	

१३० पंचमाष्टकस्थालर्ककृतस्तोत्रम्

वन्दे देवं हेत्वात्मानं सच्चिद्रूपं सर्वात्मानं ॥	
विश्वाधारं मुन्याकारं स्वेच्छाचारं वागहृद्दूरम्	॥ १ ॥
विश्वोपाप्या यो ब्रह्मेशोऽविद्योवाध्याप्यत्मान्नीशः ॥	
तत्त्वज्ञानान्मायानाशे तर्ह्येकस्त्वं नेशोऽनीशः	॥ २ ॥

रज्ज्वहानात्सर्वस्तत्र भ्रान्त्या भार्तीशैव ह्यत्र ॥
 जीवप्रान्तिस्त्वेवा मिथ्या सा मेऽद्यारं नष्टाऽऽप्तोक्त्या ॥ ३ ॥
 घन्योऽस्म्यद्य त्वद्दृक्पूतो जातोऽस्म्यद्य ब्रह्मीभूतः ॥
 त्वं ब्रह्मैवासीशारूपो मायायोगान्नानारूपः ॥ ४ ॥
 दत्तात्रेयः प्रज्ञामेवो वेदैर्गेयो योगिध्येयः ॥
 त्वं विश्वात्मा कस्त्वामीशः स्तोतुं ध्यातुं ज्ञातुं वेशः ॥ ५ ॥
 वृद्धः कापि प्रीठः कापि बालः कापि मूढ कापि ॥
 अंगी भोगी रागी कापि त्यागी योगी संगी कापि ॥ ६ ॥
 स त्वं बुद्धः सिद्धः शुद्धः श्रद्धामहोप्यन्याविद्धः ॥
 श्रीशो मायाधांशो धीशो विज्ञानेशो निर्वाणेशः ॥ ७ ॥
 धर्माधर्मातीतो गीतो वेदैर्भेदैर्दानोत्तमः ॥
 त्वां तं संतं भक्त्या मुक्त्या ईशं त्रीशं वन्दे वन्दे ॥ ८ ॥

१३१ चतुर्थाष्टकस्वार्जुनकृतस्तोत्रम्

मोहतमो मम नष्टं त्वद्बचनात्तदि कष्टम् ॥
 शिष्टमिदं मयि द्रष्टं ह्यत्परमात्मनि तुष्टम् ॥ १ ॥
 ज्ञानरविर्हृदि भातः स्वापरणारूपतमोऽवः ॥
 कथापि गतं भवदीक्षासौ सद्यः काममदीक्षा ॥ २ ॥
 छेशरजां हरणेन त्यक्त्वाणस्मरणेन ॥
 अस्मि कृतार्थ इहेश श्रीश परेश महेश ॥ ३ ॥
 प्रेयदुषं तत्र पादं को न भजेत्प्रियवादे ॥
 देवशशादृदि पेयं दर्शितयानसि मे यं ॥ ४ ॥
 चित्रमिदं सक्षमेयः सोप्यभवदृदि मेयः ॥
 देवसुरार्षिमुनेयः सोऽद्य कथं मम हेयः ॥ ५ ॥

आश्रिततापहरं तं पातकदैन्यहरं तम् ॥
 नौमि शिवं भगवंतं पादमहं तव संतम् ॥ ६ ॥
 यत्र जगद्भ्रम एषः कस्मिन् एव सशेषः ॥
 भ्रान्तिलयेऽद्वय एवावेदि मयाद्य स एव ॥ ७ ॥
 शान्तिपद तव पादं स्वार्थदमाद्यमनंतम् ॥
 नौमि शिवं भगवन्तं हापितकामघनं तम् ॥ ८ ॥
 देवोऽभावो राद्धः सिद्धः सत्यो नित्यो बुद्धः शुद्धः ॥
 सर्वोपूर्वो हर्ता कर्ताऽभिन्नस्त्वं नः पाता माता ॥ ९ ॥

१३२ अथ वेदपादस्तुतिः

अग्निमीळे परं देवं यज्ञस्य त्वां त्र्यधीश्वरम् ॥
 स्तोमोऽयमप्रियोऽध्यस्ते हृदिःशृगस्तु शन्तमः ॥ १ ॥
 अयं देवाय दूराय गिरां स्वाध्याय सात्वनाम् ॥
 स्तोमोऽस्त्वनेन विन्देयं तद्विष्णोः परमं पदम् ॥ २ ॥
 एता या लौकिकाः सन्तु हीना वाचोऽपि नः प्रियाः ॥
 बालस्येव पितुष्टे त्वं स नो मृळ महौ असि ॥ ३ ॥
 अयं वां नात्मनोस्तत्त्वमधिगम्यास्ति दुर्मनाः ॥
 हृद्रोगं मम सूर्य त्वं हरिमाणं च नाशय ॥ ४ ॥
 प्रमन्महेऽस्मान्विद्धीति स्तोतारस्ते धयं नमः ॥
 भगवो देव ते स्तोममारे अस्मे च शृण्वते ॥ ५ ॥
 इन्द्रो मदाय यातीह सत्वरं सोमिनो यथा ॥
 स्तोतृनेहि तथाऽस्मौस्ते माध्वीर्गात्रो भवन्तु नः ॥ ६ ॥
 द्वे विरूपेऽथ मायायाऽस्तेऽथ ममोऽस्मि पीडितः ॥
 माभितः सन्तपन्तीह सपत्नीरिव पर्शवः ॥ ७ ॥

- इदं श्रेष्ठमपि प्राप्य जन्म गन्ताथ एव तत् ॥
 कुरु प्रसादं ज्ञात्वैतत्तेनाहं मृरि चाकन ॥ ८ ॥
- प्रवस्तुशानाज्जहाति निष्कामश्चेन्मृतिं त्यहम् ॥
 न तादृशोऽतः कामादि सर्वं रक्षो निर्वह्य ॥ ९ ॥
- सुपुमामूर्धिय स्तोमैरागन्धैते वयं विभो ॥
 त्वदंशास्त्रं पतिर्नोऽसि देवो देवेषु मेधिरः ॥ १० ॥
- वसू रूपं रूपमिह प्रतिरूपोऽसि नो पृथक् ॥
 एतानि भूतानि त्रिदुर्वाहाणा ये मनीषिणः ॥ ११ ॥
- तं नु त्वा किं ह्युपेऽल्पशो भगवन्तं क्षमस्व भोः ॥
 औपमागहि मां त्वं चेत्सखा सन्नतिमन्यसे ॥ १२ ॥
- ता वासना प्रन्ति यथा वृश्चिकस्यारसं विषम् ॥
 अतो मा पाहि भूयिष्ठां नम उक्तिं विधेम ते ॥ १३ ॥
- नि होता सीदसि विभो यस्त्वं यष्टुदे प्रिय ॥
 त त्वा ह्ये ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्वते ॥ १४ ॥
- सेमामत्रिद्विप्रभृतिमीशिषे योऽव मानिषम् ॥
 त्वं विशेपा यदीशानां ब्रह्मणा वेपि मे हवम् ॥ १५ ॥
- मन्दः स्वप्नोऽयं दीनोऽस्य इति विद्वान्भयान्प्रभुः ॥
 इन्द्र आशाभ्य परि मां सर्गाभ्यो अभयं करन् ॥ १६ ॥
- प्र य आरपितां ध्रान्ति त्वत्प्रसादाज्जहाति सः ॥
 विमुन्यते तद्विप्रास्त्वां जागृवांसः ममिन्धते ॥ १७ ॥
- इन्दन्ति देवा अपि ते प्रसादाय नृजन्म वत् ॥
 विद्वान्प्रामानि ते दत्त विश्वाभिर्गाभिर्भरीमदे ॥ १८ ॥

- इन्द्र त्वा भजतः मृगेर्दुर्लभं किं तरामि तन् ॥
 भक्त्या हेरादि ते नाशङ्गंभीरौ उर्ध्वारिष ॥ १९ ॥
- न सा रोदुं धियः शक्ता योगेनाऽपि ततः सदा ॥
 प्रातारं धीमहीश त्वां धियो यो नः प्रबोदयन् ॥ २० ॥
- वैश्वानराय दत्वाग्नें विधिलब्धं मदैव ते ॥
 भवामो भजने मक्ता अस्माकं श्रुणुधी हवम् ॥ २१ ॥
- एषा स्वामिन्द्र विप्रासो जागृयांसो विपन्वयः ॥
 म्नुपन्त्येभ्यो हि ते कोऽपि न जायँ अस्ति वृत्रहन् ॥ २२ ॥
- प्रशुभुभ्यो गृणद्गणस्ते मर्तेभ्योऽप्यमृतत्वमिन् ॥
 दत्त म्मृत्वा तव मनोरथ आयातु पात्रसा ॥ २३ ॥
- इदमुन्यदिपं धेयो यज्जग्वा परिकृष्यति ॥
 साधुस्तद्भजनं तेऽस्मे इपं स्तोत्रम्य आभर ॥ २४ ॥
- त्वामग्ने मायिनं मायां जेतारमपराजितम् ॥
 हित्वा कं शरणं यामः सनो बोधि श्रुधी हवम् ॥ २५ ॥
- मही महेशोऽक्षानेन भवानवनु मावृतम् ॥
 यथा वै सूर्यं स्वर्भानुस्तमस्तविध्यदामुरः ॥ २६ ॥
- प्रयञ्जती यदात्मानं मनीषा मनसा सह ॥
 तदैव भवतैरान्तं जानता संगमेमहि ॥ २७ ॥
- ऋतस्य गोपास्त्वं देहि महं शं युञ्जते धियः ॥
 भीताय नाघमानाय ऋपये समवधये ॥ २८ ॥
- त्वं हि पाताऽसि नो दत्त परिशघम्य दुष्कृतम् ॥
 कामादीन्यस्य धीजानि जहि रक्षांसि मुकतो ॥ २९ ॥
- पिना सोममिति श्रुत्वा यष्टूर्हति शुभं द्रवन् ॥
 आयासि पुरुरूप त्वमासु गोपूपृच्यताम् ॥ ३० ॥

- इन्द्रं वोतान्यं न पृथह मन्ये मायाभिरिन्द्रवान् ॥
 पुरुरूप इतीक्षे त्वममित्रो सुषहाम्बुधि ॥ ३१ ॥
 यज्ञा यज्ञाधीश सर्वे त्वन्मया अपि तेषु नः ॥
 जपयज्ञो मतस्तेन समु पूष्णा गमेमहि ॥ ३२ ॥
 स्तुवे नराप्यं तुष्टः सन्नथो यस्या जयोमुखम् ॥
 मायां जित्वा भवन्तां मे विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥ ३३ ॥
 जुषस्व स्तोममीक्षीते प्रियासः सन्तु सूरयः ॥
 वयं स्तोम प्रियानेन यच्छा नः शर्म दीर्घक्षुत् ॥ ३४ ॥
 उग्रो जज्ञे मृत्युरयमदुग्धा इव धेनवः ॥
 धियो मेऽनेनेदगीश न जातो न जनिष्यते ॥ ३५ ॥
 प्रब्रह्मैहीदमाकर्ष्योर्वोरुकमिव बन्धनात् ॥
 मृत्युं जय प्रमादाह्वयान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात् ॥ ३६ ॥
 यद्य वध्म ते नैव पश्येम शरदः शतम् ॥
 स्तोत्राय ते हते मृत्यौ जीवेम शरदः शतम् ॥ ३७ ॥
 प्रत्युत्तमं महेशं त्वां मनामह इहागहि ॥
 मृळा सुक्षत्र मृळय मा नो दुःशंस ईशत ॥ ३८ ॥
 तिष्ठो वाचस्तेऽत्र वरां क ईशानं न याचिषन् ॥
 भक्त्या गृणीमस्त्वां स्तोत्रैस्त्वोभिर्न स्तूयमागहि ॥ ३९ ॥
 दूराद्विहाय सर्वं त्वामृषयो ये च तुष्टुवुः ॥
 मर्ता अमर्त्यस्य ते वदूरि नाम मनामहे ॥ ४० ॥
 य इन्द्र त्वं यो नमसा स्वध्वरो हीति संस्तुतः ॥
 इन्द्रो ब्रह्मेन्द्र ऋषिरित्युपब्रह्माणि नः शृणु ॥ ४१ ॥
 वयमु त्वा वरं देवमस्मभ्यं शर्म मप्रथः ॥
 मनामहे पूर्णतं तदभित्वाभिन्द्र नोनुमः ॥ ४२ ॥

- प्रकृतान्यपि सूक्तानि शृण्वन्तं जातवेदसम् ॥
 त्वां गृणन्ति न के त्वं हि येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ ४३ ॥
 त्वावतः पाहि नो मर्त्यान्यत इन्द्र भयामहे ॥
 आदिदय पदभक्तिं ते ततो नो अभयं कृधि ॥ ४४ ॥
 आत्वा रथं न तुरगैः स्तोत्रैस्त्वा वर्तयामसि ॥
 स त्वं न इन्द्र मृळ्य यस्य ते स्वादु सख्यमित् ॥ ४५ ॥
 आ प्रबोधं भयोऽबोधः स्वप्नवद्दुःग्न्दोऽशुचिः ॥
 ततितान् दुःखितान् नृन्ः पाहि त्वं शृणुधी गिरः ॥ ४६ ॥
 इन्द्राय साम ते गातु न क्षमो नाम ते गृणे ॥
 वण्महोऽअसि सूर्यं त्वं सत्रादेव महोऽअसि ॥ ४७ ॥
 सोमः पुनानोतारामो मया त्वं नाधिदक्षितः ॥
 ईक्षं तुच्छान्वहिर्भोगान्योपा जारमिव प्रियम् ॥ ४८ ॥
 प्रण इन्द्रोरपि स्मेरं रूपं ते दर्शयामलम् ॥
 नृन्स्तोतृन्वाहंसो नो जहि रक्षांसि सुमत्तो ॥ ४९ ॥
 हिन्वन्ति द्वैतमस्त्यस्माद्भयं विन्दति मामिह ॥
 यदन्ति दूरके यद्य पवमान वि तज्जहि ॥ ५० ॥
 धर्ता कारकशक्तीनां सर्वेषां त्वमिदं क इत् ॥
 यशोऽत्रेदं पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते ॥ ५१ ॥
 असार्जि भवता विधमनित्यमवशं बृहत् ॥
 त्वं संस्मर ह्य शरण वत्सं जातं न धेनवः ॥ ५२ ॥
 पुरोजितीश भो भुमन्तत्र माममृतं कृधि ॥
 यत्रानन्दाश्च मोदाश्च मुदः प्रमुद आसते ॥ ५३ ॥
 अयं स इति विद्वान्तसन्ध्याय घृतवद्धविः ॥
 कुतो जुहोम्यतोऽदेवा यमाय जुहुता हविः ॥ ५४ ॥

निवर्तध्वमितो देवा भद्रं नो अपि वातय ॥	
मनो हरे मां पाह्यार्तं पिता पुत्रमिव प्रियम्	॥ ५५ ॥
प्रमा प्रमाता प्रमेथं त्रिपुटीह न विद्यते ॥	
रूपं तेऽविकृतं सत्त्वं मधुमन्धे परायणम्	॥ ५६ ॥
प्रहोतासोऽत्रैव मनोन्वाहुवामह इयतः ॥	
गमादि मनसो नास्य यो यज्ञस्य प्रसाधनः	॥ ५७ ॥
ये यज्ञेनार्चन्त्यनेन सर्वे नन्दन्ति ते त्वया ॥	
नान्येऽतस्त्वप्रिया एव विरूपासो दिवस्परि	॥ ५८ ॥
देवानां नु वशे योऽस्य सुमङ्गलीरियं वधूः ॥	
स्नेहेषु त्वच्युतो भोगी पतिर्बन्धेषु वध्यते	॥ ५९ ॥
विहितं सर्वमिच्छे त्वमतो ज्यायांश्च पूरुषः ॥	
पादोऽस्य विश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि	॥ ६० ॥
हृये जाये इति वदन्या सालानृकहृत्समा ॥	
तन्मयो न स वेदामुमात्मानं तव पूरुष	॥ ६१ ॥
ब्रमा उपाधितोऽत्रैकः पाकेत मनसान्तितः ॥	
त्वां यदीक्षेत तं माता रेहि स उ रेहि मातरम्	॥ ६२ ॥
तदिदात्मन्हृदि वपुः पश्यन्तस्ते मनीषया ॥	
मुनयो वातरशताः पिशङ्गा वसतेऽमलाः	॥ ६३ ॥
त्यं चिन्मयं बुधा रूपं संजानाना उपासते ॥	
यो अस्य पारे रजसः स नः पर्यदतिद्विपः	॥ ६४ ॥
इये त्वोर्जे चौदनेन नित्यहोत्रेऽपि गव्यतः ॥	
यजन्त्यहं स्वकामस्त्वां श्रेष्ठतमाय कर्मणे	॥ ६५ ॥
अप्र आयाहीति गातुं त्वाऽश्रमः स्तौमि केवलम् ॥	
निपीद मे हृदि यथा निहोता सत्सि वर्हिषि	॥ ६६ ॥

शं नो देवीः प्रसादात्ते संतु धीवृत्तयोऽनिशम् ॥

आत्मप्रवाहाः स्वारस्याच्छेयोरभिस्रवन्तु नः ॥ ६७ ॥

ज्ञातेऽस्मिन्पाशमुक्तिः सकलाविदिति तत्स्यादनिर्देश्यमेकम् ।

सूक्ष्मं चार्तान्द्रियं सत्तदयमिति गिरा शाब्दनिर्देश्यमेव ॥

वाक्यैस्तत्त्वं विरोधेऽपि सति सुमतिभिःसोऽयमित्यादिवत्तद्-

भागत्यागेन लक्ष्यं वरगुरुकृपया लभ्यमन्यं हि तज्ज्ञैः ॥ ६८ ॥

इति श्री. प. प. वासुदेवानंदहरस्वतीविरचिता

श्रीदत्तपुत्राणां तर्गतवेदपादस्तुतिः संपूर्णा ॥

१३३ भद्रात्मकश्लोकाः ॥

अनसूयात्रिसंभूतो दत्तात्रेयो दिगंबरः ॥

समर्षगामी स्वभक्तानामुद्धर्ता भव संकटान् ॥ १ ॥

दरिद्रविप्रगेहे यः शाकं भुक्त्योत्तमश्रियं ॥

ददौ श्रीदत्तदेवः स दारिद्र्याच्छीप्रदेऽवतु ॥ २ ॥

दूरीकृत्य पिशाचातिं जीवयित्वा मृतं सुतम् ॥

योऽमृदभीष्टदः पातु स नः संतानवृद्धिकृत् ॥ ३ ॥

जीवयामास भर्तारं मृतं मृत्या हि मृत्युहा ॥

मृत्युंजयः स योगीन्द्रः सौभाग्यं मे प्रयच्छतु ॥ ४ ॥

अत्रेरात्मप्रदानेन यो मुञ्चो मगवानृणान् ॥

दत्तात्रेयं तमीशानं नमामि ऋणमुक्तये ॥ ५ ॥

जपेच्छूलोऽमिमं देवपित्रर्षिपुंनृणापहं ॥

सोऽनृणो दत्तकृपया परंप्रह्लाधिगच्छति ॥ ६ ॥

अत्रिपुत्रो महातेजा दत्तात्रेयो महामुनिः ॥

तस्य स्मरणमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ७ ॥

नमस्ते भगवन्देव दत्तात्रेय जगत्प्रभो
 सर्वपाधाप्रशमने कुरु शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ ८ ॥
 अनसूयासुत श्रीश जनपातरुनाशन ॥
 दिगंबर तमो नित्यं तुभ्यं मे वरदो भव ॥ ९ ॥
 श्रीविष्णोरवतारोऽयं दत्तात्रेयो दिगंबरः ॥
 मालाकर्मण्डलूच्छूलडमल्लशङ्खचक्रघृक् ॥ १० ॥
 नमस्ते शारदे देवि सरस्वति मातेप्रदे ॥
 वस त्वं मम जिह्वाग्रे सर्वविद्याप्रदा भव ॥ ११ ॥

दत्तात्रेयं प्रपद्ये शरणमनुदिनं दीनबंधुं सुकुंदम्
 निर्गुण्ये संनिविष्टं पथि परमपदं षोडशतं मुनीनाम् ॥
 भरताभ्यङ्गं जटाभिः सुललितमुकुटं दिक्पटं दिव्यरूपं
 सहाद्री नित्यवासं प्रमुदितममलं सद्गुरुं चारुशीलम् ॥१२ ॥

१३४ श्रीनृसिंहसरस्वतीस्तोत्रं ॥

कोट्यर्कमं फोटिसुचंद्रशांतं विश्वाभयं देवगणाचिंतांधि ॥
 भक्तप्रियं त्वात्रिसुतं वरेण्यं वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ १ ॥
 मायातमोकं विगुणं गुणाढ्यं श्रीबलभं स्वीकृतमिष्टुवेपं ॥
 सद्भक्तसेव्यं वरदं वरिष्ठं वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ २ ॥
 कामादिपण्मत्तगजांबुशं त्वामानंदकंद परतरत्वरूपम् ॥
 सद्धर्मगुण्यै विघृतावतारं वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ ३ ॥
 सूर्येदुगुं सज्जनकामधेतुं मृपोदापंचात्मकविश्वमस्मात् ॥
 वदेति यस्मिन्नमतेरतमेति वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ ४ ॥
 रक्षाव्रजपत्रायतकांतनेत्रं सद्दंडकुंडीपरिहृषिवापं ॥
 धितस्मितग्योस्तमुत्प्रेदुशोभं वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥५॥

नित्यं त्रयीमृग्यपदान्जभूलिं निनादसार्द्धिदुकलास्वरूपम् ॥
 त्रितापकल्पाश्रितकल्पवृक्षं वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ ६ ॥
 दैन्यादिभोकष्टद्वाभिमीडयं योगाष्टकज्ञानसमर्पणोक्तं ॥
 कृष्णानदीपंचसरियुतिस्थं वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ ७ ॥
 स्तोत्रे क ते मेस्त्युरुगायशक्तिश्चतुर्मुखो वै विमुखोऽस्य जातः ॥
 स्तुवन्निहोमवदीरयन्त्यां वंदे नृसिंहेश्वर पाहि मां त्वम् ॥ ८ ॥
 श्रीनृसिंहसरस्वतीस्तोत्रं सपूर्णम् ॥

१३५ श्रीनृसिंहसरस्वतीस्तोत्रं

प्राग्ब्रह्म त्वमजोऽक्रियोऽपि बहुलं स्यामित्यभृद्धीस्तया
 सृष्ट्वैवांडभुवं ततो जगदिदं सृष्टं सधर्मं गुणं ॥
 स्वैः स्वं भो रमयन्विहंसि सदरीनत्रावतीर्यानिशम्
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदान्जद्वयम् ॥ १ ॥
 कल्याणकृष्टदुःखितकतुनरप्रस्ताध्वराशीर्मुदे
 प्रातः सूर्य इवोदितोस्यज महामोहांधकारं भ्रसन् ॥
 सद्धर्माश्रमसेतुमग्न शिपिलप्रायं सुदाढ्यं नयन्
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदान्जद्वयम् ॥ २ ॥
 सर्वानंदनिधानरूपममलं स त्वं सुरं मूर्तिमत्
 प्रादुष्कृत्य जनांतरमृगक्रीडावनं पावनम् ॥
 संसारावटमग्नसुद्धरसि भो स्वीकृत्य तुर्याश्रमं
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदान्जद्वयम् ॥ ३ ॥

- सूके गां दशभेधके सुतनयं वंद्यासु चामुन्मृते
 सौभाग्यं विधवामु पल्लवमहो दत्तं सुशुक्लधने ॥
 एवंभूत इयान्तवैष महिमा त्रैलोक्यसंस्थाश्चमो
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदाब्जद्वयम् ॥ ४ ॥
- मुक्तावास मुमुक्षुकल्पविटपिन्भो कामिनां कामधुक्
 दारिद्र्यानलमेघ दुष्कृतदवाग्ने तापिताराम ते ॥
 श्रुत्यन्विष्टरजः पदं श्रुतविवादातीततत्त्वं महद्
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदाब्जद्वयम् ॥ ५ ॥
- भो योगीश्वर भावितं तव पदं तीर्थाश्रयं सज्जना-
 जीवं कामिसुदैवतं च कमलालीलास्थलं निर्मलं ॥
 विद्वद्वादकरंडकं सुकृतसंस्थानं महत्पावनम्
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदाब्जद्वयम् ॥ ६ ॥
- वेदागोचर ते चरित्रममलं शक्तोऽत्र कः कृत्स्नशो
 चक्षुं वन्द्यविनेदुमूखपचनात्मेतीह मूर्त्यष्टरुम् ॥
 एतद्विश्वमयं च नान्यदिह वा ऽकाररूपेणित-
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदाब्जद्वयम् ॥ ७ ॥
- कुंडीदंडकरं प्रशांतममलं संन्याभिरूपं तव
 श्रीमीमामरजायुतिस्थितमजं ध्येयं शरण्यं मयि ॥
 ज्ञानं तारकमीश सत्यमनिशं ब्रह्मनिश्चयीनुर्वदो
 वंदे श्रीनृहरे सरस्वति वरं ते श्रीपदाब्जद्वयम् ॥ ८ ॥
- श्रीनृसिंहसरस्वतीस्तोत्रं सगुणम् ॥

१३६ मानसपूजा

परानंदमयो विष्णुर्हृत्स्थो वेशोप्यर्तीन्द्रियः ॥	
सदा संपूज्यते भक्तिर्भगवान्भक्तिभावनः	॥ १ ॥
अर्चित्यस्य वृत्तो ध्यानं कूटस्थाऽऽवाहनं वृत्तः ॥	
कासनं विश्वसंस्थस्य पादं पूतात्मनः वृत्तः	॥ २ ॥
फानर्धोरुक्मस्याध्वं विष्णोराचमनं वृत्तः ॥	
निर्मलस्य वृत्तः स्नानं क निरावरणंऽवरम्	॥ ३ ॥
स्वसूत्रस्य वृत्तः सूत्रं निर्लेपस्य च लेपनम् ॥	
तिस्त्वपः सुमनोभिः किं किमहेत्यस्य धूपतः	॥ ४ ॥
स्वप्रकाशस्य दीपैः किं किं भक्षयार्जगद्भृत् ॥	
किं देयं परितृप्तस्य विराजः क प्रदक्षिणाः	॥ ५ ॥
किमनंतस्य नतिभिः स्तौति को वागगोचरम् ॥	
अंतर्बहिः प्रपूर्णस्य कथमुद्भासनं भवेत्	॥ ६ ॥
सर्वतोपीत्यसंभाव्यो भाव्यते भक्तिभावनः ॥	
सेव्यसेवकभावेन भक्तैर्लीलानृविग्रहः	॥ ७ ॥
तवेशार्तीन्द्रियस्यापि पारंपर्याश्रुतां तनुम् ॥	
प्रकल्प्याश्मादावर्चति प्रार्चयेचां मनोमयीम्	॥ ८ ॥
कलमुश्लोकगीतेन भगवन्दत्त जागृहि ॥	
भक्तवत्सल सामीप्यं कुरु मे मानसार्चने	॥ ९ ॥
श्रीदत्तं खेचरीमुद्रामुद्रितं योगिसद्गुरुम् ॥	
सिद्धासनस्थं ध्यायेऽभीवरप्रदकरं हरिम्	॥ १० ॥
एतात्रेयाह्वयाम्यत्र परिवारिः सहार्चने ॥	
अद्भामकस्येश्वरागच्छ ध्यातघाम्नांजसा विमो	॥ ११ ॥

सौवर्णं रत्नजडितं कल्पितं देवतामयम् ॥	
रम्यं सिंहासनं दत्त तत्रोपविश यंत्रिते	॥ १२ ॥
पाद्यं चंदनकर्पूरसुराभि स्वाद्गु वारि ते ॥	
गृहाण कल्पितं तेन दत्ताधी क्षालयामि ते	॥ १३ ॥
गंधाब्जतुलसीविल्वशमीपत्राक्षतान्वितम् ॥	
सांत्वर्ध्वं स्वर्णपात्रेण कल्पितं दत्त गृह्यताम्	॥ १४ ॥
सुस्वाद्वाचमनीयांबु हैमपात्रेण कल्पितम् ॥	
तुभ्यमाचम्यतां दत्त मधुपर्कं गृहाण च	॥ १५ ॥
पुष्पवासितसत्तैलमंगोष्वाल्लिप्य दत्त भोः ॥	
पंचामृतैश्च गंगाद्भिः स्नानं ते कल्पयाम्यहम्	॥ १६ ॥
भक्त्या दिग्बराचांत जलेदं दत्त कल्पितम् ॥	
कापायपरिधानं तद् गृहाणैषेयचर्म च	॥ १७ ॥
नानासुत्रधरेते ते ब्रह्मसूत्रे प्रकल्पिते ॥	
गृहाण दैवतमथे श्रीदत्त नवततुके	॥ १८ ॥
भूतिमृत्स्नामुकस्तूरीकेशरान्वितचंदनम् ॥	
रत्नाक्षताः कल्पितास्त्वामलंकुर्वेथ दत्त तैः	॥ १९ ॥
सच्छमीविल्वतुलसीपत्रैः सांगंधिकैः सुमैः ॥	
मनसा कल्पितैर्नानाविधैर्दत्तार्चयाम्यहम्	॥ २० ॥
लाक्षासिताभ्रभीवासथ्रीखंडागुरुगुगुलैः ॥	
युक्तोऽग्नियोजितो धूपो हृदा स्वीकुरु दत्त तम्	॥ २१ ॥
स्वर्णपात्रे गोघृताकृतवृत्तिप्रग्वलितं हृदा ॥	
दीपं दत्त सकर्पूरं गृहाण स्वप्रकाशक	॥ २२ ॥

सपद्मसं पाद्विषात्रे नैवेद्यं गन्धसंयुतम् ॥	
कल्पितं हैमपात्रे ते मुंक्ष्व दत्तांश्वदः पिव ॥ २३ ॥	
प्रज्ञास्यास्यं करौ चाद्भिर्दत्ताचम्य प्रगृह्यताम् ॥	
तांबूलं दाक्षिणां हैमीं कल्पितानि फलानि च ॥ २४ ॥	
नीराज्य रत्नदीर्घस्तत्रां प्रणम्य मनसा च ते ॥	
परितस्त्वत्कयोद्धातैः कुर्वे दत्त प्रदाक्षिणाः ॥ २५ ॥	
मंत्रयन्निहितो मूर्ध्नि दत्त ते कुसुमांजलिः ॥	
कल्पयंते मनस गीतवाद्यनृत्योपचारकाः ॥ २६ ॥	
प्रेर्यमाणप्रेरकेण त्वया दत्तेरितेन ते ॥	
कृतेयं मनसा पूजा श्रीमंस्तुष्टो भवानया ॥ २७ ॥	
दत्त मानसतस्ते मे सुरानिद्रां रहः कुरु ॥	
रम्ये व्यायतमफत्यामतूलिकाढये सुधीजिते ॥ २८ ॥	
इति श्री, प. प. श्रीशानुदेशानन्दसरस्वतीविरचिता श्रीदत्तात्रेयमानसपूजा संपूर्णा ॥	

१३७ श्रीदत्तात्रेयापराधक्षमापनस्तोत्रम् ॥

रसज्ञा वशा तात्कं स्वाद्यु लभ्यं गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥	
क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं प्रभो छिन्नचित्त ॥ १ ॥	
वियोन्यंतरे दैवदाढर्पाद्विभो प्राग्गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥	
क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं प्रभो छिन्नचित्त ॥ २ ॥	
मया मातृगर्भस्थितिप्राप्तकष्टाद्गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥	
क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं प्रभो छिन्नचित्त ॥ ३ ॥	
मया जातमात्रेण संमोहितेन गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥	
क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं क्षमस्वापरार्धं प्रभो छिन्नचित्त ॥ ४ ॥	

मया श्रीदत्तासक्तचित्तेन धाल्ये गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥
 क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं प्रभो छिन्नचित्त ॥ ५ ॥
 मया यौवनेऽज्ञानतो भोगतोपाद्गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥
 क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं प्रभो छिन्नचित्त ॥ ६ ॥
 मया स्थाविरेऽनिघ्नसर्वेद्वियेण गृहीतं कदाचिन्न ते नाम दत्त ॥
 क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं प्रभो क्लिन्नचित्त ॥ ७ ॥
 हृषीकेश मे वाङ्मनःकायजातं हरेऽज्ञानतो ज्ञानतो विश्वसाक्षिन् ॥
 क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं प्रभो क्लिन्नचित्त ॥ ८ ॥
 स्मृतो ध्यात आवाहितोऽस्यचित्तो नो न गीतः स्तुतो वंदितो नो न जप्तः ॥
 क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं क्षमस्वापरार्थं प्रभो छिन्नचित्त ॥ ९ ॥
 दयादिधर्मवाहृद् न सागाश्च माहृग्भवत्यात्ममंतोर्भवान्मे शरण्यः ॥
 यथाखंडनं भूर्हि भूनिःसृतांघ्रेरिति प्राथितं दत्ताक्षियेण सारं ॥ १० ॥

इति श्री. प. प. श्रीबाभुदेवानंदसरस्वतीविरचितं

श्रीदत्तात्रेयारसधक्षमापनस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

१३८ दकारादिदत्तात्रेयाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम्

दत्तं वंदे दशातीतं दयादिध दहनं दमम् ॥
 दक्षं दरुध्नं दस्युध्नं दशै दर्पहरं दबम् ॥ १ ॥
 दातारं दारुणं दान्तं दास्यादं दानतोषणम् ॥
 दानं दावप्रियं दावं दासत्रं दारवर्जितम् ॥ २ ॥
 दिनपं दिवसपं दिक्स्थं दिव्ययोगं दिग्बरम् ॥
 दिव्यं दिष्टं दिनं दिश्यं दिव्यांगं दितिजार्पितम् ॥ ३ ॥

दीनपं दीधितिं दीप्तं दीर्घं दीप्तं च दीप्तगुम् ॥	
दीनसेव्यं दीनबंधुं दीप्ताद् दीभितोत्तमम्	॥ ४ ॥
दुर्ज्ञेयं दुर्मेहं दुर्गै दुर्गेशं दुःखमंजनम् ॥	
दुष्टन्नं दुग्धपं दुःखं दुर्वासोभ्यं दुरासदम्	॥ ५ ॥
दूतं दूतप्रियं दूष्यं दूष्यत्रं दूरदर्शिपम् ॥	
दूरं दूरतरं दूर्वाभं दूरांगं च दूरगम्	॥ ६ ॥
देवाचर्यं देवपं देवं देयज्ञं देवतोत्तमम् ॥	
देवज्ञं देहिनं देशं देशिकं देहिजीवनम्	॥ ७ ॥
दैव्यं दैन्यहरं दैव्यं दैन्यदं दैविकांतकम् ॥	
दैत्यन्नं दैवतं दैव्यं दैवतं दैहिकार्तिदम्	॥ ८ ॥
दोषघ्नं दोषद् दोषं दोषित्रं दोर्द्धयान्वितम् ॥	
दोषज्ञं दोहपं दोषेद्बंधुं दोर्द्धं च दोहदम्	॥ ९ ॥
दौरात्मघ्नं दौर्नस्यहरं दौर्भाग्यमोचनम् ॥	
दौष्ट्यत्रं दौष्कुस्यदोषहरं दौर्द्धयमंजनम्	॥ १० ॥
दंढर्क्षं दंढिनं दंढं दंभघ्नं दंभिशासनम् ॥	
दंत्यास्यं दंतुरं दंशिघ्नं दंढयज्ञं च दंढदम्	॥ ११ ॥
अनंतानंतनामानि संति तेऽनेतदधिकम् ॥	
वेदोऽपि षकितो यत्न नुर्वागृहद्दुरका कथा	॥ १२ ॥
इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिते दकारादिदत्तात्रेयाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥	

१३९. श्रीगुरुचरिताध्यायमारांशश्लोकाः ॥

अध्याये प्रथम इहेष्टयन्दनात्थं
प्रोक्तं मंगलमय नामधारकाख्यम् ॥

प्राप्येष्टं स्तुत इह धाम हर्षणीयं
दत्तोदर्शयदु सतुः प्रहर्षिणीयम् ॥ १ ॥

सिद्धः सृष्टिपुनरिषतीरिह जगौ मगो द्विनोये विपेः
संवादं कलिना च दीपकगुरुस्वाम्यात्मकं सद्विधेः ॥
यथाशारे दि दीपरेण गुरुमामेयाग्यविशीलितं
सुर्पाद्योऽथ तथा करोतपि दाताः दार्दुलविशीलितम् ॥ २ ॥

मृतीयेऽध्यायेऽभोनशनमिति मीनेः प्रथमतो-
वरीषोपाद्विष्णुप्रतद्विभिया ध्वजवमन ॥
प्रजनेरा योनीरिति दासति दुर्गामिनि हरि-
स्तमाशब्दापं यासिजसदनान्भूषितारिणी ॥ ३ ॥

सुर्ये प्रोक्ताः सत्त्वहर्षं यथाश्रं
भवेदंशः द्वादानमूपा यथाश्रं ॥
पाला भूषा दुग्धनभ्याः पपुम्भे ।
वार्धिरिर्दिशतानिनी सर्वतःऽऽशो ॥ ४ ॥

द्वयाय दरी द्विजाहनाशं साडापुरतः स वदमेऽभूत् ॥
मीनादभिषः सुतोऽपारदृष्टुद्विगाहभूकोप्राद ॥ ५ ॥
सिषो द्वागमयाय दरी वरिष्ठं प्रमूढ सन्ताननरगतम् ॥
भवेद्वदशास्त्रमुगेति श्री महादेवेन निदयो स वष्टे ॥ ६ ॥
भूमेष्टवंशोत्पयेऽथ सप्रमे मीकन्देमाहाभ्यदुवत्थ गीरमाः ॥
सङ्गलक्षणात्तद्वद्विषद्वत्त चन्दागिवाया वसन्तेश गुरुयेऽऽश ॥

सकुमुतयिधवा मा मर्तुदामा प्रदोष-
घ्नतकथनत ईशान्नात्रिवर्त्याष्टमेऽन्तान् ॥

स विमुधमकरोत्तज्जं च जन्मान्तरेऽस्याः

सुत इह भविता दिद्मालिनी यस्य कीर्तिः ॥ ८ ॥

आरयानकीर्तिभ्रुवितोऽस्य मुक्ति-
र्भवान्तरेऽर्सा रजकाय राज्यम् ॥

दास्पन्तिरोऽभून्नवमेऽथ कृष्णा-

तटेऽपि संपूरयति स्वकृष्णाम् ॥ ९ ॥

पथि तस्करघातितभक्तं सार्यमजीवयदेत्य चिरस्य ॥

विनिहत्य च तान्दग्ने श्रीपादतिवेगवती गतिरस्य ॥ १० ॥

एकादशे नृहृत्संज्ञक आस सोंऽवा-

पुत्रः प्रदोषफलदः प्रणवं पठिष्यन् ॥

भूत्वाप्यशक्युतिगणानुपनीत उच

वद्धर्षणां स्वजननीं बहुधा करिष्यन् ॥ ११ ॥

माणवत्राक्रीडितकृद्दादश आश्वारस्य विभुः ॥

मातरमेत्य च काशीं न्यास्यभवत्स निराशीः ॥ १२ ॥

प्रसूमुखैर्जनिभुवि सङ्गवः स्वकेन्द्रयोद्देशेऽनुगधुगुपेत्य गोतमी ॥

मृतोत्सुकं जठररगार्तमुद्धरन्व्यदर्शयद् भुवि रचिरां प्रसुर्गतिम् ॥ १३ ॥

सायंदेवं शक्रमिताध्याय ववाच

त्रीणो म्लेच्छं याहि न भीते म तथेति ॥

गत्वा भीतम्लेच्छनृपेणाहित एत्य

नृत्यन् रेजे मत्तमयूरो हि यथा सः ॥ १४ ॥

चित्रपदोक्तित ईशस्तीर्थगमाय स शिष्यान् ॥

पञ्चदशे कथयित्वा तद्विधिमीरयदेव ॥ १५ ॥

पोद्गशे गुरुरथोद्धतात्मने धौन्यश्लिष्यपरितोऽदेशतः ॥

प्राज्ञाणाय विदमर्षचद गुरुद्रोहिणेऽलमनुत्तमचेतसे ॥ १६ ॥

आर्यावमानितोऽदादार्यायै मूढविप्र इह जिह्वां ॥

सप्तदशे तत्प्रेरित ईशमवाप्यालभत्ततो जिह्वाम् ॥ १७ ॥

भिक्षार्थं गत्वा कुमुमितलतावेहितद्वारदेशं

गेहं विप्रस्य प्रभुरतिदरिद्रस्य भुक्त्वापि शाकम् ॥

छित्वा वहीं स्ववसतिमगात्तल्लतामूलदेशे

लेभेऽर्थीचं द्विजवर इहाष्टादशे चाशिपोऽपि ॥ १८ ॥

अमरापुर ऊनविंशकेऽनुगगङ्गानुजपा रुहुंबरे ॥

वशे स निधाय पादुके गुरुराधास्य च योगिर्नरिणात् ॥ १९ ॥

प्रेतार्तिहृताऽर्भौ दत्तौ मृत एकः ।

चण्ड्यापतदंशं विंश तनुमध्याम् ॥ २० ॥

विद्युन्मालावत्संबन्धं पुत्रादेः सन् चोक्तवा बोधम् ॥

सस्य चक्रे जीवोपेतं सैके विंशेऽर्सा तत्पोतम् ॥ २१ ॥

गन्धर्वं प्राप्य भोगामरदुहितृयुति भिक्षार्थमथ गुरु-

गत्वा दीनद्विजौको गतरदमहिर्षीं यंप्यां भरवहाम् ॥

दृष्ट्वा दुग्धं यथापि तदनु सुवदना स्त्रीः क्षीरमदुह-

द् द्वाविंशेऽदात्पयोऽस्मी तद्दु वरदगुरुः पीत्वागमदसौ ॥ २२ ॥

राद् अयोविंश आकर्ण्य सत्तद्यशः स्रग्विर्णी र्श्यां पुरीमानयत्तद्वशः ॥

श्रीगुरू रक्षसेऽद्वाद्रतिं राजवद्राजदत्ते मठे विधयामोऽवसत् ॥ २३ ॥

निन्दापर्वयतित्रिविश्रमं प्राप्य श्रीगुन्राश्वदर्शयत् ॥

सैन्यं न्यासिवपुः क्षणं चतुर्विंशे वान्तगराजवद्विराद् ॥ २४ ॥

मत्तावाप्तौ श्रुतिनयविज्ञौ म्लेच्छाक्षप्तौ द्विजविजिगीषू ॥

भिष्णुर्निन्ये श्रितशिषिकौ तौ गुर्वभ्यं पंचसहितविंशे ॥ २५ ॥

चित्रपदोक्तिभिरीशः पद्भ्युतविंश उत्राच ॥

वेदतदङ्गविशारदा यं प्रणमन्ति हि लेखाः ॥ २६ ॥

अपि क इह यदीक्षणादपराजिता- स दुरुद्धवदनाच्छ्रुतीः समवाचयत् ॥

अनयदुभमिते द्विजो च पिशाचतां सुगतिमथ गतौ च तो द्विषद्दूतः

॥ २७ ॥

अकथयदसावष्टाविंशे स्वकर्मविपाक्तो

विविधकुगतिं हीनस्याप्तिं सचिह्नपुनर्भवम् ॥

तदघहतये प्रायश्चित्तं च कृच्छ्रजपादिकं

पतितमङ्करोद् भूयोऽज्ञं सा मनोहरिणी कथा ॥ २८ ॥

नवद्वयपुत्रे नतेन मुनिना स पृष्टोऽवदत्

विभूतिमहिमानमानतपदास्त्रपायावदत् ॥

कुमारहरवादमप्यथ स वामदेवो ददौ

गतिं भसितधारणेन विधिवच्च पृथ्वीधरः ॥ २९ ॥

गोपीनाथोऽत्रिसुतभजनात्पुत्रमापोद्धोष्वै

तस्त्री रुग्णं तमनयदथो पत्तनं गाणगारुषम् ॥

मन्दाक्रान्ताध्वनि स तु पुरस्थोपकण्ठं ममार

त्रिंशे तस्त्रीनिःश्रमथ गतो भूतिरुद्राश्चभृक्सन् ॥ ३० ॥

स्त्रीधर्ममुवाच कुर्मितेऽध्याये धिपणोक्तमुपस्थिताम् ॥

विन्ध्याद्रिचरित्रसमन्विताऽगस्त्यपिसतीचरितं च सन् ॥ ३१ ॥

रुक्मवतीमूचे प्रणतां तामष्टमुता सीभाग्यवती स्या- ॥

प्रेतमपि द्वात्रिंश इहास्या बह्वममाशुत्यापयदीश- ॥ ३२ ॥

भुजगाशिशुभृता नीता कुलयुगिह पुराम्न्याढ्ये ॥
 स्वपुरमपि सती वेश्या तत इह विकपी भूपौ ॥ ३३ ॥
 कृतकरपुटराजप्राथितर्पिः सुतमृतिहतये रुद्राभियेकम् ॥
 श्रुतिपुरमितसर्गेकारयद्रादतनयमुत मृतितोजीययद्द्राक् ॥ ३४ ॥
 सुरहितदकचकथा घृत्ता शरपुरमित इह सोमाख्यं ॥
 वतमपि यत इह सीमंतिन्यलभदपि च दयितं नष्टम् ॥ ३५ ॥
 तर्कपूर्युजि हलमुखी स्त्री सुशिक्षणमिपत ईद् ॥
 आह्निकाचरणमवदच्छाक्त्यसंमतमु सुधिये ॥ ३६ ॥
 प्रमिताक्षरोक्तिगुरुराह सुचिरसुरपूजनादेसकलाहिकवित् ॥
 अशनादिधर्मशयनादिविधिः स्वरपूर्मितेऽत्र हतमक्तविधिः ॥ ३७ ॥
 त्रिलोकपर्याप्तकृतोदनेन संभोजिता विप्रमुखा अनेन ॥
 अष्टत्रियुके हृष्टपजातयोऽपि मक्ताय दत्तो गुरुणा वरोऽपि ॥ ३८ ॥
 नवत्रिमितसर्गे व्यधात्स्थविरवन्ध्यां ॥
 कुमारललितां पिप्पलार्चनत ईशः ॥ ३९ ॥
 खयुगमितेऽत्र कुष्ठविनिमृत्त्यै नरहरयेऽवदत्समिदर्चां ॥
 तद्दु विटपी द्विजश्च शुचिरासीदियमजकार्तिरिन्नवमालिनी ॥ ४० ॥
 अवइदिह परीक्ष्य सायंदेवं कुयुगमिते भगवान्गुरुत्कलञ्च्यै ॥
 विधिजमुपगतः सुपुष्पिताप्रागमवन आर्य उवाच काशियात्राम् ॥ ४१ ॥
 वातोर्मीतोद्धेषुगाढ्ये स सर्गे शिष्टां यात्रां कथयन्दर्शयित्वा ॥
 काशीं दारादिनुतश्चानयित्वा सायंदेव गुरुराह प्रतं सन् ॥ ४२ ॥
 सायंदेवाय त्रियुगपरिमितेध्याये प्रादेशांऽनंतप्रतमिह च पत्रेष्टम् ॥
 यस्याचीर्णेन व्यपगतदुरितो यायात्कौण्डिन्यः पार्थश्च सुगतिमितो-
 संवाधाम् ॥ ४३ ॥

क्षणत श्रुतिवेदसमितेऽस्मिन्ननवद्यतिराज एकरूप ॥

श्रयगमात्परत स ततुक पानयदाशु निवेद्य रा इचारिन्म् ॥४४॥

यद्धीरासीद्धमरविलसिता नद्यवोकत्या कुरगुपशमधी ॥

प्राप्येश द्राक्स शुचिकपिरभूद् गुर्वाक्षातोऽक्षयुगमित इह ॥४५॥

र उपेत्य स आण्ड ईशा रसकृतयुक्त इहर्चिनमप्रथम् ॥

रिदत्तमभूद्द्रुतमध्यामकपददस्य फवि स च शिष्य ॥ ४६ ॥

दीपावत्या सप्रार्थित सप्तशिष्यै

सप्तग्रामान्तक्षेत्रसरथोऽप्यगात्स ॥

अष्टात्मा भूत्वा सप्तवेदाढ्यसर्गे

लोके यन्मूर्तिर्विष्णुता वैश्वदेवो ॥ ४७ ॥

क्षत्र गुरुक्तव्रदशेषमपकथान्य

चिच्छेद् शूद्र उपगा विनिवारयन्तीम् ॥

सिंहोत्रताक्ष इव चात्मवधू निवार्य

लेभेऽमितर्धिमिभवेदयुजीशभक्त्या ॥ ४८ ॥

सर्गेकवाक्समित इन्द्रवज्रालेपोपमाघक्षतिकृद्भागिन्या ॥

तक्षेत्रमाहात्म्यमुवाच सोष्टतीर्थानि पादर्शयद्त्र सभ्य ॥४९॥

रशरयुते पुरोक्तराकोभवद्यवनराज आस पृथक्कृन्

पृथुपिटकस्त्वदङ्ग चदितस्तदीयशमशृङ्गिजो नृपकथाम् ॥

अवददथो ययौ स गुरु स्मृति प्रथमजन्मनोऽलभदथो

गतरुगसौ मुयानगमज गजाश्वल्लिप्त पुर स्वमनयत् ॥ ५० ॥

राजपुरादेत्य स च नीजर्पाठ कीर्तिरभून्मम सुशुचिरतन्वी

स्थेयमिहात परमिह न साक्षादित्यधनीपुयुजि स च विधार्याः

स्वानपि चाश्वारय बहुवरदानै पुष्पवृतासनगत इदमाह

मद्भजनाद्द सुगतिरिह तिष्ठे सत्यमितीदरमभवददृश्य ॥५१॥

श्रवणेच्छाश्रुतानां च तदन्येषां स्मृतिर्यतः ॥

सैकपञ्चाशदध्यायसारभूतार्थमालिका ॥ ५२ ॥

तीर्णा आशु तरन्त्यस्मान्तरिष्यन्त्यघतो नराः ॥

तीर्थं गुरुचरित्राख्यमवगाह्यमिदं बुधैः ॥ ५३ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता

श्रीगुरुतंदिता-समश्लोकीगुरुचरिता-ध्यापसारावतरणिका संपूर्णा ॥

१४० बालाशिषः

स्वांशेनेदं ततं येन स स्वमीशात्रिनन्दन ॥

मुञ्च मुञ्च विपश्चोऽमुं रक्ष रक्ष हरे शिशुम् ॥ १ ॥

प्रातर्मध्यन्दिने सायं निशि चाप्यव सर्वतः ॥

दुर्हरगोधूलिभूतार्तिगृह्णामाहमहादिकान् ॥ २ ॥

छिन्धि छिन्धिखिलारिष्टं कमण्डल्वरिशूलधृक् ॥

ग्राहि ग्राहि विभो नित्यं त्वद्रक्षालंकृतं शिशुम् ॥ ३ ॥

सुप्तं स्थितं चोपविष्टं गच्छंतं फापि सर्वतः ॥

ओ देवायधिनार्येप कुमारो वामनामयः ॥ ४ ॥

दीर्घायुरस्तु सततं सहओजोयलान्वितः ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता

श्रीदत्तात्रेयान्तर्गतबालाशिषः

१४१ श्रीदत्तात्रेयहृदयम्

- प्रन्हाद् एकदारण्यं पर्यटन्मृगयामिपान् ॥
 भाग्याद्दर्शं सहास्रौ कावेर्यां निद्रितं भुवि ॥ १ ॥
 कर्मादीर्षर्णलिङ्गाद्यैरप्रतवयै रजस्वलयम् ॥
 नखा प्राहासभूतं सं निगूढामलतेजसम् ॥ २ ॥
 पथं भोगीन्द्र धत्तेऽश्वः पीनां तनुमनुद्यमः ॥
 सयोगात्तरयं ततो भोगो भोगात्पीना तनुर्भवेन् ॥ ३ ॥
 शयानोऽनुशमोऽनीहो भवानिह तथाप्यसौ ॥
 पीना तनुं पथं सिद्धो यवान्बद्धतु पेश्मम् ॥ ४ ॥
 विद्वान्दक्षोऽपि चतुरध्रिप्रभियक्यो भवान् ॥
 दृष्ट्वापीह जनांध्रिप्रबर्माणो वर्तते समः ॥ ५ ॥
 इत्थं श्रीभगशांस्तेन प्रहादेनात्रिनन्दनः ॥
 संपृष्टः प्राह मन्तुष्टः कृपालुः प्रहमन्निव ॥ ६ ॥
 भीतृसिंहोऽवतीर्णोऽप्र यदर्थं स स्वमेव हि ॥
 दैत्यजोऽपि मुनिच्छात्र शृगु भागवतोत्तम ॥ ७ ॥
 मन्दः स्वप्नो भ्रमंस्त्वृणान्नेमं लोकमागतः ॥
 कर्मयोगेन सुखिस्वर्मोद्द्वारं यदच्छया ॥ ८ ॥
 निवृत्तोऽस्यत्र यवतां क्यस्ययं पीक्ष्य शर्मणे ॥
 आत्मनोरय सुगं रूपं हिष्टे नष्टे स्वयंप्रभम् ॥ ९ ॥
 ज्ञात्वा संस्पृशंजान्भोगान्दुःखात्स्वप्नयामि देवभुक् ॥
 विस्मृत्यामे जनः स्वार्थं मन्वं यातुप्रसंगतिम् ॥ १० ॥
 स्वार्थं मायावृत्तं त्यक्त्वा तदर्थ्यंन्यत्र धावति ॥
 शैबालश्मकं त्यक्त्वा ययांश्चर्यां गीर्विकाम् ॥ ११ ॥

दुनेद्विकल्पं चित्तौ तां मनस्यर्थभ्रमे तु तत् ॥ वैरारिके तं मायायां तां स्वस्मिन्विद्योत्तत	॥ २४ ॥
शुद्धः सोऽहं परात्मैक इति दाढर्थे विमुच्यते ॥ हृदयं मे सुगुप्तं ते प्रोक्तं तत्त्वं विचारय	॥ २५ ॥
इतीशेनोपदिष्टः स ज्ञात्वात्मानं प्रपूज्य च ॥ तदाज्ञप्तो ययी राज्यं बुर्वन्नपि स दैवमुक्	॥ २६ ॥
राज्यश्रीपुत्रदारादयोऽप्यलिप्तः स्वात्मदृक्सदा ॥ भुक्त्वारुद्धं चिरं राज्यं दत्त्वा पुत्रे विरोचने	॥ २७ ॥
मुक्तसंगश्चचार क्षमां समदृक्स गुरुक्तयत् ॥ इति श्री. प. प. श्रीवामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं श्रीदत्तपुराणान्तर्गत श्रीदत्तत्रेण्डदय सपूर्णम् ॥	

१४२ श्रीदत्तात्रेयकवचम् ॥

श्रीपादः पातु मे पाशवूरु सिद्धासनस्थितः ॥ पायादिगंगरो गुह्यं नृहरिः पातु मे षटिं	॥ १ ॥
नाभिं पातु जगत्सद्गोदरं पातु दलोदरः । कृपालु पातु हृदयं पद्भुजः पातु मे भुजी	॥ २ ॥
श्रवकुंडीशूलडमरुशंखचक्रधरः करान् ॥ पातु वंठं कवुकंठः सुमुलः पातु मे सुरगम्	॥ ३ ॥
जिह्वां मे वेदवाग्पातु नेत्रे मे पातु दिव्यदृक् ॥ नासिवां पातु गंगारमा पातु पुण्यभवा श्रुती	॥ ४ ॥
ललाटं पातु हंसारमा शिरः पातु जटाधरः ॥ कर्मेन्द्रियाणि पात्वीशः पातु ज्ञानेन्द्रियाण्यजः	॥ ५ ॥

- दत्त १५ सद्गुरुसेवोद्बोधक दत्त १६ गुरुशिष्यव्यथाशसक दत्त
 १७ दीपनशिष्योद्धारक दत्त १८ मानसपुत्रोत्पादक दत्त १९
 अत्रिमहर्ष्याल्हादक दत्त २० अनसूयानुमाहक दत्त २१ त्रिमूर्ति
 वपविधारक दत्त २२ निजभजवेच्छापूरक दत्त २३ मत्स्यायव
 तारामक दत्त २४ अगनगधरणीदेशिक दत्त २५ शिक्षितवा
 गोत्तमगुण दत्त २६ आकाशगुणमाहक दत्त २७ गृहीतनिर्मल
 जलगुण दत्त २८ अग्न्याचार्यपावक दत्त २९ चंद्रच्छात्र श्रीगुरु
 दत्त ३० भास्करशिष्य श्रीगुरुदत्त ३१ कपोतशिक्षितसद्गुण
 दत्त ३२ अजगरशिक्षिततोपित दत्त ३३ समुद्रशिक्षितसद्गुण
 दत्त ३४ पतंगशिष्य श्रीगुरुदत्त ३५ मधुकृच्छात्र श्रीगुरुदत्त
 ३६ स्त्रीकृन्तदावलगुण दत्त ३७ मधुहरशिष्य श्रीगुरुदत्त ३८ मृग
 शिक्षोद्भितगीतक दत्त ३९ मत्स्यच्छात्र श्रीगुरुदत्त ४० वैश्या
 शिक्षास्ताशक दत्त ४१ कुरुरत्यक्तपरिमह दत्त ४२ घालकशिष्य
 श्रीगुरु दत्त ४३ कन्याककगुणवदत्त ४४ गृहीतसर्वोत्तमगुण दत्त
 ४५ शरकारात्तैद्यायन दत्त ४६ गृहीतवेशस्कृद्गुण दत्त ४७ वृत्तो
 र्णनाभ्याचार्यक दत्त ४८ गृहीतदेशोत्तमगुण दत्त ४९ श्रीयदुराजो
 द्वारक दत्त ५० प्रह्लादानुमाहक दत्त ५१ वृत्तधीर्यात्मजतारक दत्त
 ५२ श्रीपादधीवह्म दत्त ५३ मातापित्राल्हादक दत्त ५४ सहो
 दरानुमाहक दत्त ५५ महाश्लेधरपूजक दत्त ५६ गोकर्णक्षेत्राश्रित
 दत्त ५७ कृष्णावेणीतटगत दत्त ५८ मूढद्विजसुततारक दत्त
 ५९ शनिप्रदोषक्योतक दत्त ६० प्राज्ञप्ययितपूरित दत्त ६१
 चौरसमूहविधातक दत्त ६२ संजीवितमृतभूसुर दत्त ६३ प्रहोष
 पूजासुफलद दत्त ६४ नृसिंहसरस्वतीसप्तक दत्त ६५ जनित्र
 प्रणवोच्चारक दत्त ६६ प्रकृति सर्वश्रुतिगुण दत्त ६७ तत्त्वज्ञानो
 द्बोधक दत्त ६८ मातापित्रेष्टार्पक दत्त ६९ काशीयात्रागामिन्दत्त.

७० स्वीकृतसंन्यासाश्रम दत्त. ७१ वेदांतार्योद्भोवक दत्त. ७२ योगाष्टांगख्यापक दत्त. ७३ कृष्णसरस्वतीछात्रक दत्त. ७४ जननी-दर्शनकारक दत्त. ७५ शूलार्तद्विजतारक दत्त. ७६ सायंदेवाल्हादक दत्त. ७७ तीर्थसुसेवाशंसक दत्त. ७८ भासितसद्गुरुसेवन दत्त. ७९ छिन्नरसज्ञाल्हादक दत्त. ८० द्विजदाष्टिद्वानल दत्त. ८१ गंगानुजह्वरूपक दत्त. ८२ वंध्यादोपाशंसक दत्त. ८३ पिशाच-धाधानाशक दत्त. ८४ तत्त्वज्ञानादेशक दत्त. ८५ जीवितमृतविप्रात्मज दत्त. ८६ वंध्यामहिर्षादोहक दत्त. ८७ राजाभीष्टमुपूरक दत्त. ८८ पिशाचतारकसद्गुरु दत्त. ८९ हृतत्रिविक्रमदुर्मद दत्त. ९० शुक्युपदेशकतारक दत्त. ९१ कर्मविपाकयोतक दत्त. ९२ नारीधर्म-चोतक दत्त. ९३ संजीवितमृतभूसुर दत्त. ९४ रक्षाक्षमहित्वोदित दत्त. ९५ नार्युपदेशानिषेधक दत्त. ९६ सोमत्रतफलशंसक दत्त. ९७ कर्मकांडसंजल्पक दत्त. ९८ स्वल्पान्नद्विविधारक दत्त. ९९ वंध्यादोषनिवारक दत्त. १०० शुष्ककाष्ठसंजीवक दत्त. १०१ सायंदेवोदारक दत्त. १०२ तंतुकभक्तियोतक दत्त. १०३ कवि-चरयुगमोत्कर्षक दत्त. १०४ स्वीकृतसप्तकलेवर दत्त. १०५ शूद्र-मनोरथपूरक दत्त. १०६ गंधर्वपुरचोतक दत्त. १०७ रजरुमनोरथ-पूरक दत्त. १०८ श्रीगुरुचरितवरप्रददत्त. ॥

१४४ दकारादिश्रीदत्तगहस्रनामस्तोत्रम् ॥

यावद्द्वैतध्रमस्तावन्न ज्ञान्तिर्न परं मुखं ।

अतस्तदर्थं वक्ष्येऽहः सर्वात्मत्वाययोपकम्

ॐ दत्तात्रेयो दयापूर्णो दत्तो दत्तकधर्मकृत् ।

दत्तामयो दत्तार्थयो दत्तारामो दरदिनः

॥ १ ॥

दयावृतो दयापूर्णो दयायुक्तान्तरस्थितः । दबालुर्दयनीयेक्षो दयासिन्धुर्दयोदयः	॥ १४ ॥
दरद्रावितवातश्च दरद्रावितभास्करः । दरद्रावितवह्निश्च दरद्रावितवासवः	॥ १५ ॥
दरद्रावितमृत्युश्च दरद्रावितचन्द्रमाः । दरद्रावितभूतौघो दरद्रावितदैवतः	॥ १६ ॥
दराक्षधृग्दरदरो दराक्षो दरहेतुकः । दरदूरो दरातीतो दरमूलो दरप्रियः	॥ १७ ॥
दरघाद्यो दरदचो दरधृग्दरवल्लभः । दक्षिणावर्तदरपो दरोदस्नानतत्परः	॥ १८ ॥
दरप्रियो दस्रवन्धो दस्रेष्टो दस्रदैवतः । दरकण्ठो दराभश्च दरहन्ता दरानुगः	॥ १९ ॥
दररावद्रावितारिर्दररावार्दितासुरः । दररावमहामन्त्रो दररापितभीर्दरीहृ	॥ २० ॥
दरधृग्दरवासी च दरशार्थी दरासनः । दरकृद्दरहृद्यापि दरगर्भो दरातिगः	॥ २१ ॥
दरिद्रपो दरिद्री च दरिद्रजनशेवधिः । दरीचरो दरीसंभयो दरीकीडो दरीप्रियः	॥ २२ ॥
दरीलभ्यो दरीदेवो दरीकेतनहृत्स्थितिः । दरार्तिहृदलनकृदलप्रीतिर्दलोदरः	॥ २३ ॥
दलादनर्घ्यतुग्राही दलादनमुपूजितः । दलादगीतमहिमा दलादलहरीप्रियः	॥ २४ ॥
दलाशनो दलचतुष्टयचक्रगतो दली । द्विष्ट्यस्तपद्मगतिविद्दशास्त्राब्जविभेदकः	॥ २५ ॥

- द्विपद्दलाञ्जभेसा च च्यष्टाञ्जविभेदकः ।
द्विदलस्थो दशशतपत्रपद्मगतिप्रदः ॥ २६ ॥
- द्व्यक्षरावृत्तिकृद्व्यक्षो दशास्यवरदर्पहा ।
द्वप्रियो द्वपरो द्वशाची द्वालयः ॥ २७ ॥
- द्वीयान्दववक्त्रश्च द्विप्रायनपारवृत् ।
द्वमाली द्वद्वो द्वदोपनिशातनः ॥ २८ ॥
- द्वसाक्षी द्वत्राणो द्वशरामो द्वस्थगः ।
दशहेतुर्दशातीतो दशाधरो दशाकृतिः ॥ २९ ॥
- दशपद्मन्धसंविदो दशपद्मन्धभेदनः ।
दशप्रदो दशामिहो दशासाक्षी दशाहरः ॥ ३० ॥
- दशायुधो दशमहाविद्याचर्यो दशपद्मकृत् ॥
दशलक्षणद्वयात्मा दशपद्वाक्यलक्षितः ॥ ३१ ॥
- द्वर्द्धरातविहितध्वनिहापितशृष्टिकः ।
दशपालो दशबलो दशेन्द्रियविहारकृत् ॥ ३२ ॥
- दशेन्द्रियगणाध्यक्षो दशेन्द्रियदगूर्ध्वगः ।
दशैश्वर्यगुणगम्यश्च दशेन्द्रियमलापहा ॥ ३३ ॥
- दशेन्द्रियप्रेरकश्च दशेन्द्रियनिबोधनः ।
दशैकमानमेयश्च दशैकगुणचालकः ॥ ३४ ॥
- दशभूदर्शनाभिज्ञो दर्शनादर्शित्वात्मकः ।
दशाश्वमेधर्षो दशाश्वरथचालकः ॥ ३५ ॥
- दशास्यगर्षहर्षो च दशास्यपुरमञ्जनः ।
दशास्यकृत् विध्वंसी दशास्यानुजपूजितः ॥ ३६ ॥

दक्षिणोत्तरमार्गज्ञो दक्षिण्यो दक्षिणार्हकः ।	
द्रुमाश्रयो द्रुमावासो द्रुमशायी द्रुमप्रियः	॥ ४९ ॥
द्रुमजन्मप्रदो द्रुस्थो द्रुरूपभवशातनः ।	
द्रुमत्वगन्धरो द्रोणो द्रोणीस्थो द्रोणपूजितः	॥ ५० ॥
द्रुघणी द्रुघणास्त्रश्च द्रुशिष्यो द्रुमधर्मघृक् ।	
द्रविणार्थो द्रविणदो द्रावणो द्राविडप्रियः	॥ ५१ ॥
द्रावितप्रणताघो द्रावफलो द्रास्केन्द्रमार्गवित् ।	
द्राधीयञ्जायुर्दपानो द्राधीयान्द्राक्प्रसादकृन्	॥ ५२ ॥
द्रुततोषो द्रुतगतिव्यवीतो द्रुतभोजनः ।	
द्रुफलाज्ञी द्रुदलमुग्धपद्मत्याप्लवादरः	॥ ५३ ॥
द्रुपदेड्यो द्रुतनतिर्दुतीकरणकोविदः ॥	
द्रुतप्रमोदो द्रुतिधृग्द्रुतिष्ठीहाविचक्षणः	॥ ५४ ॥
दृढो दृढाकृतिर्दोढर्थो दृढसत्वो दृढव्रतः ।	
दृढच्युतो दृढबलो दृढार्थासक्तिधारणः	॥ ५५ ॥
दृढधीर्दृढभक्तिर्दृढभक्तिवरप्रदः ।	
दृढदृढभक्तिज्ञो दृढभक्तो दृढाश्रयः	॥ ५६ ॥
दृढदण्डो दृढयमो दृढप्रदो दृढाङ्गकृन् ।	
दृढकायो दृढभ्यानो दृढाभ्यासो दृढासनः	॥ ५७ ॥
दृग्दो दृग्दोषहरणो दृष्टिद्वंद्वविराजितः ।	
दृक्पूर्वो दृङ्मनोवीतो दृक्पूतगमनो दृगोद्	॥ ५८ ॥
दृगिष्टो दृष्टविषमो दृष्टिहेतुर्दपत्तनुः ।	
दृग्लभ्यो दृक्प्रययुतो दृग्बाहुस्यविराजितः	॥ ५९ ॥
दुपतिर्दुपदगुस्थो दुमणिर्दुप्रवर्तकः ।	
दुरेहो दुगमो दुस्थो दुभूर्दुर्दुल्लयो दुमान्	॥ ६० ॥

द्विसृष्टिर्द्विविधो द्वीहयो द्विपथो द्विजघर्मकृत् ।	
द्विजो द्विजातिमान्यश्च द्विजदेवो द्विजातिकृत्	॥ ७३ ॥
द्विजप्रेष्ठो द्विजश्रेष्ठो द्विजराजसुभूपणः ।	
द्विजराजामजो द्विहृद्दीह द्विज्ञाननसुभोजनः	॥ ७४ ॥
द्विजास्यो द्विजभक्तो द्विजातिभृन्दिजसत्कृतः ।	
द्विविधो व्यावृत्तिर्द्वंद्ववारणो द्विमुखादनः	॥ ७५ ॥
द्विजपालो द्विजगुरुर्द्विजराजासनो द्विपात् ।	
द्विजिह्वसूत्रो द्विजिह्वफणछत्रो द्विजिह्वभृत्	॥ ७६ ॥
द्वादशात्मा द्वापरदग्द्वादशादित्यरूपकः ।	
द्वादशीशो द्वादशारचक्रभृद्द्वादशाक्षरः	॥ ७७ ॥
द्वादशीपारणो द्वादश्यन्व्यो द्वादशपह्वलः ।	
द्वासप्ततिसहस्राङ्गनाडीगतिविचक्षणः	॥ ७८ ॥
द्वंद्वशो द्वंद्वदो द्वंद्वधीभक्तो द्वंद्वतापनः ।	
द्वंद्वार्तिहृद्द्वंद्वसहो द्वयी द्वंद्वानिगो द्विगः	॥ ७९ ॥
द्वारदो द्वारविन्हास्यो द्वारभृद्द्वारिषाप्रियः ।	
द्वारकृद्द्वारगो द्वारनिर्गममममुक्तिदः	॥ ८० ॥
द्वारभृद्द्वारनवकगतिसंस्तुतिदर्शकः ।	
द्वैमातुरो द्वैतहीनो द्वैतारण्यविनोदनः	॥ ८१ ॥
द्वैतौस्पृद्द्वैतगो द्वैताद्वैतमार्गविशारदः ।	
दावा दासुप्रियो दावो दारुणो दारदाशनः	॥ ८२ ॥
दानदो दास्यसतिर्दास्यक्षो दाससेवितः ।	
दानप्रियो दानतोपो दानज्ञो दानविग्रहः	॥ ८३ ॥
दास्यप्रियो दासपालो दास्यदो दासतोपणः ।	
दावोष्णद्वारान्तसेव्यो दान्तक्षो दान्तबह्वमः	॥ ८४ ॥

- दंपतिद्वेषशमनो दंपतिप्रीतिवर्धनः ।
 दन्तोलूखलको दंष्ट्री दन्त्यास्यो दन्तिपूर्वगः ॥ १५६ ॥
- दंभोलिभृदंभहर्ता दंष्ट्रविदंष्ट्रकारणः ।
 दन्द्रम्यमाणशरणो दन्त्यश्वरथपत्तिदः ॥ १५७ ॥
- दन्द्रम्यमाणलोकार्तिवरो दण्डप्रयाशितः ।
 दण्डपाण्यर्धपद्मिण्डवासुदेयस्तुतोऽवतु ॥ १५८ ॥
- इति श्रीमद्दकारादिदत्तनामसहस्रकं ।
 पठतां शृण्वतां वापि परानन्दपद्मप्रदम् ॥ १५९ ॥

इति श्री. प. प. श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविहित-
 दकारादिदत्तसहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

अथ षोडशावताराणां सामान्यतः तंत्रोक्ताः पूजोपचारमंत्राः ॥

मंत्रात्मा मंत्रराजोयं परमात्मात्मभूः स्वयं । गूढश्चरति तंत्रेषु
मंत्रधीजार्थगर्जितः । त्वयान्वितं जगत्सर्वं तत्त्वमसि न संशयः ।
शून्याकारं निराकारं साकारं सर्वतोमुखं । मंत्रराज महाराज योगिराज
जगत्पते । सुवर्णवर्णः सर्वात्मा त्वमेकोसि जगद्गुरुः । इति आवाहनं ॥
येषु येषु च भावेषु भक्त्या त्वां परमेश्वर । साधवो भायवंत्यात्मा त्वं
तया तत्र भाससे । मेदाभेदौ न च स्थित्या मंत्रराज जगत्पते ।
बभेवैकः परस्मात्ता न वैशान्योऽस्ति तत्त्वतः । इति आसन ॥ सर्वतः
पाणिपादं तद्रूपं जगद्भ्रगात्मकं । न तत्रातद्विवेकेन विश्वेशं विदितं परं ।
इति पाय ॥ त्वमेव सर्वयोगानां भोक्ता साक्षी गुरुर्गतिः । फलं
तत्कारणं धीजस्थानं त्वमासि तत्त्वतः । इति अर्घ्यं ॥ अमृतादमृतं
मर्त्या भजन्ति भवनाशनं । मंत्रराजमिदं पुण्यं दुःखांकुरविमर्दनं । इति
आचमनं ॥ असंगो ह्यजरः साक्षी नित्यसिद्धो निरामयः । नित्यानन्दमयो
देवः सर्वप्राप्यमलो बुधः । इति स्नानं ॥ स्वभायया प्रगुप्तात्मा
नायानाश्रयमोहिनी । यस्यायं पुरुषः पूर्णः परमात्मा परं पदं ।
ति वरं ॥ ब्रम्हनामकसूत्रं तु ब्रम्हसूत्रं प्रकीर्तितं । ब्रम्हैव ब्रम्हसूत्रं-
तद्यस्मिन्प्रोक्तं चराचरम् । इति यशोपवीतं ॥ उत्तरं पुरुषं पूर्णमगोचर-
मनामयं । ध्याये त्वां देवदेवेश मंत्रराज नमोऽस्तुते ॥ इति वीरं ॥
अतर्क्योऽयमन्तोयमद्वयः पुरुषेश्वरः । पूर्णानंदो घनस्थानः सिद्धरा-
जोब्जलोचनः । इति अष्टाः ॥ नानाश्चर्यमयं देवं नानाश्चर्यविनिर्गतं ।
निगमागमगोप्तारं गोपतिं श्रीपतिं भजे । इति अलंकारः ॥ यस्मिन्भाति
जगत्सर्वं भासा यस्य प्रवर्तते । तस्मै सर्वगुणाभासमूर्तये ब्रह्मणे नमः ।
इति पुष्पाणि ॥ यद्भाति रोचते यच्च येनेदं तत्त्वमेव हि । साद्यं तच्चिन्मय
प्रज्ञ स्वयमेशवभासते । इति पूजः । चिन्मयं वै चिद्भातु चेतनं

घननिर्मलं । ब्रह्मैव मंत्रराजोयं सुरराजो जनप्रियः । इति दीपः ॥ सर्व-
दुःखांतकस्त्राता सर्ववित्स परः स्वभुक् । सर्वात्मा सर्वसर्वज्ञः सर्वसर्वोत्तम-
मोत्तमः । इति पूर्वापोशनं ॥ मंत्रराजमूर्तये स्वाहा । मंगलमूर्तये स्वाहा ।
सज्जनप्रियाय स्वाहा । साधूनां पतये स्वाहा । परब्रह्ममूर्तये दत्तात्रेयाय
स्वाहा । इति उत्तरापोशनं । प्रणवेनादावंते चापोशनमिति । नैवेद्यं ॥
कर्ता कर्म च कार्यं चतुर्थं कर्मणः फलं । ब्रह्मैव भासते सर्वं मंत्रेश्वर-
प्रसादतः । इति फलं ॥ वेदवेदार्थसंसारविसारं सर्वमंगलं । सर्व-
भूतमयं ब्रह्म वंदे मंत्रमयं शिवं । इति करोद्वर्तनं ॥ योगारिष्टहरं देवं
भोगमोक्षफलप्रदं । मंगलं परमं धाम शंकरं प्रणसान्यहं । इति पुनर्भूय ॥
भावस्याभावको भावो नाभावो भावभावभाक् । भासते भावरूपात्मा
भावना भावभावना । भावाभावौ च सत्यस्य भावस्वभावभाक् । तस्मै
शुद्धाय शांताय मंगलाय च ते नमः । इति तांबूल ॥ अदृश्यं दृश्यते
दृश्यं तद्दृश्यं दृश्यते न हि । दृश्यादृश्यविदृश्यत्वादूपं ते मंगलं परं
इति दक्षिणा ॥ ज्ञात्वा ह्येवं वेदनं च ज्ञायते यत्पदं न हि । सत्यं तच्चिन्मयं
ब्रह्म स्वयमेवावभासते । इति महावज्र । स्वप्रकाशः प्रकाशात्मा परमात्मा
परात्परः । परब्रह्मात्मभूतात्मा परमात्मा परात्परः । परब्रह्मात्मभूतात्मा
स्वयंज्योतिः सदाशिवः । इति महानीराजनं ॥ मंत्रेश्वर महाराज मंत्र-
बीज जनाश्रय । प्रभो त्वं देवदेवेश सर्वोसि त्वं जगत्पते । सत्यज्ञा-
नानंदमयं रूपं ते मंगलं परं । दत्तात्रेय मंत्रराज ज्ञानबीज नमोस्तुते ।
इति मंत्रपुष्पांजलि ॥ गद्रं त्वमेव सर्वत्र सच्चिदानंदमव्ययं । प्रसीद
देवदेवेश दत्तात्रेय नमोस्तुते । इति देवस्योपरि जलं भ्रामयेत् । नमस्ते
दिव्यरूपाय नमस्ते षोडशमूर्तये । मंत्रमयाय देवाय दत्तात्रेयाय
ते नमः । इति प्रार्थनाक्षमापन ॥ प्रत्युपचारं तत्तदवतारनाम चतुर्ध्वतं
नमोत्तमुक्त्वोपचारो देय इति सामान्यतः पूजाविधिः ॥

॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ ॥ शुभं भवतु ॥

श्रीदत्तात्रेयपोडशावतारचरितानि

१४५ प्रथमचरित्रप्रारंभः

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्तगुरुभ्यो नमः
वेदधर्मा दीपकं प्रति कथयति—

यदुत्तमाथर्वणिके विधात्रे
क्षेत्रे च सत्याभिध आत्ममूर्तेः ॥
श्रीविष्णुनोपासनमात्ममुक्त्यै
भक्त्यैकगम्यस्य तदत्र वच्मि ॥ १ ॥

नारायणं लोकगुरुं शरण्यं । कारुण्यसिंधुं विधिनोपगम्यं ॥
ब्रह्माभिवाद्याह हराद्य चिंतां । किं तारकं तद्वद वेदवेद्य ॥ २ ॥
एवं निशम्यात्मभुवो नियोगं । सांगं निजोपासनमुक्तवान् सः
त्वं सात्विकं मामकमेकमेव । भावस्य धामातितरामुपास्य ॥ ३ ॥

दत्तोऽहं ते मये यात्मदानेनाहमवातरम् ॥
दत्तोऽहमिति तद्रूपमुपास्यं निरिल्लै सदा ॥ ४ ॥

रामाद्या येऽवतारा इह वृषघृतये स्वाश्रमाद्यादरास्तै-
रैकात्म्येऽप्येष वर्णोत्तम इतरनुतः स्वाश्रमस्थैश्च बंधः ॥
श्रीदत्तोऽस्याश्रमस्थ- ७-७० मृतोऽर्च्य आत्मा
ऽऽकल्पं वर्षति ऐ

न मे पाथा
श्लोकैः

प्रत्युत्थानाभिवादाद्यैः सर्वज्ञैरपि सेविताः ।	
विप्राश्रिता वसिष्ठाद्या गुरवो गौरवाद्दरैः	॥ ८ ॥
तैः सर्वैरवधूतोऽयं श्रीदत्तो भगवान् स्वयं ।	
अयोनिसंभवत्वाच्चात्याश्रमित्वाद्य सर्वथा	॥ ९ ॥
सेवनीयो वंदनीयो भूयो भूयो न संशयः ।	
किं पुनर्मानवैर्यैः परार्थनिर्हितेच्छुभिः	॥ १० ॥
निरुपाधिकमेकं यन्निर्गुणं निर्विकारकं ।	
निरंजनं निरवधि चैतन्यात्मकमद्वयम्	॥ ११ ॥
परिपूर्णं परं ब्रह्म सच्चिदानंदविग्रहं ।	
नित्यं शुद्धं नित्यमुक्तं विबुद्धं सर्वकारणं	॥ १२ ॥
नैव किंचित्कृतं तेन स्वरूपेणोद्भवादिक् ।	
सत्तामात्रस्वरूपत्वात् सर्वापारतयापि च	॥ १३ ॥
सर्वस्यपि विवर्तोपादानत्वाश्रिर्विकारतः ।	
सर्वं कृतमिवेत्याहुस्तेनैव परमात्मना	॥ १४ ॥
शुद्धाद्वैतस्वरूपत्वात्तेन किंचित्कृतं न हि ।	
निर्गुणेऽरिमन्निर्विकारे सर्वमारोपयन्ति हि	॥ १५ ॥
वेदा अपि प्रयुक्ता यद्वर्णने तेऽपि सर्वथा ।	
चकिता हि यतो याचो निवर्तत इति श्रुतेः	॥ १६ ॥
उपाधित्वेन चादाय स्वात्मशक्तिं स एव हि ।	
अभवदेवदेवेशः सर्वहः सर्वकारणं	॥ १७ ॥
अन्यकादिकमेतेन सर्वं सृष्टं चराचरं ।	
वेदशास्त्रपुराणादावादिकर्ता स गीयते	॥ १८ ॥
स कुर्वाणोऽप्यकर्तैव कुर्वन्नपि न लिप्यते ।	
आदिकर्ता स भगवानज्यक्तत्वं स्वयं गतः	॥ १९ ॥

- ततः स सूक्ष्मभूतानि त्रिगुणानि बभूव ह ।
 तेषां सत्त्वांशतः पंच धीन्द्रियाणि पृथक् तथा ॥ २० ॥
 तत्सत्त्वांशैक्यतो जातमंतःकरणमेव तत् ।
 चतुर्विधं विमर्शादियुक्तिभेदेन चामबत् ॥ २१ ॥
 सूक्ष्मभूतरजोऽंशेभ्यः पंचकर्मन्द्रियाणि च ।
 तद्रजोऽंशैक्यतः प्राणो वृत्तिभेदात्स पंचधा ॥ २२ ॥
 तेभ्यो हिनाक्षरीराणि तदैक्यं सूत्रमुच्यते ।
 पंचीकृतेभ्यो भूतेभ्यः स्थूलसृष्टिरजायत ॥ २३ ॥
 ब्रह्मांडं च तदंतस्थाः कृता लोकाश्चतुर्दश ।
 अन्नपानादिभोग्यं च देश अपि चतुर्विधाः ॥ २४ ॥
 ईशानरस्य देहोऽयं चराचरजगन्मयः ।
 विराटित्युच्यते यस्माद्देववर्णादिसृष्टयः ॥ २५ ॥
 आपो नारा इति प्रोक्ता अयमंतं तस्य ता. पुरा ।
 अतो नारायणोऽसौ तन्नाभेः कः समवर्तत ॥ २६ ॥
 स तपत्वा तप आसाद्य सर्गसामर्थ्यर्भाशितुः ।
 सनकादीन् ससर्जादीं सप्त मानसिकांस्ततः ॥ २७ ॥
 मरीच्यत्रिमुद्रान्स्वांगजायातः कर्दमं मुनिम् ।
 स्ववामदक्षिणांगभ्यां शतरूपां मनुं च सः ॥ २८ ॥
 ताम्भ्यां प्रियव्रतोत्तानपादौ कन्याप्रयं तथा ।
 आकृतिर्देवहृतिश्च प्रसृतिश्चेति विभ्रुतं ॥ २९ ॥
 कर्दमाय दशै देवहृतिं स्वायंमुखो मनुः ।
 अमबलव कन्या हि देवहृत्यां प्रजापतेः ॥ ३० ॥
 मरीच्यादिमुनिभ्यस्ता विधिना प्रददौ मुनिः ।
 सपत्नीका मरीच्यादा. सृष्टयर्थं ब्रह्मणेरिताः ॥ ३१ ॥

- अस्यामेव जपेत्यां स पूजयित्वा प्रयत्नतः ।
 पूजांतेऽर्घ्यत्रयं दद्यान्मंत्रैरेतैरुपासकः ॥ ४४ ॥
 (मंत्राः) मायागुणविमुक्त्या सर्वलोकेश्वराय च ।
 योगिराजाय देवाय कर्मणार्घ्यं दद्याम्यहं ॥ १ ॥ ४५ ॥
 अह्वयानंदरूपाय योगमायाधराय च ।
 योगिराजाय देवाय० ॥ २ ॥ ४६ ॥
 अन्यस्तान्यस्तरूपाय निर्गुणाय गुणात्मने ।
 योगिराजाय देवाय० ॥ ३ ॥ ४७ ॥
 पायेन यत्कृतं कर्म यद्यसा यत्कृतं मया ।
 मनसा यत्कृतं तेऽस्तु योगिराज समर्पणं ॥ ४८ ॥
 एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा नमोऽसं प्रणवाशिकं ।
 योगिराजमनुं भक्त्या जपेत्तद्रतमानसः ॥ ४९ ॥
 नारिकेलफलं दत्त्वा प्रयतः प्रार्थयेत्प्रभुं ।
 योगिराजजयन्त्याख्यं यन्मयेतद्धृतं शृतं ॥ ५० ॥
 धनेन प्रीयतां योगिराजः श्रीमगवान्स्थयं ।
 एषं संप्राघ्यं देवेशं यथाविभवयिभृतरं ॥ ५१ ॥
 ब्राह्मणान्भोजयित्वाऽथ मुंजीत स्वमुद्दणुतः ।
 कथां च शृणुयादेतां पापतापप्रणाशिनीं ॥ ५२ ॥
 धीदत्तस्यावतारोऽयं योगिराज इति स्मृतः ।
 प्रथमोऽथ द्वितीयोऽत्रिंशद्वारयो निगद्यते ॥ ५३ ॥
 इति श्रीयोगिराजावतारो नाम प्रथमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

१४६ अथ द्वितीयचरित्रप्रारंभः ।

- श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीअत्रिवरदाय नमः ॥
यो योगिराज उक्तोऽत्रिवरदोऽपि, स एव हि ।
रूपांतरेण द्वितीयावतारोऽभूत्स उच्यते ॥ १ ॥
- अत्रिः पित्राज्ञया तप्त्वा तपः परमदुष्करं ।
ऋक्षाद्रौ परमे तीर्थे वायुभक्षो जितेंद्रियः ॥ २ ॥
- प्राणायामेन संयम्य मनो वर्षशतं शुचिः ।
अतिप्रदेकपादेन सकृद्दृष्टं महौजसं ॥ ३ ॥
- ज्ञानानंदघन नित्यं प्रधानगुणतः परं ।
योगिराजे महात्मानं चिंतयामासं सर्षदा ॥ ४ ॥
- प्रजामात्मसमां मह्यं ददातु भगवानयं ।
इति संचिंत्य तपसि स्थितोऽत्रिर्मुनिसत्तमः ॥ ५ ॥
- शतवर्षेषु चातेषु तपतोभ्रेण मस्तकात् ।
निर्गतं सुमहत्तेजस्रैलोक्यमतपत्ततः ॥ ६ ॥
- भूचरा खेचरा जीवाः सर्वे देवाः सदानवाः ।
परमोभ्रेण तपसा संजाता भयविब्हलाः ॥ ७ ॥
- सर्वे देवाश्च ऋषयो ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ।
स्वस्त्यर्थं शरणं जग्मुः सर्वे ते भयविब्हलाः ॥ ८ ॥
- देवर्षिप्रार्थिता ब्रह्महरिशर्वा दयालवः ।
मा भैष्टेत्यभयं दत्त्वा समान्छ स्वधारणम् ॥ ९ ॥
- चिह्निताः स्वस्वचिह्नभक्तं मुनेराश्रममुत्तमं ।
आगत्योत्थापयामासुरस्तपसोऽत्रिं स्वतेजसा ॥ १० ॥

- ततः परागृहीतः सोऽग्निः स्वस्वचिन्दैश्च चिन्हितान् ।
 दृष्ट्वा मन्महरीशान्प्राप्नवीर्दृष्ट्वाञ्जलिः ॥ ११ ॥
 एक एव मया ध्यातो यूयं त्रय इहागताः ।
 किमर्थमिति भातीदं चित्रं हृद्वागगोचराः ॥ १२ ॥
 एवं मे संशयं छेत्तुं भगवन्तः क्षमाः किल ।
 यदत्र चापलं मे तस्मैतव्यं भक्तवत्सलैः ॥ १३ ॥
 ते ऊचुरतात भद्रं ते सात्संकल्पस्त्वमेव हि ।
 यो ध्यातोऽत्र स एवामी वयं जानीहि नोऽद्वयान् ॥ १४ ॥
 अस्माकं मुनिशार्दूल भेदो न परमार्थतः ।
 कर्तव्योऽत्र न संदेहो यत्त एकात्मका वयं ॥ १५ ॥
 निजोपाधिगुणानेष गृहीत्वाऽत्र वयं त्रयः ।
 सृष्टिस्थितिविनाशार्थं त्रिविधत्वं गता इव ॥ १६ ॥
 पश्य नोऽर्हाकिकं रूपं पूर्वदृष्टं प्रयत्नतः ।
 इत्युक्त्वाऽऽर्हिवास्ते तु तदाऽपश्यत्पुरो मुनिः ॥ १७ ॥
 योगिराजं महात्मानं योगमार्गप्रवर्तकं ।
 शुद्धस्फटिकसंकाशं भाषयतं दिशो दश ॥ १८ ॥
 क्षणेन दृश्यते तप्तु त्रिगुणात्मकमुत्तमं ।
 योऽग्निनाऽऽराधितो योगतपसाऽकल्मषेण सः ॥ १९ ॥
 योगाभ्यश्नो योगिराजो योगसंसिद्धिः प्रभुः ।
 अत्रिसंस्कृतासिष्ययं वरदानार्थमुद्यतः ॥ २० ॥
 तप्तकांषनसंकाशः पद्भुजः सुस्मिताननः ।
 यथादूतो निद्रितो ना प्रहानालंघनेन हि ॥ २१ ॥
 बहिर्मुखो भवन्त्येवं भगवानप्ययं तथा ।
 चित्रप्रकृत्यवलंघनेन शश्वत्तबमुपेत्य सः ॥ २२ ॥

- भूत्वा बहिर्मुख इव देवो भक्तानुकंपया ।
 आविर्बभूव सहसा कार्तिके मासि पुण्यदे ॥ २३ ॥
- कृष्णपद्मे प्रतिपदि रोहिण्यां गुरुवासरे ।
 प्रथमे प्रहरे वैव मुहूर्ते प्रथमे विभुः ॥ २४ ॥
- अवतारो द्वितीयोऽत्रिवरदाख्योऽयमीशितुः ।
 तप्तकाञ्चनसंकाशः षड्भुजः सुस्मिताननः ॥ २५ ॥
- त्रिगुणात्मकमावायुक् त्रिमूर्तिवरधेपधृक् ।
 त्रिमूर्तित्वाद् महाविष्णुशिवलक्षणलक्षितः ॥ २६ ॥
- मालाकर्मदलुरधःकरपद्मयुग्मे ।
 मध्यस्थपाणियुगले दमरुत्रिशूले ॥
 यस्य स्त ऊर्ध्वकरयोः शुभशंखचक्रे ।
 ध्यायेत्तमत्रिवरदं भुजपद्कयुक्तम् ॥ २७ ॥
- ब्रह्मचिह्नमधःपाण्योर्विष्णुचिह्नं च मध्ययोः ।
 ऊर्ध्वयोः करयो रुद्रचिह्नं क्षेत्रं विचक्षणैः ॥ २८ ॥
- न निष्प्रयोजनानि स्युरायुधानि जगद्गुरोः ।
 स्वकार्यसिद्धिहेतूनि न च तानि कथंचन ॥ २९ ॥
- अद्वितीयस्य तस्यात्र मालया कस्य वा जपः ।
 निष्क्रियस्याविकारस्य का कर्मदलुना क्रिया ॥ ३० ॥
- किं स्वानंदनिमग्नस्य विमोहमहंशंखतः ।
 अद्वयस्य भयाभावात् किं शस्त्राभ्यां प्रयोजनं ॥ ३१ ॥
- स्वभक्तानुग्रहायैव विभोर्मालादिधारणं ।
 एकस्मिन्नस्य वपुषि स्वरूपद्वयकल्पना ॥ ३२ ॥
- दक्षिणेनांगभागेन देव आदिगुरुर्मतः ।
 धामेनाप्यंगभागेन मायावीश्वर उच्यते ॥ ३३ ॥

- दक्षिणेऽस्याक्षमाला तु लसत्यादिगुरोः करे ।
 आदिक्षांता द्विपंचाशद्वर्णास्तैरक्षमालिका ॥ ३४ ॥
 यत्किञ्चिन्मंत्रजातं तत्सर्वं वर्णात्मकं मतं ।
 सवीजं सरहस्यं तन्मोक्षसाधनमुच्यते ॥ ३५ ॥
 निगमागमसंभूतं गृहीतं दक्षिणे करे ।
 मुमुक्षुभ्योऽधिकारिभ्यो मंदेभ्यो दातुमेव तत् ॥ ३६ ॥
 तत ऊर्ध्वकरे चापि हमारुदक्षिणे गुरोः ।
 मुमुक्षुभ्यो मध्यमाधिकारिभ्यो मोक्षहेतवे ॥ ३७ ॥
 पूर्वपक्षादिरूपेण शब्दज्ञानमकाशकम् ।
 वेदादिशास्त्रं हर्मव्यायुधेन परिकल्पितं ॥ ३८ ॥
 नित्यानित्यविवेकादीरुपर्यस्तेन सर्वदा ।
 अनुगृह्णाति भगवान्मुमुक्षुभ्योऽपि मध्यमान् ॥ ३९ ॥
 तत ऊर्ध्वकरेणार्त्तं तेन चक्रं सुदर्शनं ।
 मुमुक्षुभ्योऽप्युत्तमाधिकारिभ्यः सद्य एव हि ॥ ४० ॥
 अज्ञानध्वांतनाशेन मुक्तये सुतरां शुभम् ।
 सुदर्शनं द्वादशारं गृहीतं निशितं दृढं ॥ ४१ ॥
 अविद्याकामकर्मोत्समवगृह्णनिर्कृन्तनं ।
 कर्मबंधलेदनेनाऽऽवरणापगमेन च ॥ ४२ ॥
 स्वात्मव्योतिःप्रकाशाय चक्रमेकमलं गुरोः ।
 एवं क्रमेण मोक्षोपयोगिःवाच्छ्रीगुरोरिदं ॥ ४३ ॥
 दक्षिणांगं मुमुक्षुणां मोक्षायैव हि केवलं ।
 मायावांशस्य वामांगं कथ्यतेऽथ महेशितुः ॥ ४४ ॥
 आपः कर्माणि यत्रालं कर्मदृष्टंते कर्मद्वलुः ।
 अधोगतेन सव्येन पाणिना स धृतः किल ॥ ४५ ॥

अद्वैतानंदरूपाय मोहमायाश्रयाय ते ।
 अत्रिवरदरूपाय कर्मणाघ्यं ददान्यहं ॥ ५८ ॥ २ ॥
 अक्षयत्वाक्षयरूपाय निर्गुणाय गुणात्मने ।
 अत्रिवरदरूपाय कर्मणाघ्यं ददान्यहं ॥ ५९ ॥ ३ ॥
 एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा कदलीफलमर्पयेत् ।
 प्रीतिऽत्रिवरदेनेन स्वात्मानमपि दास्यति ॥ ६० ॥
 पूर्वविधोऽत्रिवरदाऽयावतारो द्वितीयकः ।
 दत्तात्रेयाऽयावतारस्तृतीयः प्रौढयतेऽपरः ॥ ६१ ॥
 इति अत्रिवरदारुयो द्वितीयोऽवतारः ॥

१४७ अथ तृतीयचरित्रप्रारंभः ।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्तशुक्लभ्यो नमः ॥
 भगवानत्रिवरदो वरदानाय चात्रये ।
 आबिरासीत्स एवाह वर वरय मो मुने ॥ १ ॥
 दुर्लभं त्रिषु लोकेषु यदल्भ्यं दिवौकसाम् ।
 तत्ते नूनं प्रदास्यामि भक्त्याऽऽकृष्टोऽस्मि यस्त्वया ॥ २ ॥
 सद्भक्त्याप्यनसूयाया वशवर्ती यतस्ततः ॥
 युवाभ्यां संप्रदास्यामि यदमीष्टं वृणीष्व तत् ॥ ३ ॥
 इति श्रुत्वा भगवत उदारं वचनं मुनिः ।
 अन्नसूयामुषं वीक्ष्य सस्मितं प्राञ्जलिर्जगौ ॥ ४ ॥
 न भूतले न पाताले न स्वर्गेऽन्यत्र वापि च ।
 वरणीयं ममास्त्येव यत कामो न मेऽपरः ॥ ५ ॥
 यदि प्रसन्नो भगवान्वरं दास्यति मे तदा ।
 देवो भवादृशः पुत्रो नान्यत्किमपि काञ्चित् ॥ ६ ॥

तच्छ्रुत्वाऽत्रिवचो गूढं स्वगतं प्राह धीश्वरः ।	
दयाक्षमारूपगुणशीलौदार्यशमादिभिः	॥ ७ ॥
मत्समोऽस्त्यपरो नातो मुनेः पुत्रो भवान्यहम् ।	
नोचेन्मे सत्यसंघत्वं नश्येदेव न संशयः	॥ ८ ॥
इति निश्चित्य भगवान्दंपत्योः पश्यतोः सतोः ।	
सत्त्वप्रधानं स्वं रूपं धृत्वा प्राहाभ्रये स्मयन्	॥ ९ ॥
मयाऽहं तेऽत्रये दत्तस्त्वदधीनोऽस्मि सर्वथा ।	
इत्युक्त्वा बालभावेन दंपत्योः पुरतः स्थितः	॥ १० ॥
कार्तिके कृष्णपक्षे तु द्वितीयायां भृगोर्दिने ।	
मृगक्षेत्रे प्रथमे यामे मुहूर्ते प्रथमेऽपि च	॥ ११ ॥
आधिरासीन्सुनेरग्रे दत्तात्रेयो दिगंबरः ।	
वरदानमृतं कर्तुं सर्वलोकैकमोहनः	॥ १२ ॥
इंद्रनीलप्रतीकाशश्चंद्रवक्त्रश्चतुर्भुजः	
सर्वांगरुचिरो देवः रूपनिर्जितमन्मथः	॥ १३ ॥
शांडिल्योपनिषद्यस्व दत्तात्रेयस्य मंगलं ।	
ध्यानमुक्तं समासेन तदिदं ध्यातृमंगलं	॥ १४ ॥
दत्तात्रेयं शिवं शांतमिंद्रनीलनिभं प्रभुं ।	
आत्ममायारतं देवमवभूतं दिगंबरम्	॥ १५ ॥
भस्मोद्घूलितसर्वांगं जटाजूटधरं विभुं ।	
चतुर्बाहुमुदारोगं प्रफुल्लरुमलेक्षणं	॥ १६ ॥
ज्ञानयोगनिधिं विश्वगुरुं योगिजनप्रियं ।	
भक्त्यानुकंपिनं सर्वसाक्षिणं सिद्धसेवितं	॥ १७ ॥
इत्यौपनिषदं रूपं ध्यात्वाऽत्रिर्जायया सह ।	
प्रणिपत्याह देवेशं भक्तकामदुघं प्रभुं	॥ १८ ॥

१४८ अथ चतुर्थचरितप्रारंभः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्तगुरुभ्यो नमः ॥

- चतुर्थोऽस्यावतारस्तु कालामिशमनाभिधः ।
 अनसूयात्रितपसः फलभृतोऽयमेव हि ॥ १ ॥
- निवृत्तस्तपसः सोऽत्रिर्जायया सह धर्मवित् ।
 निजाश्रमं समासाद्य ध्याननिष्ठोऽभवत्सदा ॥ २ ॥
- ततो बहुतिथे काले तापसोऽग्निर्मुनेस्तनौ ।
 कालाम्निवःप्रवृद्धे दुष्प्रधर्षोऽतिदारुणः ॥ ३ ॥
- सोऽन्तरंगं ददाहात्रेः सर्वज्ञो भगवान्प्रभुः ।
 ज्ञात्वा कारुणिकः शीघ्रं तच्छांत्यै सहसा स्वयम् ॥ ४ ॥
- यथात्मा मूर्धसीमानं भित्त्वा विशति चांतरं ।
 तथाऽत्रिमूर्धतः सोऽयं प्रविश्यांतः सुशीतलः ॥ ५ ॥
- हृत्पुंडरीके दहरे परमे व्योम्नि निर्मले ।
 कोटिचंद्रप्रतीकाश आपादतलमस्तकं ॥ ६ ॥
- अत्रिमस्तकसंजातं कालाम्निं प्रशमय्य सः
 मुनिं सुखमयं कृत्वा तस्यै शांतस्वरूपधृक् ॥ ७ ॥
- ततोऽत्रिः शांतहृदयो नेत्रे उन्मील्य चाप्रतः ।
 अनसूयामृतुस्नातां लोमनीयतमाकृतिम् ॥ ८ ॥
- पुत्रकामां महाभागां ददर्श तपसा ष्वरुन् ।
 देदीप्यमानं नेत्राभ्यामत्रेस्तेजो विनिर्गतं ॥ ९ ॥
- द्यावापृथिव्योः संधिं तद्व्याप्य लोकस्य पश्यतः ।
 अनसूयांतरं वेगात्प्राविशत्पुण्ययोगतः ॥ १० ॥
- मार्गशीर्षे सिते पक्षे सप्तम्यां शोभने दिने ।
 ध्याविवेशानसूयायां गर्भभावं गतं तु तत् ॥ ११ ॥

(अध्याणि) अमायायात्मरूपाय कालामिशमनाय च ।
 तोयतत्रनिवासाय कर्मणार्थं ददाम्यहं ॥ १ ॥ २४ ॥
 ज्ञानानन्दैरुदीपायानसूयानन्दनाय च ।
 भक्तारिष्टविनाशाय कर्मणार्थं ददाम्यहं ॥ २ ॥ २५ ॥
 निर्विकल्पाय शुद्धाय सिद्धाय परमात्मने ।
 मायागुणविमुक्ताय कर्मणार्थं ददाम्यहं ॥ ३ ॥ २६ ॥
 एवमर्द्धयं दत्त्वा दद्यात्पचामृतं सुधी ।
 तत्प्रीतयेऽमृतरसद्रव्यं वा दापयेत्तदा ॥ २७ ॥
 दत्तात्रेयोऽवतु स्थीयान्कालामिशमनाभिधः ।
 बालभावं समाश्रित्य योऽनसूयापयोऽपिबत् ॥ २८ ॥

इति श्रीकालामिशमनो नाम चतुर्थोऽवतारः

१४९ अथ पञ्चमचरितप्रारम्भः

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

यदा दत्तोऽवतीर्णोऽयं कालामिशमनाभिधः ।
 अत्रेर्गृहेऽवतीर्णो हि परमात्मा सनातनः ॥ १ ॥
 तं द्रष्टुमागतस्तत्र देवाश्च ऋषयोपि च ।
 गंधर्वाश्चारणाः सिद्धास्तथान्ये योगपारगाः ॥ २ ॥
 आत्मानं दर्शयामास भगवान्योगिवल्लभः ।
 अनादिनिधनो देवो योऽनसूयात्रिसंभवः ॥ ३ ॥
 त्यक्त्वाऽर्भकस्वरूपं स तेषां संपश्यतां सतां ।
 आविश्चकार, भगवाञ्ज्योतीरूपं सनातनं ॥ ४ ॥

दिनमध्येऽवतीर्णोऽयं योगीन्द्रप्रियरूपधृक् ।	
संपूज्य विधिना देवं तमर्घ्याणि प्रदापयेत् ॥ १७ ॥	॥ १७ ॥
(अर्घ्याणि) योगारिष्टविनाशायानसूयानंदनाय च ।	
दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाढ्यं ददाम्यहं ॥ १८ ॥	॥ १८ ॥
योगविज्ञाननाथाय भक्तानंदकराय च ।	
दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाढ्यं ददाम्यहं ॥ १९ ॥	॥ १९ ॥
विश्वेश्वराय सिद्धाय विश्वरूपधराय च ।	
पृथ्वीतत्त्वनिवासाय कर्मणाढ्यं ददाम्यहं ॥ २० ॥	॥ २० ॥
एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा दद्यान्मौक्तिकमुत्तमम् ।	
यद्वा भक्ष्यविशेषस्य दानं दद्यात्स्वशक्तितः ॥ २१ ॥	॥ २१ ॥
सर्वेषामवताराणां सामान्यार्चनमुच्यते ।	
नाममंत्रो नमोतोऽत्र प्रणवादिः प्रकीर्तितः ॥ २२ ॥	॥ २२ ॥
मंत्रात्मा मंत्रराजाय दत्तात्रेयाय ते नमः ॥	

इति श्रीबालुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं योगिजन-
बल्लभावतारकथनं नाम पञ्चमावतारः ॥

१५० अथ षष्ठ्युत्तरितप्रारंभः ।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्तगुरुभ्यो नमः ॥	
अवतारो योगिजनबल्लभाख्योऽथमीरितः ।	
स एव योगिनां ध्येयः पूज्योऽभूद्योगसिद्धिदः ॥ १ ॥	॥ १ ॥
तेनैव रूपेण विमुर्योगिनां मंडले स्थितः ।	
योगिविघ्नान्निवार्याशु योगिनां गतिदोऽस्ति सः ॥ २ ॥	॥ २ ॥

आपातरमणीयानि दृष्टान्यत्र फलानि तु ।	
छाया विषमयी चापि पानीयं विषमेव हि	॥ १५ ॥
फष्टदं दर्शनादेव किमु तत्सेवितं पुनः ।	
तस्मान्न स्थेयमत्राय भवद्भिः सद्वितेच्छुभिः	॥ १६ ॥
इति ध्रुत्वाऽपि तद्वाक्यं मोहविभ्रंशितान्तराः ।	
अश्रद्धाय फलासक्त्या संगतात्परिब्रध्रगुः	॥ १७ ॥
त्रितापदवतो दग्धाः कुपितैर्मधुपालिभिः ।	
एकांते पिवतो लुब्धान्मधु काप्यविवेकिनः	॥ १८ ॥
तदा तिरोऽभवद्देवः सर्वे ते फललंपटाः ।	
इतस्ततः प्रधावंतः केवलं क्लेशभागिनः	॥ १९ ॥
उपपन्ने क्षये तत्र तदा ते सस्मरुः परं ।	
पुनस्तत्र सुखं दृष्ट्वा क्षणादेव विसस्मरुः	॥ २० ॥
फलमाधुर्यसंसक्त्या त्यक्तेशस्मरणाः पुनः ।	
अषापुः सुतरां दुःखं विवेकपरिवर्जिताः	॥ २१ ॥
तांस्तादृशात्रिरीक्ष्येशः कठणावरुणालयः ।	
किंचित्स्वाभिमुखान् ज्ञात्वा मायावनमलोपयत्	॥ २२ ॥
तदा दक्षमदृष्ट्वा ते शुशुचुर्विरहादिताः ।	
तदा प्रादुरभूद्देवः स्वल्पेणांशे रियतः	॥ २३ ॥
तदा ते चकिता उचुर्भगवन् क्व गतं वनं ।	
दत्तात्रेयः स भगवान् प्रहस्याह कुमारकान्	॥ २४ ॥
यत पृथ समुत्पन्नं तस्मिन्नेव लयं गतं ।	
एवमेव हि संसारो नात्र कार्या विचारणा	॥ २५ ॥
तस्मात्तं दुःखदं त्यक्त्वा यः सदा मत्परो भवेत् ।	
तत्स्योऽपि तदसारस्य आत्मशान्ताद्विमुच्यते	॥ २६ ॥

त ऊचुर्भगवन्नात्मा कस्तज्ज्ञानं कथं भवेत् ।	
वयं तु साधनैर्हीना हीना नो भगवान् गतिः	॥ २७ ॥
श्रीदत्त आह सर्वेषामंतरात्माऽहमेव हि ।	
मब्धानं कर्मणा भक्त्या ज्ञानेन परिमुच्यते	॥ २८ ॥
त ऊचुर्भगवन्देव कथं नो मुक्तिरीदृशाम् ।	
ज्ञानेन कर्मणा भक्त्या हीना हीना वयं तव	॥ २९ ॥
त्वया सह चरिष्यामो नित्यं त्वद्दर्शनोत्सुकाः ।	
त्वां त्यक्तुमशमास्तस्मात् प्रसीद कृष्णं कुत	॥ ३० ॥
इति तन्निश्चयं ज्ञात्वा कथं चास्यंत्यमी गृहान् ।	
संगो हि योगभंगाय तस्मादेवं करोम्यहं	॥ ३१ ॥
एषं पिचार्यं भगवान्निममञ्ज सरोधरं ।	
तत्रापि ते सरस्तीरे तस्थुः सर्वे शतं समाः	॥ ३२ ॥
ततस्तद्वचनार्थाय नारीं मायामयीं वराम् ।	
गृहीत्वा पाननिरतामुत्तार जलात्प्रभुः	॥ ३३ ॥
स्त्रीसंसर्गिणं मामेते त्यजेयुरिति तेऽपि तम् ।	
सुरापानरतं नार्यांऽऽन्वितं तं न सत्यजुः	॥ ३४ ॥
तेऽपि न दोषायेत्येवं निश्चित्य केचन ।	
भक्तिमंतो भगवताऽनुगृहीतास्त एव हि	॥ ३५ ॥
संयोगो वा वियोगो वा कथं सर्वात्मनो भवेत् ।	
अथापि लोकाशिक्षार्थं दर्शयत्येवमीश्वरः	॥ ३६ ॥
संगात्संजायते कामरततः क्रोधादयोऽपदाः ।	
शोकमोहादयः सर्वे संगान्देव भर्षति हि	॥ ३७ ॥
योगभंगकरः संगः प्रतिकूलोऽरिवैकेनाम् ।	
विवेकिनां तु सत्संगः सर्वदा योगोपादिदः	॥ ३८ ॥

चत्नात्वाज्यो वह्निःसंगः संगस्तयाज्यस्तयांतरः ।
 इत्युपादिशदीशोऽयं लीलाविश्वंभरो विभुः ॥ ३९ ॥
 पौषमासे पूर्णिमायां पुण्यर्क्षे बुधवास्तरे ।
 स सूर्योदयवेलायामवतीर्णो महाश्रुतिः ॥ ४० ॥
 अद्धामकस्या तमन्यर्च्यं यथाविभवविस्तरं ।
 श्रीण्यर्घ्याणि प्रदेयानि योगिवल्लभतुष्टये ॥ ४१ ॥
 (अर्घ्याणि) पूर्णब्रह्मस्वरूपाय लीलाविश्वंभराय च ।
 दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणार्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४२ ॥
 अद्वैतानंदरूपाय विश्वरूपाय शंभवे ।
 अन्नमयाय देवाय कर्मणार्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४३ ॥
 लीलाविमहरूपायानसूयानंदनाय च ।
 संसारधमनाशाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४४ ॥
 एवमर्घ्यं प्रयं दत्त्वाऽन्नं दत्त्वास्तस्य तुष्टये ।
 तेन तुष्टोऽभिलषितं लीलाविश्वंभरोऽर्पयेन् ॥ ४५ ॥

इति धीमद्दशमुदेवानंदशरस्वतीविरचितलीलाविश्वंभराख्य-
 षोडशावतारवर्णनं नाम पद्योऽष्टमः ॥

१५१ अथ सप्तमचरितप्रारम्भः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीगुरुपरणारविदाभ्यां नमः ॥
 लीलाविश्वंभरस्यैवं चरितं श्रोतव्यमुत्तमं ।
 सिद्धराजस्य चरितमथ यद्वे सनासतः ॥ १ ॥
 लीलाविश्वंभरो देवः ऋशभिःपयंटाभिजम् ।
 रूपमाच्छाद्य वदतीवर्णं प्राविशदेहकः ॥ २ ॥

- वयं श्रेष्ठा वयं श्रेष्ठा इत्थं विवदिरे मियः ।
 १ तान्दृष्टवोवाच सिद्धेशो भगवान्त्रिनंदनः ॥ १५ ॥
 विवादं मा कृया व्यर्थं सिद्धाः शृणुत मे मतम् ।
 यस्यैते वचनादेव पुनर्यास्यति देवताः ॥ १६ ॥
 तेनैव कुंडितास्तस्मात्सर्वश्रेष्ठः स एव हि ।
 इत्युक्तास्ते तथेत्युक्त्वा प्रोचुः सिद्धाः पृथक् पृथक् ॥ १७ ॥
 प्रयांतु खेचरा भूयो नमैव वचनादिति ।
 न तदा गमनं तेषां बभूवातीव लज्जिताः ॥ १८ ॥
 अभूवन्धिगतप्रोघा यभूवुर्निरहंकृताः ।
 निस्तंभांस्तान्समालोक्य दत्तः सिद्धेश्वरोऽम्बीत् ॥ १९ ॥
 प्रयांतु खेचरा भूयो वचसा मे क्षणादिति ।
 तत्क्षणादेव ते सर्वे विमुक्तगतयः सुराः ॥ २० ॥
 सर्वे यथागतं जग्मुर्विरिमता अभवन् हि ते ।
 ततस्तं परमात्मानं ज्ञात्वा भक्तिपुरःसराः ॥ २१ ॥
 अग्निष्टूय महात्मानं नमस्कृत्य पुनः पुनः ।
 प्रमोदाविष्टमनसः सर्वे देवा ययुर्दिवम् ॥ २२ ॥
 तदाश्चर्यं समालोक्य श्रुत्वा देवमुखात्स्त्वयं ।
 ज्ञात्वा तं पूर्णपुरुषं दत्तं सिद्धा वयंदिरे ॥ २३ ॥
 ततस्तान् स्वपरान् सिद्धान् प्रशंतान्निरहंमतीन् ।
 स्वहिमन् भक्तियुतान् दृष्ट्वा दत्तात्रेयोऽम्बीदिदम् ॥ २४ ॥
 अहं सिद्धः परो योगी परमात्माऽऽत्मभूः स्वयम् ।
 देवदेवो जगन्नाथः कालाग्निशमनो हृदिः ॥ २५ ॥
 सर्वात्मा सर्ववित्साक्षी मतो वः परमेश्वरः ।
 शिवं भवतु सर्वत्र सर्वतो मत्प्रसादतः ॥ २६ ॥

- दिवैव संगघट्यांतं सिद्धेशस्तानुवादिशत् ।
 सिद्धराजागमः सोऽभूत्सांगमंत्रश्च सक्रियः ॥ ३९ ॥
- भोगमोक्षप्रदः शीघ्रं न देयोऽनधिकारिणाम् ।
 सिद्धराजस्य तां मूर्तिं विचित्रां ध्यानसंगलाम् ॥ ४० ॥
- माघे मासि प्रकटितामानर्चुंस्ते सुभक्तितः ।
 सिद्धराजोयमस्याकं देवतेति सुभक्तितः ॥
 संपुष्य विधिवद्दशुद्धीष्यर्घ्याणि महात्मने ॥ ४१ ॥
- (अर्घ्याणि) सर्वसिद्धांतसिद्धाय देवाय परमात्मते ।
 सिद्धराजाय सिद्धाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहम् ॥ ४२ ॥
- संसारदुःखनाशाय सर्वशोकहराय च ।
 सिद्धराजाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४३ ॥
- सर्वार्णहानदीपाय सर्वशक्तिधराय च ।
 सिद्धराजाय शांताय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४४ ॥
- एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा प्रदुः पुस्तकं शुभम् ।
 यथोपदेशं ते सिद्धाः सिद्धराजपरायणाः ॥ ४५ ॥
- कालेनाल्पेन ते सिद्धिं प्राप्नुवन्तप्रसादतः ।
 एवं यः पूजयेत् सोऽपि तद्वत् सिद्धिं समाप्नुयात्
 सिद्धराजावतारोऽयं सप्तमः परिकीर्तितः ॥ ४६ ॥
- इति श्रीमद्रामुदेवानन्दसरस्वतीविरचितसिद्धराजावतारो
 नाम सप्तमोऽध्यायः ॥

सुधापि तस्य तेनेपन्मुद्रामंगोऽपि नाभवत् ।	
ततश्चेश्वरसामान्यसिद्धियोगवलाद्धिमुमु	॥ ११ ॥
चालयामासुरीशस्य न किंपिदपि सोऽभवत् ।	
यथा वायुविघातेन न चचाल महागिरिः	॥ १२ ॥
इत्युक्त्वष्टप्रभावं तं ज्ञात्वा सर्वेऽपि विस्मिताः ।	
पप्रच्छुः कत्त्वन्नित्येवं सोऽब्रवीत्पूर्ववत्पुनः	॥ १३ ॥
अप्रतीतस्वरूपोऽहमिति संस्मृत्य सोऽथ किम् ।	
भवेद्वा नेति संशय्य पुनः प्रपच्छुरादरात्	॥ १४ ॥
कस्तवास्त्याश्रयो नाथो ह्यनाथोऽहमनाश्रयः ।	
कस्ते योगः क्रिया का च का च विचेत्यमूलकाः	॥ १५ ॥
कस्तवास्ति गुरुस्वाता न मे त्राता तथा गुरुः ।	
का ते मुद्रेति मायेति किं पश्यसि यदीक्ष्यते	॥ १६ ॥
किं ते ध्येयमिति ध्यानाभावगन्धं यदस्ति तत् ।	
कस्ते मार्गो जना येन न गच्छन्ति स एव मे	॥ १७ ॥
इत्येतैर्वचनैस्तस्य स एवायं परेशिता ।	
इति निश्चिन्त्य तं मत्वा तेऽप्राञ्जुर्बिचिकित्सितम्	॥ १८ ॥
हे देव सर्वदेवेश दीननाथ जगत्पते ।	
स्वत्प्रसादाद्वयं सर्वं तव शक्तिमुपागताः	॥ १९ ॥
तव शक्तिबलात्तस्मान्न विचाल्य स्थिरो यदा ।	
तदा हि कथमस्माकं त्वत्समानत्वमन्युत	॥ २० ॥

श्रीदत्तात्रेय उवाच ।

सर्वभूतगतो वायुर्यथा सर्वस्य चेशुकः ।
सोऽपि संचालने व्योम्नो नैव शक्नोति सर्वथा ॥ २१ ॥

- सर्वावयवशून्यत्वान् कारणत्वाद्ययाम्बरम् ।
 न चलत्यनिलापातात्तथाऽहं चात्ममायया ॥ २२ ॥
 कारणत्वाग्निगुणत्वाग्नित्रिकारो निरामयः ।
 सर्वत्रायस्थितो देहे सर्वसंस्पर्शवर्जितः ॥ २३ ॥
 अथाध्य. सर्वभूतात्मा प्रायाधारो निराश्रयः ।
 नित्यानन्दमयं ब्रह्म सर्वसंगविवर्जितम् ॥ २४ ॥
 नैकोत्पत्ती समुत्पन्नः स्थितो च न स्थितः कदा ।
 न शेष प्रलये नाशः सत्यरूपस्य मे सदा ॥ २५ ॥
 ब्रह्मिवाहं परं सत्यं शुद्धमद्वयमक्षरम् ।
 सर्वशून्यमशून्यं च माययाऽनामृतं सदा ॥ २६ ॥
 ईश्वरत्वमसद्यत्र सिद्धानां तत्र का कथा ।
 विकलाभ्यामसंसक्ता भवंतः काममोहिताः ॥ २७ ॥
 कामो वः कारणं संगे दुःखायैव मुखाय च ।
 कामो हि नच्छस्येदं द्वारं मोहनमात्मनः ॥ २८ ॥
 कामान् क्रोधस्य संचारः क्रोधाश्च स्मृतिविभ्रमः ।
 स्मृतिभ्रंशाद् दुष्टद्वयं ह्यन्याप्यं नरकप्रदम् ॥ २९ ॥
 सिद्धियोगपलादेव नरकागघनं महत् ।
 न शेष मनःसंप्राप्तिर्न सुखं न पयः गतिः ॥ ३० ॥
 सर्वकामविनिर्मुक्तः सर्वमंशुत्ववर्जितः ।
 धीरो यथा तथा स्वस्थश्चालितोऽपि न श्वचलः ॥ ३१ ॥
 आत्माऽहं मयंभूतस्य. सर्वदा संगवर्जितः ।
 धीरो यथा तथा स्वस्थश्चालितोऽपि न श्वचलः ॥ ३२ ॥
 सिद्धा ऊचुः
 गुरो प्रायस्व देवेश देवदेव रमापते ।
 न भानीमो यथार्थं त्वन्माहात्म्यं वयमश्रयम् ॥ ३३ ॥

शत्रुः कामो मनुष्यागामज्ञानामल्पमेघसाम् ।
 इति ज्ञातं यथार्थत्वं त्वत्प्रसादान् सुवाक्यतः ॥ ३४ ॥
 मोचयस्व जगन्नाथ गुरो कामविधंघनान् ।
 तदेकं वद निश्चित्य येन मुक्तिर्भविष्यति ॥ ३५ ॥

ज्ञानसागर उवाच ।

भूमैवाराधनं कार्यं सर्वैर्गं नात्र संशयः ।
 विहितेन मया पूर्वं मंत्ररूपेण कर्मणा ॥ ३६ ॥
 फलसंगपरित्यागात् कामक्रोधादिवर्जनात् ।
 मद्भक्त्या भक्त्यप्राप्तिर्न युक्त्यैवेति निश्चितम् ॥ ३७ ॥
 इति तत्त्वोपदेशेन त आत्मज्ञानसाधने ।
 श्रेयिता मंत्ररूपेण स्वात्माराधनकर्मणि ॥ ३८ ॥
 (अर्घ्याणि) सर्वत्राज्ञाननाशाय ज्ञानदीपाय चात्मने ।
 सच्चिदानन्दबोधाय कर्मणाऽर्घ्यं द्वादशम्यहं ॥ ३९ ॥
 भेदलयविनाशाय मोक्षबीजाय चात्मने ।
 ज्ञानप्रियाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं द्वादशम्यहं ॥ ४० ॥
 भकारिप्रविनाशाय विज्ञानसागराय च ।
 दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं द्वादशम्यहं ॥ ४१ ॥
 एकमर्घ्यत्वं हत्वा कर्तव्यं मंदिरार्पणं ॥ ४२ ॥

इति श्रीज्ञानसागरचरित्रवर्णनं नाम षष्ठमोऽध्यायः ॥

१५३ अथ नवमावतारचरितम् ।

- श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
 ततो बहुविधे काले मंत्रानुष्ठानकारिणां ।
 तेषामेवात्मभक्तानां क्रियाः सम्यक्परीक्षितुं ॥ १ ॥
 तत्पूर्वरूपमान्ठाद्य मलीमसमिवाऽक्रियं ।
 अमलारूपमपरमबधूतं व्यपारयत् ॥ २ ॥
 गत्वा ततस्तत्समाजं मदांध इव दूरतः ।
 अपश्यच्चरितं तेषामासीनो ध्यानमुद्रया ॥ ३ ॥
 तदा केचिद्रता पृच्छित्यं विक्षिप्तमानसाः ।
 केचित्संतापसंशुक्ता आसंस्मरताश्च केचन ॥ ४ ॥
 प्राम्यवाद्गताः केचिद्भ्राह्मण्यस्तथा ।
 कामक्रोधादिसंदुष्टस्वभावविहताः परे ॥ ५ ॥
 पूर्वाभ्यस्तध्यानबलाद् ध्यानस्थाः केचनापरे ।
 केचनानेकसंदेहसागरे पलितस्तथा ॥ ६ ॥
 तान्द्रष्ट्वा परमात्मा स दत्तात्रेयो दयाकरः ।
 तेषां योगविकृतानि चित्तानि समुपाहरन् ॥ ७ ॥
 तेन ते हृतचेतस्काः स्तब्धा आत्मक्रियासु च ।
 तत्परित्यागतोऽभूयंस्तदेवतानुबुद्धयः ॥ ८ ॥
 अन्नासीनास्तमासीनं प्रजंतमनुयायिनः ।
 तिष्ठंतमनुतिष्ठंतरे एतेषु तमन्वगुः ॥ ९ ॥
 इत्यात्ममायया तेषां मोहितानां परोक्षिता ।
 पुढीरात्मरताः कृत्वा पुनस्ताः प्रमुमोच ह ॥ १० ॥

सतस्ते योगसंभ्रष्टाः सर्व एतेन नो भृशम् । मोहितं चित्तमित्येवं ह्यात्था संक्षुब्धमानसाः	॥ ११ ॥
छलवादप्रसंगेन जेतुकामास्तमीश्वरं । पप्रच्छुः कस्त्वमित्येवं सोऽश्र्वीत्पूर्ववत्पुनः	॥ १२ ॥
अप्रतीतस्वरूपोऽहमित्ययं पूर्वं एव हि । भवेद्वा नेति संदिह्य तमप्राक्षुस्तथा पुनः	॥ १३ ॥
तथैव तद्वचः श्रुत्वा स एवायं परोशिता । इति निश्चित्य ते सर्वे प्रणिपेतुर्मुहुर्मुहुः	॥ १४ ॥
जयेति शब्दमुच्चार्य स्तुत्वा मुस्तुतिभिस्तया । श्रद्धया परयोपेतास्तमिदं वाक्यममुवन्	॥ १५ ॥
हे दत्त करुणामूर्ते गुरो संदेहनाशन । कृपया पाहि देवेश शरणागतवत्सल	॥ १६ ॥
मंत्रयोगस्त्वया प्रोक्तः साकल्येन सुदुष्करः । अस्य योगस्य विश्लेषान्न पश्यामः स्थितिं स्थिरां	॥ १७ ॥
गुणतश्चञ्चलं चित्तं तद्वावति पिशाचवन् । देहे षट्सासने षट्के मुद्रामालापरिग्रहात्	॥ १८ ॥
योगेनानेन सा सिद्धिर्भविष्यति कथं पुनः । अतस्त्रायस्व योगेश योगाभ्यासेऽतिदुर्बलान्	॥ १९ ॥
तच्छ्रुत्वा वचनं तेषां दत्तात्रेयः कृपांबुधिः । षैत्रशुक्ले पीर्णिभायां चित्रश्रे भौमवासरे	॥ २० ॥
द्वितीययामे प्रथमे प्रहरे प्रादुरास सः । आच्छाद्य पूर्वरूपं तदात्मानं विश्वरूपिणं	॥ २१ ॥
नानावर्णमनेकांघ्रिं बहुदरकरं तथा । बहुवक्त्रभ्रोग्रनेत्रमीवं सऽयौतिषं परम्	॥ २२ ॥

- तेन तद्वचसा शीलस्तं विद्यायात्मनो गुरु ।
 षड्दृष्ट्वो नमस्त्वा स्तुत्वा सम्यगपूजयन् ॥ ११ ॥
- मंरुल्लिप्ताभिरद्भिस्तत्पादौ प्रश्रात्य धर्मविन् ।
 कुशपुष्पसमायुक्ता अर्घ्यास्तावा अयाकरोन् ॥ १२ ॥
- सुगंधसुमनोघूपदीपप्रभृतिभिर्मुदा ।
 उपचारैः समभ्यर्च्य श्राद्धार्थान्नं न्यरेदयन् ॥ १३ ॥
- तस्य पात्रेऽथ प्रक्षाल्य मुत्तपाणिपदांबुजम् ।
 दत्त्वा तांबूत्रमष्टांगं दीपैस्तं निरराजयन् ॥ १४ ॥
- तयोस्तस्मिन् दृष्ट्वा क्रोधेन महता युता ।
 पृष्ट्वा फोटाहलं विप्रा मंदिरान्निर्ययुर्बहिः ॥ १५ ॥
- तान्दृष्ट्वान्येऽपि भूवांसो ब्राह्मणा मिमित्तरवदा ।
 आश्चर्यं किमिदं चेति तद्ग्रामेऽन्येऽपि संगताः ॥ १६ ॥
- इति ते मिलिनाः सर्वे गत्वा तन्मदिरं शुभं ।
 ब्राह्मणास्तं भिक्षुरूपमप्राप्नुस्तीत्रया गिरा ॥ १७ ॥
- रे दुष्ट वर्णहीनस्त्वं कथमत्रागतोऽसि वै ।
 ब्रह्मकर्मविनादाय कस्ते यद् पराक्रमः ॥ १८ ॥

भिक्षुरुवाच

- किं तद्ब्रह्म कथं कर्म विप्राः सर्वे वदंतु मे ।
 तदहं नैव जानामि जानाम्यात्मानमात्मना ॥ १९ ॥

विप्रा ऊचुः

- ओमित्येकाश्वरं ब्रह्म वेदरूपेण विस्तृतं ।
 तेनेदं विहितं कर्म नित्यनैमित्तिकात्मकम् ॥ २० ॥

आत्मज्ञानाधिकारे हि निजंगाम ततो विभुः ।
 तद् दृष्ट्वाऽयं पुमान् पूर्ण इति मत्वाऽब्रुवन् जनाः ॥३१॥
 देवदेव जगन्नाथ सर्वज्ञ परमेश्वर ।
 देहि देहि तदस्माकं ज्ञानं दुःखविनाशनम् ॥ ३२ ॥
 अस्माकं भवकीटानां कोऽन्यस्त्राता विना त्वया ।
 प्रायस्व नः पुनः पाहि महात्मन् पुरुपेश्वर ॥ ३३ ॥
 अस्माकं सकुटुम्बानां क्षेमं देहाविचंचलं ।
 यशः प्रज्ञां धनं देहि स्थानं देहि सुगतात्मकं ॥ ३४ ॥
 अस्माकं कर्मजन्तूनामायुरारोग्यदो भव ।
 सर्वदा सुप्रसन्नस्त्वं भव देव रमापते ॥ ३५ ॥
 इति मूढधियो लोका आत्माभिलाषलोलुपाः ।
 देहि देहीति शब्देन महात्मानं तमन्वगुः ॥ ३६ ॥
 तान् दृष्ट्वान्येऽपि भुयांसो प्राक्षणाः पाममोदिताः ।
 तथाऽन्येऽपि च धावन्तः पृष्ठवस्त्रं न तत्यजुः - ॥ ३७ ॥
 तान्मूढान् समितान् दृष्ट्वा परितः प्रसृतान् विभुः ।
 संगत्यागमपेक्ष्याथ तेषां धैर्यं परीञ्चितुं ॥ ३८ ॥
 प्रजगाम ततस्तत्रै महारण्यं भयंकरं ।
 तत्रैवासने योगी मानीभूत उपाविशान् ॥ ३९ ॥
 (अर्घ्याणि) मायासुक्ताय शुद्धाय मायागुणहराय ते ।
 शुद्धशुद्धात्मरूपाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४० ॥
 सर्वद्वेषयमुक्ताय सर्वमायाहराय ते ।
 सर्वसंतापनाशाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४१ ॥
 शुद्धात्मज्ञानदीपाय भक्तारिष्टहराय ते ।
 मायापाशविमुक्ताय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ४२ ॥
 एषमर्घ्यं श्रयं दत्त्वा कुर्यादध्योऽनापणम् ॥ ४३ ॥
 इति श्रीमायासुखावधूतचरितं नाम दशमोऽध्यायः

१५५ अथ एकादशावतारचरितम् ।

- श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
 तेनैव ध्यानयोगेन स्थितं चापि न ते जहुः ।
 व्यालव्याघ्राग्निरूपाणि माययाऽदर्शयद्विभुः ॥ १ ॥
 तथापि ते महारमानं नो जहुः काममोहिताः ।
 पूर्वरूपं तदाऽऽच्छाद्य मायायुक्तोऽभवत्तदा ॥ २ ॥
 वयेष्टशुक्लत्रयोदश्यां भृगां स्यात्यामितोदये ।
 प्रादुर्बभूव स त्रिभुर्मायायुक्ताप्रधूतरुः ॥ ३ ॥
 शुद्धः श्यामो युवा ध्यानयोगस्थोऽके स्वमायया ।
 नारीनादाय कल्याणीमुपविष्टो ह्यभासत ॥ ४ ॥
 तं मायासहितं तं न तःशुभुः पाममोहिताः ।
 विसृज्य ध्यानयोगं तं गीतं सह तथा जगौ ॥ ५ ॥
 तं गायनपरं चापि ते जना नैव तत्तयजुः ।
 ततः सह तथा देव्या भयमांसरतोऽभवन् ॥ ६ ॥
 ततस्तं मायया गुप्तं भयमांसादिसेवितं ।
 शंकासुत्तरति दृश्या भ्रष्टोऽयमिति तत्तयजुः ॥ ७ ॥
 ततरताग्निर्गतान्योक्ष्य स्वगतं प्राह सो विभुः ।
 नारीयं दुष्टसंसर्गप्रदिविषयिमोचिनी ॥ ८ ॥
 योगानुपूलभूता मे सर्वदा सुरकारिणी ।
 विधिभ्ररूपमय्यागु सर्वसंगनिवर्तयम् ॥ ९ ॥
 इदं च मे पानमिदं च मांसप्रसेवनं मे जनसंगमुच्छये ।
 इत्थं सदा योगहितं विचार्य तेनैव रूपेण चिरं ध्वजार ॥ १० ॥
 श्रुत्येवमर्जुनः प्राह देवेन्द्रेणार्चितः कथं ।
 एवंप्रभातो देवोऽपि ब्रह्मध्यानाय शंस मे ॥ ११ ॥

गर्गमुनिरुवाच

- नतावनात्तसुभगप्रतोऽयं परमेश्वरः ।
 तल्लीलां दृष्टु भूपेद्र यतोऽभीष्टार्थमागभूत् ॥ १२ ॥
 स दैत्यो दैत्यराट् जंभो देवेन्द्रोपि सदैवतः ।
 स्वर्गायापुष्यतान्योन्यं दिव्यवर्षं पुरा भृशम् ॥ १३ ॥
 दैत्यैर्देवाः पराभूता गत्वोत्तुर्जीरमातुराः ।
 दृष्टः पराजयो नोऽद्य तत्किं कार्यमतः परम् ॥ १४ ॥
 तानाश्वास्याह धिपणो दत्तात्रेयं तपोधनं ।
 शरणं यात वरदः स कार्यं व करिष्यति ॥ १५ ॥
 इत्युक्तं सामरः शक्रः प्राप दत्ताश्रमं शुभं ।
 तत्र देव महात्मानमप्रतर्क्यं ददर्श स ॥ १६ ॥
 दिगंपरमपि स्वांके धृत्वा आलां दिगंवराम् ।
 अनघां सुदतीं तन्वीं पानासत्तामपि स्थितां ॥ १७ ॥
 दृष्ट्वैवमपि ते चक्रुः सेवा सर्वेऽमराः सदा ।
 तिष्ठंतमुपतस्थुस्ते प्रणता यान्तमन्वगु ॥ १८ ॥
 भक्त्यैवं बहुकालं ते सेवयामासुरादरात् ।
 अथैच्छदाह भगवान् देवा किं संवयेच्छय ॥ १९ ॥
 देवा ऊचुः प्रणम्येक्षं परमात्मन्जगत्प्रभो ।
 सयज्ञभागं प्रैलोक्यं दानवैरखिलं हतं ॥ २० ॥
 वयं ह्यताधिकाराच्च तिष्ठामो मर्त्यवद् भुवि ।
 परित्राणाय नो देव तद्वधे च धिय कुरु ॥ २१ ॥
 त्वद्भक्तानां सुराणां नो त्रिना त्वचरणांबुजान् ।
 गतिर्न विद्यते भूमन् पाह्यार्तान् शरणागतान् ॥ २२ ॥

- प्रहस्य प्राह तान्च्छ्रीमानहमुच्छिष्टदूषितः ।
 मद्यासक्तो वशी नैव मत्तः किं भवतां भवेत् ॥ २३ ॥
 स्त्रीसंमोगो हि दुःखाय तापाय च पुनस्तु सः ।
 देवादुच्छिष्टतामस्याः प्राप्तोहं किमतो भवेत् ॥ २४ ॥
 देवा ऊचुस्त्वमनघो ज्ञानदीपोऽनघाप्यसौ ।
 विद्या तव विभो यस्याः प्रसादात्सद्गतिः ग्लु ॥ २५ ॥
 यथाऽर्कस्य प्रभा भूमन् विप्रचंडालसंगिनी ।
 पुण्यं पापं च नादत्ते तथेयं प्रकृतिस्तव ॥ २६ ॥
 श्रीदत्तः प्राह यद्येवं भवतां संमतं ततः ।
 मुद्धायाहूयतां दैत्या निहानयत मा चिरं ॥ २७ ॥
 सतो दृष्टाः सुरा जग्मुर्दैत्यास्तेऽपि महाबलाः ।
 मुंचतो विविधास्त्रीघान्युयुधुर्मदविद्भलाः ॥ २८ ॥
 पलायनपरा आसन् देवास्तेऽसुरपीडिताः ।
 पृष्टतोऽनुव्रजन्तस्ते दैत्या दत्ताश्रमं गताः ॥ २९ ॥
 कालयंतः सुरान् दैत्या हन्प्रमानान्भयातुरान् ।
 श्रीदत्तपादसंलग्नान् समस्ताच्छरणार्थिनः ॥ ३० ॥
 दृष्टशुस्ते महात्मानं दत्तात्रेयं दिगंबरं ।
 तन्वीं तां वामपार्श्वस्थां चार्त्रिणीं प्रमदोत्तमां ॥ ३१ ॥
 पद्मपत्रायताक्षीं तां सुदतीं सुन्तनीं शुभां ।
 सर्वयोषिद्गुणाढ्यां दृष्ट्वाऽऽसन् काममूर्च्छिताः ॥ ३२ ॥
 साभिलाषास्ततो दैत्यास्त्यक्त्वा देवान् यथु वरं ।
 हर्षं मनो दधुः सर्वे तत्सौंदर्यविभोऽहिताः ॥ ३३ ॥
 वरं स्त्रीरत्नलाभेन शूनार्था इति तेऽसुराः ।
 चत्वा यलान् क्रियंश्चिपवा शिषिकायां च के दधुः ॥ ३४ ॥

स्वस्थानाभिमुखा जग्मुः सानुरागाः स्मरातुराः ।	
योगीन्द्रोऽथ प्रहस्याथ दानवान्पश्यतामराः	॥ ३५ ॥
परांगनाभिमर्शोत्थपापेनातिबलीयसा ।	
हतश्रीका हतबला जाता एते न संशयः	॥ ३६ ॥
तन्मूर्धगाऽधुनेयं श्रीः शीर्षाण्युत्कृत्य सत्वरं ।	
आयास्यस्यत्र नैषात्र शंका ह्येते मृतोपमाः	॥ ३७ ॥
हन्यंतां तन्न भेतव्यं प्राप्तोऽथ विजयक्षणः ।	
भवंतोऽत्र निमित्तं ते हतप्रायाः श्रियार्दिताः	॥ ३८ ॥
इत्युक्तास्ते सुरा गत्वा शस्त्रैर्देवशिरांसि तु ।	
फलानीवाशु वृक्षेभ्यः पातयामासुरचताः	॥ ३९ ॥
इतेषु तेष्वजं प्राप्ता श्रीस्त्वत्पत्न्याऽविभागिनी ।	
देवा अपि ययुः स्वर्गं पूर्ववन्द्यीधराज्ञया	॥ ४० ॥
एवंप्रभावः श्रीदत्त ईशस्तं शरणं व्रज ।	
इत्युक्तः सोऽर्जुनस्तेन श्रीदत्ताश्रममाययी	॥ ४१ ॥
शते एकादशावतारे श्रीगायानुक्तावधूतचरिते जंभामुर-	
पराजयो नाम प्रथमोऽथः ॥	

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥	
तदेव रूपमाराध्य कार्तवीर्यार्जुनो नृपः ।	
तत्प्रसादाच्चोभयर्धि प्राप्तवान् तत्प्रसादतः	॥ १ ॥
अर्जुन उवाच	
महीं महेश योगस्य मयास्थेया कथं वद ।	
इति पृष्टोऽर्जुनेनाह सांगं योगं त्र्यधीश्वराः	॥ २ ॥

मायायुक्तावधूत उवाच

- प्रयुंजती यदाऽऽत्मानं बुद्धिस्तःप्रेरकस्य हि ।
 मही देवस्य सवितुर्भग कार्या परिपुतिः ॥ ३ ॥
- यो मद्रतान्तरात्माऽत्र श्रद्धावान्भजते हि मां ।
 स मभातिप्रियो नूनं सर्वेपामेव योगिनां ॥ ४ ॥
- स्वमपि श्रद्धया राजन् योगं युंजन् मजस्व मां ।
 मत्प्रसादादिहैवाशु मत्सायुष्यं गमिष्यसि ॥ ५ ॥
- इत्युक्तः प्रणतो राजा नत्वा प्राह सगद्गदं ।
 फुल्लास्याब्जो गलन्नेत्रो हृष्टरोमा तदाऽचिरान् ॥ ६ ॥
- मोहतमो मम नष्टं त्वद्वचनान्न हि कष्टं ।
 शिष्टमिदं मयि हृष्टं हृत्पस्मात्मनि तुष्टं ॥ ७ ॥
- केशरुजां हरणेन त्वच्चरणस्मरणेन ।
 अस्मि कृतार्थ इशेश श्रीश परेश महेश ॥ ८ ॥
- प्रेमदुग्धं तव पादं को न भजेदविशदं ।
 दैववशाद्भृदि मेयं दर्शितवानसि मेयम् ॥ ९ ॥
- आधिततापहरं तं पातकदैन्यहर तम् ।
 नौमि शिवं भगवंत पादमहं तव संतम् ॥ १० ॥
- गुरो गुरुतरागम्य गुरुगम्य गुणाकर ।
 गुरुत्तम नमस्तेऽस्तु संनिधौ भव सर्वदा ॥ ११ ॥
- एव सुतीर्थः श्रीदत्तस्तीर्थकीर्तिः प्रसादितः ।
 फुल्लहृत्त्रेत्रवक्त्रश्च प्रेम्णा प्राह परेश्वरः ॥ १२ ॥
- विदितं मत्प्रसादेन पर तत्त्वं त्वयाऽनघ ।
 यावद् दृढीभवेत्तावद्भ्यासं कुरु यत्नतः ॥ १३ ॥

- धनुभूय चिरं तेन कृत्स्नयो भविष्यति ।
 इत्युक्त्वा दक्षिणं हस्तं निदर्श्या तच्छिरस्यजः ॥ १४ ॥
 मा भी राजन् कृतार्थस्त्वं सायुज्यं मम यास्यासि ।
 इत्युक्तस्तं प्रणम्याद्गु गुहां गत्वा यथाविधि ॥ १५ ॥
 उपविश्यासने दध्यां प्रसन्नकरणोऽर्जुनः ।
 समाहितोऽल्पमालेन सोऽभवत् मुहुरासनः ॥ १६ ॥
 चत्थितो द्वादशदिनैः पुनर्मासैः सुस्थिरः ।
 पुनः स्थाणुर्निश्चलात्मा त्रिमास्या स समुत्थितः ॥ १७ ॥
 चत्वार्य शतकैः प्राप्य वपुर्देष्यन्वज ईशितुः ।
 तमालिग्याह भगवाननुभूतं किमुच्यतां ॥ १८ ॥
 प्रहस्याहर्जुनो नत्वा भूमन् कानुभवः पृथक् ।
 पृथक् च कोऽनुभविता सर्वत्रास्मीह ये खवन् ॥ १९ ॥
 बहुना किमिहोक्तेन निस्तीर्णोऽस्मि भवांबुधेः ।
 परमानंदसंदोहनिमग्नोऽस्मि निराकुलः ॥ २० ॥
 न किंचिन्मेऽस्ति कर्तव्यं कृतं सर्वमशेषतः ।
 ज्ञातव्यमपि विज्ञातं प्राप्तं प्राप्तव्यमप्यहो ॥ २१ ॥
 इदं स्वात्ममुखं त्यक्त्वा मनो मे नैति कुत्रचित् ।
 न कं कृतेन राज्येन नाकं त्यक्तेन वा पुनः ॥ २२ ॥
 यथाज्ञा भवतो भूयो ध्यानार्थं प्रविशे गुहा ।
 ईक्षे भवत्स्वरूपं वा सगुणं नामहो मम ॥ २३ ॥
 श्रीशः प्राह नृप स्नात्वा कृत्वा नित्यविधिं सुधीः ।
 कृत्वाऽऽहारं समाधिं च श्रोभूते व्रज पूर्णदक्ष ॥ २४ ॥
 इत्याहस्ततया चक्रे सोऽर्जुनोऽथ समाहितः ।
 षण्मासात्पुनरुत्थानं प्राप श्रीदत्तवाञ्छया ॥ २५ ॥

ततः पुनर्विशेत्सुक्तो भूयो योगी ममाहितः ।	
वर्षेणोत्थाय चागत्य नत्वाग्ने श्रीगुरोः स्थितः	॥ २६ ॥
तं प्राह प्रणतं शांतं स्वमक्तं भक्तवत्सलः ।	
स्वामि तमुपवेश्यांगं त्वया पृष्टं मयोदितं	॥ २७ ॥
किमाचारेण मे कृत्यं तवापि च तथाप्ययं ।	
धर्मः सनातनः सेव्यो लोकोपरुतये सदा	॥ २८ ॥
लोकवाधानिरासार्थं विपरीतं फचिद्ब्रूहिः ।	
चरित्वाऽपि न हि स्याज्याः किया वर्णाश्रमोषिताः	॥ २९ ॥
गृहस्थेन त्वया भूप त्रिविधा कर्मचोदना ।	
लोकसंप्रहसिध्यर्थं श्रद्धयैव विजानता	॥ ३० ॥
यद्यदाचरति भ्रेष्टस्तत्तदेवेतरोऽपि च ।	
स यत्प्रमाणं मनुते लोकस्तदनु धर्तते	॥ ३१ ॥
दोषशुध्योभयातीतो निषिद्धान् निवर्तते ।	
गुणशुध्या न विहितं करोति शोऽपि बालवन्	॥ ३२ ॥
यन्त्वात्मारविरात्मज्ञः स्वात्मकृमः सदात्मवान् ।	
म्यारमन्वेषात्मना तुष्टस्तत्कार्ये कावशिष्यते	॥ ३३ ॥
कृतेन तस्य नैवार्यो नानर्थोऽप्यकृतेन च ।	
अतोऽस्य नैव कुत्रापि कञ्चनार्थक्यपाशयः	॥ ३४ ॥
द्वायेवै पुरुषो लोके परमानन्दनिर्भरी ।	
योगयुक्तो द्रयातीतो यश्च मुद्वेः परं गतः	॥ ३५ ॥
पुरीं गच्छावनिं पादि मपत्रीनां भजार्जितां ।	
देवान् यद्वैपज धार्द्रः शिरुन् दानैर्द्विजानपि	॥ ३६ ॥
विप्राम्संतर्पय स्वर्गगोभूस्वधारयादिभिः ।	
भूयो भूयोऽपि मे प्रीत्या दर्शनं च समापर	॥ ३७ ॥

स्मरणं पुरु राज्येऽपि हृदाऽऽयमेण मे मदा ।
 परानंदस्वरूपं मे न विरमरसि कर्हिचिन् ॥ ३८ ॥
 अंतर्निष्ठः सदा युक्तो घटिर्व्यंशहरनापि ।
 प्रशाङ्गपतितं कर्म पुरु तेन न लिप्यसे ॥ ३९ ॥
 जावन्मुक्तः सदा तिष्ठ थावदारुधमात्मदृक् ।
 ततो विदेहैवस्यं प्राप्स्यसे मयि निश्चितं ॥ ४० ॥
 मयाऽनुशिष्टो गच्छानु ययोक्तं सम्यगाचर ।
 सुरी भवानंदमयः सदैव त्वं निरामय ॥ ४१ ॥
 इति एकाश्यावतारे श्रीमायापुत्रावधूतचरिते कार्तवीर्यार्जुन-
 चरितवर्णन नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
 प्रविश्याश्रममासीनं दत्तात्रेयं दिगंबरं ।
 ददर्शनपयाऽऽश्लिष्टं देव्या रामो महामतिः ॥ १ ॥
 अमिवाद्येश्वरं मत्वा प्रार्थयामास भक्तितः ।
 कृपां कुरु मयि ब्रह्मन्मक्तवत्सल सर्व्विन् ॥
 संरक्तुं त्रितरावत्र प्राप्तोरिमि मूर्ध्नि मे विधिम् ॥ २ ॥
 श्रीदत्त उवाच
 अनाचारो न जानामि धर्मं वाऽधर्ममप्युत ।
 यथेष्टां गतिमाश्रित्य श्रितोऽस्मीह पिशाचवत् ॥ ३ ॥
 राम उवाच
 योगीश्वरः सर्व्वगुरुः कर्ता हर्ता जगत्प्रभुः ।
 सदानन्दो गुणातीतो धर्माधर्मो कुवस्तव ॥ ४ ॥
 रामोऽब्रूत् करिष्येहं मर्द्दी निःक्षत्रियामिति ।
 संकल्पितमृतं भूयान् प्रसादाद्भवतोऽधुना ॥ ५ ॥

दत्तः प्राह तमालिङ्ग्य त्वं सत्या मेऽसि निश्चितं ।
 कृतं साधु त्वया, राम सत्यसंधो भविष्यसि ॥ ६ ॥
 ततः श्रीशाङ्गयाऽऽनीय सर्वतीर्थानि सायकैः ।
 भित्त्वाऽर्द्रिं विधिवत् सस्नौ रामः पञ्चाश रेणुका ॥ ७ ॥
 गुरुणापि समाधाय ऋष्यादाप्तिं यथाविधि ।
 सुमंगला विवेशासौ सह पत्न्याऽऽहिताग्निना ॥ ८ ॥

राम उवाच

यक्षाय ह्याय ते दत्त नमस्त्व मे सत्याश्रयतः ।
 मृत्वाऽऽचार्यः कारयौर्ध्वदेहिकं विधिवत्तयोः ॥ ९ ॥
 इत्यर्थितः स रामेण भूत्वाऽऽचार्योऽप्यकारयत् ।
 विधिनाऽञ्जलिदानादि पिंडनिर्वापणादे च ॥ १० ॥
 श्रीदत्तः प्राह पितरौ क्व गतौ राम वेत्सि किम् ।
 स प्राह स्वप्नसादात्तो स्वर्गताविति भाति मे ॥ ११ ॥
 श्रीशः प्राह मृती स्वर्गं गतावित्यक्षमावना ।
 न मृती न गतारैर्ना पश्य लीलाविहारिणौ ॥ १२ ॥
 रामोऽपि पितरौ दृष्ट्वा द्योतयंतौ दिशस्त्विया ।
 नमाम परया भक्त्या तौ ततोऽद्दर्शनं गतौ ॥ १३ ॥
 प्राहाश्लिष्य प्रभू रामं क्षत्रियाञ्जल्यपानिकान् ।
 मन्त्रिषुर्दशयुतस्यं तु सखे जिष्णुर्भविष्यसि ॥ १४ ॥
 ततो रामः प्रगीतार्यां स्नात्वा संरुप्य सायुधः ।
 त्रिःसप्तवारं निःश्वसं हमां कृत्वाऽऽस्रसराश्रयधान् ॥ १५ ॥
 पितृन् संतप्य शस्त्राणि प्रश्नात्पापायंमत्रिजं ।
 ऋत्विजः कश्यपमुत्स्रान्मृत्वा सोमेन सोऽयजत् ॥ १६ ॥

(अर्व्याणि) स्वमायागुणगुप्ताय मुक्ताय परमात्मने ।
 सर्वत्राज्ञाननाशाय कर्मणार्घ्यं ददाम्यहम् ॥ २७ ॥ १ ॥
 मायास्थाननिवासाय मायामुक्ताय चात्मने ।
 भक्तारिष्टविनाशाय कर्मणा० ॥ २८ ॥ २ ॥
 योगारिष्टविनाशाय देवदेवेश्वराय ते ।
 जंभदर्पविनाशाय कर्मणार्घ्यं० ॥ २९ ॥ ३ ॥
 एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा कुर्यान्मधुसमर्पणं ॥ ३० ॥

इति श्रीमद्भाग्युदेवानंदसरस्वतीविरचितमायायुक्तावधूत-
 चरितवर्णनं नाम एकादशावतारः ॥

१५६ अथ द्वादशावतारचरितम् ।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
 पद्मिंशेऽलर्कबोधाय काशिराजसहायतः ।
 चक्रेऽलर्कं भ्रष्टराज्यं सुब्राह्मः सोऽभ्यगाद् गुरुं ॥ १ ॥
 अलर्कस्त्वकरोद्भाग्यं पितृवत्पालयन् प्रजाः ।
 शिक्षां दुष्टेषु शिष्टेषु रक्षां दीनेषु वै कृपां ॥ २ ॥
 एकारसौं धर्मेण धर्मं चार्थेन नीतिमान् ।
 तयोरेवाविरोधेन दिव्यार्यानभजत्सदा ॥ ३ ॥
 सुषाहुस्तादृशं विद्वान् बुबोधयिपुरात्मनि ।
 काशिराजसहायार्थं स पुनर्योऽब्दुमाययौ ॥ ४ ॥
 भ्रात्रा रुद्धं पुरं क्षीणान् कोशान् परवशांश्च तान् ।
 मंथ्यादीन् वीक्ष्य सोऽलर्को भीतो दुद्राव पीडितः ॥ ५ ॥

- एकाकी सोऽश्वमारुह्य रात्रौ गत्वा वनं स्थितः ।
 ऋष्याश्रमे स्मरन् मातुरुपदेशं तदा नृपः ॥ ६ ॥
- प्रातः स्नात्वा स निष्कास्य मुद्रां कृत्स्नमंगलः ।
 वाचयामास विप्रेण मात्रा विलिखितं हितं ॥ ७ ॥
- त्याज्यः सर्वात्मना संगः स चेत्स्यक्तुं न शक्यते ।
 स सद्भिः सह कर्तव्यः संतो दुःसंगभेषजम् ॥ ८ ॥
- कामः सर्वात्मना हेयो हातुं चेच्छक्यते न सः ।
 मुमुक्षां प्रति कर्तव्यः सैव कामार्तिभेषजम् ॥ ९ ॥
- इति श्रुत्वा मातृहृदं बुन्वा सहाद्रिसंस्थित ।
 ज्ञात्वा सत्तममात्रेयं निर्विण्णः शरणं ययौ ॥ १० ॥
- आपाते वीर्णिमायां च दिवाऽऽदिगुस्त्राबभौ ।
 आद्ये यामे द्वितीये सन्मुहूर्ते मन्दवासरे ॥ ११ ॥
- प्रणम्याह स भो ब्रह्मन् प्रसादं कुरु मे प्रभो ।
 दैवाद् दुःखं समुत्पन्नं कृपया तदपाकुरु ॥ १२ ॥
- भगवांस्तद्रूपः श्रुत्वा ज्ञात्वाऽलकं महामति ।
 मदालसागर्भरत्नं प्रहस्येदमभाषत ॥ १३ ॥
- दुःखं नृप किमर्थं ते कस्त्वं दुःखं च कस्य च ।
 विचार्याङ्गानि चात्मानं क्व दुःखं सत्यमिद्वद ॥ १४ ॥
- इत्युक्तः स चिरं ध्यात्वा विमृश्य च पुनः पुनः ।
 विहस्याहात्मनाऽऽत्मानं ज्ञात्वा सर्वाकारणं ॥ १५ ॥
- खं वायुरग्निरंबु क्ष्मा नाहं तज्जानि चेह तु ।
 सहेऽहमिति मंतुस्तद्भाति दुःखाद्यसाद्विभो ॥ १६ ॥
- नित्यो मे महिमा नास्य क्षयो बुद्धिश्च यद्यपि ।
 भौतिके तौ सुखाद्यं वा किं पारक्येन तेन मे ॥ १७ ॥

- नित्यः सदैकरूपोऽहं परिणामः कुतो मम ।
संगे देहस्य संत्यक्ते दुःखादि कोपरक्षयते ॥ १८ ॥
- स्थूलेऽत्र भीतिके सूक्ष्मे तन्मात्राप्रस्थितेऽपि च ।
उत्थितं त्रिविधं दुःखं पश्यतो मम तेन किम् ॥ १९ ॥
- मनो मतिरहंकारश्चित्तं च न भवाम्यतः ।
अंतःकरणजैर्दुःखैः संबंधो न परस्य मे ॥ २० ॥
- राज्यं करोत्वप्रजोऽत्र किं मे संघाभिमानतः ।
स चाहं देहतोऽन्योऽपि पार्थक्यं न सतो हि मे ॥ २१ ॥
- यस्य भूतस्य हस्तादिसंबंधो नात्मनः पुनः ।
फेभाश्वकोशराष्ट्राद्यैरसंगस्य चिदात्मन ॥ २२ ॥
- तस्मात्त्रारिर्न मे मित्रं सुखं दुःखं पुरं वलं ।
पुरोत्पन्नोऽपि मोहोऽयं नष्टो भवदनुग्रहात् ॥ २३ ॥
- यथैकमपि खं भाति बहुघोषाधिभेदतः ।
तथाऽहं काशिषो भ्राता न भेदः पारमार्थिकः ॥ २४ ॥
- असम्यग्दर्शनाद् दुःखं मतं मे स्वप्नसंनिभम् ।
निर्ममो निरहंकारस्तत्रेशेऽद्य सुगाढिषण् ॥ २५ ॥
- यथा तु भञ्जिते दुःखं शुकानो ममतावृते ।
न तथा गमताहनि वृषादौ तद्वदप्र तु ॥ २६ ॥
- न दुःखी न सुखी सोऽहं निर्ममः प्रकृतेः परः ।
यो भूताभिभवो भूतैः सुखदुःखात्मकः स च ॥ २७ ॥
- श्रीदत्ताः प्राह भूपेन्द्र सम्यग् व्यवसितं त्यया ।
दुःखमूलं ममेत्यस्य निशुप्तिर्न ममेति च ॥ २८ ॥
- मदनिष्ठोत्तमे प्रभान् मयानुभूत्या निराकृता ।
ममता शात्मलीतूल इव यातेन तेऽपुना ॥ २९ ॥

(अर्घ्याणि) सर्वत्राज्ञाननाशाय गुरवे परमात्मने ।	
दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं	॥ ३० ॥
चिदात्मज्ञानदीपाय गुरवे ब्रह्मरूपिणे ।	
दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं	॥ ३१ ॥
भेदापविनाशाय सन्निदानंशरूपिणे ।	
दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं	॥ ३२ ॥
एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा सुवर्णं च समर्पयेन्	॥ ३३ ॥

इति धीमद्भाग्युदेवानंदसरस्वतीविरचित आदिगुच्छरित-
वर्णनं नाम द्वादशावतारः ॥

१५७ अथ त्रयोदशावतारचरितम् ।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥	
कदाचिर्द्विपिगलो नागो दृष्ट्वाऽमुं माहुरस्थितं ।	
कृष्णधात्रीतले वेदं पठतं ब्राह्मणवपतः	॥ १ ॥
पप्रच्छ भवतः कोऽयमाश्रमो वर्णगर्हितः ।	
वर्णित्वं ते न कौपीनमौजोदंहादिविवर्जित	॥ २ ॥
न गृहित्वं चामिहोत्रद्विसूत्रादिविवर्जित ।	
वनित्वं ते न चांगंतुसाधनादिविवर्जित	॥ ३ ॥
न भिक्षुत्वं शिष्याप्राप्त्यभोगयुक्त दिगंबर ।	
केनोपदिष्टो मार्गोऽयं नमस्त्रीमघलालस	॥ ४ ॥
प्रभुः प्राह तमुक्तान्यः पंचमोऽयं ममाश्रमः ।	
योऽतिकल्पेनात्मरूपं विश्वं पश्येदभेददृक्	॥ ५ ॥

वैराग्ययुक्तो वीतारिस्त्वस्यायं पंचमाश्रमः ।

त्वया श्रुतो न वै तं हि जानीयुर्ब्राह्मणाः समाः ॥ ६ ॥

इत्थं श्रुत्वा सोऽनसूयागर्भरत्नमिदं महः ।

इति मत्वाऽतिखिन्नस्तं प्रार्थयामास धीनवाक् ॥ ७ ॥

शुक्लाष्टम्यां श्रावणस्य विशेषादिंदुवास्तरे ।

शिवरूपधरं दृष्ट्वा दत्तात्रेयं महामुनिं ॥ ८ ॥

कुत्सिता रुशती धाष्टर्षाद्वागुक्ता मेऽनयाऽनघ ।

भर्त्सितोऽसीश मां शाधि दीरात्म्यं मे ह्यमस्व भो ॥ ९ ॥

इति क्षमाप्य विश्वेशं संप्राप्तानुग्रहो मुनिं ।

अभिवाद्य प्रसन्नात्मा स्वाश्रमं पिंगलो ययौ ॥ १० ॥

(अर्घ्याणि) संसारदुःखनाशाय शिवाय परमात्मने ।

दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ११ ॥

भेदतापविनाशाय मुख्यविधाय चात्मने ।

शिवाय गुरवे तुभ्यं कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ १२ ॥

सर्वत्राभेदरूपाय सर्वत्र विमलाय ते ।

सर्वदानंदरूपाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ १३ ॥

एवमर्घ्यत्रयं दत्त्वा प्रदद्याद्दुदकं शुभं ॥

इति श्रीमद्वासुदेवानंदसरस्वतीविरचितश्रीशिवरूपचरित-

वर्णनं नाम त्रयोदशोऽवतारः ॥

१५८ चतुर्दशावतारचरितम् ।

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदेवदेवाय नमः ॥

मार्कण्डेय उवाच ।

अथ ब्रजन् दक्षिणाशां दत्तात्रेयो महामुनिः ।
 लोकान् पूतानथाकार्षीद्रमनस्नानभोजनैः ॥ १ ॥
 ततः कालेन बहुना सहाद्रिमगमन्मुनिः ।
 रम्यपर्वतराजेन्द्रं दृष्ट्वा स्थातुं मनो दधे ॥ २ ॥
 दत्तात्रेयो महायोगी योगाभ्यासरतः सदा ।
 समः सर्वेषु वेदेषु ऋषिरूपधरो हरिः ॥ ३ ॥
 दत्तात्रेयाश्रमो रम्यः सदा पुष्पफलैर्द्रुमैः ।
 सेवितो मुनिभिः सिद्धैर्देवैः सेन्द्रैः सकिन्नरैः ॥ ४ ॥
 सिंहाश्च नागाश्चकत्र तत्रैव गतवैरकाः ।
 तत्र व्याघ्रा हरिण्यश्च नकुलाः पद्मगास्तथा ॥ ५ ॥
 तत्र ध्यानपराः सिद्धा मुनयश्च तपोधनाः ।
 लोके च नियतात्मानस्ते सर्वे तत्र संस्थिताः ॥ ६ ॥
 देवदेवस्वरूपेण दत्तात्रेयः स्वयं हरिः ।
 कृष्णामलकवृक्षस्य मूले तिष्ठति नित्यशः ॥ ७ ॥
 तत्र दृष्ट्वाऽच्युतं देवं शंखचक्रगदाधरं ।
 अथ प्रजापतिर्देवः मत्स्यलोकस्थितैर्जनैः ॥
 संवृतो ह्यगमत् सद्यो दत्तात्रेयाश्रमं प्रति ॥ ८ ॥
 मात्रे दिवा शुक्लचतुर्दशीतिथौ ।
 भृगोर्दिने मे शततारकाक्ये ॥
 आद्ये च यामे शुभदे सुहृते ।
 दृश्योऽभवत्तत्र स देवदेवः ॥ ९ ॥

पुण्ये कृष्णामलीप्रामे दत्तात्रेयस्य चाश्रमे ।
 यदर्शं च शतानंदो देवदेवेश्वरं विभुम् ॥ १० ॥
 अव्यक्तं व्यक्तयुक्तं तु सगुणं गुणवर्जितं ।
 नामरूपादिरहितं नामरूपधरं हरिं ॥ ११ ॥
 किराटेनार्कवर्णेन भासमानं रमापतिं ।
 देवदेवेश्वरं देवं योगिनां हृदयंगमम् ॥ १२ ॥
 दृष्ट्वा चतुर्मुखो देवं साष्टांगं प्रणिपत्य च ।
 श्रुतांजलिपुटो भूत्वा श्रुतिं चक्रे समाहितः ॥ १३ ॥

ब्रह्मोवाच ।

जय जय सकलानंदकायक । जय भूधरादिभुवनधारक ।
 जय चंद्रारकचंद्रानंददायक ।
 जयाशनिजलदहनपवननभसां जगिस्थितिमृत्तिकारक ॥
 जय विदुधानंदसंदोहप्रद ।
 जय परमहंसपरिश्राजकादिनिष्किंचनजनप्रिय
 जय त्र्यंशकादिसुरेशपूजित ॥
 जय जिज्ञासुनां जगिस्थितिनिप्रतिकारक भगवन्
 भजनवह्म, जय सहास्रिर्मदन ।

एवं श्रुतो देवदेवः स्तुत्याभीर्तिर्जनार्दनः ।
 चतुर्मुखेन लोकानां पतिना जगदीश्वरः ॥ १४ ॥
 स्तोत्रावसाने देवेशो जगतां पतिरच्युतः ।
 विरिचिमूचे भगवान् धरं श्रुत्वाति मात्त ॥ १५ ॥

ब्रह्मोवाच

दुर्लभं गुणिरूपस्य दर्शनं तव दुर्लभं ।
 तव लक्ष्मं द्वयं देव किमन्यन् प्रार्थयामि ते ॥ १६ ॥

- दृष्टोऽसि जगतां नाथ कृतार्थो दर्शनेन ते ।
 कृतकृत्या वयं देव दत्तात्रेयस्य दर्शनान् ॥ १७ ॥
- आयातयार्तं नागापि निवृत्तं मम केशव ।
 पुनर्मजो यथा नास्ति तथा कुरु जगत्पते ॥ १८ ॥
- देवदेव उवाच ।
 महर्शनेन ते ब्रह्मन् निवृत्तं कर्मजं फलं ।
 अधुना मत्स्वरूपे त्वं मुनिभिर्लयमाप्स्यसि ॥ १९ ॥
- इति प्रादाद्वरं देवस्त्रिलोक्यानां ददायकः ।
 ब्रह्मणे मुनिशादूलं ऋषिभिः सह सत्यवाक् ॥ २० ॥
- ततो विवेश सगणो देवदेवस्य चरित्रणः ।
 निजस्वरूपे देवस्य शतानंदो लयं गतः ॥ २१ ॥
- सह्याद्री दंढकारण्ये दत्तात्रेयस्य चाश्रमे ।
 परमेष्ठी परां मुक्तिमवाप मुनिभिः सह ॥ २२ ॥
- (अर्ध्याणि) देवदेवाय देवाय दुःखशोकहराय च ।
 दुरितौघविनाशाय कर्मणाढ्यं ददाम्यहं ॥ २३ ॥
- सर्वापराधनाशाय सर्वपापहराय च ।
 देवदेवाय देवाय कर्मणाऽढ्यं ददाम्यहं ॥ २४ ॥
- भक्तप्रियाय देवाय शुद्धाय परमात्मने ।
 दत्तात्रेयाय देवाय कर्मणाऽढ्यं ददाम्यहं ॥ २५ ॥
- एवमव्यंक्षयं दत्त्वा तां वूलं च समर्पयेत् ।
 इति श्रीमद्वासुदेवानंदसरस्वतीविरचित श्रीदेवदेवावतार
 कथन नाम चतुर्दशोऽध्यायः ।

१५९ पंचदशावतारचरितम्

- श्रीगणेशाय नम । श्रीदिगंबराय नम ।
 आसीद्राजा यदुर्नाम सोमवंश्यो महामति ।
 धर्मात्मा नीतिमान् दक्ष श्रीदत्तार्चनतत्परः ॥ १ ॥
- राज्यं शशास बह्वहं कदाचित् पर्यटन् स गाम् ।
 ददर्श निर्भयं दक्षमवधूत कविं सुधीः ॥ २ ॥
- तं नत्वाचे जन प्राय श्यायु कीर्त्यद्विहेतुकः ।
 पुमर्थांनीहते त्व तु कल्पोऽपि न तथा कथम् ॥ ३ ॥
- तप्यमाने जने कामबन्धिनाऽपि न तप्यसे ।
 निष्कामाऽसि कुतोऽकर्ता रोचते चेद्वद् प्रभो ॥ ४ ॥
- इत्युक्तस्त प्रभु पुंसा श्रेयसे प्रात्रवीत्परम् ।
 तत्त्वं बुद्ध्याभितगुरुशिक्षित ज्ञानमात्मनः ॥ ५ ॥
- मदर्चकोऽस्यतो राजन् समाधाय मन शृणु ।
 चतुर्विंशतिराचार्याः संति मे बुद्ध्युपाभिताः ॥ ६ ॥
- यच्छिक्षयेदृशो भूमा मुक्तसंगश्वरे महीम् ।
 वक्ष्ये येभ्यो मया यद्यच्छिक्षित शीघ्रमुक्तिदं ॥ ७ ॥
- न दैवानुगभूतार्त क्षमेव धीर सृतेश्वलेत् ।
 सदा परार्थोद्भवेहो नगाच्छिक्षेत् परात्मताम् ॥ ८ ॥
- प्राणवृत्याश्चित्तद्वह्नाम्बिदभृत्तुष्येन्न गोप्रियैः ।
 तद्भुगदोपगुणास्पृग्निद्धर्मासक्तश्च देहग ॥ ९ ॥
- गुणाश्रयो गुणैर्युज्येन्न गधैर्वायुवन् स्वटक् ।
 फालोत्थगुणतेजोऽवभूमयभावास्पृगित्पुमान् ॥ १० ॥
- वायूत्थाद्वास्पृक्प्रवचान्तस्थेनाभिदसगती ।
 भाव्ये सर्वान्वयव्याप्त्या ब्रह्मात्मत्वात्ततात्मनः ॥ ११ ॥

- रस्यः रिनग्धः प्रवृत्त्याच्छो ह्योव्वद्दाम्ना पुनाति नृन् ।
 छन्नः स्पष्टोऽपि कान्धर्चः प्राग्दग्दात्रघं दहन ॥ १२ ॥
 कापि भुंक्ते तपस्तेजोदीप्तोऽश्रोभ्योऽपरिमहः ।
 मलास्पृक् सर्वभक्षोऽपि ह्योऽग्निवर्धेघसीयते ॥ १३ ॥
 तत्तद्रूपः स्वमायोत्योच्चासत्स्थेशोऽग्निहेतिवन् ।
 कालान्नित्येपि दृश्येते नात्मभृतोद्भवक्षती ॥ १४ ॥
 देहः कलावद्विकारा कालेनात्मान्जवद् ध्रुवः ।
 भात्यात्मा 'तत्स्ययव्यक्तो न स्वस्यो बुध्यतेऽर्कवत् ॥ १५ ॥
 स्थूलबुध्यार्कवद्रोमिर्गा यथास्वं गुणैर्गुणान् ।
 आदत्ते विसृजत्यत्र सदा योगी न बुध्यते ॥ १६ ॥
 नातिस्नेहप्रसंगाक्तो नश्येहीनकपोतवत् ।
 काश्चित् कपोतः कपोती मीढादा चेरतुर्वने ॥ १७ ॥
 प्रेम्णाशंकं मिथो बद्धध्यक्ष्यंगौ पाति स श्रमात् ।
 तर्पयन्ती साऽमूढाभास्तांस्तौ पुपुपतुर्मुदा ॥ १८ ॥
 कदाचिल्लुब्धको नीढाद्बहिस्थांस्ताञ्छिञ्चाऽऽद्वे ।
 क्रोशती पतितान् दुःखात्तां तं चापस्मृतिं तथा ॥ १९ ॥
 द्वंद्वारामः प्रियाऽशांतो गृहासक्तो विवन्नरः ।
 क्रान्तापावृतमुक्तिद्वानृजन्मन्युत एव सः ॥ २० ॥
 काप्यस्यैन्द्रियसौरयं तन्नेच्छेदाजगरोऽक्रियः ।
 यहच्छयाऽऽप्तं महान्तं प्रासं वाऽल्पं रसारसं ॥ २१ ॥
 भक्षेच्चैनाप्तोऽनशनो दैवभुवसर्पवत्सवन् ।
 विनिद्रोऽक्रियवत्स्यंगधृगोमानपि नेहते ॥ २२ ॥
 पूर्णो हीनोऽप्यजपरो न सर्पति न शुष्यति ।
 ह्योऽधिभवन् सिधुभिर्निम्नोऽनंतपारो दुरत्ययः ॥ २३ ॥

- सदाक्षोभ्यो दुर्विपाह्यः प्रसन्न स्तिमिताधिभवत् ।
नाऽवशोऽग्नौ विवन्नश्येत् स्त्रीलीलारूपमोहितः ॥ २४ ॥
- गृण्हीयात्सर्वतः सारं रमेन्नैकत्र चाल्पमुक्त् ।
समहे नाशवीजेऽपि मधुकुट्टन्मुनिः सदा ॥ २५ ॥
- वध्येत नांगनास्पर्शान्दूरैर्हन्येत वेमवत् ।
अन्योऽकात्संपितं लुब्धैर्न मुक्तं नार्पितं धनं ॥ २६ ॥
- भुंक्तेऽकार्जितगृह्यन्नं प्राग् मिश्रुर्मधुहेव च ।
ना वध्येतैणवद्रीतान्त्व्याद्वाऽप्यृष्यद्वाङ्गवत् ॥ २७ ॥
- प्रमाथिजिह्वया नैति बहिर्शैर्मत्स्यवह्यं ।
जग्याल्पमुक्त्या साऽसक्त्या जितं सर्वं जिते रसे ॥ २८ ॥
- वेद्यैकार्यदकांताशाध्वस्तनिद्रा सुप्तावहं ।
चिताहेतुं हि निवेदं गत्वाऽऽत्मस्थं रतार्थदं ॥ २९ ॥
- रामं हित्वा कुवृत्त्याऽन्यं भीशुद्धमोहदमध्रुवं ।
कांक्षे धिक्त्वाऽऽत्मनात्मानं रमे क्त्वाऽमुनेति सा ॥ ३० ॥
- मत्वा वथाभूध्याज्ञाकं नैराश्यं परमं सुखं ।
परिग्रहोऽकाय तज्ज्ञोऽस्वोप्यनेतसुरायते ॥ ३१ ॥
- सामिषं कुररं हंति शरोऽतो वयामिषः सुखी ।
मानावमानचित्तो न स्वक्रीडः स्वरतिः सुखी ॥ ३२ ॥
- बालवद्वि जदोऽज्ञोऽर्भञ्चात्मानंदो गुणातिगः ।
भंकत्वैर्कंकं महागवान् रणन्ती द्वी कुमार्यपि ॥ ३३ ॥
- पाण्योर्धृत्वैर्कंकं शंख रहःकृत्येऽलमत्सुखं ।
कालिभूभिर्द्वयोर्वातां ह्येकस्तच्छङ्खवन्चरेत् ॥ ३४ ॥
- एकचार्यप्रमत्तोऽल्पवाग्गुहास्थोऽगृहो मुनिः ।
एकोऽद्विवद्वत्यलक्ष्यो गृह्णारंभोऽध्रुवात्मनः ॥ ३५ ॥

- विफलोऽकाय सर्पोऽन्यकृतघाम्न्येधते सुर ।
 जितश्चासासने नेत्रे वैराग्याभ्यासयद्धृत् ॥ ३६ ॥
- सयुक्त वासना मुक्त्वा सत्त्ववृद्धैयत्यनिधनं ।
 निर्वाण वेत्यतो नातर्बहिस्थ सुनिरात्मदृक् ॥ ३७ ॥
- यथेष्टितात्मेपुकुन्नो धेदेन यातममत ।
 प्रेम्णाऽप्यचलद्वयपानाद्विष्णो सारूप्यमेति ना ॥ ३८ ॥
- प्राग्रूपमुत्सृजन् पेशस्कृन्ध्यानान् कीटवद्दृष्ट ।
 यथोर्णनाभिस्ततोर्णाविहार्यतेऽत्ति ता तथा ॥ ३९ ॥
- प्राक्स्वमायासृष्टमेक सहत्याभून् क्षयेऽद्वय ।
 शक्त्यात्रिहाश्रय सर्वेद् कालेनात्मानुभावत ॥ ४० ॥
- साम्येत्तसत्त्वादिशक्ति प्रधानपुरुषेहज ।
 व्युपाधि पत्मानदो मोक्षाप्य स परावर ॥ ४१ ॥
- गुणात्मिका स्वमाया स श्लोभयन् स्वानुभावत ।
 तथा सृजति सूत्र सा त्रिगुणा शक्तिरासृजत् ॥ ४२ ॥
- विध्व यस्मिन् प्रोक्तमेवघन ससरते पुमान् ।
 देहान् स्तो धोधैराग्ये पराभ्यासोद्भवभयान् ॥ ४३ ॥
- आत्मेष्टभृत्सृष्टवजि प्रियेष्टुर्नश्यति दृषन् ॥
 गात्र स्वार्थे सपत्नावत्त लुनति हि दुर्लभ ॥ ४४ ॥
- मत्वा जन्म तद्विद्वन्मा चरेन्मुक्तोऽनदृष्टि ।
 तच्छ्रुत्वा समचित्तोऽभून्मुक्तसतो यद्दुर्दुत ॥ ४५ ॥
- आश्विनस्य सिते पश्रे पूर्णिमाया ह्यवासरे ।
 अश्विन्यामुदिते सूर्ये श्रीदत्तोऽभूदिगधर ॥ ४६ ॥

नत्वाऽत्रांशं तदादिष्टो यदुः स्वैरं चचार गां ।
तद्रूपं पूजयन्विश्वं सत्तास्फूर्त्यन्वितं मितं ॥ ४७ ॥

दत्तप्रसादात् तद्वंशविस्तरोऽभूदिहांव्रतः ।
कृष्णोऽजः सकलो वृष्णिकुले भूभारहाऽभवत् ॥ ४८ ॥

इति श्रीमद्दामुदेवानंदसरस्वतीविदिते दिगंबरवतारे
प्रथमोऽध्यायः ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

ततः प्रल्हादनामाऽसौ वधुधेऽरिभयंकरः ।
काले काव्येनोपनीतः शिक्षितोऽप्यमजद्धरिम् ॥ १ ॥

आद्याल्यं नारदादेशाद्धर्मे भागवते रतः ।
भूत्वाप्यनात्मवित्त्वेन शांतिं न परमां ययौ ॥ २ ॥

स्यौदासीन्येन स वनं पर्यटन् मृगयामिपात् ।
भाग्याद्दृष्ट्वा सहाद्रौ कावेषां निद्रितं भुवि ॥ ३ ॥

कर्माद्यैर्वर्णालिंगादीरप्रत्यक्षं रजस्वलं ।
नत्वा प्राहावभूतं तं निगूढामलतेजसम् ॥ ४ ॥

कथं भोगीव धत्तेऽस्वः पीनां तनुमनुद्यमः ।
वद्योगात् स्वं ततो भोगो भोगात्पीना तनुर्भवेत् ॥ ५ ॥

शयानोऽनुद्यमोऽनीहो भवानिह तथाऽप्यसौ ।
पीना तनुः कथं सिद्धो भवान् वदतु चेत्क्षमम् ॥ ६ ॥

विद्वान् दक्षोऽपि चतुरश्रिह्वप्रियकथो भवान् ।
दृष्ट्वाऽपीह जनांश्चित्रकर्मणा वर्तते सगः ॥ ७ ॥

इत्थं श्रीभगवांस्तेन प्रह्लादेनात्रिनन्दनः ।

संपृष्टः प्राह संतुष्टः कृपालुः प्रहसन्निव

॥ ८ ॥

दिगंत् उवाच

श्रीनृसिंहोऽवतीर्णोऽत्र यदर्थं स त्वमेव हि ।

दैत्यजोऽपि मुनिच्छात्र शृणु भागवतोत्तम

॥ ९ ॥

संदः स्वप्तो भ्रमंस्मृष्णानयेमं लोकमागतः ।

कर्मयोगेन मुक्तिस्वसोद्वारं यदृच्छया

॥ १० ॥

निवृत्तोऽस्म्यत्र यततां व्यवयं वीक्ष्य शर्मणे ।

आत्मनोऽस्य सुखं रूपं क्लिष्टनष्टे स्वयम्प्रभम्

॥ ११ ॥

हात्वा संस्पर्शजान्भोगान्दुःखात्स्वप्स्यामि दैवमुक् ।

विस्मृत्यामुं जन स्वार्थं सन्तं यात्युप्रसंसृति

॥ १२ ॥

स्वार्थं मायानृतं त्यक्त्वा तदर्थ्यन्यत्र धावति ।

शीवालच्छत्रकं त्यक्त्वा यथांश्वर्यो मरीचिकाम्

॥ १३ ॥

अभाग्यस्य क्रिया मोधाः सुखमाप्त्यै प्रयोजिताः ।

तत्साफल्येऽप्यसद्भिः किं कार्यं मर्त्यस्य कृच्छ्रजैः

॥ १४ ॥

कामार्थेच्छेमोहशोकरागद्वेषश्रमादयः ।

यतो जित्वात्मनो नैति निद्राऽपि भयशंकया

॥ १५ ॥

प्राणार्थेच्छा हि मधुच्छिन्नितेन मयोद्दिशता ।

राजार्थिर्हिंस्रचोरद्विद्वकालेभ्यो न विभेभ्यतः

॥ १६ ॥

निरिच्छः परितुष्टात्मा यदृच्छालामतोऽस्मि सन् ।

बहुकार्कं शये नो चेद्विद्वान् धैर्यान्महाहिषत्

॥ १७ ॥

भूर्यत्वं स्वादु वास्वादु फद्मं मानवर्जितं ।

समानं कापि भुञ्जेन्दि निशि भुक्त्वाऽपि वा न वा ॥ १८ ॥

हरत्यन्यः पतिं हत्वा कृच्छ्राप्तं मधुवद्धनं ।	
शिक्षितं मधुकृत्तोऽतो विरक्तोऽस्म्यपरिग्रहः	॥ १९ ॥
देवाप्तं चर्म वल्कं वा वस्त्रं क्षीमं वसे न वा ।	
कचिच्छयेऽश्मभस्मादी कशिपौ वाजने वने	॥ २० ॥
कचित्स्नातोऽलंकृतोऽहं स्रग्वी सुवसनो न वा ।	
रथेभाश्वैश्वरे कापि मुनिवत्कापि मुग्धवत्	॥ २१ ॥
नाहं निन्दे न च स्तौमि स्वभावविषमं नरं ।	
एतेषां श्रेय आशास वतैकात्म्यमथात्मनि	॥ २२ ॥
ब्रह्मासक्तो ब्रह्मनिष्ठो ब्रह्मात्मा ब्रह्मधीरहं ।	
संस्कृते ब्राह्मणेऽन्त्ये वा समदृग्गत्रि शुन्यपि	॥ २३ ॥
समासमाभ्यां विषमसमे पूजात ओदनं ।	
नाद्यादित्यज्ञगृहिणो दोषो न समदृग्यतेः	॥ २४ ॥
स्वरूपेऽवासनस्तिष्ठाम्यान्वीक्षिक्यानया दिवि ।	
योऽमुमिच्छेत्तु तस्यायमुपायो विदुषः सुखः	॥ २५ ॥
हुनेद्विकल्पं चित्तौ तं मनस्यर्थभ्रमे तु तत् ।	
वैकारिके तं मायायां तां स्वस्मिन् विरमेत्ततः	॥ २६ ॥
शुद्धः सोऽहं परात्मैक इति दाढर्ये विमुच्यते ।	
हृदयं मे सुशुप्तं ते प्रोक्तं तत्त्वं विचारय	॥ २७ ॥
इतीशेनोपदिष्टः स ह्यात्वाऽऽत्मानं प्रपूज्य च ।	
तदाज्ञप्तो ययौ राज्यं दुर्वन्नपि स दैवभुक्	॥ २८ ॥
राज्यभीषुद्रदाराढ्योऽप्यलितः स्वात्मदृक् सदा ।	
भुक्त्वाऽऽरब्धं चिरं राज्यं दत्त्वा पुत्रे विरोचने	॥ २९ ॥
मुक्तसंगश्चचार क्षमां समदृक् स गुरुक्तश्च ।	
इति धामद्रामुदेवानदधररषतीधिरचिते दिगंबराषतारे	
द्वितीयोऽध्यायः ॥	

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

- तथैव साध्यदेवेभ्यो भगवानाह हृद्विया ।
 धृतिसत्यशमादीर्हृदप्रधि छित्वा शमं नयेत् ॥ १ ॥
- गर्वाक्रोशान्यावमानद्रोहकामाद्वोऽर्थहाः ।
 त्याज्याः शूराऽरुतुदाऽसद्वाक् च सहा ततोऽव्ययः ॥ २ ॥
- तद्वत्सन्मुन्यसञ्चोरसंगी रंगात्पटो यथा ।
 स्वयं सहिष्णुर्नो कुर्यान्निदाघातादि दैवभाक् ॥ ३ ॥
- वाक्सेव्या-व्याहृत्या सत्या प्रिया धर्मा च सशुजा ।
 चित्तो भावो नान्यरंघ्रं नेक्ष्यं देयं प्रतिश्रुतं ॥ ४ ॥
- सुहृत्सेव्योऽधमो नैव श्रेयं श्रेय आत्मनः ।
 समो निद्रामशंसादौ तथोत्कर्षापरर्षयो ॥ ५ ॥
- प्रहृष्टं शोकरादित्यं दुर्युत्ताय निवर्तनं ।
 श्रेयोमार्गोऽयमादेय इतीशः प्राह तेऽभजन् ॥ ६ ॥
- एवं सुरधिप्रमुखा भगवद्भावमद्वय ।
 प्रसादेनैव संप्राप्ता भक्तिगम्यस्य चात्मनः ॥ ७ ॥
- परोऽसी पुरुषो भूमा भक्त्या लभ्यो ह्यनभ्यया ।
 ऋमेण पुण्यशीलेन सता नान्येन दुष्कृता ॥ ८ ॥
- स्मरणेऽस्यार्जुनोऽलको वन्दने दास्य आयुरित् ।
 सख्ये रामो विष्णुवत्तः सेवने यदुरर्चने ॥ ९ ॥
- कर्तिने वेदधर्मा च श्रवणे दीपको हरेः ।
 एते चान्ये च षड्व्यः स षः स्वात्मनिवेदने ॥ १० ॥
- यो यो यां यां कृती भक्तिं वृणुते तस्य तस्य सः ।
 तां तां स्थिरीकृत्य दत्ते हृद्यमर्थं त्र्यधीश्वरः ॥ ११ ॥
- इति दिग्वरावतारे तृतीयोऽध्यायः ॥

(अध्याणि) योगपालाय देवाय दत्ताय परमात्मने ।

दिगंबराय शांताय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ १ ॥

दुःखदुर्गतिनाशाय दत्ताय परमात्मने ।

योगारिष्टविनाशाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ २ ॥

योगारिष्टविनाशाय योगमायाधराय ते ।

दिगंबराय देवाय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं ॥ ३ ॥

अर्घ्यांते वसनं मालाविभूर्त्तिं वा समर्पयेत् । ॥-४ ॥

इति दिगंबररावतारकथनं नाम पचदशोऽवतारः

१६० अथ षोडशावतारचरितम् ।

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

एवं स योगिराजाऽऽद्यैरवतारैर्महीतले ।

भक्तिं ज्ञानं च वैराग्यं साष्टांगं योगमुत्तमं ॥ १ ॥

नानारूपधरो भूत्वा नानासाधनसंहतिं ।

नानाधिकारिभेदेन प्रकाश्य स्फुटमीश्वरः ॥ २ ॥

कृतकृत्य इव ज्ञानपर्यके योगनिद्रया ।

निद्राण इव संतस्यौ भगवानत्रिनंदनः ॥ ३ ॥

भक्ताः शिष्याश्च ते सर्वे समागत्य जगद्गुरुम् ।

कृतकृत्याः प्रणम्येशं ददृशुः पद्मलोचनं ॥ ४ ॥

कार्तिके शुद्धपक्षे तु द्वादश्यां बुधवासरे ।

रेवत्यां भास्वदुदयधेलायां जगदाश्रयः ॥ ५ ॥

भक्तानां पश्यतां तत्र प्रादुरासत्पिरात्परः ।

इंद्रनीलप्रतीकाशः कुर्वन् वित्तिमिरा दिशः ॥ ६ ॥

अपरो वासरमणिराभातीबोदयं गतः ।	
स कृष्णः श्यामकमलनयनो ध्यानमंगलः	॥ ७ ॥
केवलं ध्यानमात्रेण सर्वाभीष्टप्रदो नृणाम् ।	
सर्वदेवमयो ध्येयः सर्वतीर्यास्पदः प्रभुः	॥ ८ ॥
सर्वघर्ममयः सर्वमुरारूपाधिदात्मकः ।	
सत्यरूपः सत्यसंघः सत्यसंकल्प ईश्वरः	॥ ९ ॥
मेघर्गभीरया वाचा सर्वेषां शृण्वतां सतां ।	
वागीश्वरेश्वरः प्राह शृण्वंतु भजन्ना इदम्	॥ १० ॥
सारत्सारं समुदुष्ट्य दत्तं यः शीघ्रमोक्षदम् ।	
वैदिकः शाश्वतो धर्म इष्टशोऽनिष्टवारकः	॥ ११ ॥
अस्यैव योगरूढत्वान्नामान्वर्धकमुत्तमम् ।	
अस्यैव शब्दमूलत्वान्महत्त्वं नित्यताऽपि च	॥ १२ ॥
अनेनार्थं निवार्यांशु मद्ध्ययानप्रतिबंधकं ।	
उतोऽनायासतो ध्यात्वा मत्सायुज्यं गमिष्यथ	॥ १३ ॥
एवमुक्त्वा स भगवान् विरराम तदाऽपि ते ।	
स्वर्गीचक्रुस्तथेतीशवचनं शिरसा मुदा	॥ १४ ॥
तं कृष्णं श्यामकमललोचनं शांतविग्रहम् ।	
संपूज्य परया भक्त्या दद्याद्धार्याणि भाविकः	॥ १५ ॥
(अर्घ्याणि) सर्वासिद्धांतसिद्धाय दत्ताय परमात्मने ।	
कृष्णाय पद्मनेत्राय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं	॥ १६ ॥
अखंडाद्वैतरूपाय निर्गुणाय गुणात्मने ।	
कृष्णाय पद्मनेत्राय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं	॥ १७ ॥
भक्तप्रियाय देवाय योगनिद्रातुराय च ।	
कृष्णाय पद्मनेत्राय कर्मणाऽर्घ्यं ददाम्यहं	॥ १८ ॥

- एवं संपूज्य देवेशं रौप्यं दद्यात् स्वशक्तितः ।
 ब्राह्मणान् भोजयेत्तेन प्रसन्नो भवतीश्वरः ॥ १९ ॥
- इत्थं श्रीदत्तदेवस्यावतारा इह षोडश ।
 घर्णिताः पूजितास्ते तु जन्ममृत्युभयापहाः ॥ २० ॥
- प्रथमो योगिराजोऽस्त्रिवरदाख्यो द्वितीयकः ।
 दत्तात्रेयस्तृतीयस्तु कालाग्निशमनाभिधः ॥ २१ ॥
- चतुर्थः पंचमो ह्येव स योगिजनवल्लभः ।
 लीलाविश्वंभरः षष्ठः सप्तमः सिद्धराजकः ॥ २२ ॥
- अवतारोऽष्टमो ज्ञानसागरो नवमस्तथा ।
 विश्वंभरोऽथ दशमो मायामुक्तोऽधधूतकः ॥ २३ ॥
- एकादशोऽवतारस्तु मायायुक्तोऽधधूतकः ।
 द्वादशस्त्वादिगुरुकः शिवरूपस्त्रयोदशः ॥ २४ ॥
- चतुर्दशो देवदेवस्ततः पंचदशः स्मृतः ।
 दिगंबरः षोडशस्तु कृष्णः प्रथमाब्जलोचनः ॥ २५ ॥
- षोडशैतेऽवताराः श्रीदत्तात्रेयस्य योगिनः ।
 अथ द्वादशमासानामधिवा मार्गशीर्षतः ॥ २६ ॥
- दत्तात्रेयो मार्गशीर्षे मासस्याधिपतिः स्मृतः ।
 लीलाविश्वंभरः पौषमासस्याधिपतिः स्मृतः ॥ २७ ॥
- माघस्य सिद्धराजस्तु फाल्गुने ज्ञानसागरः ।
 विश्वंभरस्तु चैत्रस्य मायामुक्तश्च माघवे ॥ २८ ॥
- व्येष्ठस्य मायामुक्तश्चापाढस्यादिगुर्मतः ।
 शिवरूपः आवणस्य देवदेवश्च भाद्रपः ॥ २९ ॥
- दिगंबरश्चाश्विनस्य कार्तिकस्य च योगिराट् ।
 अधिकस्याश्विनस्य दत्तात्रेयः प्रचीर्षितः ॥ ३० ॥

येन मंत्रो गृहीतोऽत्र दत्तात्रेयस्य योगिनः । तेन हि प्रथमे वर्षे मार्गशीर्ष्यां गुरोर्मुखात्	॥ ३१ ॥
दत्तात्रेयेति नामेदं गृहीतव्यं द्वितीयके । लीलाविश्वंभराख्यं च तृतीये सिद्धराजकम्	॥ ३२ ॥
ज्ञानसागरकं तुर्ये ततो विश्वंभराभिधं । पंचमेऽद्वेऽथ षष्ठेऽद्वे मायायुक्तं च सप्तमे	॥ ३३ ॥
मायायुक्तं चादिगुरुमष्टमे नवमे तथा । शिवरूपं देवदेवं दशमेऽथ दिगथर	॥ ३४ ॥
एकादशे द्वादशेऽद्वे योगिराजमिति क्रमान् । यस्मिन्वर्षे तु यत्राप्तं गृहीतं सदगुरोर्मुखात्	॥ ३५ ॥
परंपराभिज्ञमुखादभावे सदगुरोरपि । मोजनादौ तु तत्राप्तं कीर्तनीयं प्रयत्नतः	॥ ३६ ॥
पवं द्वादशवर्षात् कीर्तनीयं यथाक्रमम् । ततो द्वादशवर्षेष्वं श्रीदत्तात्रेयकीर्तनम्	॥ ३७ ॥
इति श्रीमद्दामुद्देवानन्दसरस्वतीविरचित श्रीदत्तात्रेय- योदशावतारचरितं संपूर्णम् ॥	

अथ संक्षेपतो दत्तयोदशावतारचरितम्

अत्रिः पित्राक्षयेच्छुः सुतमथ तपसे संस्थितः संवतोऽद्वी
के प्राणायामपूर्वं शतसमममुना राजयोगेन नित्यः ।
ज्ञानानन्दैकरूपः प्रकृतिगुणपरः पूरुषश्चित्तौ चो
भर्ता योगस्य दाताऽद्विलज्जनसविता योगिराजः स आद्यः ॥१॥
स्यक्त्वा तामात्मसंस्थामगुणमुत्पमर्यामत्रिणाराधितोऽसी
स्वामालंघ्यारममुत्तां प्रकृतिमथ तया व्यक्तमाहृषिमीशः ।

वत्तोऽहं ते मयात्रे वरद इति तदा सैव तस्याभिधाभूत्
 षड्वाहुर्यास्त्रिमूर्तिः सकलसुरपतिः सोऽवतारो द्वितीयः ॥ २ ॥
 भक्तौद्धारैककृत्ये प्रकृतिगुणयुगं व्यर्थमेवेति भत्वा
 स्यक्तां तस्माद्भूताममृतकिरणदुर्वाससौ सत्त्वयोगात् ।
 अत्रेः पुत्रत्वमैच्छद्भवति हरिरयं विश्वपाता यदंश-
 स्तस्मादुक्तिः पुराणेऽव्यमृषितनयो विष्णुरिच्छन्स दत्तः ॥ ३ ॥
 अत्रेर्भावानुरूपं प्रलयदहनवव्यक्त आदौ ततरत्
 तप्तं दृष्ट्वाग्निना च स्वजनकरुणया पूर्णचंद्रः स दत्तः ।
 तस्थौ संप्रस्य वह्निं मुनिहृदि विमलानसूयोदरेऽष्टौ
 चारान् संस्थाय कालानलशमन इति प्रादुरासीच्छुभाहे ॥ ४ ॥
 अत्रेर्गेहेवतीर्णः परपुरुष इति द्रष्टुकामान् समेतौ-
 स्त्रेखान् सिद्धपिसंधान् निजमतिसुचिरं रूपमेशं च भावम् ।
 विश्वात्मा दर्शयित्वा पुनरपि शिशुतां प्रीणनार्थं स्वपित्रो-
 राश्रित्यासीद्गारे शुभतरचरितो योगिनां बह्मोऽसौ ॥ ५ ॥
 क्रीडायै दक्षिणाशां मुनिसुतसहितः संययौ तत्र सृष्टं
 तेषां भावेश्चणार्थं वनमत्तिललितं केऽपि तत्रैव सक्ताः ।
 केऽप्येनं नो जहुस्ते न्यविशत जलधिं चित्रलीलाविलासो
 लीलाविश्वंभरोऽसौ स्वजनकरुणया प्रादुरासीत्ततोऽब्धेः ॥ ६ ॥
 काले षाप्यात्मभक्तान् स्वभजनविमुखांस्तुच्छसिद्धगातिदप्तान्
 स्वासक्तान् कर्तुकामो मुनिरिव स तदा तेषु तस्थौ ततस्ताम् ।
 हत्वा स्वा योगसिद्धीर्व्यतनुत बहुशो भोगमोक्षहेतुं
 स्वीयं मंत्रागमं च प्रभुरखिलगुरुः सिद्धराजः स दत्तः ॥ ७ ॥
 वेदाः सांगाः सयज्ञा विधिनियमपदं लुप्तमासीत्पुरेदं
 तत्सृष्टं येन भूयः सकलतनुभृतां धर्मसंस्था व्यधापि ।

श्रीदत्तो देवदेवः ससुरमुनिनरा यस्य संदर्शनात्त्रा-
 द्वेषोद्धासत्पतिः संख्यगमदतिमवां मुक्तिमद्वैतसंज्ञाम् ॥ १४ ॥
 प्रह्लादः साध्यदेवा यदुरपि नृवरोऽनुग्रहाद्यस्य चान्ये
 योगार्द्धं प्राप्य तस्थुः सुविमलहृदयाः केवलानंदमग्नाः ।
 योगीशो योगपालः प्रकृतिगुणपरः केवलानंदरूपो
 दिग्वासा दिव्यमूर्तिः शिखरिनिवसतिः सोऽतिसौंदर्यराशिः ॥ १५ ॥
 एवं लीलावतरिर्दशभिरपि विभूर्हानतत्पूर्वयत्नै-
 र्दत्त्वात्मप्राप्तिसिद्धिं परमगतिमयीं भक्तसंचस्य भूम्नः ।
 दिव्ये स्थाने समं तैर्निरवधिविभवे सस्थितोऽनंतलीलः
 श्रीदत्तः कृष्णमूर्तिः सरसिजनयनो योगनिद्रारतोऽभूत् ॥ १६ ॥
 तस्य श्रीकृष्णमूर्तेश्चरितमतिशुभं वेद सम्यक् स एकः
 सर्वज्ञः श्रीगुरुयो निजपदमतुलं तेन यस्मिन्न्यथायि ।
 येनैतर्ह्यत्र भूयः प्रकटितममलं ज्ञानयोगादि सर्वं
 तद्भक्तोद्धारहेतोः स भवति हि तया प्रीयमाणोऽस्य भक्तः ॥ १७ ॥
 दत्तात्रेयः परात्मा प्रकृतिगुणयुतः सर्वमृष्टेर्निदानं
 यत्सत्ताभ्यन्वितोयं सृजति विधिरिदं पाति विष्णुश्च रुद्रः ।
 संहर्ता येन भास्वद्विधुमरुदनला धर्मवंतस्तथान्ये
 न्यूनं विश्वात्मनोऽस्याचरितमिदमिति प्रोच्यतां कित्त्वन्तम् ॥ १८ ॥
 श्रीमदादिगुरोरेवं चरितं पुण्यमुत्तमम्
 पुराणोक्तकथासंघसूचनार्थं समासतः ॥ १९ ॥
 उक्तं वेदाष्टदशभिः श्लोकैः पापौघनाशनं ।
 पठतां शृण्वतां भक्त्या तन्याच्छिवमहर्निशम् ॥ २० ॥
 इति श्रीमदादिगुरुदत्तात्रेयदिगंबरानुचरविरचिते
 श्रीदत्तात्रेयमाहात्म्ये संक्षेपेण सर्वग्रंथतात्पर्यवर्णनं संपूर्णम् ॥
 श्रीदत्तगुरवः प्रीयन्ताम् ।

श्रीदत्तात्रेयपोडशावतारजयन्तीनां नामकालादिदर्शक पत्रकम् ।

अवतारा सूक्रम	नाम	मास	पक्ष	तिथि	वार	नक्षत्र	याम	सुहृते	दान
१	योगिराज	कार्तिक	शुक्र	१५	बुध	कृत्तिका	प्रथम	प्रथम	नारीवेलफलम्
२	अत्रिवरदा	"	वृष्ण	१	गुरु	रोहिणी	"	द्वि०	कदर्बीफलम् *
३	दत्तात्रेय	मार्गशीर्ष	"	३	सुगु	मृगशीर्ष	द्वि०	सूर्योदये	इष्टः †
४	काञ्चनशामन	"	शुक्र	१४	बुध	मृग	चतुर्थ	सूर्यादये	पद्मामृतम्
५	योगिजनवन्धु	पौष	"	१५	गुरु	पुष्य	प्र०	सूर्योदये	मौक्तिकम्
६	लीलाविश्वर	माघ	"	"	बुध	मघा	द्वि०	द्वि०	अक्षम्
७	सिद्धराज	फाल्गुन	"	"	गुरु	पुनर्वसु	प्र०	सूर्योदये	पुस्तकम्
८	ज्ञानसागर	चैत्र	"	१०	रवि	वित्रा	प्र०	सूर्योदये	मन्दिरम्
९	विश्वरोडवधूत	वैशाख	"	१५	शुभ	स्वाति	द्वि०	प्र०	गौ
१०	मायामुक्तोडवधूत	ज्येष्ठ	"	१४	बुध	स्वाति	"	मप्याक्षे	दध्योदनम् S
११	मायायुक्तोडवधूत	आषाढ	"	१३	सुगु	उत्तराषाढा	प्र०	प्र०	मधु
१२	आदिरुद्र	श्रावण	"	१५	मंद	स्वाति	"	द्वि०	सुवर्णम्
१३	शिवरूप	साद्रपद	"	८	चंद्र	शततारा	"	प्र०	उदकम्
१४	देवदेवः	आश्विन	"	१४	सुगु	अश्विनी	"	द्वि०	तांबूलम्
१५	द्विर्गुर	कार्तिक	"	१५	बुध	रेवती	"	प्र०	बलम्
१६	कृष्णदयामकमलयन	"	"	१२	"	"	"	सूर्यादये	रोप्यम्

याम = महर (लीन तासावा) सुहृते = ४८ मिनिटे (अष्टेवालीस) * केळें † उत्क S दहीभात

१६१ श्रीसत्यदत्तपूजा.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्त ॥ प्रती प्रातरितलामलककहकेन स्नात्वा
 व्रतं संकल्प्य कृतोपोषणः सायं पुनः स्नात्वा वाससी परिधाय गोम
 योपलिप्ते रंगवस्त्र्यादिरंजिते प्रदेशे कल्पितं शुभं पूजास्थानमागत
 संसृतपूजासंसारः आसन उपविश्य आचम्य प्राणानायम्य कृतदेव
 गुर्वादिवन्दनः सुमुखश्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य मम आत्मनः०थं म
 सप्तसंभावितदुरितोपशमपूर्वकसकलमनोरथसिन्धुयं यथामिलितोप
 चारैः (पुरुषसूक्तादिमंत्रैः) श्रीसत्यदत्तस्य सांगस्य सपरिवारस्य पूज
 करिष्ये ॥ तत्रादौ निर्विघ्नतासि० गणपतिपूजनं कलशाचाराधनं शरी
 रशुध्यर्थं पङ्गन्यासांश्च करिष्ये ॥ इति संकल्प्य गणपतिपूजना
 कृत्वा अपवित्रः प०॥ ततः पीठे-ॐ मही धीरिति भूमिं स्पृष्ट्वा-ओ
 घय इति धान्यपुंजं कृत्वा-आकलशेष्विवि कलशं संस्थाप्य तत्र इमं
 गंगे इति जलं-कांडास्कांडादिति दूर्वाः-अश्वत्थेव इति पंचपल्लवान्-य
 फलिनीरिति फलं-स हि रत्नानि-इति पंच रत्नानि-हिरण्यरूप इ
 हिरण्यं च प्रक्षिप्य-युवासुवासा इत्यनेन वस्त्रेणावेष्ट्य पूर्णादर्धाति पूर्णपा
 निधाय तत्र वरुणं संस्थाप्य पंचोपचारैः पूजयेत् । (ततः आदित्या
 नवग्रहान् लोकपालान्वा आवाह्य पूजयेत् ।) ततः पीठप्राग्द्वारे-
 लक्ष्मीनारायणाभ्यां० । दक्षिणे ॐ पार्वतीपरमेश्वराभ्यां० । पश्चिमे
 रतिकंदर्पाभ्यां० । उत्तरे ॐ भुवराहाभ्यां० । मध्ये ॐ नगो मग
 दत्तात्रेयाय इति श्रीसत्यदत्तं यंत्रे मूर्तां गुरुपादुकासु शालिग्रामादिषु
 आवाहयेत् । अथ ध्यानम् । श्रीदत्तं खेचरीमुद्रामुद्रितं योगिसद्गुरु
 सिद्धासनस्थं ध्यायेऽभीवरप्रदकरं हरिं ॥ इति ध्यानं । ॐ सहस्रशीर्षा
 दत्तात्रेयाह्वयान्यत्र परिवारिः सहार्चने । श्रद्धामक्येश्वरागच्छ प्य

द्रव्याणि च समर्प्य ॥ ॐ तस्माद्भ्रां ॥ सच्छमीवित्स्वतुलसीपत्रैः सौगं-
 धिकैः सुमैः ॥ मनसा कल्पितैर्नानाविधैर्दत्तार्चयाम्यहम् ॥ १० ॥ इति
 पुष्पाणि ॥ (ततः सति संभवे अष्टोत्तरशतनामभिः पुष्पतुलसीपत्र-
 वित्स्वपत्रादिभिः पूजयेत्) अथावरणपूजनम् ॥ अद्येत्यादि० श्रीसत्य-
 दत्तव्रतांगत्वेनावरणदेवतापूजनं करिष्ये इति संकल्प्य गंधाक्षतपुष्पैः
 देवताः पूजयेत् ॥ ॐ शिक्षायै नमः ॐ कल्याय० ॐ व्याकरणाय० ।
 ॐ निरुक्ताय० । ॐ ज्योतिषाय० । ॐ छंदसे० । ॐ ब्रह्मणे० ।
 ॐ ईशाय० । ॐ रक्षसे० । ॐ वायवे० ॥ १ ॥ दयाब्धे प्राहि
 संसारत्सर्वात्मां शरणागतं । भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥
 इति साक्षरं जलमुत्सृजेत् ॥ एवं सर्वत्र ॥ ॐ ऋग्वेदाय० । ॐ यजु-
 वेदा० ॐ सामवेदा० ॐ अथर्वणाय० ॐ इतिहासपुराणेभ्यो० ॐ
 मीमांसायै० । ॐ न्यायाय० ॥ २ ॥ दयाब्धे० २ ॥ ॐ सरस्वत्यै० ।
 ॐ गणपतये० । ॐ शुक्राय० । ॐ सुमंतवे० । ॐ जैमिनये० । ॐ
 वैशंपायनाय० । ॐ पैलाय० । ॐ गोमिलाय० ॥ ३ ॥ दयाब्धे० ३ ॥
 ॐ कश्यपाय० । ॐ अत्रये० । ॐ भरद्वाजाय० । ॐ विश्वामित्राय०
 ॐ गौतमाय० । ॐ जमदग्नेये० । ॐ वसिष्ठाय० । ॐ व्यासाय०
 ॥ ४ ॥ दयाब्धे० ॥ ॐ अणिमाय० ॐ महिमायै० । ॐ गरिमायै० ।
 ॐ लघिमायै० । ॐ प्रादयै० । ॐ प्राकाम्या० । ॐ ईशित्वाय० ।
 ॐ वशित्वाय० ॥ ५ ॥ दयाब्धे० । ॐ नन्दनाथाय० । ॐ मत्स्येन्द्राय० ।
 ॐ दलेन्द्राय० । ॐ गोरक्षाय० । ॐ गोगणेश्वराय० । ॐ नागार्जुना०
 । ॐ मेघनादाय० । ॐ मुर्जगाय० । ॐ कुहनायकाय० । ॐ मेर-
 चाय० ॥ ६ ॥ दयाब्धे ॥ ॐ इंद्राय० ॐ अग्नये नमः । ॐ यमाय० ।
 ॐ निर्ऋतये० । ॐ वरुणाय० । ॐ वायवे० । ॐ सोमाय० ॐ
 ईशानाय० ॥ ७ ॥ दयाब्धे० अनेन आवरणदेवतापूजनेन श्री० ॥
 ॐ यत्पुरुषंय० ॥ लाक्षासिताभ्रश्रीवासश्रीखंडागरुगुगुलैः ॥ युक्तो-

ऽमियोजितो धूपो हृदा स्वीकुरु दत्त तम् ॥ १ ॥ इति धूपं ॥ ॐ
 घ्राह्यर्णोऽस्य० ॥ स्वर्णपात्रे गोघृताक्तवर्तिप्रध्वालितं हृदा ॥ दीपं दत्त
 सकर्पूरं गृहाण स्वप्रकाशक ॥ १२ ॥ इति दीपं ॐ चंद्रमा० ॥ सपहसं
 पाद्विधानं नैवेद्यं गव्यसंयुतम् । कल्पितं हैमपात्रे ते भुंक्ष्व दत्तांश्वदः
 पित्र ॥ १३ ॥ इति नैवेद्यं ॥ त्रीश तेऽद्य परभाषितवीटिका पंचमैक
 पुरुषार्थसाधिका ॥ निर्विकल्पकसमाधितःपुरा रंजिकाऽस्तु भवभ्रजिका
 घरा ॥ इति तांचूलं ॥ हिरण्यगर्भेति दक्षिणां ॥ इदंफलमिति फलानि ॥
 ॐ श्रियेज्जातः श्रिय० कर्पूरपूरेण मनोहरे० ॥ इतिनीराजनं ॥ ॐ
 नाभ्यां० ॥ त्वं त्रीशाहमहं त्वमित्यग्रगते स्थेने निदिध्यासनात्मानस्ते परि-
 दक्षिणा हि विहिता यद्यच्च मे क्रीडितम् ॥ तद्ब्रह्मास्तु चिदन्वयेक्षितुरथो
 त्वानुस्मरन् व्याहरेतारंतरमेकमात्मनि यथा शार्दूलविक्रीडितम् ॥ १४ ॥
 इति प्रदक्षिणाः ॥ ॐ सप्तार्यां० ॥ नमो गुरुभ्यो गुरुपादुकाभ्यो नमः
 परेभ्यः परपादुकाभ्यः ॥ आचार्यसिद्धेश्वरपादुकाभ्यो नमोऽस्तु रक्ष्मी-
 पतिपादुकाभ्यः ॥ १५ ॥ इतिनमस्कारान् ॥ ॐ यज्ञनयुक्त० ॥
 राजाधि० ॥ ॐ दिगंबराय विद्महे अवधूताय धीमहि । तन्नो दत्तः
 प्रचोदयान् ॥ मंत्रवन्निहितो मूर्ध्नि दत्त ते हुमुमांजलिः ॥ कल्प्यंते
 मनसा गीतवाद्यनृत्योपचारकाः ॥ १६ ॥ इति मंत्रपुष्पांजलिं राजोपचा-
 रांश्च ॥ अथ प्रार्थना ॥ त्वत्प्रेमभक्त्यैव सदा मदात्मा धिया धियं
 दृष्टिमपीश दृष्टमा ॥ अंगैः सदांगानि दृढ दयाब्धे हरे नियध्नंत्विति
 मेऽस्ति याच्चा ॥ १ ॥ यः सर्वहृत्स्योऽस्व यतः स्मृतिर्विद्वेदांतकृयोऽपि
 च वेदवेद्यः ॥ समौ यदंशौ सयुजौ सुपर्णो पृक्षाभितौ मुक्त्यवलोक-
 नोत्कौ ॥ २ ॥ स त्वं परात्मा पुरुषोत्तमः भुतिख्यातः समाविश्य
 जगत्त्रयं सदा ॥ ईशाव्ययानंत विभर्षिं दत्त ते पादाब्जयुग्माय नमोऽ-
 स्तु सर्वदा ॥ ३ ॥ असकृदमिहिता तेऽनेकजन्मात्पुण्यैः प्रणतिवितति-
 रेपाऽर्द्धतशेषाऽविशेषा ॥ त्वयि विनिहितमेतन्मेऽद्य सर्वं स्वकीयं त्वयि

जयतु पूजा त्वद्यशोमालिनीयम् ॥ ४ ॥ मंत्रहीनं० ॥ ५ ॥ अन्यथा०
॥ ६ ॥ यस्य स्मृत्या० ॥ इति प्रार्थना ॥ अनेन यथा० श्रीसत्यदत्तः
सांगः सपरिवारः प्रीयताम् ॥ इतिपूजाविधिः ॥

॥ श्रीसत्यदत्तव्रतकथा ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्त ॥ दीपक उवाच ॥ दत्तात्रेयाभिधः
कोऽयं देवः सिद्धेशवन्दितः । वर्णयन्ति महात्मानो यश्चरित्रमनुत्त-
मम् ॥ १ ॥ वेदधर्मा उवाच ॥ धन्योऽसि कृतकृत्योऽसि सीभाग्योऽसि
धरातले । श्रीदत्तात्रेयमाहात्म्ये यस्य ते मतिरुत्तमा ॥ २ ॥ योगी-
शस्य परं वक्ष्ये माहात्म्यं पापनाशनम् । सद्यः सिद्धिप्रदं नृणः
सत्यदत्तव्रताश्रयम् ॥ ३ ॥ कलिमागतमाहाय शौनकाद्या महर्षयः ।
सत्र स्वर्गाय लोकाय सहस्रसममासत ॥ ४ ॥ त एकदा तु मुनयः
प्रातर्हुतहुवाग्नयः । सत्कृतं सूतमासीनं पप्रच्छुरिदमादरात् ॥ ५ ॥
ऋषय ऊचुः ॥ सूत सूत महाबुद्धे सर्वशास्त्रविशारद । वासुदेवस्य
माहात्म्यं दत्तदेवस्वरूपिणः ॥ ६ ॥ परमानन्दजननं सर्वसंपत्प्रदं
नृणाम् । सदानन्दस्य नो ब्रूहि योगाख्यानानि सर्वतः ॥ ७ ॥ ऐश्वर्य-
मतुलं प्रापुस्तद्भक्ता इति शुश्रुम ॥ ८ ॥ सूत उवाच ॥ शृण्वन्तु
मुनयः सर्वे वेदवेदाङ्गपारगाः । भवतां परितोषाय दत्तदेवप्रसादतः ।
माहात्म्यं श्रावयिष्यामि निबोधत यथाश्रुतम् ॥ ९ ॥ कुलाद्रिमृक्षं
ब्रह्महवरीयोश्च विधीरितः । पत्नीयुतोऽग्निः पुत्रार्थं ऽयधीशोपारतये
ययौ ॥ १० ॥ साक्षर्यास्रनस्थोऽव्दशत संयतात्माऽनिलाशनः । भिर्द्वन्द्वः
सुतरां दध्यावेकं सादृक्प्रजाप्तये ॥ ११ ॥ प्रापुरर्त्रिं कविष्ण्वीशाः
स्वस्यचिद्धान्वितारततः । तपसा तस्य संतुष्टा वरदानोत्कमानसाः

॥ १२ ॥ ऊचुस्त ऋषे सत्संकल्प न तेऽसत् हृद्यं हि य एको ध्यातःस
 इतः कः ॥ १३ ॥ मादृक्सुतलब्धे वृत्तश्रमसिद्धये । दत्तोऽद्य मयाऽऽत्मा-
 ऽय ते सकलात्मा ॥ १४ ॥ एवं दत्त्वा वरं सद्यो देवा अन्तर्हिताक्षयः ।
 अयावतरदमेऽत्रेर्दत्तात्रेयश्चतुर्मुनः ॥ १५ ॥ आप्तकामोऽपि भगवान्
 श्रीदत्तो योगमायया । दर्शयन् भक्तवशतां संतोष्य पितरो रियतः
 ॥ १६ ॥ अथ कश्चिद्विजवरस्सर्वसंस्कारसंस्कृतः । अधीतवेदवेदाङ्ग-
 श्रविताश्रमसत्क्रियः ॥ १७ ॥ बहु साधनसम्पन्नो दैवीसम्पत्समन्वितः ।
 एवं सन्नपि नो शान्तिं प्राप्नो नानाश्रुतभ्रमात् ॥ १८ ॥ “गुरुका-
 चांवरूपनया हृत्स्थैर्वाद्गोप उद्भवेत्” । इत्यौपनिषदं दत्तं ध्यात्वा
 संपूज्य यत्नतः ॥ १९ ॥ तिष्ठन्तं सिन्नहृदयं विषीदन्तं शुचान्वितम् ।
 त्रातुगाविरभूच्छ्रीमान्दत्तात्रेयो दिग्बन्धरः ॥ २० ॥ मनोहरे मार्गशीर्षे
 शुकपक्षे गुरोर्दिने । प्रदोषे पूर्णिमायां भे मृगशीर्षाभिधे शुभे ॥ २१ ॥
 प्राह विप्र किमर्थं त्वं दुर्मेना इव लक्ष्यसे । यद् सर्वं ममाप्रे त्वं
 दौर्मनस्यस्य कारणम् ॥ २२ ॥ तं प्रत्युवाच तद्भक्तियान्त्रितो नतकन्धरः
 ॥ विमुक्तो मुच्यतेऽनर्थोऽदिति ध्रुत्वा तदीहया । प्रवृत्तस्य ममाहस्य
 भ्रमदोऽभूच्छुतार्णवः ॥ २३ ॥ एतेषां कतमः श्रेयान् शिवः पंथाऽ
 मयोऽहितवः । सुगमो मेऽद्य कृपया संप्रदर्शय सद्गुरो ॥ श्रीदत्त उवाच ।
 समीचीनः कृतोऽयं हि प्रभोऽतोऽवहितः शृणु ॥ श्रुत्वा युवत्यानु-
 भूत्वा च यत्सत्यं तद्ग्रवीमि ते ॥ २५ ॥ ईश्वराराधनधिया स्वधर्मा-
 चरणारसताम् । ईशप्रसादस्तद्रूपसुलभश्चात्र सद्गुरुः ॥ २६ ॥ सद्
 गुणोऽसंप्रसादेऽस्य प्रतिबन्धक्षयस्तथा । दुर्भावनातिरस्वारादिज्ञानं
 मुक्तिदं क्षणात् ॥ २७ ॥ सत्यप्रतं सत्यपरं त्रिसत्यं सत्यस्य योनिं
 निहितं च सत्ये । सत्यस्य सत्यमुत सत्यनेत्रं सत्यात्मकं मां खलु
 विद्धि सत्यम् ॥ २८ ॥ द्विषैकदेशमालम्ब्य यथान्धा द्विषवेदिनः ।
 अन्योन्यं कलहायन्ते शास्त्राणोऽयं तथास्पृहश् ॥ २९ ॥ विहाय तत्सं

भवता मदुक्तेर्बुद्धा सद्वैवोपनिष्कृतं सत् । स्थेयं तदालोचन एव तेन
मुक्तिः कृतार्थत्वमिहैव तेऽस्तु ॥ ३० ॥ इति श्रीहृत्पुण्डरीकाधिष्ठित-
श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीव्रासुदेवानंदसरस्वतीयतिमतिकलिते
श्रीसत्यदत्तत्रताख्यानने प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥ श्रीगुरुदेवदत्त ॥

श्रीदत्त ॥ सूत उवाच ॥ इति दत्तोदितं ज्ञानं श्रुत्वा संतुष्टमानसः ।
नमः श्रीसत्यदत्तायेत्युक्त्वा नत्वावदद्य तम् ॥ १ ॥ द्विज उवाच ॥
विराहादिस्थावरान्ता ईश्वरा बहवः श्रुताः । एतेषु कतमोऽन्योऽत्र
मोक्षसिद्धिप्रदश्च कः ॥ २ ॥ श्रीदत्त उवाच ॥ मच्चिदंशयुतास्ते तु
फलदाः स्वाधिकारतः । किंतु मद्भ्रजनात्कामक्रोधाद्यन्तर्मलक्षतिः
॥ ३ ॥ मत्प्रसादात्ततश्चान्तस्तमीनाशस्ततोऽसूतम् । निर्गुणोपास्तितः
सर्वान्कामानाप्लाऽमृतो भवेत् ॥ ४ ॥ तस्मात्त्यक्त्वाऽखिलान्धर्मा-
न्मामेहि शरणं द्विज । मत्प्रसादाद्विशुद्धोऽतो मोक्ष्यसे शान्तिमृच्छसि
॥ ५ ॥ स्वस्त्यस्तु ते मदुक्तेस्त्वं सारमाधत्स्व शोधितम् । मद्भ्रकेष्वपि
योगोऽयं प्रकाशयो यन्ततस्त्वया ॥ ६ ॥ इत्युक्त्वा भगवान्दत्तो
लीलया द्राक् तिरोदधे । स द्विजः कृतकृत्योऽभूत्तदुक्त्यर्थविलोकनात्
॥ ७ ॥ सूत उवाच ॥ आजीवितं त्रयः सेव्यः, वेदान्तो गुदरीश्वरः ।
पूर्वं ज्ञानाप्तये पश्चात्कृतप्रवनिवृत्तये ॥ ८ ॥ महानुशासनं चेत्यं
मनस्यातीय स द्विजः । व्रतं श्रीसत्यदत्तस्य चकार प्रेमनिर्मलः ॥ ९ ॥
पौर्णमास्यां च संक्रान्ती शुभे काले गुरोर्दिने । समुपोष्योक्तकाले वै
समाहृतसमर्हणः ॥ १० ॥ सप्तावरणसंयुक्तं दत्तात्रेयं मुनीश्वरम् ।
कल्पोक्तैर्न विधानेन सत्यदत्तमपूजयत् ॥ ११ ॥ सितां गोधूमचूर्णं च
घृतमेतत् त्रिकं समम् । समादाय सपादं च सम्यक् क्षीरे विपापितम्
॥ १२ ॥ संस्कृतं चैलाद्राश्राद्यैस्स संयावं न्यवेदयत् । ब्राह्मणैर्बान्धवैः
सार्धं प्रसादं जगृहे ततः ॥ १३ ॥ एवं श्रीसत्यदत्तस्य व्रतं कुर्वन्
द्विजोत्तमः । सद्भ्रक्तयोपास्तयोगीन्द्रस्यक्तसर्वेणो वशी ॥ १४ ॥
श्लो...१८

इत्तोक्तज्ञानमाहात्म्यात्पुनरावृत्तिदुर्लभम् । जगामान्ते द्विजश्रेष्ठाः
सहसा महद्यो निधिम् ॥ १५ ॥ इति श्रीहृत्पु० श्री० प० प०
श्रीवासुदेवानंद० सत्यदत्तोपा० द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ श्रीदत्त ॥

॥ श्रीदत्त ॥ ऋषय ऊचुः ॥ सूत सूत महाबुद्धे वद नो वदतां वर ।
माहात्म्यं सत्यदत्तस्य यतः शुश्रूषयो वयम् ॥ १ ॥ सूत उवाच ॥
कश्चिद्वाजा सोमवंश्य आयुर्नाम महामतिः । सम्राट् दाता वशी घन्यः
सोऽनपत्यत्वदुःखितः ॥ २ ॥ श्रीदत्तात्रेयमाहात्म्यं श्रुत्वा मुनिसमी-
रितम् । गुरुं शौनकमानस्य पुत्रार्थी शरणं यया ॥ ३ ॥ राजेंद्र सत्य-
दत्तस्य व्रतं कुरु यथाविधि । तद्भ्रतस्य प्रभावेण सुपुत्रं प्राप्स्यसि
भुवम् ॥ ४ ॥ श्रुत्वेत्यं स गुरोर्वाक्यं व्रतं चक्रे समाहितः । प्रसादं
जगृहे मत्स्या भार्याकन्धुजनैस्सह ॥ ५ ॥ अथास्य महिषी स्वप्ने महा-
पुरुषलक्षणम् । मुक्ताफलं चार्पयन्तं क्षीरपूर्णेन कन्धुना ॥ ६ ॥
स्वात्मानमभिषिचंतं दृष्ट्वा पत्ये शशंस तत् ॥ ७ ॥ प्रातर्नृपोऽपि संशुद्धः
स्वप्नं शौनकमब्रवीत् ॥ शौनक उवाच ॥ अनसूयागर्भरत्नदत्तात्रेयार्पितं
फलम् ॥ ८ ॥ धर्मात्मा वैष्णवः पुत्रः श्रीसोमान्धवभूपणः । भविष्य-
तीति स्वप्नेन सूचितं नात्र संशयः ॥ ९ ॥ अत्रान्तरे तु हुण्डस्य तनय
नन्दनं वनम् । वयस्याभिगता तत्र चारणानां परस्परम् ॥ १० ॥
भापतां चचनादापोः पुत्रो हुण्डासुरान्तकः । भविष्यतीति सा श्रुत्वा
गत्वा पित्रे शशंस वत् ॥ ११ ॥ दुरात्मा दानवो दुष्टः श्रुत्वा
वक्तितोऽसवत् । नूनं शत्रुर्ममैवैय हंतव्यो मे प्रयत्नतः ॥ १२ ॥ इति
निश्चित्येदुमत्यै स दुःस्वप्नानदर्शयत् । श्रीदत्तरक्षितो गर्भो नैव वभ्रंस
भाष्यवान् ॥ १३ ॥ ततः सुशोभने काले तुंगस्ये प्रहपञ्चके । असूर्यो
महाभागममूर्तेदुमतीं सुवम् ॥ १४ ॥ दृष्ट्वा तं सुभगं बालं ननन्देन्दु-
मुखी सती । आयु राजा च तं श्रुत्वा पुत्रोद्भवमहोत्सवम् ॥ १५ ॥ जात-
कर्माऽन्तोत्प्रेम्णा ददी दानानि भूरिषः । काचिदत्रान्तरेऽरिष्टाद्वाग्धे

बहिरागता ॥ १६ ॥ हुण्डासुरोऽपि मायावी तस्या अङ्गं प्रविश्य स ।
 नेतुकामो जजापेष्टा लघुप्रखापिनीं विधे ॥ १७ ॥ तत्र सुप्तेषु सर्वेषु
 देव्या समोहितेष्वय । प्रादुर्भूय स्वरूपेण दैव्यो बाल जहार स ॥ १८ ॥
 अपहृत्याय त बाल काञ्चनारय पुर स्वरुम् । गत्वा प्रिया समाहूय
 तस्ये दत्त्वाऽसुरोऽब्रवीत् ॥ १९ ॥ प्रिये समश्नमेव त्व घातयित्वार्म-
 मप्यमुम् । तन्मास प्रातराशाय सास्र मे देहि पाचितम् ॥ २० ॥
 तथेत्युक्त्वाऽसुरस्त्री सा बालमादाय निर्दयम् । प्राहैकलाख्या सैरघ्नी
 हृत्वनमविचारत ॥ २१ ॥ पक्त्वोत्तम प्रदेहि त्व प्रियभोजनहेतवे
 इत्युक्त्वाऽदाच्छिशु सापि मूढहस्ते तथा ददौ ॥ २२ ॥ विश्वासेनैव
 हुण्डस्य प्रिया दत्त्वार्मक स्वयम् । जाता कार्यान्तरासक्ता सैरघ्न्ये-
 काऽत्र सस्थिता ॥ २३ ॥ दिव्य सद्योजातमपि दृष्ट्वा बाल स निर्दय ।
 चिच्छेद् सुशितास्त्रेण तथापि स न विव्यधे ॥ २४ ॥ श्रीदत्तचक्रगुप्त
 त्वाच्छस्त्र भग्न स नो हत । भाविबालमुद्वेगेन शान्ता क्रूरापि
 सैकला ॥ २५ ॥ सूद प्राह त्वया बालो न वभ्योऽय महामते । तथेत्युक्त्वा
 कृपाविष्टा तदैवादाय त द्रुतम् ॥ २६ ॥ द्वाराद्बहिर्निधायपेर्वासिष्ठ
 श्यागतो पुन । मृगशाव निहृत्येक पक्त्वा सूद सुसस्कृतम् ॥ २७ ॥
 तन्मास दैत्यराजाय धूर्तो विश्वासयन् ददौ । वदाऽसुरो हृष्टतरो भूत्वा
 मूढस्तदामिषम् ॥ २८ ॥ भुक्त्वाऽऽत्मान कुधीर्मेने कृतकृत्य हतान्तकम् ।
 तत प्रभाते विमले वसिष्ठो ज्ञानिना वर ॥ २९ ॥ बहिरेत्त्वार्मक
 द्वारि ददर्श मुनिवृद्धयुक् । दृष्ट्वा विस्मयमापन्न उवाचारुन्धतीपति
 ॥ ३० ॥ मुनय पश्यतात्रैष बाल कस्यासित सुदर । रात्री केन
 समानीय स्थापितैस्त्वन विद्महे ॥ ३१ ॥ मुनयस्त शिशु दृष्ट्वा विस्मिता
 अपि तेऽभवन् । वसिष्ठस्तु तदा ध्यात्वा योगी प्राह त्रिकारवित्
 ॥ ३२ ॥ आयोस्तु सोमवश्यस्य दत्तसेवाफलोद्भव । श्रीदत्तगुप्त
 पुत्रोऽयमायुष्मान्नाजलक्षण ॥ ३३ ॥ हुण्डेन स्वान्तक मत्वा इतो

दैवादिहागतः। मैत्रावरुणिरित्युक्त्वा ज्ञानीशोऽपि त्रिमोहितः ॥ ३४ ॥
 कराभ्यां दययाऽऽदाय स्वाश्रमं तप्तनीनघत् । वसिष्ठ आह धीदत्त-
 प्रसादादमरात्रगन् ॥ ३५ ॥ शीघ्रं विपद् च्छटाय सन्नाह जिष्णुर्भ
 विष्यति । इति द्रुवति मौनीशे पुष्पाणि वरुणः सुराः ॥ ३६ ॥ ननृतु-
 श्चाप्सरोवर्गा गन्धर्वाः सुस्वरं जगुः । ऋषयोऽपि तदा हृष्टाः कुमारा-
 याशिपो ददुः ॥ ३७ ॥ दीर्घायुरस्तु सततं सहश्रोजोबलान्वितः ।
 नामकर्माऽथ विधिवद्वासिष्ठस्तस्य चारुरोत् ॥ ३८ ॥ न कापि बाल-
 भावैस्ते दूषितं यन्नराधिप । तस्मान्नहुपनान्ने ते स्वस्त्यस्त्वमरपूजित
 ॥ ३९ ॥ अरुन्धती सती सापि बालमौरसवत्सदा । ररक्ष देवनाथं
 तं वात्सल्याह्लालनादिना ॥ ४० ॥ प्राप्तेऽथैकादशे वर्षे यथाविध्युपनीय
 तम् । वेदमप्रह्वयस्ताङ्गं शास्त्राणि च यथार्थतः ॥ ४१ ॥ सरहस्यं
 धनुर्वेदं सविधानं विशेषतः । ज्ञानशास्त्रं राजनीतिं सेतिहासपुराणकम्
 ॥ ४२ ॥ बहुशोऽपि विनीतात्मा शिष्यत्वेन यथाविधि । सिषेवे
 श्रीगुरुं भक्त्या मनोवाकायकर्मभिः ॥ ४३ ॥ इत्थं सर्वगुणापूर्णो
 नहुपो गतमत्सरः ॥ श्रीवासिष्ठप्रसादेन सर्वा विद्यास्ततार सः ॥ ४४ ॥
 इति श्री० श्री० प०प० श्रीबामुदेवानन्दसरस्वतीयतिमतिमकलिते० ने
 एतियोऽध्यायः ॥ ३ ॥ धीदत्त ॥

॥ सूत उवाच ॥ प्राक्कृतात्पाह्यपादित्यं सकृद्ये प्रार्थयन्त्यपि ।
 तान्पात्यतो नित्ययुक्तमक्लोपेक्षा कथं हरेः ॥ १ ॥ नीते हुण्डासुरेणार्भे
 प्रातःकाल उपागते । प्रस्वापिन्त्यां गवायां च जनः सुप्तोरियतोऽभवत्
 ॥ २ ॥ धीवनिद्रेन्दुमत्यर्ममपश्यन्ती समन्ततः । विललाप तदा तन्वी
 सा हाहाकारपूर्वकम् ॥ ३ ॥ केन मे सर्वलक्ष्माढयः सुती देवसुतोपमः ।
 दत्तो दत्तेन गुप्तश्च कथं कस्माद्भृत्स्वितः ॥ ४ ॥ हा पुत्र वत्स हा
 बाल हा गुण्यकर सुन्दर । क्वासीति विलपन्ती सा मूर्च्छिता-
 भ्रुन्मृतोपमा ॥ ५ ॥ राजाप्यप्रियमाकर्ण्य प्राप्यारिष्टं दृष्ट्वा ताम् ।

भूत्वातिविह्वलो दीनो विलेपन्निदमब्रवीत् ॥ दत्तात्रेयप्रसादस्य क्षुत्
मे फलमक्षयम् । लब्धोऽपि सुगुणः पुत्रस्तत्र विप्रः कथं त्वयम् ॥७॥
इह धर्मफलं नास्ति नास्ति वै सपसः फलम् । नास्ति दानफलं नष्टे
सुपुत्रे निश्चितोऽप्यदः । दीनवत्सल मां याहि श्रीदत्तानन्यमातुरम् ॥८॥
अथ दत्तेरितः प्राप नारदो दिव्यदर्शनः । प्रत्युद्गम्याभ्यर्च्य नृपस्तस्मै
दुःखं न्यवेदयत् ॥ ९ ॥ नारद उवाच ॥ किं नश्वरेण पुत्रेण गृहेणा-
ङ्गेन वा तव । लोकः सुखोऽस्ति हृद्यात्मा दत्तोऽमुं शरणं व्रज ॥१०॥
यं तु शोचसि हृण्डेन हन्तुं नीतोऽपि वैश्वतः । कस्यचिन्मुनिवर्यस्य
गृहेऽस्ति स सुरक्षितः ॥ ११ ॥ विद्वान् हत्वाऽसुरं सार्द्धं पत्न्या ग-
त्वाऽऽशु शत्रुहा । भुक्त्वेह राज्यमैन्द्रं च पदं मर्त्योऽपि भोक्ष्यसि ॥१२॥
इत्युक्त्वाऽथ मुनौ शते भार्यायै तच्छशंस सः । देवर्ष्युक्तिः प्रिये
सत्या वरः सत्योऽपि चेशितुः ॥ १६ ॥ प्रसादो नान्यथा तरमान्छोकं
जहंगशोषणम् । एवं मुनिप्रत्यवात्मी स्मृत्वा माहात्म्यमीशितुः ॥१४॥
श्रीसत्यदत्तमभ्यर्च्य सुखमासतुरन्वहम् ॥ तद्भक्तस्य प्रभावेण प्रेरितो
मुनिपुङ्गवः । वसिष्ठोऽप्येकदाह्वयं नहुषं तत्र तं जगौ ॥ १५ ॥ आयोः
सुतस्त्वं नहुष इन्दुमत्यात्मजो विधेः । चारणानां भाषणतस्त्वत्तो
मृद्युभयादितः ॥ १६ ॥ हन्तुं कृतमतिर्दुष्टो हृण्डोऽरिष्ठादपाहरत् ।
सूदायादाश्च हन्तुं त्वां स तु देवादिहानयत् ॥१७॥ पालितोऽसि मया
वत्स सोमवशविभूषण । क्षत्रोऽसि त्वमतो हिंस्रान्निहन्तुं मृगयां वर
॥ १८ ॥ तत्रायुष्मन् महाबाहो धनुर्विद्याविशारद । दत्तात्रेयाभिगुप्त-
स्त्वं गत्वा हृण्ड्यासुरं जहि ॥ १९॥ ब्राह्मणाः पितरो देवा दुरितात्पान्तु
रोदसी । पूषा च मां प्रभवतु दुःशंसः सर्वथा जय ॥ २० ॥ इति
प्रस्थापयामास लब्धाशीः सोऽपि तं गुरुम् । भक्त्या प्रणम्य श्रीदत्तं
संस्मृत्य नहुषोऽब्रवीत् ॥ २१ ॥ यो निपेकप्रभृत्यधयावत्स्नेहाद्रक्ष
माम् । स चात्रिनन्दनो युद्धे जयं दत्वाऽवतु प्रभुः ॥२२॥ एवमुक्त्वा

प्रतस्थेऽसौ हन्तुं हुण्डासुरं तदा । पुष्पाणि वृष्टुर्देवा आशीर्वादा-
 न्मुनीश्वराः ॥ २३ ॥ अत्रान्तरे सहायार्थं शक्राक्षस्तु मातलिः । नहुषं
 प्राप्य देवेन्द्रप्रेरितोऽस्मीऽत्युवाच च ॥ २४ ॥ रथमारथाय हर्षंश्च दिव्यं
 हुण्डासुरं जहि । तच्छ्रुत्वा नहुषो हृष्टो भूत्वा नत्वाहरोह तम् ॥ २५ ॥
 वायुत्तमन्त्रैः सन्नद्धो ययौ हन्तुं महासुरम् । तत्राय तत्सहायार्थं
 चापुर्देव्यारिसैनिकाः ॥ २६ ॥ सिद्धगुह्यकगन्धर्वयमविद्याधरोरगैः ।
 कृतं फलकलाशब्दं श्रुत्वा भीतोऽसुरोऽब्रवीन् ॥ २७ ॥ दूतं गच्छ कुतः
 शब्दस्तब्जात्वैहि पुनर्द्वृतम् । गत्वा दूतोऽपि यत्नेन ज्ञात्वै याहायुनन्दनः
 ॥ २८ ॥ शूर इन्द्ररथारूढो नहुषोऽजेय आगतः । इत्याकर्ण्यसुरः
 क्रुद्धो भार्यां दासीं च बहवम् ॥ २९ ॥ हतो न वार्षो भ्रूतेति पप्रच्छ स
 पुनः पुनः । ते हतो भवता लीढः सत्यमित्यूचुरासुरः ॥ ३० ॥ दैवं
 हि बलयन्मत्वा दैत्यान् प्राहोप्रशासनः । सर्वैर्योषुं हि गन्तव्यं भीरु-
 न्दन्मि क्षणादिह । ३१ ॥ इत्यादिश्यासुरान्योषुं सन्नद्धोऽगात्स तैः
 सह । क्रुद्धो हुण्डः समभ्येत्य नहुषं प्राह भीमवाक् ॥ ३२ ॥ मा
 गर्ज गर्जे मर्योत्थ हुण्डोऽस्मीह प्रतापवान् । जीवन्नैष्यसि पद्मात्त्वं
 सह देवैर्ममापतः ॥ ३३ ॥ राजाह सोमवंश्यस्य चरितं कापि नेदृशम् ।
 शूरोऽसि यदि युध्यस्व वावदूकतयात्र किम् ॥ ३४ ॥ मां हन्तुमुद्यत-
 स्वापि तव प्राणहरोऽस्म्यहम् । दत्तात्रेयाभिगुप्तोऽस्मि को मृदो मां
 प्रधर्षयेत् ॥ ३५ ॥ इत्युक्त्वा निष्ठुरं चापमुद्यन्याकर्णमाशुगान् ।
 सन्धाय च ससैन्यौ तौ युयुधाते परस्पाम् ॥ ३६ ॥ न दिवा न
 निशा यत्र भ्राजते तुमुले तराम् । हस्मितो वाजिनो विद्धा मृता
 भद्रा रथा अपि ॥ ३७ ॥ जसुराणां बभू रक्तत्वर्तयो मांसकर्दमाः ।
 शुकं प्रणम्य नहुषः स्मृत्वा चैवात्रिनन्दनम् ॥ ३८ ॥ ऐन्त्री शक्तिं
 मुमोवास्मै तथा भिन्नो गमार सः । अद्यैत्य जयिनं साद्धं रंभयाऽ-
 शोक्रमुन्दरी ॥ ३९ ॥ प्राहारिम धर्मपत्नी ते नहुषोपयमस्व माम् । स

प्राह्मणे बरिष्यामि गुरोर्मे यदि रोचते ॥ ४० ॥ तथेत्युक्त्वा रथे तस्य
 सा रंभा चास्थिता मुदा । नहुपोभ्येत्य गुरवे नत्वा सर्वं न्यवेदयत्
 ॥ ४१ ॥ हृष्टो वसिष्ठ उवाहं सुलभेऽकारयत्तयोः । द्रष्टुं प्रस्थापया-
 मास पितरौ नहुषं मुनिः ॥ ४२ ॥ नत्वा गुरुं रथारूढः प्रमथार्कं इव
 स्त्रिया । पितरावेत्य तच्छोकं जहार परिसान्त्वयन् ॥ ४३ ॥ सरथं मातर्लि
 रंभां स्वर्गाय प्रेरयन्नतः । प्रभोर्वरं गुरोर्वाक्यं श्रुत्वायुश्चेन्दुमत्यपि
 ॥ ४४ ॥ रतिस्मरोपमौ दृष्ट्वा स्नुषापुत्री ननन्दतुः । पित्रामिविक्तो
 विधिवत् पित्र्यं राग्यं शशास सः ॥ ४५ ॥ सम्राट् चैन्द्रं पदं मेजे
 चिरं तेनैव वर्ष्मणा । वानप्रस्थाविधानेन महिष्यायुः सधं वनम् ॥ ४६ ॥
 वपित्वाऽत्रिसुतं ध्यायन् लेभे सायुष्यमक्षयम् ॥ श्रीसत्यदत्तमर्घ्यार्थं
 भजन्नेवं क्रमान्तुपः । मुक्त एव तन्महिमा कोऽपि भक्तो न नश्यति
 ॥ ४७ ॥ इति श्री० श्री० प० प० श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीयाति-
 मतिकलिते श्रीसत्यदत्तोपाख्याते चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ श्रीदत्त ॥

॥ श्रीदत्त ॥ सूत उवाच ॥ नतावनात्तमुभगव्रतोऽथं परमेश्वरः ।
 तत्रभावं मुनिश्रेष्ठाः पुनः शृणुत सादरम् ॥ १ ॥ गोदावासी द्विजः
 कश्चिद्धरिशर्मा तदात्मजः । द्विदशाब्दो यस्य जन्या गुल्मोष्ठाब्दः क्षयोऽ-
 मवत् ॥ २ ॥ त्र्यब्दो जलोदरो जीर्णश्वर एकाब्द आयनः । अतिसारः
 सकासश्च चातुर्मास्यो भगन्दरः ॥ ३ ॥ त्रिशेषेणापि संक्रान्तं प्रेक्ष्य
 मृत्युन्मुखं पतिम् । तद्धार्या योऽदशाब्दाऽगाच्छरणं विष्णुदत्तमित् ॥ ४ ॥
 सौभाग्यं देहि मे ब्रह्मन् भर्ता मे रोगपीडितः । अत्युत्कटाः प्रतीकारा
 देवाब्जाता निरर्थकाः ॥ ५ ॥ इत्यर्थितो दयालुः स साध्या तद्गृह-
 मेत्य तम् । दृष्ट्वा कर्मविपार्कं च पत्न्या व्रतमकारयत् ॥ ६ ॥ क्रमेणाशु
 लयं प्राप तत्तद्रोगः प्रतिव्रतम् । द्विजोऽथ तं हृदि स्पृष्ट्वा जजापोपनि-
 षन्मनुम् ॥ ७ ॥ नीहृग्लेभे द्विजहतेन भृतिमायुः प्रजा यशः । दिव्यां
 गतिं दत्तभक्तिमिहामुत्र च सद्गतिम् ॥ ८ ॥ एवं श्रीसत्यदत्तस्य व्रतं

प्रतस्थेऽसौ हन्तुं हुण्डासुरं तदा । पुष्पाणि वृष्टुर्देवा आशीर्वादा-
 न्मुनीश्वराः ॥ २३ ॥ अत्रान्तरे सहायार्थं शक्राद्यप्रस्तु मातलिः । नहुषं
 प्राप्य देवेन्द्रप्रेरितोऽस्मीऽत्युवाच च ॥ २४ ॥ रथमारथाय हर्षश्च दिव्यं
 हुण्डासुरं जहि । तच्छ्रुत्वा नहुषो हृष्टो भूत्वा नत्वारुरोह तम् ॥ २५ ॥
 वायुसमन्त्रैः सन्नद्धो ययौ हन्तुं महासुरम् । तत्राय तत्सहायार्थं
 वापुर्देव्यास्सैनिकाः ॥ २६ ॥ सिद्धगुह्यरुग्न्धर्वैश्च त्रिधाघरोरगैः ।
 कृतं फलकलाशब्दं श्रुत्वा भीतोऽसुरोऽब्रवीत् ॥ २७ ॥ द्रुत गच्छ कुतः
 शब्दस्तज्जात्वैहि पुनर्द्रुतम् । गत्वा दूतोऽपि यत्नेन ज्ञात्वै वाहायुनन्दनः
 ॥ २८ ॥ शूर इन्द्रधारुदो नहुषोऽजेय आगतः । इत्याकुर्यासुरः
 क्रुद्धो भार्यां दासीं च बहवम् ॥ २९ ॥ हतो न वामो ब्रूतेति पपच्छ स
 पुनः पुनः । ते हतो भवता लीढः सत्यमित्यूचुरासुरः ॥ ३० ॥ दैवं
 हि बलवन्मत्वा दैत्यान् प्राहोमशासनः । सर्वैषोऽहं हि गन्तव्यं भीरु-
 न्दन्मि क्षणादिह ॥ ३१ ॥ इत्यादिश्यासुरान्योऽष्टुं सन्नद्धोऽगात्स तैः
 सह । क्रुद्धो हुण्डः समभ्येत्य नहुषं प्राह भीमवाक् ॥ ३२ ॥ मा
 गर्ज गर्ज मर्याेत्य हुण्डोऽस्मीह प्रतापवान् । जीवन्नैष्यसि पश्चात्वं
 सह देवैर्ममाप्रतः ॥ ३३ ॥ राजाह सोमवंश्यस्य चरितं कापि नेदृशम् ।
 शूरोऽसि यदि युष्यस्व वायदूकतयात्र किम् ॥ ३४ ॥ मां हन्तुमुद्यत-
 स्यापि तव प्राणहरोऽस्म्यहम् । दत्तात्रेयाभिगुप्तोऽस्मि को मृढो मां
 प्रघर्षयेत् ॥ ३५ ॥ इत्युक्त्वा निष्ठुरं चापमुदन्धाकर्णमाहासान् ।
 सन्धाय च ससैन्यौ तौ युयुधाते परस्पत्म् ॥ ३६ ॥ न दिवा न
 निशा यत्र भ्राजते तुमूले तराम् । हस्तिनो वाजिनो विद्धा मृता
 भग्ना रथा अपि ॥ ३७ ॥ अमुराणां वधू रक्तस्रवंतयो मांसकर्दमाः ।
 गुहं प्रणम्य नहुषः स्मृत्वा चैवाग्निनन्दनम् ॥ ३८ ॥ ऐन्द्रीं शक्तिं
 मुमोचार्मी तथा भिन्नो ममार सः । अघेत्य जयिनं साद्धं रंभयाऽ-
 शोकमुन्दरी ॥ ३९ ॥ प्राहास्मि घर्मपत्नी ते नहुषोपचमस्व माम् । स

प्रदायकम् ॥२५॥ देहान्ते मत्परानन्दस्वरूपं परमं पदम् । मनोवाचाम-
विषयं यास्यथात्रैव सुव्रताः ॥२६॥ सन्निपाताक्षिरुद्रमेहकुष्ठश्लेष्मक्षय-
ञ्चरान् ॥ वातपैत्तिकगुल्माद्यान् देशाद्युत्थान् हरेदिदम् ॥ २७ ॥ पुत्रं
वन्ध्याऽभयं त्रस्तो निःस्वः स्वं रोम्यनामयम् । मुमुक्षुः सद्रतिं यद्यद्यस्येष्टं
स लभेद्ब्रतात् ॥२८॥ वेदधर्मा उवाच ॥ इत्युक्त्वान्तर्दधे देवः सहस्रा
सहस्रां निधिः । स्वप्नदृष्ट इव स्वार्थो मुनयो विस्मयं ययुः ॥२९॥ एवं-
प्रभावं श्रीदत्तं शरणागतवरसलम् । स्मर्तुं गामिनमिशानं सम्पूज्य परमा-
न्तुहि ॥ ३० ॥ इति श्रीहृत्पुण्डरी० श्री० प० प० श्रीवासुदेवानन्द-
सरस्वतीयतिमतिकालिते श्री सत्यदत्तोपाख्यानं पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥
श्रीदत्तात्रेयार्पणमस्तु ॥ श्रीदत्त ॥

नित्य उपासनाक्रम.

१६२ श्रीदत्तात्रेयप्रातःस्मरणस्तोत्रम्

प्रातः स्मरामि करुणावरुणालयं तं ।
 श्रीदत्तमार्तवरदं वरदंष्टदस्तम् ॥
 शीतं निजार्तिशमनं दमनं विनीत-
 र्धातर्गतादिलमलं विमलं प्रशांतम् ॥ १ ॥
 प्रातर्भजामि भजदिष्टवरप्रदं तम् ।
 दत्तं प्रसादसदनं वरहीरदं तम् ॥
 धांतं मुदाश्रितनयं भवमोक्षहेतुम् ।
 सेतुं वृषस्य परमं जगदादिहेतुम् ॥ २ ॥
 प्रातर्नमामि प्रयतांऽनमूया- ।
 पुत्रं स्वमित्रं यमितोऽनमूयाः ॥
 भूयांस आत्तास्तमिहार्नधंधुं ।
 कारुण्यसिंधुं प्रणमामि भक्त्या ॥ ३ ॥
 लोकत्रयगुरोर्यस्तु श्लोकप्रयमिदं पठेत् ।
 श्रीदत्तात्रेयदेवस्य तस्य संसारभीः कुतः ॥ ४ ॥
 इति श्री. प. प. धीशानुदेवानदररवतीबिचित्रं
 श्रीदत्तात्रेयप्रातःस्मरणस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

१६३ भूपाळी

बठी बठी मुनिर्नदना । भक्त पावले दर्शना । त्यांची पुरक्षा तु
 वामना । पाही नयन बघदनी ॥ ध्रु० ॥ बघदनीयां वरजाहरी ।
 दासा घरीं आपले पोटी । नको घेवू देवू हिंपुटी । घाली बंठी मिठी

हर्षे ॥ १ ॥ हर्षे तुझे पदीं रंगले । दारागारा विसरले । निज देहा न
मुलले । निवटले निजभावे ॥ २ ॥ निजभावे येतां शरण । लपविसी
कां वा चरण । जेणे तरती दुष्टाचरण । मग मरणभय कैचे ॥ ३ ॥
नको करू निष्ठुर मन । शीघ्र देई आश्वासन । तूं अससी करुणा-
घन । ताप शमन करि शीघ्र ॥४॥ उठी उठी वा सदगुरुगाया । उठी
उठी करुणालया । उठी उठी वा चिन्मया । निज माया आवरी ॥५॥

१६४ भूपाळी

पहाटेसि उठोनि भक्त हर्षुनियां चिर्त्ती । दत्तगुरुप्रति भेटूं येती
सहाद्रीवरती ॥ ध्रु० ॥ कृतवीर्यात्मज सहस्रबाहू अर्जुन जो पुढती ।
कयाधुसुत जो भागवतोत्तम प्रन्हाद सुमती ॥ १ ॥ ययातिमुत यदु
व्याच्या वंशा देवहि वंदीती । मदालसेचा नंदन चौथा अलर्क व्या
म्हणती ॥ २ ॥ सुतपानामक भूसुर मुनिवर विष्णुदत्त सुमती ॥
अन्यहि येती सुरमीनित्ती करिती ते प्रणती ॥ ३ ॥ अनसूयेच्या बाळा
दत्ता कर्त्ति तुज यिनती । उठी उठी विमला अरुण उदेल सरली
हे राती ॥ ४ ॥ मंगलघामा घनश्यामा उठी उठी तूं निगुती । अरुण
उदेल प्रकाश पडला पक्षी गलथलती ॥ ५ ॥ कुंकुम माळुनि प्राचि-
कामिनी हर्षुनि आत्मपती । येतो म्हणुनि ये लगवगुनी लाठी तम
पुढती ॥ ६ ॥ द्विजाति उठती वेदा पढती वासुदेव प्रार्थी । उठी
उठी दत्ता श्रीगुरुनाथा दायी मुखदीप्ती ॥ ७ ॥

१६५ भूपाळी

उठि उठि वा आत्मया चिन्मया दत्तात्रेया ॥ सोडुनियां गुणमय
शय्या जागृत हो अपसव्या ॥ ध्रु० ॥ शाली वा प्रबोध पहाट विवेक
हा अरुण ॥ आला उजळित आशा आतां चगवे चित्किरण ॥ १ ॥

फिकट पडला व्यवहारेंदू वैरि निशाचर । कामादिक हे लपले पाहुनि
 प्रकाश हा घोर ॥ २ ॥ दुस्तर्कादिक दिवाभीत दडले ते ह्या वेळीं ।
 दुर्वृत्ती ह्या तारा गगनीं मावळल्या सकळीं ॥ ३ ॥ शमादि विप्र पुढें
 सादर राहती सांडुनिया दर । उठि उठि या तूं निजरूपा दावी ह्यां
 सादर ॥ ४ ॥ रागद्वेषमलोत्सर्ग करुनी आला पुढवीं । वासुदेवा
 भेट दे ह्याकरितां हे प्रणती ॥ ५ ॥

१६६ प्रातर्भजन

(चाल—भूपाळीची, उठी उठी वा० राग विभास)

जागेपणीं सौख्याकरितां । आचरूं यत्नशता । धमलीं इंद्रियें
 भीळतां । दुःखप्राय सुख दत्ता ॥ ध्रु० ॥ दत्ता आम्हां कां परदेशी ।
 चरुनि तूं लपलासी । पुढें गतीं आमुची कैसी । व्हावी या समयासी
 ॥ १ ॥ तया सुखादीं टाकुनी । शर्चांद्राच्या रत्यवसानां । बहिरंतर
 व्यथहती सोडुनी । सुरीं केलें मज कोणी ॥ दत्ता० ॥ २ ॥ विषय-
 सुख दुर्लभ असें । बालिशं क्षणभर भासे । घेतां घेतां केव्हां च नासे ।
 शेतीं होतें जें विषसें ॥ दत्ता० ॥ ३ ॥ अतितरसुलभात्युत्तमा ।
 अतींद्रिय सुख हें धमा । हरुनि या भंगलधामा । निजरूपीं दिल्लें
 आम्हां ॥ दत्ता० ॥ ४ ॥ अतिगहनीं निधिडानंदों । कांहींच नेणों या
 तव पदीं । निरतिशय सौख्यास्पदीं । नेवनीं कां देसी आधीं ॥ दत्ता०
 ॥ ५ ॥ पृथुलघुप्रपंच हरुनी । इंद्रियोपरमा करुनी । सुख दिल्लें परीं
 एक उणीं । त्वत्स्वरूपज्ञानाधीं ॥ दत्ता० ॥ ६ ॥ आधीं दुर्जे
 प्राक्संस्कारें । फिरविलें कां माघोरें । हरुनी संस्कारचि सारे । निज-
 रूपीं स्थिर करा ॥ दत्ता० ॥ ७ ॥ वासुदेवा निजपद दावी । तळमळ
 व्यर्थ नसावी । निजसख्यें मज जीववीं । आतां त्वां न लपावें ॥
 दत्ता आम्हां कां परदेशी० ॥ ८ ॥

१६७ श्रीदत्तप्रबोधस्तवः

नित्यो हि यस्य महिमा न हि मानमेति ।

स त्वं महेश भगवन्मघवन्मुपेडय ॥

सत्तिष्ठ तिष्ठदमृतैरमृतैरिवोक्तै-

र्गीतागमैश्च पुरुधा पुरुधामशालिन्

॥ १ ॥

भक्तेषु जाग्रहि मुदाहि मुदारभावं ।

तत्त्वं विहाय सविशेषविशेषहेतोः ॥

यः शेष एव सकल सकलस्वगीतै-

स्त्वं जाग्रहि भित्तपते तपते नमस्ते

॥ २ ॥

दृष्ट्वा जनान्विधिधकष्टवशान्दयालु-

खपात्मा बभूव सकलार्तिहरोऽत्र दत्तः ॥

अत्रेर्मुनेः सुतपसोऽत्र फलं च दातुम् ।

बुध्यस्व स त्वमिह यन्महिमानियत्तः

॥ ३ ॥

आयात्यशेषविनुतोऽप्यवगाहनाय ।

दत्तोऽधुनेति सुरसिंधुरपेक्षते त्वाम् ॥

क्षेत्रे तथैव कुरुसंज्ञक एत्य सिद्धा-

स्वस्थस्तवाचमनदेश इनोदयात्प्राक् ॥ ४ ॥

संध्यामुपासितुमजोऽप्यधुना गमिष्य-

त्याकांक्षते कृतिजनः प्रतिवीक्षते त्वाम् ॥

कृष्णातटेऽपि नरसिंहसुवाटिकायां ।

सारार्तिकः कृतिजनः प्रतिवीक्षते त्वाम्

॥ ५ ॥

गंधर्वसंज्ञकपुरेऽपि सुभाविक्कास्ते

प्यानार्यमत्र भगवान्समुपैष्यतीति ॥

मत्वास्थुराचरितसंनियताप्लवाद्या

सत्तिष्ठ देव भगवन्नत एव शीघ्रम्

॥ ६ ॥

पुत्री दिवः लगगणान्सुखिरं प्रसुता-

नुत्पातयत्यरुणगा अधिरहा तूषाः ॥

कापायवस्त्रमपिधानमपावृणुधन

वाक्ष्यामिजोऽयमवलोक्य तं पुरस्तात् ॥ ७ ॥

शाटीनिभाभ्रपटलानि सुरेंद्रकाष्ठाभागं यतीन्द्र हरधुर्गरुह्यामजोऽतः ॥

अस्माभिराश विदितो ह्यदितोऽयमेव चंद्रोऽपि ते मुखरुचि चिरां

जहाति ॥ ८ ॥

द्वारेऽर्जुनस्तव च तिष्ठति कार्तवीर्यः प्रहाद एष यदुरेप मदालसाजः ॥

त्वां द्रष्टुकाम इतरे मुनयोऽपि चाहमुत्तिष्ठ दर्शय निजं सुमुखं

प्रसीद ॥ ९ ॥

एवं प्रचुद्ध इव संस्तवनादभूत्स मालां कमंडलुमथो हमरुं त्रिशूलं ॥

चक्रं च शंखमुपरिस्थकरैर्दधानो नित्यं स मामवतु भावितव्यासुदेवः ॥ १० ॥

इति धी० प० प० धीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितः

धीदत्तप्रबोधातवः संपूर्णः ॥

१६८ काकडे आरती

काकडे आरती दत्ता तुजला ओघालूं ॥ प्रेमभावे तुझे चरण हृदयीं

फयळूं ॥ ध्रु० ॥ माया भविद्या एकत्र पळुनी काकडा वेळा ॥

स्वरूपानुस्मरणस्नेहामार्जी भिजवीला ॥ १ ॥ विवेकज्ञानाभिज्वाले-

चरि सहसा पाजळिला ॥ पेटुनियां हागहागीत उजेड हा पडला ॥ २ ॥

द्वैतध्वांता समूळ मासुनि मनोन्मनी शोभा ॥ कांकडी तेव्हां पळ

सुटे कामादिक शलभा ॥ ३ ॥ घावुनि आपोआप येती कामादिक

शलभ ॥ जळती ज्यांचा अंत योग्यां दुर्लभ ॥ ४ ॥ काकडे आरती

ऐसी चजळूं सोडवळ ॥ मीतूंपण हे हरपुनि होऊं केवळ ॥ ५ ॥

काकडे आरती० ॥

१६९ मजन (चाल—कटावाची)

सदाप्रमेया दत्तात्रेया, श्रुतिगणगेया दत्तात्रेया, अनसूयातनया
दत्तात्रेया, सुरगणपूज्या दत्तात्रेया, मुनिगणगेया दत्तात्रेया, भवभय-
विलया दत्तात्रेया, संकटविलया दत्तात्रेया, मंगलनिलया दत्तात्रेया,
प्रहर्षनिलया दत्तात्रेया, आपद्विलया दत्तात्रेया, संस्मरदभया दत्ता-
त्रेया, सुंदरकाया दत्तात्रेया, अर्जुनवंद्या दत्तात्रेया, प्रन्हादेड्या दत्ता-
त्रेया, अलर्कपूज्या दत्तात्रेया, यदुनृपवंद्या दत्तात्रेया, निजहृन्निलया
दत्तात्रेया, भाविकदृश्या दत्तात्रेया, त्रिमूर्तिकाया दत्तात्रेया, नमोऽ-
खिलेड्या दत्तात्रेया, वासुदेवगेया दत्तात्रेया ॥ १ ॥

पूजेनंतर आरत्या

१७० आरती गणपतीची

(चाल—आरतीमुवन छुं०)

आरती ओवाळू गणेशा । गिरिशात्मजा विघ्ननाशा ॥ ध्रु० ॥
भयसंकटाघसंहरणा । शरणा षड्स्वपाणिचरणा ॥ करुणाघना विघ्न-
हरणा । अरुणारम्यशूर्पकरणा ॥ चाल ॥ अरुणालेपपुष्पवसना ।
विघ्नवनामल, हतदानवकुल, त्रातामरकुल, कलिमलमंजना मतीशा ॥
विषदा वारिं मम गणेशा ॥ १ ॥ सिंदुरचर्चिताऽखिलांगा । सिंदुरा-
सुरापहा अभंगा ॥ परिहृतभक्तदुःखरोगा । भजकाहितामीष्टभोगा
॥ चाल ॥ आम्बुगा मत्तकुंजरांगा द्वैमातुरदरहर, लंबोदर सेवकसादर,
तो तूं रक्षि मज गुणेशा । पुरवी भक्ताच्या आशा ॥ २ ॥ नवधारण-
स्वरूपार्ते । धरुनी रक्षी जपतार्ते ॥ यास्तव प्रार्थी मी तूंतें । सर्वथा
नित्य रक्षि माते ॥ चाल ॥ मागें पुनरपि मक्तपते । स्मरण तुझें मम,

नित्य असावें, भावें तव गुणगण म्यां गावे, मंगलमूर्ते तव पद ध्यावें॥
सावें हेंचि वरदान ॥ आशापूर्वक सिद्धिबुद्धयधीशा । गिरिशात्मजा
विघ्ननाशा ॥ ३ ॥

१७१ आरती सरस्वतीची

आरति ओवाटूं शारदे । सुरवरवंदितपादे ॥ आरति ओवाटूं
॥ ध्रु० ॥ शुद्धस्फटिकमयी वरमाला । पुस्तक शुक सितकमला ।
बागजाडपा हरुनी । शुभमति दे देवि सरस्वति वरदे ॥ १ ॥ हंसावरि
धमुनी सत्वर ये । श्रीमति भारति अभये । मन्मुनि वास करी श्रुति-
गेये । विजये निहताऽपाये । वारितनिजखेदे पारदे । भास्वति परमा-
मोदे ॥ २ ॥ होवी मूक हि ते वाषाळ । नलगे क्षणभरि काळ । तूं
जरि करुणेनें वेवळ । पाहतां एक वेळ । म्हणुनी वासुदेव शारदे ।
प्रार्थित परमानंदे ॥ ३ ॥ आरति ओवाटूं शारदे । सुरवरवंदितपादे ॥

१७२ आरती २

जयजय भगवति भास्वति भारति सन्मतिदे ॥ नीराजये सरस्वति
प्रतिमतिदे प्रपदे ॥ जयजय वरवरदे ॥ ध्रु० ॥ विधिहरिहरमुखले-
खर्पभगति महिते ॥ घाणीश्वरि वेदनुते भितजनकल्पलते ॥ उत्तम-
शीले विमले कांते सर्वमते ॥ परिपालय नो भांवेरनिशं दिव्यगते
॥ १ ॥ बागजाडपबुद्धिमांघप्रभृतिक्लृदोपहरे ॥ चुष्टिप्रकाशके सति
सद्गतिदेऽकहरे ॥ कृपया परयाऽऽलोक्य मजकाभोऽपहरे ॥ विद्या-
भेषासन्मतिधृतिदे पापहरे ॥ २ ॥ या शारदाब्दकांता मालाबुजहस्ता ॥
या शुकपुस्तकसहिता प्राक्षी हंसगता ॥ या नरमुनिसुरविनुता त्रैलोक्य-
प्रथिता ॥ सा वासुदेवगीताऽवतु नः श्रुतिमाता ॥ ३ ॥

श्रीकृष्णे । तूंही प्रशमितकृष्णे ॥ २ ॥ अपार तव महिमा न च सीमा ।
लागे ती तूं परमा । पुर्विसि निजकामा निजनामा । घेतां देखी
धामा । म्हणुनी वासुदेव श्रीकृष्णे । तुजला प्रार्थि अनुष्णे ॥ ३ ॥
आरति ओवाळूं ॥

१७८ आरती श्रीकृष्णेची

जय जय भगवति कृष्णे परिहृतजनकृष्णे ॥
नीराजयामि कृष्णे शमितत्रिविधोष्णे ॥ ध्रु० ॥
त्रिविधं पापं हर्तुं भवतीह समर्था ॥
त्रिविधं तापं हर्तुं मदतीह समर्था ॥
विविधं रिष्टं दातुं कान्यात्र समर्था ॥
विविधं हीष्टं दातुं कान्यात्र समर्था ॥ जय० ॥ १ ॥
लत्तामर्पय भगवति कलये खेदहरे ॥
मत्तान्घातय दुर्मतिविलये भेदहरे ॥
वित्तां मेऽर्पय सन्नतिनिलये भेदहरे ॥
सत्तां शोतय भास्वति निलये वेदपरे ॥ जय० ॥ २ ॥
भगवति कृष्णेऽनुष्णे कलये त्वामघदे ॥
स्वाममकृष्णे कृष्णे कलये त्व मघदे ॥
शिक्षापार्यत्यततं स्मरणं ते वरदे ॥
निजवासुदेवदण्डिनि विघ्नतु खलु परदे ॥ जय० ॥ ३ ॥

१७९ आरती श्रीअनसूयादेवीची

जय जय भगवति भास्वति मतिमति वन्द्यसति ॥
अनसूये सद्गतये तेऽस्तु नमोहमति ॥ जय देवी जय० ॥ १ ॥

शरदिं वसंतीं नवरात्र होती । उत्सव तुझे चांगले ॥ ओवाळूं ॥ २ ॥
 आश्विनीं दसरा होता वाटे । दुसरा आला नाक येथे वत्सले
 ॥ ओवाळूं ॥ ३ ॥ फाल्गुनिं शिमगा होकां दावी । रंगा तुझे गाविं
 शिवमहिले ॥ ओवाळूं ॥ ४ ॥ वळखुनि भावा तुवां वामुदेवा । भवा
 हरुनि वारिळे ॥ ओवाळूं यश्रिणि तुज विमले ॥ ५ ॥

१७६ आरती रेणुकेची

जय जय रेणुक ईश्वरि जमदग्नेर्दयिते ॥ मयि तेजस्विनि करुणाशो
 भूयाद्दयिते ॥ ध्रु० ॥ शंकररूपस्य मुनेर्या साध्वी धांता ॥ गौरी
 साक्षाज्जाता रेणोर्या दुहिता ॥ पातिश्रत्यप्रथिता रामस्व च माता ॥
 माता जगतां नोऽव्यान् त्रिभुवनविहयाता ॥ १ ॥ भूभारभूतदुष्टक्षत्रिय-
 कुलनाशे ॥ कृत्याऽभूथा हेतुर्विश्वोद्भवनाशे ॥ नीराजयामि ता स्वा
 पूरितसुजनाशे ॥ तारय मृत्युमुत्पान्मां शिक्षितकीनाशे ॥ २ ॥
 दत्तात्रेयं कृत्वाऽऽचार्यं सहातटे । पत्यनुगमनं चक्रे माहुरपुरनिकटे ॥
 याऽद्यापि तत्र माता जागर्ति प्रकटे ॥ तद्रूपेऽस्तु सदा मे चित्तं
 सन्निकटे ॥ ३ ॥ जय जय रेणुक ईश्वरि जमदग्नेर्दयिते ॥ मयि तेज-
 स्विनि करुणाशो भूयाद्दयिते ॥

१७७ आरती श्रीकृष्णेची

आरति ओवाळूं श्रीकृष्णे । तुजला वारितवृष्णे ॥ ध्रु० ॥ जी
 पातकवार्ता न च बरवी । सेवककामा पुरवी । त्रिभुवनि सत्कीर्ती
 जी मिरवी । भजतां दैन्या नुखवी । बरवी गति दे जी । श्रीकृष्णे तूंची
 परिहृतवृष्णे ॥ १ ॥ जीच्या चभयतटीं अपरिमित । तीर्थे असती
 शस्त । स्तानें पारें जीं पुनीत । करिती ऐसी मात । व्यासें वर्णियली

श्रीकृष्णे । तूंची प्रशमितकृष्णे ॥ २ ॥ अपार तव महिमा न च सीमा ।
लागे ती तूं परमा । पुर्विसि निजकामा निजनामा । घेतां देसी
धामा । म्हणुनी वासुदेव श्रीकृष्णे । तुजला प्रार्थि अनुष्णे ॥ ३ ॥
आरति ओवाळूं ॥

१७८ आरती श्रीकृष्णेची

जय जय भगवति कृष्णे परिहृतजनकृष्णे ॥
नीराजयामि कृष्णे शमितत्रिविधोष्णे ॥ ध्रु० ॥
त्रिविधं पापं हर्तुं भवर्ताह समर्था ॥
त्रिविधं तापं हर्तुं महर्ताह समर्था ॥
विविधं रिष्टं दातुं कान्यात्र समर्था ॥
विविधं ह्रीष्टं दातुं कान्यात्र समर्था ॥ जय० ॥ १ ॥
लक्ष्मणाय भगवति कलये खेदहरे ॥
मत्तान्घातय दुर्मतिविलये भेदहरे ॥
वित्तां मेऽर्पय सन्मतिनिलये भेदहरे ॥
सत्तां द्योतय भास्वति निलये वेदपरे ॥ जय० ॥ २ ॥
भगवति कृष्णेऽनुष्णे कलये त्वामघदे ॥
स्वागमकृष्णे कृष्णे कलये त्व मघदे ॥
शिश्नापर्यत्यतवं स्मरणं ते वरदे ॥
निजवासुदेवदण्डिनि तिष्ठतु खलु परदे ॥ जय० ॥ ३ ॥

१७९ आरती श्रीअनसूयादेवीची

जय जय भगवति भास्वति मतिमति वन्द्यसति ॥
अनसूये सद्गतये तेऽस्तु नमोहमति ॥ जय देवी जय० ॥ १ ॥

या देवहृतिदुहिता कर्दममुनिजाता ।
 अत्रिमहर्षेर्दयिता त्रिभुवनधिख्याता ॥
 श्रीदत्तदेवमाता कान्ता श्रुतिगीता ।
 पातिव्रत्ये निरताऽऽतिथ्येऽप्यासक्ता ॥ जय देवी जय० ॥ २ ॥
 धर्मानुभावतो या सत्या मृतकान्तं ।
 कौशिकमजीव्यःस्वयमपि लोकाकान्तं ॥
 कृत्वा लेभेऽन्तं च सुतं खलु कान्तं ।
 कुर्यादनसुया सा भजतां नोऽकान्तम् ॥ जय देवी जय० ॥ ३ ॥
 अनुजस्तनुजभ्राभूद्यस्या हरिरेषा ।
 साक्षाच्चैतन्यकला जगति स्त्रीषेपा ॥
 दोषानाद्यु स्मरतां हर्तु शुभाशेषा-
 ननसूया गतरोषाव्रतु नो हरिपोषा ॥ जय देवी जय० ॥ ४ ॥

१८० आरती नर्मदेर्चा

जय जय नर्मद ईश्वरि मेकलसञ्जाते ॥
 नीराजयामि नाशितपापत्रयजाते ॥ जय जय० ॥ १ ॥
 वारितसंसृतिभीते सुरवरमुनिगीते ॥
 सुखदे पावनकीर्ते शंकरतनुजाते ॥
 देवापगाधितीर्थे दत्ताग्र्यपुमर्थे ॥
 वाचामगम्यकीर्ते जलमयसम्मूर्ते ॥ जय जय० ॥ २ ॥
 नन्दनवनसमतीरे स्वादुमुधानीरे ।
 दर्शितभवपत्नीरे दमितान्तरुसारे ॥
 सकलक्षेमाधारे वृत्तपाराधारे ।
 रक्षास्नानतिथोरे मग्नान्तंसारे ॥ जय जय० ॥ ३ ॥

स्वयशःपावित्तजीवे मामुद्धर रेवे ।
 तीरं ते खलु सेवे त्वयि निश्चितभावे ॥
 कृतदुष्कृतदवदावे त्वत्पदराजीवे ।
 वारक इह मेऽतिजवे भक्त्या ते सेवे ॥ जय जय० ॥ ४ ॥

१८१ आरती सूर्याची

जय भगवन् जय सवितज्योतिर्मय भानो ॥
 आरती तव धीदीपक पञ्चेन्द्रियभानो ॥ ध्रु० ॥
 सृष्टिस्थितिलयकाष्ण जगतां त्वं वन्दे ॥
 आत्मा त्वं जीवानां चालक भो देव ॥
 पालक सर्वज्ञस्त्वं साक्षी धीदेव ॥
 मयि करुणालेशं ते मुदमर्पय देव ॥ १ ॥
 निमिपादिप्रलयान्तः कालस्त्वदधीनो- ॥
 प्रहगणतारानश्च त्रेशस्त्वदधीनः ॥
 लोकालोकगिरीशो परिकृतपरिचलन- ॥
 स्त्वां नीमि सदाहं भूसुरसुरमुमनः ॥ २ ॥
 यदग्यजुःसामसु गीतं त्वत्तेजोरूपम् ॥
 सर्वोपनिपदाभिस्ते सस्तुतचिद्रूपम् ॥
 सत्यज्ञानदयापन सुखसागररूपम् ॥
 दर्शय मां वारय मां नय मां तव रूपम् ॥ ३ ॥
 भीमूर्य त्वं चक्षुर्जगतस्त्वां स्तुत्वा ॥
 त्वत्तो ज्ञानं लब्ध्वा बुद्ध्वा तद्भूत्वा ॥
 भीयात्तवल्भ्य ऋषिवर्येपदं जित्वा ॥
 जनकं मैत्रेयी संविदो हृद् भित्वा ॥ ४ ॥

सविता मे पश्चात्तासविता पुरतश्च ॥
 सवितोत्तरतो मे स्यात्सविताऽधस्ताच्च ॥
 सविता भूमानीशो रक्षतु नमनाथ ॥
 वामुदेवमुपाश्रं कुरु मां छात्रे च । ॥ ५ ॥
 इति श्री० ५० ५० श्रीवामुदेवानन्दसरस्वतीकृत-
 सूर्यनारायण आ० सपूर्णा ॥

१८२ आरती महादेवाची

(चाल—साधी)

जय मुखकारक तारक तारकजिजनक । जनकलुपांतक शंभो
 शंभो कुर्वाधिक ॥ ध्रु० ॥ शुद्धस्फटिकप्रतिभ प्रतिभटर्पहर । हर
 शिव परममुर्धक दर्पकदर्पहर ॥ हर मदघ गंगाधर धरशय देववर ।
 देववरापत्पावक पावकद्वक्प्रवर ॥ जय सुखकारक० ॥ १ ॥ स्थित्यु
 द्भवलयकारक कारकशक्तिधर । शक्तिधर द्वेमातुरमातुरभीष्टकर ।
 करकलितपरधधमृग मृगधरतिलक हर । हर निजभक्तहितादर
 दरहर शक्तिवर ॥ जय सुखकारक० ॥ २ ॥ स्वीकुर्वातिव्यं शिव शिव-
 चेदं विदश । दशकर पंचानन हर हर मदधं धीश ॥ धीशयनान्यो
 भक्तो भक्तो यदि पापः । पापहरोऽन्यो भवतो भवतोपदनेश ॥ जय
 सुखकारक तारक० ॥ ३ ॥

१८३ आरती शंकराची

(चाल—आरती मुन)

आरती ओवाळूं ईशा । तव पदा आपदाविनाशा ॥ ध्रु० ॥ कर्पूर-
 दुग्धफेनधवला । स्थिरचरभूतवपाला ॥ धाके दवडिसि तूं काळा ।

शेखर रुचिरदशकरा ॥ तारा माराऽपहरा भय हरुनी कर धरुनी वर
 करुनी मज परावरा ॥ १ ॥ गगाधर उरगहार अहिपरिष्करा ॥
 चमोत्र गगनीरपूरसच्छिरा ॥ पचवक्त्र भो त्रिनेत्र पार्वतीवरा ॥
 काशीपुरकृतविहार तारकेश्वरा ॥ रुद्रा निद्रा तद्रा परिहरुनी निज
 भजनी स्थिर करुनी ठेवि मम हरा ॥ व्योमकेश० ॥ २ ॥ सर्वोत्तम
 भोक्षधाम तूचि पशुपती ॥ शिवाधवा वासुदेवा देवि सन्मती ॥ मद
 अह्न अलस मी कसि करू स्तुती ॥ स्तवुनि वेद पात्रनि रेद शोगि
 करि न्ती ॥ तेहा शर्वा सर्वा अविपचि अससि हेंचि जाणुनि
 साचि नति करू वरा ॥ व्योमकेश० ॥ ३ ॥

१८५ आरती महादेवाची

जय जगदीश्वर शंकर हर गौरीवर भो । नीराजये पद तव भव
 दवदव शभो ॥ ध्रु० ॥ देव यद् जगद्भूवशेषे शक्तिधव । सदसद्यदा
 सदाशिव न न घोभयमे भव ॥ कारकशाखाद्यपि भव नो न च
 कालजव । आकृष्य सर्वमव त्व च सादेव ॥ १ ॥ स त्व पर्यालोचक
 पतस्थास्येक ॥ उत्पत्तिस्थित्यतक इशकृतालाक ॥ अव्यक्तनीव-
 मूढक आविष्टात्रिक ॥ अतर्यामी पालक आसेवितनाक ॥ २ ॥
 पचमुखो दशहस्ता मस्तकधृतसोम ॥ सोमार्यमाग्निनेत्रस्त्वहिसूत्र
 सोम ॥ सोमादियज्ञभोक्त्राऽवितसाधुस्तोम ॥ सोमप्रतप्रियोऽवतु निज-
 ह्वासासोम ॥ ३ ॥ श्येष्ट सदगुरुपीठ साधिष्ट गोष्ठ ॥ श्रितपूर्वो
 त्रकाष्ठ सर्वजनश्रेष्ठ ॥ श्रितनदिकष्ट्रेष्ठ शितिकठ । अहि
 मूपितप्रकोष्ठ वद विशेष्ठ ॥ ४ ॥ हतमायश्रितगेय निहतेच्छापाय ।
 सत्पदवीगावधेय दर्शितमूपाय ॥ भक्त्यादेयममेय निमित्तदत्तय ॥
 नीराजयष्टकाय गणेशमुत्तमेय ॥ ५ ॥

१८६ आरती श्रीविष्णूची

(चाल—सुदरमुख त्रिदि०)

पंचारति धरुनि हातिं म्हणुनि आरती । ओवाळिने मधुसूदन
देधि सन्मती ॥ ध्रु० ॥ नारायण भक्तशरण कमलजापती । अजिठ
कुष्ण विजितवृष्ण आर्यगोपती ॥ जन्ममरणवाशहरण भुवनसत्पती ।
दरकर्षण संकर्षण मुक्तसद्रती । तो हा, अघहा, मुखा, दामोदर,
निहतासुर, हो सुखकर पाहुनि आरती ॥ पंचारति० ॥ १ ॥ हरुनि
अका निजभजका पाळिसी हरे । कधि तवका आधि न मुखा
सेविती सारे । तरि हरि कां त्या तवका दुःख गांजि रे । श्रीच्या धवा
वासुदेवा रूप तव वरे ॥ दावीं ठेवीं ठेवीं वरकर शिरिं करिं मजवरी
करुणा, देयिं पर्दिं रती ॥ पंचारति० ॥ २ ॥

१८७ आरती श्रीरामाची

श्रीराम जयराम जयजयराम पदे ॥ नीराजयामि तेऽच्युत परिहृत-
नतखेदे ॥ ध्रु० ॥ दशरथराजकुमारं विष्णोरवतारं ॥ कौशिकमख-
गोप्तारं चोष्टतमुनिदारं ॥ शिवकार्मुकभङ्गकारं सीताभर्तारं ॥ परिहृत-
भागवसारं वदे श्रुतिपारं ॥ १ ॥ येनाश्रुत्य गुरूक्तं राव्यमपि त्यक्तं ॥
वनमाश्रित्य विरक्तव्रततो बहु कृत्तं ॥ रक्षोवृंदं छंदं सीतायाः परिव्यक्तं ॥
पूरयतो मारीचाभिधरक्षोमुक्तं ॥ २ ॥ सीताविरहार्तोऽदाद्गृध्रा-
यापि गतिं ॥ कबंधहादात्प्रेम्णा शवरितोऽपचितिं ॥ सुग्रीवेष्टकरोऽ
हन्वालीमतिनीतिं ॥ सीतावार्ता हनुमत्तो वै चास्य कृतिं ॥ ३ ॥
यथा भीताधिधनुतोऽश्माभिरन्धौ सेतुं ॥ लंकां त्य सवंशं पृथिवीभर-
हेतुं ॥ रावणसाजौ हत्वा सकपिः कृतमंतुं । लंकां तद्वात्रेऽदात्तं
नीम्यविकेतुं ॥ ४ ॥ नलनीलऋक्षांगदसुग्रीवार्यानुजयुतः ॥ सीता-
लक्ष्मणवातात्मजहनुमत्सहितः ॥ सहितः श्रीरामो नौ भवतु सदा-
सहितः ॥ यतिवासुदेवविनुतोऽयोध्याराज्यस्तः ॥ ५ ॥ श्रीराम० ॥

१८८ आरती परशुरामाची

भार्गवकुलावतीर्णो जमदग्नेस्तनयो । यः पचमोपि पष्ठो ह्यवतारो
 खिनयः । श्रीरेणुकात्मजः शिवशिष्यो, वरविजयः । सोभमान् भार्गव-
 रामोऽवतु सुंदरकायः ॥१॥ जय जय भृगुकुलदीपक भजकाभीष्टकर ।
 करकलितपरश्वधशरपीठानिष्टहर ॥ ध्रु० ॥ त्रिसप्तवारं जित्वात्युद्ध-
 चमत्तरसा-पालान् सलान् प्रदत्ता संपूर्णापि रसा । कश्यपमुनये
 येनार्जुनशार्ङ्गस्तरसा । चिच्छेद योत्र लीला यस्यास्ते सरसा ॥ २ ॥
 कौकणदेशस्थेभ्यो विप्रेभ्यो भक्त्या । कौकणदेशान् प्रददो सम्पाद्य च
 शक्त्या । रामः प्रसीदतूत्तमवीर्योऽस्मन्नत्या । सत्या ध्यायेम सदा तस्य
 पदं मत्या ॥ ३ ॥

१८९ आरती पंचायतनाची

जय सवितर्गजमुख नगहनये ईश हरे ॥ भेदाबलिमपनेतुं ध्याये
 ह्रकुहरे ॥ ध्रु० ॥ बुद्धिप्रेरक सवितुर्नः सिद्धं रूपं ॥ ध्याये ह्यघहृत्
 श्रेष्ठं देवस्य च रूपम् ॥ प्राणेंद्रियहृद्बुद्धिप्रसिद्धगणरूपं ॥ रक्षति
 तस्माद्रूपवतिरिति विश्रुतरूपम् ॥ १ ॥ मानसमुखजडजातं यद्भासा
 रूपं ॥ भाति श्रुतिरिति देवी नगहनयारूपं ॥ एकादशमुखभासक-
 मीशस्य हि रूपं ॥ श्रुतिसिद्ध शकर इति भवहारकरूपम् ॥ २ ॥ मानस-
 मुखदुःखानां हारकमजरूपम् ॥ हरिरिति वेदो ह्यवदत्सच्चित्सुखरूपम् ॥
 ईशायनेकनाम्नां भासक तद्रूपं ॥ सत्यं मम मनसि हि कुरु
 सच्चित्सुखरूपम् ॥ ३ ॥ जय सवितर्गज० ॥

१९० आरती दक्षिणामूर्तीची

जय जय दक्षिणमूर्ते वेदाशिरोगते । नीराजयामि ते पदभ्रमले
 सत्कीर्ते । ध्रु० ॥ चिन्मुद्रितकरकमलं चित्तितद् विमलं । चित्तप्रेरक-

मीढे चिन्मात्रं ह्यकलं । चित्रक्रियमविकारं क्षालितनिजशमलं ।
 शमलं ददातु नोऽसौ हृत्वाच सकलं ॥ १ ॥ कर्पूरगौरभासं कैलास-
 निवास । स्वोद्धृत्या अवतीर्णं भूमां मृदुहास । दर्शनमात्रेण हृत्स्वीय-
 जनघ्रासं । वटवरुमूलनिवासं नैम्युद्धृतदासं ॥ २ ॥ मानं-प्राख्या-
 प्रकटितपरतत्त्वं रिपुह । योगिजनप्रियमघहं हृतनतजनमोहं । तं
 वासुदेवयतिरहमत्रिजमिव भवहं । वदे दक्षिणमूर्तिं वारितसन्देशम् ॥ ३ ॥

१९१ आरती दक्षिणामूर्तीची

भगवन्नमोऽस्तु तेऽगतये । दक्षिणामूर्तये स्वगतये ॥ ध्रु० ॥ सनका-
 दीनां संदेह । हर्तुं जग्राह मुदेहं । यस्तं हृतनतसंदोहं । साक्षाच्छंकरं
 विदेहं ॥ (चाल) ॥ प्रणमामि हापितस्वमोहं । चिन्मुद्रितकरकमलं
 दुस्तरभयसागरहरमाचार्यवर्यमुद्रतये । तस्मै नमोऽस्तु सन्नतये ॥ १ ॥
 मौनं यस्य ध्यायमानं । प्रवयंशिष्यमोहशमनं । चापेष्टवेष्टितं युवानं ।
 मुद्रां चिन्मयीं दधानं ॥ (चाल) ॥ अंगुष्ठतर्जनीयोगव्याजेन तु यो
 जीवेश्वरयोरभेदमनयोरेवासुचयद्वि कलये । तं त्वां नमोऽस्तु जित-
 कलये ॥ २ ॥ कैलासवासिनं सोमं । भूमाववतीर्णं सोमं । दक्षिणमूर्तिं
 प्रियघोम । तमहं वन्दे भूतसोमं ॥ (चाल) ॥ यो मंत्ररागमपि भक्तं,
 कृपया रञ्जति शीघ्रं, संसृतिभीतिं हरति, प्रणतिं करोति सत्पतये
 तस्मै साद्विद्यापतये ॥ ३ ॥ करनृतपुस्तकाचिन्मुद्रं । वन्दे देवं जितनिद्रं ।
 भक्त्यावनार्थमस्तवंत्रं । वाहनमाभित मुभद्रं ॥ (चाल) ॥ भद्रं यति
 भक्तिमद्भयो, यो निरिलेशो, विद्याधीशो, निर्याणेशो, देवस्तस्मै
 यतिपतये, नम आशाय महागतये ॥ ४ ॥ वैराग्यवैलसंतिष्ठ । पद्मा-
 भक्तिवर्तिगुहं । पद्मदुद्धिताप्रनिहितं । विदीपमर्षये दीप्तं ॥ (चाल)
 मोहध्यांतहराद्मुक्तः, हृद्भ्रंथिलयः, संशयविलयः, कर्मप्रलयः, प्रभवति
 तेऽर्षये रश्मिगतये, दीपं सर्वतत्त्वगतये ॥ ५ ॥ शेनुष्येय दक्षिणास्या ।

अभिमुखमस्य मूर्तिरस्याः । संचितनाद्वरीयस्याः । मुक्तिः सहापि
यत्रमस्या ॥ (चाल) ॥ संसारसागरोद्धर्त्री, स वासुदेवानन्दयतीढ्यः,
साक्षाच्छंभुः, सुरमुनिबंधो, दक्षिणामूर्तिरार्तिहृतये, सेव्यः श्रद्धया
सुगतये ॥ ६ ॥

१९२ आरती आचार्याची

जय जय शंकर भगवत्पूज्यपदाचार्य । आर्यवरातिक्वमिदं तेऽस्तु
जितानार्य ॥ ध्रु० ॥ त्यक्ते वैदिकधर्मोऽधर्मैरितमतिभिः । मतिभिन्निः
कृतिभिर्ज्ञैर्नैर्दुर्मतिभिः । व्याप्ते भारतवर्षे वर्षे सुमनोभिः । कृत ईशो
चोऽवातरदंशैः सुमनोभिः ॥ १ ॥ मंडनजयेन मंडनमकरोन्निजकीर्तैः ।
परकायावेशानरनवद्यज्ञैः । इत्ता जगतश्चरितैर्दुरितघ्नैरारतैः-। भेत्ता
ध्यानाद्भविदो यो निजसन्मूर्तेः ॥ २ ॥ अरुणेनेव ध्याते विजिते
स्वल्पेन । प्राग्दुष्टजनेऽर्क इव प्रादुरभूयेन । प्रस्थानद्योतेन प्रमुणा
सुनयेन । विजितं द्वैतमस्तं वंदे विनयेन ॥ ३ ॥ श्रीपद्मपादवार्तिक-
कृतोदकहस्ता-। मलकप्रसुप्तच्छात्रेणानंता विजिता । शिथिलीभूता
वृषसृतिरपि दृढतां नीता ॥ वाचां श्रीपीठास्थितिरपियेनोपात्ता ॥ ४ ॥
व्यर्त्ताकृत्य सर्वा सति-सूक्ति यः स्वमुदे । सत्यवतीसुतसूक्ति
यश्चाद्वैतविदे । चतुरो व्यधान्मठान्यो दिक्ष्वाम्नायभिदे । त वासुदेव-
दंढपद्मत्रिजमिव वदे ॥ ५ ॥ जय जय शंकर भगवत्पूज्यपदाचार्य ।
आर्यवरातिक्वमिदं तेऽस्तु जितानार्य ॥

१९३ श्रीगुरुव्यासपीठदेवार्तिक्यं

जय जय सद्गुरुमूर्ते करुणामृतमूर्ते ॥

श्रीव्यास कृष्ण शंकर सच्चिसुरमूर्ते

॥ ध्रु० ॥

- श्रीव्यासकृष्णशंकरभगवत्पूज्यपदं ।
 भूष्टतनवजनसज्जनवारकगुरुपादं ॥
 वेदपुराणसुगीतं प्रत्यग्रक्षणपदं ॥
 दातारं त्रातारं वन्दे श्रुतिपादम् ॥ १ ॥
 आद्यगुरुं आद्यकविं चाद्याशिवं वन्दे ॥
 श्रुतिसारं मतिसारं धीसारं वन्दे ॥
 श्रुतिपारं धीपारं परपादं वन्दे ॥
 शुद्धाद्वैतं हार्दं बोधं तं वन्दे ॥ २ ॥
 भूमाराक्षसुतारं त्रिगुणात्मकरूपं ॥
 भृत्वा कलिमलहारकृत्वांगं निजरूपं ॥
 योऽर्पयतीशो भजकं स्वसुंध्यं निजरूपं ॥
 तं व्यासकृष्णगुरुं वन्दे शिवरूपम् ॥ ३ ॥
 वन्दे सनकचतुष्कं कपिलं गुरमूर्तिम् ॥
 ऋषभं दत्तात्रेयं शुकनारदमूर्तिम् ॥
 वन्देऽहं सर्वतनपंचकगुरुमूर्तिम् ॥
 वारय मां स्वात्मसुखं दर्शय हर जूर्तिम् ॥ ४ ॥
 सुश्वेतकेतुदुर्वासोजहभरतं च ॥
 रैवतसुवामदेवां वन्दे स्वमुखं च ॥
 द्रविडाचार्यं वन्दे गोविन्दपदं च ॥
 गौडपादधिवरणगुरुरूपाचार्यं च ॥ ५ ॥
 सर्वप्रह्लादमुदिताचार्यान्पि वन्दे ॥
 श्रीगुरुपरमगुरुन् परमं छिगुरुन्वन्दे ॥
 वन्दे परात्परान्गुरुगुरुरूपान्वन्दे ॥
 अरिहप्रह्लादमुदितानिधिं शंस्तान्वन्दे ॥ ६ ॥

- आत्मानमन्तरात्मानं वन्दे सततम् ॥
 वन्दे परमात्मानं सर्वात्मसु तवम् ॥
 ब्रह्म परं वन्देऽहं देशिकदृग्विततम् ॥
 दशदिक्पालकरूपं हृदिशि मेऽस्तु तवम् ॥ ७ ॥
 वन्दे मुमूर्खाणां धीशान्ब्रह्मेशान् ॥
 दिक्पालान्वसुरुद्रादित्यान्यश्वेशान् ॥
 यक्षान्भूतान्नागान् गन्धर्वाप्सरसान् ॥
 सगन्धर्वाभिरुक्तान्वन्दे भवत्याहं वरदान् ॥ ८ ॥
 स्कन्दं ऋषभं शूलं कालं च महान्तम् ॥
 दक्षादिगणांस्तां दुर्गां विष्णुं तम् ॥
 वन्दे स्वधां च मृत्युं रोगान्देहस्थान् ॥
 गणपतिमपश्च मरुतो देवान् दिक्संस्थान् ॥ ९ ॥
 पृथिवीं गंगादिनदीः सप्तसमुद्रांश्च ॥
 वन्दे मेरुं च गदां त्रिशूलं वज्रं च ॥
 वन्दे शक्तिं दण्डं सङ्गं पाशं च ॥
 वन्दे चाङ्गुशमेतत्सोमादीनां च ॥ १० ॥
 वन्दे गौतमभारद्वाणौ ऋषिवर्यौ ।
 विश्वामित्रं कश्यपजमदग्नी धार्यौ ॥
 वसिष्ठमत्रिमरुन्धतिं सतर्पिं सभार्यम् ॥
 वन्देऽहं परममुद्रप्रदमुद्रवर्याचार्यम् ॥ ११ ॥
 कौमार्यै मुद्गाक्ष्यै वाराह्यै च नमो ॥
 वैष्णव्यै चामुण्डायै देव्यै च नमः ॥
 माहेश्वर्यै च नमः सत्यै सततं नमो ॥
 वैनायव्यै देव्यै चारतु नमः ॥ १२ ॥

करवी सब वाढीक्षेत्री । रामकरवीशाकरवी पाळी पूजारी ॥ ५ ॥
 आजानुमाहु मूर्ति सुविशालचि छाती । ज्याची तो हा मीनी पसहनि
 साकीर्ति । व्यधिकशताब्दी सोढी वाढीवरि मूर्ति । तो संतत निवर्तो
 निजमक्तांच्या चिती ॥ ६ ॥

१९५ आरती श्रीदत्ताची

जय तत्त्वज्ञाननिदान । अनसूयात्रिनंदन । त्वत्पदपद्मावरुन ।
 पंचप्राण ओवाळीन ॥ ध्रु० ॥ करिं कृपा मायधापा । वारी सर्व पापा
 तापा । निजमार्ग करी सोपा । अनुकंपा पूर्ण करुन ॥ १ ॥ जें अत्यद्भुत
 तव रूप । तें ह्या चितीं आपो थाप । राहो जें काम कोप । उपशमवी
 प्रगदून ॥ २ ॥ तपश्चर्या हे आमुची । त्वत्स्मृती नित्य होवो साची ।
 दुर्वासना मनाची नुठवी हेंचि देई दान ॥ ३ ॥ गुण भावें तुझे गावे ।
 अनासक्तिने मी वागावें । सत्संगा आदरावें । मज थावें हें वरदान
 ॥ ४ ॥ अनुरक्ती त्वत्पदी व्हावी । विषयीं विरक्ति व्हावी । कष्ट
 चेतां धृति व्हावी । सेवा वरवी घे हातून ॥ ५ ॥ तार तत्सत्त्वछा-
 र्पण । असो संपूर्णाचरण । दृढ धरुं तव चरण । न मला त्वदन्य
 शरण ॥ ६ ॥ जय तत्त्वज्ञाननिदान० ॥

१९६ आरती श्रीदत्ताची

(चाळ—आम्हावरि कां सखे)

ओवाळूं आरती यतिपतिला । ध्रु० ॥ अत्रिसदनीं वनीं भिक्षुसे
 होवनी स्वांगनाप्रार्थनासाठिं विधिविष्णुहर कोटिरविभासुर आले
 ते घाळ झाले भले हे दयाला ॥ आरती यति० ॥ १ ॥ तो त्रिमू-
 र्त्यात्मक लोकसंरक्षक कर्ता हर्ता भर्ता दत्त भवमी हरी चित्तशुद्धी

करी वारि निजभजकभीती हरी तयाला ॥ आरती यति० ॥ २ ॥
 भिक्षु होवनि मठीं वससि कुण्णातटीं संकटीं देखि मिठी शेवटीं
 भाविकां सेवकां वासुदेवा न कां हा न ये प्रत्यय न्याय कैसा हा
 बोला भला ॥ आरती यतिप० ॥ ३ ॥

१९७ आरती श्रीदत्ताची

(चाल—होयी सावधान० राग हमीर कल्याण)

ओवाळूं आरती । आतां विपर्यां ठेवुनि उपरति दत्ति ठेवूं रती॥ ध्रु० ॥
 निर्गुणरूपा दत्तात्रेया देहत्रयवाती ॥ वासनाष्टवयुत पेटवुनी संवि-
 दीर्षां करूं आरती ॥ ओवाळूं० ॥ १ ॥ जीवें भावें ही करितां
 आरती रमली निजरूपें मती ॥ द्वैतध्वांता दृढपुनि निगुती भासली
 स्वयंज्योती० ॥ ओवाळूं ॥ २ ॥ सच्चिक्सुखमय वासुदेव हर्षुनि
 फरितां आरती ॥ परिपूर्णचि दे निजरूपधनतति ठेवुनी प्रीती
 ॥ ओवाळूं० ॥ ३ ॥

१९८ आरती श्रीदत्ताची

अनमूयानंदना तुज ओवाळूं आरती ।
 अनमूयानंदना मज निज चरणीं दे रती ॥ ध्रु० ॥
 सर्वात्मा नूं असोनि वससी वा माहुरीं ।
 निजदासा भेट घाया भिक्षा कोल्हापुरीं ।
 वससी वा विश्वावासा सह्याद्रिगिरिवरी ॥ अनमूया० ॥ १ ॥
 निजभजका भेट देखी निजनामोधारणें ।
 कलिमार्जी घाहती तुज दत्ता या कारणें ।
 जाणुनि हें तुजपारां केलें म्यां गांहाणें ।
 निजचरणा दाविं याहुनि नच दुसरें मागणें ॥ अनमूया० ॥ २ ॥

यतिरूपा घेठनी तूं बघसी कृष्णातटी ।
 निजदासा भेट द्याया जागृत तूं सऋटी ।
 प्रत्यक्ष गाणगापुरीं दिससी दासा मठी ।
 समजुनि हें वासुदेव तुज जोडी करपुटी ॥ अन्नसूया० ॥ ३ ॥
 करिसी तूं स्नान नित्य प्रेमं काशीपुरीं ॥

१९९ आरती श्रीदत्ताची

जय जय दत्तात्रेया जय आत्मारामा ।
 वाढविसी तूं भक्ती देवनि निजमहिमा ॥ ध्रु० ॥
 नवविध भक्ती केवळ होय वशीकरण ।
 होतां प्रणयाख्य गुणें वद्वचि तव चरण ॥
 क्षणभर न जाशी यास्तव सोडुनि भक्तजन ॥
 तूझ्या स्वावंश्याला खास असो नमन ॥ १ ॥
 संपद्वार्ताहि नको आम्हा भुक्ति नको ॥
 प्रौढी गुरुत्वहि नको पूज्यपणाहि नको ॥
 लोकोत्तरगुणगणयुत भगवान् चित्तिं टिको ॥
 यासार्थी हा जीव त्रिकरण तेंहि विको ॥ २ ॥
 जय जय दत्तात्रेया जय आत्मारामा ॥
 वाढविसी तूं भक्ती देवनि निजमहिमा ॥

२०० आरती श्रीदत्ताची

(चाळ—सुदरमुल०)

नीराजन ओवाळिन अत्रिकूमरा । मयभंजन मनरजन जय
 दिगंबरा ॥ ध्रु० ॥ मयमार्जन नयदर्शन तूं कृपाकरा ॥ भववर्जन अघ-

भर्जन पाहि मां हरा ॥ पिशुनार्दन रिपुमर्दन अभयवरकरा ॥ दत्ता
 मत्ता चित्ता भवहरणी तव चरणी ध्रुव करुणी ठेविं सुरवरा ॥
 नीराजन० ॥ १ ॥ कृष्णातटिं रम्य मठी वससि सुंदरा । जे संकटिं
 चाहति मिठि देसि त्यां वरा । मी हिंपुटि झालों पोटीं भिवुनि संसारा ॥
 मूर्खा रंका ह्या कां पाहसिना वाहसिना धावसिना सकलमलहरा ॥
 नीराजन० ॥ २ ॥ दत्त सदा मत्तमदा हरुनि रक्षितो । त्यक्तमदा
 व्यक्तपदा सतत दावितो । भक्त पदासक्त सदा वासुदेव तो ॥ तरि
 कां सुमुखा न सुखा पावतसे कां हो असं व्हावे कसे बोल सुरकरा ॥
 नीराजन० ॥ ३ ॥

२०१ आरती श्रौद्धत्ताची

करितों प्रेमे तुज नीराजन स्थिरखुनियां मन । दत्तात्रेया सद्गुरुवर्या
 भावार्थेकरुन ॥ ध्रु० ॥ धरणीवर नर पीडित झाले भवरोगें सर्व ॥
 कामक्रोधादिक रिपुवर्गे व्यापुनि सगर्व ॥ योग दाम तप दान नेणती
 असतांदि अपूर्व ॥ सुश्रमपणे निजभजनें त्यासी उद्धरि जो शर्व ॥ १ ॥
 अत्रिमुनीच्या सद्गनीं तीनी देव भुकें येती ॥ भिक्षुक होउनि अतसूये-
 प्रति बोलति प्रयमूर्त्ता ॥ नम्र होउनी आम्हां प्रति या अन्न असं
 चदती । परिस्वनि होउनि नम्र अन्न दे तंव ते शिशु होती ॥ २ ॥
 दुर्वासाभिध मोनी जाहला शंभुप्रमथेंद्र ॥ ब्रह्मदेव तो झाला चंद्र तो-
 उपेंद्र ॥ दत्तात्रय जो बीरनिद्र तो तारक योगींद्र ॥ वासुदेव यशरण
 चितुनी हो निह्यातेंद्र ॥ ३ ॥ करितों प्रेमे तुज नीराजन स्थिरखुनियां
 मन । दत्तात्रेया सद्गुरुवर्या भावार्थेकरुन ॥

२०२ आरती दत्ताची

आरति करुं भवदवदव भाविक निज भजकां । अनुकंपी जो
 उद्धरि नरहरि दत्तात्रय लोकां ॥ ध्रु० ॥ निज भजकांचा आमुचा
 साचा अससी कनवाळू ॥ तुजसम मंगलधामा परमा नेणोचि
 कृपाळू ॥ तूं अघहारक तारक कारक गणपाळू ॥ परम कृपाळू तूं
 स्नेहाळू तारिसि निजलोकां ॥ १ ॥ अत्रिमुनीच्या भावा मुलुनि
 होवनि हृदधान ॥ अनमूयेचे उदरीं जो धरी अवतार संपूर्ण ॥
 दत्तात्रेय यतीश्वर ऐसें मिरवी अभिधान ॥ वासुदेव यच्चरण चिंतुनी
 पावन करि लोकां ॥ २ ॥ आरति करुं भवदवदव भाविक निज
 भजका ॥ अनुकंपी जो उद्धरि नरहरि दत्तात्रय लोकां ॥

२०३ आरती दत्ताची

आरती दत्तात्रेया । ओवाळू तुझिया पायां । जय जय योगिवर्या ।
 करुणासिंधो गुरुराया ॥ ध्रु० ॥ अत्रीला धर देवोनी । गुणातीत तूं असोनी
 त्रिगुणात्मक तूं होवोनी । वारिसि भजकांची माया ॥ १ ॥ कृतवीर्यात्मज
 अर्जुन । भावें धरी तव चरण । योगर्षि त्या देऊन । केला पावन स्वां
 तथा ॥ २ ॥ प्रहर्षि धरितां पाद । त्याचा वारिसि खेद । यदुराजाचाही
 भेद । वारिसि वेदसुगेया ॥ ३ ॥ भाविक जो विष्णुदत्त । तव पर्दि
 ठेवी हृद चित्त । त्या देशी अक्षय वित्त । अनियत्तगुणा तूं आर्या
 ॥ ४ ॥ सोडूनि भववैभव । जोडूनि भाववैभव । पर्दी रंगे वासुदेव ।
 त्यावरि करी बरी दया ॥ ५ ॥ आरती दत्तात्रेया । ओवाळू तुझिया
 पायां । जय जय योगिवर्या । करुणासिंधो गुरुराया ॥

२०४ उपनिषद् आरती

ईशावास्यमिदं भवता त्यक्तेनात्ममुखं नित्यं ॥ भुंजीयाद्यदिहानित्यं नेक्षे कस्य स्विसत्यं ॥ कुर्वन् वर्षशतं कर्मासक्तो जीवतु चात्महनस्तु भ्रमं ॥ प्रयांतु कोऽपि समुच्चिनोतु कृत्यं कांक्षे ते पदं हि सत्यं ॥ १ ॥ केनेपितं त्वदन्येन मन आर्घीश घीशयेन ॥ भवता करणकरणेन व्यापृतिरेषा संगेन ॥ घटतेऽविदितविदित पर ते उशन् ह वै पर ॥ मेऽत्र तु पामर आद्य परात्पर शरण त्वमेव मे सत्यं ॥ २ ॥ यो हि सुकेशाद्यैः पृष्टो ब्रह्मा देवानामीष्टे तत उदिता विस्पष्टा श्रेष्ठा यद्विद्या प्रेष्ठा ॥ ३ ॥ मित्येतदस्य रूपं शिक्षाभिन्नः कोशपरज्ञो यो वेत्ति ज्ञः स त्वं प्रत्यगभिन्नः सत्यज्ञानाद्यात्मासि हि तथ्यः ॥ ३ ॥ आत्मा घा एतदीरसर्वं प्रज्ञानारमा त्वमपूर्वं यं श्वेतकेतवे वेदपूर्वं आहणिरुचे श्रुतगर्वं यं त्वां जन्मज्ञो वैदेहो याज्ञवल्क्यतः श्रुतदुक्तिस्त्वां विनतो नीराजयामि नित्यं श्रुतिशिरोरत्नैरिह सत्यं ॥ ४ ॥

२०५ आरती श्रौतचाची

जय मायामय कायलयपर यतिवर्या ॥ वाक्यान्वेष्ट्या भ्येया सच्चि-
स्सुखनिलया ॥ ध्रु० ॥ ज्यानें पाहति ऐकति जाणति हे हुंगती । कर्मे
करिती ज्याला प्रज्ञानचि म्हणती । ब्रह्मादिक वेतनि चिति जें ब्रह्म-
वदती । तें प्रज्ञान ब्रह्मचि मयि तूं त्रयमूर्ती ॥ १ ॥ परिपूर्णात्मा
राहुनि जो विद्वन्मूर्ती । धीसाश्रित्वें स्फुरतो अहमिति ज्या वदती ।
जो स्वत एव सुपूर्ण ब्रह्म जया म्हणती । तो मी ब्रह्म असें हें ठरवा
मन्त्रिचर्ती ॥ २ ॥ सत्रामरूपवर्जित अद्वय एक सदा । जो ज्या तद्वो-
लति जो श्रोत्यासचि वरदा । देहाघतीत ज्याला त्वं म्हणति अमेदा ।
तो तूं आहेस असें लक्षूं आनंदा ॥ ३ ॥ स्वप्रभ अपरोक्षत्वे हा असें
ज्या वदती । अभिमानादि प्रत्यग् आत्मा जो म्हणती । जें दृश्य

जगत्तत्त्व ब्रह्म अस्यै कथिती । तो हा आत्मा ब्रह्मचि तू देवज्योती
 ॥४॥ फिटले संशय तुटले हृद्ग्रथी खुटले । कर्माघपाश हटले विटले
 फ्लेश भले । रूपले मृतिशोकादिक तू शिष्या कळलें । जेव्हा अद्वय
 एरु ब्रह्मज्ञानवलें ॥ ५ ॥ जय मायामय० ॥

२०६ आरती श्रीदत्ताची

आरति ओवाळू अनसुया-। तनया दत्तात्रेया ॥ आरति ओवाळू
 ॥ ध्रु० ॥ सर्वांतरिक्षे जें निजगूज । साक्षाभूतचि तेज । ससार-
 वृक्षाभें आदिधीज । तो हा सद्गुरुराज । विरजब्रह्म जया म्हणति
 तया । श्रीगुरुदत्तात्रेया ॥१॥ सात्त्विक हृदय हें आरती । निजकर्माच्या
 वाती । विवेकस्नेहानें त्या निगुती । भिजयुनि ज्ञानज्योती । पाजळुनि
 पेटविल्या । ओवाळ्याया श्रीगुरुदत्तात्रेया ॥ २ ॥ आरति उजळीतां
 ह्या चित्ता-। मध्ये तिळभर ध्वाता । वायहि नच मिळता दृश्यता ।
 आलि निमेष न जाता । सोह प्रकाश हा हो सग्या । श्रीगुरुदत्तात्रेया
 ॥ ३ ॥ प्रकाश आरतीचा हा घोर । सवाह्य अभ्यतर । मीतूण
 हाचि अधकार । जाळुनि झळके फार । वेगळा वासुदेव तेजुनिया ।
 नोहे दत्तात्रेया ॥४॥ आरति ओवाळू अनसुया-। तनया दत्तात्रेया ॥

२०७ वेदान्तपरनीराजनम्

नीराजयामि तऽमाये दत्तात्रेयपदे अभये ॥ ध्रु० ॥

यस्मिन्ऋणप्रभालोका लोकोत्पादके न भाति ।

मासिततारको मृगाद्धो नार्धो भासितोऽपि भाति ॥

(बाल) नत्वा महानुभ व त त्या । तिमिरवारण, दीप्तिकारण,
 शोवितेक्षण, दीप दर्शयामि गतये नमस्ते साधूना पतये ॥नीरा०॥१॥

सोपाधिको यदालोको, नात्र स पावको विभाति ॥

लोकप्रकाशकोऽयमकोऽप्येको यत् नैव भाति ॥

(चाल-) अनुभात्येतमेव भातं । निखिलं जगति, श्रुतिरिति वदति,
स्मृतिरपि च सती तस्मै नमोऽभु जितकलये ॥ नीरा० ॥२॥

ईदृश एव तव ब्रह्मन् हृद्वाङ्मार्गातिगमहिमन् ॥

स्वप्रभ चात्मरते भगवन्, दीपैःस्तवैश्च किं भूमन् ॥

(चाल-) भक्त्याथाप्यमेवधामन्, जलधय आपो, स्वये दीपो,
नृभिरिव तापोपशमोयमर्यते हरये, तुभ्यं संसृतेररये ॥नीरा० ॥३॥

न त्वं प्रवचनतो लभ्यस्त्वं न च मेधयापि लभ्यः ॥

बहुना श्रुतेन नो लभ्यस्त्वरैर्योगैर्न हि लभ्यः ॥

(चाल-) स त्वं होकभक्तिलभ्यः । श्रुतिरिति वदति, स्मृतिरपि भवति,
प्रमितिर्भवति, ह्येकान्तभक्तितमेवमभये, चेत्यं प्रार्थये सुगतये ॥नी०॥४॥

एषु त्वमेव भूतेषु स्थिरचरजङ्गमात्मकेषु ॥

गूढोऽस्यात्मा त्वं तेषु श्रेष्ठेषु चापि मानवेषु ॥

(चाल-) स्पष्टं प्रकाशसे नातः । सुक्ष्माग्र्यमतिः, संज्ञकवृत्ति, व्याप्ता
वासुदेवहृदये, मदीये दीप्त एष्यमाये ॥ नीरा० ॥ ५ ॥

इति धी० १० ५० धीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचितं
वेदान्तपरनीराजनं संपूर्णम् ॥

२०८ आरती भोजनपात्राची (शिरोळ)

जय जय सद्गुरुभोजनपात्रा सुपवित्रा । नीरांजन दरशिकरि
करि शुचि मम गात्रा ॥ ध्रु० ॥ मध्यान्हीं द्विजसदनीं श्रीगुरु येवोन ।
शिरोळप्रामीं कामीप्सितदावे अन्न । मागति तेव्हां भोजनपात्र नसे
म्हणुन । ब्राह्मणि वदतां गुरु तुज घेती आदरुन ॥ १ ॥ प्रणवें

प्रोक्षुन विजवरी ओंकारा लिहून । भिक्षा करावया प्रभु सिद्धचि
 होऊन । राहति तेव्हां द्विजसति कण्ठेर वाढून । दे यावनालमय ती
 प्रेमभरें करून ॥ २ ॥ प्रसन्न होवन श्रीगुरु मिटक्या मारून । भुरकति
 निजहस्ते ज्या अद्यापि न हवन । वृत्त करी तो भुरकुन वृत्तचि होऊन ।
 सर्वासि वृत्त करिती फौतुक दाऊन ॥ ३ ॥ तें तूं गुरुकरशाखाचिन्हित
 जें अससी । आठाहि सिद्धी नवनिधि राधति तुजपार्शी । भजकाच्या
 तूं सर्वाहि कामा पुरवीसी । अथांत अन्नपूर्णा निवसे तुजपार्शी ॥ ४ ॥
 दारिद्र्यदुःखपीडारोगादिक हरिसी । भजकाची तूं यास्तव गुरु चरवत
 घेसी । नित्य त्रिकाळ अर्चन वरदानहि देसी । हो वासुदेव यतिमति
 हृष्ट तुझ्यापार्शी ॥ जय जय० ॥ ५ ॥

२०९ आरती भैरवाची

इदमार्तिक्यं स्वीकुरु जय जय भैरव ते, मन्तुः प्रपदे नीराजय
 उत्तमकीर्ते ॥ ध्रु० ॥ वादें भिडतां विधि हरि शिव आला त्यांतें ।
 सुरपति अवमानी मग शिक्षाया त्यांतें ॥ देवें भैरव निर्मुनि पञ्चम
 शीर्षांतें । धामकरें तोडवुनी सोड म्हणे विधिते ॥ १ ॥ नंदन हें न बरें
 त्यां फेळें करि शिरतें । दन्तुर घेवुनि भिक्षा करि जा तीर्थांतें ॥ सत्वर
 वैकुंठी ये विष्वक्सेनातें । रगडी वृत्त करी हरि निज रवसे त्यांतें ॥ २ ॥
 स्वच्छन्दें घे विधिशिर विष्वक्सेनातें । तीर्थां काशीमध्ये विष्वक्सेनातें ॥
 कृवा पडलें तेथें विधिशिर तें । तात्कालिक विश्वेशें वर दिधला त्यांतें ॥ ३ ॥
 भैरवपूजेवांचुनि सफल न यात्रा ते । रक्षीं क्षेत्रा जेथे पडलें विधि-
 शिर तें ॥ बन्ध फपालविमोचन तारक तीर्थचि तें । स्यन्दशःप्रवाह
 क्षेत्रप नमुं त्यातें ॥ ४ ॥

इति ब्र० भू० प० प० श्रीमद्वासुदेवानन्दसरस्वतीयतिविरचित
 भैरवार्तिक्य समाप्तम् ॥

आरत्यानंतर प्रार्थना

२१० धांवा—(चाल-वाळा जो जो रे)

चद्धरिं गुरुराया । अनसूया-तनया दत्तात्रेया ॥ ध्रु० ॥ जो
अनसूयेच्या, भावाला भुलुनियां सुत झाला ॥ दत्तात्रेय अशा
नामाला मिरवी, वंश सुराला ॥ तो तूं मुनिवर्या, निज पायां, स्मरतां
चारिसि माया ॥१॥ जो माहूरपुरी शयन करी, सह्याद्रीचे शिखरी ॥
निवसे, गंगेचें स्नान करी, भिक्षा कोल्हापूरी ॥ स्मरतां दर्शन दे,
चारि भया, तो तूं आगमगेया ॥ २ ॥ तो तूं वांझेसी, सुत देसी,
सौभाग्या वाढविसी ॥ मरतां प्रेतासी जीवविसी, सद्वदना
देसी । यास्तव वासुदेव तव पाया, धरि त्या तारी सदया ॥ ३ ॥
चद्धरिं गुरुराया० ॥

२११ गुरुस्तुति (गाणगापूर)

जो सत्य आहे परिपूर्ण आत्मा । जो नित्य राहे उदितप्रभात्मा ॥
ज्ञानें जयाच्या नर हो कृतार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरु समर्थ ॥ १ ॥
अखंड आत्मा अधिनाशि दत्त । तथा पर्दा लाविति जे स्वचित्त ॥
वित्तभ्रमा सोढिति ते कृतार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरु समर्थ ॥ २ ॥
जो जागृतिस्वप्नसुषुप्तिसाक्षी । जो निर्विकारें सकलां निरोक्षी ।
वीक्षी परी ज्यासि नसे निजार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरु समर्थ ॥ ३ ॥
जर्बी स्थर्बी सर्वहि वस्तुमार्जी । व्यापूनि राहेचि तयासि राजी ॥
जो ठेवि भावें नर हो कृतार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरु समर्थ ॥ ४ ॥
जें दृश्य तें रूप नसे जयाचें । दृश्यांत राहे अविकारि ज्याचें ॥
स्वरूप तोचि अधिनाशि अर्थ । तो पूर्ण आनंद गुरु समर्थ ॥ ५ ॥

दृश्यासि घेतां न च घेववें जें । स्वरूप तत्स्थ प्रभुचें स्वतेजें ॥
 स्वयें प्रकाशे जगिं जो परार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरू समर्थ ॥ ६ ॥
 असोनि सर्वत्र गुरुप्रसादा-। विना न लागे करतांदि खेदा ॥
 भेदाधि वार्ता करि जो अपार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरू समर्थ ॥ ७ ॥
 अनन्यभावे भजतां अनन्य-। लभ्य प्रभू जो न च होयि अन्य ॥
 संन्यस्तसर्वेषणतारणार्थ । तो पूर्ण आनंद गुरू समर्थ ॥ ८ ॥
 मागे तुकाराम तयासि दत्त । दे वासुदेवा करुनी निमित्त ॥
 हें स्तोत्र चिन्मात्रपदा समर्थ । द्याया हराया सकालाभ्यनर्थ ॥ ९ ॥
 गाणगापुरिं अठ्ठाशें सत्तावीस शकामधीं । उदेलें स्तोत्र हें आधिव्याधि
 हारी हरी कुधीं ॥ १० ॥
 इति श्री० प० प० श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचिता गुहस्तुतिः ॥

मामिनीपदपदी (कर्नाटक वृत्त)

निर्गुणात्मरु विश्वव्यापक । कलिमलांतक कालकंटक । धन्य सदगुरू
 भक्तवत्सल दत्त अवधूता । सगुण होवनि पूर्ण करिशी । भक्तवांछा
 विमलतेजाऽऽ-। नंदमूर्ते नमः श्रीगुरुदत्त अवधूता ॥ १ ॥

२१२ श्रीगुरुकरुणाष्टक (कामदा वृत्त)

श्रीगुरो निराकार निर्गुणा, स्वामि सच्चिदानंद कारणा ॥
 अद्वयाऽव्ययाऽनंत मानदा, हंसमानसा ते नमः सदा ॥ १ ॥
 भूतळावरी दैवतें अती, स्तब्ध जाहलीं देखुनी मती ॥
 कर्म कोणतें धर्म आपला, हें कळावया जीव तापला ॥ २ ॥
 ज्ञान भक्ति वैराग्य सर्वथा, सदगुरूकृपेवांचुनी वृथा ॥
 बोलती असे थोर थोर जे, तारिले पदाच्या तुझ्या रजे ॥ ३ ॥

योगयागविद्याकलागती, मंत्र तंत्र ना सिद्धि पावती ॥
 सद्गुरुविणे याच कारणें, सद्गुरो तुला हाक मारणें ॥ ४ ॥
 घन्य सद्गुरु दत्तस्वामिया, भक्तसंकटीं दाविसी दया ॥
 तारिसी अनाथासि भाविका, हे भवाब्धिच्या सूत्र नाविका ॥ ५ ॥
 जाहला असे व्यर्थ जन्म हा, निर्मिळीं बहू पातकें महा ॥
 मायदृष्टिनें कोण पाळिल, तूंजवांचुनी कोण तारिल ॥ ६ ॥
 वर्णिलीं तुम्ही सत्कथानकें, नामधारकालागिं तारकें ॥
 शोधिती जनालागिं कामना, सिद्धि पावती सर्व कामना ॥ ७ ॥
 तूझिया कृपें मानमान्यता, होतसे जगों हें न अन्यथा ॥
 त्वत्कृपाश्रितोद्वाराप्रती, कल्पवृक्ष मानूनि पूजिती ॥ ८ ॥
 श्रीगुरो तुझी मानवीं तनू, हंसरूपिणी सिद्ध आसनु ॥
 दंडपात्र कापाय अंबर, अंतरीं वसो दे निरंतर ॥ ९ ॥
 देश दर्शना हे कृपाकरा, तारिं विश्वनाथा कृपाकरा ॥
 पाठका सदा सौख्यसंपदा-युक्त पूर्यां हेतु कामदा ॥ १० ॥

उपेंद्रवज्रा वृत्त

गुरो तुझी ही पदवारिधारा, धुवो सदा कायिक दोष सारा ।
 सदैव भाशे मन वाणि शुद्ध करो, तुझें नाम पवित्र सिद्ध ॥ १ ॥

२१३ श्रीदत्तप्रार्थना (कामदा छन्द)

व्यर्थ हृदि मी सांडुनी त्रपा । वाहतों तुला ज्या नये कृपा ॥
 रंक पापि मी तूं रमावती ॥ तें कशी मशीं होय सेगती ॥ १ ॥
 माझे अंतर्णी घेवडा नसे । वांझमहिपिचें दूधही तसे ।
 वाळतें जरी दारिं या मडे । धांवतें तुझें चित्त रोकडें ॥ २ ॥

अक्षतीच निंदा मदंतरीं । होति फावती तूज वा तरी ।
 जाहला न विद्यामद मला । फावती कशी होय वा तुला ॥ ३ ॥
 ताडिते जरी घोर हें शिर । घांवता तरी हो मुनीश्वर ।
 गांजिती जरी मूर सुंदरी । वाहतास तूं वा मला तरी ॥ ४ ॥
 वा दिवाळिचा ये जरी क्षण । ये त्वदागमा योग्य कारण ।
 राज्य असतां तूं पहावया । येसि वा नसें तें कपाळि या ॥ ५ ॥
 कमें माझिया आण घातली । वा तुल^१ तरी ती करी खुली ॥
 दीधल्या विना येसि ना जरी । अर्पि सत्य सर्वस्व ते करी ॥ ६ ॥
 कामकाक हा त्वत्पदीं वसे । यास्तव तुझा आगम नसे ।
 भक्तमानसहंस शीघ्र या । कामकाक जाईल उडोनिया ॥ ७ ॥
 माझि आण दत्ता असे तुला । दावि पाउला कीर्तनीं मला ।
 जं वनाविना मीन तळमळे । तुजविणें तसा येथ मी लोळे ॥ ८ ॥

२१४ श्रीदत्तदिनचर्या

अनसूयानर्भरत्न अवधूत दिगंबर ॥
 त्रिमूर्ति जो योगिवर अत्रिपुत्र महेश्वर ॥ १ ॥
 कधी योगी कधी भोगी कधीं नम्र पिशाचसा ॥
 काशीमधें स्नान करी ध्यान तें गाणगापुरीं ॥ २ ॥
 कुरुक्षेत्रीं आचमन धोपेश्वरीं विलेपन ॥
 संध्या करी कऱ्हाटांत भिक्षा कौल्हापुरांत जो ॥ ३ ॥
 भिक्षा सारापुरीं सारी पढरींत सुगंधि घे ॥
 असी फेरी नित्य करी संध्या पश्चिमसागरी ॥ ४ ॥
 वसे सहात्रिंशद्वरीं निजे जो माहुरीपुरीं ॥
 स्मरतां भेट दे दत्त तो चित्तगत सर्वदा ॥ ५ ॥

२१५ श्रीदत्ताष्टक

बोधकवृत्त तुझे यश गाया । बोधकरा रुचतें गुरुराया ।
 साधक बाधक कांहिच नेणें । साधकना मज सत्वर देणें ॥१॥
 बोधक हे कविता अखिलांतें । चोदक तूं करि तादृश ईतें ।
 प्रेरक नाही तरी मग आशा । मोदक केवळ खास परेशा ॥२॥
 अत्रिसुता अजिता भगवता । तूं त्रिगुणात्मक तारक दत्ता ।
 तारिं मला विमला अनसूया- । पुत्र पवित्रचरित्र सुगेया ॥३॥
 तूं सकलात्मक शोक निवारी । तूं मन दोष अशेष निवारी ॥
 तूं भस्वारिधिवासुनि तारिं । तूं परमार्थद एक मवारी ॥४॥
 कोण दयाळु नसे सम दाता । तूं शमवी मम चंचल चित्ता ।
 आजि तुझ्या पदि ठेवुनि माथा । प्रार्थितसें अजि तारिं
 अनाथा ॥५॥
 पापि जरी परि नाम तुझे मी । गाठ असें मग पापि कसा मी ।
 नाम न वारिल पातक ऐसें । कोण करील किं पातक तैसें ॥ ६ ॥
 हें समजूनि मंदंर घीर । नामिं तुझ्या धरि होवुनि शूर ।
 कुंजरशौचवदन्य उपाय । नाम समूळचि वारि अपाय ॥ ७ ॥
 काय वदू घडलें किति पाप । अक्षय देयिल जें बहु ताप ।
 आसुर जो निजरूपाचि चोरी । सर्व तयावरि ये अघ भारी ॥८॥
 हें समजूनचि बोलत वासु देव सरस्वति जोवरि सासु ।
 तोंवरि गावु सुनामचि तूझे । वारि शिरोगत पातक ओझे ॥९॥
 इति० दत्ताष्टक ॥

२१६ श्रीगंगाएकम् ॥

- न जाणे मी धर्मा न च विहित कर्मा अवगमा ॥
 न जाणे मी शर्मा न च विहित आधार मदिमा ॥
 कुकर्मासी कामाजुलित कृतकर्माचि सुभगे ।
 मला तारी गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे ॥ १ ॥
 न केव्हांही येथे सुकृतल्य संपादित असे ।
 न पूर्वांचे काही सुकृत पदरी भासत असे ॥
 पुढेही श्रेयाची गति न च दिसे खास मज गे ।
 मला तारी गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे ॥ २ ॥
 न साधूच्या संगा क्षणभरि धरी भक्ति न करी ।
 सुतीर्थाक्षेत्राची पदवि धरवी ती हि न धरी ॥
 न देवाचे द्वारे क्षणभर ठरे देवि सुभगे ।
 मला तारी गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे ॥ ३ ॥
 न केने विसोनी क्षणभरि पुराणश्रवणही ।
 पुकर्मान्या गोष्टी करुनि वच नेले सकलही ॥
 करा वाळीं नेणे हरिभजन तेही न सुभगे ।
 मला तारी गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे ॥ ४ ॥
 असा हा मी पापी शरण तुज आलों हरिसुते ।
 तुं या वारी पापा शमवि मम तापा सुरसुते ॥
 तुवां हावीं घेतां मग मजसि कांहीच न लगे ।
 मला तारी गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे ॥ ५ ॥
 महापापी नृश्या अमृतजलपानेचि तरले ।
 सुकृत स्नाने गेले उपरि न च वेही उतरले ॥
 असे मी ऐकोनी अयि शरण आलोंचि तुज गे ।
 मला तारी गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे ॥ ६ ॥

त्रितापघ्नी ऐसें निजविरुद्ध तूं पाळि सद्ये ।
त्रितापघ्नी ऐसें यशहि तव सांभाळि सुनये ॥

अये योगिध्वेये निगमगणगेये श्रितभगे ।

मळा वारीं गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे

॥७॥

महापापी नेले अससि जरि उद्धारुनि परे ।

तयाहूनि श्रेष्ठा अजि मग आई उद्धरि बरे ॥

तरीच प्रख्याती करिशि जगतीमाजि सुभगे ।

मळा वारीं गंगे सकलभयभंगे त्रिपथगे

॥८॥

इति० ५०५० श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचितं श्रीगंगाष्टकं संपूर्णम् ॥

श्रीमत्सौभाग्यसुन्दरीस्तोत्रम् ॥

सौभाग्यसुन्दरि, गौरि, दौर्भाग्य नाशें वारीं ॥ ध्रु० ॥

जसि शंकर तुजवरि प्रीति ठेवितो सन्तत चिर्त्ती ॥

मत्पती मजवरि प्रीती तसि ठेवो सन्तत सुमती ॥

॥ चा० ॥ सौभाग्यसुन्दरि गौरी, गिरिधरशंकरजारी ॥

परिहरीं दुःखें सारीं मज धरीं स्वकरीं गौरी ॥ १ ॥

मम भर्ता वल्लभ होयी ऐसा तूं मज वर देयीं ॥

सौभाग्य अक्षय देयीं रूपही उत्तम देयीं ।

देयीं भाग्यहि देयीं पुत्र पैत्र उत्तम देयीं ॥

(पुत्र पैत्र उत्तम देयीं) धनधान्य अक्षय देयीं—

सर्व काम दे ईश्वरी ॥ २ ॥

बदली अरुन्वती ऐसी ख्यातयाख्य भृगुपत्नीसी ॥
 मग ख्याती आचरे तीसी फळ आलें यास्तव ऐसी ॥
 भाव ठेबुनि निज मानसों, जी नारी प्रार्थी तीसी ॥
 सौभाग्य सुन्दरि नृशी होयिल हें मनि निर्धारि ॥ ३ ॥
 दौर्भाग्य माझे वारी, सौभाग्यसुन्दरि गोरि, दौर्भाग्य माझे वारी ॥
 इति० ब्र० भू० प० प० श्रीमद्भाग्यसुन्दरिस्तोत्रम् ॥
 सौभाग्यसुन्दरीस्तोत्रम् ॥

२१८ श्रीरेणुकास्तोत्रम्

नमस्ते रेणुके देवि भाविक्रभीष्टकामदे ।
 परिरक्षी सदा मातें माते तूं सर्व वारिणी ॥ १ ॥
 नेणें तुझे अर्चन मी नेणें मंत्र जपादिहि ।
 पुण्यही पदरीं नाहीं नाहीं भक्ति तुझ्या पदीं ॥ २ ॥
 मी जरी आळसी मंद तरी त्वद्भक्तपूर्वज ।
 पूर्वजांच्या सुपुण्यानें पदरीं धरिं तू मला ॥ ३ ॥
 वारी पाप हरी तप दुःखापरी हरी बरे ।
 पळोत भीति घेऊनी शत्रू दाहि दिशा शिवे ॥ ४ ॥
 मिळो सर्वत्र विजय विजया तूंचि कामदा ।
 निवास करिं तूं माझे हृदयीं देवि हृपदे ॥ ५ ॥
 डोळां भरो रूप तुझे मुरलीं नाम सदा वसो ।
 तुझे ह्या हृदयीं पादपद्म राहो निरंतर ॥ ६ ॥
 विश्वोत्पत्तिस्थितिळया करिशी तूं जगन्मये ।
 तूं मोहयूनि ह्या जीवां संसारीं ठेविसी सदा ॥ ७ ॥

पदा तुझ्या भजति जे त्यांची हरिसि आपदा ॥
 सदाश्रिते जाणुनि हें पडलों मी तुझ्यापुढें ॥ ८ ॥
 प्रसाद करि तुं माते मातापुरनिवासिनि ।
 धरुनिया निजकरी अपराध क्षमा करी ॥ ९ ॥
 इति श्री० प० प० श्रीबामुदेवानदसरस्वतीधिरचित
 रेणुकास्तोत्रं पूर्णम् ॥

२१९ श्रीत्रिपुरान्तकस्तोत्रम् (हावन्)

चापत्रयानें अति तापलों शिवा । विश्रांति काठें न मिळे उभाधवा ॥
 भवाब्धिनाषा तव पाद हे हय । तारी मला तू त्रिपुरांतकेश्वरा ॥ १ ॥
 हा कामरुद्धलोभदवाग्नि पेटला । तच्छातिकर्ता मजला न भेटला ॥
 दयाघना हा निववी महेश्वरा । तारी मला तूं त्रिपुरान्तकेश्वरा ॥ २ ॥
 देवा अहंता ममता पिसाळत्या । ह्या शाकिनी डागिनि अंगि झोंबल्या ।
 हा लोभ वेताळ मिळेल की मला । तारी मला तू त्रिपुरा-ंतकेश्वरा ॥ ३ ॥
 नको नको हा भवजाच साच तूं । विमुक्तिहेतु वर काढे हात तूं ॥
 धरुनि माझा सदया समेश्वरा । तारी मला तू त्रिपुरान्तकेश्वरा ॥ ४ ॥
 मी पातकी केवळ बुद्धिमद हा । महामति तूंचि उदार पाप हा ।
 माझ्या शिरीं तूं धरि हात शकरा । तारी मला तू त्रिपुरान्तकेश्वरा ॥ ५ ॥

(सायकाली)

२२० नित्यभजनक्रम (पंचपदी)

पद गणपतीचें. ताल दादा.

(चाळ—भज भज भव जलधि माजी)

जय जय गजवदन भद्रनकोटिसुपुमधामन ॥ ध्रु० ॥ हिमनाग-

जातनय वितनय ॥ हिमकरधर सदयहृदय ॥ हठसुररिपुनिचय अभय-
 यरदशय सुधामन् ॥ १ ॥ चित्त करुनि भक्ति विमल ॥ चित्ति तव
 पादकमल, विघ्न हरुनि त्यांसि सकल ॥ काम देसि भूमन् ॥ २ ॥ वक्र
 तुंड चंडकिरण ॥ चक्रभसुर वरद शरण ॥ शक्रमुखप्यातचरण ॥
 शरणदाधिमहिमन् ॥ ३ ॥ जे सर्वारंभि आधि ॥ आठविवी तुज
 तदाधि ॥ वारिसि तू सुरगणाधिपाधिपा महात्मन् ॥ ४ ॥ वासुदेव-
 चित्तरमण, भाविकनिजभक्तशरण ॥ करुणाकर पूज्यचरण विघ्न-
 हरणभूमन् ॥ ५ ॥ जय जय गजवदन ॥

२२१ श्रीसरस्वतीचे ध्यान

दोर्मिर्युक्ता चतुर्भिः स्फटिकमणिमयीमक्षमालां दधाना । हस्ते-
 नैकेन पद्मं सितमपि च शुक्रं पुस्तकं चापरेण ॥ या सा बुद्धेदुर्ग-
 स्फटिकमणिनिभा भासमाना समाना । सा मे वाग्देवतेर्यं निवसतु
 वदने सर्वदा सुप्रसन्ना ॥ १ ॥

२२२ पद सरस्वतीचे (चाल-वैशाख मास ०)

देवो मति जी सद्रति तां सरस्वती ॥ श्रुति गात्री जिची कीर्ति
 तीच भारती ॥ ४ ॥ चिन्मय तूं वाद्मय तूं अससि भारती ॥
 करविसि तूं वदविसि तूं जगद्रति ॥ १ ॥ ये धाउनि स्तुति परिसुनि
 मो सरस्वती ॥ मति देउनि जाडय हरुनि तारि भारती ॥ २ ॥

२२३ अभंग

* चिंतू दत्तात्रेश अनसूयावनया ॥ श्रुतिगणगेया ध्येयाबंध्या ॥ १ ॥
 वराभयकर सिद्धासनावर ॥ पसे निरंतर सुरवर्या ॥ २ ॥ जो लेखरी

मुद्रा लावी सोढी तंद्रा ॥ सदा योगनिद्रा मुद्रायुक्त ॥ ३ ॥ प्रफुल्ल-
लोचन मुहास्यवदन ॥ दयेचें सदन मनमोहन ॥ ४ ॥ स्मरता जो
भक्तां, भेटे वासुदेव ॥ स्वचित्ती सदैव भावें चिंती ॥ ५ ॥

२२४ अंभंग

तुंचि जीबलगा सखा माझा सगा ॥ दत्ता मज कां गा झुगारिसी
॥ १ ॥ झुगारिसी तरी ब्रह्मांडावाहेरी ॥ झुगारी ना तरी धरी पोटीं
॥ २ ॥ पोटींचें जें वाळ वेढें हो ओंगळ ॥ माथ परिपाळ करी
लोकीं ॥ ३ ॥ लोकीं दत्ता ख्यात आमुचा तू तात ॥ मी वा तुझा
पोत हात धरी ॥ ४ ॥ धरी वासुदेवा करी दत्तदेवा ॥ जरी तव सेवा
भावा नेणें ॥ ५ ॥

२२५ अंभंग

आतां घाटे लाज किती वाहूं तूज ॥ वपेक्षिसी मज आज तूं कां
॥ १ ॥ तूं कारणभूत अससी अनंत ॥ होई माता अंत अंतरतां ॥ २ ॥
मरतां मी येसी मग कासयासी ये या समयासी सोढीं सर्व ॥ ३ ॥
सर्व तुझेसाठीं सोडुनि हिंपुटी ॥ येतां न शेवटीं पोटीं धरिसी ॥ ४ ॥
धरिसी काठेण्य जरी तूं वरेण्य ॥ वा तुझे कारुण्य पुण्य लोपे ॥ ५ ॥
झोपेमाजी आतां न जायी तूं दत्ता ॥ वासुदेव भक्ता युक्त पाही ॥ ६ ॥

२२६ अंभंग

पाही मजकडे वापा घेई कडे ॥ बालक मी वेढें रडे पूढें ॥ १ ॥
पुढें आड येतां भुकेनें रढतां ॥ निजबाला माता लाया दे कीं ॥ २ ॥
लाया दे कीं हाण पारि धरीं चरण ॥ मज तूजवीण कोण त्राता

॥ ३ ॥ त्राता तूचि एक मी वा तुझा लेक ॥ तू माय जनक एक
दत्ता ॥ ४ ॥ दत्ता माता पिता विभिन्न असता ॥ न दे जरी माता
पिता देई ॥ ५ ॥ वासुदेवा आता तूचि माता पिता ॥ त्वा इष्ट न
देता दाता कोण ॥ ६ ॥

२२७ अभंग

कोण या जगाचा करी परिपाठ ॥ होउनि कनवाळ काळत्रयी
॥ १ ॥ काळत्रयी मान्य असा न वदान्य ॥ तुजविण अन्य घन्य
दत्ता ॥ २ ॥ दत्ताऽभय तूचि माठरी विश्वाची ॥ का वासुदेवाची
पन्ची करिसी ॥ ३ ॥

२२८ अभंग

करिसी का आता ह्यगय दत्ता । पदी ठेवीं माथा नाथा भेट ॥ १ ॥
भेटसी स्मरता ह्या वचना आता ॥ वाधा नाणी दत्ता आता न
नीज ॥ २ ॥ निजशीं कीं माहुरीं सद्यगिरीवरी ॥ वससी काशीपुरी
न्हाशीं कीं तू ॥ ३ ॥ कीं तू गाणगापुरीं करिषी ध्यान हरी ॥ किंवा
कुरुक्षेत्रीं आचमन ॥ ४ ॥ मन हो माझे भ्रात कीं तू कदादाव ॥
सध्यावदनाव गुवळासी ॥ ५ ॥ तहासि न तूझी लागे वासुदेवा ॥
कोण तुझ्या भावा जाणे दत्ता ॥ ६ ॥

२२९ अभंग

दत्ता घोवेश्वरी करिसी कीं अगीं ॥ भस्मलेप वेगी का न येसी
॥ १ ॥ न येसी भिक्षेसी गुतूनिया दत्ता । कोल्हापुरीं आता ताता कीं
तू ॥ २ ॥ कीं तू पढरीधी सुगधी हुगसी ॥ पाचाळी मुक्तीसी

वससी की ॥ ३ ॥ वससी पश्चिमसागरी निकाम ॥ वासुदेवें नाम
भेतां दत्ता ॥ ४ ॥

२३० अमंग

दत्ता कार्तवीर्य अर्जुन ये वेत्तां ॥ आला की यदूला पाहिला की
॥ १ ॥ की अलकर्मक्त की ये नित्ययुक्त ॥ प्रह्लाद जो मुक्त सक्त पदी
॥ २ ॥ पदी आयुराजा पडे की या तुझ्या ॥ विष्णुदत्त द्विजा भेटसी
की ॥ ३ ॥ किंवा भार्गवराम पावला सुधाम ॥ सोमकांत नाम राजा
ये की ॥ ४ ॥ की अनघा पूसे कोठें जातां असे ॥ दुःशकुन ऐसे
मानसी की ॥ ५ ॥ की दुर्दैव माझे आड पुढें आले ॥ म्हणोनी न
केलें आगमन ॥ ६ ॥ पुरे हा संशय न होय निश्चय ॥ वासुदेव पाय
धिती तुझे ॥ ७ ॥

२३१ अमंग

तुझे दुजे भक्त करिती जरी धांवा । अवतार घ्यावा देवा दुजा
॥ १ ॥ दुजा अवतार धराया लशीर । लागेल वरि कार मायानाथा ॥ २ ॥
नाथा दुष्कर यात्रा करीत म्हणून । भीसी तरि मी न आन मार्गे ॥ ३ ॥
न मार्गे वैकुण्ठ तुझी ती मिरास । तिची न आम्हांस खास आस
॥ ४ ॥ आस रिद्धि सिद्धी चतुर्मुक्तीची न । मी तुम्हांवरून आंबाळी
त्या ॥ ५ ॥ त्या हो ब्रह्मलोकाचाहि नको वार्ता । वंधुचा तो वांटा
कासया वा ॥ ६ ॥ बापा तुं समर्थ मग मी किमर्थ । दुसऱ्याचा अर्थ
व्यर्थ मार्गुं ॥ ७ ॥ मार्गुं तेंचि धन दे तुझे दर्शन । वासुदेवा आन धन
नको ॥ ८ ॥

२३२ मजन

कृष्णातिरिच्या वसणाऱ्या । ये औदुबरी वसणाऱ्या ॥ ध्रु० ॥
 काषायावर घेणाऱ्या । पायि पादुका घाटनाऱ्या ॥ १ ॥ भस्मो-
 ष्टूलन करणाऱ्या । दढकमडलु घेणाऱ्या ॥ २ ॥ स्वभक्तसंगे अस
 णाऱ्या ॥ भक्ताभीप्सित करणाऱ्या ॥ ३ ॥ स्मरता दर्शन देणाऱ्या
 वासुदेवाच्या कैवाऱ्या ॥ ४ ॥ कृष्णातिरिच्या० ॥

२३३ अमग

नको देव मज तू देवा ॥ त्रिभुवनाच्या वभवा ॥ १ ॥ भव हरीना
 त्या कोण ॥ व्यर्थ मार्गे द्याया शीण ॥ २ ॥ शीण जन्मजन्मातरीचा
 घाती लोभ धरू त्याचा ॥ ३ ॥ त्या चालू इच्छी पदा ॥ मज दावी
 ते गोविंदा ॥ ४ ॥ गोविंदा तुझ्या पदा ॥ वासुदेवा दे सानदा ॥ ५ ॥

२३४ अमग

नदन जो अनसूयेचा ॥ तो तू कैवाय आमुचा ॥ १ ॥ आमुचा
 तू म्हणो जरी ॥ भेट ना न देसी हरी ॥ २ ॥ हरी माझी अतर्क्या
 पद दावी तुझे नाथा ॥ ३ ॥ नाथा जालो वाटूती ॥ कळकळसी
 न का बिर्ती ॥ ४ ॥ का थिचो न ये द्या ॥ वासुदेवाची गुरुराया
 ॥ ५ ॥

२३५ अमग

गुरुच्या दत्ता तुन मित्री आतां ॥ वाहू कृपावरा भक्ताधारा ॥ १ ॥
 भक्ताऽऽधार होसी तरी का आम्हासी ॥ भेट तू न देसी सद्धीं ह्या
 ॥ २ ॥ ह्या वेळीं हा गळा वाळला हा डोंग ॥ वाठला कृपाया तू

न येतां ॥३॥ तूं न येतां आतां हसती दुर्जन ॥ हे कोणा लांछन
दयाघना ॥ ४ ॥ दयाघना दत्ता अर्से विनवितां ॥ वासुदेव चित्ता
इष्ट करी ॥ ५ ॥

२३६ अभंग

ये वा ये वा बापा दत्ता ॥ चित्तासनीं वैसे आतां ॥ १ ॥
आतां स्वागमन झाले ॥ घालें माझे मन भले ॥ २ ॥
भलेपण मज दिलें ॥ प्रेमलोट पाझरले ॥ ३ ॥
झरलें जें माझे अंग ॥ तव कार्जा हो सुरंग ॥ ४ ॥
रंगला हा वासुदेव ॥ तव पर्दीं ठेयुनी भाव ॥ ५ ॥

२३७ अभंग

भाव भक्ति अंगीं वटे ॥ प्रेमभरे कंठ दाटे ॥ १ ॥
दाटे प्रेमाश्रु लोचनीं ॥ रोम राहे उभारुनी ॥ २ ॥
वठोनियां आलिंगायां ॥ आता जाता न ये पाया ॥ ३ ॥
पाया पडुनी स्तवूं जरी ॥ तरी शब्द नुमटे हरि ॥ ४ ॥
हरिलें त्वां देहभान ॥ आतां कोणा करूं नमन ॥ ५ ॥
मन दत्तरूप होता । वासुदेवी ये धन्यता ॥ ६ ॥

२३८ अभंग

दत्ता ये धांवुनि धांवुनि । माझा धांवा परिसूनि ॥ १ ॥
मनोरथावरि वैसुनि नेसोनि । दिग्बसनाते महासुनी ॥ २ ॥
अंगीं विभूति चर्चुनि चर्चुनि । दंडकमडलु घेउनी ॥ ३ ॥
कृपाकटाक्षे पाहूनी सावरति । वासुदेवा करिं धरुनी ॥ ४ ॥

वारंचीं पदे व अभंग

२४३ रविवार

पद—(चाल—मला शाति मुनि०) ताल—शंपा

नमो ष्योतिरात्मन् नमो द्वादशात्मन् ॥ नमोऽस्त्वर्यमश्रुधामन्
॥ १० ॥ लोकनयनो भवान् शोकशमनो शुमान् लोकदीपो महान्
श्लोकभास्वान् ॥ लोककर्ताऽघहा लोकभर्ताऽकहा लोकहर्ता-
ऽऽर्तिहा त्वं महात्मन् ॥ १ ॥ पोषणाद्योऽस्य पूषेकचारी यमः
संयमात्मूर्य इह सूरिवेद्यः ॥ रश्मिरससंयमाद्वापि सवितार्यना
दर्शयतु मेऽयनं सोऽपि भास्वान् ॥ २ ॥ सर्वकर्माणि विद्वान्मद्गो-
शुमन् वारयाग्ने नय स्वार्थभुज्यै ॥ त्वेन सुपथा कथान्वयस्य मास्त्व-
त्तथा मे गतिर्न च नमस्तेऽस्तु भूमन् ॥ ३ ॥

२४४ अभंग

तेजे जाळी वळी तम ॥ अंशुमाळी तेजोधाम	॥ १ ॥
जो तनय कश्यपाचा ॥ सूर्यराजा जो द्विजांचा	॥ २ ॥
यदुदयी शंभू हात ॥ जोडी तथा जोडूं हात	॥ ३ ॥
कर्मसाक्षी जो जगदीक्षी ॥ धर्म रक्षी भक्ती पापा	॥ ४ ॥
हिरण्मयपात्र झांकी ॥ सत्यमुख तें उघडी की	॥ ५ ॥
कल्याणतम तें रूप ॥ मग पाहूं आपोआप	॥ ६ ॥
पृथादेवि मंडवि जो तूं ॥ तो हा पुरुष मी जाण तूं	॥ ७ ॥

भजन

॥ जय जय भास्कर-पाहि दिवाकर ॥

२४५ सोमवार

पद—(चाल-मञ्जु शातनुनि) ताल शंषा

नमस्ते पुरारे नमस्तेऽसुरारे ॥ नमस्ते स्मरारेऽध्वरे ॥ १० ॥
 पंचवक्त्रो भवो यस्त्रिनेत्रो धवो हैमवत्याऽनवोऽमेयभावः ॥ सोम-
 सूर्याग्निदृक् सोमतिलकोऽतिदृक् सोमइंशोऽसि स त्वं भवारे ॥ १ ॥
 लोकरुता विभुर्लोकहर्ता प्रभुर्लोकविपदंतको यो हि शंभुः ॥ स त्व-
 मज शंकरस्त्रीश्वरोऽभयकरः स्वाश्रिताभीष्टकर उग्रमूर्ते ॥ २ ॥ त्वं
 भिषक्तम इति श्रुतिगिरा मे मतिर्निश्चिता त्वां प्रति प्रार्थयती ॥ यो
 हि भवरुजोऽनन्यलब्धीपथं देह्यवाप्यं नमस्ते भवारे ॥ ३ ॥ नमस्ते
 पुरारे ॥

२४६ अभंग

तव कोपा वंदूं रुद्रा । तव चासा वंदूं भद्रा	॥१॥
तव वाणा वंदूं भीमा । तव बाहू वंदूं सोमा	॥२॥
शिव होवो धाण तुहा । शिव होवो चाप तुहा	॥३॥
शरण्या शिव होवो ते । नित्य रक्षी यांही मते	॥४॥
पापघ्नी शिव तनु तुझी । गिरिशा ती घ्राती माझी	॥५॥
परिवासासह आम्हांते । रुद्र राखो शस्त्रइस्ते	॥६॥
तव महिमा वामुदेवा । वर्गो कौ सदाशिव	॥७॥

भजन

॥ शिवहर शंकर धूर्जटे-शिवहर शंकर धूर्जटे ॥

२४७ मंगळार

(पद—ताल-झपा)

उदो देवि तुझा उदो देवि तुझा । असो गोधळ पाहि भाशा
॥ ध्रु० ॥ आदि माये तुवां हा प्रसाद दिला । निवृत्ति वधू आजि
मजला । लाघली आजि बरा, हर्ष झाला ररा । बालुं
गोधळ आतां शीघ्र तूझा ॥ १ ॥ हा निगम संवळ वाजवुनि
केवळ ॥ लोक मिळवुनिया येथ सवळ ॥ स्वात्मज्योति वरी दिवटी
घरुनी करीं ॥ नाचूं थै थै पुढे आजि तूझ्या ॥ २ ॥ कामादिपाचिया
बळिसि घेई, दयावधे ॥ तुझ्या वंदु ह्या देवि पाया ॥ आजिचा
सुदिन हा मंगळचि होय हा । आली अंगीं महामाय माझ्या ॥ ३ ॥
घन्य हे माउली आजि मज पावली ॥ नवस घेउनि भली वृत्त झाली ॥
चिन्मयी ती कुलस्वामिनी केवळ ॥ वासुदेवा विमल बोध दे जी ॥ ४ ॥
उदो देवि तूझा० ॥

२४८ अभंग

स्मरूं अंबिकेला महेशमहिला ॥ अवितर्क्यलीला मला पहा ॥ १ ॥
नभूं आदिमाये अये शंभुजाये ॥ त्वरें घावत ये तूं ये वेळां ॥ २ ॥
कामकोध शुंभनिशुंभ माजले ॥ आम्हा गाजियेल धावे पावे ॥ ३ ॥
लोभरक्तव्रीज संहारी तो आज ॥ न दिसे त्राता मज तुजवीण ॥ ४ ॥
चंडगुंड मदमत्सर हे खेद ॥ देतो शिरच्छेद करो गाचा ॥ ५ ॥
अहंकार धूम्रनेत्र खाऊं आला ॥ मारी त्वरें याला मूलासहित ॥ ६ ॥
दाणी प्रतिपत्नी वासुदेवा रशी ॥ कृपेनें निरीक्षी साक्षीभूतें ॥ ७ ॥

भजन

॥ जयजय भगवति दुर्गेदेवी । मजवरी कृपाट्टी ठेवी ॥

२४९ बुधवार

पद—(चाल आता रामपायी मना) शंषा

विदा सविदा ठान् विशून्यानपि स्वान् । लाति गृह्णात्यवतु विद्वृष्टो-
ऽस्मान् ॥ ध्रु० ॥ यो हि भीमातटे संवसन्संकटे संस्मृतो वा न वा
भक्तनिकटे ॥ यो हि तिष्ठति मुदा मोहित स्त्रं सदा पाति पात्वंबुदाऽ
मोऽपि सोऽस्मान् ॥ १ ॥ योऽनुकंपावसर ईक्षते नो परः पौरुषं वा धनं
वा स्वरूपं ॥ यो वयोजातिविद्यासदाचाग्निमुत्तमपि यः स पात्वेप
सोऽस्मान् ॥ २ ॥ पुत्रपुण्यादिभिर्भुज्यते योऽबुभिर्भक्तदत्तैः स्वयं
धीपतिः सन् ॥ सूर्य इव दीपकैः सिंधुरिव चोदकैः स्वल्पकैरवतु
सोऽत्रापि चास्मान् ॥ ३ ॥ यो निजानुमहान् प्रेतपशुविग्रहान् बहति
निःशंभमस्तमहो हि ॥ हीनगेहे सदा दीनगेहे मुदाऽकृत्यमपि
चाकरोत्पातुः सोऽस्मान् ॥ ४ ॥ योऽकरोगार्तिहा योऽकरोद्दशुमहा
दलनमपि पद्महरतेन जन्याः ॥ भक्तभयभंजनो मुक्तजनरंजो वासु-
देवः सदा पातु चास्मान् ॥ ५ ॥

२५० अभंग

पुंढलीकवर उभा विटेवर । नित्य कटीवर कर ठेवूनी ॥ १ ॥
मिवरंचे ठीरों विख्यात पंढरी । नादब्रह्म वरी वरिष्ठा जी ॥ २ ॥
त्या माजी विट्टल राहे जो निश्चल । चिन्मय केवळ काळकाळ ॥ ३ ॥
चंद्रभागेजवळ राखळ विशाळ । तथे घननीळ निर्मळ जो ॥ ४ ॥
राई रसुमाबाई ज्याच्या पार्श्वभागी ॥ पाहतां वीतरागी भोगी हो
कां ॥ ५ ॥ कटी बरोवर हा भव सागर । दावी भक्तोद्धार वासु
म्हणे ॥ ६ ॥

भजन

पंढरीनाथ पंढरीनाथ । आम्ही अपराधी घ्या पदरांत ॥

२५१ गुरुवार

पद—(चाल मळा घांत मुनि) ताल श्रेया

नरा दत्तगुरु हें परब्रह्म आहे । होइ जागृत वगा फससि मोहे
॥ १ ॥ दत्तगुरु मन्मर्ता दत्तगुरु लोचनी । दत्तगुरु यद्वचनि भरुनि
कानी । दत्तगुरु बाहेरी दत्तगुरु अंतरी दत्त सर्वांतरी भरुनि राहे ॥ १ ॥
ब्रह्म हा दत्तगुरु विष्णु हा दत्तगुरु रुद्र हा दत्तगुरु सत्य आहे
दत्तगुरु तारक दत्तगुरु कारक ॥ शक्तिधर लोकसाक्षात्च आहे
॥ २ ॥ दत्तगुरु वांचुनी किमपि नाही जनी । दत्तगुरु वांचुनी सुरहि
नोहे । दत्तगुरुवांचुनी काय फल वांचुनी । जाय फळ सोडुनी भोगिता
हें ॥ ३ ॥ माय फळ पाजिते काय फळ होय तें । जाय फळ पुण्य तें भोग
नासे । मोहफळ दे त्यजुनि नाही फळ याहुनी । म्हणुनि तूं दत्तगुरु
पाद पाहे ॥ ४ ॥ भोग खोटा नको यागताठा नको । योगताठा नको
धरुं विमोहें । दत्तगुरुवांचुनी धित्त न धरी जनी । दत्तगुरु ये मर्ता
भरुनि स्नेहे ॥ ५ ॥ या युगी साधनें वावगी गुरुविणें । ना वगी तुं
शिणे शास्त्रमोहें । दत्तगुरु देव हा दत्तगुरु तारि हा । स्नानुभवे वासु-
देववि वदे हें ॥ ६ ॥

२५२ अभंग

गणेश गकार हुताश रकार । लक्ष्मांश टकार गुरुदत्त ॥ १ ॥ अविद्या
गुकार तत्राशक रुकार । गुरुदत्त परपार दाता ॥ २ ॥ गुरुदत्त माता
गुरुदत्त पिता । तौचि अग्रहर्ता त्राहा माझा ॥ ३ ॥ गुरुपादपाथ तेंचि
माझे तीर्थ । गुरुदेव समर्थ स्वार्थज्ञाता ॥ ४ ॥ गुरुदत्त नाम तेंचि
पुण्यधाम । जें घेतां दुकर्म होम करी ॥ ५ ॥ गुरुदत्तसेवा परिहारी
भवा । संसाराधिनावा भावार्थिया ॥ ६ ॥ वासुदेव म्हणे येजे कोण
शीर्णे । गुरुविणें जीणें भेणें तेंचि ॥ ७ ॥

भजन

॥ पावना दत्ता-पतीत पावना दत्ता ॥

२५३ शुक्रनार

पद--(चाल-मला शातमुनि०) ताल-झपा

नमः सिंधुकन्ये नमः सर्वमान्ये । नमो विष्णुमान्ये वदान्ये ॥ ध्रु० ॥
 लक्ष्मि पद्मालये विष्णुवत्सालये लोकमातर्नमो विश्वनिलये । क्षीरसागर-
 सुते ते नमः सुरनुते वेदगणसंस्तुते विश्वमान्ये ॥ १ ॥ यत्कृपासत्क-
 राक्षोपलब्धोक्तटा संपदो लेभिरे शक्रमुख्याः । भोगमोक्षप्रदे भक्तजन-
 कामदे सर्वदे सर्वदा पाहि मान्ये ॥ २ ॥ मस्तके या लिपिः केन
 लिखिता ह्यपि त्वं तदंतर्गुह्युल्लिखसि साऽपि ॥ ब्रह्मणा वार्यते नैव
 तद्धार्यते यद्वचो मस्तके नैव धन्ये ॥ ३ ॥ भार्गवि त्वं सदा भार्गवाहे
 मुदा पर्यटसि कामदे त्वं हि वरदा ॥ वासुदेवप्रिये ते नमोऽर्तीद्रिये
 वासुदेवेष्टदे सिंधुकन्ये ॥ ४ ॥

२५४ पद—चाल अभंगाची

जय जगदंबिके क्षीरनिधिकन्यके ॥ विश्वोद्भवकारके निजजन-
 तारके ॥ ध्रु० ॥ जये पद्मालये शुभे तूं ये विष्णुवह्मणे ॥ भार्गवि
 वारी भक्तशोभे पाहि मला स्वर्णभे ॥ १ ॥ पाप्यांमध्ये जरि मी धोर
 दयालु तूं सुंदर ॥ दयनीय मजहुनी येर नसे सर्व दूर ॥ २ ॥ तूं
 कां ऐसा उपजविला लाज न ये कीं तुला ॥ अजुनि तरी दया तुला
 येवो पाहुनी मला ॥ ३ ॥ रोगरार्द नसता जरी कोय ये वैशाघरी ॥
 जाणुनि हें तूं अंतरीं वासुदेवा तारी ॥ ४ ॥

भजन

जय जय कमले ॥ लक्ष्मी विमले ॥

२५५ शनिवार

पद—(चाल-मछा शानमुनि) ताळ शंषा

नमो वज्रमूर्ते नमो रुद्रमूर्ते ॥ तेऽस्तु कीशाऽऽकृते नष्टजूर्ते ॥ धृ० ॥
 अंजनीगर्भजो योऽभवद्वायुजो यो हि रुद्रांशजो दुष्टहंता ॥ जानकी-
 शोकहृत् रामचंद्राकहृत् स त्वमस्मानवाघोरमूर्ते ॥ १ ॥ विष्पलाद-
 स्मृतेरिव तदा यत्स्मृतेः सार्धसप्ताद्रपूर्वाकिंभीतेः ॥ भवति नाशो यथा
 नारसिंहस्तथा दुष्टविध्वंसोऽस्युग्रमूर्ते ॥ २ ॥ नमो० ॥

२५६ अभंग

अंजनीन्या सुता ये द्वा हनुमंता ॥ त्वरे वातजाता जातास्हादा
 ॥ धृ० ॥ नादा परिसुनी ज्याच्या धाकें मनीं राक्षस भिऊनी वनीं
 जाती ॥ २ ॥ जावी युभुःकारे त्वरे भूत सारे ॥ ते रूप गोजिरे वरे
 दावी ॥ ३ ॥ दावि क्रूरां भयतें रूप अभय ॥ विती असो ध्येय ते
 यशस्वी ॥ ४ ॥ यशस्वी जो रामदूत बलधाम ॥ मुखीं वदे राम राम
 नित्य ॥ ५ ॥ नित्य सीताशोकहारक विवेक ॥ युत वाततोक दुःख
 वारो ॥ ६ ॥

२५७ अभंग

भवाटवीमध्ये स्वानुभूति सीता ॥ घेठनी अटतां आत्माराम
 ॥ १ ॥ विषयमृगतृष्णा मूल घाली जेव्हां । बाब मिळे तेव्हां
 कपटीया ॥ २ ॥ राजसाहंकारे स्वानुभूति सीता ॥ नेडी हनुमंता
 आतां धांवे ॥ ३ ॥ भवाधि लंघोनी लिंगदेह लंका ॥ जाळी तूं
 विवेका एक्या हाके ॥ ४ ॥ साधनशिळेनें तूं सेतु बांधून ॥ आत्मा-
 रामा घेऊन युद्ध करी ॥ ५ ॥ कामादि असुर मारुनि दे आतां ॥
 रपानुभूति सीता वासुदेवा ॥ ६ ॥

नान्यो मे रक्षार्थं धावति भोः श्रीगुरो जगन्मातः ॥ ४ ॥ त्वयि भक्तिं
 मे वर्धय दुर्हृत्तम ईश नाशय अशेषं । यच्च त्वेष्टं तत्कुरु मयि भोः
 सर्वज्ञ वक्तुमसमर्थः ॥ ५ ॥ भक्तिं च मे वर्धय भोस्त्वदीये । रूपे
 तथा नाशय हृत्तमश्च । दुर्वासनाश्च गुरुवर्यं दयानिधे ते । यच्चेष्टमेव
 कुरु तन्मयि सार्वभिन्न ॥ ६ ॥ मा भीश्च भोस्तेऽस्त्वभयं सदैव ।
 याच्चेऽहमेतद्वचनं गुरो ते । अहोऽहमीश करुणाघन वासुदेव । रक्षाम्
 मां सर्वत एव सर्वदा ॥ ७ ॥ प्रसीद मे सागस आर्तबंधो । कारुण्य-
 सिधोऽनुपमास्त्वबंधो । बंधो मृपापि व्यथयत्ययं मां । स्वप्नोपमं छिद्यथ
 सर्वतो माम् ॥ ८ ॥

२६२ श्रीगुरुस्तोत्रम्

भावे नमूं श्रीगुरुच्या पदासी । जे आपदासी हरि दे पदांसी ॥
 दासीपरी श्री नमि ज्या पदांसी । यासी भजे तो नमितो पदासी ॥ १ ॥
 सततविगतगम्य श्रेष्ठ दुष्टां अगम्य । सदयहृदयलभ्य प्रार्थिती
 ज्यासि सभ्य ॥ समद विमद होती यत्प्रसादे न हो ती । कुगति
 मुगति देवी त्या पदा हे विनंती ॥ २ ॥ गुरुपदा विपदापहरा सदा ।
 अभयदा भयदामयदारदा ॥ हृत्तवदान्यमदा तव दास्य दे ॥ अमददा
 गदहा न कुदास्य दे ॥ ३ ॥ नमस्ते भवारे नमस्ते शतारे । नमस्तेऽ
 घर्वारे प्रशस्तेष्टकर्त्रे ॥ नमस्ते रत्नारे विहस्तेष्टदात्रे । नमस्तेऽरिर्वरे
 समस्तेष्टसत्रे ॥ ४ ॥ गुरुपद मद वारी सर्व भेदां निवारी । गुरुपद
 गद वारी सर्व खेदां निवारी । सतत विनत होतां वारि जे आपदांसी ।
 सतत विनत होऊं आम्हीं ही त्या पदांसी ॥ ५ ॥ भावे पठति जे
 लोक हे गुरुस्तोत्रपंचक ॥ तथां होय ज्ञान धरे वासुदेव म्हणे त्वरे ॥ ६ ॥

इति श्री० ५० ५० श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचित

श्रीगुरुस्तोत्रपंचक संपूर्णम् ॥

२६३ श्रीगुरुदत्तात्रेयाष्टकम्

तापत्रयाने मम देह तापला । विश्रांति कोणी न च देवसे मला ॥
 दैवे तुझे हें पद लाधले मला । दत्ता कृपासाठलि दे नमूं तुला ॥ १ ॥
 कामादि पद्भैरि सदैव पीडिती । दुर्वासना अंग सदैव ताडिती ॥
 प्राता दुजा कोण न भेटला मला । दत्ता कृपासाठलि दे नमूं तुला
 ॥ २ ॥ देही अहंता जडली न मोडवे । गृहत्मजस्त्रीममता न
 सोडवे ॥ त्रितापदावानळ पोळितो मला । दत्ता कृपासाठलि दे नमूं
 तुला ॥ ३ ॥ अंगां षठे हा अविचार दुर्धर । तो आमुचे हें बुडवीतसे
 घर ॥ पापे करोनी जळतो त्वरे मला । दत्ता कृपासाठलि दे नमूं
 तुला ॥ ४ ॥ तूंची कृपासागर मायवाप तूं । तूं विश्वहेतू हरि पाप-
 ताप तूं ॥ न तूजवांचूनि दयाळु पाहिला । दत्ता कृपासाठलि दे नमूं
 तुला ॥ ५ ॥ दारिद्र्यादवे द्विज पांळतां तया । श्री दाय्या तोडिसि
 वेल चिन्मया ॥ तया परी पाहि दयार्द्र तूं मला । दत्ता कृपासाठलि दे
 नमूं तुला ॥ ६ ॥ प्रेतासि तूं वाचविसी दयाघना । काष्ठासि तूं पद्भव
 आणिसी मना ॥ हें आठवी मी तरि जीव कोमला । दत्ता कृपा-
 साठलि दे नमूं तुला ॥ ७ ॥ ह्या अष्टके जे स्तविती उयावरी । कृपा
 करी हात धरीं तया शिरीं ॥ साष्टांग पाळूं प्रणिपात वा तुला । दत्ता
 कृपासाठलि दे नमूं तुला ॥ ८ ॥

इति श्री ० ५० ५० श्री ० वा ० स ० विरचितं

श्रीगुरुदत्तात्रेयाष्टकं सपूर्णम् ॥

२६४ करुणात्रिपदी—(उद्धना शातघन कर०)

शांत हो श्रीगुरुदत्ता मम चित्ता शमवी आतां ॥ ध्रु० ॥ तूं केवळ
 माता जनिता, सर्वथा तूं हितकर्ता ॥ तूं आप स्वजन आता, सर्वथा

तूची प्राता ॥ चाल ॥ भयकर्ता तू भयहर्ता ॥ दडधर्ता तू परिपाता ॥
 तुजवाचुनि न दुजी वार्ता । तू आर्ता आश्रय दत्ता ॥ शात हो ॥ १ ॥
 अपराधास्तव गुरुनाथा, जरि दडा धरिसि यथायां ॥ तारे आम्ही
 गाउनि गाथा, तव चरणों नमवूं माथा ॥ चाल ॥ तू तथापि दडिसि
 देवा ॥ कोणाचा मग करु धावा ॥ सोडविता दुसरा तेव्हा । कोण
 दत्ता आम्हा प्राता ॥ शात ॥ २ ॥ तू नटसा होउनि कोपी, दडिता-
 दि आम्ही पापी ॥ पुनरपिही चुकत तथापी, आम्हावरि न च
 सतापी ॥ चाल ॥ नच्छत स्थलन क्वापी ॥ असें मानुनि नच हो
 कोपी ॥ निजकृपालेश ओपी ॥ आम्हावरि तू भगवता ॥ शात ॥
 ॥ ३ ॥ तव पदरी असता ताता, आढमार्गी पावल पढता ॥ सभा-
 लुनि मार्गावता, आणिता न दुजा प्राता ॥ चाल ॥ निज बिरुदा
 आणुनि चित्ता ॥ तूं पवीतपावन दत्ता ॥ वळे आता आम्हावता ॥
 करुणाचन तू गुरुनाथा ॥ शात हो ॥ ४ ॥ सहजुदुव सहपरिवार,
 दास आम्ही हे धरदार ॥ तव पदीं अपुं असार, ससारादित हा भार
 ॥ चाल ॥ परिहरिती करुणासिंधो ॥ तू दीनानाथ सुप्रभो ॥ आम्हा
 अघलेश न बाधो ॥ चामुदेव प्रार्थित दत्ता ॥ शात हो श्रीगुरुदत्ता ॥
 ॥ ५ ॥

२६५ पद—(चाल इस तनधनकी ०)

श्रीगुरुदत्ता जय भगवता ॥ तें मन निपुर न करी आता ॥ ध्रु ॥
 चोरें द्विजासी मारिता मन जें, कळवळें तें कळवळो आता ॥ १ ॥
 पोटगुळानें द्विज तडकळावा, फळवळल तें फळवळो आता ॥ २ ॥
 द्विजमुत मरवा वळें तें मन, होकीं उदासिन न वळे आता ॥ ३ ॥
 सतिपति मरवा काकुळिते चेता, वळें तें मन न वळे को आता
 ॥ ४ ॥ श्रीगुरुदत्ता र्यानि निपुरता, कामरचित्ता वळवीं आता ॥ ५ ॥

२६६ पद

जय करुणाधन निजजनजीवन, अनमूयानंदन पाहि जनार्दन
 ॥ ध्रु० ॥ निज अपराधें उपराठी दृष्टी, होउनि पोटीं भय धरूं पावन
 ॥ १ ॥ तूं करुणाकर कर्धी आम्हांवर, रुससी न किंकरवरद कृपा-
 घन ॥२॥ वारी अपराध तूं मायबाप, तव मनीं कोपलेश न वामन
 ॥ ३ ॥ घालकापराधा गणे जरि माता, तरि कोण त्राता दईल जीवन
 ॥ ४ ॥ प्रार्थी वासुदेव पर्दी ठेवी भाव, पर्दी देवो ठाव देव अत्रिनेदन
 ॥ ५ ॥ जय० ॥

२६७ पद

आठविं चित्ता तूं गुरुदत्ता ॥ जो भवसागरपतितां त्राता ॥ आछे
 जयाचें कोमल हृदय ॥ सदयचि हा भव हरि वरदाता ॥ १ ॥ पाप
 पदोपदिं होई जरी तरी ॥ स्मरतां तारी भाविकपाता ॥ २ ॥ सकट
 येतां जो निज अंतरीं ॥ चिंती तया शिरीं कर घरी त्राता ॥ ३ ॥ जो
 निज जीवींचें हितगुज साचें ॥ ध्यान योमियाचें तो हा ध्याता ॥४॥
 सज्जनजीवन अनमूयानंदन ॥ वासुदेव ध्यान हा यतिभर्ता ॥ ५ ॥

२६८ स्फुट अभंग

देवदेवा दत्ता तव पर्दी चित्ता । ठरवीं विश्वनाथा कथा गातां ॥१॥
 माझी चाणी गूण तुझे वाटाणून । रमो हेहि धन दान देगा ॥ २ ॥
 तुझ्या भजकाची सेवा करो कर । हाचि देवीं वर वदेशा ॥ ३ ॥
 मन द्रवो माझे गूण गातां तूझे । उतरे कर्मओझे माझे जेणे ॥ ४ ॥
 सकंप रोमांच अंगी व्हाये चंच । न दिसाचें चंचनीच कोठें ॥ ५ ॥
 जेयीं ज्येन जाळें तोडूनियां पळे । तसें भवजाळें (पळे) तोडवीं हे ॥६॥
 आतां माझा भाव तव पर्दी ठाव । घेवो हे वैभव नित्य असो ॥ ७ ॥

२६९ अंश

द्वेषीना कोणातें मैत्रीनें सर्वांतें । समरस वर्ते संत तोचि ॥ १ ॥
 ममता अहंता सोढी लोकांवर । कृपा करी धीर धरी क्षमा ॥ २ ॥
 दैवलाभें हारिख सम सुखदुःख । मानी तोचि चोख दत्तभक्त ॥ ३ ॥
 उदासीन दक्ष शुची अनपेक्ष । शत्रुमित्रपक्ष न लक्षी जो ॥ ४ ॥
 हर्षामर्षभीती न ठेवी जो चित्ती ! उदासीनवृत्ति राखी नित्य ॥ ५ ॥
 मान अपमान देई जो सोढूम । तोचि साधू पूर्ण दत्तभक्त ॥ ६ ॥
 वासुदेव म्हणे स्थितप्रज्ञ भक्त । तोचि गुणातीत ब्राह्मण तो ॥ ७ ॥

२७० अंश

अति मुलम दत्तनाम । न पडे ज्या किमपि दाम ॥ १ ॥
 निज जिह्वा ही साधन । नाम घेतां नोहे दीन ॥ २ ॥
 दत्त दत्त उचारिता । दत्त भेटे भोज्या भक्तां ॥ ३ ॥
 माहात्म्य दत्तनामाचें । हो अगम्य वेदवाचे ॥ ४ ॥
 वासुदेव म्हणे दत्त- । नामें भक्त होती मुक्त ॥ ५ ॥

२७१ अंश

सर्व पापां प्रायश्चित्त । चित्तगेहीं ध्यावा दत्त ॥ १ ॥
 कर्णमार्गे दत्तगुण । रिघतां हो मन पावन ॥ २ ॥
 स्मरतांचि दत्तरूप । लया जाती पापताप ॥ ३ ॥
 वाचे बदतां दत्त दत्त । दत्त करी गुणातीत ॥ ४ ॥
 वासुदेव म्हणे चित्ता । आदरौ तू भावें दत्ता ॥ ५ ॥

२७२ अमंग

देवांचा जो देव ख्यात महादेव । श्रुतीचें वैभव मववैरी ॥ १ ॥
 वैरी असुरांचा कैवारी सुरांचा । संसारी नराचा जो आधार ॥ २ ॥
 धारण धर्माचा पति पार्वतीचा । सद्गति संतांचा साचा देव ॥ ३ ॥
 देवऋषिमुर्नांचा सशय हराया । प्रार्थिती हरा या राया म्हणुनी ॥४॥
 म्हणुनी दक्षिणामूर्ती अवतार । धरी गौरीवर वरद हो ॥ ५ ॥
 हो परमहंस परिव्राटाचार्य । पूज्य सुख्यं आर्यवद्य ॥ ६ ॥
 बंध दत्तात्रया परी वामुदेवा । देवोनि सद्भावा भावा वारो ॥ ७ ॥

२७३ संडोनाचा अमंग

देव संडेराव महालसाधव । जेजोरीचा देव भावलभ्य ॥ १ ॥
 लभ्य नसे योगा तो हा भक्तियोगा । गम्य घे अमंगा अंगा देव ॥ २ ॥
 देव दु.खहारी मणिमहारी । निजभक्तां तारी वारी छेश ॥ ३ ॥
 महालसाकांत हर मूर्तिमठ । संडोना महत ख्यात देवी ॥ ४ ॥

२७४ अमंग

चिमणी रमणी हृदयहारिणी । तरुणी हरिणी दत्तमूर्ती ॥ १ ॥
 रक्त पादतळ बाहु दोन सरळ । वज्र स्थळ भाळ सुविशाळ ॥ २ ॥
 विस्तीर्ण जघन सुहास्य चदन । श्रेतात्परदन पीनश्रोणी ॥ ३ ॥
 शोभे सिद्धासन रोचरी मडन । वराभयदान दे दों करी ॥ ४ ॥
 ऐसें दत्तभ्यान हृदयी धरून । आरभा भजन आवदीने ॥ ५ ॥

२७५ अमंग

नाम घेतांचि तात्काळ । पळताति कळिकाळ ॥ १ ॥ मग वापुडा
वेताळ । भूत नोहे कां व्याकूळ ॥ २ ॥ नाम ऐकी खळव्याळ ।
तो ही सांडी स्वामंगळ ॥ ३ ॥ ब्रह्मनिष्ठ घोटी लाळ । नाम ऐकतां
रसाळ ॥ ४ ॥ दत्तनाम थोडा वेळ । गातां तुटे भवजाळ ॥ ५ ॥

२७६ उपदेशपर अमंग (१३)

गं गा पाप वारी शशी ताप हरी ।
गा ढ देन्य वारी कल्पवृश्च ॥ १ ॥
भा ग्ये सदगुरूचे झालिया दर्शन ।
गां छे देन्यवन पाप ताप ॥ २ ॥
र ज तम दोष वारुनीया मन ।
धी रवुनी ध्यान करी जो नित्य ॥ ३ ॥
अ तरी तयाच्या प्रगटे महेश ।
वु झीचा जो ईश तोची गुरु ॥ ४ ॥
स दूगुरु तो देव भासे स्वयमेव ।
ना ना देहीं गम्य भाव एक ॥ ५ ॥
रा वती जयाच्या सत्तेनें करणे ।
य श त्याचें गाणें गावें नित्य ॥ ६ ॥
गा न्त रायमध्य नादि नाम त्याचें ।
घेतां ससाराचें भस्म होय ॥ ७ ॥
तोची साक्षिभूत गुरु वासुदेव ।
तया पर्दी भाव ठेवा नित्य ॥ ८ ॥

२७७ अभंग

भवसिंधुमार्जी पडलीं मी आतां । काढीं वर ताता हात धरुनि ॥१॥
 धरुनियां कर तूंच कृपा कर । काढीं मज वर दखत ॥ २ ॥
 हरावया कष्ट मुलिये गुरुदास । मग आपोआप घांवे त्वरें ॥ ३ ॥
 त्वरें घावूनियां आलि गुरुमाय । मुलीचा अपाय हरावया ॥ ४ ॥
 कां ग बोरळसी काय झालें तूज । त्वां उगीच आज गांजविलें ॥ ५ ॥
 झाडावर नर चढुनियां खालीं । पाहुनी आपूली पडछाया ॥ ६ ॥
 पडलों प्रवाहीं चुडतो मी आतां । घांवा हो वरग काढा म्हणे ॥ ७ ॥
 तेणें परि तूझें असे हें वचन । व्यर्थ तूं मुलून बोभाटसी ॥ ८ ॥
 बुद्धिसिंधुमार्जी निज प्रतिविम्ब । पाहुनीयां क्षोभ पावलीस ॥ ९ ॥
 मी ही उपजली एवढी वाढली । बळकट झाली प्रीढ आतां ॥१०॥
 आतां मी भागली आतां वृद्ध झाली । आता मी रोडली झाली दानि ॥ ११ ॥
 माझा परिवार हा हें माझें घर । पडलें अंतर जिवलग्याचें ॥ १२ ॥
 सर्व लटिकेंचि भासतसे मोहें । आतां चित्तिं घेहें माझें वाक्य ॥१३॥
 पूर्वीं अहंकार निजरूपावर । कल्पिला तो घोर दर दावी ॥ १४ ॥
 आयुलें तादात्म्य ह्या अहंकाराशीं । त्यामुळें देहाशीं याक्कर्म ॥१५॥
 जीवाशीं तादात्म्य सहज असे हें । जन्मोजन्मीं राहे नोहे नष्ट ॥१६॥
 साक्षी आत्मवासी तादात्म्य भ्रमानें । नासे तेंची ज्ञानें गुरुकृपे ॥१७॥
 झाडावर मी हा न पडलों जळीं । जाणे तये वेळीं भ्रम सोडी ॥१८॥
 तेंवीं गुरुवाक्या परिमुनि साक्षी । मी असें निरीक्षीं अंतर्दृष्टी ॥१९॥
 असें तूं आपणा आपण जाणून । भ्रम निरसून दोर्यां मुक्त ॥२०॥
 वामुदेव म्हणे माझा हा विमल । मनि धरिं घोल फोल नोहे ॥२१॥

२७८ अभंग

मयाचें जें भय भक्तां दे अभय । ते हे दत्तात्रेयपाय वंद्य ॥ १ ॥
 भासे जे द्वितीय तेचि दावि भय । म्हणुनी हे पाय ध्यावे चित्ती ॥ २ ॥
 मुळीं नसें द्वय तेथें कैचे भय । वाळा जेवीं द्वय भासे छाया ॥ ३ ॥
 पाहुनी सावुली वाळक आपुली । भी तसी ही बोली हो मायिका ॥ ४ ॥
 अंतर्दृष्टीनें हें दत्तपद ध्यातां । भयाची न वार्ता काळत्रयी ॥ ५ ॥
 वासुदेव म्हणे स्वामिन हें पद । ध्यातां भय खेद भेद कैचा ॥ ६ ॥

२७९ अभंग

पुरे करताळ प्रेम दीपमाळ । फावे तोचि काळ भजनाचा ॥ १ ॥
 लाघे जें जें स्थळ तें शुद्ध देऊळ । फावे तोचि काळ भजनाचा ॥ २ ॥
 कसा असो स्वन तोचि हो सवन । ये तो श्रोता जन भजनाचा ॥ ३ ॥
 जेव्हां जें स्मरण तोचि क्रम जाण । भजनीं सर्वां पूर्ण अधिकार ॥ ४ ॥
 दत्तनामें सांग होताहे जें व्यंग । संशय कां मग भजनीं ध्यावा ॥ ५ ॥
 भजनीं आढ माता पिता येतां त्यावे । त्यजुनी परतें दत्ता भजा ॥ ६ ॥

२८० अभंग

वेदें तुझा ठाव दाविला न वाच । लपाया तूं देव लपसी कैसा ॥ १ ॥
 कैसा तरी लप आतां न घे शोप । विवेके तद्रूपद्वय शोधूं ॥ २ ॥
 शोधूं पापपुण्य सगुण बरेण्य । ध्यावूं रूप अरण्य न सेवितं ॥ ३ ॥
 न सेवितं योग भजनीं आणूं रंग । नको मुर राग टाळ आतां ॥ ४ ॥
 आतां वाक्यें कोश शोधूं तोडू पाश । निर्गुणी निराश होउनी राहूं ॥ ५ ॥

२८१ अमंग

मोक्षाचें आम्हांसी नाहीं अघड । तो आहे उघड गाठोडीसी ॥ १ ॥
 त्यासी त्यास देणें कोण तें उचित । मानूनियां हित घतों सुख ॥ २ ॥
 भक्ताचे सोहाळे होतील जीवासां । नवल तेवीं मी पुरविता ॥ ३ ॥
 वासुदेव म्हणे मुखें देई तो ससाट । आवडीसी थार करी माझे ॥४॥

२८२ अमंग

आजि आनंद आनंद । मनीं भरला पूर्णानंद ॥ १ ॥
 वाचे धोळतां तो नये । बुद्धिबोध स्वस्थ राहे ॥ २ ॥
 नित्यानंद सद्गुरुरूपा । पाहतां हरल्या जन्मलेपा ॥ ३ ॥
 तथा माझा नमस्कार । जेणें हरलों आपपर ॥ ४ ॥
 ते हे वासुदेवचरण । हृदयीं येतां झालों धन्य ॥ ५ ॥

२८३ अमंग

जीवस्वरूपा पाहता । मोक्षसुख आलें हाता ॥ १ ॥
 सत्यज्ञानानंद तथा । श्रुति गर्जतावी जया ॥ २ ॥
 ऐसा श्रीगुरु वपदेश । होता तुटवी सर्व पाश ॥ ३ ॥
 वो हा अनुभव खासा । पुता वासुदेवदासा ॥ ४ ॥

२८४ अमंग

भूपा स्वर्णी जरी दिसे दरिद्रता । तीची जागा होतां वार्ता नसे ॥ १ ॥
 स्वर्णी महापाप होई त्याचा ताप । न करी नर शौच लोपतांचि ॥२॥
 जागेपणीं तसें जें जें घडतसे । ज्ञानोत्तर कसं वमेल तें ॥ ३ ॥
 अपेक्षेज्ञान होतां पाप नासे । वासुदेव असं सांगतसे ॥ ४ ॥

२८५ अंभंग

मनइंद्रियाचा चालक भासक । तोचि आत्मा एक प्रेरक जो ॥ १ ॥
 जयावीण कांदी किया होत नाही । तयाचे नद्याही मोही नर ॥ २ ॥
 आपुल्यावरी घे कर्तृत्व भेत्तुव । सोडी खरे वत्त्व पामर जो ॥ ३ ॥
 आत्मायाची चोरी तोचि नर करी । चा परी दुमरो चोरी नसे ॥४॥
 वामुदेव म्हणे आत्मापहारक । तो सर्व पातक शिरी घेयी ॥ ५ ॥

२८६ अंभंग

तुज नमूं देवा ठेडनीयां भाग । केडा हा वरवा उपदेश ॥ १ ॥
 मोहवम गेले ताप ही निनाले । त्वदूर्पा निशालें माझे मन ॥ २ ॥
 धानसूर्य मनीं वदित होयोनां । टांगिलें जाळूनि अंतस्तमा ॥ ३ ॥
 देवा तुझे पद पाहूनि आनंद । झाला गेला खेद भेद सर्व ॥ ४ ॥
 आज हें अपूर्व आलें मोठें पर्य । पाहिलें पद सर्व प्रेमास्पद ॥ ५ ॥
 तूंचि मायथाप शमविले ताप । घालविले पाप कोपद्वेषा ॥ ६ ॥
 केडा उपदेश माझा सर्व काम । करिसी निष्काम धाम दिव्हें ॥ ७ ॥
 देवा परानंद सतत हें पद । दिसो हाचि छंद पूरशी तूं ॥ ८ ॥

२८७ अंभंग

भळत्या मिपेही दत्तनाम घेतां । फल येई हातां सत्य सत्य ॥ १ ॥
 भुनी स्मृती गाथा पुराणें वदती । दत्तनामकीर्ती साधु संत ॥ २ ॥
 तीर्थ प्रायश्चित्त न करी पुनीत । त्या तोही पुनीत दत्तनामें ॥ ३ ॥
 नामाविना कर्म सांग नोहे धर्म । नाम घेतां शर्म आदीं अंती ॥ ४ ॥
 वदतां वामुदेव पितर ऋषिदेव । वृत्त होती सर्व दत्तनामें ॥ ५ ॥

२८८ अभंग

कृतयुगीं सुखि ये ध्याना । जेथ होतीं साधनें नाना ॥ १ ॥
 चैतायुगीं यागीं लोकां । श्रद्धा योजी दे जी सुखा ॥ २ ॥
 द्वापारी ती वपासना । भक्तियोगे तारी जना ॥ ३ ॥
 कलिमार्जी हरिभजन । प्रेमें कोजे भवबंधन ॥ ४ ॥
 वासुदेव म्हणे मुनी । गातो जावी जन तपोनी ॥ ५ ॥

२८९ अभंग

अन्न प्राण मन वदवी विज्ञान । सुख हे कोश शोधून वळखा आत्मा ॥ १ ॥
 पूर्वापरजनू अन्नमय तनू । जाणवी आत्मा म्हणूं कां आद्यंता ॥ २ ॥
 इंद्रियचालक शरीरन्यापक । जड हा प्राण ऐक केवीं आत्मा ॥ ३ ॥
 गृहादिक माझे देह मी म्हणे जें । कामादिकां भजे मन तें न आत्मा ॥ ४ ॥
 जागरीं देहा व्यापी बुद्धी लपे स्वामी । न आत्मा जडरूपी विज्ञानमय ॥ ५ ॥
 कर्तृत्वे करणत्वे हे अंतःकरण । बाहेर आंत मनबुद्धीभेदे ॥ ६ ॥
 अंतःकरणवृत्ती सुखोपमभागी । कैःहां पुण्यभोगी मग धे क्षोप ॥ ७ ॥

२९० अभंग

आत्मा अज पर अजर अमर । त्यावरी विकार नर आरोपी ॥ १ ॥
 हेचि आत्महत्या करी जो पामर । तो घोर आसूरलोधी जायी ॥ २ ॥
 अंधतम जेवें घनदाट आदे । तेवें छेश सादे रादे नित्य ॥ ३ ॥
 वासुदेव म्हणे आत्महत्ये असैं । दुःखें पाप नसे नासेना जें ॥ ४ ॥

२९१ अमंग

जिता जागेपर्णी तो मरतां स्वर्णी । रडती आक्रोशूनी तयालागीं ॥ १ ॥
जागेपर्णी भेला स्वर्णी तो पाहिला । तरी घे हर्षाला तावन्मात्र ॥ २ ॥
हैं असत्य असे संसारोही तसें । जे जें दिसतसे तें असत्य ॥ ३ ॥
म्हणे वामुदेव हें मायावैभव । याचा हो अभाव निद्रेमार्जी ॥ ४ ॥

२९२ अमंग

जळो जळो बंधपण । दावी नरक दारुण ॥ १ ॥
जळो जळो मानापमान । दावी शेखी यमदंडन ॥ २ ॥
जळो जळो पूजास्तुती । दावी अंती जे विपत्ती ॥ ३ ॥
जळो जळो जात्यभिमान । दावी मूढा जो बंधन ॥ ४ ॥
जळो जळो देहाभिमान । दावी अज्ञा जन्ममरण ॥ ५ ॥
दत्तदेवाचें भजन । तारी लीना भवभंजन ॥ ६ ॥

२९३ अमंग (परोक्षत्वेन दत्तात्रेयस्तुतिः)

जो घसे दक्षिणदेशी । दाक्षिणात्य भजती ज्यासी ॥ १ ॥
गंधर्वस्थित जो देव । भक्तांचा पुरवी भाव ॥ २ ॥
कलियुगी जो प्रख्यात । श्रुति नेणे ज्याचा अंत ॥ ३ ॥
मार्गशीर्षमासी ज्याचा । जन करिती उत्सव साचा ॥ ४ ॥
वामुदेव त्याचे पाव । नमी हरिती जे अपाय ॥ ५ ॥

२९४ अमंग

पदावि पांगुळा टोळस आंधळा । विद्वानही मुळा वडी भोटा ॥ १ ॥
वाग्मि मोना कान असतां भेरा जन । तुटोनि बंधन स्थिर राहे ॥ २ ॥
भशा पाशां देव सदां घेतो धांय । ठेवी जीव भाव दत्त वेंधे ॥ ३ ॥
आ कूटा जागुनी रमे जो भजनी । त्यापुढें चक्री दत्त नाचे ॥ ४ ॥

२९५ भजन

कृष्णातीरी वसणाऱ्या । ये औदुंबरि वसणाऱ्या ॥ १ ॥
 स्वभक्तचित्ती असणाऱ्या । भक्तसंगह करणाऱ्या ॥ २ ॥
 सह्यगिरीवरि असणाऱ्या । प्रत्यहि माहुरि निजणाऱ्या ॥ ३ ॥
 करविरि मिक्षा करणाऱ्या । सारापुरी जेवणाऱ्या ॥ ४ ॥
 काशीक्षेत्री न्हाणाऱ्या । भक्तसंकटी धावणाऱ्या ॥ ५ ॥

२९६ अभंग

भेटीलागीं माझे मन वतावीळ । कई मी पावले पाहिन डोळीं ॥ १ ॥
 ऐसें कृष्णातीर वृक्ष औदुंबर । ऐसा जगदोद्वार देव कोठें ॥ २ ॥
 धन्य तेथें जन भावार्थी सज्जन । वैकुंठचि जाणा प्रत्यक्ष हें ॥ ३ ॥
 स्वर्गाचे सुरवर वांछिताति जन्म । पाहाया चरणयुग्म अखंडित ॥ ४ ॥
 पाहुनियां वामू श्रीदत्तपादुका । आल्हादुनि देवा नाचतसे ॥ ५ ॥
 धीमदत्तात्रेय येथें नांदिताहे । नरसिंहसरस्वती ये यतिरूपे ॥ ६ ॥

२९७ अभंग

दत्तनामें पाप पळे । मग सर्व विघ्न टळे ॥ १ ॥
 मग ध्यानी राहे मन । अनायासे होय ज्ञान ॥ २ ॥
 ज्ञानें सर्व पाप नासे । असें दुर्जे पावन नसे ॥ ३ ॥
 स्वप्नी नाना पापें होता । जागेपणी तीं न याधती ॥ ४ ॥
 स्वप्नपापा प्रायश्चित्त । जागा होतां कोण घेत ॥ ५ ॥
 वासुदेव म्हणे ज्ञान । होतां होतो नर पावन ॥ ६ ॥

३०१ पद (चाल-खरि शाली दृष्ट माझ्या०)

शिवतनया विघ्नराथा लवकर ये घाडनि ॥ जय मोरया वेदगेया
 हाक माझी परिसुनी ॥ ध्रु० ॥ निर्गुण तूं निर्विकार अज अमरतारण ॥
 बहिरंत-र्यापकृते सर्वांचा कारण ॥ असुनि स्वये तूंचि होसी धर्माचा
 धारण ॥ सगुणपणे कोण जाणे तव महिमा या जनी ॥ शिवतनया०
 ॥ १ ॥ श्रुति वदती तूं गणांचा गणपती म्हणुनियां ॥ कवि कवींचा
 ज्येष्ठराज तूं अससी मोरया ॥ ब्रह्माचा ब्रह्मणस्पति गणपति तू करि
 दया ॥ निरवद्या विधवंद्या ये आद्या घाडनी ॥ शिवतनया० ॥ २ ॥
 संकटी पार्वतीनें स्मरतां तूं सत्वर ॥ येडनिया स्वीय माया पसरुनियां
 आसुर ॥ पञ्चुनिया पुत्र होसी तीचा लोदर ॥ दरहर तूं विश्वहेतू
 ये धावा परिसुनी ॥ शिवतनया० ॥ ३ ॥

३०२ पद (चाल-प्रात होय जं निधान०)

गणाधिनाथा पवित्रगाथा माथा तर पदिं ठेवू ॥ चतुर्थीचा उत्सव
 करुनी दूर्वांशुर तुज वाहू ॥ ध्रु० ॥ सिंदुरचचित्तमस्तक सिंदुरदनुजारी
 तूं घोर ॥ सर्व संकटे वाहनि विघ्नें स्मरता करिधी दूर ॥ १ ॥
 विद्यारंभी उत्सवकालीं जातां येतां नाम । मंगलधाम स्मरता तूं मोरया
 पुरविसी काम ॥ २ ॥ पाशांकुशरद्वरदकरा तूं अससी जगतीं हेतू ॥
 स्मरतां भक्तां गती देखि तूं तारक आनुवा तो तूं ॥ ३ ॥ लड्डुक-
 मोदकभक्षणकारक शक्तिवेधारक एक ॥ तो तूं विनायक गजाक्षय
 तारक भाविकभयहारक ॥ ४ ॥ रक्तवंदनप्रसूनघसन प्रियदूर्वांशुर
 पूज्य ॥ साश्व त्याद्याच्या नैवेद्या घेऊनि सुख दे प्राश्व ॥ गणाधि-
 नाथा० ॥ ५ ॥

३०६ अंजनीगीत

त्रिपुरासुरा मारावया । स्मरारि चिंती व्याच्या पाया ॥
मुरारि बलिला बांधावया । मोरया तो ॥ १ ॥

३०७ पद (चाल—ऐसा जाणो सर्वेश्वर०)

विघ्नेशायें रूप धरी जो निवसे ह्या माझे शरिरी ॥ मूलाधारि
चतुष्पत्री वासांतो त्या बंदू ॥ १ ॥ पद्दलचकी लिंगस्थानी देही
वादि कलतिवर्णी ॥ चतुरास्यायें रूप घेउनी निवसे जो त्या बंदू ॥
॥ २ ॥ ढाच फांतो दशदलचकी नाभिस्थानी ह्या मणिपूरी ॥ धी-
विष्णूच्या रूपें शरिरी निवसे जो त्या बंदू ॥ ३ ॥ हृदयस्थानी द्वादश
कोणी माझ्या कादिकठांत वर्णी ॥ गौरीशंकररूप घरोनी निवसे
जो त्या बंदू ॥ ४ ॥ विशुद्धचकी पौडशपत्री कंठी सस्वरी-माझे
गात्री ॥ श्रीगुरूरूपा सेवुनी हरी निवसे जो त्या बंदू ॥ ५ ॥ व्याघ्रा-
चकी भ्रुकुटिस्थानी हक्षवर्णान्वित द्विकोणी ॥ वासुदेवस्वरूप
होउनी निवसे जो त्या बंदू ॥ ६ ॥ सहस्रपत्री जो ह्या विवरी सुसूक्ष्म
होउनी निवास करी ॥ दत्त सत्त्वस्वरूप हरी सुराकर जो त्या बंदू ॥ ७ ॥

३०८ ध्यानाचें पद (चाल—दत्तात्रेय हा स्मरा०)

मंगलमूर्ति भाविकसद्गति मतिदं ध्यायेऽगतिम्	॥ १ ॥
धर्मार्थकाममोक्षचतुर्भुजाऽऽधासितभक्तजतिम्	॥ २ ॥
वर्मसमर्पण श्रितिमति मति मधित्तातोतमदिम्	॥ ३ ॥
भक्ताधीशं विघ्नविनाशं त्रीशं लोकरुपतिम्	॥ ४ ॥
अतीतमायं वासुदेवगेय दत्ताऽभयशान्तिम्	॥ ५ ॥

आर्या

त्रिप्ये गन्धर्वस्थश्चिन्तामणिः स नो दितयः ॥
सभ्योमाधवतनयो वाऽवागर्भाशयादयोऽस्त्यभयः ॥ १ ॥

३०९ आवाहनाचे पद (चाल—भोलानाथ दिगंबर०)

प्रभो देवगणेश्वर दरहर मे हि विभो ॥ ध्रु० ॥ त्वमसि जवीया-
न्मनस. स्थेयान् अपि किल विश्वविभो ॥ १ ॥ देवा अपि यं नापु-
रमायं ध्येयमपीश विभो ॥ २ ॥ सृष्ट्वाऽदोऽनुप्रविष्टोऽभूरेकस्त्रं स विभो
॥ ३ ॥ भूमनोऽपीदृश आगम ईश उचितस्त्रीश विभो ॥ ४ ॥

३१० आसनाचें पद (चाल—जय जय दत्तराज योगी०)

जय जय विघ्नहर श्रीश स्वीकुर्वासनमिदमीश ॥ ध्रु० ॥
कालव्यापा त्व मनसापि त्वमगम्य एव गणेश । प्रभो तथापि ध्रुति-
वचसापि वृत्तिव्यापितयेश ॥ १ ॥ दोषविहीन सुवर्णमानसमचलन-
मेतत् श्रीश । मनोभिधानं देव शोभनं दत्त स्वीकुर्वाश ॥ २ ॥
परार्थ्य सूक्ष्मस्यान्तसंज्ञके विसारि सौम्यालोके ॥ सुप्तोपविष्ट
ध्याननिविष्टे बन्दे वन्द्य लोके ॥ ३ ॥ आत्मा गूढो यो ऽय लोके तं
त्वा श्रीश विशोके । सूक्ष्मदृशाऽस्मिन्वाक्षे स्वामिन् हृत्पीठस्थं नाके
॥ ४ ॥ अनुमहोऽय कृतो यतोऽयं भजरुस्तव भववैरे । अतो ममोऽयं
भक्तोऽमाय भवनोऽप्यामुरवैरे ॥ ५ ॥

३११ पाद्याचें पद (चाल—दत्त दत्त हाचि जप०)

देव देव देव भावलभ्य गणपते । हेऽनवद्य पाद्यमाद्य तेऽस्तु गणपते
॥ ध्रु० ॥ राहुशीर्षवदीपचारिक पद । प्रत्यगात्मसङ्गमङ्गदृष्टितोऽपदं ॥
भावशुद्धमप्यविद्धमुन्मदास्पद । भात्यशुद्धवत्मुग्ध माययात्र ते ॥
देव देव० ॥ १ ॥ भो उदर्यमायितार्थ पाद्यमद्य ते । ह्यसुवर्णपात्रपूर्व-
मर्ण उद्रते ॥ सविदाख्यमीश साख्यगम्य सत्पते । दत्तमिद स्वीकुरु
दन्ताख्य गणपते ॥ देव देव० ॥ २ ॥

३१२ अर्घ्याचें पद (चाल—जय जय जगज्जननी०)

जय जय भवभयहारका । तुभ्यमर्घ्यमर्शानर्घशील मलवारका
॥ ध्रु० ॥ देव गुरुचारुभावप्रसन्नतालब्धदैवभावमहार्घवैभवयुक्तमस्तु
वारका ॥ १ ॥ सुधिमल सुविशाल चित्तपात्रधृतामलभजनाढ्यस्वदु-
जलमलमस्तु तेंऽतिका ॥ २ ॥ अद्वेषृतादिकगुणदिव्यमहारत्नगणपूर्ण-
कान्तचित्तस्वर्णपात्रगतमन्तिका ॥ जय जय० ॥ ३ ॥

३१३ आचमनाचें पद (चाल—एक रूप०)

जय जय गणनाथा सुरसुरवरवन्द्य वर ॥ ध्रु० ॥ द्विविधावरणा-
चमनीयार्ण. स्वीकुरु भीतिहरं ॥ १ ॥ भो तव मायया सत्त्वभानरूपया
वरयावृतोऽसि वर ॥ २ ॥ आचमनीयमावरणद्वयमद्वय तेऽस्त्ववर ॥
जय० ॥ ३ ॥

३१४ स्नानाचें पद (चाल—मोठानाथ०)

जय जय भवभयहारक कारक शक्तिधृगीश विभो ॥ ध्रु० ॥ सर्व-
नियामक प्रवचनादिकदुर्लभता हि विभो ॥ १ ॥ अपि भवसक्तोऽपि
हि तव भक्तोऽशक्तोऽत उद्धर भो ॥ २ ॥ स्वङ्गितसलिलमाधर
शीतलमाप्लुतये ते विभो ॥ ३ ॥ यः द्युतविद्युत आत्म त आदत
वत्स्नपनाय हि भो ॥ ४ ॥ भक्त्याभिभ्रजलमाप्लुतयेऽलं भवतु तवेश
विभो ॥ ५ ॥

३१५ वस्त्राचें पद (चाल—भज भज भव०)

गणपतये तेऽस्तु नमो धीपतये नित्यं । भजकदुःखतापशोकहर्ता
 त्वं सत्यं ॥ ध्रु० ॥ अग्निकर्णा अग्नेरिव देव गणाधीश । त्वत्त इमे
 जगदीश जीवगणा त्रीश ॥ १ ॥ भवतेशावास्यमिदं सर्वमहो धीश ।
 वस्त्रत्वेनेश तेऽद्य कल्पितमायेश ॥ २ ॥ जगतीदं कस्य धनं त्वदधीनं
 सर्वं । त्वदत्तानन्दममुं पालयेऽत्यवगं ॥ ३ ॥

३१६ यज्ञोपवीताचें पद (चाल—धाव विभो करु०)

देव विनायक पातकहारक शोकविनाशक दुःखनिवर्तक ॥ ध्रु० ॥
 सूत्रे मणय इव सकलं यद्रूपि प्रीतमेवमकान्तक ॥ १ ॥ यद्ब्रह्मसूत्रं
 त्वत्र पवित्रं त्रिवृत्स्वतंत्रं परम समंत्रं ॥ २ ॥ जगतो मित्र सूत्रमिदन्ते
 स्वीकुरु कल्पितमीश जगत्पते ॥ ३ ॥ धेहि सुसूत्रं मां परतंत्रं मा कुरु
 सत्रं कुरुष्व स्वतंत्रं ॥ देव विनायक० ॥ ४ ॥

३१७ चंदनाचें पद (चाल—सदर)

कोटिरविद्युतिसोऽब्जल निर्मल कोटिशशिद्युतिशान्त सुनिश्चल ॥ ध्रु० ॥
 यदिहात्हादनमेवचन्दनमस्त्वदमुऽब्जल ॥ १ ॥ ऋतसत्यनामक
 चन्दनमेककारक धारक स्वीकुरु शीतल ॥ २ ॥ त्वं निर्लेपस्त्वमपि
 विपाप आपदुद्धरते नम ईशपाल ॥ ३ ॥

३१८ पुष्पाचें पद (चाल—दत्त दयाकर०)

सुमनः सुमनोमनोभिराम रामसुपूजित जितरिपुस्तोम ॥ ध्रु० ॥
गणपत एतत्सुमनः सुमनः समनोभावेनार्पितममनः ॥ १ ॥ अमूल्य-
भाव स्वार्धानभाव अमूल्यं सुमनो धेहि सुभाव ॥ २ ॥ एतत्सुमनः
पूजितमात्मनस्तेऽगभून्नो भवतु सुधाम्नः ॥ ३ ॥ जय जय भगवन्न-
पारमहिमन् ज्योतिर्धामिन्नव नो भूमन् ॥ ४ ॥

३१९ धूपाचें पद (चाल—शैवाले युक्त०)

विश्वाद्य विश्ववन्द्य प्रणतार्तिध्वंसिन् । स्वीकुरु भो धूप एष स्वान्त
तमो ध्वंसन् ॥ ध्रु० ॥ तव करुणापूर्णदृष्ट्या प्राप्तसुयोगान्तले । कामा-
हंकारदर्पक्रोधबलं निर्मले ॥ यत्नवशादीश इग्ध्वा निःशेषं सोऽब्जले ॥
बालेन्दुद्योतितोत्तम धूपोऽयं पावन ॥ १ ॥ अनुकंपासागरापरपरता ते
यं विभो । धूपो विश्राणितोऽतः शान्तिद्वारा प्रभो ॥ योगिवरध्यात
ते पदपर्यवसायस्तु भो ॥ जय जय भो पाहि दंभोल्यायुधभी-
ध्वंसिन् ॥ २ ॥

३२० दीपाचें पद (चाल—उद्धवा शातवन०)

अज्ञानध्वंसन सृजनप्रेमास्पद् मोदनिदान ॥ ध्रु० ॥ भास्करो भवति
न भाति, स्वप्रकाश ईश न भाति । वैश्वानर एष न भाति, ग्लौः
कथं त्वितरद्भाति ॥ चाल ॥ अनुभाति त्वां हि विभातं । प्रविभातीश्वर
जडजातं । त्वद्भासाऽतस्त्वां संतं । सन्मतं वन्देऽजातं ॥ १ ॥ प्रिय
सोऽहंभावसुदीपः यः संवित्संज्ञोऽपापः । येनाऽऽत्मा गम्योऽरूपः
स्वप्रकाश ते स च दीपः ॥ चाल ॥ कम्पहीन एष परेश । दत्तस्त्वं
स्वीकुर्वीश । ध्यातसम्पातविनाश । त्रीश तेऽस्तु नमो नूनं ॥ २ ॥

३२१ नैवेद्याचें पद (चाल—उत्तम जमा०)

जय भगवन् सदया परया सदया विनयाधिपते वृषगते ॥ ध्रु० ॥
 चराचराणां स्रष्टा पोष्टा हन्ताऽपि त्वं सुगते ॥ १ ॥ त्वमव माता
 पिता त्वमव गुरुरपि विश्वपते ॥ २ ॥ नतोऽस्मि पाद हृतभवलेद
 परिहृतभेद द्युपते ॥ ३ ॥ तवाविवादमामादास्पदमीशामृतमूर्ते ॥ ४ ॥
 यस्य ब्रह्मक्षत्रे मित्रं मासो मृत्युर्लेह्यं पेयं ॥ ५ ॥ कर्म दत्तं नैवेद्यार्थं
 द्वैतं द्वैतं योगिपते ॥ जय० ॥ ६ ॥

३२२ तामूलाचें पद (चाल—उत्तम त ना०)

जय जय भवभयहर वरदात ॥ ध्रु० ॥ भजकस्त्रान्तं सततं वसते
 ऽस्तु नमस्ते ॥ १ ॥ परभक्त्यारय परमवाटकं दत्तमिदं भवते ॥ २ ॥
 सर्वस्वात्मनिवेदनदक्षिणायुगिदं दत्तं तं ॥ ३ ॥ पंचमपुरुषार्थमिहाशया
 दास्यति या यजत ॥ ४ ॥ आसप्रज्ञातादियमात्तारजयति ॥ जय जय
 भवभयहर० ॥ ५ ॥

३२३ प्रदक्षिणेचे पद (चाल—युगें अष्टावीस०)

यावद्दृढबाध स्यात्तावद्दह देव । प्रदक्षिणां प्रकरोमि भवणाद्या
 एव ॥ ध्रु० ॥ ज्ञाताऽऽण्डरसम्भेर्न त्वामभित् । आ सुप्तादा मरणा
 त्प्रदक्षिणा एता ॥ १ ॥ त्वं श्रीशाहमहं त्वं त्विति शश्वदेव । भवणा
 दिकरूपा हि प्रदक्षिणा एव ॥ २ ॥ आभिरवा वाक्यलक्ष्यं लक्ष्यविदो
 याता । यातायाताऽपहरस्तापहरा एता ॥ यावद्दृढबाध
 स्यात् ॥ ३ ॥

३२४ नमस्कारार्थे पद (चाळ-उत्तम जन्मा०)

नमोऽस्तु गुरवे तस्मा आत्मा उरवे यस्मादस्मान् । यत्करुणेश्चालव आविष्टः शिष्टाभीष्टोऽकस्मात् ॥ ध्रु० ॥ भगवन् राजसतामसमानसवृत्तीः सर्वश एव । निरोध्य योगद्विं दास्यति यो निजभजकाय मुदैव ॥ १ ॥ ऐकाग्र्यनिरुद्धाख्ये भूमी अवलम्ब्य बशीकारं । वैराग्यं सत्कारैः सार्धं योगी यं भजतेऽरं ॥ २ ॥ श्रद्धा यत्नाद्युपायप्रत्ययलब्ध्या ददते योगं । नमस्ते गुरवे गणेशाय प्रदेहि मह्यं योगं ॥ ३ ॥ न भावनास्ता मैत्री पूर्वा ईशे लब्धं देव । कुतस्तरां वै वृत्तिनिरोधः प्रसीद तन्मे देव ॥ ४ ॥ ईशप्रणिधानादेवायं लभ्य इतीहोपायं । निश्चित्यायं त्रीशोपायं नमनि पदं तेऽमायं ॥ ५ ॥ न च भोगार्थं योगं कांक्षे सिद्धयर्थं न च कांक्षे । कांक्षे त्वद्धारणया योगं त्वत्तो नान्यद् वीक्षे ॥ नमोऽस्तु० ॥ ६ ॥

३२५ प्रार्थनेर्त्तं पद (चाळ-मळा शात मुनि०)

मनोवृत्तिहारिन् निजाभीष्टकारिन् । नमस्ते विभो क्लेशहारिन् ॥ ध्रु० ॥ यथा क्लेशकर्मादिहीनोऽसि देव । मामपि त्वं तथा कुरु सदैव ॥ रक्षित्वलयमुखेभ्यो मनश्चित्सुखे । तिष्ठतु त्वय्यजस्रं सुचारिन् ॥ १ ॥ चित्तलयवासनानाशसंवेदनाभ्यासतो ज्ञानरक्षा तपस्या ॥ सिद्धिजनमान्यता व्याधिलयहृष्यता सन्तता मेऽस्त्वत्तिलसिद्धिकारिन् ॥ २ ॥ देव मैत्र्यादिसद्वासनापाटवात् रागमुदवातना दुष्टसंज्ञाः ॥ नाशमायान्तुता धीश चैकाग्र्यता सन्तताऽस्त्वस्य चित्तस्य भूमन् ॥ ३ ॥ स्वानुसन्धानतः स्वान्तवृत्त्यं ततः सन्निरुद्धात्मना त्यज्यन्त ॥ श्रीश मेऽस्तु स्थितिविहीश मेऽन्या गतिर्नेतरा त्वत्परा मुक्तिदायिन् ॥ ४ ॥ न्यूनमपि पूर्णतां याति ते खलु सतां स्मरणतः सत्यमात्मन् किल ततः ॥ संस्मरे त्वां विभो भेदमुद्भित्य भो वासुदेव चेष्टहृमाऽव भूमन् ॥ ५ ॥

३२६ पद जगदंवेचें (चाल—मुदरमुख तुदिल०)

जय मतिमति जय भगवति भूविपालिके ॥ स्वहितकर्त्रि अहित-
हंत्रि दात्रि कालिके ॥ ध्रु० ॥ शववाहिनि भवगोहिनि विश्वधारिके ॥
जनमोहिनि धनदायिनि भक्ततारके ॥ लोकजनोनि शोकशमनि लोक-
कारके ॥ चाल ॥ तोके रंके तावके मयि मुस्ता भव सतता दृढचरिता
सकलचालके ॥ जय मति० ॥ १ ॥ वालोऽयं मेऽसुहरो माति
केवलं ॥ कालोऽयं क्षपयति हि प्रेक्ष्य मे वल । पालोऽयं कोऽस्य न तं
वेद्मि संवलं ॥ चाल ॥ चपलं कुशलं सबल कुरु मां वान् मोहयंतान्
मजकपालके ॥ जय मतिमति० ॥ २ ॥

३२७ श्री अनसूयेचें पद

अनसूया पायादपायादनसूया पायात् ॥ ध्रु० ॥
अत्रिमुनिप्रिया या गतमाया ।
सगंधी या विभया ॥ अपायादनसूया पायात् ॥ १ ॥
अतपस्वधवानुमता रेवा-
तीरे या चिनया ॥ अपायादनसूया पायात् ॥ २ ॥
तपःप्रभावाद्धिहिरिशर्मा ।
जाता यत्तनया ॥ अपायादनसूया पायात् ॥ ३ ॥
गुर्जरदेशे तत्राद्यापि ।
पापी याति गतिम् ॥ अपायादनसूया पायात् ॥ ४ ॥
उत्सङ्गगतो भगवान्दत्तो ।
यद्दुग्धं हि पयो । अपायादनसूया पायात् ॥ ५ ॥
सैपानसूया वासुदेवगोत्रा ।
श्वेया पातु भयात् । अपायादनसूया पायात् ॥ ६ ॥

३२८ गणपतीचें भजन

पार्वतीच्या नंदना गणपति मोरया गजानना ॥ पशुपतिच्या नंदना
मूपकवाहना गजानना ॥ कश्यपमुनिनंदना विघ्नच्छेदना भयहरणा ॥
अदितिसतीनंदना असुरनाशना सुखसदना ॥ भक्तजनाह्लादना
गणपति मोरया गजानना ॥ १ ॥

३२९ पद देवीचें

निजपददर्शन दे जगदंबे, जगदोद्धारिणि मे । अंबे जगदोद्धारिणि मे
॥ ध्रु० ॥ श्री महालक्ष्मी प्रणवरूपिणि ॥ मधुकैठभमहिपासुर-
मर्दिनि ॥ शुंभानिशुंभासुर असुहारिणि ॥ चित्सुखदायिनी मे ॥ १ ॥
स्वरूपलक्ष्यालक्ष्य धारिणे ॥ विश्वोद्भवस्थितिलया कारिके ॥ अनंत-
कोटिब्रह्मांडनायिके ॥ भवभयनाशिनी मे ॥ २ ॥ हर्षे वासुदेव
तुझिया पार्यो । निजशरणागत होठनि आई ॥ नाम मुखि हृदयी
मूर्ति ध्यायी ॥ पवितपावनी मे ॥ ३ ॥ निजपद०

श्री० प० प० श्री० वासुदेवानंदसरस्वतीकृत देवांचें पद.

३३० पद देवांचें

जगदंबे अंब मां पाहि ॥ कुलस्वामिनि अंबाबाई मी हीन दीन तव
पार्यो ॥ शरणागत आलों आई ॥ तुजवांचुनि या भवडोही ॥
मज तारक दुसरा नाही ॥ (चाल) होतों गर्भवासी मी जेव्हां ।
सन्मुख अससी तूं तेव्हां । कां निघुर झालिष येव्हां ॥ हो सद्य,
कृपा कर घांव, यई लवत्यादि ॥ वासुदेव हर्षे तुज ध्यायी ॥ जगदंबे
अंब मां पाहि ॥ कुलस्वामिनि अंबाबाई ॥

३३१ पद देवीचें

आदिशक्तिचें कवतुक मोठें भूत्या मज केलें	॥ १ ॥
पंचभूतांचा देह पोत हा त्रिगुणगुणी वळला ॥	
चैत-याची ज्योत लावुनी प्रज्वलित केला ॥	
चित्ततेलानें प्राणवायुनें त्याला स्थिर केलें	॥ १ ॥
उदरपट्टी देउनि हातीं ब्रह्मांडी फिरवी ॥	
लक्ष चौऱ्यांशी घरची भिक्षा मागविली वरवी ॥	
ज्या ज्या घरि म्यां भिक्षा केली तें तें घर रुचलें	॥ २ ॥
सकामकर्में कवड्या याची माळा मम कंठी ॥	
कर्मकळाचा कुंकूममळवट माझ्या लहार्टी ॥	
पीढा बाधा शकुन सांगुनी लोकां भुलविलें	॥ ३ ॥
आदिशक्तीचा असा मी भूत्या नाम वासुदेव ॥	
मागुनि जोगवा सद्गुरुचरणीं धरिला दृढभाव ॥	
आदिशक्ति ही मजला यत्नली भूतेपण नेलें ॥ आदि० ॥ ४ ॥	

३३२ पद नर्मदेचें

नर्मद ईश्वरविप्रहजाते पातकहारिणि उद्धरिं मातें ॥	
पावनपावनि तूं धुनि रेवे सेवि तुझे तट भास्वति भावें	॥ १ ॥
पश्चिम सागरगामिनि राक्षिं शिर्शिं मला विमलाक्षि निरीक्षी ॥	
कालझुजंगम पाठिंशि लागे वारि तया अजि ईश्वरि वेगें	॥ २ ॥
तूं निजसी न च संतत रेवे जागृत राहसि यास्तव भावें ॥	
प्रार्थि महेश्वरविप्रहजाते नर्मद ईश्वरि उद्धरिं मातें	॥ ३ ॥

३३३ गंगेचें पद (चाल-उद्धवा शातपत्र०)

अथि भूषितभर्गवरंगे मयि करुणा करि वरि गंगे ॥ ध्रु० ॥ तूं
 पाहतां करुणापागे जे न मिळे योगें यागें । तें मिळे तव पदसंगें यास्तव
 मी सांगे गंगे ॥ चाल ॥ एइवेळ करुणापागे । अयलोकीं मज भय-
 भुजंगें । दांशिलें अतां सुभगे । अनुरागे स्पर्शि मदंगें ॥ १ ॥ प्रार्थितां
 ऋविमातंगें त्या तूं गे स्वीय तरंगें । तारिला स्पर्शुनि वेगें ती तूं अजि
 गंगे वे गे ॥ चाल ॥ दर्शन दे कलिमलभगे । दुःखसंगें फसलों रागें ।
 त्रासलों या भवरोगें । स्वजलौपध पाजि निजागें ॥ २ ॥ इच्छितां
 चित्ततुरंगें बाह्यार्था आजि अनंगें । व्यापिलें अथि उपरागें जेवि
 चंद्रा मग वद्योगें ॥ चाल ॥ न सुचे मज कांहि अपागे । पाहतां तूं
 एकदा गंगे । योग याग मज मग न लागे । भवदवा शमवि विरागे ॥
 अथि० ॥ ३ ॥ गवयावरि जेवि कुरंगें हस्तिनीवरि मातंगें । दीपा-
 वरि जेवि पतंगें कमलावरि जेवीं भृंगें ॥ चाल ॥ वडिशावरि मत्स्यें
 रागें । त्यापरि जन विपथि निजागें । टांकिति त्यां वळवि विरागें ।
 तुज जड हें नोहे गंगे ॥ अथि० ॥ ४ ॥ जी भगीरथसूद्योगें ये
 भूमीवरि वारि वेगें । सगरातें तारि निजांगें ती तारक जागि तूं गंगे
 ॥ चाल ॥ तुजपाशीं प्रार्थुनि मागें । एवढें दे शंभुवराने सत्संगें
 यागयि गंगे । निजरंगें रंगवि गंगे ॥ अथि० ॥ ५ ॥

३३८ पद—गणपतीचें

विघ्नविनाशन पावनगाथा । तारि मला विमला गगनाथा ॥ १ ॥
 ठेवि गजानन ते पदि माथा । दे वर सत्वर पाहे अनाथा ॥ २ ॥
 विघ्न निवारुनि षोड मला दे । बुद्धिपति प्रभु तूं निज छंदे ॥ ३ ॥
 वागसि हं श्रुतिगीत न भिध्या । ती श्रुतिसंमति तूं करि तथ्या ॥ ४ ॥
 देव गणेश्वर किंकरकामा । पूरवि तूं रविभास्वर नामा ॥ ५ ॥
 गावुं तुझ्या अजि विघ्नविनाशा । वंदु तुला दुत पूरवि आशा ॥ ६ ॥

३३९ पद (चाल—उद्धवा शातवन०)

वारि दुर्गति दे सद्गतिचें तारक हें शंकरलिंग ॥ धु० ॥ सुरकर
 हें लिंग जनातें निजभजनें तारि सदैव । देव शंकर यत्पूजनें क्षुचित्त
 दे निजवैभव ॥ वर ऐसा शर्वे दिव्हा सेवि यास्तव ठेउनि भाव
 ॥ चाल ॥ गणेश्वर जो नर झाला । लिंगार्चन घडळें त्याला । दिव्य
 दृष्टि देउनि त्याला । शिव रक्षी सांगोपांग ॥ १ ॥ तत्त्वज्ञानें दुर्लभ
 वेही लिंगार्चक चिन्ती पाही । लिंगार्चक वसे जरि मोही तरी मग्न नव
 हो मोही । गाणपत्यकामी सोही घे ऐसी आण मी वाही ॥ चाल ॥
 रुचावी हो वेदपुराणी । जो अमत्त्व मानी प्राणी । नरकीं घे स्थिति
 हे वाणी । साधूची नोहे व्यंग । वारि दुर्गति० ॥ २ ॥

अस्य श्लोकः

एष स्वयंभोवितरजोऽप्रमेयो महानुभूतिः स्वरुलानुभूतिः ।
 एकोऽद्वितीयो वचसां विरामे येनेपिता वागस्रवधरांते ॥ १ ॥

३४० पद (चाळ-पावना वामना या मना०)

पशुपते मुरपने शुभमते ते चरणि असो रति सद्गते ॥ चाल ॥
 म्हाळसाकांता करिं दुःखांता ताता तारी गौरीपते ॥ १ ॥ तूं मळारि
 मम सर्व बैरो संहारी गौरीपते ॥ २ ॥ जय मातंडा त्रिविधाहे तापा
 हरिं गौरीपने ॥ ३ ॥ कैलासत्र.सी मणिगिगिवासी तूं गौरीपते ॥ ४ ॥
 दाक्षिणात्यावरी तूंचि कृपा बरो करिसि गौरीपते ॥ ५ ॥

३४१ पतिव्रतेचें पद

पातिव्रत्यें जगदुदरी नारी शोभे । क्षोभेना जी लोकामार्जी सुख-
 सनुलोभें ॥ धु० । व्याशीं केऱे देवबलें सातपदा । निजधर्मानें साधु-
 मनें त्याशीं । अदीन राहे जेवीं जीवनाधारे । मीन तो न दोनीं लोकीं
 लोकां लाभे ॥ १ ॥ विप्राप्तीच्या साक्षीनें करिं धरी धर्मे । वसनाशन
 दे षडबुनिया वादेक कर्मे । धर्मियां दे स्वच्छंदें तोपवि नर्मे । शर्मे
 इहपर पाळुनि पति ह्या नामें शोभे ॥ २ ॥ छायेपरि जी त्या पतिची
 पदचारिणी । देवलाभें संतोषें सद्धर्मिणी । पतिव्रता ती जर्गी धन्य
 रमणी । चिमणी हो कां जी स्वैरिणी नरका लाभे ॥ ४ ॥ हो कां
 स्वाती केभिष्ट कीं पापिष्ट । भवभावानें जरि तो केवळ दुष्ट । त्या
 मानी जी भावार्थें पूज्य धरिष्ट । प्रेष्ट खो तो पतिलाकगतां सत्यचि
 लाभे ॥ ५ ॥

३४२ पद शंकराचें (चाळ-हरिभजनावीण०)

हर हर हर गौरीवर शंकर प्रसीद ॥ धु० ॥ त्रीश त्रीगुण्यमार्ग-
 मीशानीतस्त्रिबर्गमसि धीश सृष्टसर्गवीज वरद ॥ १ ॥ खयोडा-
 स्तो. २४

ब्जामिनयन सद्योजातादिवदन विद्योतितसौख्यसदन मदनहृद्विभेद
 ॥ २ ॥ किं करोऽहमेव तव शकरोऽपि त्यजसि देव किं करोमि तर्हि
 विभव शिव महेश वरद ॥ ३ ॥ बाणस्त्वामेव देव रावणश्च तद्भदेव
 शरणमगात्तौ श्रियैव सेवितौ सुवरद ॥ ४ ॥ स एवं मामद्य रक्ष पर-
 कृपया करुणवीक्ष यस्मात्त्वं भक्तपक्षपात्यसीश वरद ॥ ५ ॥ हर हर
 हर गौरिवर० ॥

विष्णूर्चा पदं

३४३ पद (चाल—वैशाखमास०)

चतुर्बाहु कृष्णवर्ण तूर्या पुरवि काम । कामरुचिर चिंतुं सुचिर ह्ये
 तदीयधाम ॥ ध्रु० ॥ इंद्रनीलनील नीलविमल मृदुल वांतधाम ।
 शंखचक्रधारि तारि चोल्तां स्वनाम ॥ १ ॥ सर्व पाप सर्व ताप
 कोप हरनि धाम । देह नुरपि छेरा पुरवि क्षिप्र भजककाम ॥ २ ॥
 वासुदेव धरनि भाव भावे हरिनाम । घेह तथा उपरि दया करुनि
 दावि धाम ॥ ३ ॥

३४४ गीत जोगी

अजि सत्यया रुससि कारे । भयवरे धीहरे ॥ ध्रु० ॥ तव भक्त
 त्वत्परायण होऊनि म्यां प्राण हे । धरियेले रे दयावधे निमुरता धाण
 हे । ना राजी अजि होउनी सोदिसि कां कोण हे । सोमि घरे धोरु
 वा रे काय चुकलां भवतरे ॥ १ ॥ वांजुं कसा जेवि मासा जळ नसतां
 तळमळे । मजविपर्यां कां न तुझे मन वापा कळवळे । घेनु जसी धाणे
 वसालागीं तसा कळवळे । आजि दयादुग्ध पाजी नातरी रे मी मरें ॥ २ ॥

३४५ पद-मुरलीधराचें

मुरलीधर सुंदरदेहा श्रीधर वर्धितवल्लविमोहा ॥ कस्तुरिकातिल-
कांकितमाला तारि मला आजि गोकुलपाळा ॥ १ ॥ कंसमुखाहित-
हा खलघाती पांडवपालक कौरवघाती ॥ नंदकिशोरचि तो तुं उदार
वारि मला निजचित्तविहारा ॥ २ ॥ जो मधुरेश्वर गोकुळवृंदाख्य-
विहारक पूरवि छंदा ॥ तारिं निवारुनि ह्या भवखेदा ॥ ३ ॥

३४६ पद-रामाचें

राम रघुत्तम सत्तमभावा कामसुपूरक तारक देवा ॥
कोसलजामज राघव सीतानाथ दशाननहा श्रुतिगीता ॥ १ ॥
राक्षसनाशक भाविकनाथा पावन वाल्मिकिगीतसुगथा ॥
लक्ष्मणपूर्वज जो भरताग्न्य सूर्यकुलप्रभु सर्वसुराध्य ॥ २ ॥
जो विष्णु राघव भार्गवमाना वारि करी न च यद्गुणमाना ॥
शेष तथा पदिं ठेवुनि भाळा दोपहरा नसुं धार्मिकपाळा ॥ ३ ॥

३४७ पद-मारुतीचें

अंजनिचा सुत मारुतपोत । राघवदूत महायळवत ॥
मारुति मारुनि मामक वैरी । रक्षु निरंतर शूर खळारो ॥ १ ॥
हाकचि ऐकुनि राक्षस रानी । जाति पळोनि जयाविहि कानी ॥
तो हरि मर्कट संकट सर्व । देणगि ज्याचि हि लोकीं अपूर्व ॥ २ ॥
मारुति मारुततुह्यगती जो । चितितमात्रचि अंकित ये जो ॥
तो पवनात्मज नामचि घेतां । पूर्ण करो मम कामचि आतां ॥ ३ ॥

३४८ पद-बालाजीचें

शेषघरावरि जो हरि राहे । वेंकट ईश्वर मेश्वर नोहे ॥
 निद्रित जो द्रुतकामित दे हा । मुद्रित जेथिल भाविति देहा ॥१॥
 जो नयकोट्यधिपेश्वर वित्त । अक्षय राहत जेथिल वित्त ॥
 मत्त खलांतक पातकहर्ता । चित्तचमत्कृतिकारक कर्ता ॥ २ ॥
 जो जगदीश रमेश सुकुंद । कुड्मलदंत लसत मुकुंद ॥
 मुक्त करे निज भक्तजनांतें । भक्तिविना न च जो धरि नातें ॥३॥

खंडोमार्ची पदें

३४९ पद (चाल—मजरती खचित०)

बैबारी प्रार्थितां जो त्रिपुरारी सुरवरी । अवतरला जो प्रसिद्ध
 महारी क्षितिवरी ॥ भु० ॥ सरदारी घेइ थाणा शाहाणा. जो मुखरी ।
 श्रुतिमय हो अश्व ग्याचा प्रभु वैसे त्यावरि । उपनिपद्माम्यरूपा
 तरवारी घे करी । मारि काम क्रोध हेचि मणिमहादिक अरी ॥ १ ॥
 जो देवासुरसंपदाभिध सेना घेउनु ! आजुरसंपत्तिपुशी रण करि
 जो दारुण । औपनिपद्माम्यशस्त्रें माहनियां अरिगण । लिंगाख्या-
 सुरपुशीचें चूर्ण करि निजकरी ॥ २ ॥ माहनियां सर्व शत्रू वश कढी
 सुरगण । श्वानभूतीं म्हाळसे जो निज अंकीं घेउन । साम्राज्य करुनि
 राहे निजछदें अनुदिन । वंदुं तथा संदेराया जो भजकां चढी
 ॥ कैवारी० ॥ ३ ॥

३५० पद (चाल—वैशाखमास०)

जो इंद्रचंद्रसूर्यमुखसुरासुरार्चित । खंडेश्वर परिहरि दर घर-
सुवांचित ॥ ध्रु० ॥ जो एक लोकशोकदुःखहारक । हरि व्याचें यश
नाकेशकेशवादिक । गाती दिनरात दीनहीनतारक । तो हा स्मरहा
पुरहा सुरवेश्वर ॥ १ ॥ जेजोरी गिरिशिखरी नित्य वृषतसे । नच
दुसरें स्थान वरें दिसतसे । तेथें भव साक्षाच्छिव इष्ट देतसे । भावें
जावें गावें तारितो हर ॥ २ ॥ त्या सांवा खंडोवा पाहुं जावि जे ॥
त्यांचे काम पूर्ण होति चित्ति असति जे । न कदापी येत मनी
आधि जे दुजे । परिसा ऐसा सहसा वरद हा हर ॥ ३ ॥

३५१ पद (चाल—श्रीक्षेत्र कृष्णातिरी०)

धन्य हो हा गृहाश्रम देयि विश्राम देउनि काम देउनी काम ।
शमयुनी क्रम दाउनि देतसे घाम ॥ ध्रु० ॥ सक्रिया नित्य घडती
यज्ञ घडती दानें घडती दोष नासती साधु गृहां येती साधु गृहां येती ॥
देवर्षिपितर अभ्यागत वृष हे होती । दरसाल करिति उत्सवा चैत्रि
वरवा घुर्वापाडवा । रामउत्सवा करिति आखोउ करिति आखोउ ।
वैशाखस्नान दशहराही करिती ॥ चाल ॥ शयनोत्सव चातुर्मास्य-
प्रत किती । संकल्पित निजगुरुसी पूजिती । आपाढमासी नियम
किती पाळिती । श्रावणमास वरा सर्वही । सणाविण नाही दिवस
एकही । भादवा तोही गणपतीचें धाम गणपतीचें धाम । होती पूर्ण
जेथ विप्रपितृनाम ॥ १ ॥ आश्विन वेषपूजन विजयसाधन कार्तिक-
स्नान दिवाळिका सण तुळशिचें लग्न तुळशिचें लग्न ॥ मार्गो दत्ताचें
जन्म धनुर्मास सण संक्रमण पौषि मार्गि नर करिति घरोघर शिमगा
सण थोर ऐसे कामपर सोचति काम पर सेविति क म ॥ वेदोक्त नियमों

ते मग ह्येति निष्काम ॥ चाल ॥ उत्कट वासना असतां यापरि ।
 शश्वदुप्यमान क्षेत्राच्या परि । निष्फल काम होती त्यांचे यापरि ।
 घृतलव्हे अग्नि नृच शमे धारणे शमे । तेवि नर शमे ययाति उपरमे जेवि
 तेवि घे घाम सोडोनी अधीकाम देवो धीर निष्काम ॥ धन्य० ॥ २ ॥

३५२ पद नृसिंहाचे (चाल—कसा करिळ भवपार)

कष्ट सर्व वारी । नरहरी ॥ ध्रु० ॥ प्रल्हादास्तव स्तंभीं श्रीहरी ।
 नरहरिरूप धरी ॥ नर० ॥ १ ॥ घुरु घुरु घुरु घुरु जो शब्द करी ।
 दैत्या फाडि करी ॥ २ ॥ जो हा केसरी अवतार धरी । तो लक्ष्मीश
 हरी ॥ ३ ॥ तूं मायनाव तूं गुरु तारी । मम शिरीं हस्त धरी ॥ ४ ॥
 वासुदेवानदसरस्वती । चिरीं वास करी ॥ ५ ॥

३५३ श्रीकेशवराजाचे पद

जय जय जय लक्ष्मीवर केशवा प्रसीद ॥ ध्रु० ॥ आजगांवी
 व्याधि मूर्ति पाहिलि म्यां जीव कीर्ति । भक्तांची वारि जूर्ति मूर्तिमंत्र
 मोद ॥ १ ॥ जय देशिकवरद देव पाहुनियां परमभाव त्यांचे परि देइ
 ठाव भावगम्य वरद ॥ २ ॥ नाम्याचे भक्तीस्तव दुग्धपान करित
 देव वंदि तथा वासुदेव भाव धरुनि विशद ॥ जय० ॥ ३ ॥

इति श्री० ५० ५० श्रीवासुदेवानदसरस्वतीकृत

श्रीकेशवराजाचे पद समाप्त ॥

३५४ पद अग्नीचें (चाळ-दो दिवसांची तनु ही)

देवपुरोहित विप्रदैवत दैवतमुख भखविख्यात । देवत होता ज्याला
स्मरतां दारिद्राचिता हो शांत ॥ १ ॥ जय नष्टतमा रत्नधातमा काम-
पुरवुनि त्या घामा । नेईं अम्हां अग्ने भूमा आठवुं संतत तव महिमा
॥ ध्रु० ॥ ज्याला प्रणती करितां स्वस्ती मेघा कीर्ति मती । प्रज्ञा
विद्या तेज अनामय आयुष्य दे जो सुगती ॥ २ ॥ भृतळिं यत्स्थिति
ज्याला गृहपति म्हणती तो तूं आमुचि गति । अससी म्हणवुनि
करितो विनती सन्मनि देवुनि देखि गती ॥ ३ ॥ पतिसेवारत नारी
तत्सुत कुंडी पढतां तूं स्वरित । देवुनि हात स्वयें सुरक्षित केलासि असे
हैं विख्यात ॥ ४ ॥ म्हणवुनि प्रार्थी नेयी सुपर्ये सत्फल द्याया
आणसि तूं अमुच्या सुकृता वारिं दुष्कृता वासुदेवा वारिं मंतू ॥ ५ ॥

३५५ श्रीपादश्रीवल्लभपद

श्रीपाद श्रीवल्लभ जय नरसिंहसरस्वति यतिवर दत्ता ॥ ध्रु० ॥
कुण्ठावेणीतीरविहारा भवसंहारा शिक्षितमत्ता ॥ सत्ता हे तव हे
भवदबदव चित्तातीता हो अनियत्ता ॥ १ ॥ सत्तारफ तूं स्थिरचर
हेतू हरिं मम मंतु निजपदिं चित्ता ॥ रमवी रमणा भवभयहरणा
निरुपमकरणा मुनिजनचित्ता ॥ २ ॥ चित्तातें श्रुतिमस्तकचित्ता
आहे जरि तरि वळवुनि चित्ता । माझ्या आतां मजवरि दत्ता करीं
कहणेसा मृदुतरचित्ता ॥ ३ ॥

इति श्रीवासुदेवानंदसम्बतीकृतश्रीपाद-

श्रीवल्लभपद संपूर्ण ॥

३५६ श्रीदत्तात्रेयप्रार्थना

दत्तात्रेया जगत्ताथा माथा तव पर्दी धरू ॥ धरुनिया मम करा
करा बद्धार ईश्वरा ॥ १ ॥ सागावें दु ख मीं काय गाय हे दुभळी
जसी ॥ तसी मी सर्वथा दीन दीननाथा दया करा ॥ २ ॥ विद्धा
त्रिविध पापानीं तापानीं पोळलें सदा ॥ सदानदा नाइलाज लाज माझी
असो तुला ॥ ३ ॥ नाहींच स्थिरता दत्ता चित्ता ह्या क्षणमात्रहि ॥
मात्रही रोडलें आता आतांवरि कृपा करी ॥ ४ ॥ जडली हे मला
आधा व्याधी विवध शकरा ॥ किंकरावरि या दृष्टी सष्टिस्थिति-
करा विश्वा ॥ ५ ॥ मला नसे सद्विचार आचारहि घडे नचि ॥ नचि
साधनसंपत्ति ह्या तव पदोपर्दी ॥ ६ ॥ नेत्रीं भरो रूप तुझे तुजें नाम
मुखी असो ॥ असो चित्तीं तव पद पददा तारिं सर्वथा ॥ ७ ॥ सदा
सत्संगति घडो पडो वानीं तुझी कथा ॥ कथा मग त्रितापाची केंची
देवा नमोऽस्तु ते ॥ ८ ॥ सीभाग्य संगति करा मम दु ख वारा ॥ वारा
भया अभय देउनि शीघ्र तारा ॥ तारावया निजजनासि तवावतार ॥
पारप्रदा सुगतिदा जगिं हा सुतार ॥ ९ ॥

इति श्री० प० प० श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीकृत-

श्रीगुरुदत्तात्रेयप्रार्थना संपूर्णा ॥

३५७ पद

दत्तात्रेया जय गुरुराया तुझिया पाया नमु यतिवर्या ॥ ध्र० ॥ दृढ
घरिलें म्या तुझिया पाया तूची सखया वारिं अपाया । ना तरि वार्यां
हे नरकाया जाइल सदया सद्गुरुराया ॥ १ ॥ देव दुरत्यया हे तव
माया द जनिविन्ध्या सतत महाभया । आगमगेया जय अनमूया
तनया तारिं व रि अपाया ॥ २ ॥ नेणें मायातणोपाया यास्तव
घरिलें म्या तव पाया । जय वासुदेवा तारिं वेदगेया तूच कृपाळ
सद्गुरुराया ॥ ३ ॥ दत्तात्रेया जय गुरुराया तुझिया पाया नमु यतिवर्या ॥

३५८ पद (चाल-धांव विभो०)

जय करुणाहर जगदुद्धारा । अजि कां रससी परमोद्धारा ॥ ध्रु० ॥
 तूं मायवाप धरितां कोंपा । कोण माझ्या तापा शमवी वापा ॥ जय
 करुणा० ॥ १ ॥ बालवाक्यापरी स्तव अवधारी । वारी मम चिंता
 तूचि भवारी ॥ जय करुणाकर० ॥ २ ॥ तुज शरणागत तेचि
 कृतार्थ । व्यर्थ कीं हें मत वेदसंमत ॥ जय करुणा० ॥ ३ ॥ जो
 मम भक्त मत्पदीं सुक्त । दोषवियुक्त तो सुखयुक्त ॥ जय करुणाकर०
 ॥४॥ नाश न होई मम भक्ताचा । न करी मिथ्या हे तव वाचा ॥५॥

३५९ पद (चाल—दत्त दिगंबर०)

मंगलधामा अचिंत्यमहिमा भक्तां भजनीं दे प्रेमा ॥ नामा वदुनीं
 कामा पुरवुनी नेतो अक्षयसुखधामा ॥ ध्रु० ॥ भजनीं जाउनी संतां
 चंदुनी दत्तस्वरूपा आठवुनी । चिंतीं चिंतुनी दृष्टी पाहुनी वदावें
 दत्तनाम वदुनी ॥ १ ॥ तामस भोजन करिती जे जन आळस निद्रा
 ये नामा । उच्च स्वरांनीं टाळ्या पिटुनी घेतां न मिळे वाच समा ॥
 मंगलधामा० ॥ २ ॥ भजनसमाप्ति होतां प्रणती करनि स्मरावें
 आत्मारामा । मधुनि उठतां गोष्टी करितां जाति अघोगती दुर्जन्मा
 ॥ मंगल० ॥ ३ ॥ चिन्मय जाणुनि तन्मय होवुनि भजतां दत्तचि दे
 शर्मा । नर्मा सोडा कर्मा उलंडा तोडा भजनें भवमर्मा ॥ मंगल०॥४॥

३६० पद—(चाल दिंडीची)

गळा टाळा फूटला वाहतां रे । कां न ऐकधी सांग नरहरे । कुठें
 तूझा सर्वज्ञपणा गेला । मला नेणसि काय म्हणूं तूला ॥ १ ॥ न
 पाहसी मजला जरी दत्ता । सर्वसाक्षित्व राहिल वसें आतां । मद्रि-
 लापा नायकसी जरी । कसी राहे व्यापकता स्वदंतरीं ॥ २ ॥ न येसी
 ऐवुनी मद्रिलापा । कृपालुव जाईल तुझे वापा । संकटीं मी घायळ
 असें देवा । धावें पावें वा कृपालो सर्वदा ॥ ३ ॥

३६१ पद (चाल—माझा कृष्ण देखिला काय०)

कलियुगि साधन हेंचि एक । मनुजा तूं चा ऐक ॥ ध्रु० ॥ सुखकर
श्रीदत्ताचें नाम । हेंचि कल्याणाचें धाम । कलिमलहर हें निकाम ।
जेणें निष्काम हो लोक ॥ १ ॥ मखमुख आवश्यक जें कर्म । नाम
चेतां तें दे शर्म । हाचि मुनिसमत सद्वर्म । मनुजा वर्म हें चोर ॥ २ ॥
धाक घे यच्छूवणें काळ । प्राहसुर होती न प्रतिकूल । वासु म्हणे
मोक्षहि अनुकूल । उदरे कूल ध्या भाक ॥ ३ ॥

३६२ पद (चाल—नको नको स्त्रीसंगनाम०)

या युगी उगाच लोक कष्टती पहा । दत्तभजन चित्तशोधन
नेणती अहा ॥ ध्रु० ॥ होव साग यागयोग परि न भेट दे । तांवि
दत्त दत्त वदतां दावितो पर्दे । म्हणुनि इतर व्यजुनि सुकर भजनी
स्थिर रहा ॥ या युगी० ॥ १ ॥ येउ जेथ दत्त तेथ देव धावता । सर्व
तीर्थ गगा तेथ अचल राहतां । म्हणुनि चांग भजनयाग पापतापहा
॥ या युगी० ॥ २ ॥ दत्ता स्मरुनि चित्त लावनि भजन हो करा ।
वित्तविषयमत्तसंग नित्य परिहरा । मग भजनी जग विसरुनि दत्तमथ
पहा ॥ या युगी० ॥ ३ ॥

३६३ पद (चाल वैशाखमास०)

कां भद्रकव फिस्तां तुम्हि सदैव । प्रिय मानुनि विषयवैभव
भुंदितां क्रि तें सदैव ॥ १ ॥ स्वर्ग नराकि तें वैभव देव दे सदैव ।
मायामय तें वैभव दे कष्टचि सर्वदैव ॥ २ ॥ होतां प्रतिकूल देव ।
नष्ट होय सर्व । यम मारी नेठनी पुरी । शिक्षा करी नानापरी ॥
कोण तयाचें निवारो । तारी कोण तदैव ॥ ३ ॥ देवत जें देवताचें ।
तारक जें तारकाचें ॥ दत्त दत्त मम वाचे । वद तया सदैव ॥ ४ ॥
हो कृतार्थ वासदैव । चितुनियां तचि दैव ॥ तुळठ करुनि तें वैभव
भाव धरि सदैव ॥ ५ ॥

३६४ पद (चाल-ऐसा जाणा सर्वेश्वरू०)

एकधि नाम भंगलधाम । धेवां होनिल पूर्ण काम ॥ परि ये
आळस यास्तव नाम । बोला लीलायुक्त ॥ १ ॥ भाकर भात भूक
हरीत । परि खोळवतो हात । बहुविध मिळतां शांत । होता जैसा
भक्त ॥ २ ॥ दत्तलीलानामान्वित । करिता भजन प्रेमभरित । युक्त
होतो दत्तभक्त । विस्मृतविग्रह शांत ॥ ३ ॥

३६५ पद राग कर्नाटकी ताल दादरा

(चाल-शिणलासी बहुविध)

मी धरिं करिं पादा सुरवरदा हृतपेदा अक्षयवरदा ॥ ध्रु० ॥ श्री-
सद्गुरुवर नरतनुधर जय जय यतिवर अत्रिकुमर सुमतोहर गागगा-
पुरकृतविहार भो वरदा ॥ १ ॥ भो उद्धृतजन करुणासदन दमितदमन
सुमुखनलिन हीररदन कमलनयन प्रियभजन वरदा ॥ २ ॥ संसिद्धि-
करा अमरवरा घोरतरा भवसागरापासुनि नरा उद्धरि हरा जोडुनि
करा नमूं सुरवरदा ॥ ३ ॥ मां पाहि ईश्वर करुणाकर जोडुनि कर
विनर्वा सादर शिरिं वरकर धरिं सादर दर परिहरिं तू गतिदा ॥ ४ ॥
मी पापी जरि धर्म न करिं सुकृत पदरिं जरि नसे तू धरिं करिं
चासुदेवावरि न दर करीं तूं सदा ॥ ५ ॥

श्रीदत्तात्रेयार्चा पदें

३६६ पद (चाल-आनराचा कर०)

भगवान् अनसूयेचा पुत्र त्रिभुवनीं गावचरित्र । भगवान् अन-
सूयेचा पुत्र ॥ ध्रु० ॥ दत्तात्रेय श्रुतिगणनेय त्रिदशवरीय स्तुतगुण-
निचय ॥ योगिभूषेय स्वच्छतराशय स्वयें निराश्रय स्वीयजनाश्रय

समर्पिताभय दर्शितविनय नयविदात्त विश्वसूत्र जो वसे सर्वदा स्वतंत्र
 ॥ १ ॥ रमणी चिमणी जयाचि सरुणी मूर्ति सदगुणी भरालि सुवर्णा
 वाटे तरणी जेथ लंप झणि ज्याचे चरणी श्री घे धरणी तो हा नरमाणि
 अवतरे धरणी गृहिणि अत्रिची पवित्र तीचा होय जो सुपुत्र ॥ २ ॥
 भाविक्रवादा परमानंदा पाहिं मुकुंदा परमानंदा जय गोविंदा वारनि
 रेदा पुरवनि छंदा हरि या विपदा परमानंदा दाविं निजपदा वरदा
 वासुदेवमित्र अससि त् अत्रिपुत्र ॥ भगवान् अन० ॥ ३ ॥

३६७ पद (चाळ-उठि गोपालजी०)

स्थूलसूक्ष्मी अर्णी सूक्ष्म त्या कारणी। कारणा चिदुघनी प्रविलापी
 ॥ १ ॥ काय वर्ण अहो माक्षिया प्राक्तना। लाधला स्वरुपी दत्तभूमा
 ॥ ध्रु० ॥ तांचि आत्मा शिव वासुदेव ध्रुव। शुद्ध बुद्ध देव मुक्त सत्
 मी ॥ २ ॥ ह्या अभेदावरी हे समाधी खरी। लावुनी संसारी राहूं
 दैवें ॥ ३ ॥ सच्चिदानन्ददत्तस्वरूपोऽस्मि सत्। नो किमप्यत्र नूतं
 मदन्यत् ॥ ४ ॥ अद्य कृत्यं कृतं प्राणनीयं त्वृतं। प्राप्तमात्मन्यतो दत्त
 आप्तः ॥ काय वर्ण अहो माक्षिया० ॥ ५ ॥

३६८ पद (चाळ-असा धरिं छंद०)

स्मरा गुरुदत्त लाउनियां तत्पदि चित्त ॥ 'गुरुदत्त कलियुगी जागे,
 तद्भजनीं अनुदिनी रंगे, लाउनी चित्त ॥ १ ॥ गुरुदत्त निवारी पाप,
 गुरुदत्त निवारी ताप, गुरुदत्त हो ब्रह्मरूप, नेणती मत्त ॥ २ ॥
 वाहुनी बोलतो मी आण, गुरुदत्त कल्पतरु जाण, त्याविण सोडविल
 पाण, होऊं नको मत्त ॥ ३ ॥ जयिं काळ ये जबरदार, हुठें राहिल
 तुझे घरदार, कोण तुणाचे पुत्रपरिवार, कायसें चित्त ॥ ४ ॥ अंति
 नये कोण कामासी, व्यर्थ फसी येथ भुल घेसी, मृगजलवत् मानि
 भोगांसी, आठवीं दत्त ॥ ५ ॥ स्मरा गुरु० ॥

३६९ पद (चाल-डोले उघडुनी मजकडे पाहे०)

वद लपसी कसा तूं दत्तात्रेया ॥ तीन देहीं सत्य राहासो तीन
 देहि या ॥ ध्रु० ॥ स्थूल देह हा सार्थत । जड तूं वा तद्विपरीत । पुढें
 शोभूं तुझा पंथ । दत्तात्रेया ॥ वद० ॥ १ ॥ सूक्ष्म वधू पुढें विसं ।
 मध्यंतरीं क्षणें विलसे । ज्ञानें नासे न तुझें तसें । दत्तात्रेया ॥ वद०
 ॥ २ ॥ पुढें कारण अवाच्य भासे । असे नसे वदो कसें । तुझें रूप
 तसें नसे । दत्तात्रेया ॥ वद० ॥ ३ ॥ तीनही देह तूं नच होसी । चौथा
 न दिसे यांतचि कैसी । दडि मारिली वा तुवां; खासी । दत्तात्रेया
 वद० ॥ ४ ॥

३७० पद (चाल-महाराज लछमन०)

गुरुराज दत्तात्रय देवा ये ऐकूं हा धावा ॥ ध्रु० ॥ संकटीं पडलों
 मी भारी । ह्या भवपारावारीं । निजकर्म भोव-धावरी । भ्रमतों अनि-
 चारी । अंतरिं गढबडलों धरवा । न मिळेचि विसावा ॥ १ ॥ भरलें
 अज्ञानोदक येथ । कोण दाविल पंथ । कामादिक जलचरयूथ ।
 गांजिति मज येथ । निजपदनाकेवरि ठावा । देविं आजि मज देवा
 ॥ २ ॥ तव कृपा अनुकूल वारा । मिळतां मिळेल थारा । तव कथा-
 पाथेथ लदारा । देउनिवां परतीरा । माहेरा पोचवि मज अभावा ।
 तूंच तारक देवा ॥ ३ ॥ कार्तवीर्य अर्जुन अलर्क । यदुपन्हादादिक ।
 तारिले मजक तयांचा लेख । न करी शेषादिक । तो तूं ह्या अजि
 वासुदेवा । कां तपेक्षिसी देवा ॥ गुरुराज० ॥ ४ ॥

३७१ पद (तू माझा यजमान० राग कल्याण)

अनसूयानंदन जनतापवारी ॥ ध्रु० ॥ जननीजठरों रक्षी नानापरी ।
संबट वारी हरी ॥ १ ॥ बाहेर येतां दांतहि नसतां । पय निर्माण
फरी ॥ २ ॥ प्रौढचि होतां मग तो आतां । मरे कीं निजे दुरी ॥
वासुदेवा असा त्याचा भरवसा । मग कसा सोडि हरी ॥ ४ ॥ (अन०) ॥

३७२ पद (चाळ—साध्य नसे मुनिकन्या०)

दत्ता, तुजविण कोण तारी । तूचि आम्हांसी उद्धारी ॥ ध्रु० ॥
नलगे याग नलगे योग । करितां दया आम्हांवरी ॥ १ ॥ तुवां
कार्तवीर्यावरी करितां दया । सिद्धि त्याचिया द्वारी ॥ २ ॥ अलर्क-
भूपावरि करितां कृपा । चारी मुक्ति आल्या करी ॥ ३ ॥ तूं मायबाप
तूं गुरु ताप वारी । कर ठेवीं शिरी ॥ ४ ॥ वासुदेवा असा तुझा भर-
वसा । दत्ता आतां धरी करी ॥ ५ ॥

३७३ पद (चाळ-नेउ नको यदुवीर.)

अत्रिजाचे धरि पाय । मनुजा अत्रिजाचे धरि पाय ॥ ध्रु० ॥
उपाय हा सुखकारक एरु । लवकर वारि अपाय ॥ १ ॥ न पाहिलें
जंव पद भवदव तंव । पाव करापोळिकाय ॥ २ ॥ काय करी मग माया
सांग । लग्नग धरितां पाय ॥ मनुजा० ॥ ३ ॥ नाथकसी जरि हें
तरि यमपुरि । न दूरि करिसिल हाय ॥ ४ ॥ माय बापा परि वासु-
देव अतरि । द्रुनि सांगे उपाय ॥ ५ ॥

३७४ पद (चाल मत रामा मनारत०)

दत्तपदी रत होयिं नरा । नत होयिं परामृत घेयिं बरादर देखि दा
 । धृ० ॥ ए. बी. सी. डी हे मुत्तिसिद्धी नहे पदु नको भ्रमं तूं नरा
 फसशील बरा एन् ओ ये घरा ॥ १ ॥ जरी तूं कां बी. ए. एल् एल्-
 थी पास होसी जरी तरी तुज थारा नच देखि घरा ॥ २ ॥ प्रेट
 इंडिन् भाषण दारुण । वासुदेव भिवुन बरा म्हणे लोक करुनि वरा
 गुरुपाद घरा ॥ ३ ॥

३७५ पद (चाल-जो जो जो रे०)

दत्ता मज तारी मज तारी पडलों भवसागरी । ध्रु० ॥ बुडलों मी आतां
 ह्या आर्तावरि करिं दृष्टि हाता धरुनी बर घेयीं गुरुमाथी आश्रासुनि
 धरिं हृदयीं आधि व्याधि हरी तूचि हरी । उचलुनि करुणालहरी ।
 दत्ता० ॥ १ ॥ कोमल तव चित्त हे द्यात जाणुनि जोडूं हात मरतां
 विप्रमुक्त क्षणांत उठवीला हे मात प्रसिद्ध आहे तरि तूं नृहरी सत्वर
 मजला तारी ॥ दत्ता० ॥ २ ॥ अमोळ नरकाया हे वायां जायिल आतां
 सदया सत्वर गुरुराया येवुनिया करिं करुणेची लाया माझा हात धरी-
 उद्धरीं घेयीं आपुल्या पदरीं ॥ दत्ता० ॥ ३ ॥

३७६ दिवाळीची ओवाळणी

बोध दिवाळीचा (घ्या) सणि । करिं वदिणी ओवाळणी ॥ १ ॥
 ओवाळीं तूं ममताहंती । शांति भूषा घेयीं आतां ॥ २ ॥
 वासुदेव बधू देहे । स्वात्मघन मिरवीं तूं हे ॥ ३ ॥

३७७ पद (चाल—अभाग्याच्या घरी०)

नेणूं तुजला जगदारामा दत्ता आत्मारामा । अनुदिनि शयनी
 आम्ही कोणी नेणूं तव आरामा ॥ ध्रु० ॥ स्थिर चालक गोचरभासक
 जागृति अससी एक । परि' नेणूं विषया जाणूं मूर्ख असों आम्ही
 लोह । नेणूं० ॥ १ ॥ करणगणाविण निजमायेने स्वप्नि बहुक्रीडा ।
 अतर्क्य करिसी पाहुनि कैसी आम्हां नये व्रीडा । नेणूं० ॥ २ ॥ भिन्न-
 ज्ञानें एकी होता सुखमय अससी नाथा । परि वा ताता अज्ञानता
 बळेंचि घेवूं नाथा ॥ नेणूं तुजला० ॥ ३ ॥

३७८ पद

अत्रिचा पुत्र मनीं ध्यावा तृप्तीचा ढेकर द्यावा ॥ ध्रु० ॥ कोणि
 पूजिती कोणि चदिती निंदिति म्हणती द्यावा । तें मनि न घरी कोपहि
 न करी दत्त भुले तद्गावा ॥ अत्रिचा पुत्र० ॥ १ ॥ कर्षि मिष्टान्न कर्षी
 कदन्न अधिक स्वल्पाह् अन्न । कर्षी न मिळतां किंवा टळितां लोकिं
 न व्हावें खिन्न ॥ २ ॥ ग्रामिं कर्षी तरी नगरिं घनांतरी वास कसाहि
 घडावा । कोणी चाकर होतां भाकर देतां लोभ नसावा ॥ अत्रि०
 ॥ ३ ॥ पाठ विवादा द्यावी घंदा करतां विसर नसावी । देवपुजेची,
 पश्चि पराची कदापि वा न करानी ॥ अत्रि० ॥ ४ ॥ वासुदेवयति
 सांगे निगुती दूरी दवडुनि मोहा । स्नेहा भिजवुनि देहा ज्ञिजवुनि
 देवा भरपुर पाहा ॥ अत्रि० ॥ ५ ॥

३७९ पद (चाल-उठीं उठीं वा गोपाळा०) भूपाळी.

जीवें भावें श्री दत्ता ध्या । होंचि वेद वदे संध्या ॥ हे विज्ञाना
 प्रसवे संध्या । बंध्या लौकिकसंध्या ते ॥ १ ॥ उपनिषत्सारज्ञाते ।
 हो भजा ह्या संध्येतें ॥ इणें लामेल हो तुम्हांतें । सुख तरती इणें
 ध्याते ॥ १० ॥ करूनी मानसिकस्तान । करा मायावरणाचमन ॥
 मनें द्वैतें मार्जन करुन । पापपुण्य ब्रह्मां द्या तें ॥ उपनिषत्सार० ॥ २ ॥
 भूयादिलोक सलोक । ओंकारस्वरूपां देख ॥ प्राणायामां ठरवितां
 ऐक । ब्रह्ममय होती ध्याते ॥ उपनिषत्० ॥ ३ ॥ ममाहंभावाघमर्पण ।
 करुनि कीजे चित्किरण ॥ देहत्रयार्घ्यसमर्पण । करी साधन माळ
 ध्या ते ॥ उपनिष० ॥ ४ ॥ सेव्यपापभर्जेक लोक । सविस्त्याचें तें रूप
 एक ॥ ध्या तो धर्मा देव मनिं चोख । प्रेरिल तुमच्या भजा यातें ॥
 उपनिष० ॥ ५ ॥ तन्मयाचि होवती राहणें । हे उपस्थानचि करणें ॥
 ऐसी संध्या केली ज्याणें ॥ त्याणें धरिली मोक्षवाट ॥ उपनिष०
 ॥ ६ ॥ मोहमयी माता मेली । बोधपुत्रोत्पत्ती झाली ॥ तेव्हां थोडी
 संध्या केली । सोषवो ही दत्तातें ॥ उपनिषत्सारज्ञाते० ॥ ७ ॥

३८० पद (चाल-साधन तोंगरी०)

मजवरि कां वरि दृष्टि नसे । जरी मी दूषि असें ॥ १० ॥
 माझ्या दोषां नाहीं गणित । अगणित भूकणसे ॥ १ ॥
 नाहीं दयालू लोकीं तुजसम । मजसम दोषी नसे ॥ २ ॥
 रोगिच नसतां भग कोण पुसता । असतां बंध जसे ॥ ३ ॥
 दयनीय नसतां दयालुवार्ता । पुसता कोण असे ॥ ४ ॥

३८१ पद (माशा दत्त देखिला काय० राग-जोगी)

अहाहा कांतुक हें लोकीं । दत्ता दाविसि कीं ॥ ध्र० ॥ करितां
नित्य तुझी सेवा । धरनि मनिं ह्या सद्गवा ॥ धर्महि आचरितां
देवा । भूता प्रसन्न करविसि कीं ॥ १ ॥ जी असती भूतें क्रूर ।
त्वत्स्मरणें तीं जाती दूर ॥ तुज स्मरतां आजि कां समोर । राक्षस
घोर दाविसि कीं ॥ अहाहा कांतुक हें लोकीं ॥ २ ॥

३८२ श्रीदत्ताचें पद

दत्तात्रेया श्रीगुरुराया, मजला भेट द्याहो ॥ मजला भेट द्याहो
॥ ध्र० ॥ रात्रंदिन हृदयातरिं आशा ॥ लागलि दृढतर पुराणपुरुषा ॥
पूर्ण करानी श्रीजगदीशा ॥ इतुकें मागणें हो ॥ १ ॥ यद्यपि आहे
अगाध पापी ॥ परंतु आपण मंगलमूर्ति ॥ कृपादृष्टि मत्पापा कापी ॥
करुणा येवद्या हो ॥ २ ॥ सतत निजपदसेवा द्यावी ॥ घ्यानिं
मनिं गुरुमूर्ति असावी ॥ नामस्मरणीं मति लागानी ॥ इच्छित्त
पुरवा हो ॥ ३ ॥ हपें वासुदेव श्रीगुरुराया ॥ निजशरणागत जाणुनि
पावा ॥ अखंड सन्निध आपुल्या ठेवा ॥ पतितपावना हो ॥ ४ ॥
दत्तात्रेया श्रीगुरुराया० ॥

इति श्री० प० प० श्रीबासुदेवानंदसरस्वती-

वृत्त श्रीदत्तात्रेयाचें पद सपूर्ण.

३८३ पद

गुरुराया दत्तात्रेया । आठवितों तुझिये पावा ॥ ध्र० ॥ जरि नेणें
भजन उपाया । परि धरिलें तुझिये पावा ॥ जरि हरिशी नूं न अपा-
या । आज ही तुझिये पावा ॥ चाल ॥ गुरुराया ससया आतां ।

सदया शिरिं धरिं वरहस्ता । तुजशंचुनि ऐशा पतिवा । उद्धरील कोण
जगी या ॥ गुरुराया० ॥ १ ॥ मी झालों अतिशय कष्टी । एक वेळ
मजपरि दृष्टि । उघडुनियां करुणाशुष्टी । करिं जेणे होइल तुष्टी
॥ चाल ॥ व्यष्टि समष्टी ही सरुळ । सृष्टि स्थिति हे उब खेळ ।
पुष्टि दे तूं केवळ विमळ । चेष्टित तव नेणों अपाया ॥ गुरु० ॥ २ ॥
पाप ताप दैन्य विनाशी । तूं मनोरथ पुरवीसी । जड पडेल तुज हें
ऐसी । वार्ता तारे मानूं कैसी ॥ चाल ॥ भ्दातारि साठ वर्षांची ।
होती ती गंगा साची । कन्या सुत देखनि तीसी । चांछा पुरविंसी
दयाळा ॥ गुरुराया० ॥ ३ ॥ तूं भघटित घटना करिसी । कृष्णावर्ति
हैं सर्वासी । हें प्रसिद्ध मग आम्हांसी । तूं वपेक्षिसी की कैसी ।
॥ चाल ॥ कीव न ये माझी आतां । निज प्रिस्ता आणुनि चिचा ।
मम कामना पुरविसी दत्ता । वासुदेव ननारुकारि गेया ॥ गुरुराया० ॥ ४ ॥

३८४ पंद (राग-धनाग्री)

जया रूपों ठरली वेदवागी । तया दत्ता जोडितों दोनी पागी
॥ ध्रु० ॥ व्यर्थ माझे वाणीला दिधला शींग । जया रूपा नेणती
निपुण । प्रजाधर्म धनयोगें त्या धरी कोण । प्राणा त्रिकोनी ठरले परी
व्या नेणें कोणी ॥ जया० ॥ १ ॥ आत्यतिक्र सुख सच्चिद्रूप अभेद ।
हा वेदांतसिद्धांत निर्धिवाद ॥ हेंदि स्मरतां भजतां सोदुनीं रेद ।
बुद्धिप्राप्ता अतींद्रिया ऐक्यवर्णी ॥ जया० ॥ २ ॥ तों हा दृष
मजहूनि दूर नसे । सर्वांशीं साक्षिन्वे एकचि प्रियसे ॥ त्याहूनि
कधीही मीही भिन्न नसें । ऐसें वेदें ठरतां कैधी माया भेणां । जया-
रूपों ॥ ३ ॥

३८५ पद (चाल-अभाग्याच्या घरी०)

येथि हो येथि हो दत्ता माझिये भजना ॥ धावां घेयीं टाकुनि
 मार्गे मना प्रभंजता ॥ ध्रु० ॥ स्मृतिमात्रें पावसी ऐसी अनुभूति
 मला नाली ॥ किंवा माहुरीं शोंप आली बोली केली फोली ॥ येथि हो
 ॥ १ ॥ किंवा कांणीं अर्पिली सह्यतटीं मठी ॥ किंवा भागीरथीतटीं
 स्नाना झाली दाटी ॥ येथि हो० ॥ २ ॥ किंवा गाणगापूरीं घ्यानीं
 धरिला योगियांनीं ॥ कां आचमनीं दत्ता धुंडिमि गंगेचें पाणीं ॥
 येथि हो० ॥ ३ ॥ किंवा घोपेश्वरीं विभूती धरितां पडली भ्रांती ॥
 फन्हाडिं सध्या करितां बंध्या किंवा चरणीं धरिती ॥ येथि हो० ॥ ४ ॥
 करविरीं भिक्षा करितां वीक्षा श्रीची ये कां आड ॥ किंवा पंढरीं
 केशर फस्तुरीं हुंगसि तरि ती सोड ॥ येथि हो० ॥ ५ ॥ किंवा
 सारापूरीं वी करिसी भुक्ती हरी ॥ संध्या करितां सागरतीरीं रमसी
 कां अंतरां ॥ येथि हो० ॥ ६ ॥ किंवा सन्मुख अर्जुन आला यदुला
 संशय झाला ॥ अलकाचा विचार पडला कां प्रन्हादा देखिला ॥ येथि
 हो० ॥ ७ ॥ किंवा अनघा बोल माघां कुठें जातां बोला ॥ दुःशकुनाला
 पाहुनि बसला योग्य न हें मंगला ॥ येथि हो० ॥ ८ ॥ किंवा निघतां
 मद्दुर्देवदमाघर आड आला ॥ तरि युष्मत्पदवजें तो कां हो चूर्ण न
 केला ॥ येथि हो० ॥ ९ ॥ किंवा दुसरा संकटिं पडला त्यावरि
 होळ्या केला ॥ कां अवतार दुजा न धरिला राखाया निजविहदाला ॥
 येथि हो० ॥ १० ॥ दुष्कर यांचा कलं म्हणुनियां संशय तुम्हां
 आला ॥ तरिं बा कमलानाथा न तुला शिणवीं भेटे मला ॥ येथि
 हो० ॥ ११ ॥ गळा दाटला अथर वाळला होळ्याही ताठला ॥ मला
 निर्दयपणा केला संशय हा मज आला ॥ येथि हो० ॥ १२ ॥ पुरे
 पुरे हा विचार दत्ता धीर न ये चित्ता । स्वरूप दावीं मज तूं ठेवीं

मस्तकीं निज कर आतां ॥ येथिं हो० ॥ १३ ॥ जरि तूं न येसी या
समयासी दुर्जन हसती आम्हां ॥ मग थोरिव ती नसे तुम्हां उपोक्षितां
आम्हां ॥ येथिं हो० ॥ १४ ॥ उमा राहुनी तुला बाहुनी शिणलें
प्रेम न येतां ॥ धांवत येई प्रेम देई दत्ता कीर्तनिं आतां ॥ १५ ॥

३८६ पद दत्ताचें

अत्रिचि ती सति माखुनि न्हाणि । घेवनि साजणि कोमट पाणी ॥
जानुनि ठेवुनि कोमल पाणी । लावुनि त्या शिशुला करि गाणी ॥ १ ॥
फुंकुनि कानिं ति बोलत वाळू । करिती करिं थापटि टाळू ॥
तारक जो सकलात्मक एक । भाविकपालक भावहि भूक ॥ २ ॥
त्या मालि लागलि चांगलि जेव्हां । खेळ असे मग हे करि तेव्हां ॥
यास्तव रंगुनि तद्गुणि वामू-। देव म्हणे भजुं वावतू सासू ॥ ३ ॥

३८७ पाळणा (चाळ-अभंग)

मार्गशीर्षमासीं दत्ता पोरिंनेसी । प्रदोपीं झालासी प्रकट नूं ॥१॥
अत्रिमुनिभार्या माय अनुसया । झाली तुझी आर्या चित्र हें कीं ॥२॥
चित्र हेंचि नोहे देव भाव पाहे । भक्ताधीन राहे भक्तप्रिय ॥ ३ ॥
पाहा पाळण्यांत घाली सती ज्याला । शोधुनी तयाला शिणे वेद ॥४॥
निज रे जो जो वाळा दत्ता घननळि । लागो तुझा ढोळा म्हणे ज्याला
॥ ५ ॥ निज रे नीज नीज जो जो म्हणे जया । सती वेद तया गातां
ठके ॥ ६ ॥ पाळणा हाळवीतां सतत गीत गातां । वामुदेवा दत्ता हर्ष
वाटे ॥ ७ ॥

३८८ पाठ्या (चाल-नाही नाले पण्मास०)

निज निज रे संसारहरे अत्रिसूत्रा । घालुनि हालवुं पाळण्यांत तुज
 मुनीश्वरा । (धु०) अत्रिसदानें तूं अवतरनि भक्त तारिती । दत्त-
 नामक उन्मत्तभूतसम तूं भासती । वाळक देव्हां तरुण केव्हां स्थविर
 दीसती । भूल घालिती निजरा ॥ निज निज० ॥१॥ योगि कधी रे
 भोगी कधी हरे दिससि वैरागी । वख नेसती कधी नम्र जनामधि
 फिरसि या जर्गा । वेद वदसि विधि बटवडसी कधी वैससां उगी ।
 कधि भजासि संसारा ॥ निज निज० ॥ २ ॥ वर्णि कधी दंडि मुंडि
 करिसि कधि मठी । प्रामिं वनीं कधि मसणीं फिरसि नदितटी ।
 वामुदेवा तुज ओळखितां आलि हिंपुटी । आतां भेट मुनिरा ॥३॥

३८९ पाठ्या (चाल-सुदरमु य तुंदि०)

आलयिं रे निज निज रे जो जो जो जो रे ॥ दत्तात्रेया अत्रितनय
 नीज जो जो रे ॥ धु० ॥ अनसूयावनय दत्त चित्तमलहरा ॥ तूं
 प्रगटुनि अत्रिसदानें तारिं पामरा ॥ सकलसमा तय महिमा कोण
 जाणे पुरा ॥ धावा भर्वा इर्ता होवनि मुनिपालकिं निजुनि राहसि
 भवहरे ॥ आलयिं० ॥ १ ॥ नित्य काशिमध्ये न्हासी माहुरिं निजसी
 सहगिरीवरि कुहरीं नित्य राहसी ॥ भक्तप्रिय कुरवपुरीं भीक
 मागसी ॥ जीवें भावें गावें ध्याये म्हणुनि मुनिसदनीं अवतरुनीं
 होसि शिशु अजा रे ॥ आलयिं० ॥ २ ॥ निजवुनि तुज पाळण्यांत
 दोरिं धरुनियां । चित्त लावुनि दृष्टि गोमुनि गीत गावुनियां ॥ त्वन्मय
 ती होवनि सती प्रेम अनसुया ॥ जो जो जो जो जो जो निज निज
 रे वदेतुज रे नेणें दुसरे याहुनि रगे ॥ आलयिं रे निज निज रे ॥ ३ ॥

३९० पाठ्या (चाल-येयिं येयिं वा गुरुराया०)

जो जो जो जो रे अनसूयातनया दत्तात्रेया । वन्मनि निज मज
 वे हरिं माया मजवीर वरि करिं दया ॥ ध्रु० ॥ स्थिरचरण्यापठ तूं
 सनकादिनां दर्शन द्याया एका । ब्रह्मा पिण्डु हर होअनि सुखा अर्पुनि
 सुनिलोकां । स्मरोनि मग तूं या मनुष्या करिसो कृपेची छाया
 ॥ जो जो० ॥ १ ॥ मंदाज्ञालस हे जड मर्त्य पाहुनि मग वा सत्य ।
 असुती अज नित्य होसि तथ्य अनसूया अपत्य । जो जो म्हणुनियां
 ऋषिभार्या निजवी वंदूं तथा ॥ जो० ॥ २ ॥ फोटथावधि खेपा
 धाम्हि झोगा पाळण्यांत घेवूं वापा हें समजुनि तापा । हरुनि कृपा
 कीजे यास्तव दर्पा टाहुनि तुज जो जो करू सदया कोमलहृदया
 गेया ॥ जो जो जो जो रे अनसूयातनया दत्तात्रेया० ॥ ३ ॥

३९१ पाठ्या

तूं निज तू निज रे निज जो जो । तूं निजपाळक होशिल जो जो । ध्रु० ॥
 पालकं बालक सात्त्विक माया । घालुनि हालविते अनसूया ॥
 गात असे जनरावन जो, जो । तारक त्यासि वदे जो जो ॥ १ ॥
 सर्वजगजननावनहेतू । कारक पालक बालक तो तूं ॥
 तारक तूं अकारक मतू । वारक वारक पालक दाहक तू ॥ २ ॥
 योगसुमार्गसुधारक हो तूं । भाविकसेवकतारक तो तूं ॥
 धार्मिकभाषिकयांछित दे तूं । वा स्मरतां निज दर्शन दे तूं ॥ ३ ॥
 भांडित दोहूद पीडित माता । काहीं न सूचतसे मज आतां ॥
 ओकरि येवुनि काहीं न सोसे । ओहूं अयिग३आये मी करं कैसे ॥१॥
 हा परमेश्वर घावरि झाले । इष्ट असोनिहि कष्टच आले ॥
 आभरणे हिं च भाविच झाली । फिकट झालि न सोसत बोली ॥२॥

वाटतसे भिक मागुनि खावे । जांबुनि गुपचुप राणिं घसावे ॥
 दार अगार न पोर न वित्त । आवडि घे परचितनि चित्त ॥ ३ ॥
 शीर्षि जरा मुकुटासि धरून । प्रत्यगभिन्नपरासि भरून ॥
 चित्ति निगर्व सदा अबधूत । दांत सुशांत सदोदित पूत ॥ ४ ॥

३९२ नरसोबावाडीवर्णन

नसोबाची वाडि जी लोकमान्या ॥ कृष्णातीरा शोभवी जी
 सुधन्या ॥ अन्या तेंसी देखिली म्यां न साची ॥ श्रीदत्ताची राज-
 घानी सुखाची ॥ १ ॥

कृष्णा 'आहे पूर्वभार्गी जियेच्या ॥ प्रत्यस्तीरी वास आहे
 तियेच्या ॥ श्रीदत्ताचा कल्पवृक्षातळी तो ॥ घाता व्याच्या चित्तने
 मोक्ष होतो ॥ २ ॥

जो चित्तितांतक्षणीं वारि मोहा ॥ त्याच्या पर्दा संतत ठेवि देहा ॥
 मोहांतका तारि मला परेशा ॥ नाही तुझ्यावीण शरण्य धीशा ॥ ३ ॥

३९३ भजन

हरिहरविधिरूपा । त्रिगुणात्मका विश्वरूपा ॥ करिं वा अनुकंपा
 ॥ १ ॥ शरण आलों कोपा । टाडुनि मज मार्ग सोपा । दावी निज-
 रूपा ॥ २ ॥

३९४ भजन

अहो वा दत्तात्रेया । पायां पढतो गुरुराथा ॥ ध्रु० ॥ हराया
 यतिराया । माया दुस्तर मुनिवर्या ॥ १ ॥ कराया योगिभ्येया । गेया
 भजकावरती दया ॥ २ ॥

३९५ भजन

ये वा दत्ता धांवोनी धांवोनी । मनोजवावरि वैसोनी ॥ ध्रु० ॥
 दडकर्मळलु घेवोनी लेवोनी । रुद्राक्षादिक चर्घोनी अंगी विभूति
 हर्षोनी । घालुनी पार्यी पादुका या भजनी ॥ ये वा दत्ता० ॥ १ ॥
 जटा किराटा लेवोनी घेवोनी । जपमाळा करि नेसोनी । दिगंभरा
 हांसोनी । माझ्या हाकां तोषोनी । ये वा दत्ता० ॥ २ ॥

वेदान्तपर पदे

३९६ पद (चाळ-घनश्याम सुदरा०)

जप तप दीक्षा स्वधर्मरक्षा पूजन तीर्थाटण । याग योग अश्रयंग
 सांग हे न होति कलियुगि जाग ॥ कलियुगि भजनावांचुनि साधन
 सुगम नसे आन । भुक्ती मुक्ती लाभति जेणे नव्हतां यत्न ॥ १ ॥
 सांग न होतां फल ये हातां न कधीं कामार्ता । प्रत्यवाय तो नरकां
 नेतो मोश्चार्वा नच वार्ता ॥ त्रिविध जपाला विविधचि घाला घालि-
 तसे चित्ता । तथा तथाया स्वाधिन काया नोहे व्याधिप्रस्ता ॥ २ ॥
 गुरुशिष्याला लोभचि झाला निष्फळ हा उपदेश । स्वधर्मरक्षा करितां
 शिक्षा पोटकरी परमेश ॥ श्रद्धा नसतां सशय असतां काय करिल
 घ्नत । दंभ माजला लोभ उदेलाल काय करिल मग तीर्थ ॥ ३ ॥ यागो
 घसतां अंगि अहंता ये फळ ये नच हातां । विकार चित्ता आनि ती
 कांता मग योगाची नच वार्ता ॥ सकलहि ऐसी विकळचि होती
 साधन ये हाता । दत्तस्मरण चुकवी मरण कसेंहि एकदां उदेतां ॥४॥

३९७ पद (चाल-तूं चाल राधे० राग विभास)

हैं ज्ञान आत्मा परब्रह्म । परमप्रेमस्थान निरंजन भुमा ॥ ध्रु० ॥
 अधिकार ये देहा परि आत्मरूपी स्नेहा । ठेवित्ती सकल तो हा विमलचि
 स्वार्थि परत्र हि महिमा ॥ हैं ज्ञान० ॥ १ ॥ सच्चित्सुखात्मा ऐसा
 आहे आत्मा । यादृश हा असे तादृश विलसे ब्रह्म वदे श्रुति परमा ॥२॥

३९८ पद (चाल-ओवीची)

सत्यज्ञानानंत तुज वदे वेदांत । हैं शोधितो होउनी दांत शांत
 समाहित ॥ १ ॥ मालासर्पभ्रांत ध्वांती दीपें शांत । होय तेवी हा वेदांत
 शमवी जीवभ्रांत ॥ २ ॥ साप नोहे माळा स्पष्ट दिसली डोळां ।
 घातली कंघें मिठी मळां न सुटे कांहीं वेळां ॥ ३ ॥ आवरणाची
 स्थिती न वसे विज्ञानांतो । विक्षेपाची स्वरूपशांती होय प्रारब्धांतो
 ॥ ४ ॥ जीव त्वन्मय होतां आवरणाची न वार्ता । स्वाधिष्ठानी तत्त्वे
 मिळतां विक्षेपांत दत्ता ॥ ५ ॥ ऐसा वेदांतार्थ जाणुनी शोधूं स्वार्थ ।
 मग तू दत्ता भेटसी आम्हां इतर ध्रम हा व्यर्थ ॥ ६ ॥

३९९ पद (चाल-देवकीनें बाहिला)

तीनी देहां राहुनी दिससो ना लोचनी । ज्ञानदृष्टिनें शोधुनी तुज
 धरूं चिंतनी ॥ ध्रु० ॥ विराट् तोचि कार्यासहित पंचीकृत भूतजात ।
 स्थूलवेह तव हा दत्ता वदताती वेदश्रुत ॥ १ ॥ निजनायपदो सतत
 निज त्रिपयां इंद्रिय घेत ॥ अरस्था ही जागीत विधरूपें तूं येथ ॥२॥
 विधिवेदशब्दादिक-जागेपणीं हे पृथक् ॥ एकाकार ज्ञान त्याचें भिन्न
 नोहे एकेरु ॥ ३ ॥ हिरण्यगर्भ मकार्ये मूक्ष्म भूत लिंगदेह हा मूक्ष्म ॥
 येथें स्वप्नावस्था भासतसे ही पदा ॥ ४ ॥ करणोपरमीं ज्ञानत्संस्कार-

जप्रत्यय ॥ सार्थं स्वप्रसैजसनामं अभिमानी अद्वय ॥ ५ ॥ वेद्य
 जामत्तुल्य वेद्य अस्थिर हें तें स्थिर । भेद हाचि ज्ञान तेंचि एकरूप
 सुस्थिर ॥ ६ ॥ पुढें कारण अवश्य भासे असे नसे म्हणूं कसें ॥
 आत्माऽज्ञान सामास वसे जेथें सुख होतसे ॥ ७ ॥ सर्वज्ञानोपसंहती
 मतीची कारणता स्थिती ॥ सुपुण्यस्था हे बोलती प्राज्ञ इवा तूं पती
 ॥ ८ ॥ सुप्तोस्थिता अशोधतम स्मृती असे तें तम ॥ ज्ञानविषय भिन्न-
 ज्ञान ज्ञान भिन्न उत्तम ॥ ९ ॥ कधींही न दवळें कधींही न नासलें ॥
 स्वयंभ्योति ज्ञान दिसलें तीनी देही एकलें ॥ तीनी दे० ॥ १० ॥

४०० वेदांतपर स्नानादिकांची पंचपदी

लावणी (दो दिवसाची०)

अज्ञानतमी सरतां शोधिं मी जागा विवेकमूर्खानें । तेज दाबिलें
 उठोनि त्यजिलें गुणमयशयना लग्नगिनें ॥ १ ॥ रागद्वेषमळ हा
 टांकुनी निर्मळ झालों शीघानें । श्यान सरोवर ज्ञानपुष्कर मानसवीर्य-
 स्नानानें ॥ १ ॥ इडा गंगा यमुना आपगा पिंगश्या ह्यांच्या स्नानानें ।
 त्रिवेणि म्हणती सुपुष्णा ती सरस्वतीमधि पेंणें ॥ २ ॥ करि त्या
 साइया प्रयागराजा वंदूं ज्याच्या स्नानानें । उपरी जाती पुनः न
 फिरती बद्ध न होती कर्मानें ॥ ३ ॥ कृष्णा गोदा तापि नर्मदा यमुना
 गंगा जगतीतें । पवित्र करिती साडेतिन कोटी गृध्यांपाठा जां तीर्थें
 ॥ ४ ॥ कुरुक्षेत्र प्रभास पुष्कर सर्वादे पाहिल्या भासां । चारिति हो
 मळ वासनामूळ उन्मूळाया कोणातें ॥ ५ ॥ सामर्थ्य नसे ज्ञान तीर्थ
 असे सर्वविरिष्ठ तारितसे । ज्ञाना ऐनें पवित्र नसे भगवान् ऐसें
 धोळतसे ॥ अज्ञानतमी सरतां० ॥ ६ ॥

४०१ संध्यापद (चाल-इस तनधनकी०)

आत्मारामा अंतरिं ध्यावू । जनिमरणातीत होवू ॥ ध्रु० ॥ म्यां
 मानस सरोवरीं स्नान । केलें शांतिवस्त्रावरण ॥ आशाटुष्णामोह
 जालून । अंगि चार्चि भस्मलेपन ॥ क्षमादयेचें भूषण । लावुनि शुचि
 होऊन ॥ चाल ॥ आवरणा आचमन करूं कर्माचें मार्जन । ममताऽ
 हंताऽघमर्षण । तीन देह हीं अर्धे देवूं ॥ आत्मारामा० ॥ १ ॥ तो
 मी आत्मा आत्मा तो मी । वदे भायें माझा जप तो ॥ ज्या जपें
 भेद न वरतो । अपरोश्चि होतो पर तो ॥ ज्या जपें मुमुक्षु वरतो ।
 जीवन्मुक्तीला वरतो ॥ चाल ॥ शिवा जीवा भेटवितो । संसारा ह्या
 लपवितो ॥ तारि तो म्हणवुनि मावुं ॥ आत्मारामा० ॥ २ ॥ सूर्यचंद्र
 जेव्हां दोनी । तारि लपती गति सोडूनी ॥ तो संध्याकाळ गुरूनी ।
 सांगितला तो साधूनी ॥ भावें ऐसी संध्या करुनी । संदेह मनिचा
 हरुनी ॥ चाल ॥ सर्व हेंचि ब्रह्म जाणूनी । राहें ऐशा उपस्थानी ॥
 आपणा आपण नमुनी । ध्यानीं राहूं उपशम घेवूं ॥ आत्मा० ॥ ३ ॥

४०२ पूजापद (चाल-हरिसी सतत भजा०)

सर्व शरिरिं जें एक विराजे । तेचि आत्मलिंग माझे ॥ ध्रु० ॥ देह-
 देवालय शुद्ध करुनियां, आत्मलिंगावर भासलें जें ॥ अज्ञान तेचि
 निर्मात्य हेंचि फाडुनि टांकूं छादक जें ॥ सर्व० ॥ १ ॥ अर्चित्याचें
 धितन केंचें आवाहन न च व्यापक जें ॥ निर्मल त्याला स्नान कशाळा
 निरावरणा बख्र न दुजें ॥ सर्व० ॥ २ ॥ भक्ति विलेपन वाहूं एक
 सुमन अहं धूप जाळूं बहुतेजें । सोऽहंदापा उजळुनि विश्वपा निवेदिं
 सर्वहि निजधन जें ॥ ३ ॥ स्वयंप्रकाशा आरत्या केशा ओवाळूं
 भावें एकच जें । पिडीं ब्रह्मांडी त्या कुरवंडी मौन जपे एक भावें
 भजे ॥ ४ ॥ प्रसाद त्याचा स्वानुभवाचा भांज्य हें परिलुप्त करी जे ॥
 स्वानुसंधानीं सुरमयशयनीं स्वानुभूतिसह तेथ निजे ॥ सर्व शरिरिं
 जें एक विराजे० ॥ ५ ॥

वेदान्तस्तोत्रं

४०३ वेदान्तनिरूपण

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदत्तात्रेय गुरुं च गुरु । स्वभक्ताचे कल्पतरु ।
 चंदोनि भवाब्धितारु । वेदांत निरूपितो स्वल्प ॥ १ ॥ गुरुत्रीण नोद्दे
 ज्ञान । असं श्रुतीचें वचन । हें मानुनी निरूपण । करितो गुरुशिष्य-
 संवाद ॥ २ ॥ शिष्य गुरुसा पुस्ततसे । ही सृष्टी कोण करीतसे ।
 किंवा स्वभावें होतसे । संशय होतसे हा फेडा ॥ ३ ॥ गुरु म्हणे
 समाधान । एकाप्र कल्पी मन । पारसें करितो निरूपण । वेद प्रमाण
 घेवुनी ॥ ४ ॥ आसापरी अनायासानें । वेद कथिला ईश्वरानें । त्याला
 पौरुषेय म्हणणें । न साजे अन्याधारापरी ॥ ५ ॥ संहिता ब्राह्मण
 अरण । हीं तीनही मिळोन । हा वेद, अंगें जाण । शिक्षादीक
 सहाची ॥ ६ ॥ कर्म उपासना ज्ञान । तीन काडें वेदाची जाण ।
 स्मृतीतिहास पुराण । वेदाधारे पसरले ॥ ७ ॥ त्यां स्वतः प्रमाण
 वेदाचें । मत हें ऐक तू साचें । हें ठाणें समाधानाचें । सत्य त्रिवाचें
 घोलतों ॥ ८ ॥ जी गारा केलेली माती । तिचे पुढें घडे होती ।
 घट्यापूर्वी जी माती । मध्ये अंती तीच एक ॥ ९ ॥ सृष्टीपूर्वी विश्व
 हेंच । अद्वितीय ब्रह्म एकच । नामरूप ही नश्वरेच । जिह्वा मन
 नसल्यामुळे ॥ १० ॥ शिष्या तुझ्या समजुतीस । पूर्वी ह्या काठ-
 वाचकास । घोलिलों परी तेह्नां खास । काठ न द्वैतास शरिगार
 ॥ ११ ॥ निर्विकारा न घडे सर्जन । मायेसहिताचें ब्रह्म । करिता
 नये द्वैतपण । शक्ति जाण. अवरतु माया ॥ १२ ॥ शक्ति शक्तिमंता
 अभेद । शिष्या प्रतिधिरे न भेद । न ये अंश निर्विवाद । मायेनें भेद
 नसता ब्रह्मा ॥ १३ ॥ जें उपाधीनें भाते । तें उपाधी नासतां नाते ।

त्याणें द्वैत येईल कसें । त्याच्या स्वरूपा ॥ १४ ॥ जे अनिर्वचनीय शक्ती ।
 ती वेदांती माया म्हणती । असे ब्रह्माधीन ती । तिणें द्वैत येत नसे
 ॥ १५ ॥ त्या माया शक्ती युक्त । ब्रह्म हो अव्याकृत । हें जगद्वीज
 अव्यक्त । त्रिगुणामक हातसे ॥ १६ ॥ त्यापासून शब्दयुक्त
 आकाश । त्या पासून वायू सशब्द स्पर्श । त्या पासून अग्नि रसास ।
 शब्दस्पर्शरूपगुणे ॥ १७ ॥ सशब्दस्पर्शरूपरस । जळ उपजे
 त्या पासाव खास । सशब्दस्पर्शरूपरस । गंध भूमो ॥ १८ ॥
 कारणगुण कार्या येती । तसे मायागुण पंचभूती । म्हणोनी त्रिगुणा-
 त्मक होती । पंचभूते तीं मायिक ॥ १९ ॥ प्रत्येकाच्या सत्वांशें करून ।
 भोत्र त्वचा चक्षु जिह्वा घ्राण । पंचदानेंद्रियें होती जाण । अंतःकरण
 सत्वांशेक्यानें ॥ २० ॥ निर्विकल्प अंतःकरण । संकल्पात्मक मन
 निश्चयात्मक बुद्धि जाण । अनुसंधानरुपी चित्त ॥ २१ ॥ अहंकार
 मीपण । हें पंचविध अंतःकरण । प्रत्येक रजोशानें जाण । कर्णेंद्रियें
 पांच हीं ॥ २२ ॥ वाचा हृत्त पाद लिंग आणि गुद । रजोशैत्यें
 प्राणभेद । पंच तथाचे पृथीनें ॥ २३ ॥ यांचे देवता विषय । एक
 ब्रह्मचि स्वयें होय । प्राणेंद्रियांत करणसमुदाय । लिंगशरीर होय
 सूक्ष्म ॥ २४ ॥ पच भूतांचे दोन दोन भाग । एका एका अर्धाचे चार
 भाग । करोनी दुसऱ्या अर्धाशी योग । कृतिं होय पंचीकरण । २५ ॥
 ह्या पंचीकृतापासून वद्विज । स्वेदजांडज जारज । होती चौदा लोक
 विराज । सर्व एक मिळोन ॥ २६ ॥ ह्या घारी देहात । जीवहृत्त ब्रह्म
 रिघत । कर्तृत्व भोक्त्व य पायत । मोक्षार्थेंत द्वैतभावे ॥ २७ ॥
 जामत्स्वप्न सुषुप्ती । दिनदिन व्यवहार म्हणती । जन्म घणें हें वेदाती ।
 म्हणती जन्मांतरस्वीकार ॥ २८ ॥ हा जीवाचा संसार । ईश्वर-
 सृष्टीवर । अहंताममतादि व्यवहार । हे प्रातिभासिक जीवसृष्टी
 ॥ २९ ॥ पारमाधिक ब्रह्मावर । ईशसृष्टि अनियार । हा व्यावहारिक

संसार । ईश्वराद्या ॥ ३० ॥ हें सर्वही द्वैत । निवारिजे होवुनी अद्वैत ।
 तरीच होय सदोदित । सच्चिदानंद निजांगें ॥ ३१ ॥ सर्वाधिष्ठान
 ब्रह्म जेधवां । विवेंके कळे तेधवां । करोनि द्वैताभावा । होय साच्चि-
 दानंद निजांगे ॥ ३२ ॥ ब्रह्मचि सर्वाधिष्ठान । तेचि उत्पत्ति-
 स्थितिलयकारण । म्हणोनि त्यां एकाचें ज्ञान । होतांच सर्व ज्ञान
 होतसे ॥ ३३ ॥ अत एव वेदान्तमत । सिद्ध करी अद्वैत । तार्किका-
 दिकांचा राद्धान्त । घेतां अद्वैत साधेना ॥ ३४ ॥ प्रकृतिपुरुषविवेक ।
 तत्त्वविचार करितां चोर । मोझ होतो हा लेख । साख्याचा एकत्व
 न दावी ॥ ३५ ॥ पुरुष हा अदासीन । प्रकृति जगत्कारण । प्रति-
 शरीरी भोक्ता जीव भिन्न । जगत् सत्य हें जाण सांख्यनत ॥ ३६ ॥
 स्वयें प्रकृति जळ अमून । ती केवी करील जगदुत्पादन । न चाल-
 वो चेतनावीण । अचेतन रथादिक ॥ ३७ ॥ तूं म्हणशील स्तनातून ।
 दूध वाहे अचेतन । जळही स्वयें जातें घाहून । हेही जाण ईश्वरेच्छा
 ॥ ३८ ॥ तीं गुण समान । हे सांख्य प्रकृती प्रधान । तथा नष्टतां
 प्रेरक चेतन । केवी गुणविभाग होईल ॥ ३९ ॥ गाईचे पोटी एण ।
 दुग्ध होतें तेवी प्रधान । जगदाकार होऊन । स्वयमेव राहे म्हणसी
 जरी ॥ ४० ॥ तरी हेंही न घडेल । एण त्याई भेल । त्याचें दुग्ध कां
 हाईल । तसे न हाईल प्रकृति जगत् ॥ ४१ ॥ जसा स्वये आंधळा ।
 पाठवी डोळस पागुच्या । तेवी पुरुष प्रकृताला । पातवी म्हणों तरी
 न पडे ॥ ४२ ॥

४०४ परापूजा

- मृष्टि पूर्वा विश्व एकचि हा देव । होता स्वयमेव सच्चिदानंद ॥ १ ॥
 बहु व्हावें ऐसी कामना धरुनी । तप आचरोनी स्वये नटे ॥ २ ॥
 झाला अव्याकृत स्वयें पंचभूत । भौतिकही होत चारी खाणी ॥ ३ ॥
 तोचि लिंगदेह तो कारणदेह । ब्रह्मांडसमूह तोचि झाला ॥ ४ ॥
 अध्यात्माधिभूत तो आधिदैवत । जीवरूपें आंत रोधे तोचि ॥ ५ ॥
 तोचि अंतर्गामी वाहेर तो स्वामी । भुलोनि तोचि मीपणें बद्ध ॥ ६ ॥
 मग दिसे नाना तत्त्व समजेना । नावरवे मना नाना यत्ने ॥ ७ ॥
 गमवी सुखरूप आवरण झोंप । घेतां ये विश्लेष ताप दे जो ॥ ८ ॥
 मग सद्गुरूचे धरिले म्यां पाद । शमवाया खेद भेद सर्व ॥ ९ ॥
 भ्रमनिरसना दिल्ली उपासना । त्या देवाची मना स्थिरवाया ॥ १० ॥
 देव तो उपास्य हा मी उपासक । मानीता विवेक चोख झाला ॥ ११ ॥
 गुरु तोचि देव हा मी स्वयमेव । तोचि भिन्नभाव नष्ट झाला ॥ १२ ॥
 साकार साजिरें रूप जें गोजिरें । धितिलें जें बरें सच्चिदानंद ॥ १३ ॥
 सोडुनि नामरूप सच्चित्सुखरूप । झालों एकरूप मीच देव ॥ १४ ॥
 परी मी हा भक्त नोहेचि विभक्त । परम विरक्त मुक्तसग ॥ १५ ॥
 ऐक्यस्फूर्ति झाली भक्ति दुणावली । आतां सीमा झाली कैवल्याची ॥ १६ ॥
 जसे पापाणार्थे कोरिलें देउळ । पापाण केवळ देव त्यांत ॥ १७ ॥
 देवाचा परिवार पापाण सुंदर । वध अलंकार पापाणवि ॥ १८ ॥
 असें मज आतां उमजे सर्वथा । पूजा करूं जातां देवचि सर्व ॥ १९ ॥
 देव गुरूची ही झाली कृपा पूर्ण । उमजलें तूर्ण पूर्ण ब्रह्म ॥ २० ॥
 देवा तुझी आतां कशी करूं पूजा । न दिसेचि दूजा आज मज ॥ २१ ॥
 मी तूं एक पूर्ण होतां आवाहन । कसें हो करून पूजूं देवा ॥ २२ ॥

तूंचि एक देवा भू वृक्ष पापाण । तुजला आसन योजूं केवीं ॥ २३ ॥
 तुज अभिपेक करूं तरी एक । दिससी उदकरूपी तूं वा ॥ २४ ॥
 देवा जे जे द्यावे तुज उपचार । ते सर्व साचार रूप तुजें ॥ २५ ॥
 सृवा द्रव्य अग्नि मंत्र यजमान । तूंचि हे जाणून होमूं कवणा ॥ २६ ॥
 पात्र द्रव्य दाता एकचि दिसतां । दानाची हे वार्ता केवीं करू ॥ २७ ॥
 एकाग्रता चित्तासह इंद्रियांची । होतां ही तपाची वार्ता नसे ॥ २८ ॥
 वेहादिव्यापार असंग निरीक्षीं । अकर्ता मी साक्षी कर्मातीत ॥ २९ ॥
 अग्रमत्तपणें जरि एक जाणें । मग योग ठाणें देईल कीं ॥ ३० ॥
 दैवलब्ध भोग हे घे उपचार । स्तोत्र वाग्व्यापार असो देवा ॥ ३१ ॥
 संचार ह्या देवा मानूं प्रदक्षिणा । तुझी आरापना सर्व क्रिया ॥ ३२ ॥
 वाचे मना जेथें अवकाश नसे । मीनभावे वसे तेथें जप हा ॥ ३३ ॥
 अशी ही सहजरिथवि देवपूजा । तुज अधोक्षजा हे आवडो ॥ ३४ ॥
 काहीं न्यून नोहे अधिकही नोहे । दक्षिणार्चे तें हें महिमान ॥ ३५ ॥
 होचि सर्व स्वार्त-निवेदन होय । होई ब्रह्ममय सर्व कर्म ॥ ३६ ॥
 ऐसी हे करावी मुख्य देवपूजा । न घडे तरी पूजा ही पढावी ॥ ३७ ॥
 चासुदेव म्हणे पूजा ही त्रिकाळ । पढता त्रिमल होईल बोध ॥ ३८ ॥

इति श्री० प० प० श्रीवासुदेवानन्दसरस्वतीविरचिता

परा पूजा संपूर्णा ॥

४०५ नवरत्नमाला

श्रीदत्तो जयति ॥ हा देह दृश्य जड अन्नपिकार साताठातास्रपीयज
 असंगळ जीव जाता ॥ प्रेता न पाद्वि न हा मम रूपभूत । पृथग् मी
 तरि सद्बोधित साक्षिभूत ॥ १ ॥ त्वद्गमांसलोहितशिरास्थिसमूह देह ।
 ज्या आंत श्रेष्ममळमूत्रधि मोहगेह ॥ हें होय नष्ट जलमुन्दुरसं
 स्तो.२६

अनंत । कूटस्थ मी तरि सदोदित साक्षिभूत ॥ २ ॥ मायाविनिर्मित
 पदार्थसमान देह । जो त्रिंदुमात्र असतांदि विमोहगेह ॥ वाढे
 क्षणोक्षण विलक्षण निश्चिंतांत ॥ कूटस्थ मी तरि सदोदित साक्षिभूत
 ॥ ३ ॥ पाण्यावरी लहरि येति जशा तशा ह्या । देहावरी संतव येति
 दशा अशा ह्या ॥ वाल्यादि, श्रेणि कृमिविह्वभसितांत कांत । कूटस्थ
 मी तरि सदोदित साक्षिभूत ॥ ४ ॥ यद्रक्षणार्थ करिताति कुकृत्य
 दुष्ट । जो पद्मसात्रपरिपोषित होयि पुष्ट ॥ येथेचि तो पटतसे उधडा
 अनंत । कूटस्थ मी तरि सदोदित साक्षिभूत ॥ ५ ॥ वर्णाश्रमादिक
 सुरादिक यन्निमित्त । संबंध रूप भय कर्महि यन्निमित्त ॥ तो हाचि
 अन्नमय कोश जयासि अंत । कूटस्थ मी तरि सदोदित साक्षिभूत
 ॥ ६ ॥ हा प्राण त्यामार्धि सदोदित लेळताहे । जो इद्रियां कवळुनी,
 सम रूप नाहे ॥ हेही अचेतनचि, चेतन मी प्रशात । कूटस्थ मी तरि
 सदोदित साक्षिभूत ॥ ७ ॥ जें चचळ क्षणभरी न वसे, विकारी । तें
 होय हें मन न मी कधिही विकारी ॥ खद्योततुल्य मति तीहि न मी,
 प्रदीप्त । कूटस्थ मी तरि सदोदित साक्षिभूत ॥ ८ ॥ हा जात येत
 असतो जगि लिंगदेह । अज्ञान कारणतनू न च तीन देह ॥ माझे
 स्वरूप अज्ञ आक्रिय मी अनंत । कूटस्थ मी तरि सदोदित साक्षिभूत
 ॥ ९ ॥ कर्ता न मी प्रत्यगभिन्न आत्मा । भोक्ता न मी अद्वय सच्चि-
 दात्मा ॥ हें ज्ञात व्हाया नवरत्नमाला । हे कंठि घाला हरि हे हि
 काला ॥ १० ॥ जो कर्मकळ दे वारी स्मरतां कष्ट रद्वरी ॥ भजतां
 त्या दत्तदेवा पदीं हे अर्पिली नवा ॥ ११ ॥

इति श्रीमत्परमहृषपरिनात्रकाचार्य धीवाग्नुदेशानदविरचिता

नवरत्नमाला संपूर्णा॥

४०६ चित्तसद्बोधनक्षत्रमाला

कुसंगाश्रयं वा स्वयं आत्मघात । तुवां सत्य केला कुशीला
 खचीत ॥ अध.पात वेईल मत्ता स्वचित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य
 दत्ता ॥ १ ॥ भला लाधला हा तुला श्रेष्ठ देह । परी ठेविला व्यर्थ तूं
 येथमोह ॥ अहंकारयोगें घडे घात चित्ता ॥ त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य
 दत्ता ॥ २ ॥ अहंकारयोगें घडे कर्तृत्वादि । अहंकारयोगें घडे भोक्तृत्वादि ॥
 अहंकारयोगें ममत्वादि चित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ ३ ॥
 अहंकार हा आत्महा खालि नेतो ॥ अहंकार हा ज्ञानहा ऊर्ध्व नेतो
 ॥ अहंकार सोडूनि दे शीघ्र चित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य दत्ता
 ॥ ४ ॥ अहंकारयोगें घडे कोप ताप । अहंकारयोगें घडे पापलेप ॥
 अहंकारयोगें जर्गी घात चित्ता ॥ त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ ५ ॥
 अहंकार हा धर्महा शत्रु आहे ॥ अहंकार हा पापहा मित्र आहे ॥
 अहंकार सात्वीक हो मित्र चित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य दत्ता
 ॥ ६ ॥ अहंकार हा बोलिजे त्रिप्रकार । अहंकार हा बंध दे द्विप्रकार ॥
 तयाचा करी तूं प्रतीकार चित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य दत्ता
 ॥ ७ ॥ शरीरादिहीं जो अहंकार थोर । अती घोर तोची तमाचा
 विकार ॥ भ्रमालभ्यतंद्रादि दे तोषि चित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरे नित्य
 दत्ता ॥ ८ ॥ सदा क्रोधलोभप्रयत्नादि दे जो । सदा पातकोत्पत्ति
 येथें करी जो ॥ तया राजसा सर्वथा सोडि चित्ता । त्वरें आदरें तूं
 स्मरे नित्य दत्ता ॥ ९ ॥ तुला लाधलें हें भलें मुक्तिपर्व । परी अंतरीं तूं
 धरीसी कुगर्व ॥ तुझे पडिपू घातकी होति चित्ता ॥ त्वरें आदरें तूं
 स्मरे नित्य दत्ता ॥ १० ॥ तुला दंडिती मुंडिती याम्य दूत । तुला
 दंडिती फाडिती होसि भूत ॥ प्रभूतभ्रमं कष्टा कोण याता । त्वरें आदरें
 तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ ११ ॥ दुराशा घरुनी तुवां पाप केऊं । तयाच्या-
 नियोंतुला जन्म आले ॥ असें पृथ्वी पृथ्वी होय चित्ता । त्वरें आदरें

तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥१२॥ सुत स्त्री स्व भाङ्गे असें हें ममत्व । तसें
 मांस पिंडावरी ही अहंत्व ॥ तुवां ठेविल्यानें तुला दुःख चित्ता । त्वरे
 आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥१३॥ कुणाचे सुत स्त्री कुणाची विचारी ।
 कुणाचें धनक्षेत्र होई विचारी ॥ विचारांतिं मिथ्याचि हो सर्व चित्ता ।
 त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥१४॥ ममत्वे सुतादीक हे आदरावे ।
 जयाने तयाने भ्रमाने मरावे ॥ पुढेही तसें होतसें खास चित्ता । त्वरे
 आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ १५ ॥ तुला या भ्रमे सद्गती लोकिं
 हो की । नको आदरु प्रेमसंधंध लोकीं ॥ सुख स्वप्रवचुच्छ हें सोड
 चित्ता । त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ १६ ॥ नकी मानपूजेचि
 लोकांत इच्छा । प्रतिप्राहि विप्रासमानाचि तुच्छा ॥ न पृच्छा करी
 व्यर्थ तूं लोकिं चित्ता । त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ १७ ॥
 सुविद्वान् धनी नी गुणी मानि मोठा । असा तूं न ठेवी वृथा गर्व
 वाठा । नर्मी सर्व भूतांसि हो लीन चित्ता । त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य
 दत्ता ॥ १८ ॥ नको होव तूं लोकनिंदेस पात्र । नको लोकनिंदा
 करु हो सुपात्र ॥ पवित्र प्रभूच्या कुपेला सुचित्ता ॥ त्वरे आदरे तूं
 स्मरे नित्य दत्ता ॥ १९ ॥ जनीं निघ ते सोडितां योग्यता ये ॥ जनीं
 वंद्य ते सेवितां योग्यता ये ॥ जनीं वंद्यता तूं न इच्छी सुचित्ता ।
 त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ २० ॥ सदा संगती दुर्जनांची
 त्याजावी । सदा संगती सज्जनाची धरावी ॥ धरावी गुरुसेवनीं प्रीति
 चित्ता । त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ २१ ॥ सदा सत्त्ववृत्ती
 धरोनी असावे । सदा सात्विकांमार्जि यत्ने वसावे ॥ वसावे न त्या
 श्लेषपंक्तीस चित्ता । त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ २२ ॥ भ्रमा-
 लस्यनिद्रादिकांते त्याजावे । हरीकीर्तनीं प्रेम निःसीम व्हावे । नर्मी
 आळवावे हरीला सुचित्ता ॥ त्वरे आदरे तूं स्मरे नित्य दत्ता ॥ २३ ॥
 कयाकीर्तनीं आंगि रोमांच यावे । गळा दादुनी नेत्र दोनी गळावे ॥

पळावें वपुर्भांन भाषेंचि चित्ता । त्वरें आदरें तूं स्मरें नित्य दत्ता ॥
 ॥ २४ ॥ असें सात्विक प्रेम येतां अंहता । गळे तें टळे सर्व संसार-
 चित्ता ॥ हरीच्या प्रसादें मिळे मुक्ति चित्ता ॥ त्वरें आदरें तूं स्मरें
 नित्य दत्ता ॥ २५ ॥ गुरु देव हे एक मानूनि भक्ती । तयांचा करी त्या
 करी येइ मुक्ति । सुयुक्ती असी ही धरी नित्य चित्ता । त्वरें आदरें
 तूं स्मरें नित्य दत्ता ॥ २६ ॥ असी चित्तसद्बोधनक्षत्रमाला । गळा
 घालिती तेच भीतील काळा ॥ बळां मुक्ति घालील रत्नांचि माळा ।
 गळां त्यांचिया जी न पाहील वेळा ॥ २७ ॥

इति श्री. १. ५. श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीकृता चित्त-
 सद्बोधनक्षत्रमाला संपूर्णा ॥

४०७ आत्मानात्मविचार

श्रीदत्तो जयति ॥ शिष्या होयीं सावधान । करुनियां एकाम मन ।
 परिते कथितो आत्मज्ञान । जेणें अज्ञान निरसें हें ॥ १ ॥ वाहेर नेत्र
 लावून । जें पाहसी तेंचि स्वप्न । 'व्यर्थ' तयासीं झुलून । आयुष्य
 रचून मरुं नको ॥ २ ॥ पृथ्वी आप तेज वात । आकाश जाण पंच
 भूत । नायाशक्तीश्वरनिर्मित । त्रिगुणयुक्त असती हीं ॥ ३ ॥ प्रत्ये-
 काचे अर्ध अर्ध भाग । करुनि अर्धांचे चार चार भाग । सोढोनि
 आपुला भाग । इतरार्धभागयुक्त केले ॥ ४ ॥ ह्या पंचीकरणे जाण ।
 प्रज्ञांड चौदा भुवन । चारी जीवत्वाणी आणि अन्न । करी निर्माण
 ईश्वर ॥ ५ ॥ हे विक्षेपनांवाची । ईश्वरशक्ती होय साची । वेदी
 संज्ञा असे इंची । व्यावहारिक सत्य ॥ ६ ॥ जीव देही रिपून । अहं-
 कारतादात्म्य पावून । त्या द्राघ दारीर व्यापून । नेत्री राहून द्वैत
 पाहे ॥ ७ ॥ तें हें सर्व स्वप्न जाण । कां जातीं याटा झुलून । अजुनि

होई सावधान । स्वरूपानुसधान ठेवीं तू ॥ ८ ॥ तू म्हणसी ई
 प्रत्यक्ष । मी पाहतों समक्ष । तरी तुज समाधिदक्ष । देईल साक्ष
 उलटाचि ॥ ९ ॥ जैसा भिकारी जागेपर्णी । स्वप्नी महाराज होवनी ।
 राज्य करी संपदा भोगुनी । पुन जागेपर्णी भिकारी हा ॥ १० ॥ मग
 तें राज्य आठवून । मी राज्यभ्रष्ट झालों म्हणून । तो करी कीं रोदन ।
 तेवीं जाण संसार हा ॥ ११ ॥ स्वप्नी मद्य माष भक्षिती । चाडा-
 लीशीं रमती । ते प्रायश्चित्त घेती । जागेपर्णी कीं ॥ १२ ॥ कोणी
 एक भापुला । जागेपर्णी मेला । स्वप्नी तोचि भेटला । हर्ष झाला अपार
 ॥ १३ ॥ स्वप्नी कोणी स्वजन । मेला असें पाहून । रडत रडत जागा
 होउन । त्या पाहून नच रडे ॥ १४ ॥ कोणी भुकें निजती । स्वप्नी
 पोटभर जेवित्ती । जागे होता मागुती । वृत्र होती कीं तेण ॥ १५ ॥
 स्वप्नी जें दिसें शुभ । जागेपर्णी तें हो अशुभ । जागेपर्णी जें अशुभ ।
 स्वप्नी तें शुभ कधीं ही ॥ १६ ॥ कधीं लग्नसोहळा पाहती । जागे-
 पर्णी कीं साच मानित्ती । स्वप्नी सर्पव्याघ्र पाहती । उठोनि पळती
 सत्य तें कीं ॥ १७ ॥ क्षणमात्र निजता । मास लोटले पाहती ।
 त्या गोष्टी साच होती । जागेपर्णी कीं । १८ ॥ अतिसूक्ष्म
 नाहींत । हची घोडे दिसती अमित । ते मातील कीं बुद्धिमत् ।
 साच म्हणोनी ॥ १९ ॥ तेवीं हा प्रपच । न मानावा साच ।
 जाणावा हा असत्यच । कालत्रयी ॥ २० ॥ जें जें येथें ये घटोन ।
 तें तें सर्व मिथ्या जाण । सर्व व्यापार सोडून । स्वरूपानुसधान करी
 तू ॥ २१ ॥ स्वरूपानुसधान । व्हाया कीजे मन शोधन । देवगुरु-
 सेवन । सदाचरण अनासक्तें ॥ २२ ॥ हेंही मिथ्या असें स्वप्न । असें
 न मानो तुझे मन । जेवीं कित्येक स्वप्न । सत्य होय जागृतीत ॥ २३ ॥
 स्वप्नी मात्र उपदेशिला । तो जागेपर्णी सत्य झाला । स्वप्नी देवें प्रसाद
 दिधला । जागृती झाला तोचि सत्य ॥ २४ ॥ ऐसे अनुभव हजार ।

लोकीं आले साचार । स्वप्राध्यायीं हा विचार । सारासार केला
 वा ॥ २५ ॥ वर्षात्तदर्धाच्चरणाच्च मासाद्यामक्रमात्स्वप्रफलं निशायां ॥
 सद्यःफलं चोपसि संप्रविष्टं दिवा वृथा स्याच्छ्रयनात्पुनश्च ॥ १ ॥ हा
 मी येथें जन्मलों । हा मी अमुक वाढलों । स्त्रीपुत्रसंपत्तियुक्त झालों ।
 मी झालों दैन्यवाणा ॥ २६ ॥ ऐसे शुभाशुभ स्वप्न पहात । नानापरी
 चोरळत । स्वयें न हो जागृत । देवगुरुप्रसादा विना ॥ २७ ॥ हा
 जीव असा बोरळतां । कनवाळु श्रुतिमाता । उपदेशी तत्त्वतां ।
 त्यावा अधिकार जाणुनी ॥ २८ ॥ जरी परमार्थी पराङ्मुख । तथा
 कर्ममार्ग चोख । निष्कामपणें देख । भुक्ति सम्बन्ध बोलतसे ॥ २९ ॥
 जरी कर्मी असोन । बंचळ असें अंतःकरण । तथा उपासना सांगून ।
 परमार्थी लावी श्रुति ॥ ३० ॥ जरी नित्यानित्य विचारून । इहभोगा
 दे सोडून । शमदमादि साधून । मुमुक्षु होऊन तळतळे ॥ ३१ ॥ तथा
 ज्ञान व्हावें म्हणून । श्रवण आणि मनन । त्यांचें निदिध्यासन ।
 श्रुति सांगून बोध करी ॥ ३२ ॥ हें जाणावें शुभ स्वप्न । संसार
 जाणावा दुःस्वप्न । तेथें क्षणमात्रही मन । सूक्ष्मजन न धरिती ॥ ३३ ॥
 तेव्हां तूं जागृत व्हावें म्हणून । संसार हें दुःस्वप्न । दे सर्वथा सोडून ।
 ज्ञान जोडून कृतार्थ हो ॥ ३४ ॥ स्वधर्माचे आचरण । देवपूजा व्रत
 दान । फलाची इच्छा सोडून । करितां मन शुद्ध होय ॥ ३५ ॥
 कायावाचामनें करून । न दुःखवावे प्राणी जन । दिवें नाम
 अहिंसा जाण । ही आदरून धरावी ॥ ३६ ॥ जें पाहिलें ऐकिलें जाण ।
 तेंचि कीजें भाषण । जें यथार्थ कथन । हें सत्य जाण वारक ॥ ३७ ॥
 पुढें अथवा माघारीं । कोणाचीही न करी घोरी । हेचि अस्त्येय अच-
 धारी । हें अंतरी आदरावें ॥ ३८ ॥ परिग्रह म्हणजे साठा । तो
 करी सर्वथा तोटा । तो सांडणें तत्त्वतां । अपरिग्रह म्हणती योगी
 ॥ ३९ ॥ एका गृहस्थावांचून । कायावाचामनें करून । याचें मीथुन

सोढून । हेंचि जाण ब्रह्मचर्य ॥ ४० ॥ अहिंसा सत्य अस्तेय ।
 अपरिग्रह ब्रह्मचर्य । हे पंचक यम होय । सेविजे निर्मायपणें हें ॥ ४१ ॥
 स्वधर्मानुष्ठान हेंचि तप । स्वाध्याय म्हणजे गुरुमंत्रजप । मानसी
 करितां अमूप । फळ तात्काळ मिळतसे ॥ ४२ ॥ मृज्जलानें
 वाह्य शौच । ईश्वरध्यानें आंतर शौच । ईश्वरप्रणिधान साच ।
 सर्व करणें ईश्वरार्पण ॥ ४३ ॥ परिमित निद्रा आहार । हे होत नियम
 साचार । हे पाळावे सादर । वारंवार अभ्यासानें ॥ ४४ ॥ मृदु आसन
 घालून । समासन ठेवून । एकांती वसून । सगुणेश्वरध्यान करावें
 ॥ ४५ ॥ हृदयकमळ अधोवदन । तें करावें ऊर्ध्ववदन । सोहंमंत्र
 उच्चारून । प्रफुल्लीत तें भाविजें ॥ ४६ ॥ त्यामध्ये विराजमान । रत्न-
 जडित सिंहासन । त्यावरी सगुणमूर्तीचें ध्यान । कीजे मन स्थिरवून
 ॥ ४७ ॥ पायांच्या तळव्यासून । एका एका अंगाचें ध्यान । करावें
 लक्ष लावून । तें स्थिर होतां पुढें ध्यावे ॥ ४८ ॥ एवं मस्तकापर्यंत ।
 संपूर्ण मूर्ति चित्तांत । भरून ध्यावी संतत । स्थिरवून चित्त भावाने
 ॥ ४९ ॥ दुसऱ्या विषया आठवून । जरी सुटेळ तें ध्यान । तरी पुनः
 मुळापामून । करावें चिंतन सावधानें ॥ ५० ॥ मुरत सुहास्य चिंतून ।
 हास्यमात्रा मनीं घ्यावें भरून । तोच मी परमानंद म्हणून । निश्चित
 चिंतन करावें ॥ ५१ ॥ जागृती स्वप्न निद्रा साक्षी । निर्विकारें वृत्ती
 लक्ष्मी । तीनी देहा जो निरीक्षी । तो मी त्वंपदार्थ लक्ष्यार्थ ॥ ५२ ॥
 स्थूलदेह अन्नमय कोश । लिंगदेहीं तीन कोश । प्राणमय मनोमय
 विज्ञानमय । आनंदमय कारणदेही ॥ ५३ ॥ ह्या पंचकांशांहून । मी
 वेगळा म्हणून । ह्यांचे धर्म मजला न । काळत्रयी ॥ ५४ ॥ हा देह
 मी नोहे देख । मी नोहे कोणाचा लेक । स्त्री पुरुष नपुंसक । काळ-
 त्रयी मी नोहे ॥ ५५ ॥ मी नोहे कोणाचा संबंधी । नसे मला धर्मा-
 धर्म उपाधी । न स्पर्शे आधिभ्याधि । काळत्रयी ॥ ५६ ॥ नसे मला

वर्णाश्रमादि । न शिवे मला शीतोष्णादि । नसे मला जन्ममरणादि ।
 षड्विकाररहित मी ॥ ५७ ॥ नामगोत्र नसे मला । रूपवर्ण नसे
 मला । मग आकार संस्कार कैचा आला । सर्व देहाचे विकार ॥ ५८ ॥
 धन क्षेत्र गृहाराम । नसे मला कुळधर्म । येथे कैचे आलें शर्म । नार्हीच
 वर्म मजलागी ॥ ५९ ॥ अन्नमयकोशविकार । हे मला नसती
 साचार । यांचा द्रष्टा मी यांहूनि पर । निर्विकार निरामय ॥ ६० ॥
 नार्ही भूक मला । न शिवे तहान मला । सबल दुर्बल न मी मला ।
 देणे घेणे काहीच न ॥ ६१ ॥ न मी भंग आंधळा । न मी नपुंसक
 पांगळा । हा दोष सगळा । प्राणमयकोशावरी ॥ ६२ ॥ मी नोहे प्राण-
 मय कोश । त्याचा द्रष्टा निर्दोष । नित्य वृत्त निर्विशेष । समरसेर्ती
 ॥ ६३ ॥ न शिवे मला धागजाल । नार्ही मला सकल्प । नार्ही मला विकल्प ।
 न मी व्याकूल संशयाने ॥ ६४ ॥ सुख दुःख क्षोभ । नार्ही नार्ही
 शोक भय लोभ । काम क्रोध मद स्तंभ । मोह मद भेद रोद ॥ ६५ ॥
 हर्ष विपाद मत्सर । न मला हे मनावर । विराजती मी तरी दूर । मना-
 हूनी ॥ ६६ ॥ मी नोहे सुबुद्ध । मी नोहे दुर्युद्ध । नोहे ऊहापोह-
 विद्य । नोहे बुद्ध विशुद्ध मी ॥ ६७ ॥ मी नोहे अवधानी । मी नोहे
 मानी । मी नोहे अखंडज्ञानी । विज्ञानमयाचा साक्षी मी ॥ ६८ ॥
 म्हणोनि कर्तृत्वादिक । नसे मला हे आप्यासिक । विज्ञानाहोनी मी
 पृथक् । आहे चिदेकरस मी हा ॥ ६९ ॥ मी स्वयंप्रकाशमान ।
 सूर्यासमान भासमान । कैधे मला असान । नार्ही आवरण विशेष
 ॥ ७० ॥ प्रिय मोद प्रमोद । माझे ठायी हा न भेद । म्हणोनि नसे
 मजला रोद । मी स्वच्छंद स्वतःसिद्ध ॥ ७१ ॥ स्मृति पितृमृति न
 मला । हे धर्म असती त्याला । आनंदमय म्हणती ज्याला । आनंद-
 विकार जीव मी न ॥ ७२ ॥ अथ एव न भोक्तृत्वादिक । मी अदि-
 तीय पर । पंचकोशाहून पृथक् । परात्पर ॥ ७३ ॥ हा समुदाय ।

दृश्य हाही मी न होय । याचा साक्षा मी तुरीय । स्वसवेद्य निष्कल
 ॥ ७४ ॥ जो हा मी त्वपदलक्ष्यार्थ । तोचि तो तत्पदलक्ष्यार्थ । तो
 अद्वयानन्द अखद्यार्थ । प्रत्यगभिन्न परमात्मा ॥ ७५ ॥ मठ उपाधीने
 मठाकाश । घट उपाधीने घटाकाश । दों उपाधींचा नाश । होता
 आकाश एक जेवीं ॥ ७६ ॥ जेवीं मायोपाधीने आत्मा शिव । अवि-
 चोपाधीने अनारमा जीव । दोन्ही उपाधी जाता स्वयमेव । परमात्मा
 परब्रह्म मी ॥ ७७ ॥ अज्ञानोपाधि किंचिच्च जीव । मायोपाधि सर्वज्ञ
 शिव । दों उपाधींचा होता अभाव । ना जीव ना शिव परमात्मा ॥ ७८ ॥
 मायेने जो परोक्ष । अज्ञानाने प्रत्यक्ष । अज्ञान माया जाता अपरोक्ष । तो
 मी अभ्यक्ष निर्विकार ॥ ७९ ॥ त्या उलट्या वृक्षीं । जीव शिव हे दोन
 पक्षी । जीव कर्मफळ भक्षी । शिव निरोक्षी साक्षीपणे ॥ ८० ॥ सपले
 तें फळभक्षण । आता राहिलें साक्षीपण । निरसलें साक्ष्य सपूर्ण । ही
 आहे खूण स्वसवेद्य ॥ ८१ ॥ असे मी सच्चिदानन्द । नित्य शुद्ध बुद्ध
 निर्भेद । नित्यमुक्त परमानन्द । अनन्त वेदवेद्य मी ॥ ८२ ॥ असे
 निरन्तर चिंतन । करावें स्थिरवृत्तिया मन । दृढ होता अनुसंधान
 सिद्ध होई ॥ ८३ ॥ दुष्टभावना नष्ट होती । ध्यानीं स्थिर होई
 मती । सहज ये समाधिस्थिती । अभ्यासपद्धती आदरिता ॥ ८४ ॥
 अभ्यासकाळातिरिक्त काठी । ग्राह्य व्यवहार करते वेठीं । ममा
 हतेची होळी । करोत असावे उदासी ॥ ८५ ॥ देह हा कर्माधिष्ठान ।
 अहंकार कर्ता जाण । इन्द्रियगण करण । पंचप्राण चेष्टाहेतू ॥ ८६ ॥
 ओत्रादि देव इन्द्रियाच्या । दिगादि दवताच्या । मेळणीं त्रिविध
 कर्मांचा । उगम होय ॥ ८७ ॥ कायेनें होतें कायिक । वाचेचे कर्म
 वाचिक । मनाचे कर्म मानसिक । त्रिविध कर्म हें जाण ॥ ८८ ॥ पाच
 हेतूनीं ही तीन । कर्मे होती अनुदिन । यथे जीव नमून । म्हणे अध्यामून
 मी कर्ता ॥ ८९ ॥ जें घडें पुण्यपाप । त्याचा अहंकार घेई लेप ।

अंगीं लावूनि मग ताप । ये जो कल्पांतर्ही न चुके ॥ ९० ॥ जे
 अहंपणा धरून । कर्म लिप्त होती जन । त्यां येती फळे तीन । इष्टानिष्ट
 आणि मित्र ॥ ९१ ॥ पुण्याचें इष्टफळ । मिळे स्वर्गमुख केवळ ।
 पुण्य संपतां तत्काळ । अधःपात होतसे ॥ ९२ ॥ पापफळ अनिष्ट ।
 नरकवास उत्कट । तिर्यग्योनी महाकष्ट । शीत वातोष्ण उत्कृष्टि ॥ ९३ ॥
 पापपुण्य समान । मिश्रफळ दे जनन । सुखदुःखमिश्रित जाण ।
 मनुष्यत्व भूलोकीं ॥ ९४ ॥ नरकस्वर्गमोक्षांचे । येंधे तीन मार्ग
 लोकांचे । जे जन सात्त्विक साचे । ते ह्यांचे वर्म जाणती ॥ ९५ ॥
 कामक्रोधलोभादिक । जे आदरती अविवेक । त्यांना घडे पातक ।
 केवळ नरकवासी ते ॥ ९६ ॥ शान्त्रोक्त न करितां । निपिद्घाते आच-
 रती । त्यांला ये अधोगती । मग मुक्ति कैची त्यांना ॥ ९७ ॥ फला-
 भिलाष धरून । जे करती पुण्याचरण । ते स्वर्गो गेले तरी जाण ।
 संसारभ्रमण न चुकेचि ॥ ९८ ॥ म्हणोनि कामादिक त्यजून । ध्यायीं
 इंद्रियें आवरून । मन करून समाधान । प्रेमं भजावें ईश्वरा ॥ ९९ ॥
 सर्वभूर्ती तो जाणून । सर्वां चारें अभयदान । ऐचि तयाचें पूजन ।
 पुनः जनन नच दे जें ॥ १०० ॥ ईश्वरप्रसादें स्वानुसंधान । ठागें
 तें तोही भवबंधन । ऐं मानवजन्माचें सार्थक जाण । तो कृपण ऐं
 न करी जो ॥ १०१ ॥

इति श्री० १०० प० श्रीशमुदेवानंश्वरस्तोत्रविरचिते

धात्मानामविचारे अभ्यासप्रकरणं संपूर्णम् ॥

४०८ आत्मानात्मविचार उत्तरभाग.

श्रगुरु दत्तात्रय गुरुचे गुरु । स्वभक्ताचे कल्पतरु । वदुनि भवा-
 धितारु । वेदान्त निरूपितो स्वप्न ॥ १ ॥ गुरुविण नोहे ज्ञान ।
 ऐसे श्रुतीचें वचन । हें मानुनि निरूपण । करतो गुरुशिष्यसंवादें
 ॥ २ ॥ शिष्य गुरुसी पुसतसे । ही मृष्टि कोण करितसे । किंवा
 स्वभावे होतसे । सशय होतसे हा फेडा ॥ ३ ॥ गुरु म्हणे सावधान ।
 एकाम करुनिया मन । परिसें कथितो निरूपण । वेदप्रमाण घेवोती
 ॥ ४ ॥ श्वासापरी अनायासानें । वद कथिला ईश्वरानें । त्याला पोरु-
 पेय म्हणणें । न साजे अन्याधारापरी ॥ ५ ॥ सहिता ब्राह्मण अरण ।
 ही तिन्हीही मिळोन । हा वेद अगें जाण । शिक्षादिक सहाची ॥ ६ ॥
 कर्म उपासना ज्ञान । तीन काडें वेदाची जाण । स्मृति इतिहास
 पुराण । वेदाधारे पसरले ॥ ७ ॥ त्या स्वतः प्रमाण वेदाचें । मत हें
 ऐकू नू साचें । हें ठाणें समाधानाचें । सत्य त्रिवाचे बोलतो ॥ ८ ॥
 जी गारा केलेली माती । तिचे पुढें घडे होती । घड्यापूर्वी जी माती ।
 मध्यें अती तचि एक ॥ ९ ॥ सृष्टीपूर्वी विश्व हेंच । अद्वितीय ब्रह्म
 एकच । नामरूप हीं नव्हतीच । जिव्हामन नसल्यामुळें ॥ १० ॥
 शिष्या तुझ्या समजुतीस । पूर्वी ह्या काळबोधकास । बोलिलो परी
 तेव्हा खास । काळ न द्वेष दावणार ॥ ११ ॥ निर्विकारा न घडे
 सर्जन । मायेसहिताचें ग्रहण । करिता न ये द्वैतपण । शक्ति जाण अवस्तु
 माया ॥ १२ ॥ शक्तिशक्तिमता अभेद । मिथ्या प्रतिबिंबेन भेद । न ये
 चद्रा निर्विवाद । मायेनें भेद न तसा ब्रह्मा ॥ १३ ॥ जें उपाधीने भासे।
 तें उपाधि नासता नासे । त्याणें द्वैत येईल कसें । सन्यास्वरूपा ॥ १४ ॥
 जे अनिर्वचनीय शक्ति । ती वेदाती म्हणती । असे ब्रह्माधीन ती ।
 तें अद्वैत येत नसे ॥ १५ ॥ त्या मायाशक्ति युक्त । ब्रह्म हो अन्या-

कृत । हे जगद्बीज अव्यक्त । त्रिगुणात्मक होतसे ॥ १६ ॥ त्यापासून
 शब्दयुक्त आकाश । त्यापासून वायू सशब्दस्पर्श । त्यापासून अग्नी
 खास । शब्दस्पर्शरूपगुणें ॥ १७ ॥ सशब्दस्पर्शरूपरस । जळ वपजे
 त्यापासाव खास । सशब्दस्पर्शरूपरस । गंध भूमी ॥ १८ ॥ कारण-
 गुण कार्या येती । तसे मायागुण पंचभूती । म्हणूनि त्रिगुणात्मक होती ।
 पंचभूतें ती मायिक ॥ १९ ॥ प्रत्येकाचे सत्त्वाशेकरून । श्रोत्र त्वचा
 चक्षु जिह्वा घ्राण । पच श्रोत्रेंद्रियें होती जाण । अत करण सत्त्वा-
 शेक्यानें ॥ २० ॥ निर्विकल्प अत करण । सकल्पात्मक मन । निश्चया-
 त्मक बुद्धि जाण । अनुसंधानरूपी चित्त ॥ २१ ॥ अहकार भीषण ।
 हे पंचविध अत करण । प्रत्येक रजाशाने जाण । कर्मेंद्रिये पाचही
 ॥ २२ ॥ वाचा हस्त पाद । लिंग आणि गुद । रजाशैर्भ्ये प्राणभेद ।
 पंच तयाचे वृत्तीनें ॥ २३ ॥ याचे देवता विषय । एक ब्रह्मची स्वयें
 होय । प्राणेंद्रियात करणसमुदाय । लिंगशरीर सूक्ष्म होय ॥ २४ ॥
 पंचभूताचे दोन दोन भाग । एका एका अर्धाचे चार भाग । करोनि
 दुसऱ्या अर्धाशी योग । करिता होय पचीकरण ॥ २५ ॥ हा पची-
 कृतापासून वद्विज्ज । स्वेदजाडज जारज । होती चौदा लोक विराज ।
 सर्व एक मिळोन ॥ २६ ॥ हा चारि देहात । जीवरूपे ब्रह्म रिघत ।
 कर्तृत्व भोक्तृत्व पावत । मोक्षापर्यंत द्वैतभावे ॥ २७ ॥ जाग्र-
 त्स्वप्न सुषुप्ति । दिनदिन व्यवहार म्हणती । जन्म घेणे हे वेदाती
 म्हणती जन्मातरस्वीकार ॥ २८ ॥ हा जोवाचा सत्तार । ईश्वरसृष्टी-
 वर । अहताममतादि व्यवहार । हे प्रातिभासिक जीवसृष्टी ॥ २९ ॥
 पारमार्थिक ब्रह्मावर । ईशसृष्टी अनिवार । हा व्यावहारिक सत्तार ।
 ईश्वराचा ॥ ३० ॥ हे सर्वही द्वैत । निवारीजे होवूनि अद्वैत । वरीच
 होय सरोदित । सच्चिदानंद निजाणे ॥ ३१ ॥ सर्वाधिष्ठान ब्रह्म
 जेथवा । विवेकें कळ तेथवा । करोनि द्वैतभावा । होय सच्चिदानंद

निजांगें ॥ ३२ ॥ ब्रह्मचि सर्वाधिष्ठान । तेंच उत्पत्तिस्थितिलयकारण ।
 म्हणोनि एकाचें ज्ञान । होतांचि सर्वज्ञान होतसे ॥ ३३ ॥ अत एव
 वेदांतमत । सिद्ध करी अद्वैत । तार्बिकांचा सिद्धांत । घेतां अद्वैत
 साधेना ॥ ३४ ॥ प्रकृतिपुरुषविवेक । तत्त्वविचार करितां चोख ।
 मोक्ष हीतो हा लेख । सांख्यांचा एकत्व न दावी ॥ ३५ ॥ पुरुष हा
 उदासीन । प्रकृति जगत्कारण । प्रतिशरीरं भोक्ता जीव भिन्न ।
 जगत्सत्य जाण हें सांख्यमत ॥ ३६ ॥ स्वयें प्रकृति जड असोन । ती
 केवी करील जगदुत्पादन । न चालती चेतनावीण । अचेतन रथादिक
 ॥ ३७ ॥ तूं म्हणशील स्तनांतून । दूध वाहे अचेतन । जळही जातें
 स्वयें वाहून । हेही जाण ईश्वरेच्छा ॥ ३८ ॥ तीन गुण समान । हे
 सांख्यप्रकृति प्रधान । तथा नसता प्रेरक चेतन । केवी गुणविभाग
 होईल ॥ ३९ ॥ गाईचें पोटीं तृण । दुग्ध होते तेवी प्रधान । जगदा-
 कार होऊन । स्वयमेव राहे म्हणसी जरी ॥ ४० ॥ तरी हेंही न
 घडेल । तृण खाईल वील । त्याचें दुग्ध कीं होईल । तसें न होईल
 प्रकृति जगत् ॥ ४१ ॥ जसा स्वयें आंधळा । चालवी डोळस पांगुळा ।
 तेवी पुरुष प्रकृतीला । चालवी म्हणों तरी न घडे ॥ ४२ ॥

४०९ उपदेश

गुरुमाता सांगतसे, ऐक मुली आतां । आला आज दीपवादी,
 सण बरवा मोठा ॥ १ ॥ लाविं अंगिं नित्यानित्यवस्तुविवेकाचें ॥
 चटपें मग रागमळ, जातिल तव तनुचे ॥ १ ॥ शगझगितचि हें
 अमूल्य पाही न जें शोकीं ॥ शांतिवसन तूं नेमून शोभसि या लोकीं
 ॥ २ ॥ भूतदया आणि क्षमा भूषण लेवून ॥ शोभविं हें आत्मरूप
 भूषित होवून ॥ ३ ॥ करिं धरिं हें सोज्वल मति सोन्याचें ताट ॥

अंतरि धरि ज्ञानेन्द्रियरत्नदीप थाट ॥ ४ ॥ तीन तनु लिपलोक
 स्तरुनि स्यजि दूरी ॥ ईश्वर गुरु आत्मबंधु वितुनि अंतरो ॥ ५ ॥ चे
 सोहंभावे ती सोज्ज्वळ आरती ॥ ओवाळी एक भक्तिभावाने निगुती
 ॥ ६ ॥ ओवाळणी चे तूं ही दिव्य अमोलीक ॥ कूटस्थ प्रत्यगात्म-
 साक्षी अवलीक ॥ ७ ॥ रात्रंदिन जातां येतां निजतां ही वसतां ॥
 अनुभवि तूं साक्षिपणे संतत त्या आतां ॥ ८ ॥ तो आत्मा सच्चि-
 त्सुख तुजहुनि नच भिन्न । तूंही तयाहुनि कधीहि नससी हो
 भिन्न ॥ ९ ॥ गुरुमाता सांगतसे ऐक मुली आतां ॥ आटा दिप-
 वाळी सण वरवा मोठा ॥

सामुर्वासी वाळी । आलिया दिवाळी । गुरुमाते जवळी । आटी
 त्रस्त ॥ १ ॥ हंजर्डा फोटोनी । मायेपुढें रहे । म्हणे दुःखी पडे ।
 सामुर्वासी ॥ २ ॥ सासु दुष्टयुद्धि । मोह तो सासरा । यांही मज
 यारा नाही दिलहा ॥ ३ ॥ तामसाईकार । रागीट भ्रतार । त्या करवि
 मार । देती नित्य ॥ ४ ॥ कामादिक दीर । चाबटचि क्रूर । यांही
 दिलहा मार । पदोपदी ॥ ५ ॥ कल्पना जावू हे । घोटचे मोढताहे ।
 तृष्णा नर्णदुली हे टचळी द्वाड ॥ ६ ॥ लावालावी करून । सर्वही
 गांजीती । मज नच देती । शांतीवख ॥ ७ ॥ मारुनि विविक्षा ।
 पांगड्या वाढवीती । प्राप्तही न देती । स्वानंदाचा ॥ ८ ॥ धद्धाभक्ति-
 शेजे-न कडे दृष्टि देतां । घरुनिया हाता । ओढितां हे ॥ ९ ॥ करकर
 दांत । खाती माझेवर । तूंही समाचार । नच घेसी ॥ १० ॥ मेवें
 किंवा आहे । हेंही तुझ्या मनीं । आलें न म्हणूनी । हो व्याकूळ
 ॥ ११ ॥ आतां तुझे पार्यां । जीव देवें ठार । पुरे येरक्षार । या
 न्कमाची ॥ १२ ॥

गुरुमायी म्हणे बाळे । आतां शांत हो ये वेळीं ॥ १ ॥	॥ १ ॥
तुज आठवि वेळोवेळ । म्हणोनि म्यां घाडिलें मूळ ॥ २ ॥	॥ २ ॥
तुझा बंधू हा विवेक । घाडिला म्यां आज्ञा ऐक ॥ ३ ॥	॥ ३ ॥
शांति साठी दे नेसून । घे तितिक्षा बांगड्या भरून ॥ ४ ॥	॥ ४ ॥
कंठी बांधू साधन यंत्र । तेणें होसी तू स्वतंत्र ॥ ५ ॥	॥ ५ ॥
आतां सासु होईल सुबुद्धि । नच देईल ती आधी ॥ ६ ॥	॥ ६ ॥
सात्त्विक अहंकार । अनुकूल होईल भ्रतार ॥ ७ ॥	॥ ७ ॥
येरा गाढवांची भीड । तुज कायसी सर्वा सोड ॥ ८ ॥	॥ ८ ॥
श्रवणादी पोढभर । त्यापि देयी वृत्ति ठेकर ॥ ९ ॥	॥ ९ ॥
प्रसवूनी घोषपुत्रा । नांद सुखें उद्धरिं गोत्रा ॥ १० ॥	॥ १० ॥
शिरावर गुरुचा कर । येता कैची येरझार ॥ ११ ॥	॥ ११ ॥
वासुदेवगुरुचा धोल । कालत्रयी नोहे फोल ॥ १२ ॥	॥ १२ ॥

४१० ब्रह्मचिंतन

जें वासुदेवाख्य अन्यय । तें परब्रह्म मीच होय । ऐसा जयाचा
निश्चय । तो मुक्त होय अन्य बद्ध ॥ १ ॥ मीच परब्रह्म असे । ब्रह्मा-
हून वेगळा नसे । ब्राह्मणें कीजे उपासन असे । ब्रह्मभाव धरून
॥ २ ॥ मीच परब्रह्म निश्चीत । अबाध्य असंग चिद्रूप निश्चित । प्रय-
त्नानें असे चिंतीत । राहतां मुक्त होतसे ॥ ३ ॥ जें सर्वोपाधिःशून्य ।
जें निरंतर चैतन्य । तें मी ब्रह्म न अन्य । वर्णाश्रम मग कैचे ॥ ४ ॥
मी ब्रह्म असे जाणतां । तथा ये सर्वात्मता । तन्मुक्तीला आड देवता ।
न येती आत्मा त्यांचाही होतो ॥ ५ ॥ माझ्याहून देव भिन्न । असे
करितां उपासन । तथा न होय ब्रह्मज्ञान । पशुसमान हो तो देवा
॥ ६ ॥ मी आत्मा नच अन्य । ब्रह्मच मी शोकशून्य । सच्चिदानंद

मी घन्य । नित्यमुक्तस्वभाव मी ॥ ७ ॥ असे आपणा ब्रह्म मानून ।
सतत वागे तथा न । दुष्कृत आणि दुष्कृतापासून । आपती जाण न
होती ॥ ८ ॥ आपणा ब्रह्म मानून । रहावे सुरे कल्प । मी ब्रह्म
आहे असे चिंतन । हो कां क्षणभर ही करा ॥ ९ ॥ तें महापातका
निवारी । जेवां अंधकारारी । सर्वांधकारा निवारी । म्हणोनि ब्रह्म-
चिंतन करावे ॥ १० ॥ अज्ञानामुळे ब्रह्मापासून । आकाश झाले चुद्चुदा
समान । वायू झाला आकाशापासून । वायूपासून तेज झाले ॥ ११ ॥
उदक झाले तेजापासून । पृथ्वी झाली उदकापासून । त्रीदियवादिफ
पृथ्वीपासून । झाले उत्पन्न अज्ञानामुळे ॥ १२ ॥ पृथ्वी विरतां उदकांत ।
उदक विरे तेजांत । तेज विरे वायूंत । वायु आकाशांत विरतसे ॥ १३ ॥
आकाश विरे अव्याकृत मायेंत । तें विरें शुद्ध ब्रह्मांत । त्याहूनि अन्य
न उरत । तें ब्रह्म मी हरी विष्णु ॥ १४ ॥ यन्मायेनें कर्तव्य मोक्षत्वादिह ।
तो अच्युत अनंत गोविंद मी एक । तोच मी हरी आनंदरूपक । अज
अमृत अशेष मी ॥ १५ ॥ नित्य निर्विकल्प निर्विकार । सच्चिदानंद
अभ्यय मी पर । पंचकोशातीत परमेश्वर । अकर्ता अभोक्ता असंग मी
॥ १६ ॥ लोहचुंबकापरी माझे जगळ । इंद्रियादिकांचा होतो खेळ ।
मी आदिमण्यातीं मुक्त केवळ । स्वभावशुद्ध मी यद्व नसे ॥ १७ ॥
मी ब्रह्मनि न संसारी । मी मुक्त हें चित्तिजे अतरी । हें चिंतन न पडे
तरी । वास्य उचारी जें हें नित्य ॥ १८ ॥ या अभ्यासाने धमर-
कीटवत् । ब्रह्मभाव होय निश्चित । संशय सोडूनो सतत । करावा
निश्चित अभ्यास ॥ १९ ॥ हें ध्यान करितां एक मास । ब्रह्महत्येचा-
ही होतो नाश । एक वर्ष करितां हा अभ्यास । मिळती रास अष्ट-
सिद्धि ॥ २० ॥ यावज्जीव अभ्यास करितां । आंगीं बाणे जीवन्मु-
चता । मी देह न प्राणिद्रिये तत्त्वता । ही दृढता होच तथापी ॥ २१ ॥
मी न मन न बुद्धि न चित्त । मी न अहंकार न भूमी न पय । मी न

तेज न मी वात । मी न आकाश सर्वथा ॥ २२ ॥ मी न शब्द न
स्पर्श न रस । मी न गंध न रूप प्राप्त । मी नोहे हा मायाविशाल ।
मग संसारभास मज कैचा ॥ २३ ॥ साक्षिंस्वरूपे केवळ । मी
शिवचो निर्मळ । मिथ्या जगज्जाल । होउनी मृगजळवत् राहे ॥ २४ ॥
ज्ञाने माझे ठायींच तें विरे । मग एकची ब्रह्म मी उरें । शेर्या अनंत
मीच न दुसरें । तोच मी सर्वेश सर्वशक्ति ॥ २५ ॥ मी आनंद सत्य
बोध पुरातन । ऐसें असें हें ब्रह्मचितन । हा प्रपंच मिथ्या म्हणून ।
सत्याद्वय ब्रह्म मीचि एक ॥ २६ ॥ याविपर्यो वेदांत प्रमाण । गुरु
स्वानुभव तिसरा जाण । मी ब्रह्म न संसारी ब्रह्मभिन्न । मी न देह
सनातन केवळ मी ॥ २७ ॥ एकची अद्वय ब्रह्म । येथे नसे नाना
भ्रम । हें कळावया ब्रह्मचितनक्रम । कथिला भ्रम निरसावया ॥ २८ ॥

इति श्री० प० प० श्रीवासुदेवानंदसरस्वतीविरचित
ब्रह्मचितन सपूर्णम् ॥

४११ अभंग ऐतरेयभावार्थरूप

(१)

देवाचा जो देव भासे स्वयमेव । जाणे भावाभाव भावाचा जो ॥ १ ॥
पूर्णानंद एक रची नाना लोका । सर्वांचा पालक एकदृष्टी ॥ २ ॥
ज्याचे कर्म जैसे त्या दे फळ तैसे । ज्या वैपश्य नसे कारुणिका ॥ ३ ॥
लालन ताडन चाळ्यांचे करितां । निंद नोहे माता वेढी हाही ॥ ४ ॥
उदासीनापरी करोनी अकर्ता । चिंति तथा दत्ता वासुदेव ॥ ५ ॥

(२)

ऐक्यावधारण द्वैतनिवारण । श्रुति करी जाण जेथ तो हा ॥ १ ॥
जग हें सृष्टी पूर्वी तोचि अद्वितीय । एक अप्रमेय हो सदैव ॥ २ ॥

होता संत हीन पुनरुक्ति हीन । लोकांही भाषण आदे ऐसे ॥ ३ ॥
 जिह्वा मन नसतां नामरूपवार्ता । तेव्हां नसे कथा कालाचीही ॥४॥
 लोका सांगावया पूर्वकाल गणे । श्रुति असें म्हणे वासुदेव ॥ ५ ॥

(३)

आत्मा हो निमित्त माया उपादान । म्हणती ही ये न द्वैतवाद ॥१॥
 माया अवास्तवी शक्ति आत्म्याची हे । आत्मदृष्टीने हे रची विद्य ॥२॥
 कूटस्थरूपा जी न येतां विकार । रची चराचर मायावीसी ॥ ३ ॥
 अनिर्वाच्य माया घेतां ही श्रुतीस । अखंडैकरस बोलूं आला ॥ ४ ॥
 सामानाधिकरण्य आत्मजगताचे । बोधार्थ सांभाचे जेविं चोर ॥ ५ ॥

(४)

अध्यारोपापवादाने । तत्त्व कथिलें वेदाने ॥ १ ॥
 अध्यारोप सृष्ट्यादिक । अपवाद तत्त्वं एक ॥ २ ॥
 वासुदेव एकरूप । व्हाया सांगे अध्यारोप ॥ ३ ॥

(५)

ज्ञानरूपी तप आत्म्याचे । तो म्हणे मी विद्य रचे ॥ १ ॥
 चौदा लोक उपजवी । लोकपालांही उद्भवी ॥ २ ॥
 वेध गुणोपसंहार- । न्वाये भूतसृष्ट्यादर ॥ ३ ॥
 मुख्य आत्मा उपसंहारे । ध्यावा अन्य न वतुरे ॥ ४ ॥
 सृष्टी करी आत्मदेव । देवांचीही सांगे देव ॥ ५ ॥

(६)

जलमुख्य भूतां घेवोनी परेशा । रचूनि पुरुष तया पादे ॥ १ ॥
 अंडरत गुत्त फुटोती हो वाचा । जन्म हो अधीना तीपामून ॥ २ ॥
 नासा उपजली प्राण तीपामून । वायू त्यापामून उत्पन्न हो ॥ ३ ॥
 झाली अक्षितिहें चक्षु त्यापामून । सूर्य त्यापामून उत्पन्न हो ॥ ४ ॥
 उपजे कर्ण भोज त्यापामून । होती त्यापामून दाही दीशा ॥ ५ ॥

जे जे देव भाग घेवी । त्यांही दोषी वृत्त होती ॥ ३ ॥

(१२)

लोक लोकपाल होतां । करी आत्मा अन्नचिन्ता ॥ १ ॥

जलमुख्य भूतें घेउन । निर्मा जराचर अन्न ॥ २ ॥

वागादिके भोक्तृवर्ग । अन्न भक्षुं इच्छी सवेग ॥ ३ ॥

परी नोहे अन्नाहार । मग जपानें करी आहार ॥ ४ ॥

आयुर्हेतु अन्नद्वारा । अन्नमाहू करावया ॥ ५ ॥

(१३)

आत्मा म्हणे वागादिक । कामें करिती मत्सेवक ॥ १ ॥

हे स्वतंत्र होतां जाण । मग कोण मो होईन ॥ २ ॥

आप आपणा ओळखाया । देहीं जाऊं कोठोनीयां ॥ ३ ॥

ऐसा विचार करित । क्षिर भेदुनि जायी आंव ॥ ४ ॥

जे जाती करुनी भेद । ह्या द्वारा त्यां हो आनंद ॥ ५ ॥

(१०)

क्रियोपाधिक जो प्राण तो प्रवेशे । पायांतून असें येदे वेद ॥ १ ॥

गळ्यातराळीं कर्मेन्द्रियांचे बाहुत्य । धीन्द्रियबहुत्य कंठापरी ॥ २ ॥

चरुनी प्रवेशे ज्ञानोपाधिकाचा । हो ज्ञानेन्द्रियांचे वरि बाहुत्य ॥ ३ ॥

(१५)

धुरीं रात्र येतां पुरसेरा शोभा । तसां देहीं शोभा आत्मयोग ॥ १ ॥

वाढा करोनिया तीन मजह्यांचा । रेणू आत्मत्याचा व्यवस्थेने ॥ २ ॥

नेत्रां चित्ती कंठां जागृन् निद्रा स्वप्न । त्रिपांसही स्वप्न म्हणे वेद ॥ ३ ॥

अन्यथा ग्रहण तेषि होय स्वप्न । हे असे लक्षण जागृत स्वाप्ना ॥ ४ ॥

देनंरीत क्रीडा येथे तीन देहीं । मातृपितृस्वदेहीं जन्मांतर ॥ ५ ॥

(७)

त्वचा उपजली तीपासून रोम । त्यापासोनि जन्म ओपधीचा ॥ १ ॥
 हृदय उपजलें त्यापासोनि मन । चंद्रा ये जनन त्यापामून ॥ २ ॥
 नाभी उपजली तेथे हो अपान । मृत्यु त्यापामून उत्पन्न हो ॥ ३ ॥
 शिश्र झालें तेथ उपजलें रेत । आप उपजत त्यापामून ॥ ४ ॥

(८)

विराटाच्या पोटी देवता पडती । क्षुधातृपा मोठी व्यापी तयां ॥ १ ॥
 त्या म्हणती ईशा आम्हां दे शरीर । तेथ अन्नाहार पुरवूं आम्ही ॥ २ ॥
 गजाम्हादि देह देवि तयां देव । परि त्यांचा भार तू नोहे ॥ ३ ॥
 शेवटीं नृदेह देतां तू होती । देवता बदती घरे झालें ॥ ४ ॥

(९)

आत्मा म्हणे त्या अमरां । आपुळालीं स्थाने धरा ॥ १ ॥
 मग अपि वाचा होयी । सुर्या प्रवेशुनीं राही ॥ २ ॥
 चायु होवोनियां प्राण । धरी नासारधस्थान ॥ ३ ॥
 रवि चक्षु होवोनियां । रिघे नेत्रीं पाहावया ॥ ४ ॥
 श्रोत्र होवोनियां दिशा । कर्णां रिघति ज्या भवणाशा ॥ ५ ॥

(१०)

ओपधी रोम होवून । धरितां त्या त्वचास्थान ॥ १ ॥
 चंद्र होवोनियां मन । धरि तेऽहां हृदयस्थान ॥ २ ॥
 मृत्यु होवोनी अपान । स्वीकारी तो नाभिस्थान ॥ ३ ॥
 आपोदेव रेत होवोन । धरि त्या शिश्रस्थान ॥ ४ ॥

(११)

क्षुधातृपा आत्मघाते । म्हणती दे स्थान आम्हांते ॥ १ ॥
 स्थान नसे म्हणुनी त्यांते । देवां पोटीं दे स्थानाते ॥ २ ॥

जे जे देव भाग घेती । त्याही दोषी वृत्त होती ॥ ३ ॥

(१२)

लोक लोकपाल होतां । करी आत्मा अन्नचिन्ता ॥ १ ॥

जलमुख्य भूते घेऊन । निर्मा जराचर अन्न ॥ २ ॥

वागादिके भोक्तृवर्ग । अन्न भक्षूं इच्छी सवेग ॥ ३ ॥

परी नोहे अन्नाहार । मग अपानं करी आहार ॥ ४ ॥

आयुर्हेतु अन्नद्वारा । अन्नमाह करावया ॥ ५ ॥

(१३)

आत्मा म्हणे वागादिक । कामें करितो मत्सेवक ॥ १ ॥

हे स्वतंत्र होतां जाण । मग कोण मां होईन ॥ २ ॥

आप आपणा ओळखाया । देखीं जाऊं कोठोनीयां ॥ ३ ॥

ऐसा विचार करित । शिर भेदुनि जायी जांत ॥ ४ ॥

जे जाती कहती भेद । हा द्वारा त्यां हो आनंद ॥ ५ ॥

(१०)

क्रियोपाधिक जो प्राण तो प्रवेशे । पायातून असें वेदे वेद ॥ १ ॥

गर्भाखालीं कर्णेंद्रियांचें बाहुल्य । धीन्द्रियबहुत्व कठापरी ॥ २ ॥

वरुनी प्रवेशे ज्ञानोपाधिकाचा । हो ज्ञानेंद्रियानें वरि बाहुल्य ॥ ३ ॥

(१५)

पुरीं राव येतां पुरजोरा शोभा । तसां देखीं शोभा आत्मयोग ॥ १ ॥

वाढा करोनिया तीन मजल्पाचा । ऐक्य आत्मयाचा उपवस्थेनें ॥ २ ॥

नेत्रीं चित्तीं कंठीं ज्ञातृन् निद्रा स्वप्न । विषासही स्वप्न म्हणे वेद ॥ ३ ॥

अन्यथा प्रह्वन तेषि दोष स्वप्न । हे असें लक्षण ज्ञातृन् शशाया ॥ ४ ॥

देनदीन फोटा येथें तीन देखीं । मातृपितृस्वदेहीं जन्मावर ॥ ५ ॥

(१६)

अर्शां लाखो जन्में होतीं । परी जीवा न ये मुक्ति	॥ १ ॥
जेव्हां सत्संग आदरी । प्रेमें दत्तभक्ति करी	॥ २ ॥
तेव्हां साधनें जोहून । गुरुवाक्या घे उमजून	॥ ३ ॥
मीच भूत भौतिकही । मज वाचुनि कांहीं नाहीं	॥ ४ ॥

(१७)

तो प्रविष्ट मी मज पाहें । व्यापकत्वे मुक्त राहें	॥ १ ॥
होयी इंद्र त्याचें नाम । परि तथा इंद्र नाम	॥ २ ॥
इंद्रनाम हो परोक्ष । देवा आवडे परोक्ष	॥ ३ ॥
अपवाद हा विचार । वासुदेवा साक्षात्कार	॥ ४ ॥

(१८)

अध्यारोपी देहत्रयप्रवेश न । वैराग्य कारण तेंचि होय	॥ १ ॥
अशुचि गंधानें न विटे जो चिर्त्ती । तथा न विरक्ती तीनी लोकीं	॥ २ ॥
मु तांचें आधण विष्टेचा दांथर । उकडे तयावरती जीव	॥ ३ ॥
अ शुद्ध विटाळी जठरामि पोळे । तथाचें सोवळें कश्यसें हो	॥ ४ ॥
वासुदेव म्हणे वीट आणि कष्ट । सांगे वेद स्पष्ट वैराग्यार्थ	॥ ५ ॥

(१९)

स्वर्गनरकादिग्रमें ओपधिरथ । पुरुषदेहीं रेत होत जीव	॥ १ ॥
पुरुपाच्या देहीं पूर्वी तीन मास । करी जीव वास देही व्हाया	॥ २ ॥
सप्तधातु तापें कढोनी हो रेत । हाचि गर्भ रुयात तातदेहीं	॥ ३ ॥
सर्वांगें करून पोशिळें जें रेत । चिर्त्ती तें कढत कामाग्नीनें	॥ ४ ॥
योनीमध्ये सोढी ऋतुकाळी स्त्रीच्या । जन्म हो जीवाचा पहिला	हा ॥ ५ ॥

(२०)

अस्थि रनायु मज्जा होय तातरेत । त्वचा मांस रक्त स्त्रीरक्ताचे	॥ १ ॥
--	-------

रक्षाधिभ्यं नारी रेताधिभ्यं नर । होषी पंडाकार सान्य होतां ॥२॥
वायु फोडी शुक्र तेव्हां होय मेळ । स्वकर्म केवळ जन्मा हेतु ॥ ३ ॥
जैसे पूर्वकर्म तैसा पिंड होयी । सुख दुःख घेयी ईशाज्ञेने ॥ ४ ॥

(२१)

न पीडे मातेसी रिघोनि उदरें । स्तनादिकापरी हो मातेसी ॥ १ ॥
भर्तृरूपगर्भा माता परिवाळी । म्हणोनियां पाळी तिला भर्ता ॥ २ ॥
डोहाळे जे होती पति पुरवी ते । न देतां इष्टाते गर्भहानी ॥ ३ ॥
रूपांतर तेंचि आपुलें जाणून । पिता पुंसवनादींरु करी ॥ ४ ॥
रूपांतरें भर्ता जन्मे जाया पोटी । जाया हो शेवटीं भर्तृमाता ॥ ५ ॥

(२२)

(उपजतां करी जातकर्मादिक । वाढावया लोकरंपरा ॥ १ ॥
दुसरा हो जन्म उपजतां बाळ । नेणें पुढें काळगती मोढें ॥ २ ॥
गर्भा पीडिता जो प्राणी मुक्त व्हाया । तथा दत्तराया विसरे जीव ॥ ३ ॥

(२३)

पुण्य कर्म व्हाया पिता योजी तथा । कृतकृत्य काया स्वयें
सोडी ॥ १ ॥
जन्मे पुढें तेंचि विसरें हो जन्म । ऐसें कर्म जन्म अज्ञा मार्गें ॥ २ ॥
ज्ञाना प्राविबंध येवांही ये जन्म । वामदेवा जन्म जेवीं आलें ॥ ३ ॥

(२४)

अभ्यादि देवांच्या योगें जन्में झालीं । म्हजे मी जाणिलीं
वामदेव ॥ १ ॥
डोहापरी देह शेकडोही मातें । राखिती चोरांतें जें पायीरु ॥ २ ॥
जेवीं स्वयें जाळें लोडोनियां पळे । तेवीं ज्ञानवळें तांही जन्में ॥ ३ ॥

(२५)

ऐसा पूर्व ज्ञानानुभव घेवोती । वामदेव मुनी गर्भी बोळे ॥ १ ॥

देहेभेदा तोडी आत्मरूपा जोडी । सर्वानंदगोडी घे हो मुक्त ॥ २ ॥

(२६)

होतां हे विरक्ती । विचार करीती । भजावा म्हणती । कोण हा
आत्मा ॥ १ ॥

एक देहीं रिघे एक हे अवघें । ऐसे होत दोघे आत्मे येथ ॥ २ ॥

यांपैकी कोणाची कीजे उपासना । जो जन्ममरणा शीघ्र वारी ॥ ३ ॥

पेशा विचारानें तया होय बोध । भेद जो विविध त्या वाधिती ॥ ४ ॥

(२७)

जीव जेणें रूपा पाहे । जेणें शब्द ऐकताहे ॥ १ ॥

जेणें गंधा हुगे जीव । जेणें बोले शब्द सर्व ॥ २ ॥

कडू गोड जेणें जाणें । मनबुद्ध्यादिकें शीणें ॥ ३ ॥

(२८)

हेंचि सर्व हो प्रज्ञान । स्वंपदार्थलक्ष्य जाण ॥ १ ॥

इंद्रादीक देव पंचभूतें जीव । प्रज्ञाना पासाव उद्भवती ॥ २ ॥

प्रज्ञा पाळी सर्वां शेखां त्यां संहारी । मायात्रीचे परी वेगळी स्वयें ॥ ३ ॥

तेंचि ब्रह्म होय उत्पदलक्ष्यार्थ । दो पदांचा होय लक्ष्यार्थ हा ॥ ४ ॥

(२९)

आहे सामानाधिकरण्य । दोनी पदांचें ह्या जाण ॥ १ ॥

अन्योन्यभेदवारण । हो विशेष्य विशेषण ॥ २ ॥

जीव तोचि हो प्रज्ञान । तेंचि एक ब्रह्म जाण ॥ ३ ॥

(३०)

ऐसें हें श्रवण याचेंचि मनन । कीजे मग ध्यान निरंतर ॥ १ ॥

देहात्मज्ञानाचे परि आत्मज्ञान । होतां न बंधन भाग्यती हो ॥ २ ॥

क्षमादिकयुक्त ध्याती जे हें खास । असंडैकरस लामे त्यां ॥ ३ ॥

(३१)

यावद्देहपात प्रारब्ध भोगीत । तथा जीवन्मुक्ती अलिप्तये ॥ १ ॥

न घटे न घाडे पाप पुण्य होतां । महिमा तत्त्वतां ज्ञानीयावा ॥ २ ॥

प्रज्ञात्वा होवोनी ह्या देहा सोटोनी । ब्रह्मा ते मिळोनी जाती

मुक्त ॥ ३ ॥

(३२)

ते हृदयप्रंधी तत्काळ तोडीवी । संसारा या छेदिती ज्ञानत्रळें ॥ १ ॥

सर्व पाश त्यांचे तत्काळ तूटवी । कर्म क्षया जाती सर्व त्यांची ॥ २ ॥

कोठें देह पडो त्यां नको काळ । त्यांचें ज्ञानत्रळ लोकां तारी ॥ ३ ॥

वासुदेव म्हणे इतरसुतांचे । मत मी हें सांचे वांचे योले ॥ ४ ॥

वासुदेव म्हणे वामदेवापरी । जो विचार करी तो हो मुक्त ॥ ५ ॥

४१२ मलप्रभेची आरती

जय जय भगवति गगे जनिमृतिभयभंगे ॥ मलापहारिणि तारिणि
 उद्धरिं मज वेगें ॥ ध्रु० ॥ भवदवतापें तापुनि व्यापुनि क्लुपानें ॥
 तूझ्या तीरीं आलों झालों रित्र मनें ॥ आतां सत्वरि उद्धरिं अंतरिं
 मन्नमनं ॥ प्रसन्न होवनी शमने दूरंग्रुतशमने ॥ १ ॥ उषटुनि
 समूळ पापा तापा शमऊती ॥ अंतःकरणा शोधुनि लावनि हरि-
 भजनीं ॥ जननीपरि त् निशिदिनिं सांभालुनि सदनीं ॥ केवल्याच्या
 ठेवी मजला भवशमनि ॥ २ ॥ शतयोजनि जो दूरचि राहुनिया
 गंगा ॥ गंगा ऐसें बोले त्याला जी सुभगा ॥ तत्क्षणि तारी वांक्षणि
 येतां जी गंगा ॥ शिवसायुज्या ने ती उद्धरि अघभंगा ॥ ३ ॥

४१३ भजन

पावनी गंगा । सुभगा । पावनी गंगा ॥ ध्रु० ॥
 स्मरतां तत्क्षणि करि अघभंगा । तारी जी भवरोगा ॥ १ ॥
 शमवी यज्जल पट्टिपुवेगा । ती हे अमृततरंगा ॥ २ ॥